

1217

1217
XIX-2.

621

J. M. J.

CURSUS TRIENNALIS

THEOLOGO-SCHOLASTICUS,

COMPENDIUM COMPENDII, MEDULÆ QUE MEDULA

CURSUS CARMELITANI SALMANTINI,

CUJUS VESTIGIA PREMENS

AD MENTEM D. THOMÆ ASCENDERE CONATUR

EBIBENDAM, IN GRATIAM

JUVENTUTIS THERESIANÆ

CONCINNATUS,

UT PER BREVICULUM TRIENII TRACTUM CON-

ducat eam in omnium tractatum Thomisticæ Theologiæ

comprehensionem.

PER

FRATREM JOSEPHUM A MATRE DEI,

olim à lectionibus Philosophiæ, & Theologiæ, hodiè à Defini-

tionibus Generalibus sui Ordinis honore consignitum.

TOMUS SECUNDUS.

CONTINENS TRACTATUS SEX

Septimum De Incarnatione.

Decimum De Coassumptis à Christo,

Octavum De Gratia Christi.

Undecimum De B. Virg. Maria,

Nonum De Scientia Christi.

Duodecimum De Angelis.

*W. de la Torre
de Palencia*

*de Casan ^{tas} Docalis
Año de 1774*

ANNO

PAMPOLONÆ : Ex Typographia PASCHALIS IBAÑEZ.

CLIPPER PUBLICATIONS
COMMISSIONER OF THE GENERAL LAND OFFICE
GENERAL COMMISSIONER OF THE GENERAL LAND OFFICE
TO BE HAD OF THE GENERAL COMMISSIONER OF THE GENERAL LAND OFFICE
ADVANTAGES THEREOF
OUTSTANDING DEBTS
TOMUS SECONDUS
COMMISSIONER OF THE GENERAL LAND OFFICE

1874

1874

1874

1874

J. M. J.

FR. Joannes à Sancto Joseph Generalis Ordinis Fratrum Discalceatorum B. M. V. de Monte Carmeli Primitivæ observantiæ. De Consensu nostri Diffinitorii Generalis, ut Liber, cujus titulus est: *Cursus Triennialis Theologo-Scolasticus, Tomus secundus*, à R. P. Fr. Josepho à Matre Dei, suis elucubrationibus acuratè elaboratus, & à gravioribus, doctisque viris nostri Ordinis (quibus ipsum videndum, & examinandum commissimus) recognitus, & approbatus, typis mandetur, & ut in lucem prodeat, obtentis priùs facultatibus necessariis, tenore præsentium, licentiam concedimus. Data in hoc Conventu nostro Occaniæ, die vigesima secunda Octobris, anni millesimi septingentesimi septuagesimi primi.

Fr. Joannes à Sancto Joseph,
Generalis.

Fr. Bonaventura à Sancta Maria,
Secretarius.

UNIVERSIDAD DEL REAL CONSEJO

NOS EL DOCTOR DON JUAN MIGUEL DE ECHE-
nique, Canonigo de la Santa Iglesia Cathedral de esta
Ciudad de Pamplona, Provisor, y Vicario General de
este Obispado, por el Iustrísimo Señor Don Juan Lo-
renzo de Irigoyen y Dutari, Obispo de èl, del Con-
sejo de S. Mag. &c.

POR la presente, y por lo que à Nos toca, conce-
demos licencia, y facultad al R.P.Fr. Joseph de la Madre
de Dios, Definidor General del Orden de Carmelitas Descal-
zos, para que sin incurrir en pena, ni censura alguna,
pueda imprimir, è imprima un Libro, que ha compuesto,
intitulado: *Cursus Trienalis Theologo-Scholasticus, Compen-
dium compendii, medullæque Medula, Cursus Carmelitani Salman-
tini, tomus secundus*: atento que habiendo sido visto, y reco-
nocido con nuestro mandato, nos ha constado no hallar-
se en èl cosa alguna contraria à nuestra Santa Fè, y bue-
nas costumbres. Dada en Pamplona à veinte y ocho de
Abril de mil setecientos setenta y dos.

Doctor Echenique.

Por mandado del Señor Provisor, y Vicario General.
Don Juan Joseph de Navaz, Vic. Sec.

LICENCIA DEL REAL CONSEJO.

Nicolàs Fermin de Arrastia , Secretario del Real , y Supremo Consejo de este Reyno de Navarra , &c. Certifico, que por los Señores de èl , està concedida facultad al R. Padre Fr. Joseph de la Madre de Dios , Ex-Difinidor de la Religion de Carmelitas Descalzos, para que pueda hacer imprimir, y vender el segundo Tomo de Theologia Scolastica, que ha compuesto, por tiempo de diez años , y à seis maravedis por pliego , con prohibicion de otro alguno lo pueda hacer sin su consentimiento. Y para que conste di el presente. En la Ciudad de Pamplona, à trece de Agosto de mil setecientos, y setenta y dos.

Nicolàs Fermin de Arrastia,
Secret.

ERRATA.

Pag. 2. c. 1. lin. 11. iabent, *leg.* iubent. pag. 89. col. 1. lin. 26. agratiam *leg.* á gratia. Pag. 100. c. 1. l. 13. numera, *leg.* munera. Pag. 115. c. 1. l. 10. ex in, *leg.* ex vi. Pag. 117. c. 1. l. 19. unt, *leg.* iunt. Pag. 152. c. 2. l. 5. (futuris, *leg.* futurus. Pag. 165. c. 2. l. 13. libertatem, *leg.* libertas. Pag. 246. c. 1. l. 16. conferri, *leg.* conferre. ibidem lin. 13. contrahendio, *leg.* contrahendo. Pag. 274. c. 2. l. 6. quia, *leg.* qua. Pag. 287. c. 1. l. 4. speciei, *leg.* superficiiei. Pag. 295. c. 1. l. 3. fit, *leg.* fit. Pag. 335. c. 2. lin. 25. existens, *leg.* existentes. Pag. 336. c. 1. l. 35. huic, *leg.* hic. Pag. 350. c. 1. l. 42. brutoræum, *leg.* brutorum. Pag. 359. c. 1. l. 2. aprehensionem, *leg.* aprehensione.

Obedeciendo gustoso al Real Consejo, he visto el tomo, que me ha remitido, y corregidas estas erratas corresponde con su original. Pamplona, y Agosto doce de mil setecientos, y setenta y dos.

Fr. Augustin de S. Francisco Xavier.
Carmelita Descalzo.

INDEX

OMNIUM TRACTATUUM , DISPUTATIONUM, ET
Dubiorum , quæ in hoc trienali cursu con-
tinentur.

TOMO SECUNDO.

TRACTATUS SEPTIMUS.

DE INCARNATIONE VERBI DIVI-
ni. pag. 1.

DISPUTATIO I.

*De possibilitate, & necessitate Incarna-
tionis. ibid.*

- D**UB. 1. Utrum Verbi Divini
Incarnatio sit possibilis? *ibid.*
Dub. 2. An peccatum mortale sit
simpliciter infinitum in ratione
offensæ? pag. 7.
Dub. 3. Utrum homo possit satisfacere
ad æqualitatem pro peccato
læthali, sive proprio, sive
alieno? pag. 16.
Dub. 4. An satisfactio Christi sit
simpliciter infinita, & superabun-
dans ex natura sua pro omnium
hominum peccatis? pag. 21.
Dub. 5. An satisfactio Christi sit
ex toto rigore justitiæ? pag. 29.
Dub. 6. An Christi satisfactio ejus-
dem sit speciei cum nostra? pag. 33.
Dub. 7. An Deus ex justitia de-
beat acceptare satisfactionem Chris-
ti pro peccatis nostris? pag. 36.

* * * * *

INDEX

DISP. II.

De causis Incarnationis. pag. 38.

- Dub. 1. An ex vi præsentis decre-
ti, Adamo non peccante, Chris-
tus in hunc mundum veni-
ret? *ibid.*
Quæres: An Christus veniret ex vi
præsentis decreti, existente pec-
cato originali, & deficientibus
actualibus? pag. 44.
Dub. 2. Utrum pura creatura po-
tuerit esse instrumentum physicum
Incarnationis? pag. 45.
Dubitabis, an Verbum divinum exer-
ceat aliquem influxum activum,
quem reliquæ non exercent per-
sonæ divinæ? *ibid.*
Dub. 3. Quisnam fuerit termi-
nus formalis actionis Incarna-
tivæ? pag. 48.
Dub. 4. Utrum gratia habitualis fue-
rit dispositio ad unionem hy-
postaticam? pag. 52.

DISP. III.

De essentia Incarnationis. pag. 54.

- Dub. 1. In quo facta fuerit unio
Verbi divini cum humanitate? Et

an

- an Christus sit persona composita? pag. 55.
- Dub. 2: An unio hypostatica sit distincta realiter ab extremis? pag. 58.
- Inquires: An unio hypostatica maxima sit unionum tam in esse unionis, quàm perfectionis? pag. 62.
- Dub. 3: An Verbum divinum terminaverit immediate humanitatem per aliquid absolutum? pag. 63.
- Inquires I. An Verbum divinum suppleverit existentiam creatam per divinam? pag. 67.
- Inquires II: Utrum existentia divina possit ad extrà communicari, non communicata divina subsistentia? pag. 68.
- Dub. 4: An Verbum divinum assumpserit omnem sanguinem? ibid.
- Dub. 5: An partes humanitatis priùs ut quod assumptæ fuerint, quàm ipsa humanitas? pag. 72.
- Dub. 6: An humanitas Christi appetat subsistentiam sibi propriam, & connaturalem. pag. 74.

DISP. IV.

De his, quæ circa hoc mysterium fieri possunt. pag. 76.

- Dub. 1: An eadem humanitas à tribus possit terminari divinis personis? ibid.
- Quæres I. An, in casu terminationis unius humanitatis per tres divinas personas, unus esset homo, an tres? pag. 78.
- Quæres II. Utrum persona una divina possit plures terminare naturas humanas? Et an in casu tali plures, an unus esset homo? pag. 79.

- Dub. 2. Utrum humanitas, retenta propria subsistentia, possit ultrà per divinam terminari? ibid.
- Dub. 3: Utrum omnis natura creata possit à Verbo assumi, vel ab aliquo prædicato divino? pag. 83.
- Dub. 4: Utrum persona creata possit divinitus terminare alienam naturam creatam? pag. 86.

TRACTATUS VIII.

DE GRATIA CHRISTI. pag. 88.

DISP. I.

De gratia substantiali Christi. ibi dem.

- Dub. 1: An humanitas Christi sanctificetur per aliquid substantiale ex unione ad Verbum? ibid.
- Dub. 2: Utrum unio hypostatica sit ratio formalis sanctificandi substantialiter humanitatem Christi? pag. 90.
- Dub. 3: A quo sanctificetur substantialiter humanitas Christi? pag. 91.

DISP. II.

De gratia habituali Christi, & de virtutibus eam consequentibus. pag. 96.

- Dub. 1: Utrum anima Christi ornata fuerit gratia habituali? Et ad quid hæc fuerit necessaria? ibid.
- Quæres I. An in Christo fuerit gratia habitualis à primo instanti suæ conceptionis inclusivè? Et an illam habuerit in tota sua intentione, quam habere potuit de potentia ordinaria? pag. 100.
- Quæres II. Utrum anima Christi ornata fuerit omnibus illis virtutibus

tibus supernaturalibus, quæ com-
patiuntur cum unione hypostati-
ca, & visione beata? *ibid.*

Quæres III. Utrum gratia habitua-
lis Christi, ejusque virtutes dici
possint passionibus ab unione hypos-
tatica dimanantes? *pag. 101.*

Quæres IV. An gratia habitualis
Christi fuerit simpliciter infini-
ta? *pag. 102.*

Quæres V. An gratia Christi habi-
tualis ejusdem sit speciei, atque
nostra? *ibid.*

Dub. 2: An Christus se disposue-
rit ad gratiam habitualem per
proprius actus? *ibid.*

Dub. 3. An Christus habuerit vir-
tutem pœnitentiæ? *pag. 104.*

Dub. 4: An virtutes morales, per
se acquisibiles, fuerint in Christo
per accidens infusæ? *pag. 107.*

DISP. III.

De gratia capitali Christi: pag. 110.

Dub. 1. Utrum Christus constitua-
tur caput Ecclesiæ per gratiam
habitualem, anve per unionis? *ibid.*

Dub. 2: Utrum Christus fuerit
caput Adami in statu innocen-
tiæ? *pag. 112.*

Dub. 3. Utrum Christus sit caput
Angelorum? *pag. 115.*

Quæres: Utrum Diabolus (dictus
Lucifer) sit caput omnium ma-
lorum, etiam hominum quan-
tùm ad exteriorem gubernationem?
pag. 117.

TRACTATUS IX.

DE SCIENTIA CHRISTI. pag. 119.

DISP. I.

De scientia Christi in communi. ibid.

Dub. 1: Utrum intellectus creatus
Christi potuerit intelligere intel-
lectione divina? *ibid.*

Dub. 2: Quotuplex scientia fuerit
in anima Christi? *pag. 122.*

DISP. II.

De scientia beata Christi. pag. 126.

Dub. 1: An, si Christus cognos-
ceret omnia possibilia in verbo,
comprehenderet Deum? *ibid.*

Dub. 2. Utrum per scientiam bea-
tam cognoscat anima Christi,
omnia, quæ Deus per scientiam
visionis. *pag. 130.*

Quæres, num cuncta, quæ dixi-
mus scire Christum per scientiam
beatam, ea simul sciat, & sci-
verit, num verò successi-
vè? *pag. 133.*

Dub. 3: Utrum visio beatifica Chris-
ti sit notitia intuitiva futuro-
rum? *pag. 134.*

DISP. III.

De scientia per se infusa Christi.
pag. 137.

Dub. 1. Utrum anima Christi per
scientiam infusam supernaturalem
cognoverit quidditivè, & com-
prehensivè omnia entia superna-
turalia? *ibid.*

Dub. 2: An Christus per scien-
tiam infusam cognoverit eviden-
ter mysterium Trinitatis quoad
an est? *pag. 142.*

Dub. 3: Utrum anima Christi per
scien-

scientiam infusam cognoverit cogitationes cordium, & futura contingentia? pag. 146.

DISP. IV.

De modo, & perfectione in Christo cognoscendi per scientiam hanc infusam. pag. 148.

Dub. 1. An Christus in exercitio scientiæ infusæ discursu usus fuerit, vel etiam conversione ad phantasmata? ibid.

Dub. 2: Utrum scientia Christi infusa maior fuerit, quàm Angelorum scientia? pag. 151.

Appendix circa scientiam Christi naturalem per se infusam, & naturalem per se acquisibilem. pag. 156.

Dubitabis I. Quodnam sit obiectum extensivum scientiæ Christi naturalis per se infusæ? ibid.

Dubitabis II. An per scientiam naturalem per se infusam cognoscatur Christus Angelos? ibid.

Dubitabis III. Utrum scientia per se acquisibilis fuerit in Christo per accidens acquisita? ibid.

Dubitabis IV. An Christus comparaverit hanc scientiam subito ab initio suæ Conceptionis? anve successivè tractu temporis? pag. 157.

Dubitabis V. An Christus per hanc scientiam cognoverit omnia. pag. 158.

TRACTATUS X.

DE ALIIS COASSUMPTIS A VERBO.

pag. 159.

DISP. I.

De impeccabilitate Christi. ibid.

Dub. 1. An Christus secundum se potuerit peccare? ibid.

Dub. 2: Utrum in Christo potuerit esse fomes peccati? p. 166.

Dub. 3: An in Christo potuerit esse transgressio consiliorum? pag. 168.

DISP. II.

De libertate Christi. p. 169.

Dub. 1: Utrum amor charitatis, quo Christus Deum dilexit, fuerit liber? pag. 170.

Dub. 2: An operationes naturales in Christo fuerint liberæ? p. 174.

Dub. 3. An Christo impositum fuerit rigorosum mortis præceptum? pag. 177.

Dub. 4: An libertas Christi fœderari valeat cum impeccabilitate, & præcepto? pag. 180.

DISP. III.

De merito Christi. pag. 182.

Dub. 1. An Christus sine aliqua gratia intrinseca superaddita uni potuerit mereri de condigno præmium supernaturale? ibid.

Dub. 2: Utrum Christus per gratiam auxiliantem potuerit mereri de condigno gratiam habitualem? pag. 184.

Dub. 3: An Christus mereri potuerit suam incarnationem? Et quid si bi defacto meruerit? pag. 187.

Quæres I. An saltim Christus mereri.

reſi potuerit continuationem In-
carnationis? pag. 188.

Quæres II: Num Chriſtus mereri
potuerit maternitatem Virginis
M? ibid.

Dub. 4: Utrum Chriſtus meruerit
Angelis gratiam habitualem, &
gloriam eſſentialem? pag. 191.

Dub. 5: An Chriſtus meruerit an-
tiquis Patribus gratiam iſtis da-
tam? pag. 193.

Dub. 6: An Chriſtus meruerit
nobis prædeſtinationem noſ-
tram? pag. 197.

DISP. IV.

De adoptione, filiatione, & ſervitute
Chriſti. pag. 200.

Dub. 1: Utrum Chriſtus in quan-
tùm homo ſit filius Dei adopti-
vus? ibid.

Dub. 2: An Chriſtus, ut ho-
mo verè, & propriè ſit ſervus
Dei? pag. 205.

Dub. 3: An Chriſtus, ut homo
ſit filius Spiritus S? anve folius
Patris? pag. 207.

DISP. V.

De prædeſtinatione Chriſti? pag. 212.

Dub. 1. An Chriſto conveniat pro-
priè eſſe prædeſtinatum? ibid.

Dub. 2: quiſnam fuerit terminus
prædeſtinationis Chriſti? p. 214.

Dub. 3: Quodnam ſit ſubiec-
tum in prædeſtinatione Chriſ-
ti? pag. 218.

TRACTATUS. XI.

DE BEATISSIMA VIRGINE, ET MATRE
Dei Maria. pag. 225.

DISP. I.

De Beate Virg. Maria in hunc mundum
ingreſſu. pag. 226.

Dub. 1. An Beata V. Maria in
gratia fuerit concepta, immu-
niſque à peccato originali. ibid.

Dub. 2. An B. V. M. præter Con-
ceptionem in gratia, habuerit
confirmationem in illa? p. 250.

DISP. II.

De Beata V. Maria in hoc mundo vitæ
progreſſu. pag. 253.

Dub. 1. An B. V. Maria fuerit
Virgo ante partum, in partu,
& poſt partum? ibid.

Quæres I. An B. V. Maria votum
emiſſerit caſtitaſis? pag. 261.

Quæres II. An B. V. M. aureolas
meruerit Virginitatis, Doctoratus,
& Martyrii? ibid.

Dub. 2: Fueritne inter Mariam,
& Joſeph verum matrimo-
nium? pag. 263.

Dub. 3. Quomodò B. Virgo ſit
Mater Dei? & qua ratione
Chriſtus dicatur Filius Virgi-
nis? pag. 265.

Dub. 4: An B. V. Maria merue-
rit eſſe Mater Dei? pag. 270.

Quæres I. quæ tanta ſit dignitas
Mariæ in ratione Matris? p. 272.

Quæres II. An Maternitas Mariæ
ſit naturalis, ſive ſupernatura-
lis? pag. 273.

Dub. 5: An B. V. Maria merue-
rit deſactò, & de congruo in-
carnationem? ibid.

Dub. 6: An B. V. Maria viderit in-

intuitivè Deum in via , seu in
vita? pag. 276.

Dub. 7: An B. V. Maria susce-
perit aliqua Ecclesiæ sacramen-
ta? pag. 279.

DISP. III.

De B. Maria Virg. ab hoc mundo
egressu. ibid.

Dub. 1: An B. V. Maria in mor-
te amore defecerit? anve dolore
occubuerit? pag. 280.

Quæres I. An B. V. Maria in fine
vitæ à Deo iudicata fuerit? & an
in die universalis iudicii iudican-
da erit? pag. 283.

Quæres II. An B. V. Maria resur-
rexerit? sitque in Cælo anima, &
corpore? pag. 284.

Dub. 2. An idem numero actus
charitatis , quo Maria V. in ter-
ris Deum diligebat , continua-
tus fuerit post mortem & in Cæ-
lis? pag. 286.

Quæres , quem locum inhabitet Vir-
go M. in Cælis? Quem cultum
mereatur in terris? Quàm subli-
mis sit in se? Et quàm benefica
erga nos. pag. 289.

TRACTATUS XII.

DE ANGELIS. pag. 294.

DISP I.

De Angeli substantia. ibid.

Dub. 1. Utrum dentur Angeli? Sint-
que incorporei? ibid.

Inquires , quas operationes possint
Angeli elicere in corpore assump-
to? pag. 301.

Dub. 2. An divinitus possint dari
plures Angeli numero distinc-
ti? ibid.

Dub. 3. Utrum Angelus sit ex natu-
ra sua incorruptibilis? pag. 309.

Dub. 4. Utrum Angelus sit in loco?
Et quomodo? pag. 311.

Dub. 5. Quænam sit Angelo ratio
formalis existendi in loco? p. 312.

Dub. 6. Utrum Angelus possit esse
in puncto, velut in loco? p. 314.

Dub. 7. Utrum unus Angelus possit
esse in pluribus locis? & plures
Angeli in uno? pag. 316.

Dub. 8. Utrum Angelus possit mo-
veri motu continuo & discreto?
Et in quo uterque consistat mo-
tus? pag. 318.

Dub. 9. Utrum Angelus possit tran-
sire de extremo ad extremum,
quin transeat per medium? p. 323.

Dub. 10. Utrum motus Angeli tam
continuus, quàm discretus fieri
possit in instanti? pag. 326.

DISP. II.

De intellectu Angeli. pag. 22.

Dub. 1. Ad quæ cognoscenda gerat
munus speciei substantia Angeli
cognoscentis? ibid.

Dub. 2. Utrum Angelus (vel etiam
substantia materialis) cognoscan-
tur ab alio Angelo per hoc quod
utrumque uniatur cum Angelo
cognoscente per modum spe-
ciei? pag. 332.

Dub. 3. An species Angeli sint à
Deo infusæ, anve à rebus de-
sumptæ? pag. 334.

Corollaria quædam. pag. 337.
Inquires , utrum species Angelicæ
fluant

- fluant ab ejus natura, tamquam
veræ paffiones? pag. 338.
- Dub. 4. Utrum species Angelicæ fint
universales in repræsentando? *ibid.*
- Corollarium quoddam. pag. 341.
- Dub. 5. Utrum Angelus inferior
comprehendat superiorem? p. 342.
- Dub. 6. Utrum Angelus possit natu-
raliter cognoscere futura libera,
& secreta cordium? pag. 346.
- Dub. 7. Utrum Angelus possit certò
naturaliter cognoscere effectus su-
pernaturales, & mysteria gra-
tiæ? pag. 350.
- Dub. 8. Utrum Angelus possit si-
mul cognoscere plura, ut plura?
Possit etiam operari per discursu-
m? pag. 354.
- Aliqua Corollaria. pag. 358.

DISPUT. III.

De Voluntate Angeli. pag. 359.

- Dub. 1. Utrum Angelus intelligat, &
amet se, & Deum finem natura-
lem omninò necessariò? pag. 360.
- Dub. 2. Utrum Angelus possit per

- se primò directè, & immediatè
peccare contra legem natura-
lem? pag. 362.
- Dub. 3. An repugnet creatura in-
tellectualis essentialiter impecca-
bilis? pag. 363.
- Dub. 4. Utrum Angeli peccare po-
tuerint in primo suæ creationis
instanti? pag. 366.
- Dub. 5. Quale fuerit primum pec-
catum per Angelos commif-
sum? pag. 370.
- Dub. 6. Quodnam fuerit objectum
excellens, ex quo Angelus, pri-
mò superbire ausus est? pag. 373.
- Dub. 7: Utrum ad primum Angeli
peccatum præcesserit aliquis de-
fectus ex parte intellectus? p. 379.
- Dub. 8: Quot morulis, sive instan-
tibus absolutæ fuerint bonorum
beatitudo, & malorum ruina An-
gelorum? pag. 382.
- Quæres: quandiu duraverit hoc ne-
gotium per correspondentiam ad
nostrum tempus? pag. 385.
- Dub. 9: Undè proveniat in Dæmo-
ne obstinatio? *ibid.*
- Corollaria quædam. pag. 389.

TRACTATUS VII.

DE INCARNATIONE DIVINI VERBI.

POSTOLUS 1. ad Colosenses vocat hoc mysterium *absconditum à seculis, & generationibus.* Et 1. ad Cor. 2. *Sapientiam in Mysterio, quæ abscondita est.* Hoc, cum ita sit, & qui nos tantilli ut tantum argumentum nedùm apprehendere, verum & attingere conari audeamus? Nihil herclè, nisi Fidei luce duce, nihil equidem, nisi divina favente gratia, adjecta etiam humana in laborando vi, & efficacia. Igitur ostende nobis Domine viam, per quam in alto, atque peramplo hocce æquore sine jactura pervagemur, sine offensione curramus, sine casu trajiciamus. Faxis, ò utinam!

DISPUTATIO PRIMA.

DE POSSIBILITATE, ET NECESSITATE INCARNATIONIS.

SI principia consulamus fidei, nihil super hac re erit peragendum, cùm luce clariora adsint S. Scripturæ testimonia eam comprobantia; oportet autem, ut & rationem consulamus, ut ostendatur hoc sacramentum nedùm esse supra rationem, sed & juxta illam, vel minimè contra illam.

DUBIUM. I.

UTRUM VERBI DIVINI INCARNATIO sit possibilis.

Supponimus de Fide existentiam hujus sacratissimi mysterij, & tamen de possibilitate perferutamur cum certum sit illud: *de actu ad potentiam valet consequentia.*

Tomo II.

Cæterum non intendimus certitudinem adjicere ex probanda ejus possibilitate, sed supposita notitia per Fidem, solùm quòd non sit dissonum rationi, nec contradictionem involvat, ostendere tentamus, id quod sine fidei lumine nec esse, nec possibile esse asserere possemus, cùm ejus notitia, & cognitio etiam Angelorum transvolet captum, & concep-

A

cep-

ceptum. Fateamur, inquit D. Aug. epist. 3. ad Volufianum de hoc loquens mysterio, *fateamur ergo Deum aliquid posse, quod nos fateamur investigare non posse.* Super quæ addit Concil. Tolet. 11. *Si ratione ostendi posset, non esset mirabile, si exemplo, non esset singulare.* Et licet hæc de humano solum loqui videantur intellectu, ratio verò, & paritas etiam ad angelicum ampliari jure jacent, & convincunt: quia nullus intellectus naturalis potest objectum attingere supernaturale nec immediatè, quia est supra suam spheram, nec mediante aliquo iuvamine naturali, cum hoc nequeat dicere connexionem cum supernaturali; sed intellectus angelicus spheram non transcendit naturalem: ergo nullus, etiam angelicus potest hoc cognoscere, naturaliter mysterium. Et addimus contra Scotum, ejusque discipulos, quòd nec post factum potest illud ullus intellectus percipere creatus: quia quòd factum sit, non tollit quòd sit supernaturale. Sed

2. Obs. 1. Anima Christi, & Angelus cognoscunt evidentè scientia naturali absentiam subsistentiæ naturalis in Christo; sed aliàs sciunt non posse sine subsistentia stare, nec suppleri creata: ergo à fortiori divinam esse demonstrabunt: ergo cognoscent illam. Variè in responsione hujus argumenti insudant Scholastici. Nos dicimus primò, quòd, cum probabile sit naturam creatam posse sine ulla esse subsistentia, Deo miraculosè operante, & extrinsecè eam manuteneute, posset Angelus hoc in mysterio fieri Incarnationis existi-

mare: hancque doctrinam tenent, & tuentur N. Salm. hìc disp. 8. à n. 87. cum Godoy, & aliis. Dicimus 2. Angelum scire, Deum plura etiam existentia, & naturalia ex ejus posse subtrahere notitia, uti de partu Mariæ Virginis, naturaliter cognoscibili, asserit D. Hieronymus in cap. 1. Matth. Angelis malis celatum esse: & cum boni non se præcipites dent ad firmandum judicium de eo, quod non adest illis lumen ut cognoscant, ut assolent mali, & asserit D. Thom. 1. p. q. 58. art. 9. jure possent suspicari Deum abscondisse subsistentiam humanam, etiam habita humanitatis cognitione.

3. Obs. 2. Deus potest communicare Angelo lumen naturale ad cognoscendum omne id, quod ipse Deus ut Auctor cognoscit naturæ; sed Deus, ut Auctor naturæ cognoscit suam subsistentiam: ergo & Angelus per lumen naturale sibi datum. Resp. dist. min. cognoscit suam subsistentiam relativam, nego: absolutam, subd. terminatam ad effectus naturales, conc; ad supernaturales, nego min. & consequ. Solutio ex se patet; sed instabis: Angelus naturaliter cognoscit Humanitatem Christi intuitivè: ergo ut existentem: ergo cognoscit ejus divinam existentiam: ergo etiam subsistentiam: hæc patet consequentia à paritate: ergo & mysterium hoc cognoscet. Resp. quòd ad cognitionem intuitivam non opus est, ut existentia cognoscatur, sed solum res existens, & non res existens ut existens, sed aliàs quæ existens est. Patet hoc in visu corporali, qui colores intuetur existentes, non verò ut existentes

rentes; vel eorum existentiam, quia horum visio ejus capacitatem superat. Sic ergo in presenti potest Angelus intueri naturaliter Humanitatem; non verò ut existentem, neque divinam existentiam, quippequam ejus virtutem excedentem.

4 Obs. 3. *Mysterium Incarnationis esse possibile cognoscit intellectus creatus: ergo non adeò est altum, & superexcellens, ut supra æstimatum est. Ant. prob. Ex duabus contradictoriis una vera debet esse propositio; sed hæc sese mutuo contradicunt: *Mysterium Incarnationis est possibile, & ipsum est impossibile; & infra probabimus non esse impossibile: ergo naturaliter inferet quilibet creatus intellectus esse possibile.* Resp. concessio antecedenti, dist. minorem probationis: cognoscit non esse impossibile positivè, vel demonstrativè, nego: remotivè, & probabiliter, conc. min. & nego consequentem. Intellectus creatus non potest probare per positivas rationes (multo minus demonstrativas) hujus mysterii possibilitatem, sed tantum removere contradictionem, & repugnantiam, quam falsò intendunt probare argumenta contraria: & ad summum aliquas dare congruentias; & hoc in sensu intelligenda est sequens.*

NOSTRA RESOLUTIO.

5 **M**ysterium Incarnationis nullam involvit contradictionem, & consequenter est possibile. Sic expressè D. Thom. in 3. sent. ad illius limen; & prob. ratione: Non repugnat hoc mysterium

ex parte verbi (namque subsistere, & facere subsistere, quodque Verbum in Incarnatione munus obit, nihil est imperfectionis) sed aliàs nec ex parte humanitatis est repugnans, est enim subsistentia propria modus quidam distinctus realiter, atque separabilis ab ipsa: ergo nullo ex capite repugnat. ¶ Prob. 2. rat. cujus simili utuntur N. Salm. tr. 5. disp. 1. n. 15. Possibile est, imò convenientissimum Deum sese creaturis, quantum fas est, summo modo sub modo intelligibili communicari: ergo idem dicendum est de summa communicatione in ordine naturali; sed alius excellentior modus excogitabilis non est, quam quem media unione hypostatica exercere credimus, (vel assignetur) ergo possibile est. Totum hoc fundatur in natura boni, quod sui diffusivum, & communicabile est: ex quo sequitur, quòd summo bono summa ei respondet communicabilitas; cumque summa sit communicatio Incarnationis, hæc sine dubio ut possibilis concedenda est, quippequæ sola summæ correspondens bonitati.

ARGUMENTA PROPONUNTUR INFIDELIUM.

6 **O**BS. 1. Ergo oportebit, ut & Angelis sic communicetur Deus, sicut nobis. Prob. hæc consequenter, tum quia etiam Angelis communicatur sub esse intelligibili. Tum quia bonitas divina æquè bona est relativè ad illos, quam ad nos: ergo &c. Resp. negando

conseq. & paritatem : quia Deus communicando se hominibus, omni aliquomodo se communicavit creaturæ, cum ut inquit D. Greg. Homil. 29. in Evang. *Omnis creatura habet aliquid homo : habet namque commune esse cum lapidibus, vivere cum arboribus, sentire cum animalibus, intelligere cum Angelis.* Ex quo sequitur, quod si solum Angelis sese Deus communicasset, natura corporea expers maneret hujus beneficii, si verò hominibus, omnis, vel Angelica nobilitata est natura. Sed replicabis: ergo nec conveniens fuit, ut Angelis se communicaret in esse intelligibili : nam sufficeret sic communicari hominibus, in quibus omnis comprehenditur natura : Neg. conseq. & paritat. nam unio maxima intelligibilis est finis peculiaris creaturæ intellectualis, non verò entitativa, sive hypostatica. Sed replicabis 2. &

7 Obs. 2. Si quia bonus est Deus, atque sui diffusivus, naturæ humanæ se comunicabit, sequitur Incarnationem fuisse necessariam, non liberam, neque gratiosam : quia illud est necessarium, quod ad causam sequitur naturalem, & necessariam ; atqui Deus naturaliter, & necessariò bonus est: ergo necessariò incarnatus est, quod absit dicere. Resp. Deum quidem necessariò bonum esse : at quid ex hoc ? necessariò communicandum esse : Ecce ergo ab æterno illum ad intra tum Filio, & Spiritui S. jam communicatum. Et nonnè ex hac infertur communicatio ad extram inem, si loquamur de ea in actu secundo exercitata, sufficit verò si in actu primo

fit communicabilis. Ratio : quia eius communicatio debet verificari sine præjudicio suæ summæ perfectionis ; præjudicaret verò si sua summa libertas à suis creaturis liberè, & gratiosè productis, ut eis communicaretur, cogeretur, quod inconveniens non occurrit in communicatione ad intra, cum ejusdem ad se ipsum coactio nunquam interveniat.

8 Obs. 3. Ex mysterio Incarnationis sequitur imperfectio in divina subsistentia : ergo non est possibile. Prob. sequela : sequitur dimanatio à natura, quam terminat, & consequenter hanc in divinam influere subsistentiam, imò hanc in illa recipi ? quo quid nequius ? ergo. Resp. negando, quod subsistentia dimanet à natura propriè, sed ad summum impropiè, & similitudinariè, quatenus sequitur ad ipsam, non tamen per illius influxum ; nam quomodo influet natura in subsistentiam, cum nequeat influere nisi ut subsistens, & existens est ? Nec itidem in natura recipienda est, si loquamur de subsistentia generaliter loquendo, sed ut magis hoc erit verum de creata : nam subsistentia ex terminis solum dicit terminare, & complere, quod imperfectio non est, sed perficere imperfectum : hoc autem Deum non dedecet, qui omnia perficit, & complet. Videtis id in actione, quæ ex conceptu creatæ plurimas dicit imperfectiones, à quibus tamen omninò absolvitur divina : quia actio non ex se, sed in quantum creata imperfecta est. Sed replicabis, &

9 Obs. 4. Si quia subsistentia non dicit imperfectionem essentialiter (sed solum accidentaliter, & in quantum creata) potest per divinam suppleri, & subrogari. Poterit itidem lumen gloriae per divinam naturam unitam per modum luminis suppleri: quia nec lumen essentialiter, & in communi acceptum imperfectum est, ut patet in lumine increato, sed solum accidentaliter, & ut creatum est; atqui hoc supplementum, sive subrogatio à nobis improbatur tr. 1. disp. 3. dub. 2. ergo & primum improbandum est. Ingens objectio! nec solutu facilis, si bene calleatur. Et nihilominus tamen resp. haud tenuem esse inter utrumque casum discrepantiam. Stat in hoc, quod lumen praeter hoc quod est illuminare, & complere (qua ex parte Deum non dedecet supplere) habet alia indispensabilia munia, quae absque indecentia Dei exerceri nequeunt, ut sunt recipere visionem, esse principium quo, partemque constituentem intellectum creatum aptum, ut in actu secundo exerat intellectionem: quae omnia imperfectionem exprimunt, atque ideo exterminanda sunt à Deo. Sed contra, &

10 Obs. 5. Subsistentia etiam divina partis obit munus: facit enim compositionem, & compositum cum humanitate, nempe, Christum Dominum: ergo ex hac parte non minus repugnat, quam luminis divinum supplementum. Resp. fatendo in Christo compositionem, quam fatetur etiam D. Thom. 3. p. q. 2.

art. 4. non tamen quae sit ratione partium, sed potius ratione numeri, hoc est duarum naturarum (vel etiam humanae, & subsistentiae divinae) quae faciunt hypostasim ex utraque compositam juxta Damasc. à D. Thom. ibi laudatum. Rationem reddit Sanctus in 3. sent. dist. 6. art. 3. ad 4. ibi: *Divinitas enim pars esse non potest propter imperfectionem, quae est de ratione partis. Humana autem natura similiter non potest esse pars: quia partem non habet. Et ideo Magister dicit in sequenti distinctione, quod inexplicabilis est illa compositio, quae non est partium.*

¶ Aliter sine laesione hujus venerandae solutionis responderi potest in forma distinguendo ant: subsistentia divina obit munus partis inadaequatè sumptae, conc; partis adaequatè acceptae, nego ant. & consequ. Duplex ratio sive inadaequatum munus in una sola parte potest considerari; alia perficiendi compartem, alia perficiendi se per compartem, ex quibus prima nullam dicit imperfectionem, immò illam tribuit, & ideo non repugnat Deo, & consequenter neque esse pars inadaequatè sumpta: secunda verò, quae est perfici per compartem, solius est propria creaturae, cui etiam convenit esse pars inadaequatè in Incarnatione: quia ita perficitur per subsistentiam, ut tamen hanc non perficiat illa; unde illae solum erunt partes totaliter, quae mutuo perficiunt, atque perficiuntur, & hujusmodi est omnis compositio, quae ex creatis resultat partibus unitis; sed quia non sic in hoc mysterio,

erit quidem in illo compositio, & compositio partium, sed non partium totaliter, sed inadæquatè sumptarum: Itaque *Divinitas pars esse non potest totaliter*, hoc est secundum utramque partis rationem, potest verò esse inadæquatè: quia hoc nihil aliud est, quàm habere de parte, quod perfectum est, scilicèt perficere, & renuere, quod imperfectum est, nempè perfici. Heinc redditur aliquo explicabilis modo compositio, quam inexplicabilem dicit Mag. Sententiarum, dicendo, esse quidem compositionem partium non secundum utrumque munus sumptarum, sed secundum unum respectivè, quod est solum perficere, vel solum perfici iuxta dicta.

11 Obs. 6. Sequitur Deum immutari, siquidem transiret de non esse ad esse intrinsecè hominem (in quo videtur differentia à denominatione creatoris, per quam Deus non denominatur creatura) sed Deum immutari est non esse Deum: ergo. Resp. non omnem denominationem intrinsecam immutare subjectum denominatum, ut patet in omni connotante aliquid extrinsecum, quod non idèò mutatur: requiritur ergo ad immutationem, ut subjectum recipiat in se formam dominantem, ipsumque aliquomòdò actuantem. Quod ab hoc longè abest mysterio: non enim Verbum recipit humanitatem ut ipsum aliquomòdò actuantem, cum sit ipsum actus purissimus, sed unit sibi illam, & non per unionem in ipso, sed in ipsa humanitate receptam: ipsum enim Verbum cum in omni sit linea

actualissimum, identificat sibi etiam actum se ipsum uniendi cum sola connotatione humanitatis sibi unitæ; ita ut nec ipsam unionem, nec aliquam relationem ex unione resultantem in se recipiat; sed illas solum uniat sibi, dando, non recipiendo, actualitatem terminandi, & complendi naturam: ex quo nihil imperfectionis sequitur in Verbo; immò ex illo tollitur ab humanitate illa imperfectio, quam natura sine subsistentia, opus est, haberet. Exempla pro denominatione intrinseca, sine intrinseca mutatione habes in actu libero Dei, in denominatione Dñi, & Creatoris, in relatione paternitatis ad secundum Filium, & in specie angelica, quæ quia valdè communia, & iterata, applicationem non repossunt iteratam.

12 Obs. 7. Tota vis terminandi exauritur in Verbo, terminando naturam divinam: ergo nequit ultra illam, etiam humanam terminare. Ant. probr. quia quælibet exauritur vis per actum, vel terminum suum adæquatum; sed divinam terminare naturam est actus adæquatus divinæ subsistentiæ: ergo tenet ant. Resp. negando ant. cujus probationis concessa maj. dist. min. divinam terminare naturam est actus adæquatus ad intra, conc; ad intra, & ad extra, nego min. & conseq. Licèt vis terminandi ad intra exauriatur in naturæ divinæ interna completionem, adhuc superest vis ad extra terminandi secundariò; haud secus, quàm essentia divina exaurit totam suam vim repræsentativam primariam in sui divinæ cognitione, & tamen

su-

superst, ut unita intellectui humano terminet etiam hujus cognitionem ab extra procedentem. Similiter Pater æternus respicit ut terminum adæquatum ad intra suum Filium, & Spiritum S. & tamen ad extra producit creaturas: ergo similiter.

13 Obs. 8. Summè, & infinitè distant humanitas, & divina subsistentia: ergo uniri nequeunt. Resp. ex D. Thom. in 3. dist. 1. q. 1. art. 1. ad 4. dist. conseq. nequeunt uniri identicè, conc; servata distinctione extremorum, nego conseq. Non repugnat infinitè distantia uniri, quando ex una parte adhuc unita servant suam cujusque naturam cum distinctione, & ex alia communicatio, seu unio non est infinita sed juxta capacitatem extremi limitati.

14 Obs. 9. Sequitur ex conclusione, Christum sic compactum esse, ut de eo verificentur contradictoria prædicata; scilicet, esse corporeum, & incorporeum, mortale, & immortale; hoc est impossibile: ergo & repugnans illud, ex quo sequitur. Resp. prædicta non tam esse contradictoria, quàm contraria: quia ambo sunt positivè talia, sicut albedo, & nigredo; contradictoria verò versantur inter affirmativum, & negativum, ut inter esse tale, & non tale. Dato tamen esse contradictoria formaliter, vel illativè, nulla est implicatio, quod hæc de eodem supposito, sed non secundum eandem naturam prædicentur.

¶ Contra: Eodem modo opponuntur prædicta prædicata, ac esse

peccabile, & impeccabile; hæc non admittimus in Christo, adhuc secundum diversam naturam: ergo nec &c. Est disparitas in eo, quod, ex quo Christus sit mortalis ratione naturæ humanæ, non sequitur, quòd sit mortalis ratione divinæ: quia hæc prædicata non ratione subsistentiæ, sed naturæ conveniunt Personæ; at si humanitas peccabilis esset, totum suppositum peccabile redderetur: quia peccare, & quælibet actio, immò & passio sunt suppositorum, & consequenter peccabilitas in suppositi divini refundetur potestatem, directionem, & approbationem, quod absit. Sed de hoc amplius dum de peccabilitate Christi peragamus.

DUBIUM II.

AN PECCATUM MORTALE SIT SIMPLICITER INFINITUM IN RATIONE OFFENSÆ?

15 **E**X summa peccati gravitate, summa dignoscitur convenientia, & necessitas Incarnationis: idè de peccato, de quo aliàs in suo tractatu fusiùs agemus, in præsentì etiam agimus. Et meditato de illo in ratione offensæ inquirimus: in ipso enim præter hanc plures rationes recensentur. Et in primis offensæ trinominis est, vocatur enim tum *offensæ*, tum *injustitia*, tum *injuria*, consistitque in violando, vel auferendo saltim affectivè à Deo jus suum, & dominium nostrarum actionum, seu rationem ultimi finis earum, quod verè injustitia est. Est etiam in peccato ratio *malitia* con-

sistens in aversione à Deo ultimo fine, & conversione ad bonum commutabile creatum. Est ultra *reatus* ad pœnam, qui rationem habet meriti ad illam. Ex quibus resultat in Deo ratio *offensa passiva*, non quidem quæ physicè Deum feriat, cùm, ut inquit Job c. 35. *Si peccaveris, quid ei noceris?* Sed quæ Deum affectivè, & quantum in affectu est peccantis perimat.

¶ Ex quo oritur duplex in peccato lethali distinguenda moralitas, alia relativa ad prudens hominum judicium, quo sublato, nihil est, & talis est ratio *offensæ passivæ*, quæ verè nihil Deo nocet, prudens verò humana existimatio sic eum læsum, ut & perentum quasi reputet. Alia relativa ad regulas morum, & talis est ratio *malitiæ*, quæ in *offensa* reperitur activa simul cum privatione gratiæ, & reatu ad pœnam: nam hæ denominationes, etiam præcisivè ab hominum judicio, & æstimatione, verè in peccato reperiuntur.

16 Ante resolutionem supponimus 1. peccatum lethale in ratione malitiæ, immò & *offensæ activæ*, non esse infinitum: quia prout sic est actio creaturæ Deum injuriens, à Deo avertens, ad bonumque commutabile convertens, & actio creaturæ creata debet esse, nihil autem creatum infinitum, sed limitatum debet esse: quin valeat dicere, quòd avertit à Deo, qui infinitus est, cui favet expressè D. Thom. 1. 2. q. 87. art. 4. nam solùm intendit ponere infinitatem extrinsecam in peccato ratione termini Dei, à quo ani-

mam avertit, non verò intrinsecam, de qua hìc loquimur. Nec valet iterùm si dicas, quòd etiam est creata *offensa passiva*, & tamen de illa statim esse infinitam asseremus: quia *offensa passiva* suum esse habet ab hominum æstimatione, qui illam in ordine divino subjectivè sumptam, atque intrinsecè reputant receptam, licèt realiter nihil ab ordine divino plus distans, & alienum existimetur, quàm illa. Sed adhuc

17 Obs. malitia privat omnì gratia possibili, & unione hypostatica, quæ infinitæ sunt: ergo & ipsa malitia infinita erit: cùm privatio per formam, qua privat, sit commensuranda. Argumentum probat nimis, scilicèt peccatum expellà non posse nisi per gratiam infinitam, vel unionem hypostaticam: immò & probat vel minimum actum contritionis esse infinitum: quia excludit omnia, & infinita peccata, quòd dicet nemo. Resp. ergo, quòd contraria taxanda sunt penes ea, quibus directè, & per se opponuntur. Peccatum verò solum opponitur per se gratiæ secundum se; gratiæ verò ut tantæ, & unioni hypostaticæ non per se, sed indirectè, hoc est ratione incompatibilitatis cum eis, & idèd ex harum infinitate non inferatur peccati infinitas in ratione malitiæ.

18 Supponimus 2. cum communi Theologorum contra Godoy, Gonet, Lardito, & alios peccatum lethale in ratione demeriti seu reatus ad pœnam non esse simpliciter infinitum, aliàs, inquit D. Thom. in 4. dist. 46. q. 1. ad 6. *Cuilibet peccato redde-*

verur pœna infinita intensiōe, quòd falsum est, licèt verum, & de fide certum, in extensiōe admittendum sit. Confirmatur ex ipso 1. 2. q. 87. ubi expressè docet, quòd peccato, secundum quod est conversio, pœna sensus correspondet, quæ finita est; prout verò aversio est à Deo pœna damni, quæ infinita est tantum secundum quid, seu extrinsecè: ergo non simpliciter.

¶ Prob. 2. Ratione, prænotando differentiam inter pœnam, & satisfactionem, quæ in hoc stat, quòd pœna correspondet deordinationi malitiæ, & satisfactio offensæ passivæ, sive injustitiæ. Pœna itidem provenit à Judice, satisfactio à peccatore: Unde oritur, quòd pœna aliquandò sine satisfactione suffertur, ut patet in damnatis, satisfactio etiam sine pœna integrè redditur medio actu valdè intenso contritionis, vel amoris Dei ex meritis Christi Dñi. Prob. ergo nunc: peccatum nec ut offensæ, nec ut malitiæ meretur pœnam infinitam: ergo infinitus non est ejus reatus, seu demeritum. Ant. quoad primam partem prob. quia licèt offensæ passiva sit infinita, huic tamen non correspondet pœna, sed satisfactio: ergo ex hac ratione non est infiniti demeriti. Quoad secundam prob. ex D. Thom. 3. cont. gent. c. 144. ubi ait: *eadem justitiæ ratione pena peccatis redditur, & bonis actibus præmium: sed bonis actibus licèt præmium in æternum protendatur, non tamen præmium infinitum intensivè, & simpliciter: ergo talis erit pœna peccatis correspondens: ergo reatus ad illam non erit simpliciter infinitus. Sed*

19 Obs. 1. D. Thom. in 2. dist. 42. q. 1. art. 5. in corp. ubi ex eo quod peccatum est contra Deum infinitè magnum, infert quòd *& offensæ illius infinita pœna digna est.* Et ad secundum ibi: *Non autem potest esse infinita acerbitate: quia in creatura finita non potest esse qualitas infinita, sed compensatur per durationem infinitam:* ergo ut minùs æquivalenter, vel moraliter erit infinita. Resp. & hoc probare nimis argumentum: nam si ex duratione infinita, infinitas rei argueretur, Angeli, Cœli, & omnia quæ in æternum erunt duraturæ, infinitæ erunt in suis entitatibus, quod nullus dixit, & habet contra se, quòd beatitudo etiam Patris æterna erit, non tamen quia æterna, erit infinita. Auctoritas D. Thom. in prima parte per secundam explicatur, ubi ait *non acerbitate, sed in duratione infinitam esse pœnam:* ergo non est simpliciter infinita, licèt aliquatenus per diurnitatem compensetur.

20 Obs. 2. Actus Charitatis ut duo, per quatuor protensus infinita æquivalet quatuor actibus ut duo, qui ut octo in merito æstimantur: ergo in infinitum durans, infinitum esset meritum: ergo idem dicendum erit de pœna in æternum duratura. Resp. neg. conseq. ultimam, & ejus paritatem: quia meritum fit per additionem meriti ad meritum, media operatione, quæ novam addit difficultatem, atque in novum, & majus meritum crescit; at pœna damnatorum eadem est in primo, ac in millesimo subsequuto instanti, & idèd sine nova
suf-

suffertur difficultate, unde non crescit infinitè per infinitam durationem. Potest etiam responderi, si placuerit, in neutro casu verificari infinitatem simpliciter talem, de qua in presenti: quia infinitas simpliciter talis debet esse simultanea, & permanens, hoc est, quod simul habeat quidquid in æternum habere potest, ut Deus: nam quæ non simul, sed successivè illud habet, solum infinitas in fieri, successiva, & syncategorematica dici potest.

His præsuppositis tota difficultas ad rationem offensæ devolvitur passivæ, sitne sub hac ratione peccatum lethale simpliciter infinitum, non quidem in omni linea, ut est Deus, sed in morali? vel in prudentum æstimatione? Circa quam difficultatem duplex extat opposita sententia, alia Scoti, & Suarj cum suis respectivè asseclis, qui cum aliquibus Thomistis partem tuentur negativam, altera verò, quam omnes ferè Thomistæ ex suo Angel. Præcep. suscipiunt defensionem, est

CONCLUSIO NOSTRA AFFIRMATIVA.

21 **S**cilicèt peccatum lethale in ratione offensæ esse simpliciter infinitum. Prob. 1. ex D. Thom. 3. p. q. 1. art. 2. ad 2. sed & expressius quæst. 28. de verit. art. 2. ibi: *Cum ergo Deus creaturam in infinitum excedat, erit mortaliter peccantis contra Deum infinita offensa...* Unde ad hanc offensam abolendam non sufficiunt vires humana. Et ratio est, quam ibi assignat S. Dr. estque Arist. &

Ethic. scilicèt, quòd offensa eo gravior est, quòd persona offensa dignior est: unde irrogata plebejo tenuior est, quàm equiti illata: major autem quàm hæc, si Episcopo, & adhuc hac gravior si Cardinali; demumque omnium gravissima in humanis si summo irrogetur Pontifici: ergo infinita, quæ infinita & divinæ infertur bonitati.

22 Respondent adversarii, crescere quidem gravitatem offensæ pro personæ offensæ dignitate; at verò non arithmeticè, seu tantundem, vel per totidem adamusim gradus ascendere, sed geometricè, hoc est proportionaliter, ita ut majori, major correspondeat, non tamen ita ut majoritati personæ æqualis sit majoritas offensæ: potest enim minui offensa vel ex defectu cognitionis, vel ex minori conatu delinquentis. Sed contra est: nam privatio formæ crescit incremento nedum geometrico, & proportionabili, verum & arithmetico, & æquali cum gradu ejusdem formæ, ut patet in eo qui destrueret tres imagines, una quarum viginti, alia quinquaginta, alia centum appreciarentur aureis, quo in casu damnum, seu privatio earum arithmeticè cresceret pro cujuslibet valore, ita ut satisfactio Domino non justè redderetur, nisi per viginti, quinquaginta, & centum aureos completos, ad quod de materiali se haberet, quòd majori, vel minori cognitione, vel conatu una dirueretur præ alia; sed offensa in prudentum æstimatione est privatio ultimi finis, vel alicujus prædicati divini, & infiniti: ergo ad hujus

hujus mensuram crescere debet arithmetica, de materiali se habente quantum ad infinitudinem formalem excessu in cognitione, vel conatu delinquentis.

ARGUMENTA CONVELLUNTUR.

23 **O**BS. 1. ex D. Thom. qui in 4. dist. 15. q. 1. art. 2. ad 1. comparat infinitatem offensæ cum infinitate nostræ satisfactionis; sed nostræ satisfactio tantum est infinita secundum quid: ergo & offensæ. Et ibidem dist. 17. q. 1. art. 3. æquiparat offensam cum visione beatifica, quæ infinita simpliciter non est: ergo. Resp. 1. D. Thom. loqui de offensæ activè sumpta, quæ cum realiter identificetur cum malitia, & aversione, quæ solum secundum quid, & extrinsecè sunt infinitæ, itidem & ipsa infinita extrinsecè est. Unde comparatio solum est in esse infinitas, non in modo infinitatis: hic enim in offensæ explicatur per terminum simpliciter, in aliis verò per secundum quid. Hujusmodi est comparatio D. Thom. 1. p. q. 25. art. 6. ad 4. inter humanitatem Christi cum beatitudine creatæ, & maternitate Dei, quæ omnes, ait, quamdam habent infinitatem; & tamen sola humanitas Christi habet dignitatem simpliciter infinitam, aliæ verò secundum quid.

24 Obs. 2. Exemplum virtutum, v. g. amoris Dei, qui eo plus crescit, quo objectum amatum nobilius est; sed non idè, si Deus est amatus, amor infinitus est: er-

go nec si Deus injuriatus, infinita offensæ erit. Resp. negando consequens. & parit: nam juxta commune Philosophorum axioma: *honor est in honorante, & offensæ in offenso*: unde oritur, quòd actus amoris Dei, & cujuslibet virtutis, qui in honorem Dei est, recipitur in elicente, quod finitum est tam ut agens, quam ut subjectum; offensæ verò, licet non physicè, moraliter recipitur in Deo, qui infinitus est, & infinitus etiam ille titulus quo affectivè privatur, ratio, scilicet, ultimi finis: ergo & infinita offensæ per quam sic illo privatur. Vide infra num. 44. Sed replicabis, &

25 Obs. 3. Ergo offensæ æquè grandis & infinita est in esse mali, ac Deus magnus in ratione boni, quod incredibile videtur. Nega consequens. quia Deus in linea physica, imò in omni linea bonus est; peccatum verò in unica, hacque minima, scilicet morali, malum est. ¶ Sed contra: hoc malum morale est injustitia, quam Deus patitur moraliter; sed hæc injustitia infinita non est. Hæc minor prob. *pejus est* (inquit Philosoph. 5. Ethic. c. 5.) injustum facere, quam injustum pati, quod sic interpretatur D. Thom. lect. 17. litt. O. *Pejus est injuriam facere, quam injuriam pati*; sed injuriam facere juxta nos non est malum simpliciter infinitum: ergo multo minus injuriam pati, in quo consistit passiva offensæ peccati.

Explico auctoritatem Philosophi, & D. Thom. *Pejus est injuriam facere &c. nominaliter loquendo, nego; verbaliter conc. auc-*

torit. & min. & nego conseq. Est dicere, quòd si comparatio fiat inter hæc nomina: *injuria activa delinquentis*, & *injuria passiva patientis*, pejus malum est hæc, quàm illa: quia hæc est infinita, privatque bono infinito, scilicèt ratione ultimi finis, illa verò est actio creata à causa limitata elicitata. Si verò comparatio fiat inter hæc verba *facere*, & *pati*, pejus est *facere*, quàm *pati*: quia *facere injuriam* est actio voluntaria, & mala moraliter; *pati* verò nec est passio voluntaria in Deo, nec est malum moraliter, imò *pati injuriam* sæpè bonum est morale, ut in patientibus propter Dei amorem injurias.

26 Obs. 4. Sequitur Deum mutari ex nostra conclusione; & prob. quia offensa passiva, quam ponimus infinitam, est effectus, & terminus offensa activæ realis: ergo non erit quid rationis: ergo quid reale: nam Deus realiter offensus est; sed aliàs in ipso intrinsecè recipitur: ergo intrinsecè etiam immutatur. Dist. hanc ultimam: immutatur intrinsecè physicè, nego; moraliter intrinsecè, conc. conseq. Nec in hac est inconveniens mutatione: quia hoc nihil est aliud, quàm Deum realiter offendi extrinsecè, & affectivè, ex qua extrinseca affectiva injuria sumit fundamentum prudentum æstimatio, ut offensam intrinsecè lædentem Deum in ipso concipiat: haud secùs, quàm in sententia Godoy (cujus est argumentum) omisio pura voluntaria, quin realiter sit actus, actus in prudentum judicio existimatur. Nec ex hoc

dicendus est hic actus, vel injuria dicta, ens rationis, sed ens morale, inter ens medians reale, atque rationis. Sed replicabis, &.

27 Obs. 5. Deus est actus purus in omni linea, etiam morali: ergo nequit concipi ut receptivum intrinsecum, adhuc morale, actualitatis passivæ offensa. Maximè cum Psaltes personet (90) *Non accedet ad te malum*, quod de omni malo, etiam morali intelligendum est: ergo ruit solutio suprà data. Concesso ant. dist. conf. nequit esse subjectum receptivum morale moralitate fundata in aliquo Deo effectivè intrinsecò, conc; in aliquo affectivè Deo intrinsecò, nego conseq. Non opponitur summæ Dei actualitati, ipsum esse receptivum morale offensa passivæ: nam præterquamquod non est receptivus physicus, & realis hæc receptio, quam prudens concipit, judicium non fundatur in ipso Deo, vel in aliquo Deo intrinsecò, sed in affectu extrinsecò peccantis, cujus effectus quasi in Deo inspicitur receptus: quia ut inquit D. Bern. Serm. 3. de Resurrect. : *Ipsium quantum in ipso est Deum perimit voluntas propria: omnino enim vellet Deum peccata sua, aut vindicare non posse, aut nescire: Vult ergo Deum non esse.* Et consequenter non esse actum purum: imò vult malum ad ipsum accedere; & stò physicè non verificetur hic accessus, verificatur tamen in hominum æstimatione.

28 Obs. 6. De ratione contrariorum est, quod talia sint per ordinem ad idem subjectum informandum; sed honor, & offensa

contrariantur : ergo ut talia idem petunt respicere subjectum ; Nunc sic ; sed per nos offensa recipitur in Deo : ergo etiam contrarius ejus honor , quem Deo dare possumus ; & tamen honor infinitus non est : ergo nec offensa infinita erit ex hoc , quod in Deo recipiatur. Resp. concessa maj. dist. min. honor , & offensa activa contrariantur , conc ; & offensa passiva , nego min. & consequ. sub distinct. data. Honor est actio immanens , nihil intrinsecum adhuc moraliter transfundens in subjectum honoratum , ex quo oritur , quod tam ex parte sui , quam subjecti in quo recipitur , limitatus sit ; offensa vero activa est moraliter transiens , moralemque læsionem causans in offenso : quæ læsio , seu offensa passiva cum contrarietur perfectioni Dei infinitæ ipsam ex affectu peccatoris dirimentis , ex duplici capite infinita concipitur , scilicet , & ex parte perfectionis , quæ privat , & ex parte subjecti , quod privatur ipsa : quia tam perfectio , quam subjectum infinita sunt. Sed replicabis , &

29 Obs. 7. Sequitur ex hoc , quod & culpa levis infinitè mala sit , cum & ipsa Deum privet aliquo divino prædicato , scilicet jure subjiçendi , & ordinandi ad ipsum illam actionem , & insuper in Deo hæc privatio recipiatur ; sed hoc non admittitur : ergo nec primum. Resp. quod culpa levis absolutè non privat aliquo divino prædicato , sed solum extensione ultimi finis ad illam actionem , conservando tamen habitalem conversionem ad Deum ,

quatenus peccans venialiter sic deficit , ut si Deum amitteret , vel ejus charitatem , numquam tale committeret peccatum leve , quia habitualiter paratus est ad illam conservandam : unde sicut veniale solum secundum quid peccatum est juxta D. Thom. 1. 2. q. 88. art. 1. ad 2. ita solum est secundum quid privatio divini prædicati.

¶ Obs. 8. offensa activa infinita non est : ergo nec passiva : hæc enim effectus est illius , & hic grandior nequit esse sua causa. Concesso ant. neg. consequ. & hujus imbibitam distinguo probationem : offensa passiva est effectus positivus , & primarius , nego , privativus , & secundarius , conc. imbibitam. Quamvis effectus positivus , & primarius regulari debeat per suum , à quo efficitur , principium ; alii privativus secundarius non ab illo , sed à forma qua suam sumit entitatem , ut patuit in Iudeis Deicidis , qui per activam occisionem Christi , quæ finita fuit , causarunt privationem dignitatis infinitæ , quæ ex unione ad Verbum in Christo relucebat.

30 Obs. 9. Si passiva offensa Dei esset effectiva , major esset , quam purè affectiva , de qua loquimur : ergo dato quod effectiva infinita esset , purè affectiva de qua in præsentibus minor quam illa , & consequenter finita debet esse. Concesso ant. dist. conf. minor quam illa in linea , conc ; in infinitate , nego consequ. Non distinguerentur tunc casus affectiva , & effectiva offensa in eo quod altera infinita , altera finita esset , sed in eo quod utraque , cum infinita esset
fim-

simpliciter, altera tament, scilicet effectiva in linea physica, altera verò, scilicet affectiva in linea esset morali. Unde comparatione facta inter lineas, fatemur tunc casus effectivam supra affectivam fore; hoc autem sine præjudicio conclusionis: quia infinitas in linea physica non tollit infinitatem æque simpliciter talem in linea morali, cum in utraque linea esset offensa interminabilis.

31. Obs. 10. Præcipuum adversariorum fundamentum: Si offensa peccati lethalis esset infinita, omnia peccata essent æqualia contra illud Joan. 19. *Qui me tradidit tibi, majus peccatum habet*: ergo conclusio est contra Fidem. Sequela prob. ex D. Thom. 1. 2. q. 87. art. 4. in sed contra. Ibi: *Non enim est infinitum infinito majus* (loquitur de peccatis peccatorum) & est ratio quia de ratione infiniti est non habere terminum ultra quem non extendatur; si autem unum peccatum infinitum aliud excederet infinitum, excedens extenderetur ultra id ad quod non protenderetur excessum, contra rationem infiniti: ergo omnia infinita sunt æqualia: ergo & peccata si essent infinita in ratione offensæ: ergo sequela vera est.

Resp. neg. ant. quin obsit auctoritas D. Thom. qui non ex propria loquitur sententia in dicto loco, uti assolet apud ipsum in loco *sed contra*, cujus evidens probatio est ipsius sancti auctoritas contraria in 3. p. q. 10. art. 3. ubi docet, quod *anima Christi sit infinita scientia simplicis intelligentiæ, plura tamen sit Deus secundum hunc scientiæ modum. Ec-*

ce ex D. Thom. unum alio majus infinitum, & consequenter unum majus alio peccatum. Et ratio est, quia infinito formaliter sumpto solum opponitur habere terminum, quem si non habet, de materiali est, quod non sic protendatur sicut aliud. Exemplum est in infinito digitorum, si darentur infiniti homines, in quo non deesset hominum infinitudo, licet plures digiti quàm homines essent. Et si hoc non placet exemplum, inspicere aliud in valore operum Christi, qui infinitus est in nostra, & plurium extraneorum sententia, & tamen major est valor operum ipsius Dei: ergo pariter. Sed replicabis, &

32. Obs. 11. Offensa passiva de qua loquimur, consistit in privatione; sed hæc consistit in indivisibili, quod non recipit magis & minus, ut patet in cæco, & mortuo, in quibus privatio visus, & vitæ nequit esse major: ergo nec privatio juris divinæ: ergo una offensa non excedet aliam. Respondetur dist. maj. consistit in privatione nudè sumpta, nego; in illa cum respectu ad varias circumstantias, conc. maj. & dist. min. est indivisibilis in se, conc; ex circumstantijs, nego min. & conseq. Est dicere quod privatio, quæ de se indivisibilis est, est major, vel minor ex majori conatu, cognitione, vel multiplicatione culparum: quia sic remotior redditur peccator reponendi formam, qua per offensam privat affectivè Deum. Sicut cæcus, qui omnino caret oculis, remotior à videndo redditur, quàm qui habet illos sine usu, quia

quia infirmos, vel caliginosos: & mortuus remotior est à vita, corpore jam sepulto, quàm nuper mortuus, qui adhuc calorem aliquem conservat. Privatus etiam gratia longius est ab ea per plura peccata amissa, vel majori cum malitia commissa, quàm si per pauciora, vel minus graviora illa privaretur. Id quod etiam fit in pcena damni inferni, consistente in privatione summi boni, & tamen major est in eo, qui per plura, & pejora peccata, quàm in eo, qui per pauciora, vel minus enormia privatur illo. Sic ergo in præsententi.

33 Obs. 12. Si offensa peccati lethalis esset infinita, nulla esset distinctio specifica, vel numerica inter tales offensas; hoc est absurdum: ergo infinita non est. Prob. sequela: non esset distinctio numerica in primis, quia omnes offensæ habent idem subjectum: duo autem accidentia num. distincta in eodem non possunt subjectari; sed nec specifica: quia privatio habet speciem per formam, qua privat, ratio verò ultimi finis cujus est privatio offensa una omnino est: ergo nulla esset distinctio. Respondetur negando sequelam, & asserendo utramque distinctionem inter offensas Dei passivas, numericam quidem per ordinem ad peccata numero distincta, ex quibus resultant, quin obstat quòd subjectum sit idem, hoc enim petit esse distinctum, quando accidentia sunt plura numero, & physica, non verò quando sunt moralia, maximè moralitate per respectum ad iudicium hominum. Patet hoc in illo

qui unico ictu, atque unica intentione plures necat homines, quo in casu plura sunt peccata numero distincta, in eodem tamen numero subiecto recepta. Est etiam distinctio specifica desumpta ab ipsa forma, qua privant, connotante diversas specificè activas offensas, à quibus passivæ oriuntur, vel ab ipsa forma, quatenus non exercet rationem ultimi finis in materia iustitiæ, religionis &c. ergo componitur perbellè infinitas offensa cum distinctione omnigena, scilicet numerica, & specifica. Sed dices, &

34 Obs. 13. Ergo componuntur offensa passivæ ex genere, & differentia: & clauduntur sub his terminis *genus*, & *differentia*: ergo non sunt infinitæ: quia infinitum caret terminis. Dist. primum conseq. clauduntur sub terminis physicis, nego suppositum; methaphysicis conc. conseq. & dist. causalem ultimæ conseq. infinitum caret terminis physicis, conc: methaphysicis subd. infinitum in omni linea ut Deus, conc; in determinata, ut offensa, nego conseq. Est dicere, quòd offensa passivæ habent genus, & differentiam tamquam terminos claudentes suam essentiam, per quos conveniant, & differant inter se. Hoc autem genus, & differentiam intellige juxta immediatè dicta, non intrinsecè (nam intrinsecè solum potest dari inter eas convenientia analogica) sed extrinsecè, hoc est connotativè ad offensas activas specificè diversas, & genericè identicas.

35 Obs. 14. Deus permittit peccatum propter penitentiam; sed peniten-

nitentia non est bonum infinitum: ergo peccatum non est infinitum malum: aliàs Deus non rectè se gereret in permittendo malum tantum propter tantillam pœnitentiæ bonitatem. Respondetur quòd non solum propter pœnitentiam permittit Deus hominum peccata, sed & propter manifestationem suæ misericordiæ, justitiæ, & aliorum attributorum, finiumque nobis incomprehensibilium, quique in linea collocantur divina, atque infinita.

DUBIUM III.

UTRUM HOMO POSSIT SATISFACERE ad aequalitatem pro peccato lethali, sive proprio, sive alieno?

36 **P**ER purum hominem intelligimus, qui non sit Persona divina, & sive gratia sit ornatus sive nudus illa. Supponimus verò 1. quòd ipse in puris naturalibus, & sine gratia non potest pro ullo vel veniali satisfacere peccato: quia satisfactio ad vitam debet conducere æternam, quod à solis viribus naturalibus oriri nequit, juxta illud 1. ad Corinth. c. 13. *Si Charitatem non habuero, nihil mihi prodest.* ¶ Supponimus 2. hominem purum etiam gratia ornatum, non posse satisfacere pro peccato ex toto rigore justitiæ: nam ad hoc requiruntur duæ saltim conditiones, scilicet quòd fiat per opera, quæ non sint sub dominio creditoris, & quòd non ex alijs debeantur titulis; constat autem omnia hominum opera bona à Deo esse, ipsique debita ex pluri-

bus titulis præter satisfactionem: ergo non potest ei per ea rigorosè satisfieri.

¶ Potest verò homo in gratia constitutus pro peccatis etiam totius mundi satisfacere satisfactione imperfecta, & congruentiali: quia juxta D. Thom. 3. p. q. 64. art. 4. potest purus homo constitui caput morale omnium hominum, eique communicare potestatem excellentiæ, ut operetur Sacramentorum effectus, prout Christo in quantum homini convenit. Et si sola gratia B. V. M. & antiquorum Patriarcharum meruit de congruo mysterium fieri Incarnationis, quod est majus, quare non gratia excellentissima communicata homini ut capiti ad satisfaciendum præcisè, non sufficiet, cum sit minus? ¶ Dubium ergo est, an homo purus, & ornatus gratia possit satisfacere pro peccatis non solum satisfactione imperfecta, sed & perfecta saltim ex parte materiæ, sive præcii præcisivè ab alijs conditionibus, quæ se tenent ex parte formæ, ut sunt præfatæ duæ in secunda suppositione?

CONCLUSIO 1. NOSTRA.

37 **N**Egat id fieri posse etiam de potentia Dei absoluta. Sic communiter Theologi contra Mastrium asserentem suam sententiam esse communem inter Scotistas. Probr. ex D. Thom. in 3. dist. 20. q. 1. art. 2. ibi: *Ad hoc autem, quòd satisfactio esset condigna, oportebat, quòd haberet virtutem infinitam: quia peccatum pro quo fiebat satisfactio,*
habe-

habebat infinitatem quamdam. Et in 3. ad Anibal. dist. 20. art. 3. addit: Non potuit genus humanum aliter redimi, nisi per Incarnationem, & passionem aliqujus Personæ divinæ, quæ debent intelligi etiam de potentia Dei absoluta: quia nec Deus potest facere, quòd infinitum coæquetur, & satisfiat cum finito saltem ex parte materiæ, nisi addatur liberalis Dei condonatio, de quo non est dubium.

¶ Prob. 2. Ratione ex his deducta auctoritatibus: Impossibilis est satisfactio perfecta, & adæquata ex parte pretii, & valoris sine æqualitate rei deditæ ad rem debitam; sed hæc æqualitas servari nequit inter rem redditam per purum hominem, quæ quid finitum est, & rem debitam, scilicet rationem ultimi finis à Deo ablatam, quæ quid est infinitum, ut sæpè dictum est: ergo impossibilis est &c. ¶ Confirmatur ex illo axioma in Scholis recepto generatim: *offensa est in offenso* &c. ergo hæc ex subjecto est infinita: ergo debet satisfactio crescere in infinitum, ut cum ipsa coæquetur; atqui operatio puri hominis non transcendit limites finitæ: ergo nequit purus homo &c.

CONCLUSIO NOSTRA 2.

38 **S**I offensa peccati mortalis non esset infinita, posset pro illa purus homo satisfacere. Hæc conclusio est contra adversarios, qui ex una parte negant infinitatem in offensa, & tamen asserunt non posse purum hominem pro illa satisfacere, nec solum ipsi, sed

& ex nostris Joannes à Santo Thom. Lardito, & alij. Et prob. hac unica ratione: nam supposita offensæ finitate, potest homo offerre opus æquale ex parte materiæ, & præcisiss circumstantiis num. 36. tactis: ergo poterit adæquatè satisfacere. Ant. prob. nam supposita offensæ finitudine, opus est, ut gradum limitatum habeat, v. g. ut centum, vel ut mille; sed nulla est repugnantia in eo quòd gratia homini collata gradum centesimum, vel & millesimum attingat in vi satisfaciendi, & contrarium esset negare Deo potentiam ad tantam gratiam producendam, & communicandam: ergo

39 Respondent contrarii, quòd adhuc sublata infinitate ab offensa, semper hæc remanet ordinis superioris supra quamlibet hominis satisfactionem: quia ex persona injuriata acquireret offensa collocari in ordine divino contrapositivè; satisfactio verò humana numquam humanum ordinem transcenderet. Sed hæc non labefactant vim rationis nostræ: quia sublata infinitate ab offensa, nulla fingi potest superior linea, nec divinæ proximior, quam illa in qua collocatur gratia sanctificans, quæ est participatio formalis naturæ divinæ; sed hac gratia in gradu excellentissimo supra offensæ gradum posset homo à Deo decorari: ergo per hanc posset pro culpa lethali satisfacere.

40 Ex his infer 1. purum hominem gratia insignitum posse satisfacere etiam pro peccato proprio originali, dempta circumstantia infi-

nitatis : quia numquàm peccatum originale limites transfret finiti , & limitati , & nulla limitatio quantumvis aliàs intensa , vel extensa potest fingi , ut tantundem gratiæ non possit à Deo communicari homini , ut satisfaciat. ¶ Infer 2. quòd & pro omnibus peccatis originalibus , quæ contrahenda sunt ad finem usque mundi , posset satisfacere : quia ablata infinitate , eorum extensio semper esset finita. ; Quis ergo prohibet , ne Deus tantam , tamque extensam , vel , potiùs dicam , intensam communicet homini gratiam , ut prò tot tantisque possit satisfacere peccatis ?

Infer 3. purum hominem posse satisfacere , & pro omnibus peccatis actualibus ad finem usque mundi committendis propter eandem rationem. Infer ultimò purum hominem posse defactò , & potentia ordinaria satisfacere ad æqualitatem pro peccato veniali. Ratio est : quia gravitas peccati venialis infinita non est , sed levis & limitata , & quidem non tanta in ratione pravæ , quàm gratia hominis in ratione probæ : ergo potest illa per hanc vinci , & satisfieri. Hoc intellige de homine jam justificato , & satisfactione ad solius peccati venialis satisfactionem directà.

SOLVUNTUR ARGUMENTA CONTRA
primum , & principalem conclusionem.

41 **O**bs. 1. D. Thomam qui in 4. dist. 15. q. 1. art. 2. ad 1. ait : *Sicut offensa habet quandam infinitatem ex infinitate divina*

majestatis , ita satisfactio accipit quandam infinitatem ex infinitate misericordia divina , prout est gratia informata , per quam acceptum redditur , quod homo reddere potest. Et in 3. dist. 20. q. 1. art. 2. ad 1. ait : In statu innocentie posset homo ad æqualitatem satisfacere : ergo potest homo satisfacere ad æqualitatem pro infinita offensa Dei.

Resp. ad 1. explicando D. Thom. Ita satisfactio accipit quandam infinitatem extrinsecam , conc ; intrinsecam , nego auctoritatem. Hæc solutio patet ex ipsis verbis D. Th. qui loquendo de infinitate satisfactionis eam ponit , & infert ex acceptione divina , quæ quid extrinsecum est ; loquendo verò de offensa illam infert ex ipsa divina majestate , in qua intrinsecè apprehenditur recepta per prudens hominum judicium. Ad 2. dic , quòd D. Th. loco citato solùm intendit , quòd homo lapsus potest ita pœnitere , ad tam sublimemque gratiam pervenire , quantam in statu posset habere innocentie , quo in casu satisfaceret , inquit , ad æqualitatem : quia nihil jam deberet Deo , sicut qui numquàm peccavit : Hæc autem satisfactio tunc data non esset per nuda puri hominis merita nec hoc innuit D. Thom. sed per ipsa adjuncta Christi meritis , quæ infinita sunt.

42 Obs. 2. Homo per actum contritionis reddit Deo quantum à Deo abstulit , scilicèt , rationem ultimi finis : ergo satisfacit ad æqualitatem. Resp. dist. ant. per actum contritionis reddit Deo extrinsecè & inadæquatè quod per offensam abstulit intrinsecè , conc ; reddit intrinsecè ,

secè, & adæquatè, nego ant. & conseq. Solutio patet ex his, quæ sæpè numero diximus, scilicèt: *offensa est in offensò, & honor est in honoram.e.* Ex quo inferitur non æquare satisfactio- nem extrinsecam offensæ intrinsecæ, sicut si quis venenum mortiferum in stomachum intruderet animalis, rarò vel numquàm per apposita pu- rè extrinsecæ, illius offensam vita- ret internam, sed replicabis 1. &

43 Obs. 3. Ille satisfacit adæ- quatè, quì solvit quantum debet, & nemo debet plus quàm quod po- test solvere; sed homo plus non po- test, quàm conteri, & hoc adjutus divina operatur gratia: ergo satis- facere potest purus homo pro infi- nita offensæ Dei. Resp. negando maj. quoad secundam partem, scilicèt quòd nemo plus debeat, quàm quod possit solvere: nam si quis furetur mille, & non potest nisi centum solvere, certè iste debebit plus quàm quod potest solvere, non quidem debito præcepti: nam hoc non est de re impossibili, sed debito mate- riæ, quatenus non reddit æquale debito pretium. Replicabis 2. &

44 Obs. 4. Potest homo purus præstare æquale obsequium Deo per amorem, & honorem, ac quod abs- tulit per offensam: ergo poterit sa- tisfacere adæquatè. Prob. ant. idèd non, quia offensæ est intrinsecæ Deo; sed etiam ex actibus nostris resul- tat in Deo gloria intrinsecæ morali- ter, ut tradit D. Thom. 2. 2. q. 103. art. 1. ad 3. & cum eo N. Salm. tr. de pecc. disp. 7. n. 27. & in hoc disp. 1. n. 7. ergo potest homo purus &c.

Hoc sic argumentum proponit N. Paulus n. 69. sed certè procul à littera D. Thom. quæ si accura- tè perlegatur, nihil intrinsecum so- nans invenies in ea, sed quin po- tiùs contrarium: ait enim, *quòd glo- ria est effectus honoris, & laudis: quia ex hoc quod testificamur de bonitate ali- cuius, clarescit bonitas illius in notitia plu- rimorum.* In notitia inquit, quod ni- hil est aliud, quàm maior cognitio bonitatis Dei: & quidem cognitio nos- tra quid extrinsecum est Deo, ut n. 71. fatetur N. Paulus. N. Salm. in de peccat. respondent 1. & expres- sè negantes gloriam intrinsecam in Deo ex actibus nostris resultantem: & licèt 2. respondeant, quòd *possit dñi* ex honore resultare aliquam in Deo gloriam; Nos non hanc secun- dam responsionem, sed primam ex- tremè oppositam sequimur, & iu- dem veneramur, maximè cum nec ipsi absolutè, sed per *possit dñi* sese explicent in secunda responsione. In disp. verò 1. hujus tr. nihil aliud, si attentè perlegantur, quàm quod D. Thom. suprà dicit, & ipsi di- cunt: ergo nihil hoc obest argu- mentum assertioni nostræ. Sed re- plicabis, &

45 Obs. 5. Forma expulsa, & expellens in eodem debent recipi subiecto, in quo expulsio exerce- tur; sed per actum contritionis ex- pellitur offensæ passiva, quæ in Deo recipitur: ergo & actus contritio- nis, vel aliquis ejus effectus in Deo debet recipi intrinsecè: si autem hoc ita est, & quid tali deest actui, quo minùs æquè fit ac offensæ infi- nitus, cum subiectum receptivum,

& offensa expulsa etiam infinita sint? ergo per ipsum poterit homo adæquatè satisfacere. Dist. maj. forma expulsa , & expellens immediatè & formaliter , conc ; & expellens efficienter , & mediatè , nego maj. & dist. min. expellitur per contritionem offensa passiva immediatè , & formaliter , nego ; efficienter , & mediatè , conc. min. & nego conseq. Est dicere , quòd actus contritionis , nec ejus effectus recipitur formaliter intrinsecè in Deo , & tamen expellit ab eo offensam mediatè , & efficienter , quatenùs expellendo efficienter aversionem , & offensam activam , quæ finitæ sunt , movet Deum ut ex vi suæ voluntatis divinæ , & meritorum Christi , remittat passivam sui offensam.

46 Obf. 6. Potest purus homo mereri de condigno , & potentia Dei absoluta primam gratiam remissivam peccati , & offensæ Dei : ergo & poterit pro ipsa satisfacere. Conseq. tenet à paritate , & idèd Christus Dominus , qui meruit nobis gratiam remissivam , satisfactionem etiam pro ea dedit adæquatam. Ant. prob. ex D. Thom. 3. p. q. 64. art. 4. ubi expressè asserit Deum potuisse communicare Ministris Ecclesiæ potestatem excellentiæ , quæ Christo , ut homini conveniebat , ita ut meritum eorum concurreret ad effectus Sacramentorum operandos , ex quibus præcipuus est gratia remissiva ; sed D. Thom. non loquitur de merito de congruo , hoc enim multis concessum est defactò , nec sic operaretur homo sicut Christus , cui in hac parte comparatur :

ergo de condigno : ergo tenet ant.

47 Hoc est præcipuum Adversariorum argumentum. Ad illud resp. dist. ant. purus homo potest mereri gratiam remissivam , ut remissivam reduplicativè , nego ; remissivam specificativè , conc. ant. & nego conseq. Nec obstat , quòd gratia ut gratia connectatur , & identificetur cum esse remissivam : quia non semper causans aliquid , quod est connexum cum alio , causat illud ut connexum , vel illud cum quo connectitur , vel identificatur , sed solum quandò tam illud , quod causatur , quàm ipsa connexio , vel ipsum cum quo connectitur , cadunt sub virtute causæ ; si enim non cadunt , quia talem virtutem vel excedunt , vel quia ipsam dedecet talem effectum causare , minimè virtus ad causandam connexionem , nec id , cum quo connectitur effectus , extenditur.

Hoc vide in Deo , cujus virtutem dedecet causare malitiam formalem culpæ : unde nec illam continet intra sphæram suæ causalitatis , imò nec materiale causat peccati , quatenùs connexum cum illa ob hanc rationem. Calor etiam connectitur , & identificatur secum ut illativo formæ ignis , & tamen virtus proxima illum producit ut calorem , non ut illativum formæ ignis ; quia sic excedit virtutem proximam. Item visio beata connectitur essentialiter cum Deo clarè viso , & unio hypostatica cum subsistentia Verbi : & tamen Christus per scientiam infusam cognoscit visionem , & unionem , & non Deum , neque Verbum , propter excessum inter vir-

tutem , & objectum. Demum B. V. Maria potuit mereri de condigno maternitatem Dei , quæ cum unione hypostatica connectitur , hanc verò , quia superexcedentem , non potuit sic mereri. Quæ ratio magis urget in nostro casu , quàm in adductis exemplis : in his enim connexio est physica , vel etiam methaphysica , in nostro verò licet connexio gratiæ cum remissione malitiæ , quæ finita est , sit physica : connexio verò cum remissione offensæ passivæ solùm est moralis , dependet enim à voluntate Dei , & meritis Christi , quod postquam est sublata malitia , & ofensa activa , offensa etiam passiva à Deo exulet. Ex hac ergo ratione , & quia infinitas offensæ passivæ superexcedit finitatem gratiæ , non potest homo , etiam hac præventus , mereri nec remissionem ofensæ passivæ , nec gratiam , quatenus inferentem remissionem.

DUBIUM IV.

AN SATISFACTIO CHRISTI SIT SIMPLICITER infinita , sufficiens , & superabundans ex natura sua , pro omnium hominum peccatis?

48 **L**oquimur in hoc dubio de infinitate , sufficientia , & superabundantia ex parte materiæ oblatæ , seu pretii debiti , atque redditi , non de illis ex parte formæ seu conditionum , quæ ad rigorosam , & strictam requiruntur satisfactionem , quales sunt n. 36. suprâ assignatæ. Meditatio inquiri-

Tomus I.

mus an satisfactio Christi sit sufficiens , & superabundans : postquam itidem , sit ne infinita perscrutamur : quia adhuc dato , quòd infinita sit , dubitari potest an sufficiat , & superabundet. Cum enim offensa , pro qua fit satisfactio , etiam infinita sit , & hæc infinitas per innumera peccatorum millia in finem usque mundi iteranda sit , refert adhuc resolvere , utrum infinitas satisfactionis Christi tanta sit , ut tot infinitates peccatorum possit non solùm æquare , verum & illas abundè superare ? Postquam verò utramque hanc statuamus partem in duabus primis conclusionibus , tertiam superaddemus , in qua modum , quo infinitas , sufficientia , & superabundantia conveniat satisfactioni Christi , resolvemus. Sit ergo

PRIMA CONCLUSIO.

39 **V**alor operum , seu satisfactionis Christi est infinitus simpliciter (in esse moris intellige) Prob. 1. ex Clement. 6. in Extravag. Unigenius de Penitent. & remiss. Ubi loquendo de Thesaurò Ecclesiæ , sic dicitur : De cuius Thesauri consumptione , seu minutione non est formidandum propter infinita Christi merita. Prob. 2. ex D. Ansel. lib. 2. Cur Deus homo , ubi inquit : Putasne tantum bonum , tam amabile posse sufficere ad solvendum quod debetur pro peccatis totius mundi ? Et respondet : Imò potest plusquam in infinitum. Prob. 3. ex D. Thom. 3. p. q. 48. art. 2. ad 3. ibi : Dignitas carnis Christi non aestimanda est solùm secundum carnis natu-

B 3

ram,

ram, sed secundum personam assumentem, in quantum scilicet, est caro Dei, ex quo habet dignitatem infinitam. Et de dolore Passionis illius q. 46. art. 6. ad 6. ait, quod virtutem infinitam habebat ex divinitate unita. Et idem asserit de gratia habituali illius q. 7. art. 11. & de vita ejus corporali in 3. dist. 20. q. 1. art. 3. ad 2. Similiter loquitur aliis in locis per N. Paulum laudatis hinc n. 80: Illum sequuntur communiter Theologi, vel & extranei ab Schola nostra, exceptis Scotistis cum suo subs. Dre.

50 Prob. 4. ratione: quia satisfactio inexhaustibilis per infinita syncathegorematicè peccata infinita est; sed talis est satisfactio Christi, ut infinita peccata non illam exhauriant: ergo. Minor nequit negari sine magna injuria, & depreffione meritorum Christi. Major autem prob. exemplo omnipotentiae, quae ex eo infinita convincitur, quia potest alios, & alios usque in infinitum producere effectus in perfectione se excedentes: ergo si satisfactio talis est, ut pro aliis, & aliis in infinitum peccatis, etiam se excedentibus, satisfaciat, quin hauriatur, erit infinita.

¶ Prob. 5. ratione non ab simili ab ea, quam pro suadenda infinitate offensae supra dedimus n. 21. & est hæc: satisfactio est quidam honor, seu obsequium personae offensae præstitus; sed honor, & obsequium crescunt arithmeticè pro persona honorante, vel obsequente (unde æstimabilius est favor per equitem illustrem, quàm per plebeium, & per Regem præstitus,

quàm per equitem, ita ut per plebeium humilis, per equitem illustris, per Regem verò regius favor, aut gratia nuncupetur) ergo per personam infinitam & divinam exhibitus, infinitus & divinus saltem in esse moris computandus erit; sed talis est persona Christi, scilicet Divina, & infinita: ergo & ejus satisfactio.

¶ Prob. 6. à paritate: nam si cut offensa est in offenso, ita honor in subjecto honorante; sed ex hoc, quod offensa est, & recipitur in persona infinita injuriata, sumit ab ea infinitatem: ergo ex hoc, quod honor, seu satisfactio sint in persona honorante infinita, infinitum esse honorem, & satisfactionem infinitam licebit & inferre.

ARGUMENTA CONTRA PRIMAM HANC conclusionem.

51 **O**BS. I. Si satisfactio Christi esset infinita quodlibet ejus opus esset infinitum: quia non esset ratio, quare omnia constituerent infinitatem, & non quodlibet eorum, cum unumquodque ab infinita condignificaretur persona; sed hoc nequit dici; quia infinitum multiplicari, vel augeri non potest: Unde Deus qui infinitus est, non admittit alium Deum, & quia Angelus in sua specie quodammodo infinitus est, non admittit alium in illa: ergo si unum opus Christi esset infinitum, aliud, nec alia non essent infinita.

Resp. dist. maj. quodlibet opus esset infinitum in linea morali, con-
in

in linea physica, nego maj. & min. & dist. imbibitam: infinitum multiplicari, vel augeri non potest, si tale est omnibus modis suæ lineæ, conc; si aliquo solummodò, nego imbibitam, cujus exempla Dei, & Angeli pro nobis potiùs, quàm pro arguente militant. Est dicere, quòd adhuc dato, & non concesso, quòd in linea physica non possit infinitum multiplicari, multiplicabile est in linea moris: quia hæc sumitur non à principiis intrinsicis rei physicis, sed à prudenti hominum judicio, quod conferens illam cum principio infinito à quo est, reputat illam infinitam per efficientiam ab illo, sicut offensam infinitam per receptionem in illo: & cum hæc collatio (vel dicatur connotatio) æquè sit in uno, ac in omnibus operibus Christi, hinc est in omnibus illis admittendam esse infinitatem.

52 Diximus, dato, & non concesso: quia revera etiam in linea physica, dummodò non sit omnibus modis infinita, multiplicatio infinitatis admitti potest, ut expressè docet D. Thom. 3. p. q. 10. art. 3. ad 3. ubi hæc duo appositè offert exempla convincentia: primum in corpore; si daretur infinitum penes omnes modos dimensionum, hoc est, longitudinem, latitudinem, & profunditatem, quo in casu aliud corpus infinitum non esset, nec posset: quia omnia loca primum occuparet, esset enim omnibus modis dimensionatum. Si autem esset tantum (quod est secundum) infinitum secundum unicam dimensionem, ut (singamus) superficiem longæ in in-

finitum, & unius palmi in latitudine, posset quidem tunc infinitas multiplicari: quia si latitudo ejus in mille truncaretur lineas, totidem & mille darentur infinitates. Cum ergo quodlibet opus Christi non sit omnibus modis infinitum, sed in sua quodlibet linea, v. g. actus obedientiæ cum respectu ad suam virtutem, & non ad omnem lineam moralem amplectentem virtutes omnes: hinc est, quòd non sit inconveniens multiplicari infinitatem pro multiplicatione virtutum specificè distinctam, sed & numericè diversam pro multiplicatione actuum numero distinctorum; Quia verò Deus omnibus modis, & in omni linea infinitus est, nullo modo possunt esse plures: nec similiter Angeli in sua specie, quia in illa possident omnes modos perfectionis, qui in illa possunt esse.

53 Obs. 2. Ex nostra conclusione sequitur, quòd operatio ejusdem intensiois, & speciei per respectum ad digniorem, & sanctiorem personam, majorem contrahat dignitatem, & valorem; sed hoc est contra N. Salm. tr. de merito disp. 4. dub. 5. ergo non est admittendum. Dist. maj. loquendo de persona divina, conc: de creata, subdist. si operatur hæc quantum valet, conc; aliter, nego maj. & dist. min. Est contra N. Salm. loquentes de persona creata, conc; de divina, neg. min. & conseq. Est dicere, quòd persona creata dignior, & sanctior, si operatur actum ejusdem intensiois, & non amplioris, quàm alia minus sancta, non condignificat operationem; quia cum possit operari,

& uti intensius gratia operatrice, operatur remissius, ea utendo prout vult, & in hoc deprimitur persona, & non potest operationem dignificare, nisi secundum quod operatur, & sic quasi coæquatur alteri personæ minus sanctæ; hoc autem non habet locum in persona divina, quæ numquam usa est gratia Christi ad operandum in minori gradu, quàm quem ipsa habet.

54 Obs. 3. Christus satisfecit media Humanitate, quæ finita est, cuique finito communicatur modo: ergo operatio finita etiam erit, ut patet quandò Deus, & creatura simultaneè concurrunt ad aliquem effectum producendum, qui non infinitus sicut Deus, sed finitus evadit sicut creatura: ergo. Resp. dist. consequ. Operatio finita erit in esse physico, conc: in esse moris, nego consequ. Licet Verbum divinum uniatur finitè in esse physico; moraliter verò unitur, & communicatur infinitè: quia hæc infinitas non à predicatis unionis physicis sumitur, sed à Persona divina, quæ in prudentum æstimatione illam infinitè elevat, & decorat. Sed replicabis, &

55 Obs. 4. Finis & objectum, quamvis infinitate gaudeant, non communicant actui, quem terminant, infinitatem, ut patet in omnibus actibus supernaturalibus in Deum per charitatem directis: ergo nec Persona infinita, à quo producitur actus. Nego consequ. & paritatem, propter maximam, & intrinsicam conjunctionem, & intimitatem inter principium, & actum Christi; & solummodò extrinsecam connexionem ac-

tus puræ creaturæ cum objecto & fine ejus.

56 Obs. 5. Visio beata non est infinita, licet ab essentia divina per modum speciei eliciatur: ergo nec satisfactio Christi, licet à Persona divina efficiatur. Nega consequ. cum paritate: nam modus concurrendi essentia divina est intelligibilis per modum objecti, & idèò oppidò tenuis respectu naturalis, ut ipsa nec Deus denominetur videns in visione creata; sed verò concursus Personæ divinæ cum humanitate est naturalis, & ita fortis, ut denominet divinam Personam simpliciter operantem, imò & patientem, & satisfaciendam.

57 Obs. 6. Sequi ex conclusione eundem numero effectum à duplici dependere posse causa totali, cum remissio cuiuslibet offensæ in quolibet Christi opere contineatur adæquatè, & ut minus divisim posse ab illis totaliter produci: quia quodlibet habet virtutem satisfaciendi adæquatam, quod à nostris reprobatur Complutensibus in *Phil. disp. 15. q. 4.* ergo ruit conclusio. Resp. 1. quòd non eodem modo philosophandum nobis est de causis physicis, ac de moralibus. Pro physicis probatum est in *tr. de causis* in libris *Physicorum*, impossibile esse eundem effectum à duplici produci causa simul: nec seorsim. Cùm verò causæ morales non ex natura sua influant, sed ex motione, impositione, vel directione hominum operentur, ubicumquè hæc inveniantur impositio, (& vel in pluribus sit) totidem totales causas constituit, ut patet in numismate aureo, vel argenteo, quod
quia

quia non ex se, sed ex hominum impositione tantum valet, de materiali est, quod hæc moneta, vel alia detur, ut alicui debitum solvatur, dummodo sive aurea, sive argentea, ærosavè sit, tantidem unaquæque valoretur ab hominibus ut debito cœquetur. Sic in præsentī, cū satisfactio Christi sit causa moralis, demateriali est quod hoc opus Christi, vel illud offeratur, cū omnia ejusdem sint valoris non ab extrinseca ordinatione, sed à Persona divina connotata.

Secundò potest dici, quod valor infinitus Christi idem est numero in omnibus ejus operibus, de materiali se habentibus hac materia, hac actione, vel hoc opere in quibus sit, sicut species naturæ humanæ pro formali eandem naturam humanam continet, & repræsentat, sive sit in intellectu Petri, sive in Pauli. Sic ergo valor satisfactionis Christi, qui in omnibus est unus, atque idem una est causa: ergo non plures, in quo vis fundabatur argumenti.

SECUNDA CONCLUSIO.

58 **S**atisfactio Christi nedum est infinita, sed & sufficiens, & superabundans pro debito solvendo, atque contracto ex infinita, & infinitis offensis contra Deum. Hanc tenet sententiam D. Thom. 3. p. q. 49. art. 3. & q. 58. art. 5. & 69. art. 2. eum sequuntur omnes communiter Theologi. Prob. 1. auctoritatibus supra n. 49. laudatis, quæ pro hac etiam assertione veniunt appositè applicandæ. Prob. 2. ratione:

nam ille sufficienter, & ultra debitum satisfacit, qui offert personæ offensæ id in quo plus complacet sibi, quàm in offensa sibi displicebat; sed in operibus Christi plus sibi complacet Deus, eaque Deus plus diligit, quàm in offensis nostris displicet, easque odit: ergo sufficienter satisfaciunt, & abundè. Min. prob. nam satisfactio est à Christo Dño. qui physicè, & non solum moraliter, est Deus simul & Homo; offensa verò solum moraliter est privatio ultimi finis in Deo; sed plus sunt Deus & Homo physicè sumpti in linea boni, quàm privatio moralis Dei in esse mali: ergo plus, &c.

59 Prob. 3. Peccatum Adami sufficiens fuit ad inficiendum omnes homines, etiam qui non sunt, sed possunt esse: ergo gratia etiam Christi sufficiens erit pro omnibus, qui sunt, & possunt esse, hominibus infectis satisfacere. Ant. est indubium, & consequentia constat: quia non minor fuit Christus in redimendo animas, quàm eas Adam in perimendo: in cujus fidem dixit Apost. ad Rom. 5. *Sed non sicut delictum, ita & donum: Si enim unius delicto multi mortui sunt, multo magis gratia Dei, & donum in gratia unius hominis Jesu Christi in plures abundavit.* Quid expressius? ergo tenet consequentia.

ARGUMENTA CONTRA HANC SECUNDAM CONCLUSIONEM.

60 **O**bf. 1. Data æquali satisfactione, injustè petit creditor maiorem; sed præter Christi Domini satisfactionem, adhuc à nobis

bis exigitur, ut cooperemur media pœnitentia pro pœna salum temporali, ut docet Trident. sess. 6. cap. 14. & colligitur ex Apost. ad Ephes. 1. ibi: *Adimpleo ea, quæ desunt Passioni Christi*: ergo satisfactio Christi per se solam insufficientis est. Resp. dist. maj. data satisfactio æquali tam quoad sufficientiam, quàm quoad efficaciam, conc: præcisè quoad sufficientiam, nego maj. & concessa min. nego conseq. Satisfactio Christi sufficiens quidem est, ut patet in adulto recipiente Baptismum, cui nedum culpa, verùm & tota pœna etiam temporalis remittitur; sed verò non sic semper efficaciter applicatur, tum, ut vel ex parte pœnitentis aliqua deliquisse præstetur recognitio; tum, quia, si personaliter peccavit, personaliter etiam aliquam satisfactionem det, oportet. Tum demum, quia, ut inquit D. Thom. 3. p. q. 49. art. 1. ad 4. Christus Dominus concurrat ut causa universalis ad nostram satisfactionem, quæ proinde concursum nostrum exigit particularem.

61 Obs. 2. Ante Christi adventum plures fuere offensæ remissæ: ergo pro illis, & consequenter pro omnibus Christus non satisfecit. Hoc nihil probat argumentum: quia dato quòd tales offensæ adæquatè fuerint remissæ, non tollit hoc à Christi satisfactio virtutem, & valorem ad satisfaciendum, si opus esset pro eis. Resp. verò tales offensas antiquorum remissas fuisse dependenter à futura Christi solutione; sicut si Rex remitteret aliquam sibi illatam offensam ex prævisione solutionis per alium exhibendæ.

62 Obs. 3. Christus oravit, ut Pater Deus nobis parceret: *Dimitte eis, non enim sciunt quod faciunt* (Lucæ 23.) sed hæc in casum fieret oratio, si opera vel ejus passio sufficerent: ergo signum est insufficientiæ. Probat nimis, & idèd nihil, scilicet, quòd nec nostra oratio, vel dispositio opus sit, ut nobis dimittatur. Deinde Resp. 1. quòd & ipsa oratio fuit unum ex operibus, vel actionibus Christi, quo pro nobis satisfecit. Secund. dic, quòd oratio potuit fieri, ut opera, quæ verè sufficiebant, efficaciter operarentur apud Deum, & applicarentur effectivè propter hominem.

63 Obs. 4. Si tantundem Christus satisfaceret, quantum homo capax est peccandi, tantum etiam Christus mereretur, quantum peccator est capax demerendi; sed hoc non. Prob. hæc min. peccator per offensam Dei demeretur Incarnationem Christi; sed Christus non meruit, nec potuit illam mereri: ergo non tantum hic meretur, quantum homo demeretur. Resp. concessa maj. neg. min. cujus probationis maj. dist. demeretur peccator Incarnationem, remotivè, conc: positivè, subd. positivè ad æqualitatem, nego; inæqualiter, conc. maj. & dist. min. Christus non potuit mereri Incarnationem ex insufficientia meriti, nego; ex impossibilitate principii, conc. min. & nego conseq. Est dicere, quòd peccator per offensas Dei removetur quidem à gratiosa tanti beneficii elargitione; attamen positivè non ita delinquit, ut misericordiæ divinæ infinitatem erga eum possit

fit evincere, vel impedire ejus affectionem erga nos: quia licet offensa sit infinita; at bonitas, & misericordia divinæ sunt infinitæ superioris ordinis. Quod autem Christus non possit mereri sui Incarnationem, non ex operationum oritur insufficientia, sed ex hoc, quod Incarnatio ipsa deberet esse principium tanti meriti: & principium meriti sub merito non cadit, ut suo in loco dicemus in tr. de merito.

64 Obs. 5. Satisfactio Christi solum extrinsecè Deum afficit, offensa verò & intrinsecè: ergo non tantumdem reddit Christus Redemptor, quantum homo abstulit peccator. Concesso ant. dist. conseq. non tantum formaliter, transeat, æquivalenter, nego conseq. Licet in debitis pecuniariis id exigat perfecta solutio, ut in eo consistat res reddita, in quo fuit ablata; in debitis tamen honorariis, sat est, si creditori præstetur æquale obsequium, qualique æquè sit contentus creditor, ac per injuriam fuit offensus: quod & fit in Incarnatione cum hac differentia, quod ablatio honoris infiniti fuit solum moralis, oblatio verò obsequii per Christum physica, & realis: ergo non solum æquivalet, sed vel excedit oblatio ablationem.

65 Obs. 6. Christus satisfecit ut homo, Deus verò offensus fuit ut Deus: ergo nec fuit æqualis debitor creditori, nec satisfactio reddita pro re debita. Dist. ant. satisfecit ut homo quoad subtractum, hoc est, entitatem satisfactionis, conc; quoad concretum, hoc est satisfac-

tionem valoratam, nego ant. & conseq. Verum est, quod Christus ut homo operatus, & passus est: passus verò & operatus est, ut condignificatus per Personam, quæ infinita in valorando est, ita ut non homo purus, vel purè ut homo satisfecerit, sed persona divina ut humanata, Personis tribus, ut Divinis, debitum persolveret. *Humanata* inquam, relativè ad entitatem operationum: Divina verò quantum ad valorem, quem ab ipsa humanæ Christi actiones receperunt.

66 Obs. 7. Majus est debitum ex justitia propter offensam, quàm debitum ex gratitudine propter beneficia; sed Christus non æquè grates retulit pro collatis sibi gratiis: ergo nec satisfactionem plenè reddidit pro offensis Deo illatis. Major videtur certa, minor probatur: Tum quia ipsa gratiarum actio est novum beneficium: unde in ipsa solutione ampliùs Christus oneratus est: Tum quia Deo, Parentibus, & Magistris debitum solvere nemo potest juxta Arist. 8. Ethic. c. 19. ergo vera est minor. Resp. dist. maj. majus est debitum ex justitia quantum ad obligationem solvendi, conc; quantum ad materiam solutionis, nego majorem: quia ad satisfactionem ex gratitudine plusquàm acceptum est, reddi opus est, inquit D. Th. 2. 2. q. 106. art. 6. Ad satisfactionem verò ex justitia sat est si tantundem ac recipitur, reddatur: est autem differentia inter justitiam, & gratitudinem, quod justitia plus urget, sed non plus petit; gratitudo verò plus petit, & minus urget.
Nec

Nec verum est, quòd Christus non plenè grates retulit, quia plus sese oneravit: sub diversa enim consideratione accepit, ac retulit: recepit quidem ut homo, satisfecit verò ut Deus, & totum, imò plus potest Deus satisfacere, quàm homo recipere. Dictum autem Philosophi de personis est creatis, in quibus deest diversitas hæc & reddendi, & recipiendi.

TERTIA CONCLUSIO.

67 **P**Rædicta sufficientia, superabundantia, & infinita vis satisfaciendi non advenit operibus Christi extrinsecè à voluntate, vel acceptance divina, ut volunt Scotistæ, nec à Persona divina, ea extrinsecè denominante, ut vult Suarius, nec ab aliquo modo, vel relatione superaddita, ut intendit Arauxo, nec ab ipsa Persona divina communicata per modum formæ moralis, ut sentiunt Godoy, Conet, & alii; sed ipsis inest operationibus, connotando Personam divinam, à qua phisicè procedunt, quo pacto infinitè valorantur. Prob. concl. per partes, & 1. quoad primam: Tum, quia in laudata Clem. n. 49. dicitur, quòd unica gutta Sanguinis sufficiens fuit ad reparandum genus humanum *propter unionem Humanitatis ad Verbum*; sed hæc unio fuit intrinseca: ergo valor non venit ab extrinseco. Tum, quia hæc sententia oppidò deprimit excellentiam, & necessitatem Incarnationis, cum per extrinsecam acceptance, etiam pura creatura potuerit satisfacere,

imò sine ulla redemptrice creatura posset Deus movere peccatorem ad contritionem perfectam, per quam, si acceptaretur, Deo fieret satis. Et quid mirabilius haberemus in sacrificio Crucis pro satisfactione, si sufficeret extrinseca acceptatio, supra antiquæ Legis sacrificia, cum & hæc, si acceptarentur, possent adæquatè satisfacere? ergo non fat est extrinseca acceptatio.

68 Prob. concl. quoad secundam partem: quia si valor satisfactionis consisteret in denominatione extrinseca proveniente à divina Persona, non magis Humanitas Christi quàm ejus vestes, quæ extrinseca sunt ipsi, & ipsis divina Persona, conducerent ad valorandam Christi satisfactionem; hoc non admittitur: ergo nec primum. ¶ Probr. quoad tertiam partem: nam ille modus, & relatio quæ valorat opera, habere debet hanc virtutem infinitam à Persona, à qua procedit, infinita; sed æquè ac talis modus, ipsa etiam opera à Persona procedunt infinita: ergo superfluit talis modus, vel relatio. ¶ Quoad 4. prob: satisfactio Christi est libera, & vitalis, quia & meritoria; si autem Persona divina esset forma moralis valorans, vitalis non esset satisfactio quoad valorem: quia talis forma supponeret actiones Christi vitaliter elicitas, & superveniret ipsis, in tota sua vitalitate constitutis: ergo repugnat talis forma.

¶ Ex quibus sequitur satisfactionem consistere in ipsis operationibus modo dicto. Tum, quia non consistit in quatuor iam enumeratis

ergo

ergo in quinto à nobis prælecto, vel assignetur alius. Tum, nam per id condignificantur operationes Christi per quod denominantur intrinsicè Theandricæ, seu Dei viriles; sed per hoc quod connotent Personam divinam tamquàm principium intrinsicè à quo procedunt, sic denominantur: ergo sic & valorantur. Argumenta omittimus contra hanc tertiam conclusionem: quia ex dictis potest congruenter quilibet illis obviam ire.

DUBIUM V.

AN SATISFACTIO CHRISTI SIT EX toto rigore justitiæ?

69 **Q**Uatuor desiderantur conditiones ad satisfactionem ex toto rigore justitiæ retribuendam, adhuc supposita æqualitate ex parte materiæ redditæ cum re debita. 1. est quòd fiat per bona propria debitoris: nam si sunt propria creditoris, vel aliena, nec illa potest debitor offerre, nec istis licet uti. 2. quòd non fiat per bona creditori ex aliis debita titulis: nam si debita, reputantur propria creditoris. 3. quòd fiat ad alterum: nam ejusdem ad se ipsum non est satisfactio. 4. quòd creditor teneatur acceptare illam ex justitiâ.

CONCLUSIO PRIMA.

70 **S**atisfactio Christi habuit conditiones rigorosæ justitiæ. Hanc tenent sententiam omnes Thomistæ. Prob. hac unica ra-

tionem: nam Christo Domino tribuendum est quod plus consonat Scripturæ, & SS. PP. plus exaltat ejus dignitatem sine præjudicio suæ divinitatis, neque oppositione cum fine redemptionis; atqui hoc verificatur in satisfactione ex rigore justitiæ: ergo tribuenda est ei. Prob. min. quoad primam partem ex illo 1. ad Corinth. *Christus factus est nobis justitiâ*: & ex Basil. de Seleu. Orat. 2. de Incarn. ubi ait: *Per Christum omnem justitiâ rationem expletam fuisse*. Quoad secundam patet: quia si satisfacere utcumque quòd debetur, bonum, & honorificum est, satisfacere cum toto rigore plus honoris conciliabit debitori? Nec creditorem Deum hoc dedecet, cum & sic plus ostendatur ejus nobis bonitas, & amor, qui tantum nobis contulit beneficium, ut dicatur: Christi copiosa apud eum redemptio, & nostri integra, & adæquata solutio: undè sequitur quòd non obest, quin potiùs prodest fini redemptionis nostræ hæc rigorosa satisfactio: ergo tenebitur illam ex justitiâ Deus acceptare, quæ est conditio quarta: ergo vera est nostra conclusio.

ARGUMENTA CONTRA I. CONCLUSIONEM.

71 **S**ententiam tenent contrariam Vazq. Lugo, & alii: pro quibus obs. 1. Satisfactio debet esse ex bonis propriis; sed Christus non sic satisfecit: nam ejus actiones satisfactoriæ sunt creatæ, caduntque sub pleno Dei dominio: ergo non sunt propriæ. Resp. 1. conc.

conc. maj. & neg. minorem, cujus imbibitam dist. probationem: sunt creatæ secundum entitatem ab humanitate procedentem, conc; secundum valorem à Divinitate descendentem, subd. sunt physicè creatæ, conc; moraliter, nego imbib. & conseq. Vel (melius fortè) dist. imbibitam eandem: sunt creatæ activè sumptæ, conc; passivè acceptæ, nego illam. Est dicere, quòd actiones Christi, ut activè sunt offerentes, quid creatum sunt; id autem quod offerunt, Personam scilicet divinam humanatam, quid divinum, increatum, & extra dominium Creatoris est. Sed dices, &

72 Obs. 2. Christus, inquirò, oblatuſ est ratione naturæ divinæ, vel humanæ? Si primum: ergo sub eadem est ratione creditor, & debitor. Si secundum: ergo res oblata est sub dominio creditoris: ergo nihil sui dabit creditori debitor. Resp. eligendo primam dilemmatis partem, & neg. conseq. quia tali in casu Christus ratione naturæ divinæ, ut communis tribus Personis, esset creditor, ut verò unitæ, & communicatæ humanitati esset debitor: & en tibi Christum sub diversa ratione, tum debitorem, tum & creditorem, imò sibi creditori debitorem. ¶ Dices: ergo Christus non offert rem ipsius propriam: cum ipse modo dicto sit ipsa res oblata. Dist. conseq. non offert rem propriam per possessionem, conc; per identitatem, nego conseq. Et quidem quid proprius sibi, quàm sibi met ipse? Nec quæ inter loquendum adhuc inter nos frequentior

frasis isthac? Offero me tibi, totum me tibi do &c. Cum tamen ego non sim mei per possessionem, sed per identitatem? Ergo pariter in præſenti.

73 Obs. 3. Satisfactio Christi fundatur in gratia Dei; si autem gratia (inquit Ap. ad Rom. II.) jam non ex operibus, alioquin gratia jam non est gratia: ergo non erit justitia. Ant. prob. nam fundata est in gratia unionis, & auxiliis ad operandum: ergo tenet ant. Resp. dist. ant. fundatur in gratia, quæ sit talis respectu Verbi, nego: respectu Humanitatis, conc. ant. & nego conseq. Est dicere, quòd ut aliquid sit verè gratia, non sat est, quòd fiat principio quo, ut in præſenti sit humanitati, sed & principio quod, quod non verificatur in nostro casu: nam hoc est Persona divina, cui nulla potest communicari gratia, cum sit eminentissimè omnis gratia, atque perfectio.

74 Obs. 4. Opera Christi fuerunt Deo debita ex aliis, quàm ex satisfactione nostra, titulis, ut puta Creatoris, Benefactoris, Supremi Domini &c. ergo deest illis secunda conditio ad rigurosam justitiam assignata. Resp. dist. ant. debita ex parte humanitatis, conc; ex parte Personæ illam terminantis, nego ant. & conseq. Satisfaciens principale, & ut quod est Verbum divinum infinite valorans operationes Christi: & sicut incapax est recipiendi aliquid donum à Deo, ita & operandi in recognitionem, vel gratitudinem illius, non sic humanitas.

75 Obs. 5. Ejusdem ad se ipsum

fum non datur justitia, ut inquit D. Thom. 2. 2. q. 58. ibi: *Justitia proprie dicta requirit diversitatem suppositorum*; sed hæc diversa non sunt inter Verbum satisfaciens, & ipsum creditorem: ergo deest tertia pro vera justitia conditio designata. Resp. 1. diversitatem sufficientem inter debitorem, creditoremque assignatam esse supra n. 72. ibi vide. Secundò resp. dist. maj. ejusdem ad se ipsum omninò eundem, conc; ad se ipsum eminentialiter, vel repræsentativè plures, nego maj. & min. sub dist. data cum conseq. Regulariter justitia alietatem petit suppositorum, non tamen essentialiter, ut patet in tutore, qui unus licèt sit, eùm tamen repræsentet Pupillum, est duplex ob alterius repræsentationem; quam ob causam potest ipse ut Tutor solvere sibi aliquid ut creditori. Hoc quod etiam est videre in persona unica ad duas pertinente Societates, & tunc quidem ratione unius creditor sui erit ut ad aliam pertinentis, & consequenter erit æquivalenter duo, licèt formaliter sit unus. Quod clarius pateret, si Verbum duas humanitates terminaret, quo in casu unum esset formaliter suppositum, æquivalenter verò duo, & ratione unius naturæ posset solvere sibi ut aliam naturam terminanti. Sic ergo in præsentī, unum est suppositum formaliter, sed multiplex eminentialiter, ita ut terminans naturam humanam, satisfaciat sibi ut Divinam terminanti.

SECUNDA CONCLUSIO.

76 **S**atisfactio Christi non potuit obligare Deum ex justitia, si pactum deficeret formale, vel virtuale, quo ipse se ad acceptandum obligaret: sic frequenter Thom ista contra Godoy, Gonet, & alios. Ratio 1. quia licèt satisfactio sit satisfaciens, & superexcedens ex parte materiæ, nequit fundare jus contra alium, nisi iste vel recipiat aliquid, vel pactum ineat se obligandi; sed Deus nihil recepit per satisfactionem Christi: ergo saltim pactum, ut se obliget, requiritur. Ratio 2. quia si Petrus sine pacto laboraret in vinea aliena, poneret quidem aliquid cum salario solito æquale; & tamen herus, præcisivè à conventionē, non teneretur hunc acceptare laborem, neque solvere: potiori ergo ratione Deus, qui nihil recipit à Christo, & aliàs pactum etiam defuit.

Ratio 3. quia Christus nequit ad remissionem obligare, nisi prius caput morale nostrum constituatur: (satisfactio enim debet esse ab ipso offendente, vel ab operante nomine illius. Ut autem sic operetur Christus, debet esse caput morale nostrum) sicut ut omnes peccaremus in Adam, debuit iste constitui caput nostrum; sed hoc non potuit esse sine pacto. Prob. hæc minor: tum, quia Christus secundum se nullam connexionem dicit cum ratione capitis. Tum, quia ut esset caput, deberet continere moraliter omnes voluntates hominum, ut patet in Adamo, & hoc sine supremi Domini

mini ordinatione fieri nequivit: ergo nec sine pacto.

ARGUMENTA CONTRA II. CONCLUSIONEM.

77 **O**bf. 1. Si Petrus debet centum Joanni, & huic Paulus totidem reddat pro solutione debiti, Joannes contentus debet esse etiam sine pacto acceptationis. Similiter si Petrus deturpavit Joannis famam, & Paulus illam adæquatè integret, satisfit integrè Joanni, sine ullo pacto: ergo similiter in nostro casu. Resp. neg. conseq. & paritatem: quia bona fortunæ, & famæ non exigunt restitui personaliter, sicut nec coram persona Domini auferri, idè restituta etiam per alium satisfaciunt Domino; non sic bonum honoris, quod coram Dño, eoque invito auferitur cum ipsius contumelia, quam committit quilibet in Deum peccans, juxta illud David: *Et malum coram te feci*; & idè in persona debet satisfacere, nisi injuriatus cedat juri suo, vel alterius sit contentus solutione ex pacto inito cum illo.

78 **O**bf. 2. Satisfactio ex justitia urget creditorem, velit nolit, ut acceptet: ergo Christi satisfactio vel non est rigurosa, vel urget Deum ut acceptet illam: si ergo est urgens, non est à pacto libero dependens. Resp. quòd compatitur optimè urgentia in Deo cum pacto libero: imò hoc ipso quòd liberè paciscatur aliquid operandum, tenetur ad illud, ne sua libertas frustranea, & fallibilis dicatur, exequendum; hoc au-

tem non dedecet Deum: quia non est per creaturam cogi, sed per se, qui se ipsum liberè coegit. Nec ex hoc inferitur, quòd Deus, velit nolit, acceptabit: nam si semel pactus fuit, verè volè, sed non coactus, sed liberè, à se ipso determinatus: vel si coactus, non ab alio quàm à sua irrevocabili voluntate compulsus. Quandò autem justitia dicitur cogere, velit nolit, debitorem, non intenditur, quòd essentialiter id exigat: nam sæpè adhuc homines operantur ex justitia & volentes, quod si aliquandò & nolentes, vel cum aliqua violentia, hoc est per accidens, & ex illorum injusta oritur voluntate, qui justa, & justa agere recusant, quod in Deo iustissimo locum non invenit.

¶ Ex quo tandem sequitur, quòd si loquamur de justitia in toto rigore, & omnibus modis simpliciter tali, hoc est tam in actu primo, seu ex parte materiæ, & assignatarum conditionum, quàm in actu secundo, seu ex parte modi satisfaciendi personaliter, sic justitia Christi aliquantulum deficit à satisfactione rigurosa: deficit enim ipsi dari personaliter, sed suplet pactum Dei liberum, quod opus non esset, si creatura peccans capax esset dandi satisfactionem infinitam, & per sua opera oblata personaliter. Parificatur hæc doctrina exemplo meriti decondigno, de quo inquit N. Paulus & nos cum eo dicemus, disp. 2. de merito dub. 1. esse tale, ut fundet jus ad præmium ex justitia simpliciter tali, à qua tamen aliquomodo descendit ad pactum Dei liber-

berum illud conferendi propter merita , sine quo pacto illud conferre non teneretur ex iustitia. Pro quo vide etiam N. Paul. hîc n. 145. in fine.

DUBIUM VI.

AN CHRISTI SATISFACTIO EIUSDEM sit speciei ac nostra?

79 **I**ustitia sic communiter definitur : *Constans , & perpetua voluntas jus suum unicuique tribuendi.* Est triplex , Legalis scilicet , Distributiva , & Commutativa. Legalis est *habitus inclinans ad sanctiones , & leges in suo robore servandas ,* quæ idem reperitur in Deo principaliter , & architectonicè ut in Principe , & Legislatore , non verò ut in nobis , qui ab alio latas leges recipimus , & observamus. Sic D. Thom. 2. 2. q. 58. art. 6. Distributiva est *habitus inclinans ad distributionem premium , pro qualitate meritorum.* Nec hanc suo modo dedecet Deum habere virtutem. Commutativa sic à D. Th. loc. cit. definitur : *Facultas qua redditur unicuique res propria secundum æqualitatem rei redditæ ad rem debitam in commutationibus.* De hac dubitamus an quæ in Christo ut Redemptore , cum ea , quæ in nobis est , sit ejusdem speciei?

80 Supponimus hanc dari iustitiam in Christo , esseque virtutem specialem à reliquis distinctam , ita ut licet omnes ejus virtutes pro nobis satisfaciant , omnes tamen ut imperatæ , & directæ per virtutem commutativæ iustitiæ ad hunc finem destinatam solvendi nostra debita ;

Tomo II.

haud secùs quàm omnes nostræ virtutes satisfactoriæ sunt , & tamen datur virtus specialis , scilicet pœnitentia , per quam omnes aliæ , in quantum sic ordinatæ per pœnitentiam , satisfaciunt.

¶ Sed dices 1. Ad meritum Christi non requiritur specialis virtus , sed per ipsas meruit virtutes , quibus operatus fuit , & idem fit in nobis : ergo nec ad satisfaciendum. Dices 2. offensa non procedit à vicio speciali , sed à defectu contra quamlibet virtutem : ergo nec satisfactio à virtute speciali. Resp. ad primum , quod mereri super exercitium aliarum virtutum , v.g. obedire , & castitatem servare , nullam addit difficultatem , ut per se patet ; satisfacere verò petit actum formalem , vel virtutalem ordinantem obedientiam , v. g. & castitatem ad satisfaciendum , qui actus ortum ducit à dolore , qui sæpè difficulter habetur. Ad secundum resp. negando itidem paritatem : quia offensa est ratio generica in omni peccato reperta ; non sic satisfactio in omni virtute , nisi accidentaliter ei superaddatur intentio aliqualis in satisfactionem eas ordinans.

CONCLUSIO

81 **N**ostra est affirmativa , quam tenent N. Salm. in præsentem cum aliis contra Illust. Godoy , Conet , à S. Thom. & alios. Prob. 1. In Christo danda est iustitia commutativa tum naturalis , tum supernaturalis , sicut & omnes aliæ virtutes , quæ suæ non refragan-

C

gan-

gantur dignitati, ut constat ex Psal. 68. *Qua non rapui, tunc exolvebam.* Et 1. ad Corinth. 6. *Non corruptibilibus auro, & argento redempti estis.* Et Psalm. 88. *Exprobraverunt commutationem Christi tui,* id est justitiam commutativam Christi. Unde & potuit hic cum hominibus contractus inire, & conventiones: ergo potuit per talem justitiam sua opera ordinare in juris læsi divini satisfactionem; sed aliàs æquabant illud in infinitate, ut pro nunc supponimus: ergo & reddebant Deo secundum æqualitatem rei redditæ ad rem debitam. Nunc sic; sed hoc & non minus facit, licet in materia limitata, justitia nostra commutativa: ergo sunt ejusdem speciei.

82 Prob. 2. Idèd non esset utraque ejusdem speciei: quia reparatio juris divini nequit specificè cum juris humani reparatione convenire; sed hoc nihil est. Prob. hæc min: Deus enim, & creatura conveniunt in aliqua ratione intellectum, vel voluntatem utriusque specificante, ut puta in ente, & bono: conveniunt etiam in specificando Methaphisicam, & scientiam infusam supernaturalem nostram: ergo quid mirum quòd reparatio juris divini, & humani specificent eundem specie habitum justitiæ?

¶ Prob. 3. Quia objectum formale justitiæ commutativæ, prout abstrahit à læsione infinita, vel finita, est æqualitas arithmetica inter debitum, & solutionem; sed hæc æqualitas solvendi æquè servatur in Christo, quàm in nobis, & est de materiali, quòd solutio sit parva, sit

vè magna, sit infinita, vel finita: (nam magnum, & parvum, multum, vel parum non variant speciem): ergo nec finitas, vel infinitas satisfactionis hanc variat specificè. Explicatur hoc in obedientia Christi, qua obedivit Deo, quæ non est specificè distincta ab illa, qua hominibus se subdidit, nec in nobis est diversa specificè obedientia infusa respectu Dei, & hominum: ergo nec satisfactio Christi à nostra.

ARGUMENTA OPPOSITA.

83 **O**Bf. 1. Justitia nostra commutativa versatur inter datum & acceptum, & consequenter in materia utili creditori; non sic Christi pro nobis satisfactio: quia nihil utilitatis affert Deo creditori, ut constat ex illo Job 35. *Si justè egeris, quid donabis ei? Aut quid de manu tua accipiet?* Et ex illo ad Rom. 11. *Quis prior dedit illi, & retribuetur ei?* Ergo non est ejusdem speciei utraque justitia Christi, & nostra. Ad Argum. resp. dist. illationem majoris: in materia utili physicè præcisè, nego: utili physicè, vel moraliter, subd. moraliter intrinsecè, nego; extrinsecè, conc. illationem, nego min. & imbibitam ex Scriptura probationem sub distinct. data cum conseq. Non inficiamur utilitatem physicam in creditore ex justitia commutativa commerciali, ut experientia in venditione, & emptione nobis monstrat; at in justitia commutativa in materia honoris restituendi, de qua in præsentī, suffi-
cit

cit retributio materiæ æqualis cum honore amisso, & quòd ex hac retributione aliquis honor saltim extrinsecus moralis, & affectivus resul- tet in offenso, quem concedimus satisfactioni Christi, sed & nostræ non negamus, dum homo homini honorem reponit ablatum: ergo sunt ejusdem speciei.

84 Obs. 2. Justitia nostra commutativa versatur inter æquales: qua propter D. Thom. & Arist. pluri- bus in locis repetunt eam non dari inter Patrem & Filium, Dominum & servum, Deum & homines; sed hæc æqualitas in Christi justitia non servatur: est enim Christi ut homi- nis ad Deum, cui, inquit Apost. ad Phil. 2. *non rapinam arbitratus est (Christus) esse se æqualem*: ergo Chris- ti satisfactio alterius est speciei: Et maximè, quia ipse non ad æquali- tatem, sed excessivè satisfecit, quod de nostra justitia non recitat ejus definitio. Resp. ad argum. præter- missa maiori, quæ negari posset, si generatim prout jacet intelligatur, negando min. quia Christus in tan- tum satisfecit, in quantum à Perso- na divina ejus opera valorata sunt. En ergo æqualitatem inter Personam divinam, licèt humanatam, satisfacientem, & divinas tres Personas honorem amissum recuperantes. Ad- ditamentum nihil obest: quia inæqua- litas satisfactionis cum debito non præjudicat justitiam per excessum, sed per defectum.

85 Obs. 3. Si sufficit æquali- tas ad ponendum in Christo justiti- am ejusdem speciei cum nostra, daretur in nobis justitia commutati-

va erga Deum, quod negat D. Th. 2. 2. q. 57. art. 4. & 1. 2. q. 114. art. 1. ergo non est danda, Prob. sequela majoris in peccato ve- niali, cujus satisfactionis ad æquali- tatem capax est homo retribuendæ, ut docent communiter Theologi: er- go sequela est vera. Resp. ex N. Salm. tr. 13. disp. 4. à n. 9. & 16. quòd sicut furtum (v. g.) leve non est actus injustitiæ simpliciter, sed secundum quid, ita restitutio æqua- lis rei levis ablatæ non est actus justitiæ commutativæ rigorosæ: quod idem proportionaliter intellige de satisfactione pro culpa levi Deo fac- ta, quæ proinde non ab habitu jus- titiæ, sed ab auxilio, vel si ab ha- bitu, solùm ut actus procedit se- cundarius.

86 Obs. 4. Ratio, sub qua at- tingunt justitia Christi, & nostra ob- jectum suum, est specificè distincta: ergo & ipsæ. Ant. prob. ratio sub qua justitiæ est jus creditori resti- tuendum; sed justitia Christi respicit jus divinum, & humana huma- num, quæ infinitè distant: ergo dis- tinguntur. Resp. neg. ant. cum ejus probatione: nam in primis jus non est ratio *quæ*, nec *sub qua*; nam jus, vel est lex, vel actio quam habet subjectum, ut ipsi ablatum restituatur. De lege patens est, à ratione objectiva quanta sit distantia, actio verò quam subjectum habet, licèt respiciat pro objecto rem ablatam restituendam, ipsa verò objectum mi- nimè est, aliàs auferretur post resti- tutionem; est ergo objectum, non jus, sed justum, quod ablatum, justè, hoc est, æqualiter restituend-
C 2 dum

dum est, v. g. honor. Quod autem hic honor infinitus, & divinus fit, vel humanus, & finitus, hoc de materiali est, & solum est ratio formalis, & *sub qua* æqualitas ex parte rei redditæ cum debita.

87 Obs. 5. Sequitur ex concl. quòd si Christus (fingamus hypothetisim) peccaret, non egeret virtute pœnitentiæ: haberet enim sine illa justitiam commutativam sufficientem, sicut nos habemus respectu rei ablatae, & limitatae. Consequens videtur absurdum: quia solum ex impotentia peccandi, eam ei denegamus: ergo signum est alterius speciei in ejus, nostraque justitia. Dist. maj. non egeret virtute pœnitentiæ ex cap. satisfactionis, conc; ex cap. detestationis, & doloris culpæ à se commissæ, nego maj. min. sub dist. data, & conseq. Videtis D. Thom. 3. p. q. 85. passim per illam, ubi docet pœnitentiam nedum satisfactionem offensæ, verum & displicentiam, & retractationem culpæ ponendam intendere, & conari, cum hac tamen à justitia commutativa differentia, quòd hæc satisfactionem adæquatam, pœnitentia verò, quippequæ solum pars est potentialis justitiæ commutativæ, inadæquatam pertentat retribuere.

88 Obs. 6. Latria, qua Deum colimus, Dulia, qua Sanctos veneramus, Pietas, qua Parentes, & Observantia, qua Superiores obsequimur, sunt speciei distinctæ ex D. Thom. 2. 2. q. 103. art. 3. ergo etiam justitia, qua Christus Deo pro nobis satisfacit, & justitia, qua ipse, & nos hominibus satisfacimus.

Concesso ant. (quod alii negant) nego conseq: nam justitia respicit formaliter æqualitatem in reddendo, nihil fistens in personas attendendo; (imò solet inspectio, seu acceptio personarum illam non nihil minuire, vel corrumpere) virtus verò Religionis (& idem cum proportionem dic de pietate, & observantia) meditato procedit cum respectu ad personas pro dignitate majori, vel minori venerandas, & ideò diffinitur, quòd est protestatio excellentiæ alicuius personæ pro illius dignitate; in definitione verò justitiæ commutativæ non sonat persona *cui*, sed res *quæ* ad æqualitatem est solvenda pro qualitate debiti contracti, non verò pro dignitate creditoris.

89 Obs. 7. Si in Christo datur justitia commutativa qualis nostra, tenebitur Deus ex justitia acceptare satisfactionem Christi, hæcque fundabit jus in Deum, quod Deum dedecet: ergo non est admittenda. Propter hoc argumentum instituimus sequens.

DUBIUM VII.

AN DEUS EX JUSTITIA DEBEAT ACCEPTARE satisfactionem Christi pro peccatis nostris?

90 **L**icet D. Thom. perpetuò denegat justitiæ debitum inter creatorem, & creaturam, Patrem, & Filium, Dominum, & servum, adhuc tamen si pactum onerosum inter eos intercedat, potest, & debet statui.

CONCLUSIO AFFIRMATIVA.

91 **I**Ta ex Thomistis Godoy, Ferre, & alii, cum & aliis extraneis non infimæ notæ. Prob. 1. In Deo datur justitia vindicativa rigorosa; sed hæc est justitia commutativa, dicente D. Thom. per nostrum Paulum hic laud: *Punitio peccatorum, secundum quod pertinet ad publicam justitiam, est actus justitiæ commutativæ*: ergo ita est. ¶ Prob. 2. Ided hæc non daretur justitia in Deo: quia debitum legale in ipsum inducit; sed hæc non est ratio. Minor hæc prob: In Deo datur justitia distributiva juxta omnes Thomistas etiam nobis in hac quæst. contrarios; sed hæc etiam infert in distributorem debitum legale juxta D. Thom. 2. 2. q. 80. art. 1. ubi docet, quod omnis justitia propriè talis, quæque est pars subjectiva justitiæ (cujusmodi est distributiva) hoc inducit debitum legale ad differentiam illius, quæ tantum est pars potentialis, cujusmodi est pænitentia: ergo non obstat tale debitum, ut in Deo etiam justitia commutativa danda sit.

OPPOSITA SENTENTIA.

92 **D**efenditur à Joan. de S. Thom. Gonet, & Carasco, qui pro illa refert aliquos antiquiores Thomistas, ut Cajet. Sotum, & alios, de quorum mente æquè ac de S. Thomæ dubium est. Obs. 1. ex D. Thom. c. 8. sup. Dionif. de Divinis nom. lect. 4. ubi admittit in Deo justitiam distributi-

vam, & addit hæc verba: *Commutativa enim justitia locum non habet in Deo.* Idem repetit in aliis locis: ergo ruit concl. Explico D. Thom. locum non habet in Deo justitia commutativa commercialis, conc; omnis, nego ant. & conseq. Quandò D. Thom. excludit à Deo justitiam commutativam semper, illam contrahit ad emptionem, & venditionem, vel alias conventiones, quæ Deum dedecent, pro quo vide ipsum 1. p. q. 21. art. 1. Si verò aliquandò id non exprimit, ad hunc sensum debet trahi, quem ut in plurimum in aliis locis observamus.

93 **O**bs. 2. Si Deus ex justitia commutativa teneretur acceptare satisfactionem Christi, erit in hoc jus contra Deum, imò in omni creatura poterit admitti contra eum, si præcedat pactum; sed hoc infert in Deo imperfectiones dependentiæ, subordinationis, & inferioritatis: ergo admitti nequit. Hoc argumentum æquè relegat à Deo justitiam distributivam, quam tamen non renuunt admittere contrarii. Resp. dist. maj. Erit jus in Deum ortum radicaliter ex summa ejus liberali promissione, conc; præcisè ex satisfactione sibi data, nego maj. & min. sub distinctione simili cum conseq. Ex solutione hæc sequitur id quod N. Paulus hic n. 139. ait, quod si justitia sumatur strictissimè, non sic admittenda est in Deo: hæc enim etiam pactum, vel promissionem excludit liberalem, quod non tollit quo minus stricta utcumque, licèt cum omni rigore admittenda sit in Deo. Sed

94 **R**eplicabis ex N. Andrea à

Matre Dei tr. 14. de contract. c. 4. n. 82. ubi docet, ex promissione liberali, etiam per promissarium acceptata non oriri debitum justitiæ contra promittentem: ergo nec ex Dei promissione contra ipsum. Resp. dist. ant. ex promissione liberali nudè sumpta, conc; onerosa, nego. ant. & conseq. Promissio Dei non ita fuit gratiosa, & liberalis, ut non aliquod imponeret onus ex parte Christi implendum: quandò autem talis est, non destruit, licèt aliquantisper minoret rigorem justitiæ commutativæ. Exemplum habes in concessione Bullæ Cruciatæ, quæ gratia quidem est, & dicitur, & tamen nequit eam Papa revocare, nisi interveniente gravissimo motivo: licèt enim gratia, fuit tamen cum onere solvendi aliquid concessa.

95 Obf. ultimò: Omnia nostra, imò & Christi, recepta sunt à Deo, suntque sub ejus dominio, & potestate: si ergo sunt Dei, & à Deo, quomodo per ea possumus allegare jus in Deum? Resp. quòd licèt nostra sint à Deo, Deus tamen fecit illa nostra. Unde & liberum arbitrium nostrum est à Deo, & tamen ita fecit nostrum, ut operemur quod velimus etiam contra ipsum Deum: quod ortum ducit ex eo quòd Deus, licèt liberaliter hæc omnia nobis donaverit, qua ex parte ratio justitiæ aliquomodo à suo deficit rigore, semel tamen nobis concessis, vult eis uti quasi nostris, & quòd non nihil laboris, & difficultatis sentiamus in eis ipsi Dño offerendis, ut sic noster amor, & gratitudo magis ostendatur, & cum aliis eorum con-

gruentiam præcedat pactum liberale super eis acceptandis, tenetur Deus, ne infidus videatur in suis promissionibus implendis, & maximè adjunctis oneribus impositis, hanc obligationem acceptare ex justitia, quæ tamen non infert dependentiam à suis creaturis, sed perfectiones implendi suam promissionem, & remunerandi creaturarum fidelem solutionem.

DISPUTATIO II.

DE CAUSIS INCARNATIONIS.

I **E**Xcellentiam, valorem, convenientiam, necessitatemque Incarnationis hucusque ponderavimus: sequitur nunc de causis ejus extrinsecis, quæ viam parent ad sequentem disputationem de intrinsicis peragendam. Cumque inter illas, causa finalis primas teneat, pro illius discussione instituimus præfens

DUBIUM I.

AN EX VI PRÆSENTIS DECRETI, SI *Adamus non peccasset, Christus veniret in mundum?*

HANC in terminis excitat questionem D. Thom. 3. p. q. 1. art. 3. ubi refert sententiam affirmantem, alios verò partem tenere negativam, *quorum assertioni, inquit, magis assentiendum videtur.* Pro ejus intelligentia duplex decretum distinguit Scotus circa Incarnationem, aliud ad substantiam ejus directum, per quod Deus absolute decrevit filium suum carnem assumpturum, aliud

aliud ad circumstantiam passibilitatis ordinatum, per quod Deus, prævidens Adami peccatum, decrevit filium suum passibilem venturum, ut hominem à suo lapsu repararet.

ASSERTIO NOSTRA.

2 **E**st omnium Thomistarum, quam & extranci plures defensandam arripuerunt, tenetque Adamo non peccante, Christum ex vi præsentis decreti non fuisse venturum. Prob. ratione D. Thom. supra laudato: nam id quod pendet ex libera Dei voluntate, ex Scriptura, & SS. PP. illius Interpretibus inferendum nobis est; sed Scriptura, & SS. PP. passim clamitant, ex remedio unicè pro peccatis applicando Christum in hunc mundam venisse. Minor hæc prob. tum ex Luc. 5. *Non egent, qui sani sunt Medico, sed qui male habent. Non veni vocare justos, sed peccatores.* Tum ex Marc. 10. *Filius hominis venit dare animam suam redemptionem pro multis.* Tum ex Matth. 18. *Veni Filius hominis quarere, & saluum facere quod perierat.* Tum ex D. Aug. Serm. 8. de Verb. Apost. *Si homo non periret, Filius hominis non veniret.* Et Serm. 9. clariùs: *Nulla causa fuit veniendi Christo Domino, nisi peccatores salvos facere.* Ubi ut vides, Christus non solum propter expiationem peccatorum dicitur venisse, verum & solum propter hoc venisse, & non fuisse venturum sine hoc asseritur: ergo ex Scriptura, & SS. PP. constat hoc. Ad hunc tenorem, sensumque colloquuntur plures SS. PP. à N. Salm. in præsentis n. 10. fusè collaudati.

3 D. Thom. adeò expressus est, ut hæc demonstrant sua verba 3. p. q. 1. art. 3. in sed contra: *Si homo non peccasset, Filius hominis non venisset.* Et in corp. *Peccato non existente, Incarnatio non fuisset.* Favet Ruper. lib. 2. de Operib. Sp. S. c. 6. ibi: *Nisi peccassent servi, nec assumpta fuisset in hominem Deum natura servilis.* Ex quibus sic ampliatur ratio probativa: sicut liberum fuit Deo discernere, vel non discernere Incarnationem, ita fuit ei liberum ex hoc, vel illo discernere motivo: ergo si semel nobis constat decretum præsens ex motivo fuisse peccati delendi, cessante hoc motivo, cessaret decretum præsens, & adventus.

Non nos negamus potuisse Deum aliàs per aliud decretum decrevisse in mundum venire incarnatum, etiam deficiente peccato. Quòd autem tale habuerit decretum incertissimum est, ut inquit D. Thom. 1. ad Timoth. 1. lect. 4. ad illa verba: *Peccatores salvos facere.* Ubi sic ait: *Nescimus quid ordinasset (Deus) Si non prævidisset peccatum. Nihilominus tamen auctoritates videntur sonare, quòd non fuisset incarnatus, si non peccasset homo, in quam partem ego magis inclino.* Quod ergo negamus est, quòd ex vi præsentis decreti, quodque nobis constat certè habuisse, prævissoque, ut supponitur, peccato, ita Christum venisse, ut & sine ipso venisset, quod chimericum videtur: quia si propter ipsum venit remittendum, finis deesset decreti, dum non esset quid remitteretur.

4 Per quod satisfit recursui subtilis Scoti ad illud duplex decretum,

alterum ad substantiam Incarnationis, alterum ad circumstantiam peccati terminatum. Nam ꝑvel loquitur hic Doctor de decreto ante prævisionem peccati, vel illo jam præviso? Si ante prævisionem peccati, *nescimus*, inquit Angelicus Dr. *quid ordinasset* (Deus) nec nobis constat ex Scrip. & SS. PP. Unde ergo asseritur? Præterquam quòd illud decretum ante prævisionem peccati ꝑquomoddò (inquiro) respiciebat Incarnationem exercendam? An nè impassibilem, an vè passibilem, an vè ab utraque præscindentem circumstantia? Ut præscindentem à passibilitate, vel impassibilitate minimè: dedecet enim divinam voluntatem rem determinare indeterminatè, sed prout à parte rei fienda est. Audi D. Thom. proximè laud. *Deus*, inquit, *ordinavit fienda, sicut res fienda erant*; atqui non fienda erat Incarnatio præcisivè à dictis circumstantiis: ergo præcisivè ab illis illam non decrevit. Nec iterùm decrevit eam ut passibilem: de erat enim peccatum propter quod passibilis illa foret. Sed nec impassibilem: quia illud decretum non esset conditionatum, utpotè non supponens illam conditionem peccati, vel innocentix: si autem absolutum, deberet impleri impassibiliter, cuius contrarium videmus, venit enim passibilis Christus: ergo ante prævisionem peccati non determinavit Deus carnem sumere; post prævisionem verò constat nobis quali ex motivo venerit, & quòd sine peccato non venisset: ergo si deficeret Adami lapsus, & Christi deficeret adventus.

OPPOSITA SENTENTIA.

5 **D**efenditur à B. Alb. in 3. dist. 20. art. 4. Subt. Doctore Scoto cum tota ejus Schola, cui adhærent Suarez, Cartagena, Puente, Huert. & plures Juniores. Pro quibus obs. 1. illud Zachar. Cantici: *Benedictus Dominus Deus Israel: quia visitavit, & fecit redemptionem plebis suæ*, ubi duos ponit fines pro adventu Dñi, scilicèt visitare, & redimere: ergo deficiente redemptione, si non esset peccatum, adhuc subsisteret visitatio. Confirmat id Nicenum Symbolum in illis verbis: *Qui propter nos homines*, (ecce unum finem) *& propter nostram salutem* (ecce alterum) *descendit &c.* ergo ruit conclusio.

Resp. explicando Cant. quia visitavit visitatione nudè sumpta, nego; visitatione redemptiva explicata in sequentibus verbis: *& fecit redemptionem*, conc. ant. & nego conseq. Similiter explicatur Symbolum: nam per *ly homines* innuitur subjectum. Et ne putetur propter ipsum nudè sumptum venisse, sed propter ipsum ut infirmum, addit: *& propter nostram salutem*. Unde unicus est finis adventus Christi, scilicèt visitatio redemptiva, seu quod idem est, hominum sanatio, vel sanandus homo.

6 Obs. 2. D. Bernardum ferm. 1. de Adv. ubi docet diabolus prævidisse Incarnationem, & propter invidiam tentasse Parentes nostros, ut peccarent; si autem peccatum fuisset incarnandi causa, minimè ad peccatum incitasset, qui minimè Incarnat-

nationem appetebat exituram: ergo causa ejus non fuit Adami peccatum. Respondet D. Thom. in 3. dist. 1. q. 1. art. 3. ad 7. ibi: *Dicendum, quòd etiam si ponatur, quòd diabolus præviderit rationalem creaturam à Filio Dei assumendam, non tamen oportet, quòd præviderit antecedentia, hoc est motiva præcedentia, & consequenter nec peccatum præcessisse, ut esset causa, & idèò ad peccatum incautus provocavit.*

7 Obf. 3. Productio Angelorum unicè pendet à voluntate Dei, quæ voluntas ex Scriptura solùm, fuisse, nobis constat, ut in ministerium essent hominum creati; & tamen D. Th. 1. p. q. 50. art. 1. docet, ratione ductus naturali, existentiam illis in pulchritudinem Universi fuisse à Deo datam; ita ut vel homine non creato, ipsos Angelos creandos fuisse asserat communis AA. sententia: ergo pariter, licèt ex Scriptura solùm nobis constet Christum venisse ratione peccati, non obest quominus ratione possit demonstrari naturali, vel theologica, ipsum, etiam deficientem peccato, fuisse venturum.

Resp. neg. ant. nam ex Scrip. etiam constat Angelos ad laudandum Deum fuisse creatos juxta illud Pfalm. 103. *Laudate eum omnes Angeli ejus:* ergo non solùm ut homines custodirent creati sunt. Quòd autem ratione naturali cognoverit D. Thom. in complementum Orbis fuisse creatos, & quid mirum, si & aliqui Philosophi id assecuti fuerunt per lumen naturale præcisivè à custodia hominum? Quorum doctrinæ innixus D. Thomas, & præhabita per

fidem notitia de eorum existentia, perfacilè potuit finem inferre ad quem creati sunt, scilicèt in complementum, & ornatum Universi: quod quidem sphæram non transcendit naturalem, sicut illam transcendit mysterium Incarnationis, & maximè finis illius, qui ex Scriptura nobis minimè constat, & idèò circa hoc id præcisè tenendum nobis est, quod Scriptura, & SS. PP. docent nos.

8 Obf. 4. Deus non propter peccatum voluit Incarnationem: ergo sine illo esset incarnatus. Prob. ant. priùs voluit Incarnationem, quàm remedium peccati: ergo propter hoc non voluit illam. Prob. ant. ordinatè volens priùs vult finem, quàm media, & ex mediis priùs vult conducentius, quàm minùs conducentis; sed ad gloriam Dei, ejusque manifestationem, quæ sunt finis hujus mysterii, plus conducit Incarnatio Verbi, quàm remedium peccati: ergo non propter hoc, sed priùs, quàm hoc, voluit illam.

Dist. ant. non propter peccatum voluit Incarnationem in genere causæ finalis *cujus gratia*, conc; finalis *cui*, nego ant. cuius probationis antecedens dist. priùs voluit Incarnationem prioritate *in quo*, nego: prioritate à quo, subd. in genere causæ finalis *cuius gratia*, conc; finalis *cui*, nego ant. & conseq. & ad hunc sensum distingue sequentem syllogismum. Est dicere, quòd simul similitate *in quo*, seu in unico instanti voluit Deus, & Incarnationem, & remedium peccati: & tamen fuit inter hæc mutua præceden-

dentia à quo, ita ut Incarnatio, seu Verbum incarnatum præcesserit remedium tamquam finis *cujus gratia* remedium esset adhibendum: ipsum autem remedium, seu medicandus homo finis *cui* tale opus decrevit Deus applicandum. Exemplum, præter alia plurima, habes in substantia prædestinati, & ejus meritis, quæ ordinantur ad gloriam, ut ad finem *cujus gratia*, in quo sensu præceduntur ab illa, & tamen gloria ordinatur ad substantiam prædestinati, ut ad finem *cui*, à quo sub hoc genere præceditur.

9 Obs. 5. Christus est primus omnium prædestinatorum, etiam Angelorum, de quo dicitur ad Colos. 1. à vers. 15. *Primogenitus omnis creatura: ipse est ante omnes: & ipse est caput corporis Ecclesia: in omnibus ipse primatum tenens*: ergo decretus est ante omnem creaturam: ergo multò magis ante omne peccatum; ergo non propter hoc, nec ejus remedium decretus est. Resp. prænotando duo esse in Deo signa ad decernendum (alii distinguunt quatuor, alii quinque, alii octo, sed & alii decem, quibus plus quam aperiunt, obscurant hanc materiam) in primo cognoscit Deus per simplicem intelligentiam omnia possibilis cum omnibus suis combinationibus, & dependentiis. In secundo omnia decrevit, quæ faciendæ essent cum à suis causis dependentia.

Fatemur ergo Christum prævisum in primo, & prædeterminatum in secundo signo ante omnia fuisse, tum prioritatis dignitatis, & prædilectionis divinæ; tum prioritatis à quo in genere causæ finalis *cui*

gratia cætera omnia essent creanda, permittenda vè, quod tamen non tollit quominus in eodem instanti *in quo* prævidebatur, & prædeterminabatur *ut id* *cujus gratia* omnia, & inter omnia homo, essent exitura, simul & ipse Christus decerneretur respiciens omnia ut finem *cui*, essetque Christus omnibus, & præcipuè homini, illis ut præesset, & conservaret, huic ut præesset, conservaret, & simul ejus infirmitatem moderetur, unde tandem vitam consequeretur æternam. Neque hoc genus dependentiæ (vel potius dicamus connexionis) à fine *cui* minuit dignitatem Dei: nam omnia creata sunt propter ejus gloriam, tamquam finem *cujus gratia*, & tamen ejus gloria hæc non esset sine existentia creaturarum, quas respicit ut finem *cui*, & hoc in eodem instanti in quo ipsæ respiciunt Deum tamquam finem *cujus gratia*. Sicut ergo mutua hæc dependentia, vel connexio non dedecet Deum, nec illa, quam tangit argumentum. Sed replicabis, &

10 Obs. 6. Deficiente motivo secundo, & stante primario, debet subsistere decretum; sed motivum primarium Incarnationis est gloria Dei, quod motivum subsisteret, etiam deficiente peccato: ergo etiam hoc deficiente &c. Dist. maj si motivum primarium dependet, vel necessariò connectitur cum secundo, nego: aliter, transeat maj. nego min. quoad secundam partem, & consequenter. Hoc etiam argumentum probat idem ac præcedens, scilicet, quod decretum producendi creaturas, quodque respicit ut motivum primarium gloriam

riam Dei, posset dari sine earum productione: quia eas respicit ut objectum, & motivum secundarium, quod nullus concedet Theologus, nisi quod ita est secundarium, ut sine illo primum non extaret: ergo ita movet primum Deum ejus gloria in Incarnatione Verbi, ut si salus hominum non resultaret, nec ejus gloria ex hoc mysterio ipsi resiliiret.

II. Obf. 7. Si Incarnatio decreta est propter peccati medelam, sequitur 1. quod Incarnatio est bonum occasionatum, & non per se intentum, sed quasi per accidens, occasione desumpta à culpa, quæ accidentaliter commissæ est, haud secus quàm pœna, quæ solum est bona præsupposita culpa; sed hoc dedecet tam admirabile mysterium: ergo non est admittendum. ¶ Sequitur 2. quod per peccatum capax facta est nostra natura uniendi se Deo, quæ est gratia excellentissima, quam tamen non reciperet deficiente culpa; sed absurdum videtur, quod per culpam felicius facta sit natura, quàm esset in statu innocentie, quod & reprobatur D. Thom. 3. p. q. 88. art. 2. ad 3. ubi asserit majus esse bonum innocentie, quàm pœnitentie: ergo incarnatio non dependet à peccato.

Respondetur similiter ad hanc, quàm ad priores objectiones, dist. maj. est bonum occasionatum à culpa tamquàm à ratione cui, conc; tamquàm à ratione cuius, nego maj. & min. cum conseq. Est dicere, quod peccatum dedit occasionem Incarnationi tamquàm id cui medela Incar-

nationis esset applicanda, non tamquàm ratione cuius Incarnatio determinata est. Itaque ipsum peccatum ut medendum, vel remedium adhibendum ei, ordinatum fuit ad Verbum incarnandum tamquàm ad finem cuius gratia, seu propter quod remedium applicaretur.

12 Exemplum pœnæ non urget: nam ut innuit D. Thom. 2. 2. q. 157. art. 1. ad 2. & 3. ea, quæ assumitur, vel imponitur in delictorum justam vindictam, vel medelam, longè ab esse bonam, ex se affligit, inidè & aliquantulum nocet, estque mala naturæ in esse physico, & solum est bona vel propter peccata jam commissæ expianda, vel propter futura præcavenda, & præter hoc nihil bonitatis in pœna invenitur, nec propter se solam est bona, nec amabilis. Econtrà fit in Incarnatione Verbi, quæ per se solam, etiam præcisivè ob omni culpa est maximum bonum, atque inter opera à Deo facta facilè supremum.

¶ Ad 2. respondet D. Thom. 3. p. q. 1. art. 3. ad 3. ibi: Nihil autem prohibet ad aliquid majus humanam naturam productam esse post peccatum: Deus enim permittit mala fieri, ut inde aliquid melius eliciat. Undè dicitur ad Rom. 5. Ubi abundavit delictum, superabundavit & gratia. Unde & in benedictione Cerei paschalis dicitur: O felix culpa, que talem, ac tantum meruit habere Redemptorem! Ad id, quod additur de innocentia, respondet D. Thom. 1. p. q. 20. art. 4. ad 4. quod cæteris paribus felicius est status innocentie, quàm pœnitentie, ab-

absolutè tamen illi feliciores sunt, sive innocentes, sive pœnitentes, qui plus habent de gratia. Dicitur autem Deus plus gaudere de pœnitente, quàm de innocente: quia plerumque pœnitentes cautiores, humiliores, & ferventiores resurgunt. Unde Greg. Homil. 34. in Evang. dicit, quòd Dux in pralio cum Militem plus diligit, qui post fugam conversus fortiter hostem premit, quàm qui nunquàm fugit, nec unquàm fortiter egit.

13 Obs. 8. Ex conclusione sequitur falsum esse quod ait Ap. ad Rom. 9. *Antequam quidquam boni, vel mali egissent, non ex operibus, sed ex vocante dictum est: Jacob dilexi, Esau autem odio habui*: ergo non est tenenda. Sequela ostenditur: Reprobatio iniquorum juxta nos est effectus prædestinationis justorum, & hæc est effectus prædestinationis Christi, & hæc est effectus peccati, nam propter peccatum facta est: ergo de primo ad ultimum peccatum est omnium primum; sed juxta Apost. ante prævisum peccatum fuit reprobatio Esau, & consequenter omnium iniquorum: ergo doctrina nostra deficit à veritate Apostoli. Resp. hunc in dictis verbis loqui de reprobatione negativa, hoc est, per modum indebiti beneficii, consistitque in negatione gloriæ præcisivè à pœna gehennali, quæ solum datur post prævisa peccata, & per reprobationem positivam, & hæc est effectus prædestinationis justorum, & capitis justorum. Dum autem dicitur, quòd peccatum præsupponitur ad Incarnationem, hoc intellige in genere causæ materialis circa quam, & destruendæ; ipsa verò Incarnatio præ-

supponitur prior in genere causæ efficientis destructivæ, per quod patet ad argumentum.

Q U Æ R E S.

14 An Christus veniret ex vi præsentis decreti, existente peccato originali, & deficientibus actualibus? Ante resolutionem nota 1. Christum non venisse propter Angelorum peccati remedium, ut falso putavit Origines, ejus doctrinam rejicit D. Aug. ut hæreticam lib. de Hæres. c. 43. Secundò Christum venisse propter remedium omnis peccati, sive originalis, sive actualis, ut constat ex 1. Joan. 2. ibi: *Ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris tantum, sed etiam pro totius mundi*. Et expressè ex D. Thom. 3. p. q. 1. art. 4. qui addit hæc: *Principalius venit ad tollendum peccatum originale*.

¶ Ad quæsitum respond. affirmativè cum Gonet, N. Cornejo & aliis, contra Godoy, & alios. Ratio est: quia extaret motivum primum, & principalius adventus ejus, quod est peccatum originale. Si autem, quia deficerent peccata actualia, non veniret, sequeretur, quòd si unum solummodò deficeret ex actualibus prævisis, non veniret, ut consideranti patebit, quod incredibile videtur. ¶ ; Quid verò, si solum essent peccata actualia, sine originali? Contrarium responderetur: quia deficeret motivum primum, & adæquatum: & ad variandam intentionem, & consequenter decretum præsens, sufficit nedum variatio objecti primarii adæquati, verum

rùm & inadæquati, si inadæquatum est pars subjectiva adæquati, ut patet in habitibus, & potentiis.

DUBIUM II.

UTRUM PURA CREATURA POTUERIT esse instrumentum physicum Incarnationis?

15 **P**ost causam finalem, efficientem Incarnationis agredimur versandam: hæc alia est moralis, seu meritoria, de qua in tractatu de merito Christi, & ejus Matris peragemus; alia physica, & hæc duplex; alia principalis, cujus notitiam per suppositionis modum tangemus, ut potè facilè, quæ resolvatur, se objicientis; alia instrumentalis, de qua titulus inquirat hujus dubii. ¶ Supponimus ergo I. nullam fuisse, nec esse potuisse causam creatam Incarnationis principalem: est enim hæc longè perfectior, quàm gratia habitualis, quam nulla potest creatura producere ut causa principalis, sed solus Deus, qui facit mirabilia magna solus (Ps. 133.)

Nec obstat objicere, quòd Christus media nutritione, & augmentatione concurrat ut causa principalis ad novas partes producendas unionis hypostaticæ: & quidem si Christus habet in se unionem hypostaticam, quare illam non poterit producere? Resp. quòd etiam habet gratiam habitualem, & tamen in quantum homo nequit illam producere. Leo etiam habet existentiam, & tamen illam producere non valet. Itaque poterit Christus per nutritionem, &

augmentationem substantiam, & quantitatem Humanitatis principaliter attingere, non verò unionem, nec novæ unionis partem, vel ejus extensionem causare; Sed

16 Dubitabis, an Verbum divinum exerceat aliquem influxum activum specialem in hoc mysterium, quem non habeant reliquæ divinæ Personæ? Negativè resp. quia nullum opus ad extra ita est unius Personæ influxui tribuendum, quod non sit & aliarum; sed hoc mysterium opus est ad extra: ergo à trium Personarum influxu est dependens. Lege D. Thom. 3. p. q. 3. art. 4. ubi ait: *Id quod est actionis in assumptione (carnis) commune est tribus Personis; sed id quod pertinet ad rationem termini convenit ita uni, quod non aliis.* Fundatur hoc in eo, quod potentia factiva ad extra est omnipotentia, quæ in tribus Personis invenitur unica, & æqualiter. Terminativa verò tripla est, eaque, ut una valeat sine alia humanitatem terminare.

¶ Obs. Assumere est quoddam agere; sed solum Verbum divinum assumpsit: ergo ipsum solum aliquid specialiter egit. Dist. maj. assumere, sumptum pro actione assumptiva est agere, conc; pro terminatione formæ maj. nego maj. & distincta similiter min. nego conseq. Solutio, quæ est D. Thom prælaudati, potest aliter per distinctionem sic explicari: assumere per modum unionis est agere, conc; per modum unionis, nego maj. &c. Unitio, seu actio unitiva trium quidem fuit Personarum: at unio, licet omnibus concomitanter fuit

fuit communis ; cæterum directè, & formaliter solius Verbi propria fuit; sed non prout sic fuit actio, sed unio, & terminatio.

17 Supponimus 2. actionem incarnativam distinctam fuisse à creativa animæ, & productiva humanitatis: nam Incarnatio fuit actio miraculosa, & supernaturalis, creatio verò animæ, & eductio humanitatis naturales: ergo fuerunt distinctæ eo modo quo in Deo possunt ejus actiones terminativè distingui, cum tamen subjectivè in Deo una omnes sint. Dices: Creatio dedit animæ Christi subsistere, & existere; hoc ipsum dedit ipsi Incarnatio: ergo sunt unica actio. Nego ant. nam licèt regulariter sic fiat, si tamen creatio impeditur per aliam actionem, tunc creatio solùm terminatur ad entitatem ponendam sub existentia danda per alteram actionem, ut fit, dum corruptis speciebus sacramentalibus, creatur nova materia, cujus creatio terminatur ad ponendam illam sub existentia danda toti composito (v. g. vermis) per actionem eductivam.

18 Supponimus 3. de factò nullam creaturam fuisse instrumentum physicum Incarnationis Christi. Ratio est, quia B. V. Maria non fuit: ergo nulla alia. Consequentia videtur certa, ant. prob. ex D. Thom. 3. p. q. 32. art. 4. ibi: *Dicendum est quòd in ipsa Conceptione Christi B. Virgo nihil active operata est, sed solùm materiam ministravit.* Idem repetit quæst. seq. art. 4. ad 2. ergo tenet ant. Dum autem dicitur *nihil active*, non intellegas merè passivè se habuisse: nam

faltim remotè activè potest dici, matrem concurrere ad filiorum conceptionem: ipsa enim præsentatio, vel productio materiæ aliqua est actio, licèt remota. Quod verò negamus est concursus proximus activus.

¶ Dices: Sacerdos consecrans conficit physicè instrumentaliter Corpus Christi, & quidem unitum Verbo hypostaticè: ergo defactò datur instrumentum in assertionem negatum. Resp. neg. ant. nam Corpus Christi, & ejus unio jam sunt producta ante Consecrationem, hæc autem solùm terminatur ad modum, seu præsentiam sacramentalem corporis sub speciebus, quæ præsentia post corpus trahit concomitanter animam, & cætera quibus cum corpus, & anima uniuntur. His suppositis, pro possibilitate casus fit

NOSTRA CONCLUSIO.

19 **D**icendum est, non repugnare methaphisicè creaturam esse instrumentum physicum Incarnationis, ac proindè ipsum possibile divinitus esse. Sic N. Salm. in præsentì disp. 5. dub. 3. n. 37. pro se laudantes plures cum Godoy, & Conet. Hic tamen oppositum tenet disp. 7. n. 2. & licèt nostram assertionem non exprimat D. Thom. ex ejus tamen deducitur doctrina: quia ipse 3. p. q. 62. art. 1. docet. Sacramenta causare instrumentaliter gratiam, quæ supernaturalis est. Et q. 13. Humanitatem Christi fuisse instrumentum physicum ad opera miraculosa: ergo licèt unio hypostatica sit supernaturalis, & miraculo-

fa (in quo poterat esse repugnantia) non ideo non ab instrumento physico creato poterit produci. Nisi dicas hanc stare repugnantiam in assignanda actione prævia talis instrumenti; sed & hæc nulla est: quia posset instrumentum præviè attingere humanitatem, & instrumentaliter unionem illius cum Verbo. Ast, & quæ in hoc apparet repugnantia? Certè nulla methaphisica: ergo vera est conclusio.

OPPOSITA SENTENTIA.

20 **D**efenditur à pluribus, & gravissimis Thomistis, ut à Sancto Thoma, Contens. N. Laurent. & aliis. Pro quibus obs. 1. Si creatura esset instrumentum physicum Incarnationis subordinaret sibi Verbum, esset enim quasi contentum sub illa virtute instrumentaria, quod ipsum dedecet: ergo & repugnat. Resp. negando ant: nam etiam Deus est causa incarnationis principalis, & tamen non subordinat sibi Verbum. Posito etiam lumine gloriæ, necessariò unitur Deus ut videatur, quin hoc subordinationem dicat creaturæ, sed impletionem voluntatis ipsius creatoris.

21 Obs. 2. Juxta N. Complut. in de Generat. disp. 2. n. 10. nulla actio creata terminatur immediatè ad substantiam, quia principium quo proximum, & terminus quo immediatus ejusdem debent esse lineæ sive substantialis, sive accidentalis, & ideo nec substantia est immediatè operativa, ne operationem respiciat primò, & immediatè; si autem crea-

tura esset instrumentum physicum unionis hypostaticæ, quæ substantialis est, actio creata accidentaliter illam immediatè attingeret: ergo repugnat quòd fit. Dist. maj. nulla actio creata principalis, vel prævia instrumenti, conc; nulla actio instrumentaria, ut talis, nego maj. cum reliquis quæ huic objiciantur distinctioni. Est dicere, quòd actio instrumentaria cum fit, ut talis, vicaria principalis, id attingit immediatè instrumentaliter, quod principalis immediatè principaliter: & cum Deus immediatè sit operativus principaliter substantialis unionis hypostaticæ, sic & virtus creata esset immediatè operativa instrumentaliter illius. Undè doctrina Complutensium de actione prævia, non de instrumentali intelligenda est: in cujus confirmationem adest exemplum actionis accidentaliter conversivæ in Eucharistia, quæ à causa creata instrumentaliter elicitur, & tamen ad aliquem modum, sive præsentiam substantialem immediatè terminatur.

22 Obs. 3. Non est assignabilis effectus prævius, & consequenter nec actio prævia, instrumento physico incarnativo: ergo hoc non est possibile. Prob. ant. non humanitas: nam hæc fieret per actionem generativam, non unio: nam hæc esset effectus actionis principalis, imò & instrumentariæ; sed nec Verbum, cum hoc sub actione creata non cadat incarnandum: ergo non esset effectus prævius. Resp. quòd verè daretur effectus prævius, hicque esset ipsa humanitas, quin contra hoc obster, quòd sit hæc producta per generatio-

tionem : nam in tali casu hæc actio generativa, quæ præviè, & principaliter attingeret humanitatem, elevaretur, ut instrumentaliter produceret unionem hypostaticam, nec in hoc adest novitas, vel major difficultas, quàm in productione existentia equi, cujus generatio attingens præviè, & principaliter equinitatem, attingit, elevata à virtute superiore, instrumentaliter, & ipsam equinam existentiam.

23 Obs. 4. Talis actio instrumentaria, quippe quæ creata, non verò creativa, esset educitiva: ergo educeret unionem ex aliquo præsupposito, & præexistente subjecto; hoc non daretur: nam quin potius ipsa unio daret subjecto, scilicet humanitati, existentiam: ergo repugnat talis actio. Resp. ad argumentum sat esse dari subjectum existens in toto instanti reali, quin præsupponatur pro aliquo existens, ut patet in existentia equi, quæ educitur à forma, sicut hæc à materia, & tamen nec materia, nec forma præsupponuntur ante existentiam existentes. Dum autem dicitur educationem esse à præsupposito subjecto, intelligitur non de præsuppositione existentiâ, & formali, sed subjectiva, & materiali: quod quidem verificaretur in actione incarnativa instrumentaria, si daretur.

24 Obs. 5. Terminus qui actionis incarnativæ instrumentariæ esset infinitus, Verbum scilicet divinum; atqui actio creata nequit attingere adhuc instrumentaliter terminum infinitum; unde nec potest instrumentaliter creare: quia terminus crea-

tus licet in esse entis sit finitus, in esse verò termini est (inquit D. Thom. 1. p. q. 45. art. 5. ad 3.) infinitus, infinitam requirens ipsius virtutem productivam: ergo repugnat & talis actio, & tale agens. Resp. quòd Verbum non est terminus qui actionis incarnativæ quantum ad produci, sed quantum ad uniri, nec itidem quantum ad uniri infinito, sed modo finito, & accommodato capacitati humanitatis finitæ, & limitatæ. Unde non requiritur virtus, nec actio, quæ agens creatum, & limitatum superet, maxime quandò hoc non principaliter, sed instrumentaliter concurrat, & non ad terminum infinitum producendum, sed ipsum uniendum modo finito, & limitato.

DUBIUM. III.

QUIS NAM FUERIT TERMINUS FORMALIS ACTIONIS INCARNATIVÆ?

25 **E**gimus tantisper de causis extrinsecis finali, & efficienti: & nunc tantumdem de formali opus est agamus. Hæc est in quolibet composito illa, per quam ipsum componitur intrinsecè, & per quam agens efficiens specificatur extrinsecè. Et licet Deus, vel ejus actio à nullo termino valeant specificari creato, egimus, vel potius fingimus, ejus specificationem sub nomine virtualis: quia ita Deus respicit terminum creatum, ut si capax esset, se ab illo specificaret formaliter. Quid sit terminus qui, & quid terminus formalis quo, constat ex N.

Complut. in de Gener. disp. 2. q. 3. & ex N. Gavino: quibus remittimus lectorem, ne acta iterum agamus. ¶ Supponimus 1. quòd terminus qui actionis incarnativæ est Christus Dominus, ut coalescens est ex personalitate, & existentia divinis, & natura humana per ipsas terminata: quia propriè est quod terminat Incarnationem, & suo modo fit per illam: Id quod pariter verificatur in homine, & quolibet composito substantiali creato, nec in hoc est diferentia.

26 Supponimus 2. quòd actio incarnativa sub nominibus *assumptio*, *Incarnatio*, *unitio*, *productio*, *suppositio* &c. Non addit, neque est quid distinctum, sicut nec illud dicit generatio humana sub nominibus *productio*, *suppositio*, *unitio*, vel *humanatio*, sed omnia hæc una, & simplex, licet trinominis, vel quatinominis, res est. ¶ Ultimò supponimus, naturam divinam non esse terminum formalem Incarnationis: quia non per modum formæ, vel naturæ communicatur Christo, sed per modum existentie supponentis formam, eamque existere facientis. Existentia autem non specificat actionem, cum sit extra essentiam, seu prædicata specifica rei productæ. Hoc intellige in linea physica: nam in morali fatemur planè à natura divina sumere actionem incarnativam suam excellentiam, dignitatem, & valorem.

NOSTRA RESOLUTIO.

27 **T**ERMINUS formalis quo, seu specificativus actionis incarnativæ est humanitas. Sic nobiliores Thomistæ à S. Thom. Godoy, Arau. N. Laur. Ratio 1. quia terminus formalis quo cujuscumque actionis ille est, qui per modum formæ constituit terminum qui, ut patet in qualibet generatione, dealbatione &c. Sed talis est humanitas in Incarnatione. Hæc minor probatur: terminus qui Incarnationis est Deus homo, sive Deus factus homo juxta illud: *Et Verbum Caro factum est*; sed in hoc concreto, seu complexo sola humanitas habet rationem formæ, siquidem Persona, & natura divina solum rationem habent termini, per quem formam subsistit, & existit: ergo ita est.

¶ Confirmatur: per Incarnationem Verbum divinum factum est homo: ergo humanitas est terminus formalis. Consequentia patet, siquidem quia paries fit albus, albedo est terminus formalis dealbationis: ergo similiter quia Verbum fit homo &c. Ant. prob. ex D. Thom. per NN. hæc laud. num. 57. ibi: *In unione Dei ad animam non trahitur Deitas ad humanam naturam, sed humana natura à Deo assumitur*: ergo non homo factus est Deus, nec in Scriptura invenies, quòd caro facta est Verbum, sed quòd Verbum caro, & homo factum est.

28 Ratio 2. Terminus formalis quo actionis est ille, quem actio per se intendit communicare sub-

D jec-

jecto, vel supposito; sed supposito divino, quod intendit per se communicare Incarnatio, est humanitas: ergo hæc est terminus formalis. Major patet in generatione humana, quæ quia per se intendit communicare Petro v. g. humanitatem, hæc est terminus formalis: similiter in dealbatione, quæ, quia intendit albedinem communicare parieti, albedo est terminus ejus formalis. Minor est certa, & conseq. legitima. Nec valet dicere cum Gonet nobis contrario, quod substantia Verbi communicatur humanitati per modum actus, seu formæ perfectivæ, ideoque hæc debet esse terminus formalis: quia magis perficit eam existentia, quam tamen non admittit ipse, esse terminum formalem: quia existentia (& idem dic de substantia) extra essentiam est rei producendæ.

29 Ratio 3. Terminus formalis actionis incarnativæ non est unio hypostatica; sed aliàs nec divina substantia, vel suppositum: ergo humanitas. Conseq. est vera, si præmissæ probentur: & quidem major patet in generatione qualibet viventium, vel non viventium, in quibus sola forma est terminus formalis: unio verò solùm est applicatio formæ ad subjectum. Nec valet dicere, quod per actionem incarnativam nihil aliud producit, quàm unio humanitatis ad Verbum (anima verò, & corpus per alias producantur actiones) nam, & in generatione humana homo non producit, nisi unionem animæ ad corpus, & tamen non unio, sed ani-

ma est terminus formalis: ergo pariter in præsentia. Minor primi syllogismi ostenditur: nam substantia, vel suppositum non se habent per modum formæ in Incarnatione, sed quin potius per modum materiæ, vel subjecti, cui advenit (inquit Ang. Dr. 3. p. q. 17. art. 2.) natura humana eo modo, quo homini manus, & pedes, sine quibus antea fuisset, vel (ut inquit D. Aug. lib. 83. q. 83.) quasi habitus, vel vestis corpori induendo juxta illud Apost. ad Phil. 2. *Et habitu inventus, ut homo*: ergo non potest suppositum habere rationem formæ, vel termini formalis.

30 Ex dictis infer, quod si eadem persona assumeret diversas specie naturas, actiones assumptivæ essent speciei diversæ: quia, & sic essent diversi termini formales: quæ etiam ratione calefactio, & dealbatio, licet in eodem subjecto recipiantur, distinguuntur specificè: quia earum formæ in eo introductæ, scilicet calor, & albedo, specie sunt distinctæ formæ. Econtra verò, si diversæ personæ, vel subjecta assumerent eandem specificè naturam, seu formam, actiones assumptivæ, vel productivæ, itidem ejusdem essent speciei: Unde calefactio hominis, & ligni, licet diversa sint subjecta, una specificè est actio eos calefaciens.

ARGUMENTA CONTRARIA.

31 Suarez citans Scotum, Durandus, & plures juniores tenent unionem hypost. Ex nostris verò Gonet cum aliis multis,

ris, subsistentiam Verbi esse terminum formalem Incarnationis. Pro quibus obs. 1. ex D. Thom. 3. p. q. 6. art. 6. ibi: *Gratia unionis est ipsum esse personale, quod gratis divinitus datur humane nature in persona Verbi, quod quidem est terminus assumptionis.* En tibi Verbum terminum: ergo non humanitas. Resp. 1. fatendo esse terminum, at non *quo*, sed *qui*. 2. esse terminum non formalem, seu per modum formæ, sed per modum puri termini, quatenus Verbum per suam subsistentiam terminat, & complet humanitatem propria orbatam subsistentia.

32 Obs. 2. Per actionem incarnationivam nihil producitur aliud, quam unio (anima verò creationem, & corpus generationem terminant) ergo ipsa est terminus formalis. Dist. ant. nihil incomplexum producitur nisi unio, conc; complexum, nego ant. & conseq. Est dicere, quòd sola unio recipit esse incomplexum, scilicet esse unionis; humanitas verò recipit esse complexum, id est, esse unitum Verbo, & sub hac exprefione est terminus formalis, non verò ut humanitas incomplexè sumpta. In generatione divini Verbi adest exemplum, in qua natura non producitur, & tamen ipsa est terminus formalis, non quidem incomplexè sumpta, sed complexè, hoc est concretivè ad subsistentiam Verbi. Aliiter potest ant. sic distingui: nihil producitur entitativè, & materialiter nisi unio, conc; formaliter, nego ant. & conseq. Explicatur: non producitur per Incarnationem entitas corporis, animæ, nec humanitatis

materialiter entitativè, sed formaliter unitivè; hoc est, non producitur entitas humanitatis in esse entitatis, sed in esse unitæ.

33 Obs. 3. Incarnatio est essentialiter unio; sed unio specificatur ab unione, ut à termino formali *quo*, sicut dealbatio ab albedine: ergo hic est unio in Incarnatione. Dist. maj. est essentialiter primariò unio, nego; secundariò, conc. maj. & nego min. cum conseq. Quamvis Incarnatio sit unio, hic tamen non est conceptus primarius talis actionis: quia sumitur per respectum ad terminum non per se, & primariò inspectum, sed secundariò, & ratione extremorum unientorum: quod verò primariò respicit est forma, scilicet humanitas; & licet sub conceptu unionis immediatè, & per se respicere videatur unionem, cum verò talis conceptus supponat alium primarium, scilicet *Incarnationis*, seu *humanationis*, numquam potest esse, nec dici absolutè specificativus, & formalis; haud secus quam conceptus naturæ, qui secundarius est respectu essentiæ, licet immediatè respiciat operationem: Cum verò hic respectus sit ortus à conceptu secundario, numquam operatio erit specificativa essentiæ, nec naturæ. Nec in hoc aliquid novi exponimus, cum omnis generatio naturalis sit etiam unio, & tamen omnis ea non ab unione, sed à forma unita specificatur, tamquam à termino formali *quo*.

34 Obs. 4. Sequitur ex nostra conclusione, quòd concursus generativus V. M. & Incarnativus Dei

non sint specie distincti: quia uterque habent eundem terminum formalem, scilicet humanitatem; sed hoc dici nequit, cum alter eorum naturalis, alter supernaturalis sit: ergo ruit conclusio. Resp. negando sequelam, & dist. imbibitam: habent eundem terminum materialiter, conc; eundem formaliter, nego imbibitam, & conseq. Idem est entitativè, & materialiter terminus, nempè humanitas, respectu utriusque concursus; formaliter verò & connotativè est distinctus: nam ipsa humanitas secundum potentiam obedientialem, connotantemque subsistentiam divinam, & unionem hypost. est terminus formalis Incarnationis: prout verò connotat unionem naturalem inter materiam, & formam, est terminus formalis generationis naturalis B. V. M.

¶ Obs. 3. Si calor jam productus per unam actionem, uniretur per aliam subjecto, hæc secunda specificaretur ab unionem; sed in mysterio præsentis hoc fit, quòd actio incarnativa supponit jam humanitatem productam per concursum naturalem: ergo actio illam uniens Verbo specificabitur ab unionem. Resp. negando maj: illa enim secunda actio unitiva esset calefactiva per hoc quòd subjecto calor uniretur: unde ab ipso calore ut unito sumeret speciem, ut à termino formali quo. Exemplum frequens perspicere in dealbatione parietis, vel cubiculi, in qua jam albedo supponitur per aliam producta actionem: & tamen si quæras terminum formalem in parietis dealbatione, ipsam albedinem jam antea

productam esse terminum formalem respondebis, non incomplexè sumptam, sed ut parieti unitam, cum sola differentia unionis intrinsecæ, & extrinsecæ inter utrumque casum. Quæ doctrina proportionem servata appositè venit præsentis applicanda materiæ.

35 Obs. 6. Actio intensiva specificatur à modo intensiois, non à qualitate intensa: ergo incarnatio ab unionem, non ab humanitate unita. Ant. constat ex N. Complut. de Gen. disp. 4. q. 2. n. 42. & N. Gavin. Patet conseq. nam sicut intensio terminatur ad quendam modum qualitatis, sic Incarnatio ad unionem, quæ etiam est quidam modus substantialis. Resp. concesso ant. neg. conseq: nam intensio per se intendit illum modum, seu magis qualitatis; Incarnatio verò, & quælibet actio generativa non intendit unionem propter se, sed ratione partium uniendarum, & tamquam mutuam ad alterutram applicationem, ut possint suam utriusque exercere causalitatem respectivè.

DUBIUM IV.

AN GRATIA HABITUALIS FUERIT DISPOSITIO ad unionem hypostaticam?

36 **R**esp. negativè cum omnibus Thomistis sequentibus suum Angelic. Doct. qui 3. p. q. 2. art. 10. & q. 6. art. 6. & melius q. 7. art. 13. sic ait: *Dicendum, quòd unio humane nature ad divinam Personam præcedit gratiam habituales in Christo, non ordine temporis, sed nature, & intellectus:*

ius: ergo ut minus non est antecedens dispositio; sed aliàs nec consequens. Min. hæc prob: Gratia habitualis non dimanat physicè à gratia unionis hypostaticæ, seu à gratia substantiali (hæc enim est ipsum Verbum, vel natura divina per modum subsistentiæ absolutæ communicata; à prædicato autem divino nequit quid creatum physicè dimanare) ergo non dicit physicam, & necessariam connexionem cum illa: si autem nullam dicit connexionem physicam, quomodo ad illam physicè disponet? Ergo non est dispositio consequens. Consequentia prima nunc prob. deducta ex verbis D. Thom. nam dispositio antecedens debet recipi in subiecto priùs existentialiter, quàm forma ad quam disponit, ut patet in dispositione præcedente formam ignis, & in lumine gloriæ respectu essentiæ divinæ per modum speciei; sed contrarium asserit D. Thom. de gratia habituali ad unionem hypostaticam: ergo non est dispositio antecedens. Quod ampliùs ostenditur: namque priùs existentialiter est quod ordinatur ad dandum esse, quàm quod ad dandum operari; sed gratia unionis ordinatur ad dandum esse, & habitualis ad operari, ut de se constat: ergo

¶ Prob. 2. Quia dispositio, si vè antec. si vè conseq. ordinatur ad expurgandum subiectum ab impedimentis contrariis; atqui nullum fuit in Christo, siquidem peccatum non fuit, nec potuit esse; aliàs sustantia suæ humanitatis non erat gratiæ unionis opposita: ergo nullum fuit contrarium expurgandum: ergo

nec opus fuit gratia disponente. Ex quibus potiori sequitur ratione, nulla opera Christi potuisse esse dispositiones antecedentes, vel concomitantes ad unionem hypostaticam: habent enim cum hac minorem connexionem, quàm gratia.

CONTRARIA OPINIO.

37 **E**St D. Bonav. & aliorum, quos laudant N. Salm. in præf. n. 21. pro quibus obs. 1. illud Psalms. 44. *Dilexisti iustitiam, & odisti iniquitatem: propterea unxit te Deus, Deus tuus oleo laetitiae: ubi per iustitiam intelligunt PP. gratiam, & per unctionem unionem hypostaticam: ergo propter illam ut dispositionem data est hæc. Resp. 1. quòd alii PP. per *dilexisti*, & *odisti*, intelligunt actus dispositivos (quos non negamus) ad gratiam habitualement Christi significatam per *ly unxit te Deus*, non ad gratiam unionis substantialem. Resp. 2. cum DD. Ambr. Chris. Hilar. & D. Thoma Prophe-tam loqui de unctione, seu unione divina manifestata hominibus, ad cuius manifestationem præcessit operatio iustitiæ, & odium iniquitatis. Et sic dixit D. Thom. in Cant 1. vers. 3. *Idco operatus es iustitiam, ut Deus ungat te: & meruisti, non unctionem, sed manifestationem eius: Quid appositiùs?**

38 Obs. 2. D. Thom. 1. p. q. 12. art. 5. ibi: *Omne quod elebatur ad aliquid, quod excedit suam naturam, oportet quòd disponatur aliqua dispositione, qua sit supra naturam.* Unde & nos diximus tr. de Vis. disp. 3. dub. 1.

intellectum disponendum esse per lumen, ut essentiam divinam recipiat per modum speciei; sed unio hypostatica excedit unionem intelligibilem hanc: ergo prærequirit humanitatem dispositam per gratiam. Id quod adhuc in sanctificatione adultorum verificatur, qui non recipiunt gratiam habitualement, nisi mediis actibus, quibus disponantur: ergo potiori titulo id de gratia unionis est dicendum. Si verò respondeatur: D. Thom. intelligendum esse de elevatione ad aliquid, quod habeat rationem formæ, non ad aliquid quod habeat rationem termini, cujusmodi est substantia divina.

39 Reponitur argumentum in existentia, quæ etiam est terminus substantiæ completivus, & nihilominus à materia prima, quæ est summa potentia, nequit fieri transitus ad existentiam, quæ est ultima actualitas, nisi media forma, quæ proportionet, & disponat, ut docent N. Compl. in Phys. disp. 3. q. 5. ergo vanus est recursus ad rationem termini. Verè urgens replica! propter quam relicta in sua probabilitate prima solutione, facilius, & longius ab inconsequentia nota, erit secunda solutio, quam addit N. Paulus disparitatem exhibendo inter casus nobis oppositos, & præsentem de quo loquimur: consistitque in eo, quòd in ordine ad substantiam non est quidquam, quod cum ea connectatur physicè, nec aliquod contrarium objicitur expellendum (ut constat ex dictis n. 36.) ut possit ad illam sic disponere: unde ipsa substantia divina per ipsammet ter-

minationem, per quam facit humanitatem subsistentem, facit etiam, illam elebando, capacem tantæ celsitudinis, quod & in pueris primam gratiam recipientibus dicendum erit, licet ex diverso capite, scilicet, ex impotentia sese disponendi. Quòd si loquamur de essentia divina per modum speciei, quis dubitet lumen esse optimè connexum cum ea in operando, cum sine illa illud nec illa sine illo possint operari, ac proinde posse illud ad illam appositè disponerè? Si de actibus adulti, quis non videat, per ipsos expelli contrariam voluntatem incompatibilem cum gratia? Si verò de existentia, quis ignoret eam esse actum ultimum, ad quem dicit connexionem actus primus, nempe forma, quæque sic connectitur cum ea, sicut primus cum secundo? Ex his ergo sufficiens panditur disparitas, ne ad unionem hypostaticam gratia habitualis præcedat disponendo, licet ad alia dicta sua cujusque præeat respectiva dispositio.

DISPUTATIO III.

DE ESSENTIA INCARNATIONIS.

CAUSÆ intrinsecæ, sive intrinsecæ partes (si partes dici possunt) Mysterium Incarnationis constituentes sunt persona Verbi, humanitas, & unio hypostatica: de his tribus per sequentia agemus dubia, postquam de extrinsecis, ea quæ par erat, statui discussimus hucusque.

DUBIUM I.

*IN QVO FACTA FUERIT UNIO VERBI
divini cum humanitate? Et an Christus
sit Persona composita?*

CONCLUSIO I.

1 UNIO Verbi divini non fuit facta in natura, hoc est, ex unione humanitatis cum Verbo non resultavit unica natura, sed utraque natura divina, & humana licet unita, distincta, & inconfusa permanferunt. Conclusio est de Fide contra Eutychem in pluribus Conciliis definita. Illam expressis terminis docet D. Thom. 3. p. q. 2. art. 1. cujus ratio ad hanc formam reducitur: nam in primis talis unitas nequit resultare ex duabus naturis divina, & humana integris, & immutatis: hæc enim unitas est minima, per accidens, similisque unitati acervi lapidum, quod absit dicere de unione hypost. Deinde nequit oriri talis unitas ex transmutatione unius in alteram naturam, nec utriusque in alteram tertiam: quia nec divina potest pati mutationem, nec humana fieri divina, nec fieri ex duabus aliqua mixta, quæ nec esset divina, nec humana, ut ex se patet. Nec tandem talis unitas potest fieri ex utraque natura, veluti ex partibus physicis, vel integralibus: quia in Christo non se habent Verbum, & humanitas veluti materia, & formæ physicæ, nec ut manus, & pedes respectu hominis: ergo nequit ex unione hypostatica unitas physica,

OPPOSITA, ET HÆRETICA SENTENTIA.

2 **O**bs. 1. Illud Joan. 1. *Verbum caro factum est*, quæ verba collata cum illis Joan. 2. *Ue autem gustavit archidiclinus aquam vinum factam*, significant naturam Verbi in naturam carnis translata; sicut naturam aquæ in vini conversam fuisse secunda verba declarant: ergo ruit conclusio. Resp. ex contextu utriusque loci constare sensum distinctum inter *ly factum*, & *ly factam*: nam in primis per *ly factam* omnes intelligunt non remansisse nisi vinum: & quidem non ut iucundum laudaretur, si aquæ natura existeret permixtum. Aliunde in *ly factum* non possumus negare naturam permanisse divinam: inquit enim ibi n. 17. *Unigenitus qui est in sinu Patris*. Ex quo sequitur & Patrem, & Filium existere cum natura divina: quia si Filius solum haberet humanam, non posset dici Filius, cum non esset in similitudinem naturæ à Patre natus: ergo utraque extitit, permanstique natura.

3 Obs. 2. D. N. Cyrilum Alexandrinum, qui, sicut refert Concil. Calced. act. 1. dixit: *Non oportet intelligere in Christo duas naturas, sed tantum unam incarnatam* Idem ait D. Athanas. (idque refert D. Cyrilus) qui lib. de Incarn. dixit: *Non duas naturas predicamus in Christo: ergo unio hypost. facta est in unitate naturæ*. Ad hoc argumentum respondet D. Thom. 3. p. q. 2. art.

1. ad 1. referens verba prædicti Concilii, quòd anathematis damnat illam, qui prædictas auctoritates sic intelligat, ut unam solam admittat naturam; sed ut explicat ibi D. Thom. ita ut una sit natura unitate unionis in una Persona, non una unitate identitatis: sub quibus verbis distingui potest utraque auctoritas, & negari consequ. Quòd autem fuerit mens N. Cyril. vide infra n. 6. duas expressè naturas ipsum admittentem.

4. Obs. 3. Operationes Christi nec sunt divinæ, cum inceperint in tempore, nec sunt humanæ: sunt enim Theandricæ, & infinitæ æstimationis: ergo erunt à natura, quæ nec sit humana, nec divina: ergo hæc non pæmanserunt, sed tertia ex eis resultavit. Resp. operationes Christi fuisse creatas, & humanas in esse phisico, sicut principium proximum illarum; & tamen possunt divinæ nominari moraliter ob infinitam condignitatem, quam à persona recipiunt infinita. Et in hoc sensu sunt theandricæ, id est Dei viriles, quatenus physicè sunt humanæ, & in æstimatione humana sunt divinæ.

SECUNDA CONCLUSIO.

5 **U**NIO Verbi divini ad humanitatem facta est in Persona, ac proinde in Christo una tantum est Persona cum duplici natura divina, & humana. Conclusio est de Fide, definita in conc. 1. Ephes. contra Nestor. duas admittentem personas in Christo, habeturque expressè in D. Thom. 3. p. q. 2. art. 2. in sed contra. Prob. quia hu-

mana natura unitur Verbo Divino; ut & ipsi fatentur Hæretici; sed non in natura ut probatum est: restat ergo, quòd in Persona unio facta sit.

Prob. 2. quia fieri unionem in Persona nihil est aliud (ut N. Salm. explicant hic n. 2. & 19.) quàm ex unitis extremis unam Personam resultare, sed ex humanitate, & Verbo unitis unica resultat Persona: hæc minor probatur; nam Verbum unica est Persona divina; sed de hac unica Persona prædicatur tum esse Deum, juxta illud: *Et Deus erat Verbum.* (Joan. 1.) Tum esse hominem ex illo: *& Verbum caro factum est.* Id quod etiam constat ex illo: *Quem dicunt esse filium hominis?* (Matth. 16.) *Tu es Christus Filius Dei:* Ubi de unica Persona dicitur Filius Dei, & hominis: ergo in ipso Verbo veluti in unica resultante Persona uniuntur naturæ divina, & humana, cum sola harum distinctione: ergo non in his, sed in illa facta est unio hypostatica. Nec in hoc ampliùs immoratur, cum contra illud nulla specialis notæ difficultas suboritur.

CONCLUSIO TERTIA.

6 **P**ersona Christi fuit composita vera, & rigorosa compositione. Constat primò ex Concil. Constanc. 5. collat. 8. act. 4. ibi: *Sancta verò Ecclesia: unonem Verbi Dei ad carnem secundum compositionem confectur.* Constat secundò ex N. Cyrilo Alex. qui in materia de Incarnat. magna pollet autoritate, nec minori in de Trinit. in cujus c. 18. sic ait: *In Christo unam Personam com-*
posi-

positam colimus ex duabus naturis, humanitate scilicet, & divinitate sibi invicem secundum Personam unitis. Constat 3. ex D. Thom. 3. p. q. 2. art. 4. in resp. ibi: Et sic dicitur (Christus) Persona composita, in quantum unum duobus subsistit. Constat 4. ex ratione: nam compositio est distinctorum unio; sed in Christo uniuntur humanitas cum Verbo (imò & natura humana, & divina medio Verbo) ergo resultabit vera, & realis compositio.

ARGUMENTA CONTRARIA.

7 **O**bs. 1. Nulla pars prædicatur de toto composito; sed in Christo valet hæc prædicatio *Christus est Persona Verbi*, in qua Persona, quæ est unum extremum, prædicatur de toto, quod est Christus: ergo hic non est compositus. Major patet in hac prædicatione: *homo est anima*, quæ omninò falsa est: ergo vera major. Concessa hac distinguo min. quoad secundam partem: persona (quæ est unum extremum) prædicatur de toto abstractivè sumpta, nego; concretivè accepta, concedo min. & nego consequ. Est dicere, quòd, quod de Christo prædicatur, non est sola personalitas Verbi in abstracto sumpta, sic enim est pars, vel quasi pars totius Christi, est verò ipsa concretivè ad naturam, quam terminat, humanam, quo pacto totus Christus est; & nihilominus prædicta propositio non est identica dicenda, alia enim est in ipso toto expressio *Christi*, & alia est expressio *personæ*, prima enim exprimit naturam subsistentem; secunda verò subsistentiam ter-

minantem. Nec hoc est aliquod inventum, quod non passim inspiciamus in hac, & similibus propositionibus: *homo est persona humana*, ubi *persona* non dicit præcisè subsistentiam, sed hanc simul, & naturam per ipsam terminatam.

8 Obs. 2. Si Christus est Persona composita, constabit partibus, una quarum erit Verbum: ergo divinitas pars esse poterit, quod negat D. Thom. in 3. dist. 6. art. 3. ad 4. Si autem Verbum non est pars, nec erit humanitas: quia nulla est pars sine comparte: ergo repugnat Christum esse compositum. Solutionem hujus objectionis vide suprà dub. 1. disp. 1. n. 10.

9 Obs. 3. Totum non distinguitur à partibus simul sumptis, ut constat ex N. Complutensibus in Phys. disp. 6. q. 4. Sed Christus non est humanitas, & divinitas, quæ sunt partes, ex quibus componeretur. Minor hæc probatur ex Concil. Constant. sess. 22. contra Joan. Us Hæreticum, cujus hanc damnavit propositionem: *Christus est humanitas, & divinitas*: ergo Christus non est totum ex eis compositum. Resp. Concessa maj. neg. min. & probationem ex Concil. explico: Christus non est humanitas, & divinitas separatæ, conc; unitæ in una persona, nego ant. & consequ. Hæreticus non utcumque asserbat Christum esse humanitatem, & divinitatem, sed seorsim unam ab altera; nos verò simul, & collectivè illum esse illas asserimus, atque eodem in sensu ac simillimam propositionem protulit D. Aug. in Enchirid. ca. 38. *Utraque*
subj-

substantia divina, scilicet, & humana, Filius est unius Patris Omnipotentis. Et D. Leo Mag. Epist. 11. hanc: Verbum, caro, & anima sunt unus Christus. Sed replicabis, &

10 *Obs. 4. Si Christus est divinitas, & humanitas, sicut de ipso dicitur, quod passus est, & mortuus, de illis etiam quod mortuæ sint, & passæ diceretur; sed hoc de divinitate dicere nefas est: ergo ruit assertio. Resp. neg. maj. Est enim diversa suppositio, dum Christus sumitur incomplexè, ac dum complexè nominatim per partes explicatur: Primo enim modo significatur habere in se unam partem, ratione cujus passus est, & mortuus, quod verissimum est: secundo verò innuitur, quod quælibet pars ratione sui passæ est, & mortua: quod oppidò falsum est. En exemplum: homo (qui est animalitas, & rationalis) sentit, & discurrit: ergo tam animalitas, quàm rationalitas in ipso discurrunt: falsa est propositio in sensu saltem formali: Idem ergo in nostro casu propter identicam rationem.*

DUBIUM II.

UTRUM UNIO HYPOSTATICA SIT DISTINCTA REALITER AB EXTREMIS?

NOSTRA RESOLUTIO.

11 **U**Nio hypostatica distinguitur realiter ab extremis unitis. Sic plurimi, & gravissimi tam Thomistæ, quàm extranei DD. Prob. 1. ex D. Thom. 3. p.

q. 2. art. 8. in corp. ubi expressè admittit mutationem ex unione incarnativa resultantem: quod expressè docet 4. contra Gênt. c. 49. ad 2. ibi: *Nulla enim mutatio in ipso Verbo Dei facta est, sed solum in natura humana, quæ est à Verbo assumpta.* Ex quibus sic: Actio incarnativa est immutativa juxta D. Thom.; sed non Verbi divini, apud quod non est *transmutatio* (ergo naturæ humanæ); Nunc sic, sed nequit dari mutatio realis, & intrinseca, quin detur, vel recipiatur aliquid novum, & distinctum: ergo hoc erit unio realiter distincta: vel assignetur quid?

Respondebis fortè sat est, si aliquid extrinsecum superadveniat connotatum. Contra: hoc connotatum: nequit esse Verbum, neque Dei actio: hæc enim semper sunt, & si hæc sufficerent posita in rerum natura humanitate, quamvis Deus nollet, uniretur: ergo nullum est connotatum, per quod humanitas sic intrinsecè immutetur. Itaque in quacumque nova, & creata denominatione requiritur, quod vel rectum, vel connotatum immutetur, ut patet in denominatione nova Patris secundi Filij, in qua si non Pater, saltim novus Filius immutatur de non esse ad esse: idem quod & in actu libero Dei observaveris.

12 Dices forsàn extrema, connotata Dei actione unitiva ipsa se ipsis uniri. Contra: tum, quia hoc non est uniri formaliter, & intrinsece, sed unire activè, & extrinsece. Tum quia per illam actionem unitivam quid producitur? Non Verbum, nec humanitas: ergo unio ab
illis

illis distincta ; quia talis actio , ut minus erit virtualiter transiens , cui proinde assignari debet effectus , qui alius excogitari nequit ab unione.

Respondebis actionem unitivam nullum effectum producere , neque enim proprie est actio , sed pura unio. Contra : nam visio beatifica , & sensationes sunt , vel juxta adversarios , unitivæ , & tamen ita uniunt , ut ab extremis unitis sint distinctæ. Præterea falsum est , actionem incarnativam esse puram unionem : est enim , & efficientia rigurosa. Ubi enim datur verum fieri passivum , & verum facere debet admitti : sed ex actione incarnativa verè Verbum factum est , quod Verbum scilicet factum verè passivum est : ergo aliquid verum facere est ; sed non circa Verbum , quod ab æterno à se ipso est , nec humanitatem , quæ per generationem facta est : ergo circa unionem. Demùm quia D. Th. 3. p. q. 2. art. 7. inquit ; *an unio nature divina , & humana sit aliquid creatum ?* Et respondet affirmativè ; sed quidquid creatum est , per veram sit efficientiam : ergo non per puram unionem , quæ nihil efficiens sit.

13 Prob. 2. conclusio : Humanitas non est essentialiter unita Verbo (imò nec substantiæ propriæ essentialiter unitur , cum per divinam potentiam propria possit orbati substantia) ergo ut uniatur , aliquo sibi superaddito indiget informari , quod non aliud apparet nisi unio creata realiter distincta. Major est certa : quia humanitas non est actus purus. Et quidem si per se ip-

sam identificaret actum primum unitivitatatis cum actu secundo unitæ , non plus potentialitatis haberet , quàm ipsum Verbum , quod absit dici.

¶ Confirmatur 1. Inter humanitatem , & propriam substantiam datur unio realiter distincta : ergo potiori titulo inter humanitatem , & substantiam divinam , quæ magis inter se distant. Ant. prob. Tum , quia nulla causa creata identificat suam causalitatem , ne sit actus purus , & infinitus sicut Deus , qui solus est sua operatio. Tum , quia partes continui uniuntur unione à se distincta , ut constat ex Philosopho , & D. Thom. per N. Complut. laudatis in Phisic. disp. 23. q. 1. ergo potiori ratione humanitas , & creata substantia. Patet consequ. quia partes continui sunt homogeneæ ; seu ejusdem rationis , quæ proinde majorem sympathiam habent , quàm partes etherogeneæ , quarum una per modum potentiæ , & altera per modum actus comparantur , ideòque hæ ut uniantur plusquàm illæ distant inter se : ergo plus indigent unione : ergo tenet ant.

CONTRARIA SENTENTIA.

14 **D**efensatur à gravissimis etiam Thomistis DD. ut Cajetano , Lisbon. Gonet N.N. Philip. & Laurent. &c. Et ab omnibus à quibus unio distincta negatur inter materiam , & formam. Obs. 1. Per id Verbum divinum unitur per quod terminat (sicut etiam forma physica per id ipsum unitur

unitur, per quod informat) sed Verbum divinum per se ipsum terminat: ergo per se ipsum & unitur. Resp. 1. negando maj. aliud est enim terminare, aliud uniri, ita ut hoc ultimum sit propter primum, hoc est, unitur Verbum, ut terminet humanitatem. Nec exemplum favet formæ, quia informare est causare, cujus causalitas est unio: Ideò forma informat per unionem; terminare verò est complere naturam, cujus causalitas nequit esse unio, quia unio non complet, neque terminat, sed quin potius inter terminum, & terminatum mediat.

Unde juxta hanc solutionem unio hypostatica est ratio uniendi, tum verbum, tum humanitatem: quia licet Verbum divinum sit quantum est ex se ipse uniendi actus, impeditur tamen: quia ex una parte dari debet unio in humanitate, ut immutetur, & ex alia duplex unio non est admittenda: nam unio, una cum sit, est plurium conjunctio. Exemplum adest, tum in essentia divina, quæ per se ipsam terminat visionem beatam, & tamen unitur intellectui creato media intellectione ab illis distincta. Tum in Deo, qui per se ipsum terminat amorem creatum; unio verò affectiva inter ipsum, & amantem creaturam est amor creatus distinctus ab amante, & amato: pariter ergo in præsentia.

15 Resp. 2. ex doctrina Illmi. Godoy, quam non improbant. N. Salm. in præsentia n. 36. propè finem concedendo maj. & quod Verbum per se ipsum terminat, & unitur, & consequenter non esse in-

conveniens admittere duplicem unionem, dummodò una ab uno non distinguatur extremo, vel non detur duplex realiter distincta ab extremis; quin obstet exemplum materiæ, & formæ, inter quas non admittimus duplicem unionem: quia in eis nulla identificat suam unionem, & aliàs una sufficit ut jungat duas, atque immutet. Exemplum sume ex suprà relata paritate: quia non obstante, quòd causa efficiens, & finalis dum creatæ sunt, per unicam se exercent causalitatem, scilicet amorem, nihilominus tamen dum finalis est divina, duplex causalitas admittitur, alia indistincta ab ipso Deo, qui per se ipsum movet ad amandum, alia, scilicet amor, distincta à voluntate, quæ efficienter concurrat ad amorem. Sed replicabis, &

16 Obs. 2. Verbum divinum per se ipsum est actus purissimus: ergo per se ipsum identificat actum se uniendi, sed hoc ipso quòd per se ipsum uniatur, etiam humanitas consideratur unita: quia implicat unum extremum esse cum altero colligatum, & quòd alterum non sit etiam cum ipso reciprocè connexum: ergo superfluit unio ex parte humanitatis, & consequenter non dabitur distincta ab extremis saltem duobus. Hoc argumentum extemplò corruit stando primæ solutioni, in qua diximus Verbum divinum non per se ipsum, sed per unionem humanitatis cum hac uniri. Quomodo verò Verbum exerceatur per unionem creatam? Vel quomodo quid creatum sit ratio formalis uniendi, quin

immutet Verbum? Difficultas est, quæ ut vitetur, cum innumeris, quæ ex ejus positione resiliunt implexis instantiis, atque replicis, trahit nos, ut secundam in praxi sequamur thesium defensandi, quippè quæ facilius, & felicius caliginosas argutationes inde oriundas solvit, & dispellit, dicendo Verbum divinum per se ipsum esse unionem, alit non talem, ut actu uniens sit, nisi connotata unione creata humanitatis cum ipso: Unde non ex eo præcise, quod ipsum uniatur cum humanitate, ista est unita, sed quinimò ex hoc quod ista connotetur unita, Verbum per se ipsum cum ipsa unitur.

17 Obs. 3. Subsistentia creata unitur propriæ naturæ sine unione distincta: ergo etiam increata naturæ humanæ. Ant. prob. tum, quia subsistentia nullam exercet causalitatem in naturam: tum, quia aliàs etiam existentia uniretur per aliam unionem, sicque sine necessitate multiplicarentur entitates: ergo tenet ant. Resp. 1. permitendo antecedens, neg. conseq. ob majorem homogeniam, & proportionem, quam habet cum natura subsistentia propria, quàm aliena. Resp. 2. negando ant. cum sua probatione; tum, quia nec partes continui exercent aliquam causalitatem; & tamen uniuntur unione ab ipsis distincta, ut supra dictum est. Tum, quia licet subsistentia non exerceat causalitatem; natura verò illam exercet subiectivè eam recipiendo. Tum, quia etiam subsistentia habet suum quale quale exercitium terminandi, quod causalitas terminativa nuncupari po-

test. Ea propter negatur ant. secundæ probationis: quia nullum recognoscitur inconveniens in eo, quod sicut subsistentia, ita & existentia sua quoque respectiva, atque distincta unione uniatur naturæ subsistenti.

18 Obs. 4. Sequitur 1. ex conclusione unionem distinctam esse substantialem: quia pertinet ad constituendum compositum substantiale: Et iidem non esse substantialem: quia potest adesse, & abesse absque subiecti corruptione. Sequitur secundò etiam esse supernaturalem, ut supponitur, & non esse: est enim respectus transcendentalis humanitatis ad Verbum, & respectus transcendentalis ad distinctionem prædicamentalis non distinguitur à subiecto respectivo, quod in præsentia est humanitas naturalis; sed hæc implicatoria nequeunt admitti: ergo nec conclusio ex qua sequuntur.

Resp. negando utramque sequelam, & ad primam dicimus unionem esse substantialem, non accidentalem: accidens enim sequitur ad ens jam constitutum in actu existenti; & non sufficit subsequi ad actum puræ naturæ, qualiter unio præsens afficit humanam: quo in sensu intelligenda est absentia, & præsentia accidentis in subiecto, id est, illud esse accidentale, quod abest, & adest, ei jam completo, & existenti, quod non verificatur in unione. Ad secundam respondetur unionem de qua loquimur esse entitativè supernaturalem. Hæc autem supernaturalitas, sicut, & respectus transcendentalis non subiectatur immediate in humanitate, sed in entitate unio-

unionis: & quando res aliqua respicit transcendentaliter aliquid medio aliquo à se distincto, ut in præsentis fit, non inconvenit, quòd talis respectus distinguatur à respiciente transcendentaliter aliquid: quia fit id, per quod respicit, distinguitur ab ipsa, ita & respectus ipse debet distingui.

19 *Obf. 5.* Si Pater assumeret eandem naturam humanam ac Verbum (quod ut possibile disputatione sequenti defensabimus) unio illius cum illo non esset distincta ab extremis unitis: ergo nec unio Verbi. *Ant. probatur:* talis unio si esset distincta ab extremis, distingueretur etiam ab unione præexistente cum Verbo (quia si non distingueretur, nullum extremum immutaretur per novam incarnationem) sed hoc nequit dici; minor hæc probatur: non esset distincta numero (aliàs duo modi numero distincti in eodem reciperentur subjecto, quod repugnat) sed neque specie distingueretur: sequeretur enim unam unionem non esse alia perfectiorem, quod absit (species enim sunt sicut numeri se omnes excedentes) ergo neque numero, nec specie: ergo nulla esset talis unio. Quòd autem una unio non esset alia perfectior in specie patet: quia nec una persona est alia perfectior, nec personæ dicunt perfectionem nisi naturæ, quæ eadem esset in utraque assumptione: nec demùm humanitas majorem huic, quàm illi unioni tribueret perfectionem: ergo una unio ex dictis non esset alia perfectior: restat ergo quòd excludatur omnis unio ab extremis

realiter distincta, ne inauditum incidamus assertum dari, scilicet duas uniones nec numero, nec specie diversas inter se.

Missis variis discurrendi modis, respondetur cum N. Salmant. hic n. 51. quòd tali in casu destructa prima unione, per aliam de novo productam, numeroque à prima distinctam uniretur humanitas duabus personis, cujus subjectum, scilicet humanitas, licet materialiter esset idem, esset verò in esse subjecti formaliter diversum per connotationem diversarum personarum: haud secus quàm in conversione Eucharistica idem numero Corpus Christi per connotationem diversarum specierum, & actionum est subjectum formaliter diversum plurium conversionum distinctarum numero.

I N Q U I R E S.

20 An unio hypostatica maxima sit unionum tam in ratione unionis, quàm perfectionis? *Resp. affirmativè* quoad utramque partem. Ratio primæ est; quia persona Verbi est quasi medium, in quo uniuntur naturæ divina, & humana; sed hoc medium ex una parte simplicissimum est, & ex alia indistinctum ab una ex duabus naturis unitis: ergo unio naturarum maxima est; sed nec minor humanitatis unio cum subsistentia divina, cum ex illa resultet unum per se, & taliter unum, quòd nec partes rigorosè sumptas admittat: Subsistentia enim divina pars esse non potest; si autem illa non est pars, nec humanitas erit: quia non
datur

datur pars sine comparte. Ex quo sequitur, quòd sub unione divina inter essentiam, & divinas Personas alia strictior, quàm hypostatica excogitari nequit: sed; quid mirum, si unio essentiæ cum Personis non tam est unio, quàm unitas ipsarum cum natura?

21 Ratio secundæ partis est: quia unio hypostatica excedit gratiam habitualem: ergo excedit etiam quamcumque creatam, & creabilem unionem. Consequentia patet: quia gratia excedit omnia accidentia supernaturalia, imò & substantiam naturalem: ergo excedit etiam quamcumque unionem. Ant. prob. illud est perfectiùs, quod intimius conjungit cum Deo creaturam; atqui hoc facit unio hypostatica: nam gratia solùm accidentaliter; unio verò hypostatica etiam substantialiter adhærere facit Deo creaturam. Item gratia solùm facit ipsam possidentem filium adoptivum Dei, unio verò hypostatica etiam Filium facit naturalem; ergo potior, perfectior, excellentiorque omnibus unionibus, tum naturalibus, tum supernaturalibus unio est hypostatica. Unde dixit D. Thom. 3. p. q. 7. art. 13. ad 3. *Gratia unionis non est in genere gratia habitualis, sed est supra omne genus, sicut & ipsa Divina Persona.*

22 Obs. illud Psalm. 110. *Memoriam fecit mirabilia suorum: super quæ D. Aug. ait: Cùm sit Deus Omnipotens plus dare non potuit: cùm sit Sapientissimus, plus dare nescivit: cùm sit ditissimus plus dare non habuit.* In quibus uterque pœnitens Psalter, & Doctor loquuntur de Eucharistiæ Sacra-

mento: ergo hoc excellentiùs est donum, quàm unio hypostatica. Resp. quòd, & hoc donum habet suam excellentiam in unione hypostatica fundatam: si enim Christus non esset Deus, nec id dare posset Deus, quàm dat in Eucharistia. Unde si præscindatur ab Incarnationis beneficio, Eucharistia non est dignior; quia in illa solùm elevatur homo ad esse divinum per participationem, & per accidens, hoc est per gratiam habendum, esseque Filium adoptivum Dei; per Incarnationem verò elevatur homo ad esse substantiale divinum, esseque Filium Dei naturalem, quod longè majus est. Loquuntur ergo uterque Sanctus Pœnitens de Eucharistia concretivè ad Incarnationem, non præcisivè ab illa.

DUBIUM III.

AN DIVINUM VERBUM TERMINAVERIT Humanitatem immediatè per aliquid absolutum?

RESOLUTIO NOSTRA.

23 **E**ST negativa: affirmat veritatem relativam Verbum Humanitatem terminavit. Prob. I. ex Concil. Tolet. 6. & II. ibi: *Solus tamen Filius suscepit Humanitatem in singularitate persona:: Id est in eo quod proprium est Filii, non quod commune est Trinitati.* Prob. 2. ex D. Thom. 3. p. q. 3. art. 2. ibi: *Esse terminum assumptionis non convenit divina nature secundum se ipsum, sed ratione Persona, in qua consideratur. Et idè primò quidem*

propriissimè Persona dicitur assumere, secundariò autem potest dici, quòd etiam natura assumpsit naturam ad sui Personam. Quid expresse? Et tamen Illust. Godoy cum aliis tenet totam Personam Verbi ex relativo constitutam terminare primariò Humanitatem, ita ut hæc priùs habuerit à subsistentia divina absoluta perfectatam independentiæ, & dein à relativa perfectatam incommutabilitatis. Durandus verò, Sotus, & alii tenent, terminum primarium esse subsistentiam absolutam, cum hac differentia, quòd Durandus ponit subsistentiam absolutam absolutè; alii verò absolutam, ut modificatam per relativam, haud secùs quàm potentia generativa secundum se considerata in tribus est divinis Personis; si verò, ut generativa reflectatur, in Patre solùm datur: sic enim modificatur per Paternitatem. Omnes tamen hi opinandi modi manent ex ratione sequenti damnati.

24 Prob. 3. ratione: Si Verbum divinum terminaret Humanitatem per quid absolutum, omnes quoque Personæ divinæ incarnarentur; sed hoc est hæreticum: ergo omninò rejiciendum id, ex quo sequitur. Sequela probatur: quia omne prædicatum absolutum est æquè proprium omnium, ac uniuscujusque Personæ: ergo si ratione prædicati absoluti terminaretur Humanitas in Verbo, nedum hoc, verum & Pater, & Spiritus S. carnem sumerent. Hac enim ratione omnes Personæ dicuntur concurrere ad operationes ad extrà: quia scilicet ratio proxima illarum eliciendi est ab-

soluta æquè propria unius, ac omnium communis. Quam doctrinam in pauca collegit D. Thom. supra laudatus ad 2. ibi: *Ad secundum dicendum, quòd illud, quod convenit naturæ secundum se, convenit tribus Divinis Personis, sicut bonitas, sapientia, & hujusmodi. Sed assumere convenit ei ratione Personæ Verbi, sicut dictum est: Et idèd soli illi Personæ convenit.*

ARGUMENTORUM SOLUTIO.

25 **O**bs. 1. Natura divina est quid absolutum, communeque tribus Personis: & tamen ipsa, licet ad intra communicetur Filio, non huic communicatur Paternitas, & passiva spiratio: ergo ratio nostra infirmatur. Resp. negando conseq. & paritatem: nam in casu argumenti adhuc communicata natura divina Filio, restat vis, & resistentia ex parte Paternitatis, & Spirationis devincendæ ratione incommunicabilitatis reciprocæ Personæ cum Persona: quæ difficultas deest in casu conclusionis in qua communicata natura divina non repugnat quòd, & tres Personæ communicentur, atque simul tres eandem naturam terminent Humanam, ut in sequenti dicemus disputatione. Sed replicabit, &

26 **O**bs. 2. Defacto natura divina communicatur saltim mediatè humanitati, & tamen cum sit absoluta, non sequitur Trinitatis Incarnatio; ergo neque id ex communicatione sequeretur immediata: quia non minus communis est natura divina Trinitati, ut communicata

mediatè, quàm immediatè unita. Resp. concessis maj. & min. negando conseq. & parit; & stat discrimen in eo, quòd quando natura communicatur mediatè, hoc est, mediante Personalitate Filii, jam humanitas supponitur adæquatè, & primariò terminata per subsistentiam relativam Filii: & solùm desideratur natura ut complementum, seu constitutum Personæ Verbi, ad quod complementum nullo modo pertinent reliquæ Personæ ut tales, cum quin potius oppositionem dicant cum Persona tali. Si verò natura communicaretur immediatè, ipsa esset terminus per se, & formalis illius, ac per consequens omnes Personæ æquè terminarent, cum omnes æquè in tali natura convenirent, & aliàs Humanitas non esset adæquatè terminata per naturam, vel ejus subsistentiam absolutam, & sic esset locus ad ulteriorem terminationem adæquatam habendamque per tres existentias relativas: Undè sequeretur [Trinitatis incarnatio. Sed replicabis, &

27 Obs. 3. Falsum est, quòd natura divina, si communicaretur immediatè, tota Trinitas incarnaretur: ergo ruit & solutio immediatè data, & ratio conclusionis. Prob. ant. Si natura divina communicaretur immediatè Humanitati, Personæ divinæ solùm mediatè, & per concomitantiam cum natura communicarentur; sed si solùm per concomitantiam communicarentur, non incarnarentur, sicut defactò: quia per concomitantiam cum Filio communicantur, non incarnantur: ergo tenet antecedens. Quòd itidem patet in Eucharistia,

Tomus II.

ubi Personæ Patris, & Spiritus S. non dicuntur terminare actionem conversivam: quia solùm adsunt per concomitantiam cum Persona Filii, quæ per unionem immediatam cum humanitate ibi ponitur.

Resp. negando ant. & concessa majore probationis, negando min. hoc enim ipso quòd natura per se primò uniretur, & terminaret, etiam Personæ per se secundò unirentur, & terminarent: quia committantur naturam non utcumque, sed tamquam quid pertinens ad constitutionem Personarum: undè ipsa communicata, & ipsæ per concomitantiam communicantur; at in exemplo communicationis præsentis non dicuntur Personæ communicari per concomitantiam propriè, sed propriùs per circuminfusionem, qualiter dixit Christus Philipo esse Patrem in Filio, & Filium in Patre: quia licèt se verè, & mutuo committentur Personæ; non tamen una tamquam quid pertinens ad constitutionem alterius, cum longè à constitutione mutua, mutuam præferant oppositionem: idè ergo defactò tres Personæ non incarnantur; sed & hæc est ratio quare nec in Eucharistia sunt Personæ Patris, & Spiritus S. per concomitantiam; sed solùm per circuminfusionem cum tamen anima, subsistentia Verbi, ejusque divinitas per concomitantiam adsint: quia scilicèt hæc ad constitutionem pertinent Christi, quòd non verificatur de reliquis Personis.

28 Si autem quæras; an communicata immediatè subsistentia Dei absoluta humanitati, posset huic

E com-

communicari subsistentia creata, ut tribueret ei perfectam incommunicabilitatem? Resp. negativè: Tum, quia hoc ipso quòd communicaretur subsistentia absoluta per se primò, haberet Humanitas perfectam independentiam, quæ est effectus primarius subsistentiæ, ad quem necessariò sequeretur secundariò perfectitas incommunicabilitatis ratione Personarum, quæ subsistentiam committantur absolutam, tamquam quid ad ipsarum constitutionem pertinens: undè nullus effectus tribuendus esset per creatam subsistentiam. Tum, quia repugnat, quod aliqua forma communicet suum effectum secundarium, quin priùs communicet primarium; si autem humanitas terminaretur immediatè per subsistentiam Dei absolutam, haberet jam effectum primarium subsistentiæ, quæ est perfectitas independentiæ: & solùm posset subsistentia creata communicare secundarium, qui est incommunicabilitas, sine primario, quod repugnat.

29 Obs. 4. Si per relativam filiationem terminaret Verbum Humanitatem, communicaret huic esse Filiam Dei, cum omnis forma communicet subjecto suum effectum formalem; sed humanitas Christi nequit juxta commune placitum DD. dici Filia Dei (& si hoc ita esset, non conveniret Christus univocè cum aliis hominibus, cum prout sic sit Persona relativa, & cæteri sint homines absolutè) ergo Verbum non terminat per filiationem relativam.

Resp. negando sequelam: nam sicut actiones sunt suppositorum, &

non precisè naturæ, qua ratione Pater dicitur generans, non verò natura divina, sic etiam passiones: undè sicut ad intra natura divina Filii non dicitur Filia, sed Verbum dicitur Filius, sic ad extra non natura humana nudè sumpta denominatur Filia, sed natura adjuncta subsistentiæ relativæ Filii, quo pacto est Christus, qui dicitur Filius: Ad id quod tangitur de convenientia univoca, dicimus, quòd si reflexio fiat supra rectum Personæ, sic non convenit univocè Christus cum cæteris hominibus, non enim Persona divina cum humana univocari potest; si verò fiat supra Christum in ratione hominis, sic univocatur: quia tunc reduplicatur supra Humanitatem, quæ ejusdem est speciei, ac in omnibus hominibus.

30 Obs. 5. Effectus primarius subsistentiæ terminantis Humanitatem est huic dare perfectam independentiam: sed hunc non communicat subsistentia relativa: est enim proprius subsistentiæ absolutæ: ergo primariò terminans Humanitatem non relativa, sed absoluta est subsistentia. Concessa maj. dist. min. hunc non communicat subsistentia relativa sub ea ratione ac subsistentia absoluta, conc; sub diversa, nego min. & conseq. Utraque subsistentia, & absoluta, & respectiva communicant Humanitati perfectam independentiam, secus verò & secus: nam una relativam, altera absolutam communicat perfectam, & ex his relativa constituit Personam, absoluta verò constituit Humanitatem proximè receptivam existentiam.

Obs.

31 Obf. 6. Id, quod terminat in Christo Humanitatem, fufficitur pro fuffiftentia creata, illamque continet eminenter; fed hoc non verificatur de fuffiftentia relativa Filii: quia continere eminenter eft perfectio, & fuffiftentia divina relativa non dicit perfectionem: ergo nequit hæc pro creata fuffiftentia fuffici. Resp. dift. maj. fufficitur, & continet adæquatè, nego; inadæquatè, conc. maj. & dift. minoris probationem: non verificatur de fuffiftentia relativa Filii adæquatè, conc; inadæquatè, nego min. & dift. imbitam: continere eminenter id, quod exprimit perfectionem, eft perfectio, conc: continere id, quod implicitè dicit perfectionem, fubd. eft perfectio implicita, conc; explicita, nego imbitam, & confeq.

In fuffiftentia creata eft duplex conceptus, alter formalis, & primarius, qui eft terminare naturam, & conftituere Perfonam: & quantum ad hunc, continetur in divina fuffiftentia relativa, à qua fuppleri potèft: quia fecundùm illum explicat perfectionem. Eft & alter conceptus materialis, & fecundarius, fcilicèt, entitas absoluta, quæ aliqualem dicit perfectionem, ficut omne ens absolutum: hic tamen conceptus de materiali fe habet ad rationem fuffiftentiæ, & idèd non opus eft fuppleri per fuffiftentiam relativam Filii, quæ quidem licèt fub explicito fuffiftentiæ non dicat perfectionem, illam tamen habet ratione naturæ fecum identificatæ, ficut nec fuffiftentia creata eft perfectæ fecundùm expreffionem fuffiftentiæ, fed

ratione entitatis identificatæ fibi.

QUÆRES I. INCIDENTER.

32 AN Verbum divinum fuppleverit exiftentiam creatam per divinam exiftentiam? Resp. affirmativè cum omnibus Thomiftis, & probatur ex Sophronio à Patribus in 6. Sinod. generalis laudato, act. 11. in cujus Epift. fic dicitur: *In Verbo, & non in ſemetipſa habuit (Humanitas) exiſtentiam unam.* Idem docet D. Thom. 3. p. q. 17. art. 2. in ſed contra, ibi: *Si ergo in Chriſto eſſent duo eſſe, & non tantùm unum, Chriſtus eſſet duo, & non unum.* Et in corp. *Impoſſibile eſt, quòd unius rei non ſit unum eſſe.* Ex quibus ratione fic prob. repugnat unam Perſonam per plures exiſtere exiſtentias juxta D. Thom. ergo in Chriſto una tantùm admitenda eſt; fed hæc non eſt creata, aliàs (quod abſit) divina Perſona per creatam exiſteret exiſtentiam: ergo divina eſt, & conſuſio vera. Prob. 2. quia per exiſtentiam conſtituitur res & ens in actu ultimo: ergo non poſſet Humanitas, ſi haberet propriam exiſtentiam, elevari ad fuffiſtentiam Verbi, cùm jam eſſet ultimo actu terminata: cui Catholica reſiſtit Fides. Nec eſt reſuſus ad exiſtentias partiales divinam, & humanam propter ea, quæ docent N. Comp. abbrev. in de Generat. diſp. 15. q. 4. Et quia divinitas pars eſſe non poſeſt.

33 Prob. 3. Ex diſtinctione reali inter fuffiſtentiam, & naturam creatam in ferimus hanc poſſe ab illa denudari, & terminari per divinam; fed æquè jux-

ta nostram sententiam distinguitur à natura creata ejus existentia: ergo poterit ab hac separari, & terminari per divinam. Item, subsistentia intimior, & immediatior est essentia quàm existentia, cum sit ratio recipiendi hanc, & tamen potest à natura creata separari, & supleri per divinam: ergo potiori titulo existentia. Demùm, subsistentia est modus diminutus: existentia verò est entitas, ut docent laudati PP. n. 11. & 24. Sed ex natura sua separabilior est una ab alia entitate, quàm modus à re modificata: ergo si subsistentia est separabilis, & existentia: ergo non repugnat ex capite inseparabilitatis (ad quod recurrunt adversarii) quòd Humanitas Christi per existentiam divinam terminetur. Sed

INQUIRE 2.

34 An existentia divina possit ad extra communicari, non communicata subsistentia divina? Respondetur affirmativè, & hoc licet humanitas non retineat connaturalem subsistentiam, sed omni prorsus careat subsistentia. Prob. ratione: quia sicut se habet inhærentia ad accidentis existentiam, sic se habet subsistentia ad existentiam substantia; sed accidens potest habere existentiam sine actuali inhærentia, ut probat mysterium Eucharisticum: ergo substantia, scilicet humanitas Christi, poterit divinitus absque ulla subsistentia habere divinam existentiam.

¶ ; Et nonne, (inquires 3.) tres tunc Personæ dicerentur incarnatæ? Cum distinctione respondetur, quòd

si natura creata privata propria subsistentia uniretur existentia divina, tota Trinitas diceretur incarnata: quia ex una parte existentia divina est prædicatum absolutum, & tribus commune Personis, & ex alia natura creata careret ultimo complemento in linea subsistendi, qua de causa non impediretur assumi, & compleri à divinis Personis; si verò naturæ humanæ jam personatæ uniretur divina existentia, nullatenus Personæ dicerentur incarnatæ ob impedimentum, quod objiceret Persona humana, ne à divinis assumere-tur, & iterum compleretur: undè tunc istæ ad summum unirentur mediatè, & materialiter non absimili modo ac intellectus noster unitur mediante anima corpori, cui nullum effectum communicat, sed solum habet ad illud unionem, vel assistentiam materialem, & mediatam.

DUBIUM IV.

AN VERBUM DIVINUM ASSUMPSE-
RIT *omnem Sanguinem?*

35 **E**Gimus jam de Personæ assumptæ sermo est. Et quidem hanc fuisse Corpus, & animam, quæ sunt partes substantiales: & itidem caput, pectus, cor, pedes, manus &c. quæ sunt partes integrales, indubium est; pro quo vide D. Thom. 3. p. q. 5. art. 1. 2. & 3. Quærimus sub nomine sanguinis, de quatuor corporis humoribus, scilicet sanguine, flammavilli, (id est colera) atravilli, (hoc est, melancolia) & pituita, (seu phleg-

phlegmate) & quidquid de primo fit dictum, de tribus sequentibus intellige dicendum.

Pro quo nota, sanguinem in duplici considerandum esse statu: in primo non satis decoctum, nec purificatum à nutrimentali forma, idèd nutrimentalis nuncupatur; in 2. dum jam purificatus, & decoctus in formam transit aliti, naturamque viventis, qui idcirco naturalis dicitur. De hoc autem ultimo citra dubium est apud omnes Theologos, (uno dempto Durando) quin à Verbo assumptus fuerit: est enim pars integralis, sicut alia membra corporis humani, & ex contrario sequeretur, quòd in consecratione Calicis, in qua directè ponitur sanguis, vel non poneretur Verbum divinum; quia non habet connexionem substantialem cum eo, quod non assumpsit; vel non poneretur ea connexionem, qua ponitur in Hostiæ consecratione, sed per accidens: quia accidit Corpori ille sanguis, qui habet aliud suppositum, à quo sustentetur, quod nefarium est. Sed

36 Obs. illud axioma Theologicum ex Damasc. desumptum: *Quod Verbum semel assumpsit, nunquam dimisit;* sed defactò sunt multæ in multis Orbis partibus portiones Christi sanguinis, quas commune est Theologorum placitum non esse reunitas Corpori Christi: ergo eas, & consequenter omnes non assumpsit. ¶ Et quidem si sanguinem assumpsisset naturalem, sequeretur, quòd hic in Passione Domini in tot divisus partes, cum totidem unionibus uniretur Verbo, quòd proindè cum illo di-

funderetur, divideretur, pulveri misceretur, atque ab omnibus turpiter conculcicaretur, quod incredibile videtur.

Hæc obiectio olim ita PP. Minores, & Dominicanos discriminauit, ut Pius II. pro bono pacis præceperit, ne sententia Minorum asserentium in triduo mortis Sanguinem Christi non fuisse unitum Verbo, ut hæretica proscriberetur: licèt aliàs à permultis ut tenuè probabilis oppidò censureretur. Est verò sententia asserens unionem cum Verbo in illo tempore expressa in D. Thom. quodlib. 5. art. 5. ubi ait: *Manifestum est, quòd sanguis in Passione effusus, qui maxime fuit salubris, fuit divinitati univus.* Quæ doctrina à nonnullis per Clem. VI. diffinitam fuisse dicitur: pro quo vide N. Salm. hic n. 6. & 36. & Gonet. disp. 9. à n. 161.

37 Resp. ergo 1. cum N. Salm. n. 43. valdè esse probabile sanguinem, vel fortè tincturam illius, qui in instrumentis Passionis apparet, vel etiam in spinis, sindone, & Sudario in aliquibus Ecclesiis reservatis, non esse naturalem, sed purè nutrimentalem, si qua tamen admixta fuerit olim pars naturalis, hanc in Resurrectione Christi fuisse illi restitutam, & unitam. Resp. 2. ex ipsis n. 19. & Gonet, Contens. & aliis prædictum axioma intelligendum esse de partibus principalibus, vel de notabili illarum parte; Sanguis autem estò pars sit principalis, partes verò hujus partis, quæ relictæ fuerunt, & impressæ in præjectis instrumentis, sindone, & Sudario, non fuerunt in quantitate copiosæ, sed

quin potius pauca, & minutissima: quæque per qualitatem coloris, plûsq; quam per quantitatem mollis demonstrant Fidelibus earum nobis salubrem effusionem, & conciliant in se nostram devotionem.

Si verò alicubi aliqua notabilis portio sanguinis ostendatur, ut in ampullis vitreis Mantuæ reservati, & locorum alibi retenti, habendus est sanguis juxta D. Thom. quodlib. cit. 5. non ut realitèr sit Christi, sed à Deo productus, ex Imagineque efluens in speciem, & repræsentationem veri sanguinis, haud secus quàm ex Imaginibus, vel hostiis consecratis, si quando sacrilegè percussæ sunt, sanguis largè fuit disjectus, quàm tamen credibile non est, verum esse sanguinem, nec ex venis Christi illo descendisse, sed meram veri sanguinis speciem, vel imaginem.

38 Obf. 2. Si sanguis Christi est pars integralis, sequitur 1. esse partem actualem contra D. Thom. qui 3. p. q. 31. art. 5. ait: *ided non debuit Corpus Christi formari de carne, vel de ossibus Virginis, sed de sanguine, qui nondum est actu pars, sed potentia tantum.* Secund. poni sanguinem in consecratione panis ex vi verborum, sicut totum corpus, & una ex ejus partibus, quod negant omnes: ergo non est pars integralis, nec proinde vera conclusio. Hæ, & aliæ objectiones potius ad Philosophiam, quàm ad hunc pertinent locum: pro illis vide N. Complut. abbrev. in de Anima disp. 5. à dub. 1.

Et nihilominus ad primum ex D. Thom. resp. sanguinem dici partem in potentia respectu solidioris partis

carneæ, quatenus post tractum temporis, variasque elaborationes naturales, fit etiam ipse sanguis, caro, vel alia durior, & perfectior pars, & tunc dicitur actu pars: quia ad ulteriorem non tendit, neque appetit majorem perfectionem. Ad secundum respondetur, quòd licèt sanguis sit pars corporis, non ponitur ex vi verborum: *Hoc est enim Corpus meum.* Hæc enim verba directè tendunt ad corpus secundum partes solidas ponendum: & idè ad panis soliditatem dirigitur, & solùm indirectè ratione unionis trahuntur illò partes fluidæ sanguinæ, quæ quia tales sub speciebus vini, licoris fluidi ponuntur directè in consecratione Calicis, in qua etiam ratione unionis partes solidæ corporis ponuntur indirectè.

39 Quæres 1. quid dicendum de sacro illo præputio, & sanguine effusso in Circumcisione Domini, si fortè nunc extat, de quo dubitat Inocent III. lib. 4. de Myst. Miss. cap. 20. Resp. (supponendo, quòd Christo nihil in præsentiarum deest, nec præputii, nec sanguinis ad ejus integritatem attinentium) exillem illam pelliculam, & sanguinis guttulas effusas assumptas quidem fuisse, sed & dimissas in circumcissione, quippè quæ decursu temporis jam fuere suffectæ, & minime ad ejus perfectionem nunc temporis necessariæ. Sic N. Salm. hìc n. 47. ¶ Quæres 2. quid de capillis, unguibus, & dentibus? Resp. ex ejdem n. 58. & ex N. Complut. citatis, & has partes Christum assumpsisse: sunt enim ad integritatem

tem substantialem corporis humani pertinentes, animaque salum, qua vegetativa est, informatæ, atque idèò viventes. Dubium ergo circa sanguinem, & reliquos tres humores supradictos, nutritimentales, & imperfectos restat decidendum. Pro quo fit

NOSTRA RESOLUSIO.

40 **V**erbum divinum non assumpsit sanguinem nutritimentalem. Ratio prima, quia hic humor non est pars integralis corporis humani, neque per animam informatus rationalem: ergo non eum assumpsit. Ant. prob. quia nullus humor est pars, nec informatus anima, nisi qui media nutritione acquiritur; nutritio autem non fit, nisi præcedat perfecta alimenti decoctio, quam in sanguine nutritimentali supponimus non adesse: ergo talis sanguis non erit pars, nec animatus, & consequenter nec à Verbo assumptus.

Ratio 2. quia sequeretur, Verbum duas assumpsisse naturas specie distinctas, scilicet & humanam, & sanguineam, cum hæc quatenus nutritimentalis per distinctam formam informetur, ac illa. Ex quo iterum sequeretur, quod & sanguis nutritimentalis poneretur ex vi Verborum in consecratione: quia licet diversæ sit naturæ, ac naturalis, cum tamen omnem sanguinem hypostaticè Christo unitum, in Calice ponendum confiteri teneamur, sequitur &c. quod rationem refugit. Vide pro his laudatos. Complet

abrev. Lege etiam D. Thom. in 4. dist. 44. q. 1. art. 2. quæstiunc. 3. Et quodlib. 5. art. 5. ibi: *Cum ergo Christus ante Passionem comederet, & biberet, nihil prohibet in eo fuisse aliquem sanguinem nutritimentalem, qui ad veritatem (intende) humanæ naturæ non pertinet, & quem non oporteret in resurrectione ad Corpus ejus redire* Vide etiam illum ad Anibal eadem distinct. & quæst. art. 1. ad 1.

41 Contrariam tenent sententiam plures Juniores, quatenus ex una parte asserunt nullum sanguinem, vel naturalem, ad integritatem Corporis humani pertinere; omnem verò vel nutritimentalem assumptum esse à Verbo ex speciali privilegio, ut esset dignum humanæ redemptionis præmium. Una eorum ratio potest esse: quia verba consecrationis eundem nunc effectum causant, quem in Cœna Dñi. causare: sed tunc temporis nulli dubium est positum fuisse in Calice omnem sanguinem etiam nutritimentalem: quia Corpus qualiter erat, & in quantum continebat, fuit ibi positum: ergo & cum sanguine nutritimentali, quem in se tunc continebat. Dist. maj. eundem effectum substantialem, conc; accidentalem, nego maj. & dist. min. In Cœna Domini positus fuit sanguis nutritimentalis accidentaliter, conc; essentialiter, nego min. & coseq. Sanguis nutritimentalis non est de substantia, nec in presenti necessarius ad Corporis Christi consistentiam: idèò nec illum habet Corpus ejus, nec in Consecratione nunc ponitur; fuit verò tamquam pars accidentalis, &

vialis ad substantialem in nocte Cœnæ, & ideò tunc hæc pars ponere-
tur in consecratione accidentaliter,
quod minimè obstat nostræ conclu-
sioni: nam quod accidit nostræ na-
turæ, Verbum divinum non assump-
sit essentialiter, sed ad summum
accidentaliter.

DUBIUM V.

AN PARTES HUMANITATIS PRIUS, UT
quod assumptæ fuerint, quàm Humanita-
tas ipsa.

42 **Q**uæstio herclè hinc im-
plexa! hinc verò parum
utiis ad profectum
Scholasticorum! sed & inutilis ad
instructionem animarum, ad quam
totus noster collimat labor scholasticus!
Ideò brevi vacabimus ab illa.
Ut certum supponimus Humanita-
tem priusquam partes assumptam esse
à Verbo ordine intentionis, ut ex-
primit D. Thom. 3. p. q. 6. art. 5.
in corp. ibi: *Manifestum est, quòd se-
cundum intentionem prius est completum,
quàm incompletum, & per consequens
totum, quàm partes.* Totum autem &
completum assumptum est humanitas:
ergo præcedit hæc partes ordine in-
tentionis. Itidem ut indubium ha-
bemus, Verbum divinum unico tem-
poris instanti assumpsisse materiam,
animam, & Humanitatem; qualem
verò ex his prius natura, ordineque
operationis; qualemvè ut quod, qua-
lem verò ut quo, respondeat breviter
(missis ambagiosis discurrendi viis)
præfens

NOSTRA CONCLUSIO

43 **A**nima Christi prius quàm
Humanitas prioritate
naturæ, & in executione fuit assump-
ta ut quod à divino Verbo. Prob. 1.
ex D. Aug. in lib. de Agone Chri-
stiano c. 18. ibi: *invisibilis, & incom-
mutabilis veritas per spiritum animam, &
per animam Corpus, & sic totum homi-
nem assumpsit.* Ubi ut vides, prius
anima, quàm corpus, & consequen-
ter quàm humanitas à Verbo divino
fuit assumpta, in quantum capax est,
ut assumatur; sed capax est subsis-
tendi ut quod: ergo prius ut quod
assumpta est ad subsistendum.

Prob. 2. ex D. Thom. qui lo-
quens super his Augustini verbis 3.
p. q. 6. art. 5. ad 1. ita concludit:
*Et sic assumptio partium est prior via ope-
rationis intellectu, non tempore.* Nunc sic;
sed hoc nequit intelligi de materia
prima, quæ una est partium: est
enim incapax subsistendi ut quod: ergo
de anima. ¶ Parificatur: Verbum
divinum eundem servat ordinem in
assumendo, ac subsistentia connatu-
ralis in terminando; sed subsisten-
tia connaturalis prius ut quod termi-
nat animam rationalem, quàm hu-
manitatem: ergo Verbum prius ut
quod assumpsit eam. Prob. minor, tum
ex D. Thom. 1. p. q. 76. art. 1.
ad 5. Tum ex N. Complut. abrev.
in de Anima disp. 15. q. 1. & 2.
Tum ex ratione: nam anima potest
per se existere: ergo & subsistere;
(subsistentia enim est ratio recipien-
di existentiam) sed prius existit,
quàm humanitas: quia ante hanc

terminat actionem creativam: ergo
& assumptivam à Verbo.

OPPOSITA SENTENTIA.

¶ 44 **D**efenditur à pluribus ex
omni Schola. Pro quibus
obs. 1. illud Joan. passim repetitum:
*Et Verbum caro factum est, & illud
Symboli: Et Homo factus est.* Ubi non
dicitur, Verbum animatum, vel animam
fuisse factum, sed carnem, & Hominem,
in quo Humanitas significatur: ergo hanc,
non illam prius assumpsit. Resp. prædicta
verba intelligenda esse de prioritate
intentionis: vel, si executionis, de
assumpto adæquato, quod humanitas
est, esse intelligenda, non de
assumpto inadæquato, quod est anima.

45 Obs. 2. Verbum divinum
nullam naturam assumpsit, nisi humanitatem;
sed hoc ita non esset, si ante hanc
assumpsisset animam: ergo hanc non
prius assumpsit. Dist. maj. nullam
naturam adæquatam assumpsit, conc;
nullam inadæquatam, nego maj. & min.
cum conseq. Non incongruit, Verbum
divinum ante totum, quod est humanitas,
assumptibile, assumat partem, quæ
est anima: imò via operationis prius
pars, quàm totum, & incompletum,
quàm completum, debere esse, & assumi
numeris antec. ex D. Thom. nuper diximus.

46 Obs. 3. Sequitur ex conclusione,
unionem hypostaticam non recipi
immediatè in humanitate, sed prius,
& immediatè in anima; sed hoc est
inconveniens. Minor hæc

prob. si in anima immediatè reciperetur,
sequeretur, quòd in morte Christi unio
Verbi ad carnem, vel Corpus mortuum
deesset (quod est hæreticum) remaneret
enim unio in suo immediato susceptivo,
nempe anima: nisi dicatur, quòd unio
nova pro corpore producta est uniendo;
sed & hoc damnat D. Thom. in 3. dist.
21. q. 1. quæstiunc. 2. ad 5. ibi: *Ex
parte assumptorum, quæ divisa sunt,
sunt duæ uniones in actu post mortem;
ante autem erat una in actu, & multe
in potentia. Undè non oportet (intende)
quòd aliqua unio fiat ibi de novo.*
Quæ ultima verba reproduxit Sanctus
in eadem distinctione ad Anibal. quæst.
unic. art. 1. ad 4. ibi: *Et sic non oportet,
quòd fuerit ibi facta nova unio:* ergo
quodcumque dicatur, inconveniens
sequitur.

47 Ad argum. quod difficultate non
caret, resp. unionem prius in executione
animam afficere, eaque mediante,
materiam, & humanitatem: nec ex hoc
sequitur, corpus post mortem Christi
sine unione ad Verbum mansisse, nec
novam pro illo unionem à Deo fuisse
productam: illa quippè unio, quæ ante
mortem erat una, divisa est in duas,
alteram pro anima, alteram pro corpore
uniendis: non enim erat una simpliciter
talis, sed una in actu, & multiplex in
potentia, ut inquit D. Thom. cit. & docent
N. Complut. abrev. in de Generat. disp. 5.
q. 1. n. 13. planè intelligentes D. Thom.
sicut ipsi intelligunt unitatem partium
substantiæ materialis: quam doctrinam
laudant N. Salm. hic disp. 4. n. 52. ut
valde receptam

tam inter Thomistas, & D. Thom. menti consonam; sed & expressa, si verba ipsius planè construantur, est habenda, quin valeat recursus ad retractationem D. Thom. Retractatio enim non fit à DD. per meram oppositionem cum antedictis vel scriptis; aliundè nullibi scriptorum esset antylogia, cum posset dici Auctoris esse retractationem, non inconsequentiam. Ad retractationem ergo opus est, ut & oppositum scribatur, & retractare se Auctor planè confiteatur, ut videre est infra n. 9. disp. 4. n. 23. vel aliquid intersit, ex quo retractatio planè, & plenè inferatur, quod in præsentis non facit S. Doctor, nec opus est, ut faciat, cum nullibi expressè aliud, quàm hinc scribit, scripserit, quidquid in contrarium alii dicant, vel potius inferant.

48 Nec replica N. Pauli (ponentis in hoc casu novæ unionis productionem) nos urget, ut litteram deseramus D. Thom. qui expressè novæ reprobatur unionis productionem. Inquit ergo: illa unio ante mortem erat corporea, eratvè spiritualis? Si hæc, erat prorsus indivisibilis; si corporea; quomodo animam uniebat spiritualem? Hæc enim instantia æquè ipsum premit N. Paulum ab initio Incarnationis. Inquiro enim: Unio hypostatica erat corporea, eratvè spiritualis? Si hæc, quomodo Corpus; si illa, quomodo animam univit Verbo? Pro utroque ergo argumento, brevè, facilèque satisfacit dicendo, unionem hypostaticam taliter esse spirituales ad animam uniebat ut & corporea sit *ut quo*, ad Corpus unien-

dum; exemplo ab ipsa anima desumpto, quæ taliter est spiritualis, ut non desinat esse corporea *ut quo*, & hoc juxta doctrinam tritam omnium Thomistarum.

49 Obs. 4. Illud est susceptum quod, & immediatum, quod est personabile; (ad hoc enim Verbum divinum fuit unitum, ut personaret) sed sola humanitas personabilis est: anima enim sola numquam est persona: ergo humanitas sola *ut quod* assumpta est. Dist. maj. quod est personabile, est susceptum quod immediatum, & adæquatum, conc; inadæquatum, nego maj. conc. min. & nego conseq. Duplicem habet effectum personalitas, scilicet, & facit subsistere impersonaliter, si natura terminata est inadæquata, & facit subsistere personaliter, si natura terminata est adæquata: cumque anima rationalis natura sit inadæquata, recipit solum illum effectum, cujus est capax, nempe subsistendi impersonaliter, non verò personaliter, usque dum unita suæ comparti, constituat naturam adæquatam, & sic reddatur capax personandæ.

DUBIUM VI.

AN HUMANITAS CHRISTI APPETAT
subsistentiam propriam, sibi que con-
naturalem?

50 **P**ROcedit quæstio de appetitu innato: elicitus enim perversus esset, quippè qui de re majus bonum impediens. Supponimus, humanitatem habere appetitum innatum in actu primo subsistentiæ propriæ:

priæ: hic enim nil est aliud, quàm ipsa res, à qua quasi dimanat subsistentia ipsam perficiens. Dubium est de appetitu innato in actu secundo, qui consistit in quodam connatu, vel impulsu in rem, quæ appetitur, consequendam, removenteque, quantum est ex se, quidquid executioni obstitit. Exemplum utriusque appetitus habes in lapide, ejus gravitas congenita est appetitus in actu primo circa locum deorsum consequendum; dùm verò sursum collocatus connatur non modo descendere, sed & vincere obstacula, quæ descensui objiciuntur, est appetitus in actu secundo, de quo sit

NOSTRA CONCLUSIO.

51 **H**umanitas Christi non appetit subsistentiam propriam. Sic à Sancto Thoma, Gonet, Cajet. & alii Thomistæ contra alios ex omni Schola, inter quos Scotus, & Vazquez referuntur. Probatione: nam quandò aliqua res habet perfectionem, non solum nobiliorem naturali, sed & omnes naturales eminenter continentem, nullam ex his appetit: quiescit enim omnimodè sub illa; sed talis est perfectio, quam humanitas habet Christi ex divina subsistentia, ut innegabile videtur: ergo non propriam appetit, & connaturalem. Major ostenditur in materia prima, quæ, si haberet formam, quæ omnium perfectiones comprehenderet, nullam præter istam inhiaret: ergo id ipsum sentiendum est de humanitate per subsistentiam omnium subsistentium

perfectiones continentem terminata. ¶ Et quidem, si talem habet appetitum humanitas, sequitur 1. esse innamem, & frustraneum, dum impleri numquam possit, imò perpetuò ipsi resistatur. Sequitur 2. esse inordinatum, dum melius habens, minus bonum appetitu prosequatur. Sequitur 3. Humanitatem Christi perpetuam pati violentiam, dum quod semper connatur habendum, semper negatur ipsi possidendum. Sed contra hæc oppones sequentia

ARGUMENTA.

52 **O**bf. 1. Anima rationalis juxtà D. Thom. 1. p. q. 76. art. 1. ad 6. appetit innatè reunionem cum corpore, quam tamen naturaliter consequi non potest; & tamen non est frustraneus appetitus: ergo nec erit talis appetitus humanitatis. Resp. esse disparitatem; quia anima separata non habet aliquam perfectionem, quæ contineat omnem perfectionem sibi propriam, sicut habet anima sub divina subsistentia: imò deficit illi illa, quæ competit ipsi, ut forma est partialis corporis, sub qua subsistit adæquatè, & personaliter, estque apta, ut plura naturaliter cognoscat, quæ non potest separata, nisi vel, ut inquit D. Thom. quæst. de Anima art. 18. ad 13. Species ab Angelis ipsis immitantur: vel, si per se ipsam aliqua cognoscit, solum est in communi, & confusè, ut inquit ipse 1. p. q. 89. art. 1. in corp. ubi ait: *Ad hoc enim, quòd perfectam, & propriam cognitionem de rebus habere possint*

sunt (animæ separatæ) sic naturaliter sunt intricatæ, ut corporibus uniantur.

53 Obf. 2. Anima rationalis perfectior est omnibus formis materiæ perfectivis; & tamen materia alias præter ipsam appetit formas: ergo major perfectio subsistentiæ divinæ non tollit ab humanitate innatum ad propriam appetitum. Concessis maj & min. dist. conseq. major utcumque perfectio non tollit, conc; maj. continens omnium perfectionem, nego conseq. Solutio patet ex terminis, quibus adde, quod licet anima nostra sit perfectior aliis formis in esse entis, non tamen in esse formæ: dependet enim ab accidentibus valde corruptibilibus, per quæ facilè ejus dissolvitur informatio; cujus contrarium videmus in formis cælestibus, & metallorum, quæ in diuturniori informandi vi, animam excedunt rationalem, licet in esse entis hæc illas longè superet.

DISPUTATIO IV.

DE HIS QUÆ CIRCA HOC MYSTERIUM fieri possunt.

DE his, quæ sunt, & facta sunt in mysterio Sacrosanctæ Incarnationis, egimus hucusque: de his verò quæ nec sunt, nec facta sunt, sed esse, & fieri possunt, vel non possunt, nunc agendum nobis est, ut sacramentum aliàs investigabile, quantum fas est, intelligibile reddatur. Sit ergo

DUBIUM I.

AN EADEM HUMANITAS POSSIT TERMINARI à tribus Divinis Personis?

CONCLUSIO NOSTRA

I **R**espondet affirmativè: Sic D. Thom. 3. p. q. 3. art. 6. in *sed contra.* ibi: *Tres Personæ possunt subsistere in una natura divina: ergo etiam possunt subsistere in una natura humana, ita scilicet, quod sit una natura humana à tribus Personis assumpta.* D. Thom. sequuntur omnes ejus Discipuli contra Scotistas, & Sapientissimum Larditum. Ratione prob. conclusio: idèò Divinæ Personæ sese excluderent à consortio ejusdem naturæ humanæ terminandæ, quia conjungi in illa argueret in ipsa (juxta sententiam contrariam) infinitatem; sed hoc falsum est. Hæc minor prob. idèò natura divina est infinita in terminatione passiva per divinas Personas; quia his infinito communicatur modo, constituitque quamlibet Personam infinitam, tum ex parte naturæ, tum ex parte Personæ; sed hoc non verificaretur de natura humana, sicut defactò non verificatur in unione ad Verbum, quod non constituit infinitum, cum ipsa sit finita: ergo non argueret infinitatem trinatribus Personis communicatio, nec trina trium terminatio in natura terminata.

2 Prob. 2. Humanitas potest uniri immediatè cum subsistentia Dei absoluta, quo in casu tres divinæ personæ incarnarentur, ut supra dixi-

diximus disp. antecedenti à n. 26. ergo hoc ultimum non repugnat. Ant. prob. tum, quia subsistentia absoluta perfectiori continet modo subsistentiam creatam, cum ex se dicat perfectionem, quam relativa non affert. Tum, quia potest, & defacto communicatur existentia divina, ut dictum est disp. antecedenti: ergo etiam subsistentia absoluta, vel assignetur disparitas.

OBJECTIONES.

3 **O**bf. 1. D. Anselmum, qui lib. 2. *Cur Deus Homo* cap. 9. & in lib. de Incarnat. cap. 4. expressè afferit, impossibile esse, quòd Filio incarnato, aliæ & personæ carnem assumant: ergo ruit conclusio. Respondet D. Thom. 3. p. q. 6. art. 3. Anselmum intelligendum esse de impossibilitate talis casus in unitate Personæ: sic enim ait primo loco; *Plures enim Personæ nequeunt unum, eundemque hominem assumere in unitate Personæ &c.* in nostro verò casu non in una, sed in tribus fieret Personis Incarnatio: Quòd si quando, & hoc negare videatur Anselmus, atque obviam expressè occurrat Angelico Doctóri, sequantur illum sui ordinis Alumni, inter quos supereminet in hac quæst. Sapientissimus Lardito, dignissimus Religionis Benedictinæ Generalis; nostris verò suo Angelico Præceptoris adherere bonum est, imò & opus ab illo non recedere.

4 **O**bf. 2. Quælibet subsistentia divina adæquaret capacitatem naturæ creatæ, scilicet humanitatis: er-

go terminata hæc per unam, non posset per aliam terminari, aliàs idem effectus, hoc est, eadem terminatio esset à duplici termino adæquato, quasi à duplici causa terminante, quod repugnat. Resp. distinguendo ant. adæquaret intensivè, conc; extensivè, nego ant. & conseq. Dices: ergo subsistentia creata perfectiùs terminat humanitatem, quàm divina, cum hæc relinquat locum, ut ultra terminetur per aliam; creata verò absolutè ita illam intensivè, & extensivè fatiat, (ut dicamus sic) ne per aliam terminari queat ullo modo. Negatur consequentia: quia subsistentia creata ob sui limitationem, & inconvenientiam cum omni alia in ratione terminandi non admittit in hoc munus consortium; subsistentiæ verò relativæ divinæ, eoquòd gaudent eadem numero virtute terminandi, & aliàs sunt infinitæ, non se excludunt à consortio ejusdem naturæ, ut patet in terminatione divinæ naturæ, quæ una cum sit, à tribus terminatur Personis.

5 **O**bf. 3. Sequeretur naturam humanam esse infinitam (quod est impossibile) sicut quia divina communicatur tribus, infinitam esse arguitur: ergo non est admittendum id, ex quo sequitur. Resp. quòd, naturam divinam esse infinitam, non deducitur ex communicatione tribus utcumque sumpta, sed ex eo quòd isthæ communicatio ei competit naturaliter infinite, & identicè; nullus quorum trium modus verificaretur in natura humana sic terminata, ut manifestum est.

6 **O**bf. 4. Infinitatem ex alio

capite sequendam : si enim corpus posset esse in infinitis locis , esset immensum ; sed æquè esset humanitas infinitè terminata per tres Personas infinitas , ac corpus locatum in infinitis locis : ergo æquè illa erit infinita , ac istud immensum. Nega paritatem : terminari enim solum petit potentiam in natura humana obedientialem , & hanc passivam , ratione cujus terminatur defectò à subsistentia Filij , quæ aliàs infinita est , licèt infinitè non communicatur. Replere verò loca , estò supponeret in corpore subordinationem divinæ omnipotentix ad infinitam locationem ; illa tamen præsupposita , per ipsam corporis entitatem naturalem deberent occupari loca tamquàm per virtutem utcumque repletivam , & non purè passivam. Præterquamquòd corpus tam intensivè , quàm extensivè replet locum , & idèd nequit adhuc bis locari , & quantò minùs infinities ? nulla verò divina subsistentia est terminus adæquatus naturæ humanæ terminabilis. Sed replicabis , &

7 *Obf. 5.* Si personalitas creata terminaret tres naturas , esset infinita : ergo etiam esset infinita natura creata , si terminaretur per tres Personas ; sed esse infinitam ei repugnat : ergo & quod sic terminetur. Nega conseq. & parit. quia si personalitas creata terminaret tres naturas , contineret actu alias , seu extraneas personalitates , quod arguit in ea infinitatem in actu ; non enim clauderetur intra suos limites , sed alios sine fine transcendere posset ; sed verò passiva terminabilitas per

hanc , & per alias personalitates non est propriè continentia , sed passiva , & potentialis capacitas , ut sic terminetur , quod ad summum arguit infinitatem secundum quid , & in potentia. Et ut videatur clariùs differentia inter virtutem activè terminativam , & capacitatem passivè terminabilem , intende in subsistentiam creatam , quæ si unam solummodò naturam terminaret alienam , argueretur esse infinitam : quia activè terminaret , activèque in actu contineret subsistentiam propriam illius naturæ , & tamen natura creata in ratione terminabilis passivè potest terminari , & factò terminatur per alienam subsistentiam , nempè Verbi , quin ex hoc sit infinita.

QUÆRES I.

8 Num in casu terminationis unius humanitatis per tres divinas Personas essent hæ tres homines , univè solum ? Resp. unum tantum fore : quia concreta substantiva non multiplicantur , nisi tum forma , scilicèt natura , tum suppositum , vel personalitas multiplicentur , ut diximus in de Trinit. disp. 2. dub. 4. n. 35. pro quo audi D. Thom. 3. p. 1. q. 3. art. 3. ad 1. *Dicendum , quòd hac positione facta , scilicèt quòd tres divine Personæ terminarent unam humanam naturam , essent unus homo propter unam humanam naturam. Sicut nunc verum est dicere , quòd tres Personæ sunt unus Deus , propter unam divinam naturam. Quo nil clariùs pro hac conclusione.*

QUÆRES. 2.

9 Num unica persona divina possit terminare plures naturas humanas? Affirmativè respondetur cum D. Thom. 3. p. q. 3. art. 7. Et est ratio: quia hoc non repugnat ex parte principii, nec ex parte Personæ, cum tam hæc, quam illud infinita sint; sed nec ex parte naturarum, cum hæc non possent haurire, sive limitare vim infinitam terminandi: ergo possibile est. ¶ Et tunc, (inquies 3.) plures, an unus esset homo? Unus quidem propter rationem suprâ datam: quia scilicet non multiplicarentur, tam natura quam suppositum. ¶ Sed contra 1. Si Persona una divina assumeret naturas hominis, & Leonis, non esset unum animal: ergo nec unus homo, si duas humanitates terminaret. Negatur ant. Unum esset animal in hoc casu; Sed quodnam quæres animal, an rationale, an Leoninum? Resp. quod esset utrumque, scilicet homo & Leo; sed utrumque unificatum in unitate Personæ, seu suppositi divini.

10 Contra 2. Persona est concretum substantiale, vel substantivum; & tamen multiplicatur in divinis sine multiplicatione naturæ: ergo in casu assumptionis duarum humanitatum per unicum divinam Personam, multiplicarentur homines, estò non multiplicarentur supposita. Resp. hoc esse proprium concreti personalis divini, quod non eget, ut multiplicetur, pluralitate naturarum, sed sat est

illi diversus modus formalis respiciendi unicam naturam divinam. Itaque Persona Patris respicit naturam ut ingenitam: Persona Filii ut principium quo generandi, & utraque ut principium quo spirandi. Hi autem diversi modi se habent in Personis divinis sicut formæ in concretis naturæ: undè sicut hæc, ut plurificentur, requiritur, tum suppositum, tum formam totalem esse plura, sic etiam, ut concreta divina personalia plura dici possint, satis est, ut tam personalitates, quæ sunt velut subjecta talium modorum respiciendi naturam, quam ipsi modi, qui sunt veluti formæ, plurificentur.

DUBIUM II.

UTRUM HUMANITAS, RETENTA PROPRIA SUBSISTENTIA, POSSIT ULTRA PER DIVINAM TERMINARI?

11 **N**on dubitamus, imò supponimus, quod Humanitas ut personata propria, & naturali subsistentia, à divina non potest assumi, ut tenet D. Thom. in 1. dist. 5. q. 3. art. 3. Et ratio ex ejus verbis deducta est; quia repugnat, quod aliquid in eo sensu, in quo completum est, ultrâ compleatur, sicut quod id, quod existit, ultrâ existens per aliud constituatur; sed de ratione personæ est complere, & ultimò complere juxta D. Thom. cit. ergo repugnat, quod natura ut per eam completa, & personata ultrâ per divinam personetur. Preterea id, quod subsistit incommunicabiliter, alteri communicari non valet; sed humanitas

nitas, in quantum personata, incommunicabiliter subsistit: ergo repugnat, quod ut talis ultra terminetur.

12 Sed contra: Natura divina terminatur per subsistentiam absolutam; & tamen ultra terminatur per alias relativas: ergo ratio non tenet. Dist. maj. terminatur complete, nego; incomplete, conc. maj. & dist. min. Ultra terminatur in eo, in quo est terminata per absolutam, nego; in alio, conc. min. & nego conseq. Natura divina per absolutam subsistentiam solum terminatur quantum ad perfectam independentiam, non vero quantum ad incommunicabilitatem, & ideo terminata per illam, adhuc terminari potest per subsistentias relativas: e contra fit in Humanitate, quæ terminata per propriam subsistentiam, omnem perfectam, cujus capax est, complete possidet. ¶ Dubium ergo est non de persona humana adæquatè sumpta, includenteque & reduplicante personalitatem, sed de humanitate, quæ aliàs est personata, seu in sensu composito suæ propriæ subsistentiæ possitne ultra per divinam terminari?

NOSTRA RESOLUTIO.

13 **N**atura creata terminata per propriam, & naturalem subsistentiam nequit ultra per divinam terminari, vel assumi adhuc de potentia Dei absoluta. Sic communiter Theologi. Prob. 1. ex D. Thom. qui 3. p. q. 4. art. 2. in 3. quanda[m] Decretalem Inoc. III.

ubi dicitur, quod Persona Dei consumpsit Personam hominis, quæ verba explicat dicens, quod *Persona divina sua unione impediit, ne humana natura propriam personalitatem haberet.* Ex quibus deducitur repugnantia unius cum alia Persona, ut in terminando eandem humanitatem confocientur. Si autem hæc posset devinci repugnantia, certum videtur, Deum eam fuisse devicturum, tum ut totus homo, & non solum ejus natura assumeretur, in quo magis bonitas ostenderetur divina, cum totum sibi assumeret assumptibile: tum ne miracula sine necessitate multiplicarentur: est enim miraculum ingens Humanitatem sine propria conservari subsistentia: ergo signum est invincibilem hanc esse repugnantiam.

14 Prob. 2. Subsistentia propria creata, & subsistentia aliena divina habent effectus contradictoriè oppositos; sed Deus nequit componere duo contradictoria in eodem subjecto: ergo nec in eadem humanitate subsistentiam creatam cum divina. Major prob. nam effectus subsistentiæ creatæ est reddere naturam subsistentem per se, & in se; effectus vero divinæ reddere subsistentem per aliud, & in alio; sed hi effectus contradictoriè se resistunt, haud minus quàm accidens esse in subjecto, & extra subjectum: ergo vera est negata major. ¶ Dicere tales effectus non esse ejusdem, & secundum idem: quia humanitas ratione propriæ subsistentiæ subsisteret in se, & ratione divinæ in alio; & rursus, ratione potentiæ obedientialis terminaretur per unam, & ratio-

tionem potentiae naturalis per aliam: est evertere, & invertere totam armoniam Philosophicam & Theologicam, eadem enim levitate asserere possemus naturam existentem per creatam existentiam posse divinitus per divinam reddi iterum existentem, imò posse simul hominem amore, & odio simul Deum prosequi ratione diversarum potentiarum, quod chymericum est, & idèò indignum responsione praesens argumentum

SENTENTIA CONTRARIA.

15 **A**B aliquibus defensatur Neotericis per Illust. Godoy, & N. Salm. in praesenti n. 19. collaudatis. Obs. 1. cum illis: Non minus adaequat, & complet personalitas divina naturam divinam, quàm humana humanam; & tamen natura divina terminata per unam divinam subsistentiam, adhuc per aliam, & aliam divinas petit (& non solum potest) terminari: ergo terminata humanitas per propriam, poterit ultra per divinam terminari subsistentiam. Est ingens disparitas: quia subsistere per propriam, & alienam subsistentiam est subsistere simul intra se, & extra se, quod implicat; at verò subsistere duabus subsistentiis propriis, vel alienis, est subsistere duplici modo intra se, ut patet in divina natura, vel duplici modo extra se, ut si humanitas à duabus divinis Personis assumeretur, quod contradictionem non involvit.

16 Obs. 2. Natura divina semel terminata per Paternitatem potest communicari filiationi, & per

eam terminari, non ut est personata per Paternitatem, sed ut natura est: ergo poterit etiam humanitas, licet non ut personata, terminari divinitus per subsistentiam divinam, ut humanitas. Nega paritatem: quia personalitatum divinarum una, & infinita est virtus terminandi, quin in hoc ullam dicant oppositionem, nec erga divinam, nec humanam naturam terminandam: & licet quaelibet divina subsistentia perfectiori modo quàm humana terminet humanitatem intensivè, nulla tamen seorsim adaequat terminabilitatem istius extensivè. Subsistentia verò creata, cum sit modus naturalis, & congenitus cum humanitate, illam omninò claudit, & intercipit, quominus per aliam ultra intensivè, vel extensivè terminetur.

17 Obs. 3. (Et fingamus casum, in quo Verbum assumeret naturam humanam jam subsistentem, relinquentem verò propriam subsistentiam, & quòd iterum Verbum retraheret ab illa suam divinam subsistentiam) tunc quidem natura humana per diversam subsistentiam subsistere deberet, ac primam naturalem, quam reliquerat: ergo potest una natura creata per duas subsistere subsistentias creatas: ergo multo melius per increatam, & creatam. Vapidum argumentum! Tum, quia quaestio est de terminatione bina, & simultanea, non de bina & successiva. Tum, quia falsum est secundam subsistentiam fore distinctam à prima: nam sicut anima hæc determinatè exigit hunc, & non alium intellectum, ita ut nec divinitus pos-

fit habere successivè distinctos, ita nec natura duas subsistentias: undè sic foret in casu argumenti, ut destructa prima, & recedente divina, resultaret eadem, quæ priùs defuerat ex vi actionis productivæ naturæ, quæ adhuc in hac virtualiter perseverat, & formaliter in Deo producente.

18 Obs. 4. Et quidem urgens: Persona divina potest assumere naturam Angelicam, ut expressè docet D. Thom. 3. p. q. 4. art. 1. ad 3. Et in 3. dist. 2. q. 1. art. 2. quæstiunc. 2. cum communi: & infertur ex Apóst. ad Hæbr. 2. ibi: *Numquam Angelos apprehendit, sed semen Abrahæ; sed si sumeret eam, esset cum subsistentia propria: hæc enim in Angelo non distinguitur ab ejus essentia: ergo poterit etiam assumere humanam subsistentem. Quòd autem subsistentia Angelica non distinguitur ab ejus essentia, traditur expressè à D. Thom. 1. p. q. 3. art. 3. ibi: In his, quæ non sunt composita ex materia, & forma, in quibus individuatio non est per materiam individualem, id est, per hanc materiam, sed ipse forma per se individuantur; oportet quòd ipse forma sint supposita, unde in eis non differt suppositum à natura. Et idè docet in 4. contra Gent. c. 15. ad 4. quòd convenientius assumpta est humana natura, quàm Angelica: quia assumptio natura à Deo est in persona, non in natura, in homine autem aliud est natura, & aliud persona: quia est ex materia, & forma compositus, non autem in Angelo, qui immaterialis est.*

19 Concessa majori, dist. causalem minoris; non distinguitur An-

geli subsistentia, radicaliter sumpta, ab ejus essentia, conc; formaliter accepta, nego min. & conseq. Solutio hæc est N. Complut. abrev. in de Generat. disp. 15. q. 1. præcipuè num. 16. in cujus sensu accipit D. Thom. subsistentiam Angeli, dum eam indistinctam ab ejus ponit essentia: aliter enim expressè sibi contrariatur (quod credendum non est) cùm loco citato contra Gent. asserat, naturam Angelicam potuisse assumi sine personalitate: ergo distinguitur juxta ipsum hæc ab illa: Et 3. p. q. 4. art. 1. citatis ait, quòd non posset (natura Angelica) in unitatem divina persona assumi, nisi ejus personalitas destrueretur: ergo sentit esse distinctas. Loquitur ergo de supposito radicali, quod coincidit cum substantia individua, quæ est radix proxima subsistendi, quæque à natura non distinguitur.

Dices, idem posse dici de supposito naturæ humanæ radicali humano, quod nec distinguitur ab ejus natura: ergo ineptè diceret D. Th. congruentius hanc assumpsisse, quàm Angelicam: quia Angelica est indistincta. Nego conseq. nam licèt utraque radicaliter sumpta sit substantia, ut individua, individuatio verò naturæ humanæ sumitur connotativè ad aliquid distinctum, & extrinsecum, nempe quantitatem, & idè saltim connotativè distinguitur ab essentia; individuatio verò Angelica, quæ radicat ejus subsistentiam, tota sumitur ab intrinseco sine ulla distinctione ab essentia adhuc ex parte connotati: undè est intimior hæc naturæ suæ, quàm hu-

mana, & ideo congruentius hæc, quam illa assumi potuit.

DUBIUM. III.

UTRUM OMNIS NATURA CREATA POSSIT à Verbo assumi, vel ab aliquo predicato divino?

20 **N**ON est quæstio de natura substantiali, materiali, & completa, cum talis sit humanitas, quam certum est assumptam fuisse à Verbo; nec de natura spiritali incompleta, cum talis sit anima, quam certum est unitam fuisse illi in triduo mortis; nec de spiritali completa, puta Angelica, quam assumi posse constat ex dubio antecedenti; nec de partibus substantialibus à Christo in ejus Passione separatis, cum tales essent sanguis, capilli, &c. quas ex dictis disp. antecedenti n. 39. constat fuisse tempore Passionis Verbo itidem conjunctas. Difficultas est de partibus corporis incompletis, uti sunt materia, & forma, & de accidentibus. De quibus sit

CONCLUSIO PRIMA.

21 **R**epugnat materiam primam solitariè sumptam à Verbo posse assumi. Assertio hæc est Thomistica, cui adhæret Scotus contra Suarez, & alios. Ratio: quia materiæ primæ repugnat vel propria subsistentia: ergo repugnabit etiam divina, cum hæc pro naturali, & propria sit suffecta. Ant. prob. Tum, quia materia prima non existit nisi

ratione subsistentiæ, & existentiæ totius, cum nec divinitus possit ab his separari: ergo numquam separata poterit per divinam terminari subsistentiam. Tum, quia cui repugnat ratione sui actus ultimus, scilicet existentiæ, repugnabit etiam primus, scilicet subsistentiæ; atqui materiæ primæ solitariè sumptæ, vel ratione sui repugnat existentiæ: ergo & divina subsistentiæ. Argumenta, quæ contra hanc ebullire videntur conclusionem, ennodata manent ex his, quæ in Physica peracta, & capta per Theologum agentes jam supponimus: qua de ratione illa nunc ommittimus.

CONCLUSIO SECUNDA.

22 **R**epugnat, quod forma materialis per Verbum divinum solitariè assumatur: Sic nostri Salm. in præsentia. Assertio hæc in statu conjunctionis ad materiam sic est certa, atque præcedens, & nihilominus prob: nam si adjuncta materiæ posset assumi à subsistentiæ divina, sequeretur, tum, quod in eodem composito essent duæ subsistentiæ partiales; divina alia pro forma; alia creata pro materia: quod reprobant ratio, & N. Complut. abrev. in de Generat. disp. 15. q. 4. Tum quod ex subsistentiis divina, & humana resultaret compositio tamquam ex partibus unam totalem componentibus, quod subsistentiæ divinæ prorsus repugnat: ergo & quod hæc terminet formam corpoream in compositione repertam. Nunc sic; sed æquè repugnat, quod & illam terminet à materia sejunctam: ergo ne-

quit illam ullo terminare modo. Minor subsumpta prob. tum, quia formæ materiali solum competit subsistere subsistentia totius, haud secus quàm materiæ; utraque enim est pars illius. Tum, exemplo accidentis, quod, quia dependet à subjecto, subsistenti autem repugnat talis dependentia, non est capax subsistendi per se; sed, æquè suo modo dependet forma corporea à materia: ergo repugnabit illi subsistere per se.

23 Prob. 2. In sententia adversaria, idèd forma separata potest subsistere, quia potest & existere; sed hæc ratio nil probat. Hæc minor probatur: accidentia enim separata divinitus à subjecto habent existentiam, ut patet in Eucharisticis; & tamen non possunt assumi ad subsistentiam divinam: ergo nec forma ex eo quod existere possit per se; imò minus forma, quàm accidentia: hæc enim in sua linea sunt entia completa, non verò forma materialis: qua de causa difficilius videtur hanc à materia separari, quàm illa à subjecto. Undè sicut accidentia separata ratione dependentiæ aptitudinalis à subjecto, licèt possint existere, non possunt subsistere per se, ita forma materialis separata, licèt posset existere, non verò subsistere: quia semper exigeret quantum ex se est à materia dependere.

SENTENTIA OPPOSITA.

24 **D**Efensatur à pluribus, & gravissimis Thomistis, quos inter numerantur Illust. Go-

doy, & Gonet, Arauxo, & ex extraneis Suarez & alii, cum quibus, & pro quibus obs. 1. Forma materialis potest à materia separari, & sic existere: ergo etiam poterit subsistere subsistentia propria: ergo & divina: hæc enim illam eminenter continet. Consequentia prima probr: quia subsistentia est, quæ constituit naturam proximè aptam, ut existat: ergo si potest per se existere, & poterit subsistere. Concesso. ant. negatur conseq. cujus probationis antecedens disting. Constituit essentialiter naturam aptam ad existendum, nego; connaturaliter, conc. ant. & nego conseq. Quamvis subsistentia sit proxima dispositio ad existendum, non tamen sic indispensabiliter disponit, ut divinitus non possit forma sine tali dispositione existere: quia non essentialiter petit existentia ante se subsistentiam, sed solum connaturaliter, seu de lege ordinaria.

25 Obs. 2. Materia prima non existit, nec subsistit, nisi media forma: ergo priùs hæc existit, & subsistit, quàm materia per eam: ergo forma capax est utriusque; hoc quod parificatur exemplo animæ, quam indè inferimus posse subsistere separatam: quia in composito priùs illi convenit subsistentia, & ratione ejus materiæ. Resp. distinguendo ant. nisi media forma ut quo, conc; ut quod, nego ant. & consequentiam. Explicatur: verum est, quòd subsistentia priùs convenit formæ, ut subjecto quo, hoc est, medio quo actuatur primò materia, ut possit ultimò terminari per existentiam; falsum verò,

rò, quod forma corporea sit sub-
jectum receptivum quod subsistentiæ,
& existentiæ: existit enim, & subsis-
tit per subsistentiam, & existentiam
communicatas toti composito, ut sub-
jecto quod, & ratione illius parti-
bus materiæ, & formæ: Meditatio
diximus forma corporea ad differentiam
formæ spiritualis animæ, cui per se
primò convenit subsistere, & ratione
ejus toti composito: per quod fa-
tisfit exemplo inter arguendum ob-
jecto.

CONCLUSIO III.

26 **A**ccidens nequit assumi
ad subsistentiam divi-
nam, potest verò ad existentiam. Sic
communiter Thomistæ contra plures
Scotistas, & aliquos Nostratum.
Probr. prima pars: quia accidens non
est capax subsistendi per se: ergo
nec uniendi se subsistentiæ divinæ
tamquam propriæ, vel vices pro-
priæ gerenti. Ant. prob. Subsistere
per se dicit omnimodam independen-
tiam tamquam à subjecto; sed acci-
dens nequit à tali absolvi independen-
tia: dicit enim essentialiter inhæ-
rentiam saltim aptitudinalem, cum
ejus esse sit inesse, seu alteri ac-
cidere: ergo nequit sic subsistere.
Prob. secunda pars: accidens po-
test per se existere, ut patet in Eu-
charisticis, quæ sine subjecto exis-
tunt; sed aliàs hæc propria existen-
tia, cujus est capax, continetur emi-
nenter in divina: ergo poterit per
hanc accidens existere, ad illam-
que assumi. Nec obstat, quòd exis-
tentia divina sit substantialis, & ac-
cidentis entitas sit accidentalis. Ma-

Tomo II.

gis enim distant inter se natura crea-
ta, & subsistentia divina, quàm ac-
cidens, & substantia; & tamen Fi-
de credimus naturam creatam per
increatam subsistentiam terminari,
propter hujus eminentialem subsis-
tentiæ creatæ continentiam: ergo
poterit etiam entitas accidentalis ad
existentiam assumi substantialem. Sed

OBJICTIONS.

27 **C**ontra primam partem:
De actu ad potentiam
valet consequentia, ut inquit trita
parœmia; sed actu accidentia Eu-
charistica subsistunt per se: non enim
in alio, nec per aliud: ergo capa-
cia sunt subsistendi per se, & conse-
quenter assumendi ad divinam sub-
sistentiam. Concessa maiori, dist. min.
subsistunt negativè, conc. min; po-
sitivè, nego min. & conseq. Est
duplex modus subsistendi, alius nega-
tivus consistens in non consistendo
in alio, vel per aliud, quæ non con-
sistentia habetur non ratione alicu-
jus entitatis positivæ, ratione cujus
in se, & per se accidens sustentetur,
sed à divina opifice virtute,
quæ accidens privat inhærentia,
quam connaturaliter exigit, relinquens
illud cum sola aptitudine, quam
essentialiter affert: potest enim Deus
conservare rem sine eo, quod acci-
dit rei. Alius est modus subsistendi
per se, scilicet positivus, qui ex-
plicatur non solum per non esse in
alio, sed per entitatem positivam,
positivèque obfistentem esse in alio,
& hic est, quem non habet acci-
dens, ob quod nequit assumi ad

F 3

divi-

divinam substantiam, ut per eam positivè sufficiatur: quo in sensu loquimur.

28 Obs. contra secundam partem 1. De ratione existentiae accidentis est inhærere; sed existentiae divinæ repugnat inhærere, adhuc aptitudinaliter: ergo nequit hæc pro illa substitui. Dist. maj. de ratione existentiae accidentis ex terminis, seu de ratione omnis existentiae, nego; de ratione connaturalis existentiae, conc. maj. & min. & nego conseq. Solùm de ratione existentiae accidentis, quæ est accidentalis, est inhærere: si autem per divinam suppleretur, non esset accidentalis, sed substantialis existentia.

¶ 2. Si albedo assumeretur ab existentia Verbi, hoc denominaretur album, quod rationem offendit: ergo non est admittendum. Negatur sequela: non enim albedo se haberet quasi forma denominans existentiam albam, sed quin potius existentia esset velut forma denominans albedinem existentem, haudsecùs quàm ipsa albedo, quia habet rationem formæ, facit quidem substantiam albam esse, substantia verò, quæ habet rationem subiecti, non facit albedinem substantialem esse.

DUBIUM IV.

*UTRUM PERSONA CREATA POSSIT
divinitus terminare alienam naturam
creatam?*

29 **A**liena est, & impertinens quæstio præsens ad nostrum institutum, quippè quæ

purè philosophicum tangit argumentum, & non nisi obiter, vel adoptivè versat Theologicum. Et ideò breviter ab ea nos expedire conabimur.

CONCLUSIO NOSTRA.

Est negativa adhuc de potentia Dei absoluta, & versatur contra Scotistas. Prob. 1. Ex D. Thom. 3. p. q. 3. art. 1. ad 2. ubi ait. Possè unam personam terminare diversas naturas solius proprium esse divinæ propter ejus infinitatem; cùmque creata finita sit, sequitur hæc non posse. Et quæst. 2. art. 3. ad 1. ait: *Non autem contingit in rebus creatis, quòd idem numero subsistere possit diversis essentiis, sive naturis.* Prob. 2. ratione ex his deducta: Persona divina in tantùm potest terminare alienam naturam, in quantum continet hæc eminenter, estque infinita; sed utrumque est alienum adhuc divinitus à persona creata: ergo huic deneganda est talis terminatio.

Prob. 3. Substantia creata in sensu composito terminandi suam naturam, nequit alienam terminare (aliàs posset aliam, & alias ad usque infinitas, hæcque actu, quod non minus repugnat, quàm actu producere effectus infinitos) sed nec in sensu diviso. Hæc minor prob. sic enim separaretur à propria natura, cujus est modus, modus autem impossibile est à re modificata separari: undè fessio Petri sine Petro, vel à Petro semota non est dabilis: ergo nec quòd detur substantia à propria natura separata.

ARGUMENTA CONTRARIA.

30 **O**bf. 1. Ad continendum opus est infinitate, sed sufficit superioritas; undè videmus, quòd anima eminenter est vegetativa, & sensitiva, & tamen non est infinita: ergo ex capite infinitatis non repugnat, &c. Resp. animam rationalem non dici eminenter sensitivam, & vegetativam, quia contineat alienas animas vegetativas, & sensitivas, sed quia ipsa, una cùm sit, est simul, & formaliter vegetativa, & sensitiva; vegetativa verò hæc, & non alia à se, & similiter sensitiva hæc, & non alia à se; subsistentia verò, quæ terminaret alienam naturam, deberet continere alienam subsistentiam, quod solius divinæ proprium est.

31 **O**bf. 2. Anima nostra non habet virtutem reddendi corpus penetrabile, & impassibile, & similiter quantitas ex se non potest dare corpori majorem extensionem, quàm habet; & tamen anima mediis accidentibus supernaturalibus causat dictos effectus; & quantitas media raritate corpus plus extendit: ergo pariter subsistentia creata, si per Deum disponatur, vel sublimetur, poterit extendi ad naturam extraneam terminandam. Nego conseq. & paritatem: Anima enim, & quantitas defactò habent virtutem ad dictos effectus, vel principaliter, vel instrumentaliter causandos: & solùm

expectant, quòd eleventur, vel disponantur. Subsistentia verò creata adeò longè est à continendo alienæ naturæ subsistentiam, sicut abest differentia Angeli à continendo differentias hominis, & Leonis.

32 **O**bf. 3. Personalitas creata, ut terminaret alienam naturam, non deberet præstare eundem effectum formalem, quem præstaret propria subsistentia: ergo non opus est eminentia prædicta. Ant. prob. nam neque subsistentia divina in Incarnatione præstat eundem effectum, ac præstaret subsistentia humana: hæc enim constitueret personam humanam, cùm tamen subsistentia divina humanam excludat personam: ergo non deberet præstare eundem effectum. Dist. ant.: non deberet præstare eundem formalem, formaliter præcisè talem, conc; formaliter eminenter talem, nego ant. & conseq. Et probationem antecedentis similiter distingue. Est dicere, quòd effectus præstitus à subsistentia aliena non esset idem formaliter ac à propria præstitus, si in ly *formaliter* siltatur; esset verò idem, si ad ly *formaliter* addatur *eminenter*: quia eminenter, & formaliter haberet natura per illum quod præcisè formaliter haberet per alium, quod est subsistere. Et si hoc non sufficeret ad continentiam eminentialem, deficeret hæc Deo respectu cujuscunque effectus formalis, cùm nunquam esset prorsus idem præstitus media causa formali creata, ac à se solùm causatus.

TRACTATUS VIII.

DE GRATIA CHRISTI.

DE assumptione humanitatis per Divinum Verbum hucusque, incongruè licèt, & vel ineptissimè peregrimus. Nunc de his, quæ cum illa coassumpsit (qua de causa hic, & sequentes tractatus, Incarnationis Mysterio cohærentes, de *coassumptis* à Theologis nuncupantur) opere prærium, divina opitulante gratia, agendum duximus. Sit ergo

DISPUTATIO I.

DE GRATIA CHRISTI SUBSTANTIALI.

2 Gratia Christi trimembris à Theologis consideratur: prima quarum dicitur substantialis, significata in illis verbis Joan. **1.** *Verbum Caro factum est*: diciturque substantialis, (alio nomine *gratia unionis*) quia non est qualitas, vel forma accidentalis animam Christi fantificans, sed ipsum Verbum divinum unitum substantialiter, constituentque illum, non Filium adoptivum, quod facit in nobis gratia habitualis, sed Filium naturalem Dei, quod solius Christi proprium est. Pro hac ergo gratia substantiali hanc primam disputationem instituimus. Alia

est gratia habitualis, significata in illis verbis laudati Joan. *plenum gratie, & veritatis*; Et in hac convenimus nos membra Christi cum capite nostro Christo, licèt non quoad effectum Filiationis adoptivæ, ut infra dicemus disp. 2. quam huic secundæ dicabimus gratiæ. Alia denique est gratia Christi capitalis, significata in illis verbis ipsius Joan. & cap. *de plenitudine ejus omnes accepimus*: consistitque in ejus habituali gratia connotante gratiam unionis, influenteque in gratiam nostram, sicut caput in inferiora membra: Et de hac agemus gratia in tertia & ultima hujus tractatus disputatione.

DUBIUM I.

AN HUMANITAS CHRISTI SANCTIFICETUR per aliquid substantiale ex unione ad Verbum.

NOSTRA RESOLUTIO

3 **E**st affirmativa, & communis Theologorum contra Rada, & Castillo. Prob. 1. ex D. Thom. (omissis aliorum SS. PP. non adeò expræssis testimoniis) qui 3. p. q. 7. in Proæmio sic ait: *De gratia Christi considerandum est. Primò quidem de gratia ejus secundum quod est*

est quidam singularis Homo. Secundò, de gratia secundum quod est caput Ecclesie: nam de gratia unionis jam dictum est; sed dictum fuit usque ad quæstionem præsentem de Verbo unito nostræ humanitati, & hujus partibus; Verbum autem sic unitum est quid substantialiale: ergo datur gratia substantialis Christum sanctificans.

¶ Prob. ratione: Unio ad Verbum, seu Verbum unitum causat omnes, imò excellentiores effectus, quàm gratia habitualis, & accidentalis: ergo erit gratia sanctificans, & sanctificans substantialiter. Hæc secunda pars consequentiæ legitimè infertur: quia formæ substantiali substantialis effectus est tribuendus. Ant. prob. Effectus gratiæ habitualis sunt à peccato mundare, reddere subjectum dignum dilectionis divinæ, jus ad gloriam præstare, & constituere Filium Dei; sed ex unione ad Verbum resultant in humanitate Christi omnes isti effectus, & cum excellentia super à gratiam provenientes: est enim Christus non Filius adoptivus, sicut nos, sed naturalis sicut nullus, ex quo oritur jus ad gloriam naturale; est item Sanctus, mundus, & dilectus, & non per participantem gratiam, seu participationem naturæ divinæ, sed per ipsam naturam divinam participatam, & unitam substantialiter: ergo tenet ant.

ARGUMENTA OPPOSITA.

4 **O** Bf. 1. Effectus formalis, & primarius alicujus formæ nequit præstari nisi ab ipsa forma cujus est: est enim ipsa forma

communicata subjecto; sed effectus formalis gratiæ habitualis est sanctificare: ergo nequit à Verbo præstari. Concessa maj. dist. min. Est sanctificare accidentaliter, conc; substantialiter nego min. & dist. conf. nequit præstari à Verbo accidentaliter, conc; substantialiter, nego conseq. Contra, dices: ergo eadem facilitate poterimus asserere, quòd denominatio albi poterit à duplici præstari forma, alia accidentali, substantiali altera. Nego conseq. quia esse album est effectus determinatæ, & infimæ speciei: & ideò determinatam, infimæque speciei formam exigens: non sic esse Sanctum, dilectum Deo &c. Hoc enim potest ex multis titulis, seu per diversa media, formasque, vel quasi formas haberi, ut probatum est in conclusione. Sed replicabis, &

5 **O** Bf. 2. Sanctitas non modò reddit objectum congruum dilectionis Dei, sed & dat posse radicale, vel & proximum ad redamandum, & operandum supernaturaliter; sed hos non dat effectus Verbum divinum unitum hypostaticè, cum non communicetur per modum formæ: ergo ab illo non sanctificatur anima Christi substantialiter. Concessa maj. nego min. Verbum enim divinum omnes illos effectus causat in Humanitate cum differentia tamen, quòd effectum primarium constituendi Humanitatem Deo gratam, dignamque ejus dilectione, communicat physicè, media natura divina per modum subsistentiæ absolutæ, & existentis communicata; effectum verò subsecutum radicandi operationes su-
per-

pernaturales, & beatitudinem causat moraliter, in quantum radicat moraliter gratiam habitualem, ut dubio 3. amplius explanabimus.

6 Obs. 3. Sequitur ex conclusione, quod gratia habitualis, seu accidentalis prorsus est inutilis, & otiosa: ergo ruit. Ant. prob. quia subsistentia divina continet creatam, omnesque hujus communicat effectus: hæc opus est deficiat in Incarnatione; sed etiam gratia unionis, seu substantialis sic se habet respectu gratiæ accidentalis: ergo hæc superfluit. Resp. negando ant. ad cujus probationem concessa majori, negomin. quia, ut nuper dictum est, unus ex effectibus physicis gratiæ est, radicare per modum formæ physicæ operationes supernaturales: quem effectum, licet quantum ad perfectionem contineat gratia unionis; quantum verò ad præstandum illum, non continet nisi moraliter; alioquin exerceret rationem formæ physicæ, quod Deum dedecet. Unde ad hunc effectum opus est gratia habitualis: non ergo est inutilis hæc.

DUBIUM II.

UTRUM UNIO HYPOSTATICA SIT RATIO formalis sanctificandi substantialiter Humanitatem Christi?

7 **P**rocedit hoc dubium inter Auctores concedentes (vel permittentes disputationis ergo) distinctam ab extremis unionem. Et supponimus Verbum divinum esse sanctificans ut quod Humanitatem; de ratione verò formali disputamus in

præsenti, & dub. sequenti.

NOSTRA RESOLUTIO

8 **E**ST negativa, quam tenent communiter Thomistæ contra plures Juniores, quibus accedit oppidò Boliv. in præf. dub. 3. n. 57. Prob. ratione 1. Unio hypostatica in primis non est sanctitas per essentiam, aliàs non distingueretur à Deo; sed nec est per participationem naturæ divinæ, aliàs esset indistincta à gratia habituali, hæc verò otiosa: quia unio radicaret per modum naturæ virtutes, & operationes supernaturales: ergo nullo modo est sanctificans substantialiter Humanitatem. ¶ Prob. 2. Applicatio sanctitatis ad subjectum sanctificandum non est sanctitas (sicut applicatio ignis ad calefaciendum nec est ignis, nec calefacit: & ad rem proximius, applicatio seu unio gratiæ habitualis ad nostras animas non est gratia) sed unio humanitatis cum Verbo nihil est aliud, quàm applicatio sanctitatis ad illam. Hæc minor prob. omnis unio formalis cum subjecto est applicatio formalis formæ (nam quod unio, seu actio unitiva activè præstat, id præstat formaliter unio) atque actio unitiva est applicatio activa: ergo unio erit applicatio formalis alicujus formæ; sed non alterius formæ, quàm sanctitatis: ergo ita est.

ARGUMENTA CONTRARIA.

9 **O**bs. 1. Unio hypostatica perfectior est gratia habitua-

bituali: ergo perfectiùs ista sanctificabit; sed ista accidentaliter: ergo unio substantialiter: Concesso ant. nego conseq: stat enim aliquid esse perfectiùs gratia, quod tamen non sanctificet, ut apparet in existentia ipsius gratiæ, quæ absolutè excedit hanc, & tamen existentia non sanctificat: & in ipsa unione hypostatica, quæ excedit visionem beatam in perfectione, & tamen beatitudo non consistit in tali unione, sed in visione: quia ultra perfectionem requiritur, quòd effectus correspondeat naturæ, seu speciei formæ cum tributis.

10 Obs. 2. Inter effectus gratiæ numeratur mundities à peccato; sed in hac excedit gratiam unio hypostatica: hæc enim incompatibilis est cum peccato levi, illa verò non: ergo excedit unio gratiam in sanctificando; sed hic excessus non aliundè oritur, nisi ex eo quòd unio substantialiter, gratia accidentaliter sanctificat: ergo ita est. Dist. maj. effectus gratiæ est mundities à peccato ratione ipsius gratiæ, conc; ratione alicujus connotati, nego maj. & dist. min. In hac excedit unio gratiam formaliter, nego; connotativè, conc. min. & nego conseq. Concedimus in unione hypostatica adesse munditiam omnem, etiam à peccato levi: hanc autem non ab ipsa unione, sed à forma, quam connotat, unita oriri, sicut etiam in unione gratiæ habitualis adest mundities non verò per unionem gratiæ, sed per gratiam unitam. Similiter (quod amplificat solutionem) in visione beata non solum est mundities à pec-

cato levi, verùm & impotentia peccandi; & tamen visio beata non est forma sanctificans: ergo pariter

11 Obs. 3. Non repugnat esse unionem, seu applicationem cum esse simul formam sanctificantem, ut patet in intellectu, quæ simul est forma denominans intelligentem, & unio intelligibilis cum objecto cognito: ergo ruit ratio secunda conclusionis. Nego paritatem: quia intellectus pertinet ad duas lineas, naturalem scilicet, & intelligibilem, idè intellectio ipsi correspondens secundum quòd est actio physica, denominat ipsum physicè, & naturaliter intelligentem: Secundum verò quòd est unio intelligibilis, ipsum intelligibiliter unit cum objecto. Non sic unio hypostatica, quippèquæ ad unum, & hunc ordinem naturalem expectat: & idè nequit esse simul applicatio formæ, & forma applicata.

DUBIUM III.

A QUO SANCTIFICETUR SUBSTANTIALITER Humanitas Christi?

RESOLUTIO NOSTRA.

12 **N**atura divina sub mere subsistentiæ absolutæ, & existentæ est unica ratio sanctificandi humanitatem Christi. Hæc sententia, prout jacet, est propria & singularis N.N. Salmant. ab ipsis inventa ut conformior rationi, nostræque Thomisticæ doctrinæ, eamque tradunt in præsentia à n. 57. & in primis quòd natura divina sit ratio sanctificans probatur ex Damasc. lib.

lib. 5. Fidei c. 15. ibi: *Ipse (id est Christus) se ipsum unxit, ungens quidem ut Deus sua Deitate: unctus autem ut Homo, siquidem Deitas est unctio humanitatis.* Et ex 6. Synodo generali act. 17. ubi dicitur, quòd Humanitas Christi fuit *perfussa divinitate, & ab ipsa quasi penetrata;* sed idem est in bona Theologia Christum fuisse unctum, & Deificatum, ac esse sanctificatum: ergo à natura divina seu Deitate fuit ejus humanitas sanctificata.

¶ Prob. 2. ratione: natura namque divina constituit Deum sanctum ad intrà: ergo ipsa etiam constituit sanctum ad extrà id, cui communicatur, si capax sit sanctitatis; sed capax est illius humanitas Christi: ergo. Nec obest, quòd natura divina communicetur mediatè, hoc est mediante personalitate Verbi: nam etiam subsistentia absoluta, & existentia divina sic communicantur, & tamen ab illis habet effectus subsistendi per se, & existendi.

13 Prob. 3. Per exclusionem personalitatis divinæ, ad quam recurrunt plures Thomistæ cum Mag. à S. Thoma, & Contenson: Personalitas non est sanctitas formalis: ergo ab ea nequit humanitas sanctificari. Prob. ant. omnis sanctitas est perfectio; sed personalitas non dicit perfectionem, ut probatum nobis est tr. de Trin. disp. 2. dub. 4. ergo. Major prob. Sanctitas constituit objectum dignum dilectionis divinæ; sed objectum non aliundè redditur dignum dilectionis, nisi ex bonitate, seu perfectione: ergo sanctitas est perfectio, seu dicere debet perfectionem.

Respondet Bolib. Personalitatem divinam licet non dicat perfectionem ad intrà, hoc est in ordine ad divinam naturam, ut illam perficiat, illam tamen dicit ad extrà, hoc est in ordine ad naturam creatam perficiendam. Sed contra est: quia si in se non est perfectio, quomodo naturam perficiet, vel creatam? Tum, quia jam ex hoc sequeretur inconveniens, ob quod relationibus denegamus perfectionem, esse scilicet tres perfectiones in divinis realiter, & specificè distinctas, & consequenter se excedentes: unde & Personæ essent inæquales in perfectione, seu ratione perficiendi ad extrà, quod nec audiat.

14 Prob. 3. Quia adhuc dato & non concessio, quòd personalitas diceret perfectionem, non esset ratio formalis sanctificandi: ergo multò minus, si perfectionis expers sit. Ant. prob. nullum attributum, estò dicat perfectionem, sanctificat naturam divinam: ergo nec divina personalitas, licet dicat perfectionem, sanctificabit divinam, & consequenter nec humanam naturam. Consequentia hæc patet à paritate rationis, cum utrumque, & attributum, & personalitas supponant divinam naturam sanctam, & sanctificatam per semetipsam. Ant. prob. Si attributum v. g. voluntas sanctificaret naturam divinam, ejus participatio formalis, nempè Charitas, etiam sanctificaret naturam humanam: sed falsum est apud omnes Charitatem sanctificare naturam humanam: hanc enim supponimus sanctificatam per gratiam; ergo & voluntatem divinam sanc-

sanctificare naturam divinam.

Respondet Bolib. asserendo, quòd attributa, imò & personalitates verè sanctificant *ad intrà*; & tamen ait, quòd sub hoc munere sanctificandi non participantur à prædicatis creatis, quæ sunt participationes formales ipsorum, ut patet, inquit, in fide, quæ est participatio formalis cognitionis, vel luminis divini; & tamen non imitatur illud in hoc, quod est esse incompatible cum peccato, cum potius fides compatiatur cum eo, ut experientia constat: ergo non ex eo, quod voluntas divina sit sanctitas ad intrà, sequitur quòd Charitas illam participans formaliter, imitetur eam in hoc, quod est sanctificare.

15 Pro hac dispellenda responsione nota, quòd nulla creatura naturalis, etiam Angelica, est participatio formalis alicujus divini prædicati: quia nulla imitatur Deum secundum modum proprium ipsius: est enim natura divina ratio, & radix amandi, & videndi Deum in se ipso, ad quod nulla substantia, nec accidens naturale accedere potest: debet ergo esse participatio formalis Dei aliquid supernaturale; non tamen omne supernaturale, sed illud quod habet in se modum formalem prædicati divini: si enim ab illo absumitur, ut fides v. g. quæ obscure cognoscit, cum Deus clarissimè cognoscat, & misericordia, quæ in Deo est virtus theologalis, & in homine moralis, & temperantia, quæ solum est virtualiter in Deo, in homine verò vel formaliter, & sic de reliquis; his in casibus, & simi-

libus non datur participatio formalis, sed virtualis: ad formalem enim opus est, ut inter virtutem divinam participatam, & creatam participantem detur duplex conceptus formalissimè talis, quorum participans habeat eundem modum essendi, ac participatus, cum sola differentia finitatis, & infinitatis.

Undè si attentè circumspicias, hæc sola invenies esse participationes formales prædicatorum divinatorum, scilicet unionem hypostaticam, gratiam, charitatem, lumen gloriæ, & harum actus virtutum. Ex quibus patet jam ad Bolibaris responsionem: sanctitas enim est ex illis prædicatis, quæ participantur formaliter à creatis supernaturalibus, & consequenter, vel non datur in attributis, & relationibus, vel si datur, ut ipse vult, debet participari à charitate, quæ est participatio formalis divinæ voluntatis, quod non concedet: ergo nec debet concedere voluntatem esse sanctitatem: ergo nec personalitatem Verbi: eadem enim est ratio pro relatione, ac pro attributo.

16 Prob. jam directè conclusio quoad secundam partem, scilicet quòd natura divina non sub expressione naturæ, sed sub expressionibus subsistentiæ absolutæ, & existentiæ sanctificat Humanitatem Christi: nam sub ea expressione illam sanctificat, sub qua formaliter communicatur; natura autem divina licet materialiter, & identicè communicetur ut natura, non verò formaliter, sicut subsistentia, & existentia; quæ quia subrogantur loco subsistentiæ, & existentiæ creaturarum formaliter, & ex intentio-

ne supplendi, & complendi illas communicantur; cum verò non distinguantur à natura, ideò illis communicatis directè, hæc quasi indirectè unitur: non enim unitur, ut suppleat rationem naturæ in Humanitate, cùm verè sit natura. Hinc ergo, oritur, quòd sanctitas substantialis Humanitatis Christi à natura est divina, non quidem ut natura, sed sub expressionibus subsistentiæ absoluta, & existentia.

ARGUMENTA OPPOSITA.

17 **O**Bs. I. Forma sanctificans physicè, radicare debet physicè dona, virtutes, & operationes supernaturales; sed natura divina sub expressionibus subsistentiæ, & existentia non illa radicat in Humanitate Christi: aliàs huic communicaretur per modum formæ physicæ, eo modo quo gratia accidentalis habitualis: ergo natura divina sic sumpta non est gratia substantialis. Resp. disting. maj. Forma sanctificans physicè tam quoad effectum primarium, quàm secundarium sanctitatis, conc; sanctificans physicè præcisè quoad effectum primarium, nego maj. conc. min. & nego conseq.

Gratia sanctificans binum habet effectum, primarium alium, scilicèt constituere objectum congruum divinæ dilectionis, & hunc communicat Humanitati natura divina sub expressionibus dictis, non verò communicatis per modum formæ, sed per modum termini physici: est enim proprium subsistentiæ, & existentia terminare physicè naturam per ip-

fas subsistentem, & existentem. Alius est effectus secundarius, radicare scilicèt attributa, seu dona supernaturalia, & hunc effectum tribuit natura divina *sub expressione naturæ*, non verò per modum formæ physicæ, de cujus ratione est imperfectio, scilicèt perficiendi se per compartem subjectivam, in qua sustentatur, sed moraliter in quantum, supposita sanctitate physica, & perfectissima effectus primarij, fit Humanitas digna, cui omnia dona supernaturalia, quorum capax est, conferantur. Diximus *sub expressione naturæ*: nam sicut ad intrà per conceptum naturæ radicat attributa divina, ejusque operationes, sic ut ad extrà radicentur moraliter attributa, & dona supernaturalia, congruentior est expressio naturæ, quàm subsistentiæ, & existentia. Undè in summa tota sanctitas refunditur in naturam divinam: nam si loquamur de physica, quoad effectum primarium tribuitur physicè à natura per modum subsistentiæ, & existentia; si verò de sanctitate morali, & quoad effectum secundarium, hæc communicatur moraliter à natura sub expressione naturæ, ut dictum est.

18 Per quod fatissit dubio, an scilicèt Humanitas Christi sanctificetur per unionem ad Verbum finitè, an vè infinitè? Dicendo quòd utroque modo, finitè quidem, & physicè, si attendatur ad physicum, & primarium effectum sanctitatis: neque enim physicè capax est subjectum finitum sanctitatis infinitæ; infinitè verò moraliter, si intendatur in effectum secundarium, præstitum morali-

raliter à natura divina per modum formæ moralis communicatæ ; quod appositè expresse D. Thom. 3. p. q. 48. art. 2. ad 3. ibi : *Dignitas carnis Christi non estimanda est solum secundum carnis naturam, sed secundum personam assumentem, in quantum scilicet erat caro Dei, ex quo habebat dignitatem infinitam.* Et hac de causa diximus supra tract. 7. disp. 1. à n. 48. Satisfactionem Christi esse valoris infiniti, scilicet moralitèr.

19 Obs. 2. Estò personalitas divina non perficiat Deum, potest tamen Humanitatem perficere : ergo & sanctificare : ruit ergo ratio præcipua conclusionis. Ant. prob. Personalitas Divina aliquem effectum physicum tribuit Humanitati : ergo nequit non illam perficere : omne enim subjectum perficitur per formam, quam recipit, si aliàs mala non est : quantò plùs si bona, ut personalitas divina est ? Resp. 1. Permissò, & non concessò ant. negando primam conseq. Stat enim quòd aliquid sit perfectio, & perficiat, & tamen non sanctificet, ut patet in attributis divinis respectu Dei, & in pluribus supernaturalibus creatis, quæ creaturam perficiunt, & tamen non illam sanctificant.

Resp. 2. negando ant. ad cuius probat. dist. ant. Tribuit effectum physicum dicentem perfectionem, nego ; illam non dicentem, conc. ant. & nego conseq. cum probatione imbibita sub eadem distinctione. Explicatur hæc solutio in ipsa personalitate divina, quæ reddit naturam divinam subsistentem, tribuitque illi effectum physicum subsisten-

di relativè, & tamen quia ex se non dicit perfectionem, non illam perficit : idem ergo erga naturam humanam puta intelligendum, quòd scilicet, estò personalitas divina tribuat illi physicum effectum subsistendi non ideò illam perficiet, & minus sanctificabit.

20 Obs. 3. Humanitas unitur Deitati per divinam personalitatem : ergo per istam sanctificatur : quod confirmat D. Aug. lib. 15. de Trinit. cap. 26. ubi ait : Tunc humanitatem fuisse sanctificatam, *quando divina juncta est Persona.* Et expressius id docet D. Thom. 3. p. q. 6. art. 6. ibi : *gratia unionis est ipsum esse personale.* Et q. 7. art. 3. ad 5. vocat hanc gratiam personalem : ergo ruit conclusio. Concesso ant. dist. conseq. per istam sanctificatur tamquàm per rationem formalem sanctificandi, nego ; tamquàm per medium, quo advenit ratio sanctificativa formalis, conc. conseq. Ex quo patet ad testimonia SS. Aug. & Thom. Resp. enim quòd Persona, seu esse-personale est quidèr sanctificativum quòd Humanitatis Christi, non verò ratio formalis qua, de qua nobis sermo est. Et in hoc sensu gratia unionis dicitur à D. Thom. gratia personalis.

21 Obs. 4. Per divinam personalitatem unitur Humanitas intimiùs cum natura divina, quàm per gratiam. Item per divinam personalitatem redditur Humanitas munda ab omni labe, imò à potentia labendi ; sed hi sunt effectus gratiæ, seu sanctitatis, imò & excedentes illos : ergo erit etiam sanctitas divina persona-

sonalitas. Hæc autem nimis, & ideo nihil probant: nam unio hypostatica intimiùs unit humanitatem Deitati, quàm gratia, seu sanctitas creata, & tamen unio non est sanctitas, nec gratia. Similiter attributa divina sunt mundissima, ab omni labe immunia, imò incapacia illam contrahendi, & tamen ipsa non sunt sanctitas *ad intrà*: quia effectus primarius sanctitatis, qui est reddere obiectum congruum dilectionis divinæ, solius proprius est naturæ divinæ; vel formaliter talis respectu sanctitatis substantialis, vel participata formaliter respectu accidentalis sanctitatis. Plura sunt, & alia argumenta contra conclusionem, quæ tamen omittimus, cum potius obnubilent, quàm illustrent aciem mentis studentium, materiaque eorum, nec ita sit utilis, ut non sit dispensabilis, nec ita intacta, ut ex his, quæ in præsentibus, & in antecedentibus tractatibus tradita sunt, quantum fas est, non appareat, imò & eorum vis dispareat.

DISPUTATIO II.

DE GRATIA HABITUALI CHRISTI: ET
virtutibus eam consequentibus.

Gratia Christi habitualis, sive accidentalis sequitur examinanda, quæ veluti minor ad majorem, & accidens ad substantiam, ad gratiam superadvenit substantialem: ait enim D. Thom. 3. p. q. 8. art. 13. in corp. *Gratia habitualis Christi intelligitur ut consequens hanc unionem (hypostaticam) sicut splendor So-*

lem. Pro cuius perfecta intelligentiâ præ oculis habenda sint, opere præteritum est, ea, quæ in tract. de Gratia nostra habituali in hujus operis corpore tertio dixerimus, ut ex illorum cum istis collatione, plena, atque perfecta hujus disputationis intelligentiâ possideatur.

DUBIUM I.

UTRUM ANIMA CHRISTI ORNATA
fuerit gratia habituali: Et ad quod
hæc fuerit necessaria?

RESOLUTIO NOSTRA.

Anima Christi præter gratiam unionis substantialem, gratiam possidet habitualem, seu accidentalem, ejusdem rationis cum nostra, & Angelica. Sic D. Thom. 3. p. q. 7. art. 1. ibi: *Dicendum, quod necesse est ponere in Christo gratiam habitualem.* Illum sequuntur communiter Theologi, sic sententiæ huic firmiter adhærentes; ut contraria improbabilis, temerariæ, erroneæ, & hæreticæ notis inuratur, maxime si cum illis verbis Joan. 1. conferratur: *Vidimus gloriam ejus, quasi Unigeniti à Patre plenum gratia, & veritatis per quam gratiam intelligunt PP. cum D. Bern. Serm. 16. in Cant. & D. Thom. in hunc locum donum creatum, non substantiale, & increatum: sicut in tho veritatis creatam construunt, non increatam, cognitionem.*

2 Ratio prima D. Thom. in hanc formam reducitur: *Quantò aliquid plus Deo est proximiùs, plus ejus cha-*

charismatum dona participat, quorum capax sit; atqui natura humana Christi omnes res creatas, etiam Angelicas in accessu ad Deum superat: cui enim Angelorum dixit aliquando *3* *Filius meus es tu?* Ergo maximè conveniens fuit, ut gratia, & gratia excellentissima super omnium gratias fuerit decorata. ¶ Ratio secunda est, quia Christus Dominus ratione gratiæ habitualis connotando gratiam unionis, est caput omnium juxta illud Joan. 1. *de plenitudine ejus omnes accepimus, & gratiam pro gratia.* Sed perfectio, quæ est in membris (maximè homogeneis cum capite, qualia sunt hominis puri cum homine Deo) debet à capite derivari, vel cum illius perfectione conformari: ergo supponunt in capite illam, quæ ex ipso ad ipsa derivatur. Nunc sic; sed homines hac gratia decorantur habituali: ergo supponunt eam in capite Christo velut in fonte locupletissimè contentam.

ARGUMENTA OPPOSITA.

3 **O**bs. 1. In humanitate sanctificata per gratiam unionis non datur capacitas, ut sanctificetur per habitualem: ergo hæc non datur in Christo. Ant. prob: effectus primarius gratiæ habitualis præcontinetur eminenter in substantiali: ergo semel causatus per hanc, nequit iterum per illam causari, sicut semel quòd humanitas existat, & subsistat per existentiam, & subsistentiam divinas substantiales, incapax est existendi, & subsistendi per accidentales creatas. Resp. negando

ant. cujus probationis ant. dist. præcontinetur adæquatè, nego; inadæquatè, conc. ant. & dist. conseq. semel causatus nequit iterum causari sub eodem modo, conc; sub diverso, nego conseq.

Est dicere, quòd gratia unionis causat quidem effectum sanctitatis in humanitate; at non adæquatè: deficit enim radicatio per modum formæ physicæ operationum supernarum, quæ quidem radicatio addita effectui primario à gratia habituali præstito, illam à substantiali diversificat in modo sanctificandi humanitatem, quin ex hac radicatione sequatur major sanctificatio in accidentali, quàm in substantiali gratia; sed quinimo imperfectior: oritur enim hoc ex summa perfectione gratiæ substantialis, quæ non potest exercere rationem formæ physicæ. Exemplum subsistentiæ, & existentiæ divinarum non urget: quia præterquamquòd continent eminenter creatas, præstant effectus existendi, & subsistendi completè, quod non facit sanctitas substantialis ob rationem datam.

4 **O**bs. 2. Subjectum tale substantialiter per unam formam non redditur tale accidentaliter per aliam: ergo humanitas sanctificata substantialiter nequit talis accidentaliter denominari: Ant. constat ex his, quæ tradunt N. Complut. abrev. in de Generat. disp. 5. n. 7. Scilicèt, substantiam non habere partes substantiales, & consequenter extensionem substantialem: quia sic non posset habere partes accidentales, seu accidentalem extensionem ratione

quantitatis; & consequentia est legitima. Resp. distinguendo ant. non red- dicitur tale, talique modo, conc; tale, sed modo non tali, nego ant. & conseq.

Diversus est quasi specificè modus sanctificandi substantialiter, ab accidentaliter: nam cum id dicamus esse specie distinctum ab alio, quod radicat proprietates distinctas, vel quas non radicat aliud, hoc fit in præsentī, quòd sanctitas accidentalis radicat phisicè operationes supernaturales, quas non radicat substantialis: undè infertur, quòd earum effectus sit specificè, vel quasi specificè distinctus. Si autem substantia haberet partes, extensionemque substantiales, inintelligibilis esset distinctus modus extensionis à quantitate præstandus, ideòque semel extensa substantialiter, impossibile foret, quòd talis esset accidentaliter.

5 Obs. 3. Sequitur ex conclusione Christum esse Filium adoptivum ex gratia accidentali, & naturalem ex gratia substantiali, quod non est admittendum: ergo nec ea, ex qua id sequitur, conclusio. Resp. negando sequelam: nam denominatio Filii convenit subjecto in quantum Personæ, cumque in Christo unica, hæcque divina sit Persona, quæ Filius naturalis Dei est, ideò talis, & non adoptivus erit Christus Filius Dei.

¶ Contra: Filiatio adoptiva est effectus formalis gratiæ habitualis accidentalis: ergo hac communicata, & ille communicetur opus est: ergo ruit solutio. Dist. ant. Filiatio est effectus formalis primarius, nego; se-

cundarius, conc. ant. & nego con- seq. Denominatio Filii adoptivi est effectus secundarius gratiæ habitualis, & ideò potest non communicari, si subjectum non sit capax, uti accidit in anima, quæ separata à corpore exuit denominationem Filii, quæ erat effectus secundarius Personæ, quique solùm huic competit, non verò ei, quod persona non est, sicut anima. Corpus etiam Christi habet in Eucharistia extensionem quoad se, quæ est effectus primarius quantitatis, non verò extensionem in ordine ad locum, quæ est effectus secundarius ob incapacitatem accomodandi eam, (aliàs magnam, & diversimodè figuratam) parvæ quantitati vini, vel Panis Eucharistici, & diversimodè dispositæ. Sic ergo in præsentī: est enim incapax Persona divina denominandi se Filiam adoptivam Dei, ideòque suspenditur hic effectus secundarius gratiæ accidentalis. Sed replicabis, &

6 Obs. 4. Humanitas Christi per gratiam habitualem est Deus (vel deificata) per participationem formalem, & insuper est Deus per essentiam per gratiam substantialem: ergo etiam erit Filius naturalis, & adoptivus secundum diversas gratias; at si hoc repugnat, & primum: ergo & una ex gratiis saltim habitualis. Resp. distinguendo ant. est Deus per participationem, & per essentiam primariò, nego; primariò per participationem, & secundariò per essentiam, conc. ant. & nego conseq. Concedimus Christum esse sanctificatum, & Deificatum accidentaliter per gratiam habitualem, qui-

quidem effectus primariò convenit ei : quia non præsupponitur alteri conveniens ; esse verò sanctificatum , & deificatum substantialiter convenit ei secundariò , quatenùs priùs supponitur hæc denominatio Sancti, & Dei in ipso Deo per prædictam gratiam substantialem præstita , quàm humanitati data.

Ex quo sequitur , quòd nec est otiosa hæc sanctitas in humanitate : quia licèt secundaria , est substantialis , & condignificans infinite operationes Christi. Nec alia accidentalis est inutilis : quia licèt accidentalis , radicat illas per modum formæ physicæ. Quare verò non dicatur Christus Filius naturalis , & adoptivus simul ob diversas gratias , ostensum est suprâ , & quòd paritas inter denominationes Dei , & Filii non tenet.

7 Ex his jam constat secunda pars tituli dubii , & ad quid scilicèt deserviat hæc gratia habitualis , sive accidentalis ? Duo sunt illius fines ; primus , ut anima Christi sanctificata accidentaliter possit physicè , & connaturaliter , hoc est , sine recurso ad miraculosam elicentiam , influere in operationes supernaturales. Secundus , ut fervetur uniformitas quantum fas est inter caput hominum , & ejus membra , quatenùs hæc , & illud eadem informentur gratia habituali : & cùm non possimus de plenitudine gratiæ substantialis accipere , nec tanta deceat excellentia puros homines , accipiamus saltim de plenitudine habitualis gratiæ.

8 Dices 1. hoc solum probare in Christo dari virtutes proximas

actuum supernaturalium , non verò gratiam habitualemente eas radicantem , ut patet in actibus Fidei , & spei , quæ connaturaliter eliciuntur à peccatore , quin tamen habeat gratiam habitualemente , sed solum virtutes proximas , fidem , & spem. Sed contra : primò , nam licèt Fides , & spes operentur sine gratia connaturaliter , hoc est sine miraculo , non tamen connaturalissimè , cùm sit proprium cujuslibet virtutis connaturalissimè existentis actu radinari in aliqua natura : Undè oritur , quòd hujusmodi virtutes habent in peccatore statum imperfectum. Secundò : quia licèt hoc admittatur loquendo de aliquibus virtutibus non ita perfectis , loquendo verò de virtutibus sublimibus , ut sunt charitas , & lumen gloriæ , falsum profus est : & cùm in Christo dandæ sint hæc sublimes virtutes , insuper & modus connaturalissimus operationum , statusque perfectissimus aliarum virtutum inferiorum , proindè & gratiam habitualemente , quæ cunctas radicet , admittere debemus.

9 Dices 2. effectus primarius gratiæ habitualis non est sanctificare subjectum : ergo ad hunc effectum non opus est gratia habitualis , maximè præsupposita gratia substantiali. Ant. prob. nam si gratia communicaretur lapidi , constitueret hunc participem naturæ divinæ , non tamen Sanctum , & amicum Dei : ergo signum est effectum primarium hunc non esse , sed primum. Si autem negetur gratiam posse recipi in lapide : quia gratia in ordine supernaturali habet rationem naturæ , de cujus est

ratione radicare operationes supernaturales, quarum subjectum incapax est lapis.

Contra: quia lapis potest à Deo assumi ad essendum, & subsistendum per subsistentiam, & existentiam divinas: ergo multò meliùs ad participationem naturæ divinæ media gratia. Resp. sustinendo solutionem inter arguendum datam, & ad instantiam dicimus, quòd natura divina potest communicari lapidi secundùm numeram subsistendi, & existendi: quia illorum capax est, non verò præstare denominationem sanctæ, quia incapax illius est: undè & hoc paradigma in arguentem redditur: quia si natura divina adhuc communicatis effectibus indistinctis ab ejus sanctitate nequit hanc communicare lapidi, quia incapaci, nec gratia habitualis poterit sanctificare lapidem, cum sanctificatio radice operationes supernas, quarum incapax eliciendi lapis est.

QUÆDAM QUÆSTIUNCULÆ.

10 *QUÆRES I.* An in Christo fuerit gratia habitualis à primo instanti suæ conceptionis? Resp. affirmativè: tum, quia illam habere maximam innuit perfectionem, quæ Christo Domino ex tunc non videtur deneganda. Tum, quia statim cœpit elicere operationes supernaturales charitatis, religionis, atque gratitudinis, quas, ut operaretur conaturaliter, gratia indigebat habituali. Tum demùm, quia hæc, licet non sit proprietas rigorosa unionis hypostaticæ, est tamen illi con-

naturalis, ut ex D. Aug. inquit D. Thom. 3. p. q. 7. art. 13. ad 2. ergo. Et hinc inferto, quòd ex tunc habuit Christus gratiam in tota illa intensione, quam habere potuit de potentia Dei ordinaria, & quòd nunquam accepit majorem intensiõnem: quia fuit perfectè beatus, nec in visione beata aliquid profecit, ut tenent communiter Theologi. Cùm enim visio beata sit terminus gratiæ habitualis, sequitur, hac non aucta, quòd nec illa crevit. ¶ Nec obest illud Lucæ 2. *Proficiebat sapientia, & atate, & gratia apud Deum, & homines*: nam hæc intelliguntur verba de augmento gratiæ non in se, sed in ostensione ejus, & effectibus, ut appositè interpretantur D. Th. 3. p. q. 7. art. 12. ad 3. Naciancen. N. Ciril. & alii à N. Paulo laudati.

11 *QUÆRES II.* An anima Christi ornata fuerit omnibus illis virtutibus supernaturalibus, quæ compatiuntur cum unione hypostatica, & visione beata? Ante responsionem nota, nullam esse virtutem moralem naturalem, cui non correspondeat in ordine supernaturali virtus etiam supernaturalis: & sicut dantur virtutes naturales Prudentia, Fortitudo, Obedientia, & cæteræ, tales iidem & in ordine dantur supernaturali. ¶ Quo supposito respr. affirmativè: nam omnes hæc virtutes sunt proprietates gratiæ, quæ habet rationem naturæ in ordine supernaturali: ergo sicut in naturali consequuntur ad animam Christi tales virtutes naturales, ita & in supernaturali æquum est, imò & opus, ut consequantur
su-

supernaturales.

12 Diximus, quæ compatiuntur cum unione hypostatica, ut excludantur illæ, quæ non sunt virtutes, nisi reductivè, quales sunt Continentia, Verecundia, & aliæ, quæ ob suam imperfectionem cum tali pugnant unione. Et idè D. Thom. 3. p. q. 7. art. 2. ad 3. negat Continentiam fuisse in Christo: nam hæc virtus patitur pravas concupiscentias, licèt non illis continens succumbat, Christus verò non illas passus est: & tamen dicimus habuisse temperantiam: nam hæc tantò major est, quantò qui magis in concupiscentiis pravis exors est, & Christo plus nemo. An verò in illo fuerit virtus pœnitentiæ? negabimus infrà dub. 3.

13 Diximus etiam, quæ compatiuntur cum visione beata: quia cùm Christus ab initio sui fuerit illa condonatus, consequenter erant illi denegandæ virtutes illæ, quæ tali statui reluctantur, cujusmodi sunt inter alias maximè fides: de qua docet D. Thom. cit. art. 3. & N. Complut. abrev. in Log. disp. & quæst. ultimis, incompatibilem esse cum scientia, quantò magis cum scientia beatifica? Spes etiam: quia sicut de ratione Fidei est (inquit D. Thom. cit. art. 4.) quòd aliquis assentiatur his, quæ non videt, ita de ratione Spei est, quòd aliquis expectet id, quod nondum habet:: Christus autem à principio sua Conceptionis plenè habuit fruitionem divinam, & idè virtutem Spei non habuit.

¶ Nihilominùs tamen habuit Christus aliquos actus spei, non circa objectum primarium, nec secundarium jam possessum, sed circa

aliqua secundaria, nondùm habita, ut puta, circa gloriam corporis, & exaltationem sui nominis. Hi tamen actus non eliciebantur à virtute spei, quæ verè non dabatur in Christo: est enim objectum Spei bonum arduum, at bona dicta. Et si habeant (inquit D. Thom. 2. 2. q. 18. art. 2. ad 4.) rationem ardui per comparationem ad naturam humanam, non habent rationem ardui habenti gloriam animæ. Tum, quia gloria Corporis est minimum quid in comparatione ad gloriam animæ. Tum etiam, quia habens gloriam animæ, habet jam sufficienter principium gloriæ corporis. A qua ergo virtute tales elicerentur actus? A charitate quidem: quia expectatio boni, ablata arduitate, non distinguitur à simplici desiderio boni absentis: quod desiderium cùm sit amare bonum absens supernaturale, & non arduum, est proprium charitatis: quia ejusdem est virtutis, & desiderare bonum absens, & illo frui jam præsentem.

14 QUÆRES III. Num gratia habitualis Christi, ejusque virtutes sint proprietates ab unione hypost. dimanantes per eandem actionem? Negativè resp. quia ad id opus erat, ut unio se haberet per modum radicis physicæ illarum, quod non verificatur, aliàs esset forma sanctificans, quod disp. præc. dub. 2. reprobavimus. Dices: D. Thom. cit. art. 3. ait: Gratia habitualis Christi intelligitur consequens unionem, sicut splendor Solem. Et ad 2. Gratia habitualis non intelligitur ut præcedens unionem, sed ut consequens, sicut quadam proprietas naturalis: ergo. Resp. quòd ipse D. Thom. se dissolvit in hac 3. p. q.

7. art. 13. ubi ait : *Gratia causatur in homine ex presentia divinitatis, sicut lumen in aëre ex presentia Solis.* Constat autem quòd lumen in aëre non est proprietas Solis : quid ergo ? quidam à Solis presentia productus effectus. Talis suo modo est gratia respectu unionis hypostaticæ, ad cujus positionem ponitur in Christo necessarium, non verò per eandem productionem unionis, quod opus est ad veram emanationem, sed per distinctam : undè gratia assimilatur proprietati in necessitate positionis, & in inseparabilitate ab unione; discriminatur verò in identitate actionis productivæ essentialis, & proprietatis.

15 *QUÆRES IV.* An gratia Christi habitualis sit simpliciter infinita? Supponimus esse super omnem gratiam creatam, omniumque Beatorum, vel Angelorum gratiæ gradus collectivè sumptos superexcedere, ut docent omnes Theologi : imò quòd & tanta fuit, ut intensior de potentia Dei ordinaria esse nequiverit. Quantum verò ad infinitatem resp. sub distinctione, & esse quidem infinitam moraliter sumptam, finitam verò physice acceptam juxta dicta disputatione antecedenti n. 17. & 18. ibi vide.

16 *QUÆRES ULTIMO,* An gratia Christi habitualis ejusdem sit speciei ac nostra? Respr. affirmativè, si sumatur physice : quia nequeunt dari participationes formales ejusdem prædicati divini diversæ speciei, & quia operationes, quas utraque radicat gratia, idem objectum formale conspiciunt. Negativè verò, si moraliter sumatur : nam sic est in-

finita, & infinitum simpliciter, cum simpliciter finito nequit ejusdem esse speciei.

DUBIUM II.

AN CHRISTUS SE DISPOSUERIT AD gratiam habitualem per proprios actus?

17 **S**upponendum est primò, Christum ad gratiam non se disposuisse per actus proprios tamquam per dispositiones eam antecedentes : quia actus charitatis, de quo præcipuè quæstio procedit, præsupponit gratiam, à qua eliciatur. Querimus de eis, ut dispositionibus consequentibus, quæ ita efficienter præcedantur à gratia, ut & eam in genere causæ dispositivæ ipsi præcedant, ad eum modum quo de gratia Angelorum asserit D. Thom. 1. p. q. 62. art. 6. Et 2. 2. q. 24. art. 3. ad 3. acquisitam fuisse ab eis media suorum actuum dispositione, non qui præcederent efficienter, sed qui gratiam subsequerentur efficientem, & tamen ad illam disponerent. Id quod & de primo homine in principio suæ conditionis tradit Angelicus Dr. 1. p. q. 95. art. 1. ad 5. & de aliis hominibus adultis asserunt communiter Theologi, dum extra Sacramentum justificantur.

NOSTRA RESOLUSIO

18 **E**st affirmans, quam præter paucos sequuntur communiter Thomistæ cum D. Thom. 3. p. q. 34. art. 3. ubi ait : *Cum ergo sanc-*

sanctificatio Christi fuerit perfectissima: : : consequens est, quod ipse secundum proprium modum liberi arbitrii in Deum fuerit sanctificatus. Prob. ratione ex ipso Sancto desumpta: nam ut inquit ipse q. 29. de Verit. art. 8. quidquid perfectionis spiritualis, & virtutis reperibile est in creaturis, Christo concedendum est ab initio sui esse; sed justificatio (ait ipse in 3. p. laudatus) adultorum est perfectior, quam parvulorum: quia illorum fit mediis propriis actibus active; istorum verò passive: ergo non istorum, sed illorum modus se justificandi verificatus est in prima Christi sanctificatione.

¶ Confirmatur ex ipso D. Thom. qui 1. 2. q. 113. art. 3. ait. *In eo, qui habet liberum arbitrium, non fit motio à Deo ad justitiam absque motu liberi arbitrii, sed ita infundit donum gratiæ justificantis, quod etiam simul cum hoc moveat liberum arbitrium ad donum gratiæ acceptandum in his qui sunt hujus rationis capaces; sed Christus Dominus habuit ab initio liberum arbitrium, fuitque capax illo utendi: ergo mediis illius actibus, se movit, & disposuit.*

SENTENTIA OPPOSITA

19 **E**st Patris Suarez, & aliorum, qui solum per modum ornamenti concomitantis, non verò per modum causæ dispositivæ intervenisse actus à Christo elicitos, defendunt, in primo suæ conditionis instanti. Obs. 1. cum illis: In casum est dispositio, quæ contraria non invenit expellenda; sed in Chris-

to Domino nihil gratiæ introducendæ contrarium inveniebatur: ergo frustranea erat suorum actuum dispositio: Resp. negando maj. nam effectus primarius dispositionis non est expulsivus, sed determinativus ad formam participandam, ut patuit in Angelis, & primo homine, qui se mediis suis actibus ad suam justificationem coaptarunt, & tamen nullum oppositum cum ipsa peccatum supposuerunt.

20 Obs. 2. Si Christus per actum charitatis ad gratiam fuisset disponendus, meruisset (vel naturaliter mereri potuisset) illam, quod repugnat: quia gratia est principium meriti, & *principium meriti non cadit sub merito*, inquit trita Theologorum Paræmia; imò meruisset etiam gloriam, quam ab initio habuit perfectam, quod D. Thom. improbat 3. p. q. 19. art. 3. ergo ruit conclusio. Sequela ostenditur: haberet enim actus charitatis omnes conditiones ad meritum requisitas (vel quæ deesset, assignetur) ergo sequela est vera. Respr. habuisse quidem omnes præter unam essentialem, quæ est præcedere præmium in genere causæ efficientis meritoria, quam ab habuisse sic absuit, ut quinimò ipse charitatis actus præcessus fuerit à gratia in genere causæ efficientis physicæ; quomodo ergo hæc ullo modo efficeretur ab illo, qui omnimodè efficeretur ab illa? Sed contra, &

21 Obs. 3. Juxta dicta ex D. Thom. prædicti actus dispositivi fierent à Christo ex libero arbitrio, quod pugnat cum suo beatifico sta-

tu, in quo omnes actus regulantur per visionem beatam, ac proinde necessarii, non liberi debent esse: ergo ruit ratio, vel etiam auctoritas probativa conclusionis. Resp. quòd estò illi actus regularentur per visionem beatam, essent tamen liberi, quatenùs tendebant in Deum, prout est ratio diligendi creaturas, & solum essent necessarii, quatenùs respicerent Deum secundum se: Et econtrà sequeretur de medio tolli libertatem à Christo contra illud: *oblatus est, quia ipse voluit*, & rationem meriti quod habuit saltim respectu nostri, sed de hoc ampliùs infra tract. 10. de libert. Christi.

DUBIUM III.

AN CHRISTUS HABUERIT VIRTUTEM
pœnitentia?

NOSTRA RESOLUTIO

22 **E**st negativa, atque communis apud omnes ferè DD. cum D. Thom. in 4. dist. 14. art. 3. quæstiunc. 3. ad 2. ibi: *Dicendum, quòd Christus non potuit peccare, & idè materia hujus virtutis non competit sibi, nec actu, nec potentia, & propter hoc non est simile de ipso, ac de aliis.* Ubi supponit, quòd licèt in aliis sit beatis, non verò in beatorum capite. Ex quibus sic proceditur: non datur virtus ubi repugnat ejus actus primarius, nec hic datur ubi repugnat ejus primarium objectum; sed objectum primarium actus pœnitentiæ nec est, nec est dabile in Christo: ergo nec actus cir-

ca illud: ergo nec habitus elicitiuus talis actus, qui vocatur pœnitentia.

SENTENTIA OPPOSITA.

23 **D**efenditur à Suarez, qui concedit in Christo pœnitentiam quoad entitatem, ne vel hac careat excellentia, non verò quoad denominationem, ut ipsum pœnitentem denominet. Obs. 1. ex D. Thom. in 4. dist. 14. q. 1. ad 3. quæstiunc. 3. ad 2. ubi ait: *Quicumque habet virtutem pœnitentia in hac vita, habet in futura, sed non habebit eundem actum, sed alium scilicèt gratias agere Deo pro misericordia relaxante delicta*: ergo pœnitentia nedum habet actum pœnitendi, verum & gratias reddendi, sed has potuit Christus dare pro alienis peccatis à Deo relaxatis: ergo. Resp. D. Thom. ex ipso loquendi modo innuere in Christo non dari pœnitentiam: ait enim: *Quicumque habet pœnitentiam in hac vita, habet illam in futura*, quasi dicat: quicumque verò non habet in præsentia, nec in futura: Cùmque de solo Christo possit dici non habuisse in hac vita, ipse solus firmat regulam in contrarium. Præterea: de aliis præter Christum non est dubium, quin licèt in gloria non habeant actum primarium pœnitentiæ, imò nec objectum primarium præsens, possunt, vel potuerunt in via illud habere, & propter Dei misericordem remissionem: vel quia labi non permisit, ait D. Thom. prorrumpere in actus gratitudinis, qui licèt sint secundarii, supponunt primarium aliquandò elicatum, vel elici-

pos-

possibilem, ideò dabilis est in eis pœnitentiæ virtus; in Christo verò numquàm fuit elicitus, nec potuit elici actus pœnitentiæ primarius: ergo repugnat aliquando fieri secundarium; & consequenter pœnitentiæ.

24 Obs. 2. Licet pauper non possit exercere liberalitatem ob summam pecuniæ, quam patitur, egestatem, non tollitur quin talem habeat virtutem in habitu, ut eliciat conditionatum actum ubertim expendendi, si pecuniis abundaret: ergo licet Christus ob summam innocentiam non possit exercere pœnitentiam, poterit illam habere, ut eliciat actum conditionatum pœnitendi, si peccaret, vel peccare posset. Nego conseq. & paritatem: pauper enim licet non abundet, potest tamen, pecuniis; Christus verò nec habuit, nec habere peccatum potuit.

25 Obs. 3. Non repugnat formam aliquam communicari subjecto, quin ei tribuat denominationem primariam: ergo nec repugnabit Christo virtus pœnitentiæ quoad aliquem effectum secundarium, licet non quoad denominationem primariam pœnitentis. Ant. prob. effectus primarius personalitatis divinæ est constituere personam; & tamen communicata lapidi, non facit personam, sicut nec cadaver Christi personavit: ergo tenet ant. Resp. cum N. Salm. tract. de Incarn. disp. 9. dub. 3. Effectum primarium personalitatis esse facere subsistens, qui effectus in natura rationali vocatur persona; in irrationali verò suppositum, undè re sunt idem, & solum nomine distinctum.

Sed quia hæc non cohæret doctrina cum alia ipsorum PP. qui ibidem disp. 12. n. 19. admittunt in divinâ personalitate duos primarios, & inadæquatos conceptus; & secundum unum, scilicet personandi, communicari non posse, dicunt, lapidi, posse verò secundum alium, scilicet subsistere faciendi, responderi potest distinguendo ant: quin ei tribuat denominationem primariam, nec adæquatam, nec inadæquatam, nego; quin tribuat adæquatam, conc. ant. & nego conseq. In exemplo personalitatis, & aliis quæ à N. Paul. latè referuntur, semper ac communicatur forma, communicat hæc aliquem primarium saltem inadæquatum effectum juxta subjecti capacitatem, vel illum ut minus in aliquo eventu potens est communicare, & hoc fat est, ut subinde communicet effectum secundarium ratione primarii communicati, vel communicabilis. Ast pœnitentiæ effectus primarius in Christo nullus, nec actu est, nec potest esse ob impotentiam peccandi, & ideò non adest fundamentum, nec signatum, nec exercitum ratione cujus secundarii communicentur effectus, vel eliciantur actus. Et hac occurritur mille, quæ solutioni datæ suboriuntur, instantiis.

26 Obs. 4. In Beatis datur virtus pœnitentiæ juxta D. Thom. n. 23. laud. ergo & in Christo. Ant. patet, & conseq. prob. Ideò in Christo non daretur: quia est impeccabilis; sed idem asserit de Beatis concors Thomistarum sententia esse scilicet ab intrinseco impeccabiles: ergo vel non datur in his, vel datur

datur & in Christo.

¶ Confirmatur ex D. Thom. 1. p. q. 95. art. 3. ubi asserit Adamum habuisse in statu innocentiae virtutem poenitentiae: *erat*, inquit; *sic dispositus*, ut si peccatum praecessisset, *doleret*. Et idem asserimus de Beata Virgine Maria, quamvis actum poenitentiae non exercuerit, nec peccatum vel leve unquam commiserit: ergo idem tenendum est de Christo.

Ad hoc ultimum respr. quod licet in Adamo, & B. V. non fuit, esse verò potuit peccatum, & hoc fat est, ut in illis daretur virtus poenitentiae, cujus contrarium fit in Christo. Ad primum verò resp. conc. ant. & dist. probationem consequentiae: Ideò in Christo non daretur: quia esset impecabilis utcumque, nego; impecabilis essentialiter, & in omni statu, conc. maj. & dist. min. idem de beatis, scilicet esse ab intrinseco impecabiles essentialiter, & in omni statu, nego, essentialiter concretivè ad praesentem beatificum, conc. min. & nego consequ. Solutio patet ex terminis. Sed

27 Replicabis contra eam, ex qua sequitur dari in patria fidem, & spem, quod tamen est falsum: ergo ruit solutio. Sequela ostenditur: non minùs pugnat cum statu beatifico materia poenitentiae, quam fidei, & spei: nam sicut hæc deest ratione status, sic & illa: ergo vel in patria dantur fides, & spes, vel si non, nec poenitentia debet dari. Respr. negando sequelam, & paragium probationis. Tum, quia

materia fidei, & spei non solum deest negativè, sed & adest materia eis contraria positivè, scilicet claritas, & possessio objecti, quæ contrariantur obscuritati fidei, speculationi spei, quod non verificatur in objecto poenitentiae, cujus objectum deest sine subrogatione alterius positivè sibi oppositi. Vel si hæc non placet solutio, dic objectum poenitentiae esse sive præteritum, sive præsens, sive possibile in aliquo statu, ad quod expiandum de præsentem, vel plorandum de præterito, vel præcavendum de possibili, datur in Beatis virtus poenitentiae, at objectum fidei est de præsentem, licet obscure cognitum: spei etiam debet esse actu existens, licet non possessum. Si autem hæc objecta absint, vel non sint actu, uti non sunt respectu beatorum, sed quinimò oppositum, abest etiam objectum exercitii illarum, & consequenter illæ.

28 Obs. 5. Peccatum non est objectum primum poenitentiae: ergo licet illud repugnet Christo, non repugnabit poenitentia. Ant. prob. nam peccatum est malum, inquit autem D. Thom. 3. p. q. 7. art. 6. ad 1. *Habitus virtutum, & donorum propriè, & per se respiciunt bonum; malum autem ex consequenti:* ergo tenet ant. Resp. distinguendo illud; peccatum non est objectum primum, nec essentialiter cum illo connexum, nego; est verò connexum essentialiter, conc. ant. & nego consequ. Objectum primum poenitentiae est jus læsum di-

vinum reparandum ; at nequit hoc reponi sine depositione , vel expiatione peccati : illud tamen primò & per se respicitur , hoc autem secundum ex consequenti , ut inquit D. Thom. Est tamen consequens essentialiter : sicut enim sine peccato non est læsio divini juris , sic nec hujus repositio si non sit peccati depositio. Utrumque autem bonum est , & reparare jus , & expiare peccatum : undè non mirum, quòd pœnitentia circa utrumque versetur modo dicto.

29 Obs. 6. In Christo Domino fuit timor juxta illud Isai. II. 3. *Et replebit eum Spiritus timoris Domini*: ergo etiam pœnitentia : quia sicut hæc respicit peccatum detestandum, sic timor peccatum fugiendum. Respondet sic Ang. Dr. 3. p. q. 7. art. 6. *In Christo fuit timor Dei, non quidem quatenus respicit malum separationis à Deo per culpam, sed secundum quòd respiciebat divinam eminentiam, prout anima Christi quodam affectu reverentiali movebatur in Deum.* Et addit N. Paulus (post multiplices expulsos respondendi modos ad D. Thom. qui 2. 2. q. 19. art. 9. ad 2. ait contra nos: *Proprium & principale objectum timoris est malum, quòd quis refugit*) addit inquam, quòd eminentia divina non utcumquè excitat in Christo timorem, sed in quantum potens est ex se infligere malum. Jam ergo verificatur dictum D. Thom. quòd malum est objectum sive malum nobis quòd possumus incurrere , sive malum quòd Deus potest infligere , non quidem per Christum incurrendum; sed malum per divinam eminentiam,

quantum est ex se possibiliter infligendum.

DUBIUM IV.

AN VIRTUTES MORALES PER SE ACQUISIBILES FUERINT IN CHRISTO PER ACCIDENS INFUSÆ?

30 SUPponimus in Christo virtutes morales acquisibiles, & difficultas est , an defectò eas acquisierit : anvè Deus sic disponens illas illi infuderit ? Suppositio deducitur ex Ang. Doctore 3. p. q. 7. art. 3. ad 1. ubi ait , in Christo fuisse *virtutes morales, quæ in sui ratione defectum non important* atqui plures sunt virtutes morales, quæ nullam indecentiam in sui ratione dicant; ergo concedendæ sunt Christo Domino : quod & suadet communis Theologorum parœmia, ipsi scilicèt, dandum esse quidquid perfectionis ceteris datur hominibus, non tamen pugnans cum sua excellentia. Et quidem si aliqua ipsi inferretur indecentia, esset, ut ajunt adversarii, quòd operaretur aliquid ex motivo talium virtutum, & non omnè ut supremum agens ex motivo charitatis; atqui hoc minimè sequitur : quia quòd actus eliciatur ex motivo alicujus virtutis non tollit, quòd ordinetur ad finem charitatis : undè actus obedientiæ, & humilitatis eliciti à Christo ex motivo intrinseco harum virtutum, fuerunt etiam ex motivo extrinseco charitatis in hujus finem ordinati, aliàs in Deo nulla daretur virtus præter charitatem: ergo fundamentum ruit contrarium huic

huic suppositioni, contra quam

31 *Obf.* Virtutes dantur ad vincendas difficultates; sed in Christo nulla fuit, quæ vinceretur ex defectu passionum insurgentium, imò & fomitiis peccati juxta D. Thom. 3. p. q. 15. art. 2. ergo. Major prob. nam exindè Theologi nullam virtutem admittunt in voluntate circa bonum proprium: quia nulla circa illud occurrit vincenda difficultas: tenet ergo major. Argumentum nimium, & idèd nullum est: probat enim à Christo Domino etiam virtutes morales per se infusas excludendas esse, quòd nec ipsi annuunt adversarii. Resp. tamen difficultatem ex parte objecti de materiali se habere ad illud attingendum ex parte potentia, imò quantò hæc perfectiùs circa illud operatur, tantò minùs habet, quod vincatur, & ut inquit D. Thom. in hoc art. ad 3. *Temperantia tantò perfectior est, quantò magis pravis concupiscentiis caret.* Undè refrænare concupiscentias non est primarium munus virtutum, sed disponere, & coaptare potentias ad eas faciliter, & juxta regulas rationis exercendas: & cum voluntas circa proprium bonum sit sufficienter propensa, & coaptata, idèd ex hoc potiùs quàm ex defectu difficultatis non indiget virtute superaddita.

NOSTRA RESOLUTIO

32 **A** sserit Christum Dominum non habuisse per infusionem virtutes morales per se acquisibiles, sed eas reapse ac-

quisivisse per proprios actus, & modo naturali. Sic Arauxo, Nazar. & N. Salm. in præsentī disp. 14. dub. 1. Prob. ex D. Thom. 3. p. q. 19. art. 3. in corp. ibi: *Habere ali-quod donum per se est nobiliùs, quàm habere illud per aliud: semper enim causa, qua est per se, potior est ea, qua est per aliud, ut dicitur in 8. Physic.* ergo potiùs, & nobiliùs est Christum habere virtutes per se acquisitas, quàm per alium infusas; sed Christo concedendum est quidquid sine suæ præjuditio excellentiæ nobiliùs est, & excellentiùs: ergo & habere virtutes acquisitas per se, & non aliundè datas.

Undè sicut gloriosius fuit Christo gloriam sui corporis per propria merita comparasse, quàm per passivam infusionem recepisse, ut loco cit. inquit D. Thom. sic etiam de virtutibus discurrendum est moralibus. ¶ Confirmatur exemplo scientiarum naturalium, de quibus docet D. Thom. 3. p. q. 9. art. 4. (quod & annuunt adversarii nostri) illas non habuisse Christum ab initio sui infusas: quia necessaria erant species, quibus intellectus actuaretur, quæque decursu temporis à suis objectis essent ebibitæ; atqui etiam virtutes morales indigent in intellectu talibus speciebus, per quarum cognitionem fiant volibilia objecta virtutum: ergo si has non habuit Christus à principio sui infusas, sed eas exindè acquisivit exercitio sensuum, & intellectus agentis elaboratione, nec virtutes tunc habuit usque ad tempus,

ARGUMENTA OPPOSITA.

33 **I**llustrissimus Godoy, S. Thoma, Gonet, & alii ex nostratibus asserunt virtutes morales, aliàs naturaliter acquisibiles, fuisse per accidens infusas Christo ab initio sui. Cum quibus obs. 1. Si Christus per proprios actus, & decursu temporis virtutes acquisivisset morales, has haberet aliquandiu imperfectas; hoc suam dedecet excellentiam: ergo non est admittendum; Prob. sequela: illas haberet in statu continentia (continentia vocat D. Thom. illum statum in quo quis non meretur nomen virtuosi, sed continentis) sed hunc statum improbat in Christo D. Thom. 3. p. q. 7. art. 2. ad 3. quia est habere virtutem juxta Arist. 7. Ethicor. c. 9. in statu imperfecto, & inchoato: ergo vera est major.

Resp. disting. maj. haberet virtutes imperfectas negativè, hoc est ex defectu majoris intensiois possibilis haberi, conc; imperfectas positivè, hoc est ab exuberantia passionum reluctantium vincibiles, vel impedibiles à suo exercitio, nego maj. min. sub distinctione data, & conf. Ex quo patet ad probationem min. ex D. Thom. absumptam: ait enim ipse nuper laudatus: *Temperatus in hoc à continente differt, quòd non patitur pravas concupiscentias, quas continens patitur.* Cùmque Christus Dominus licet non haberet ab initio sui virtutes in gradu intensiori, fuit tamen exemptus à pravis, quas pateretur rebellionibus,

ideò habuit virtutem temperantia, quod approbat S. Doctor, non verò continentia, quam expressè reprobabat: nam contineri est pati ab appetitu inferiori, & hoc imperfectiorem dicit positivam; esse verò temperatum est rationi attemperari juxta ductum virtutis acquisita: ast non ampliùs extendi tantum est imperfectio negativa.

34 Obs. 2. Prædictæ virtutes fuerunt Adamo à principio suæ conditionis infusæ, & idem tradit D. Thom. q. 16. de malo art. 3. de Angelis, hos scilicet non eas studio suo comparasse, sed à Deo illas per infusionem habuisse: ergo idem, & potiori titulo dicendum erit de Christo. Resp. concessio ant. quoad utramque partem, negando consequ. Et in primis quantum ad Adami virtutes est clara disparitas: hic enim editus est in plenitudine ætatis provectæ, & sufficientis, ut & generare, & instruere alios posset, quod sine virtutibus infusis nullimodè posset exercere; at Christus ex una parte habuit à principio illas virtutes, quæ per se cum gratia infusæ sunt: ex alia non aliis indigebat in tan tenera ætate ad ullum horum munerum: Igitur par erat, quòd illas propria industria, & naturaliter sicut cæteri homines, ut illis quantum fas est conformaretur, compararet.

35 Ad exemplum Angelorum dic, quòd cum hi sint natura media inter divinam, & humanam, nec sint tam immateriales, ut conjungant, & identificent actum primum operandi, (qui est virtus) cum ac-

tu secundo, sicut Deus, nec ita materiales, ut in sua creatione non haberint actum primum, nec secundum sicut homines, sed ita immateriales, ut assimilarentur Deo in habendo ab initio sui actum primum, scilicet virtutes: & ita potentiales, ut hominibus assimilarentur in non habendo actum secundum identificatum cum primo, ideò à principio suæ creationis justos, prudentes, & sapientes natos fuisse oportuit saltem in actu primo. Christus verò in quantum homo, sicut cæteri homines oportuit esset, hoc est, sine actu primo, nec secundo: quia materialis erat, & aliàs potens mediis speciebus ministerio sensuum receptis informare intellectum, & iste rectificare voluntatem, ut virtutes acquirerent, quibus faciliter, & feliciter operarentur, quarum acquisitio specierum denegatum est Angelis, sed omnes à principio ipsis sunt infusæ, ut suo dicemus latius in loco.

DISPUTATIO III.

DE GRATIA CAPITALI CHRISTI.

CUM gratia capitalis, de qua in presenti, non caput aliarum sit gratiarum, quæ in Christo repertiuntur, sed ipsismet esse, vel saltem aliquam ex ipsis, quatenus ab eis cæteris hominibus sua cujusque gratia derivatur; ideò non ab hac hunc tractatum orsi sumus, sed substantialem, & habitualem præmissimus, quæ verè cuput sunt nostra-

rum, cum aliquo tamen ad hæc addito connotato, vel respectu, quod ut pateat, sit

DUBIUM I.

UTRUM CHRISTUS CONSTITUATUR caput Ecclesiæ per gratiam habitualem; anve per unionis gratiam?

1 SUPPONAS de Fide certum Christum caput esse Ecclesiæ ex illo Paul. ad Ephes. 1. *Ipsium dedit caput super omnem Ecclesiam, quæ est corpus ipsius.* Quod & ratione sua detur, & paritate corporalis capitis: est enim de ratione capitis tres hæc habere proprietates respectu membrorum inferiorum, scilicet prioritatem, superioritatem, & influentiam; sed illas verè habet Christus Dominus. Hæc minor prob. est enim prior, cum sit primò electus, & aliorum exemplar: deindè est superior omnibus hominibus: quia *in primo instanti sua conceptionis*, inquit D. Thom. 3. p. q. 34. art. 4. *accepit non solum gratiam, quantum comprehensores habent, sed etiam omnibus comprehensoribus majorem.* Demùm habet influentiam in omnia nos membra, cum nobis gratiam, & gloriam omnibus meruerit: ergo verè est caput.

2 Dices: Cor habet prædictas tres proprietates, & tamen non Christus, sed Spiritus S. dicitur cor Ecclesiæ: ergo ratio ruit data. Respondet D. Thom. 3. p. q. 8. art. 1. ad 3. ubi ait: *Caput habet manifestam eminentiam respectu cæterorum membrorum, sed cor habet quandam eminentiam occultam*

tam : & idem cordi comparatur Spiritus S. qui invisibiliter Ecclesiam vivificat, & unius; capiti autem comparatur ipse Christus secundum visibilem naturam, secundum quam hominibus præsertur. Apposita, & energica solutio ! Nec obest dicere: In corpore naturali caput etiam est membrum : ergo erit Christus membrum Ecclesiae. Est quidem membrum, sed capitale, & omnibus superius, & hoc vocamus caput aliorum: undè dixit Paul. 1. ad Cor. 12. *Vos sicut corpus eius, & membrum de membro.* His præhabitis, fit

NOSTRA, ET THOMISTICA SENTENTIA.

3 **D**icendum est, gratiam capitalem Christi consistere in recto in gratia habituali (debet tamen in obliquo connotare gratiam unionis: quia sine hac illa nequit esse principium valoris infiniti ad nostram desiderati redemptionem) sic Godoy, Gonet, & communiter Thomistæ cum suo Præcep. qui 3. p. q. 8. art. 5. ad 3. ait: *Gratia personalis, & gratia capitis conveniunt in essentia habitus, non autem gratia unionis.* Ubi ut vides gratiam personalem, quæ juxta ipsum loc. cit. est ipsa gratia habitualis, fecernit à gratia unionis, & identificat cum gratia capitis: *conveniunt enim, inquit, in essentia habitus*: ergo favet nostræ conclusioni. ¶ Prob. ratione: Illa gratia constituit Christum in ratione capitis, per quam physicè, & formaliter constituitur in actu primo potens influere in actus meritorios nostræ Redemptionis; sed hæc non

est gratia unionis quippè quæ rationem formæ physicæ refugit, & solum rationem puri termini habere potest: ergo à fortiori erit gratia habitualis, quæ verè habet rationem formæ physicæ, & naturæ.

SENTENTIA CONTRARIA.

4 **E**st Patris Vazquezii, & aliorum. Obf. 1. nam Christus Dominus est caput non quatenus utcumque in omnia influit membra, sed influenza redemptiva, quæ infinita petit esse; atqui per gratiam habitualement nequit influere infinite: ergo per illam non constituitur caput Ecclesiae. Resp. ex dictis tract. ant. disp. 1. à n. 67. Valorem infinitum operum Christi non consistere in aliqua denominatione extrinseca ipsis adveniente, vel in persona divina per modum formæ moralis ipsa condignificante, sed in ipsis entitatibus physicis operum Christi connotantibus Personam divinam: hoc cum ita sit, habemus in gratia habituali à qua talia producuntur opera) eundem respectum, & connotationem, ut quæ aliàs non posset elicere actus, nisi limitatos & finitos, habeat per hunc modum influentiam in illos infinitam, & sic per illam caput Christus constituitur infinite influens in suorum redemptionem membrorum.

5 Obf. 2. Gratia capitis ordinatur in bonum, & perfectionem aliorum; gratia verò habitualis ad perficiendum subjectum in quo est: ergo hæc nequit esse illa. Objectio

retunditur in arguentem, qui gratiam unionis negare nequit perficere subjectum, in quo est, & nihilominus admittit illam esse capitalem, & in aliorum perfectionem ordinatam. Dicimus ergo, quod ita gratia ordinatur per se primò ad perficiendum subjectum, in quo est, sub qua ratione dicitur habitualis, ut & per se secundò in aliorum utilitatem ordinetur, ut hoc sub munere gratia capitalis nominetur.

6 *Obf. 3.* Ea gratia dicenda est capitalis, quæ prior, & perfectior est; hæc autem est gratia unionis, à qua omnis est gratia, & quæ in omnes influit gratias: ergo. Resp. neg. maj. nam per gratiam capitalem intelligimus in præsentia illam, quæ influit in sua membra homogenea, hoc est ejusdem nature, & per modum formæ physicæ, connaturaliterque operantis, quod solum convenit gratiæ habituali Christi, cum gratia unionis nec sit homogenea cum nostra, nec ejus sit influxus per modum formæ, sed per modum puri termini.

DUBIUM II.

*UTRUM CHRISTUS FUERIT CAPUT
Adami in statu innocentia?*

6 *S*upponendum est, Christum esse caput omnium hominum, qui actu sunt membra Ecclesiæ. Forma autem Ecclesiæ constitutiva est Fides juxta D. Aug. in Psalm. 81. illam sic definientem: *Congregatio fidelium.* ¶ Ex quo infer

caput esse Christum cathecumenorum, si habent fidem antequàm baptizentur: excommunicatorum etiam, & consequenter Fidelium peccatorum, imò & Schismaticorum: quia ut docet D. Thom. 2. 2. q. 39. art. 1. ad 3. Schisma non opponitur fidei, sed unitati, & charitati. Respectu verò Hæreticorum, & Infidelium solum est caput in potentia, ut tradit ipse D. Thom. in 3. dist. 13. q. 2. art. 2. quæstionc. 2. Et tandem respectu damnatorum nec actu, nec potentia est caput: quia incapaces sunt iterum reunienti se formæ fidei. Hæc intellige de Ecclesia secundum essentialia, non de ea secundum perfecta: ad hoc enim ultra fidem requiritur & gratia juxta D. Thom. 3. p. q. 8. art. 3. & q. 62. art. 1. ubi ait: *Non autem efficitur homo membrum Christi nisi per gratiam.* Difficultas est de primo homine in statu innocentia, fueritne sub hoc statu membrum Christi media gratia, & fide de ipso venturo ex influxu ipsius Christi?

NOSTRA RESOLUTIO

7 *N*egativa est, quam paucis demptis tenent communiter Thomistæ. Prob. 1. ex D. Aug. lib. de Correc. & gr. c. 11. ibi: *Ille (scilicet Adamus) in illis bonis Christi morte non eguit:* ergo non fuit membrum: hoc enim capite oppidò indiget. Prob. 2. ex D. Thom. q. 29. de Verit. art. 4. ad 3. ibi: *Supposita illa opinione quod Christus non fuisset incarnatus, si homo non peccasset,*
Christ-

Christus ante peccatum fuisse caput Ecclesie secundum divinam naturam solum, sed post peccatum oportet quod sit Ecclesie caput secundum humanam. Quasi dicat Adamo non peccante, Deum ut talem solum fuisse futurum caput Ecclesie; post lapsum verò ipsum ut hominem, hoc est Christum. ¶ Ratione prob. 3. quia defacto, & ex in præsentis decreti nulla est à Christo gratia, quæ non sit ab ipso ut Redemptore (solum enim venit ex fine redimendi, quo fine cessante, adventus & cessaret) atqui gratia Adami non pendeat à Christo ut Redemptore: hic enim redemit sua morte, qua morte non eguit gratia Adami, ut inquit laudatus Aug. ergo non erat à Christo: ergo non recognoscebat ipsum caput.

SENTENTIA ADVERSANS

8 **D**efenditur à PP. Gonet. Ferre, Suario, Lorca, & novissimè Lardito in de merito Christi dub. 10. Pro qua obs. 1. DD. Aug. in Psalm. 118. & Hieron. 5. ad Galat. ubi docent, homines, id est Adam, & Evam, in statu innocentie ad eandem ad quam nos nunc, tunc & ipsos pertinuisse Ecclesiam. Et Thomam 3. p. q. 8. art. 3. ubi sic ait: *sic ergo dicendum est, quod accipiendo generaliter secundum totum tempus mundi Christus est caput hominum.* Resp. 1. Parentes nostros in statu innocentie pertinuisse ad nostram Ecclesiam. Ast non actu, sed potentia. Resp. 2. Doctrinam SS. PP. veram esse, quatenus omnes

etiam Adam, & Eva ejusdem fuerunt Ecclesie membra post lapsum. Itaque *ly secundum totum tempus* significat à tempore Adam, & Evæ, non verò ab illa temporis particula in qua statum servaverunt innocentie.

9 **O**bs. 2. Gratia originalis fuit effectus prædestinationis Adam (siquidem ex intentione conferendæ gloriæ data est illi) sed prædestinatio Adam fuit effectus prædestinationis Christi: nam Christus influit in eujuscumque prædestinati salvationem: ergo Christus influit ut caput in Adamum etiam in statu innocentie. Resp. negando maj. nam gratia originalis non fuit Adamo collata ex intentione efficaci gloriæ conferendæ, & consequenter non est effectus suæ prædestinationis: nam hæc efficaciter liberat quoscumque liberat, ex quo tota vis corrumpitur argumenti: quia sola illa gratia est effectus prædestinationis, quæ conducit ad liberationem, vel redemptionem à peccato, cujusmodi gratia originalis nullimodè fuit. Sed replicabis, &

10 **O**bs. 3. Substantia Adam prius fuit, quàm ejus originalis gratia, ut ex se patet; sed substantia Adami fuit effectus prædestinationis Christi, ut expressè tenent N. Salm. tr. de Prædest. disp. 5. ergo & gratia originalis. Resp. concessa maj. distinguendo min. fuit effectus prædestinationis substantia Adami, prout hæc pertinebat ad statum innocentie, nego; prout lapsa, conc. min. & nego conseq. Idem effectus maxime secundum diversitatem statuum

plures potest conspiciere fines partiales: undè substantia Adami in primo statu fuit effectus providentiæ divinæ justificativæ in finem justitiæ originalis illam ordinantis; in secundo verò fuit effectus providentiæ redemptivæ in finem gloriæ illam destinantis. Sed replicabis, &

II Obs. 4. Christus Dominus fuit prævolitus à Deo ut finis omnium rerum: ergo substantia Adami quomodocumquè sumpta, imò & ejus originalis justitia imperatæ fuerunt à providentia redemptiva, ac proindè sunt effectus ejus. Dist. ant. ut finis omnium rerum sub omni consideratione formaliter, nego; sub omni materialiter, & sub aliqua formaliter sumptarum, concedo ant. & dist. conf: Substantia Adami, & ejus justitia sub omni consideratione formaliter sumptæ sunt effectus prædestinationis, nego; sub omni materialiter, & sub aliqua formaliter, conseq.

Explicatur: Tam substantia Adami in primo statu, quàm ejus primitiva gratia fuerunt imperatæ, & effectus providentiæ justificativæ primordialiter, seu originaliter, & prout sic formaliter sumptæ non poterant esse effectus providentiæ redemptivæ, seu prædestinationis; at verò jam effectæ, & Imperatæ à prima providentia, hæ ipsæ entitates materialiter se habentes ad quemcumque finem Deus illas ordinaret, defactò ordinatæ sunt per providentiam redemptivam ad finem prædestinationis, & sub hac ratione possent esse effectus prædestinationis; cæterum

absolutè non tales dicuntur: quia per effectum prædestinationis non qualemcumque, & utcumquè in eam ordinatum intelligimus, sed illum, qui non solum ordinatur postquam elicitur, sed & qui elicitus est ex meritis Christi, quod non verificatur in gratia originali, quæ ex mera, & gratuita divina providentia fuit communicata, licèt jam sic producta in finem etiam, quem omnes conspiciunt creaturæ, nempè Christum, ordinata fuerit. Undè providentia justificativa, & redemptiva mutua se prioritate præcesserunt, ita ut justificativa aliam antecelleret quasi in genere causæ efficientis substantiam, & gratiam; redemptiva verò in genere causæ finalis omnium, quæ universum constituunt mundum, ante alteram præiret.

12 Obs. 5. Idèd gratia originalis non esset effectus prædestinationis Christi: quia per subsequens extincta est peccatum; sed hæc ratio enerva est: siquidem merita nostra mortificantur per subsequens peccatum, & tamen per penitentiam reviviscunt in ordine ad gloriam: ergo idem dici potest de gratia Adami originali. Dist. maj. quia extincta est utcumquè, nego; quia extincta est irreparabiliter per Christum, conc. maj. nego min. & paritatem imbitam cum conseq. quia peccata nunc patrantur in felici reparationis nostræ systhemate, de quibus licet cum Ecclesia personare: *O felix culpa, que talem, ac tantum meruit habere Redemptorem!* Idèd extincta per eam nostra gratia, & merita iterum per Christum

tum reviviscunt; gratia verò originalis Adæ cum præter hanc systhematis felicitatem elargita fuerit, in qua non aspiciebat Christum reparatorem, ita per peccatum fuit extincta, ut ipsa, & ejus merita quasi numquam extitissent, mortua manerent. ¶ Potest etiam dici, quòd justitia originalis, si per penitentiam recuperaretur, saltem ut recuperata, posset esse effectus prædestinationis, cæterum tunc jam non justitia originalis vocaretur: licet enim haberet entitatem illius, non tamen modum specialem subjiciendi corpus rectæ rationi. Vide N. Salm. in de Prædest. disp. 4. n. 25. & 26. Cum quibus

13 Obs. 6. Nam juxta ipsos loco citato gratia originalis Adæ data, ortum duxit ex intentione efficaci conferendi illi gloriam: ergo fuit effectus ejus prædestinationis: corrui ergo juxta ipsos tota hucusquè data doctrina. Resp. N. Salm. in dicto loco non determinasse circa subjectam materiam, & solum probabiliter locutos fuisse: ajunt enim ibi, non esse improbableem in via D. Thom. quòd non est resolvere, sed refferre, & simul refferri ad hunc locum, in quo contrarium statuunt, ac defendunt.

14 Obs. ultimò Adamus habuit fidem in primo innocentie statu: ergo fuit membrum Ecclesie: ergo & Christi. Dist. ant. habuit fidem de Deo, conc. de Christo, subdistinguo; de Christo ut tali, transeat;

ut sui Redemptore, & omnium reparatore, nego ant. & dist. primum consequens: fuit membrum Ecclesie Dei justificativæ, conc; Ecclesie Christi Redemptricis, nego cons. primam, & similiter secundam. Fides non utcumquè est forma Ecclesie nostræ, sed Fides Christi venturi ut Redemptoris, Auctoris nostræ reparationis, quam non habuit Adamus, & idè non fuit illius membrum, nec ejus capitis Christi.

DUBIUM III.

UTRUM CHRISTUS SIT CAPUT ANGELORUM?

15 PRO hoc melius quæsitò capeffendo, vide quæ infra in tr. de Merito dicemus, ubi statuemus Christum non meruisse Angelis gratiam habitualement, quo supposito, sit

NOSTRA CONCLUSIO.

Dicendum est Christum Dominum esse caput Angelorum. Constat ex illo ad Colof. 2. ubi de Christo dicitur: *Qui est caput omnis principatus, & potestatis.* Constat etiam ex D. Aug. Conc. 3. ubi ait: *Caput nostrum Christus est: corpus illius nos sumus, adjectis etiam legionibus, & exercitiibus Angelorum, ut illa una Civitas fiat sub uno Rege, & una Provincia sub uno Imperatore.* Et expræsius ex D. Thom. q. 29. de Verit. art. 4. ad 5. ibi: *Christus non solum secundum naturam di-*

vinam, sed etiam secundum humanam est Angelorum caput: quia illuminat eos secundum humanam naturam.

¶ Ratione demum constat: habet enim Christus tres conditiones ad rationem Angelorum capitis: est enim prior Angelis juxta illud Joah. 8. 58. *Antequam Abram fieret, ego sum:* nam in sensu quo præcessit Abraham, Angelos itidem præcessit. Est etiam superior, & perfectior illis ex ad Hebræos 1. *Tandem melior Angelis effectus, quando differentiùs præ illis nomen hereditavit.* Inluit etiam in illos tum illuminando, tum illis merendo *accidentaliter premia*, juxta D. Thom. 3. p. q. 59. art. 6. *Tum per modum finis cuius gratia, seu ut inquit Ap. ad Hebr. 2. Propter quem omnia, & per quem omnia: ergo verè est caput omnium Angelorum.*

CONTRARIA SENTENTIA

16 **E**st D. Bonav. & aliorum, quam probant primò ex D. Chrysof. qui super 1. ad Ephes. ubi dicitur Christum esse supra omnem Principatum, & Potestatem: id interpretatur intellectum iri secundum divinitatem, cum tamen resolutio nostra humanitatem comprehendat. Resp. Chrysof. tribuere divinitati radicem hujus dignitatis capitalis, non verò illam ratione divinitatis negare humanitati, cum & ipse super illud ad Colof. 2. *In ipso inhabitat omnis plenitudo corporaliter, qui est caput omnis Principatus*, asserat oppositum. Et quidem ex ipso textu patet, si ad ejus

intendatur verba: ait enim: *In ipso inhabitat omnis plenitudo corporaliter, quasi & corpus ipsum (per quod intellige esse, esse humanum) hoc fruatur privilegio.*

17 **O**bs. 2. Justificatio Adami non fuit sub Christo capite, ut diximus dub. præced. ergo nec Angelorum. Est disparitas, quòd licet utraque justificatio respiciat Christum finem cuius gratia, qua de causa (largè licet) dici valeat Christus caput Adami in primo statu, sicut n. 2. explicuimus, sed verè justificatio Angeli, quippe quæ gloriam efficaciter obtinendam respiciebat, erat effectus suæ prædestinationis: hæc autem effectus prædestinationis Christi, cum hic omnium primus, caputque prædestinatorum à Deo, & ab æterno institutus fuerit, non sic justificatio Adami, quæ cum non esset effectus suæ prædestinationis; quia non respiciebat gloriam defacto per ipsum consequendam, nec etiam erat effectus prædestinationis Christi, & idèd hunc licet respiciebat ut finem materialiter objectivè, seu speculativè, non verò ut finem formaliter redemptivum, reparativum, nec conductivum hominis sic justificati in gloriam justificatis per Christum Redemptorem præparatam.

18 **O**bs. 3. Ex dicta sequitur doctrina, quòd Angeli haudsecus justificati sunt ex meritis Christi, quàm SS. PP. antiqui, de quibus infra tract. 10. dicemus justificatos ipsos fuisse ex meritis Christi non autem causa moralis effi-

efficientis, sed finalis cujus gratia, quod etiam Angelis concedit nostra hæc resolutio; sed absurdum videtur in hac parte Angelos cum hominibus pariare: ergo id non est dicendum, ex quo istud sequitur. Resp. negando maj. licet enim Christus fuerit tum Patrum, tum Angelorum finalis causa justificationis, & non efficiens meritoria, aliter tamen, & aliter: nam isti per Christum non sunt redempti, nec gratia eorum fuit sanguinis Christi prætio comparata: unde solum respiciebant ipsum ut caput suum, propter cujus gloriam, imò & servitutem, ministeriumque, quod erga ipsum quandiu vixerit, & regnaverit, impleturi erant, creati unt, & si Christum respiciebant Redemptorem, non sui Redemptorem, sed hominum. Hi verò ante adventum Christi non solum ut finem cujus gratia nati sunt, sed & ut Redemptorem, cujus sanguinis prætio, atque lavacro & redimendi, & lavandi essent, eum conspiciabant. Imò ut & causam efficientem aliquomodo Christum conspexerunt, quatenus hic efficienter meritorie gratiam eorum consumari meruit, & gloriam conferri sempiternam: totum quod ante adventum Christi habuerunt Angeli, idedque diversimode istorum caput, ac antiquorum PP. Christus fuit.

19 Ex his tandem infer, quòd si NN. Salm. varios, & in consequentes in hac notes materia, eo quòd aliquandò asserant Christum finem esse cujus gratia Angelorum, & Adami in statu innocentia, aliquan-

dò id negent, eos sic inteligas oportet, ut dum affirmant, solum respiciatur Christus Redemptor materialiter objective, seu speculative; quandò verò negant, loquuntur de Christo formaliter ut Redemptore ipsorum, quique vel ipsorum gratiam meruerit primitivam.

20 Obs. 4. Inter caput, & membra debet dari convenientia in natura, quæ tamen non est inter Christum, & Angelos: ergo istorum ille non est caput. Probat hoc argumentum nimis, scilicet, nec Deum esse caput nostri, & Angelorum, quod vel proferre non licet. Deinde respr. cum D. Thom. in 4. sent. dist. 49. q. 4. art. 4. ad 5. quòd loquendo de membris secundum se, non requiritur inter ea alia convenientia, quàm proportionis, ut unum ab alio accipiat, & unum alii subserviat, quod quidem verificatur in præsentia, ut revolventi hucusque dicta constabit.

QUÆRES OBITER.

21 **N**UM Diabolus, dictus Lucifer, sit caput omnium malorum, etiam hominum quantum ad exteriorem gubernationem? Respondet D. Thom. 3. p. q. 8. art. 7. affirmative, quod & probat ex illo Job. 41. in fine: *Ipse est Rex super universos filios superbia.* Ratio ipsius hæc est: *Pertinet autem ad gubernatorem, ut eos, quos gubernat, ad suum finem adducat: finis autem diaboli est aversio rationalis creatura à Deo: :: ipsa autem aversio habet rationem finis in quantum appeti-*

tur sub specie libertatis. Prob. etiam ex tribus assignatis pro vero capite conditionibus, scilicet, prioritate, quam verè habuit Lucifer respectu Angelorum, & hominum malorum, quippe qui prior ante omnes vexillum contra Deum levaverit sese illi acerrimè obijciendo: eminentia etiam cum omnes superet in malitia, & astutia: & demùm influenza, cum & Dæmones subalternos instruat, hominesque in omne malum inducat: ergo verè est caput in hac linea. Quin obs-

ter quòd peccatores fideles etiam sint membra Christi: nam in moralibus non obest identitas, quò minus ratione diversorum munerum idem pertineat ad diversa capita: & sicut homo ratione diversorum potest ad diversas communitates pertinere, sic peccator ratione fidei, & spei caput suum respicit Christum; at ratione peccati membrum est diaboli; cui onus, pœna, supplicium, labor, & cruciatus sit per infinita sæculorum sæcula. Amen.

TRACTATUS IX.

DE SCIENTIA CHRISTI.

SUB nomine Scientiæ nonmodo accipit D. Thom. 3. p. à quæst. 9. usquè ad 13. exclusivè cognitionem strictè scientificam, sed & omnem, etiam illam, quæ non præsupponit sui propter quid, versat, atque discutit, ut ipse innuit art. 1. per hæc verba: *Scientiam enim largè accipimus pro qualibet cognitione intellectus humani.* Cujus ductum nos sequentes, triplicem super eam disputationem instituimus, scilicèt de scientia ejus in communi, de scientia beata, & de scientia per se infusa, cui non nihil de scientia acquisita ad calcem supperademus. Sit ergo

DISPUTATIO I.

PRIUSQUÀM de membris agamus in particulari Scientiæ Christi: de illorum capite, scientiâ in communi (quæ trimembris est, scilicèt beata, infusa per se, & acquisita) opus est seorsum pertractemus: pro qua sit

DUBIUM I.

UTRUM INTELLECTUS CREATUS
Christi potuerit intelligere intellectione divina?

2 DE fide certum est, Christum habuisse scientiam, sive cognitionem creatam ex illo Matth. 22. ibi: *Cognita autem Jesus nequitia eorum.* Et ex illo ad Hebr. 5. *Didicit ex his, qua passus est.* Quæ testimonia de cognitione creata intelligunt SS. PP. maximè secundum, cum discere impropriissimum divinæ sit cognitionis. Accedit D. Th. hìc, ubi ait: *In 6. Synodo damnata est positio negantium in Christo esse duas scientias, vel duas sapientias.* Quod & ratio suadet, & convincit: habuit enim Christus duas naturas divinam, & humanam, & nullam impotentem, nec sine potentiis naturæ intellectualis, quarum prima est intellectus, qui quidem si mancus, vel impos esset noscendi, indignam Christo inhabilitatem inferret: ergo vera est suppositio. Itidem supponimus cum communi Animam Christi defactò non intellexisse intellectione increata: quæstio est de possibili, &

ceret incretam actionem, ut effectum: ergo repugnat &c.

NOSTRA RESOLUTIO

3 **N**egativa, quæ ex D. Th. probr. 3. p. q. 9. art. 1. ad 1. dicente: *Dei intelligere est sua substantia, ut probat Philosophus 12. Methaph. Unde hic actus non potuit esse anima humane Christi, cum sit alterius natura.* Sequuntur illum cuncti, (paucis demptis) Scholastici. Prob. ratione 1. Impossibile est, quod intellectio divina reddat intellectum nostrum intelligentem, quin ipsi per informationem, vel inhærentiam, vel per modum termini, vel per identitatem uniatur; atqui nullo ex his modo potest illi uniri. Prob. hæc min. singulatim: nam in primis uniri nequit informando, ne formæ imperfectionis incurrat, nec inhærendo, ne accidentis dependentiam dicat, nec terminando, ne, quod actio est, munera subsistentiæ, vel existentiæ usurpet; sed demum nec se identificando, ne incretum cum creato coequet: ergo nullo modo.

¶ Prob. 2. Repugnat intellectum intelligere, quin per ipsum intelligere vivat; atqui repugnat intellectum creatum vivere per intelligere divinum, sicut & vivere per divinam vitam: ergo & per intelligere divinum intelligere humanum Christi intellectum. ¶ Tertio prob. quia vita actualis, qualis est intellectio, petit actuale principium ab intrinseco se movens; hoc autem principium nequit esse intellectus creatus respectu intellectionis divinæ, aliàs hæc respiceret principium creatum, & principium creatum respi-

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

4 **O**bf. 1. Non inconvenit, quod intellectio divina uniatur identicè cum intellectu Christi creato, saltim in esse intelligibili ad modum speciei: ergo ex hac parte non repugnat, quod conclusio negat. Nega conseq. & paritatem: nam species formalissimè sumpta ad unam tantum pertinet lineam, scilicet intelligibilem (aliam enim, scilicet naturalem, quæ ipsam comittatur, solum materialiter, & quasi vehiculum, in quo ipsa sustentetur, affert) idè sat est, si secundum intelligibilem identificetur; intellectio verò ad duas exæquò, & formaliter pertinet, ad naturalem quidem per modum operationis naturalis, & ad intelligibilem per modum existentiæ intelligibilis, & hinc est, quod secundum utramque, vel secundum nullam identificari debet: cumque secundum entitativam repugnet, secundum intelligibilem itidem repugnet, opus erit. Sed

5 Replicabis: intellectio est unio intelligibilis intellectus cum objecto: ergo si hoc, & ille intelligibiliter identificantur, etiam intellectio identificabitur cum utroque: est enim inter ambo medians; si autem extrema, quæ magis inter se distant, identificantur; quantò magis unio, quæ minus distat ab extremis, cum mediet inter ipsa? Id quod suadet doctrina N. Salm. tr. 2. disp. 2. dub. 10. n. 248. & tr. 7. disp. 6. n. 22.

Ubi

Ubi tenent, quòd si natura Angelica identificaret sibi Verbum suum, etiam identificaret intellectionem saltem in esse intelligibili, cum mediet inter intellectum, & Verbum. Suadet etiam ipsum, quod diximus tr. 1. disp. 2. dub. 2. n. 19. ubi quia species, & Verbum in Deo sunt idem, rectè intulimus, quòd & intellectio inter ipsa medians, idem sit cum eis: ergo tenet illatio hujus instantiæ. Resp. 1. ex N. Salm. citatis intellectionem non tam esse unionem inter intellectum & verbum, quàm finem: non enim sistit in uniendo, sed unit, ut terminet totum intellectualem processum; si quandò verò unionem vocant illam, id intellige largè talem, & per modum operationis mediantem inter producent & productum, ita ut hæc extrema se ipsis uniantur, posita intellectione tamquam conditione connotata, sine qua non.

6 Doctrina hæc sanè obnoxia est pluribus instantiis, nec objectam solvit, quantum ad exempla adducta ex intellectionibus divina, & Angelica: posset enim dici ad illa, nihil scilicèt probare identitatis inter intellectum & Verbum, nec in Deo, nec in Angelo: quia eorum intellectio non est propriè medium, sed finis. Ideò responderi potest secundo, aliter loquendum esse de extremis tam entitativè, quàm intelligibiliter identificatis, & aliter de illis solùm intelligibiliter unitis. Prima identificatio est simpliciter, & absolute talis, & in omni linea, & talis est identificatio inter intellectum divinum, & ejus Verbum, eadem-

que esset, si natura Angelica identificaret rationem Verbi, quo in casu, cum ipsa natura sit essentialiter actu intellecta, non indiget actu secundo propriè mediante inter ipsam ut intelligentem, & Verbum ut intellectum, & ad summum potest dici medium quoad expressionem, quam ponit, vel fingit noster intellectus; si enim identificat essentialiter esse actu intellectam, debet identificare id, quo est intellecta, & hoc nihil est aliud, quàm intellectio.

At verò secunda identificatio solùm est secundum quid talis, & in una linea, nempe intelligibili, & ita est actu identificatio, ut & sit distinctio in potentia: deficiente enim modo naturali, cui linea insidet intelligibilis, deficit identificatio, & succedit distinctio: ideò hæc identificatio non est tam intima, ut sub modo saltim naturali non admittat medium propriè tale, atque distinctum, & hoc est intellectio, quæ ad duas lineas, ut diximus, pertinet æquo, & quatenus naturalis mediat per modum operationis inter intellectum producentem, & verbum productum; quatenus verò intelligibilis claudit processum intellectualem: quia est illius existentia, & quidem distincta ab extremis existentibus, supponit enim ea constituta, & superadvenit eis accidentaliter ad modum existentiae naturalis, quam ob similem rationem supponimus distinctam à re existente. Undè intellectio, quæ non est divina (vel Angelica in fida hypothesis) nec in linea naturali, hoc est per modum operationis, nec in intelligibili, hoc est per modum exist-

tentiæ potest identificari cum extremis. Dicere verò, quòd hæc magis distant inter se, quàm ab intellectu, distinguitur; magis distant in esse naturali, transeat, vel conceditur: quia in esse naturali mediat intellectio per modum operationis; in esse intelligibili, negatur: quia in hac linea extrema identificantur, & intellectio superadvenit accidentaliter ipsis jam constitutis, haud secùs quàm existentia rebus naturalibus in linea naturali.

7 Obs. 2. Actio vitalis potest oriri ab uno principio, & recipi in alio subjecto: ergo non ex eo quòd intellectio divina sit à divino intellectu, non poterit recipi in creato Christi, huncque denominare intelligentem. Et parificatur calefactione, quæ cuicumque communicetur subjecto, hoc denominabit calefaciens. Resp. distinguendo ant: potest recipi in alio ipsum denominans vivens, nego; receptivum merum illius, conc. ant. & nego consequ. Et ad exemplum calefactionis dic, ipsum esse asylum nostræ probationis: ubicumquè enim calefactio reciperetur, illud agens denominaret calefaciens, à quo ipsa activè egrederetur; subjectum verò in quo esset, tantum esset ipsam passivè sustinens. Hoc dicimus permitiendo solum, quòd actio vitalis possit esse in alieno subjecto, quod nec permittere de intellectu divina ullimodè valemus, cum assignabile non sit quo unionis modo actio divina in intellectu reciperetur humano, ut probatum est.

8 Obs. 3. Deus potest uniri in-

tellektui creato per modum existentia naturalis hanc supplendo: ergo etiam ut existentia intelligibilis, quod est proprium intellectiois; sed tunc hæc denominaret intellectum creatum intelligentem: ergo id non repugnat fieri in intellectu Christi. Resp. concesso ant. ex dictis suprâ tract. 7. disp. 4. n. 27. disting. cons. ut existentia intelligibilis sub hoc munere præcisè, & denominans intellectum existentem, transeat; sub munere operationis, & denominans intellectum operantem, nego consequ. Nostra resolutio non utcumque negat unionem divinæ intellectiois cum intellectu Christi, sed taliter, quòd per eam Christus intelligat: ad quod non sufficit præcisè facere existentem, sed insuper desideratur constituere operantem. Undè permisso, & non concesso, quòd intellectio divina communicaretur ut existentia intelligibilis, & non ut operatio, adhuc nihil contra nos: quia intellectus Christi per eam essetò existeret (quod non nunc ventiliamus) at non intelligeret, quod in præsentibus inquirimus, & discutimus.

DUBIUM II.

QUOTUPLEX SCIENTIA FUERIT IN Anima Christi?

9 **D**E quatuor potest scientiis excitari dubium, scilicet, beata, per se infusa supernaturali, naturali per se infusa, & acquisita. Quarum hæc est explicatio: Scientia beata coincidit in præsentibus, ut in proemio adnotavimus, cum
cog-

cognitione beatifica. Scientia supernaturalis est, quæ terminatur ad cognoscenda objecta, & myſteria ſupernaturalia. Scientia per ſe infuſa naturalis eſt, quæ attingit objecta, quæ verè ſunt naturalia, ex defectu verò ſpecierum illa repræſentantium, modus attingendi eſt ſupernaturalis v. g. cognitio animæ noſtræ in hoc ſtatu, vel etiam Angelorum, qui non tranſcendunt lineam naturalem, & tamen quia hæc objecta non imittunt ex ſe ſpecies ſui, nec phantasia poteſt illas naturaliter habere, dicitur infuſa: quia fit per ſpecies ſupra, vel potiùs præter ordinem naturalem à Deo infuſas: Et idem fit, dum animæ contemplanti aliqua objecta naturalia, ut de paſſione, & vita Chriſti, quæ naturaliter ſunt attingibilia, infundit Deus ſine interventu intellectus agentis, nec phantasiæ in ſudatione ſpecies, quæ vivatiùs myſteria repræſentent; & eſtò ipſæ naturales ſint, modus tamen eas habendi ſine converſione ad phantasmata, eſt præternaturalis, & conſequenter ſcientia per eas operans, eſtò naturalis, ſicut & objectum, dicitur per ſe infuſa. Scientia demùm acquiſita, vel acquiſibilis eſt, quæ ſpeciebus naturalibus ſtudio, & induſtria ſenſuum acquiſitis, & depuratis per intellectum agentem cognoscit objecta naturalia. Qua præmiſſa intelligentia, ſit

PRIMA CONCLUSIO.]

10 **I**N Chriſto fuit ſemper ſcientia beata. Sic D. Thom. innuens eſſe de fide, dum

ex ſacra id probat pagina: nam Joan. 6. dicitur: *Non quia Patrem vidit quiſquam, niſi is, qui eſt à Deo, hic vidit Patrem :: Ego quæ vidi apud Patrem, loquor.* Quæ de cognitione obſcura fidei nequeunt intelligi, cùm cognitio hæc omnibus fidelibus communis fit: & quia utitur verbo *vidi*, quod fidei obſcuræ non accomodatur: ergo de clara, & beatifica.

¶ Ratione prob. congruentiali (nam methaphiſica haud facilè convinci poteſt, quod ex voluntate pendet divina) id quod eſt in potentia reducitur ad actum per id quod eſt in actu; ſed homines ſunt in potentia ad beatitudinem, & reducuntur ad actu illam habendam per Chriſtum, juxta illud Apoſt. ad Heb. 2. *Decebat eum, qui multos filios in gloriam adduxerat, Auctorem ſalutis eorum per Paſſionem conſumere:* ergo oportuit Chriſtum habere actu ſcientiam beatam, quam alii per ipſum habituri eſſent. ¶ Prob. 2. Nam id, quod ab aliquo alii habent, tamquàm à capite morali, ſine, & exemplari, debet in ipſo capite maximè ſplendere, ſi ei non repugnat, ut inquit D. Thom. 3. p. q. 9. art. 2. *quia, inquit, ſemper cauſam oportet eſſe priorem cauſato;* ſed Chriſtus Dominus eſt cauſa, finis, & exemplar, à quo in omnes deſcendit ſcientia beatifica, & aliàs hæc ei non repugnat: ergo idem.

11 Quod autem ſemper, & à primo ſuæ conceptionis instanti hanc habuerit Chriſtus ſcientiam, conſtat ex illo Pſalm. 64. 5. *Beatus quem elegiſti, & aſſumpſiſti,* quod Gloſa intelligit de Chriſto; atqui ab instan-

ti suæ conceptionis fuit assumptus: ergo fuit beatus: ergo comprehensor. Hæc conseq. est D. Thom. 3. p. q. 34. art. 4. ubi etiam ait; *Et quia gratia illa (Christi) non fuit sine actu, consequens est, quod actu fuit comprehensor, videndo Deum per essentiam.* Et loquitur D. Thom. de Christo ab instanti primo suæ conceptionis: ait enim prius: *non fuit conveniens, ut Christus in sua conceptione acciperet gratiam sine actu.* Quod autem hæc gratia fuerit consummata, conjunctaque cum visione Dei, ratione probat prosequens: *accepit enim gratiam non ad mensuram:: gratia autem viatoris cum sit deficiens à gratia comprehensoris, habet mensuram minorem respectu gratie comprehensoris: ergo si gratia Christi ab initio sui fuit sine mensura, non fuit deficiens sicut viatoris, sed consummata sicut comprehensoris; sed idem est esse comprehensorem, ac Deum clarè videntem: ergo talis fuit Christus ab initio sui esse. Sed*

12 Obs. ex D. Thom. 3. p. q. 46. art. 8. sibi se sic objiciente: *Summum gaudium cum summa tristitia non compatitur; sed beatifica visio summum gaudium affert incompatible cum summa, quam Christus in sua Passione habuit, tristitia: ergo si hanc de fide est habuisse ex Matth. 26. Tristis est anima mea &c. impossibile est habuisse illud. Dist. maj. non compatitur secundum idem, conc; secundum aliud, nego maj. Et distincta similiter min. nego conseq. Tristitia, & gaudium Christo sub diversa ratione conveniebat tam objectiva, quàm subjectiva: objectiva quidem: nam delectatio erat de*

morte nobis proficua, & tristitia de pœna ipsum affligente: subjectiva: nam delectatio in superiori parte animæ infidebat, tristitia verò in inferiori. ¶ Contrà, dices: ergo potuit Christus has duas simul affectiones habere absque miraculo, quod communi Theologorum menti refragatur. Nego conseq. quia iucunda affectio partis superioris secundum communem providentiam exigebat derivari in partem inferiorem; hoc autem impeditum est non sine miraculo.

SECUNDA CONCLUSIO.

13 **C**hristus habuit scientiam per se infusam, tam supernaturalem, quàm naturalem (*per se infusa* ponitur ad distinctionem *per accidens infusa*. Primi generis est virtus fides, & omnes illæ virtutes, quæ habent objectum supernaturale, quæ per se petunt infundi, acquirique repugnat. Secundi verò est virtus quævis naturalis, quæ respicit objectum naturale, quæque acquiri potest nostris actibus, per accidens verò, Deo sic providente, infunditur creaturæ, uti factum fuit in Adamo, cui ex speciali titulo simul cum anima donatæ sunt per infusionem scientiæ naturales, virtutesque morales) Prob. ratione: quia contrarium indecens esset tantam Majestatem, & inconsequens cum assumptione animæ perfectissimæ, quæ talis non esset, si deficeret ei præcipuus ornatus naturalis, qui est cognoscere tum mysteria supernaturalia nostræ fidei per scientiam superna-

turalem per se inditam, tum per scientiam naturalem per se. infusam animas separatas, Angelos, & alia, quæ ministerio sensuum non possunt intellectui nostro præsentari cognoscenda, nisi à Deo infundantur eorum species: ergo debent Christo tales scientiæ concedi à principio suæ conceptionis.

14 Obs. I. Id, quod est perfectius, excludit imperfectius: ergo si in Christo admittimus scientiam beatam, quæ perfectior est, excludi debet indita, de qua loquimur, quæ imperfectior est. Resp. dist. ant. Excludit imperfectius positivè tale, conc: negativè tale, sub dist. excludit illud sub illa ratione, quæ propria est perfectioris, conc. sub diversa, nego ant. & conseq. Explicatur: nulla scientia de se est imperfecta, si per ly *imperfecta* intelligatur defectus positivus: est enim omnis scientia melior quàm non ipsa, si autem positivè esset imperfecta, melius esset non esse, quàm esse illius. Est tamen dupliciter imperfecta scientia creata, vel quia admiscetur aliqua imperfectione creaturæ, & hæc imperfectio est transcendens per omnem etiam beatificam scientiam, vel quia una scientia non accedit ad alterius perfectionem, & hæc vocatur imperfectio negativa, quæ excludi deberet accedente perfectiori, si hæc idem objectum, & sub eodem attingeret modo, ac imperfectior; secus verò si diverso, & non opposito: cumque imperfectio scientiæ de qua loquimur, solum habeat de imperfectione (præcisivè à transcendentali

nuper dicta) non esse aded perfectam sicut beatam, & aliàs hæc sub diverso, & altiori modo ac indita attingat objectum, non est motivum exclusionis inferioris in concursu superioris.

TERTIA CONCLUSIO.

15 **C**Hristus Dominus habuit scientiam per se acquisibilem. Sic DD. Scholastici, cum Magist. D. Thom. qui 3. p. q. 9. art. 4. in *sed contra* ex ad Hebr. 5. sic probat: *Cum esset Filius Dei, didicit ex his, quæ passus est, obedientiam. Glosa: id est, expertus est. Fuit ergo aliqua experimentalis scientia, quæ est scientia acquisita.* Ratio est: quia Verbum divinum debuit assumere animam perfectam, quæ talis non esset, si careret hac scientia: nam esset in potentia ad illam, ut ad actum connaturalem, & aliàs acquisibilem, & sicut anima nostra sine scientia, ad quam est in potentia, est imperfecta, sic anima Christi: ergo debuit illam habere. Sed

16 Obs. Sequi ex hac sententia dari in Christo duas scientias numero diversas, quod absit: ergo non est vera. Ant. prob. nam scientia per se infusa naturalis, & acquisita de qua loquimur, habent idem objectum, scilicet naturale: ergo ut summum possunt numero distingui. Respondet D. Thom. nuper laudatus, & nos cum ipso, quod licet objectum utriusque sit naturale, est tamen formaliter distinctum ex connotatione diversi modi attingendi illud: nam scientia acquisita attingit illud

per conversionem ad phantasmata, & per species proportionatas cum ipsis; scientia verò per se infusa sine tali conversione, & per species improportionatas, atque universaliores in representando, quippèquod & ipsa objecta, quæ representant, minus habent de potentialitate, quàm per intellectum agentem contacta, & depurata; sunt enim Angeli, anima, & alia hujusmodi in linea spiritali collocata: ergo debent tales scientiæ specificè distingui. Sed

17 Replicabis: ergo dabitur in Christo duplex prudentia naturalis, scilicèt acquisita, & infusa juxta diversitatem specierum defervientium judicio prudentiali, quod apud Scholasticos malè audit, sed vel inauditum est. Nego conseq. & paritatem: quia cognitio practica, qualis est prudentiæ, non ordinatur ad acquirendas species, nec de formali respicit modum illas habendi: hoc enim est proprium cognitionis speculativæ, & scientificæ; semel tamen ab his acquisitis, vel ipsis infusis utitur prudentia sine respectu ad modum, quò acquisitæ, vel infusæ sunt: quia hoc de materiali se habet ad suum exercitium prudentiale, & practicum.

DISPUTATIO II.

DE SCIENTIA BEATA CHRISTI.

Habita sufficiente pro captu nostro notitia scientiæ Christi in communi, ut in particulari illam hauriamus ex D. Thom. 3. p. q. 10. opus est, descendamus; & primum de prima, & maxima inter

omnes, scilicèt beata, sermonem instituimus.

DUBIUM I.

AN SI CHRISTUS COGNOSCERET
omnia possibilis in Verbo, comprehenderet Deum?

Controversias hujuscemodi hypotheticas de re, quæ numquàm fuit, est, erit, nec esse potest, non æquis oculis aspiciamus, quippèquas, vel prorsus inutiles, vel parum proficuas utilitati studentium ducimus. Supponimus, Christum numquàm omnia possibilis cognovisse in Verbo, imò nec posse illa cognoscere: tum, quia non est, nec potest esse tantus in ratione cognoscentis, quantus Deus est in ratione cognoscibilis: tum ex defectu luminis infiniti requisiti ad omnia cognoscenda in Verbo possibilis. Sed fingamus, inquit, & inquit titulus quæstionis, hypothetim, in qua cognosceret illa, & essetne in tali casu cognitio Christi comprehensiva Dei? Idem posset inquiri de qualibet etiam minima creatura intellectuali, & ided impertinens videtur quæstio hæc ad hunc tractatum, in quo de Christo agimus, & nihilominus ut vestigiis majorum nostrorum reverenter insistamus, eam breviter discutiemus, ut ad alia, quæ de rebus agunt non fideis, convertamur: præcipuè cum resolutio hujus quæstionis ex his pateat, quæ tract. 2. disp. 4. per totam latius diximus.

NOSTRA CONCLUSIO.

2 **A**ffirmat, in eaque conveniunt communiter Theologi, ut potè expressa in D. Thom. 3. p. q. 10. art. 2. ubi ait: Animam Christi non omnia possibilia cognoscere: *hoc enim esset comprehendere omnia, quæ Deus potest facere, quod esset comprehendere divinam virtutem, & per consequens divinam essentiam.* Quid expressius? ¶ Prob. ratione: nam ad perfectam rei comprehensionem sufficit, quòd ea cognoscatur secundum omnia tam formalia, quam virtualia prædicata, quæ in ipsa continentur; at hoc fieret ex cognitione omnium possibilibus in Verbo: ergo si Christus ea cognosceret, comprehenderet Deum. Major patet: quia comprehensio fit; quando nihil latet in objectum cognoscendum; in Deo autem nihil est aliud cognoscendum præter prædicata formalia, atque virtualia; ergo vera est major. Minor prob. nam in primis omnium visio beatifica, quantò magis Christi) cognoscit omnia prædicata formalia: sed aliàs attingeret etiam virtualia, si cognosceret omnia possibilia in Verbo; videret enim hoc non solum secundum respectum ad possibile, vel factibile in communi, sed secundum respectum, & respectus omnes ad omnia in particulari possibilia, quod est attingere omnia virtualia prædicata: ergo tenet minor.

3 Occurrit Scotus dicens nostram rationem probatum ire, si creaturæ in Deo veluti in causa cognoscerentur; at non sic fit, sed

sicut in speculo. Sed contra: Tum, ex D. Thom. q. 12. de Verit. art. 6. ubi ait: *Numquam invenitur à Sanctis dictum, quòd Deus sit rerum speculum, sed magis quòd ipsæ res sunt speculum Dei.* Quod si D. Aug. in lib. de videndo Deum vocat hunc speculum voluntarium, explicandus est de speculo methaphorico, vel similitudinario. Tum, quia speculum representat perfimilitudinem formalem saltem quoad externa accidentia; Deus autem in doctrina trita D. Thom. non est similis creaturis, sed quinimò hæ sunt Deo similes.

¶ Alii respondent quòd ex cognitione omnium possibilibus infertur comprehensio Dei in ratione causæ, non verò in ratione entis. Sed contra ex D. Thom. in verbis num. antec. relatis, in quibus sic concludit: *Esset comprehendere divinam virtutem & per consequens divinam essentiam:* ergo ex comprehensione causæ sequitur comprehensio in esse entis, vel essentiæ. Et reddit rationem in Opusc. 2. c. 216. ubi ait: *Ejusdem rationis est comprehendere essentiam alicujus rei, & virtutem ipsius. Unumquodque enim (en rationem) potest agere, in quantum est ens actu.*

ARGUMENTA CONTRARIA.

4 **S**ententiam contrariam tuentur D. Bonav. Scotus, & alii antiqui, pro quibus obs. 1. D. Thom. q. 20. de Verit. art. 4. ad 9. ubi ait: *Dato etiam quòd omnino sciret (Christus) omnia, quæ sicut Verbum, non adequaretur numero scitorum, quoad modum scientiæ, quamvis esset equalis*

lis numerus utrobique. Et 3. p. q. 10. art. 2. ad 3. ait: *Quamvis igitur scientia anima Christi, quam habet in Verbo, participetur scientia visionis quam Deus habet in se ipso quantum ad numerum sibi-illum; scientia tamen Dei excedit in infinitum, quantum ad claritatem cognitionis, scientiam anima Christi.* Et 1. p. q. 12. art. 7. ad 2. respondet: *Dicendum quod non propter hoc Deus incomprehensibilis dicitur, quasi aliquid eius sit quod non videtur, sed quia non ita perfecte videtur, sicut visibilis est: ergo juxta D. Thom. adhuc supposita cognitione omnium possibilium in Verbo Christus non comprehenderet Deum: quia modus cognoscendi non est infinite perfectus.*

35. Ad argumentum ex duobus primis testimoniis desumptum respondere quidem, sed non convincere, si ad radicem attendamus, ex qua duas illas sequelas deducit D. Thom. scilicet ex hypothesis, seu conditione ficta, & impossibili; nempe dato quod anima Christi sciret omnia possibilis; & cum ex impossibili sequatur quodlibet ideo D. Thom. infert, pro opportunitate materiae versatae, tum, quod talis cognitio esset comprehensiva, uti supra diximus ex 3. p. q. 10. art. 2. in corp. ubi expressior nequit esse: tum, non esse comprehensivam, uti facit in his duobus testimoniis: cum hac tamen differentia, quod in primo, ubi asserit, loquitur resolutorie, & ex propria mente, & in corpore articuli, ubi semper suam prodit sententiam: In duobus vero nobis objectis, ubi negat, loquitur obiter occasione respondendi ad

argumenta: unde non loquitur resolutorie, sed in sententia illorum, qui non contenti cognitione omnium possibilium ad comprehensionem, desiderant ultra modum infinite clarum, & perfectum cognoscendi. Quare in forma breviter predictis satisfit testimoniis, distinguendo sic: Et loquitur D. Thom. resolutorie, & ex propria mente, nego; obiter, & in sententia aliorum, conc. &c.

6. Ad ultimum ex 1. p. dicimus nullam aliam continere doctrinam, quam tradidimus tr. 2. disp. 4. per totam, ubi idem diximus atque D. Thom. hic, scilicet, ad comprehensionem non sat esse cognoscere quidquid est in Deo, sed & cognoscere illud quantum cognoscibile est; in quo autem consistat cognoscere Deum quantum cognoscibilis est ibi explicuimus in eo esse, quod ultra cognitionem omnium, quae sunt formaliter in Deo, cognoscantur etiam omnia, quae sunt in eo eminentialiter, seu virtualiter, hoc est: omnia extrinseca producibilia: ad quod opus est cognoscere Deum cum omnibus connexionibus, & terminationibus ad ea. Unde in summa testimonium allegatum idem, quod & nos dicimus, dicit: quia nequeunt cognosci omnia possibilis in Deo, quin Deus cognoscatur cum omnibus connexionibus, & terminationibus ad ea: quod est cognosci quantum cognoscibilis est. *hanc*

7. Obs. 2. Comprehensio est cognitio rei in quantum cognoscibilis est; sed cognitio omnium possibilium non infert cognitionem Dei, in quantum est cognoscibilis. Minor

hæc prob. stat quòd aliqua res cognoscatur secundùm omnia, quæ est, & continet, & tamen non cognoscatur quantum cognoscibilis est: quia potest adhuc perfectiùs cognosci, ut si Deus, & Angelus cognoscant formicam secundùm omnia, quæ est, & continet, adhuc perfectiùs à Deo cognoscetur quàm ab Angelo: ergo ab Angelo non cognoscitur quantum cognoscibilis est; & tamen cognoscitur secundùm omnia, quæ est, & continet: ergo non est idem cognoscere Deum secundùm omnia possibilia, quæ continet, ac cognoscere illum quantum cognoscibilis est, seu illum comprehendere.

Hoc argumentum probat nimis, scilicet, quòd Angelus superior non possit comprehendere inferiorem contra commune placitum Theologorum, imò nec Angelum posse comprehendere formicam: quia tam ista quàm Angelus inferior semper sunt per Deum cognoscibiles clariùs & perfectiùs. Cùmque hoc non concedatur, dicendum erit, non obstare comprehensioni clariorem, & perspicacitorem cognitionem ex parte cognoscentis, dummodò ex parte objecti nihil formale, vel eminentiale relinquatur cognoscendum: Cùmque, si Christus videret in Verbo omnia possibilia, cognosceret omnia formalia, & virtualia, quæ in Deo sunt: verè hunc comprehenderet, quidquid sit, quòd hæc eadem possint ab ipso Deo clariùs cognosci, atque perfectiùs percipere.

8. Obs. 3. Christus amat in Deo (vel potest amare) omnes creaturas, quæ sunt, vel erunt, & tamen non sequitur

amare Deum quantum amabilis est: ergo idem erit dicendum de cognitione respectivè. Nego consequ. & paritatem: Tùm, quia bonitas divina non est ratio amandi necessariò creaturas: amantur enim liberè, & ex suppositione quòd Deus eas esse velit; omnipotentia verò necessariò connectitur cum omnibus possibilibus: undè si hæc omnia cognoscuntur in ea, ea etiam, ut causa debet cognosci adæquatè, hoc est secundùm totum quòd potest, & consequenter secundùm totum quòd est; quòd est comprehendit. Tùm, quia estò Christus amet omnia, quæ Deus defactò amat non verò potest amare simul omnia, quæ Deus amat conditionatè, vel amaret, si ea produceret: ergo non amat, nec amare potest eum quantum amabilis est.

9. Obs. 4. Ex cognitione omnium prædicatorum formalium, v.g. attributorum, quæ sunt in Deo, quæque beatus quilibet cognoscit, non arguitur comprehensio Dei: ergo multò minus ex cognitione prædicatorum virtualium, seu possibilium. Ant. supponitur ex dictis tract. 2. disp. 4. per totam, & consequ. prob. quia altior, & difficilior est cognitio attributorum in essentia, quàm possibilium in omnipotentia: ergo si prima non infert, nec secunda debet inferre comprehensionem.

Resp. concessio ant. negando consequ. cujus probatio enerva est: quia prædicata formalia continentur in essentia formaliter, & clarè, quippe quæ cum ipsa identificata: ideò hac visa, statim illa patent: possibilium verò solum virtualiter, & occultè

cultè continentur in profundo abyſſo omnipotentis, ideò maximè latent, petuntque plus lucis, ut discerni queant. Undè dixit D. Thom. 1. p. q. 12. art. 8. ad 3. ubi ſolvit hoc argumentum per hæc verba: *Licet majus fit videre Deum, quàm omnia alia; tamen majus est videri sic Deum, quòd omnia in eo cognoscantur, quàm videre sic ipsum, quòd non omnia, sed pauciora; vel plura cognoscantur: quia multitudo cognitorum in Deo sequitur modum videndi ipsum, vel magis perfectum, vel minus perfectum.* Reliqua argumenta ex his, quæ in tr. 2. de Vis. diximus, fatiſ diſolvuntur.

DUBIUM II.

UTRUM PER SCIENTIAM BEATAM
cognoscat Anima Christi omnia, quæ
Deus per scientiam visionis?

CONCLUSIO NOSTRA

10 **E**st affirmativa, atque perpetua mens D. Thom. pluribus in locis, sed præcipuè 3. p. q. 10. art. 2. ubi id inquit, quòd hìc inquirimus, & respondet ibi quòd & hìc respondemus. Probat illam. Ex illo Apoc. 5. *Dignus est Agnus, qui occisus est accipere divinitatem, & sapientiam.* Ubi Glosa: *Id est omnium cognitionem.* Sed per cognitionem omnium non intelligitur omnium possibilibus, ut ostensum est dub. præced. ergo ut minùs omnium, quæ sunt, fuerunt, vel erunt. Nunc sic; sed hæc, & non plura cognoscit Deus per scientiam Visionis: ergo & Christus per scientiam beatam.

11 Ratione prob. 1. Ad Christum pertinet omnia illa scire, quæ ad ejus spectant Principatum, ne caput illa nesciat, quæ regit, vel in quæ influit; sed hæc sunt omnia, quæ sunt, fuerunt, vel erunt, ad quæ se extendit scientia Visionis Dei: ergo cognoscit illa. Major patet, & minor prob. nam Christus est causa finalis omnium, quæ facta, vel facienda sunt ad extrà, juxta communem salubrioremque sententiam: est etiam judex univensalis omnium, juxta illud Joan. 5. *Pater omne judicium dedit Filio;* Insuper habet potestatem super omnia juxta Matth. ult. *Data est mihi omnis potestas in Cælo, & in terra.* Et Joan. 13. *Omnia dedit ei Pater in manus:* ergo in omnia, quæ sunt, fuerunt, vel erunt, habet principatum, ac per consequens inspectionem, ac gubernium: quòd exercere sine notitia, & perfectiori omnium cognitione esse nequit. Ehinè prob. 2. quia visio beata cum sit beatitudo perfecta, implere debet omnes appetitus benè ordinatos, & tales sunt sciendi omnia, quæ beato subjiciuntur; sed Christo subjiciuntur omnia, quæ creata sunt, atque creanda: ergo.

ARGUMENTA CONTRARIA.

12 **A**riani tribuebant Christum aliquam ignorantiam. Ignorantia (sic vocati quidam Hæretici: quia ignorantem Christum faciebant.) dixerunt ipsum latere notitiam Dei judicii, quos sequuti sunt plures Sectarii, ut Luterus, Calvinus, & alii. Ex Catholicis Richardus

us affirmavit, quòd licet Christus cognoverit substantias, & accidentia permanentia, secùs verò cogitationes futuras per totam aeternitatem. Hugo excepit aliqua particularia ab universali omnium cognitione, quam concedit Christo. ¶ Obs. 1. illud Marc. 13. *De die illo nemo scit, neque Angeli in Cælo, neque Filius, sed solus Pater; sed hæc ignorantia nequit tribui ipsi ut Deo: ergo ut homini.*

Resp. cum D. Thom. 3. p. q. 10. art. 2. ad 1. D. Aug. ab ipso laudato, & communi P.P. id esse intelligendum nescire Christum ut revelaret aliis, non verò absolute. Dices: ergo idem dicendum erit de Angelis. Nego conseq. quia respectu horum non adest fundamentum ad sic interpretandum textum; respectu verò Christi adest auctoritas duorum laudatorum luminarium, Joannis, & Matth. quibus adde D. Chrysostomum à D. Thom. ibi citatum sic dicentem: *Si Christo Domino homini datum est, ut fiat qualiter oporteat judicare, quod est majus, multò magis datum est ei scire quod minus est, scilicet tempus judicii.* Accedit quædam Epistola Sophronii Patriarchæ Hierosolimitani approbata in 6. Synod. act. 11. & 14. in qua dicitur: *anathema Themistio dicente Christum non secundum id, quod erat Deus sempiternus, sed secundum quod homo factus est diem judicii ignorare.*

13 Obs. 2. D. Gregorium, qui orat. 36. expressè asserit indubium esse, *quin horam quidem judicii uti Deus cognitam habeat, ignoret autem ut homo.* Quam sententiam secuti sunt Dam.

D. Athan. N. Cyril. Alexand. (nec improbabilem reputat Origines) à N. Salm. hinc n. 37. laudati: ergo ruit assertio: Resp. quòd cum omnes hi SS. PP. nostram tradant sententiam locis à N. Salm. cit. in præfenti n. 24. veniunt in nostram partem necessariò, benignèque trahendi, ne antylogiæ, vel notula illis objiciatur. Dicimus ergo hos intelligendos esse PP. de scientia Christi à se habita, non de illa habita per Patrem, & in hoc posuit Christus differentiam inter se & Patrem, quasi diceret, nemo scit à se nisi Pater, nec Filius à se sed ex ipso Patre. In cujus sensu dixit Joan. 7. *Mea doctrina non est mea, sed ejus qui misit me.* Et 5. *Non potest Filius à se facere quidquam:* at quis dubitet, quin doctrina illa esset Christi, licet aliundè habita, atque multa operatus esset, licet dependenter à Patre? Sicut ergo in his locis negat, doctrinam, & operationes suas esse, quin ex hoc inferatur non docuisse, nec operatum fuisse, sic ex eo quòd neget sibi scientiam diei ultimi, non inferatur absolute nescientia illius, sed negatur modus sciendi, quem habet Pater à se.

14 Obs. 3. Fallit nostra sententia, qua parte docet Christum omnia scire; quia omnium tenet principatum, cum ipse Joan. 18. dicat: *Regnum meum non est de hoc mundo:* ergo non est tenenda. Resp. quòd licet in his verbis non probeatur Christi Regnum temporale, non tamen debet ei denegari spirituale, & hoc sufficiens est, ut omnia sciat, & hoc spiritualiter regat, & in finem

suum rectè perducatur, qui est ipse Christus immediatus, & tandem finis ultimus Deus juxta Paul. 1. ad Corinth. 3. *Omnia enim vestra sunt, vos autem Christi, Christus autem Dei.*

15 Obs. 4. Sequitur ex conclusione quòd Christus cognoscat omnia possibilìa, quod probatur: cognoscit quidquid Deus per scientiam visionis, & Deus per hanc sua omnia decreta: hæc autem fuere tot, quot possibilìa, quia circa nullum mansit ejus suspensa voluntas, vel illa volens, vel nollens illa: ergo de primò ad ultimum sequitur Christum omnia possibilìa cognoscere. Ref. ex dictis tr. 3. de scient. disp. 2. n. 10. quòd per scientiam visionis Dei solùm illam intelligimus, quæ terminatur ad objecta secundaria creata, non illam, quæ terminatur ad ipsum Deum, vel quæ Dei sunt per identitatem; & licèt concedamus Christo notitiam omnium, quæ Deus scit per scientiam visionis terminatæ ad objecta creata, quo in sensu procedit hæc quæstio, minimè verò cognitionem eorum omnium, quæ sunt idem cum Deo, qualia sunt decreta libera circa nolitionem infinitorum possibilium ob rationes dub. antecedenti expositas. Verum est, quòd si loquamur de omnibus decretis quoad entitatem sumptis, omnia illa cognoscit Christus, cum omnia unum sint; si verò illa contemplamur, quoad connotata externa possibilìa, vel secundùm omnes terminationes, & connexiones cum illis in particulari, sic illa non cognoscit omnia, aliàs comprehenderet Deum, quod impossibile est, nisi

intellectui divino.

16 Obs. 5. Sequitur in Christo lumen infinitum, & infinita vis in cognoscendo: quia cognoscit omnia, quæ aliquandò extitura sunt, & consequenter totum universum cum omnibus causis, & creaturis intellectualibus, quarum cognitiones sunt infinitæ, quia in æternum usque erunt duraturæ, & operaturæ; sed hoc intellectui finito repugnat: ergo & quod asserimus in conclusione.

Resp. ad argumentum, quòd licèt Christus cognoscat omnia dicta, non indè arguitur infinita vis, nec lumen infinitum in cognoscendo: quia omnia hæc non sunt infinita genera, nec infinitæ species, sed ad summum infinita individua intra eandem, vel easdem species, hæcque finitas non solùm in multitudine, sed & in essentia, & perfectione, idèdque multiplicatio individuorum, estò in infinitum crescat, non addit novam difficultatem formalem, & essentialem, sed ad summum accidentalem, & materialem in cognoscendo ex parte objecti: nec ex parte potentia infert majorem formaliter vim, vel lumen cognoscitivum, sed ad summum majorem extensionem intra limites illius, vel illarum determinatarum specierum, quarum individua tantum, & ad summum faciunt in ratione cognoscibilem infinitum secundùm quid, & consequenter non exigunt, nec inferunt vim cognoscitivam infinitam simpliciter talem in cognoscente.

17 Obs. 6. Quilibet beatus habet appetitum ad videndum omnia ea, quæ

quæ pertinent ad ordinem Universi, ut sunt genera, & species rerum juxta D. Thom. 3. contra Gent. c. 59. & tamen non omnia videt: ergo non tenet secunda ratio conclusionis. Minor prob. si cognosceret omnia genera, & species, cognosceret etiam individua omnia juxta D. Thom. proximè laudatum, ibi: *Per cognitionem autem naturalium specierum, & individua sub speciebus hujusmodi existentia cognoscuntur ab intellectu Deum vidente*; sed falsum est cognoscere individua juxta ipsum D. Thom. 1. p. q. 12. art. 8. ad 4. ergo minor tenet.

Concessa maj. nego min. cujus probationis auctoritatem explico: per cognitionem specierum individua cognoscuntur, quæ utcumque ad statum pertinent beati, conc; quæ non concernunt ullimodè, nego maj. & explico auctoritatem minoris: falsum est cognoscere individua, omnia, transeat; conducentia ad statum beati, nego min. & conseq. *Naturale est*, inquit D. Thom. laudatus in 1. p. *desiderium rationalis creaturæ ad sciendum omnia illa, quæ pertinent ad perfectionem intellectus, & hæc sunt species, & genera rerum, & rationes eorum, quæ in Deo videbit quilibet videntis essentiam divinam. Cognoscere autem alia singularia, & cogitata, & facta eorum, non est de perfectione intellectus creati, nec ad hoc ejus naturale desiderium tendit.* Quia tamen plura individua, & horum operationes aliquomodò spectant ad statum, vel dignitatem beatorum, v. g. ad S. M. N. Theresiæ, alumni suæ Religionis, horumque facta, & cogitata, hæc etiam

cognoscunt: quia naturaliter id desiderant. Sed hinc quid sequitur? Nostræ conclusionis expressa confirmatio.

18 Obs. 7. Et ultimò illud, quod in Joan. 15. dicitur, interrogatum esse à Christo de Lazaro sepulto; *ubi posuisti eum?* Ergo ignorabat illud. Si ergo hæc recula à notitia Christi abscondebatur, quid de aliis ingentibus dicemus? Respondet, & quidem appositè D. Greg. Magnus lib. 8. Epist. 42. per hæc verba: *Si Ignorare negant scripsisse Dominum ubi fuerat Lazarus sepultus, atque ideò requisivisse, proculdubio compelluntur fateri, quia nec sciret Dominus in quibus locis se Adam & Eva post culpam absconderint, cum in Paradiso dixit: Ubi est Adam? Aut cum corripuit Cain dicens: Ubi est Abel frater tuus?* Hæc ergo quæsitæ non innuunt nescientiam quærentis, sed audire intendunt verba respondentis.

QUÆRES

19 Num cuncta, quæ diximus scire Christum per scientiam beatam; ea simul scire, & sciverit; num verò sucecessivè? Hoc ultimum amplectuntur Abul. in Matth. 17. q. 114. D. Bonav. Sotus, & Scotus, Lorca, & alii. Communis autem sententia, & nostra affirmat contrarium, quod prob. auctoritate, & ratione D. Thom. qui q. 26. de verit. art. 5. refert., & refellit aliam sententiam per hæc verba: *Quidam dixerunt, quod anima Christi actu non videt omnia, quæ Deus potest facere, videt tamen habitum :: sed istud non videtur verum: quia anima Christi, & quilibet beatus*

tus quantum ad visionem beatam, qua videt Verbum, & res in Verbo, non patitur successione in intelligendo: quia secundum Aug. 14. de Trin. In Patria non erunt volubiles cogitationes. Unde oportet ponere, quod anima Christi omnia, qua habitu videt in Verbo, actu in eo videat.

¶ Ratione suadetur: tum, quia visio beata exsuapte natura est incorruptibilis, mensurataque æternitate: quæ autem sunt hujusmodi, habent esse, & operari simul actualiter, & absque ulla successione, & variatione. Tum, quia aliàs anima Christi non semper haberet plenitudinem cognitionis, etiam eorum, quæ ad sui statum, influxum, & dignitatem pertinent, quod absit dici: ergo tenendum est, semper, & simul omnia cognoscere, quæ cognoscit semel.

DUBIUM III.

*UTRUM VISIO BEATIFICA ANIMÆ
Christi sit notitia intuitiva futurorum?*

20 **C**ognitio intuitiva est, quæ terminatur ad rem sibi præsentem, atque coexistentem, & non sat est, si adsit præsentia intentionalis media specie rei cognitæ, aliàs omnia cognoscerentur intuitivè: sed opus est & physica, per quam ne indistantiam intelligas localem (quia estò distans sit cognoscenda res, potest intuitivè cognosci, cum intellectus non dependeat à loco) sed eam præsentialitatem, ut, postquam res media specie cognoscitur in Verbo, quasi secundariò terminetur cognitio ad rem ipsam in

ipsomet cognoscendam, ut exercitè existentem. ¶ Supponimus, visionem beatam non mensurari tempore: quia non habet priùs, nec posterius juxta suprà dicta ex D. Aug. num. anteced; nec ævo: quia hoc solùm rem mensurat naturalem: nec æternitate Dei per essentialitatem ob improprietatem rei creatæ cum mensura increata. Solùm ergo mensuratur per æternitatem participatam. His præmissis, sit

NOSTRA CONCLUSIO.

21 **V**isio beata Christi non est notitia intuitiva futurorum. Hanc sententiam tenent N. Salm. in hoc tract. disp. 20. à n. 52. ubi extremum judicium super hac re statuerunt, postquam sæpè in contrariam partem, licèt non resolutoriè, inclinare visi sunt. Eam à fortiori sequuntur quotquot scientiam Dei respectu futurorum negant esse intuitivam, ut Scotistæ, & Molinistæ.

¶ Prob. ratione: ad notitiam intuitivam desideratur, ut res cognita coexistat cognitioni, vel in propria duratione ipsius rei, vel in duratione ipsius cognitionis; at neutrum verificatur in cognitione beata Christi. Hæc min. quoad durationem rei patens est, quia loquimur de futuris, quæ adhuc non existunt; quoad verò durationem ipsius visionis facile probatur: quia hæc quantumvis superior, si divina non sit, nequit facere rem præsentem, quæ adhuc non existit, nisi contineat eminenter durationem rei extituræ; atqui du-

duratio visionis Christi beatæ non continet eminenter durationem inferiorum futurorum. Prob. hæc minimum, exemplo ævi, quod est mensura superior nostro tempore, & tamen, quia hoc non continet eminenter, nequit rem futuram temporalem sibi præsentiare. Tum, quia idcirco nulla persona creata est excellentior potest substitui pro alia creata: quia est eminentior illa, hanc non continet. Tum e contra: Idem enim æternitas Dei facit præsentia physicè omnia futura juxta D. Th. 1. p. q. 14. quia continet, ambitque omnes omnium durationes inferiores: ergo si duratio visionis Christi illas non continet (est enim finita, & limitata, constansque genere, & differentia, atque sub his terminis clausa) non poterit futura sic sibi præsentiare, ut possit illa intuitivè videre.

SENTENTIA OPPOSITA

22 **D**efenditur communiter à Thomistis, quos inter super-eminent Lisbon, Oxomen, Ferre, & quotquot ad notitiam intuitivam non desiderant præsentiam physicam futurorum in æternitate: cum quibus obs. 1. Licet sit proprium æternitatis per essentiam facere futura sibi præsentia, potest tamen hic effectus communicari creaturæ, & maximè visioni Christi: ergo & videre illa intuitivè. Ant. prob. nam licet producere omnia sit proprium omnipotentia, potest tamen virtus ejus communicari creaturæ quoad aliquos effectus, v. g. circa patrare

miracula: ergo idem de æternitate per essentiam videtur esse tenendum.

Resp. negando ant. & ejus probationis dist. ant: potest ejus virtus communicari circa patrare miracula perfectè, & per modum causæ principalis, nego; deficienter, & per modum instrumentalis, conc. ant. & nego conseq. Non in omnibus communicantur creaturis prædicata divina, sed in aliquibus, & imperfectè: quod & in ipsa omnipotentia videri potest, quæ creatrix cum sit, à nulla tamen potest creatura formaliter participari sub hac ratione: & id genus est communicari quantum ad hoc, quod est continere eminentialiter aliam speciem: requirit enim infinitatem impropriam creaturæ, quæ fines, sive limites suæ speciei, scilicet genus, & differentiam transilire nequit. Ex quo sequitur, quod æternitas per essentiam nequit participari quantum ad facere præsentia futura ab scientia Christi, ne dicatur hæc continere eminenter durationes inferiores temporis, vel ævi. Potest verò participari quantum ad rationem immutabilitatis, & indivisibilitatis, haud secus quam gratia participat naturam divinam quantum ad esse radicem visionis, & amoris Dei, non verò quoad esse eminenter naturas inferiores: quia participare est partem sumere, & partem relinquere.

23 Obs. 2. Sequitur ex conclusione, quod notitia futurorum in Christo solum est abstractiva, & quod de abstractiva transiet in intuitivam, quando objectum existat: sed hoc est contra leges Methaphisicæ,

fica, & contra, quæ diximus n. 19. ex D. Aug. qui 15. de Trin. cap. 16. ea sic repetit: *Non erunt volubiles (in Patria) cogitationes nostra ab aliis in alias euntes, & redeuntes, sed omnem scientiam nostram uno simul conspectu videbimus: ergo tenendum non est.* Resp. 1. Concessa maj. dist. min. Est contra leges Methaphisicæ, si objectum non varietur, conc; si varietur de absente in præsens, nego min. & conseq. Solutio est clara, & auctoritatem D. Aug. expli-co: non sunt volubiles intrinsecè, & subjectivè, conc; extrinsecè, & objectivè, nego illam, & conseq. Est dicere, quòd tota varietas ex parte objecti in præsens de absenti transeuntis se tenet, nulla ex parte notitiæ. Secundò, & meliùs respondetur, intentum D. Aug. esse, quòd non fit transitus de non cognoscere ad cognoscere, nec econtrà, non verò quòd non fit à sic cognoscere, hoc est, abstractivè objectum dum abest, ad sic cognoscere, hoc est, intuitivè dum adest. Vel quòd non sunt volubiles cogitationes quoad substantiam, licèt sint quoad modum.

24. Obs. 3. Cognitio beata Christi respicit futura, ut sibi coexistentia, & præsentia physicè: ergo est intuitiva. Ant. prob. cognitio beata fit media essentia divina per modum speciei; sed hæc mensuratur æternitate essentiali, & non solùm participata: ergo faciet objecta physicè præsentia. Nego ant. ad cujus probationem dist. maj. media essentia divina infinitè communicata, nego; finitè, conc. maj. & min. & nego conseq. Est dicere, quòd es-

sentia divina est species visionis beatae, non tamen ut infinitè repræsentans, nec proùt ejus duratio continet eminenter alias inferiores: & hæc de causa visio beata Christi, quæ fit media illa, non potest se extendi ad faciendum præsens quod est absens.

25. Obs. 4. Visio beata Christi coexistit physicè æternitati, & æternitas coexistit physicè futuris: ergo etiam visio coexistit physicè istis, quod est opus, ut ea intueatur. Ant. patet, & conseq. prob. Tum: quia quæ coexistunt unit-ertio, coexistunt inter se: ergo si futura, & visio Christi coexistunt æternitati &c. Tum exemplo partium quantitatis, quarum duæ ultimæ dicuntur continuari: quia continuantur cum mediis: ergo etiam visio beata, & futura coexistent physicè: quia coexistunt æternitati veluti mediæ inter eas. Resp. dist. ant. visio coexistit physicè æternitati adæquatè sumptæ, nego; inadæquatè, conc. ant. & nego conseq. & paritatem probationis: quia æternitas est aliàs fit formaliter indivisibilis, habet plures sinus virtualiter distinctos, ratione quorum visio coexistit physicè ipsi secundum quòd mensurat, & ambit durationes rerum existentium, & non secundum quòd continet durationes futurorum. Si ergo secundum hoc non coexistit physicè æternitati, nec coexistit physicè futuris. Contrarium fit in quantitate, ubi partes extremæ continuantur, & cōiuntur cum mediis adæquatè, hoc est, in quantum unibiles sunt, & consequenter cum extremis, cum sola differentia quòd

quòd illis mediatè, illis verò immèdiatè: ergo non tenet paritas. Per quod patet ad axioma: *quæ coexistunt uni-tertio &c.*, quod intelligi debet de coexistentia adæquata; cujus solutionis paragium vide tr. 6. disp. 2. n.

7.

DISPUTATIO III.

DE SCIENTIA PER SE INFUSA CHRISTI.

Scientiæ Christi beatæ scientia habita aliquali, de infusa per se sequitur agendum, de qua D. Th. 3. p. q. 11. per sex agit articulos, super quos aliqua selectiora excitabimus quæsitâ. Sit ergo

DUBIUM I.

UTRUM ANIMA CHRISTI PER SCIENTIAM infusam supernaturalem cognoverit quidditativè, & comprehensivè omnia entia supernaturalia?

Mittimus compendii ergo quætionem à NN. Salm. in præsentî excitatam disp. 19. dub. 5. & à N. Paulo hîc dub. 1. an scilicèt, intellectus humanus Christi potuerit cognoscere per scientiam infusam supernaturalem omnia possibilia? Licèt enim cum eis hoc dubium distinctum fateamur à 1. disput. anteced. ubi resolvimus impossibilem esse cognitionem omnium possibilium in Verbo: ex resolutione verò illius infertur resolutio istius. Si enim per cognitionem in Verbo beatificam, quæ dicitur *marutina uti prior*, & omnium maxi-

ma, nequeunt cognosci omnia possibilia; quantò minùs quibunt per cognitionem supernaturalem infusam, quæ vespertina est, & minor beatifica? Quin obstet dicere, quòd hîc inquiritur de cognitione possibilium generalius, hoc est, sive in Verbo, sive extra Verbum: nam cognitio extra Verbum nihil potest addere supra cognitionem in ipso, siquidem cognitio creaturarum in ipsarum specie creata non solùm desolator est, ut inquit D. Aug. sed & minus, vel non plus extensa, quàm cum in Dei sapientia, sive Verbo habetur divino. Si ergo cognitio Christi beata non potest omnia cognoscere in Verbo possibilia, nec extra illud poterit cognoscere ejus scientia infusa.

2. Præterquàmquòd ex cognitione ipsorum in se ipsis, vel in specie creata, sequeretur saltim à posteriori comprehensio Dei: esset enim talis cognitio infinita, quia extenderetur non solùm ad plura numero distincta, sed & ad plures, & plures species sese in infinitum excedentes in perfectione essentiali, ita ut coequarent in ratione termini Deum in ratione principii, & idèd illis cognitis quidditativè in ratione termini adæquati, cognoscetur & earum principium adæquatè, sicut quî cognosceret comprehensivè Filium in Divinis, qui est terminus adæquatus Patris, & Patrem utiquè comprehenderet juxta ipsum Filium sic cum Philippo loquentem: *Philipe, qui videt me, videt & Patrem meum.* Cùmque ex dictis dub. 1. disput. præced. constet, quia Christus non potest elicere infinitam cognitionem, & conse-

quen-

quenter comprehensionem Dei in Verbo, æquè, plus imò, nequibit per speciem creatam ex ipsis possibilibus ebibitam illam habere.

3 Quod ampliùs eleganti D. Thom. testimonio roboratur: ait enim q. 20. de verit. art. 5. *Tunc unaquæque res comprehenditur, quando ejus definitio fitur: definitio enim est virtus comprehendens rem: cujuslibet autem virtutis definitio sumitur ex his, ad quæ virtus se extendit. Undè si anima Christi sciret omnia, ad quæ virtus Dei se extendit, comprehenderet omnino virtutem Dei.* ¶ Sed dices: Ex cognitione omnium objectorum alicujus potentia, v. g. omnium colorum, non sequitur comprehensio illius potentia, v. g. visus: ergo nec ex cognitione omnium possibilium comprehensio omnipotentia. Neg. confeq. & paritatem: quia potentia v. g. visiva non est causa colorum, sed passivè se habens ad eorum recipiendas in se similitudines, seu species ab ipsis immixtas; at omnipotentia est causa omnium possibilium, quæ quasi exeunt ex visceribus omnipotentia: idèd nequeunt ea omnia quidditativè cognosci, quin ex eorum notitia resultet & comprehensio virtutis, à qua egrediuntur. Hæc summatim diximus, ne omnino intactum dictum dubium relinquamus, licèt aliàs supposito primo jam citato, minus necessarium duxerimus hoc præmittere. Nunc ad præsens

4 Pro quo supponimus per scientiam infusam supernaturalem cognovisse Christum modo undequaquè perfecto, & comprehensivo omnia entia naturalia, nedum in genere,

aut specie, verum & singulatim in individuo. Sic D. Thom. 3. p. q. 11. art. 1. in corp. ubi rationem reddit: Quia conveniens erat, ut ejus potentialitas reduceretur ad actum, quem non haberet, si actu omnia saltim naturalia non cognovisset. ¶ Sed dices: Scientia non datur de singularibus: ergo falsa est suppositio. Resp. 1. quòd, ut in limine hujus tract. prævenimus, non nobis sermo est in toto illo de scientia strictè sumpta, sed de quacumque cognitione, etiam non scientifica. Resp. 2. quòd licèt scientia non terminetur primariò ad singularia, terminatur verò secundariò, maximè dum attinguntur sub aliqua ratione certa, & invariabili, ut contingit in scientia beata, & Angelica.

5 Et numquid, (quæres) illa omnia cognoverit Christus unica, vel pluribus cognitionibus? Et an simul anè successivè? Resp. probabilìus, quòd per plures, successivèque. Non tamen per plures, quæ singulis individuis correspondeant: si enim Angelus, ut tradunt N. Salm. tr. 7. disp. 6. n. 97. cum D. Thom. ab ipsis laudato, cognoscit unica cognitione totum hoc universum, utendo omnibus suis speciebus, in quantum omnia conveniunt in aliqua ratione communi, illaque in ordine ad cognitionem adunante, potiori ratione idem, sed & plus poterit scientia infusa Christi; sed quia omnia, quæ per hanc cognoscit scientiam, pertinent ad diversas, atque inter se disparatas lineas (sunt enim entia naturalia, supernaturalia,

necessaria, libera, præsentia, futura, & præterita, tum phisica, tum moralia, quæ in unicam cognitionem haud facilè coordinari queant) multiplicandæ erunt cognitiones juxta diversas coordinationes, quod fieri media aliqua successione inconueniens non reputamus, imò connaturalius scientiæ infusæ creatæ esse dicimus. Quæ doctrina oppidò cohæret cum ea, quam tradit D. Thom. 3. p. q. 11. art. 5. ad 2.

NOSTRA, ET COMMUNIS RESOLUTIO.

6 **A**nima Christi per scientiam infusam supernaturalem cognovit nedum quidditivè, verum & comprehensivè omnia entia supernaturalia creata. Quoad utramque partem, scilicèt quidditivam, & comprehensivam, constat ex D. Thom. 3. p. art. 1. ubi ait: *Omnia, quæ per revelationem divinam immotesunt, sive pertineant ad donum sapientia, sive ad donum prophetia, sive ad quodcumque donum Spiritus S. omnia enim ista abundantius, & plenius ceteris cognovit anima Christi.* In quibus verbis loquitur de scientia infusa Christi, non de beata, ut constat ex titulo articuli id exprimente: & in illis non modo asserit cognitionem omnium supernaturalium, sed plenissimam, & uberrimam inter omnes cognitiones, quæ alia nequit esse, nisi comprehensiva. Idem asserit opusc. 2. cap. 216. ubi expressè utitur termino *plenissimè*, de hac loquens cognitione: ergo sententia est D. Thom. nostra resolutio.

¶ Utraque pars ratione ipsius

Sancti comprobatur: nam decentissimum erat, ut omnis scientiæ Christi potentialitas expleretur, & actua-
retur, ut sic animam assumeret undequaque perfectam, atque informatam, non informem; atqui anima Christi per scientiam infusam ad omnia illa erat in potentia, ut sci-
rentur quidditivè, & comprehensivè: hæc minor probatur: nam objecta omnia dicta sunt representabilia per speciem eorum quidditivam; & representativam, quæ species cum sit debita alicui virtuti intellectivæ, cui proprius, & appositivus, quàm scientiæ infusæ Christi Domini concedenda est? Hac autem possessa, quis neget esse in potentia? ergo vera est minor.

ARGUMENTA CONTRARIA.

7 **S**ententiam oppositam sequuntur Suarez, Bañez, Lorca, & alii, quorum aliqui solum cognitionem comprehensivam, ut Suarez, alii verò & quidditivam negant, ut Bañez. Pro quibus obf. 1. Si per scientiam infusam cognosceret Christus omnia entia supernaturalia, cognosceret etiam visionem beatificam, unionem hypostaticam, & id genus alia; sed hoc non. Prob. hæc min. hæc connectuntur essentialiter cum Deo Trino, & Uno: ergo cognosceretur Deus Trinus, & Unus, sicut ipsa, comprehensivè; sed hoc repugnat: ergo & primum, ex quo sequitur. Resp. non quamcumque connexionem fuficere ut uno cognito connexo, alterum & connexum cognoscatur, maxime quan-

quandò id, cum quo connectitur cognitum, vel comprehensum, superexcedit virtutem cognoscentis: quia transcendit ejus sphaeram, atque lineam, ut latius discussimus tract. 7. disp. 1. à n. 46. & plenè verificatur in praesenti, cum comprehensio Dei extra sphaeram cadat scientiæ inditæ, & creatæ. Undè poterat retundi objectio contra objicientem sic: Visio beatifica comprehendit se ipsa, quæ connectitur cum Deo visio: ergo comprehendit ipsum? minimè. Item: Amor naturalis, quo Angelus diligit Deum super omnia, ut Auctorem naturalem, connectitur essentialiter cum eo; sed Angelus comprehendit hanc Dei dilectionem: ergo & comprehendit Deum sic dilectum? nec etiam: ergo nec id respectivè in nostro casu inferendum est.

8 Obs. 2. Sequi ex conclusione quòd scientia infusa Christi comprehendat lumen gloriæ, atque visionem beatificam; sed hoc repugnat, cum hæc absolutè excedant scientiam infusam: ergo ruit conclusio. Concessa sequela majoris, dist. imbibitam minoris: excedunt in esse entis, coneq. in esse intelligibili, neq. imbibitam, & conseq. Exemplum adest hujus solutionis in Angelo inferiori, qui comprehendit superiorem, & in intellectu nostro, qui cognoscit substantiam materialem, non obstante inæqualitate in esse entis: quia proportionatur in esse intelligibili. Itaque tam lumen gloriæ, quàm visio beatifica possunt comprehendere per inditam scientiam, cum hac verò differentia, quòd, cum

gratia sit radix adæquata, & intrinseca luminis, hoc non solum potest comprehendere in se ipso, sed in comprehensione suæ causæ, nempe gratiæ; visio verò beata cum gratiam adæquatam, completur enim per essentiam divinam, quæ formaliter, vel etiam efficienter concurret ad visionem, potest quidem cognosci in se ipsa, non verò in comprehensione gratiæ: sicut hac de causa in comprehensione animæ, vel intellectus non comprehenduntur omnes, quas elicere possunt, cognitiones: quia requiritur comprehensio causæ adæquatæ, quæ non est sola anima, vel intellectus, sed insuper desiderantur ad completionem & species.

9 Replicabis: Visio beatifica nequit cognosci, ut diximus, in gratia sola (causa enim adæquata coalescit ex illa, & essentia divina, quæ per scientiam infusam nequit quidditativè cognosci) sed neque in se ipsa: ergo datur aliquid supernaturale, quòd per hanc non cognoscatur scientiam. Minor prob. modus cognoscendi per hanc Christi scientiam assimilatur cognitioni Angeli, qui non cognoscit effectum vitalem intrinsecè in se ipso (saltem dum non existit adhuc) sed in ejus causa, v. g. intellectionem in intellectu, volitionem in voluntate, actum charitatis in charitate: ergo nec scientia infusa Christi cognoscit visionem beatam in se ipsa: ergo nullo modo. Resp. ad argum. quòd licet modus communis cognoscendi per hanc scientiam sit ad modum Angelorum, hoc est

est, effectum in ejus causa adæquata, si tamen hæc non est intra latitudinem objecti proportionati cum scientia, tunc sine cognitione causæ potest in se ipso cognosci effectus. Exempla: Motus cælestis potest comprehendi in se ipso ab anima separata per scientiam sibi inditam, & tamen per hanc non potest cognosci in causa, scilicet Angelo eum cauante: quia nequit Angelum comprehendere. Similiter Angelus cognoscit, & comprehendit in se ipso animam nostram, & tamen illam non cognoscit in causa illius creatrice, nempe in Deo ut creante: quia Deus in creando exerit vires infinitas. Totum quod non alia ratione, nisi quia ex una parte causa est inproportionata cum virtute cognoscente, & aliàs objectum non transvolat sphaeram cognoscentis. Hoc sanè verificatur in nostro casu, & ideò scientia infusa Christi potest cognoscere visionem beatam in se ipsa. Sed replicabis 2. &

20 Obf. 3. Visio beata excedit hanc scientiam in intellectualitate activa: cognoscit enim Deum intuitivè: ergo etiam in intelligibilitate passiva: quia tantundem habet res in ratione intellectivæ, quantum in ratione intelligibilis, cum utraque eundem ortum habeant, scilicet ab immaterialitate: ergo non est proportionatum objectum scientiæ infusæ Christi visio beata: ergo nequit hæc per illam cognosci: ruit ergo responsio. Dist. ant. excedit materialiter, transeat; formaliter, nego ant. & conseq. Est dicere, quòd quamvis sit aliquis excessus, hic non

est formalis: formalis quippè excessus in linea intelligibili consistit in diverso, & superiori gradu immaterialitatis, qui in præsentis non datur, sicut nec in Angelo superiori respectu inferioris. ¶ Sed contra instas: Indè arguimus, Angelum inferiorem esse ejusdem immaterialitatis pro formali cum superiore; quia Angelus inferior attingit, & comprehendit idem objectum ac Angelus superior; sed in præsentis fit econtra, quòd scientia infusa non attingit, nec potest attingere objectum visionis beatæ, scilicet scientiam divinam intuitivè: ergo scientia infusa, & visio beata non sunt ejusdem immaterialitatis pro formali.

11 Ingens replica! Sed tamen ad illam respondetur dist. causalem majoris: quia Angelus inferior attingit per modum potentiæ simplicis objectum superioris, conc; per modum virtutis elevantis, nego maj. & dist. min. scientia infusa nequit attingere objectum visionis, nec ut potentia simplex, nec ut virtus elevans, conc; præcisè per modum potentiæ simplicis, nego min. & conseq. Explicatur: Inter potentiam simplicem, (hoc est, quæ sine ullo adjuvamine attingit objectum) & hoc debet servari æqualitas omnimoda, & formalis in immaterialitate: nam & ipse modus attingendi per se solam, & sine ullo fulcimento hanc innuit æqualitatem: ideò Angelus inferior, qui sine illo attingit objectum superioris, arguitur convenire cum hoc in immaterialitate pro formali. Inter virtutem verò elevan-

tem,

tem, ejusque objectum non debet fervari tanta æqualitas, ut non excedat objectum ipsam virtutem in immaterialitate: uti videre est in essentia divina, quæ profectò excedit in illa visionem creatam: ex ipsa enim elevatione inferitur, quòd attingentia illa non est connaturalis, nec æqualis sicut cognitio Angeli. Idèdque objectum semper supereminet visionem, & quantumvis ab illa utcumquè attingatur, numquam cum ea æqualitate, & proportione, ac Angelus superior attingitur per inferiorem. Ehinc ergo nascitur, quòd scientia infusa cognoscat visionem, & lumen gloriæ, non tamen horum objectum: quia scilicèt non est omninò proportionatum, sed semper aliquomoddò superexcedens lumen, & visionem: si ergo hæc exceduntur ab objecto, nil mirum quòd scientia infusa cognoscat lumen, & visionem, & non istorum objectum.

12. *Obl. 4.* Unio hypostat. est quoddam donum supernaturale inattingibile per scientiam infusam: ergo hæc non omnia attingit supernaturalia. *Ant. prob.* Si talis scientia attingeret unionem comprehensivè, comprehenderet etiam ejus specificatum, scilicèt personam divinam, quod est impossibile: ergo & attingere unionem. Hoc argumentum probat nimis, quòd scilicèt nullum donum supernaturale, maxime quòd sit participatio formalis prædicati divini, possit per scientiam infusam Christi compenheri, cum omne illud specificetur per prædicatum divinum incomprehensibile per hanc scientiam.

Deindè resp. quòd tunc attingens, vel cognoscens virtus specificatum cognoscit, & attingit specificativum, quandò hoc continetur intra lineam, vel limites virtutis attingentis; secùs verò si secùs: cumque specificativum unionis hypostaticæ longè transvolet spheram, sive limites scientiæ infusæ in esse cognoscibili, & maxime compræhensivè, hinc est, quòd licèt talis scientia comprehendat unionem hypostaticam, minimè verò Personam divinam, quæ ipsam specificat. Vide similem solutionem suprà n. 7. & in hoc alium alibi superiùs citatum. Undè fati erit, quòd cognito prædicato participante, vel specificato ab aliquo, hoc etiam divinum specificativum, sive participatum cognoscatur aliquomoddò juxta majorem, vel minorem lucem cognoscentis, non tamen quidditativè, & comprehensivè, sed in confuso, vel sub aliqua ratione communi, vel solùm quoad an est.

DUBIUM II.

AN CHRISTUS PER SCIENTIAM INFUSAM cognoverit evidenter mysterium Trinitatis quoad an est?

13. **N**ON est sermo de cognitione intuitiva, quæ solius visionis beatæ propria est, sed de abstractiva, & quoad an est, quamque supponimus habuisse Christum de Deo, ut Auctore supernaturali: quia non minùs sunt efficax medium effectus supernaturales (quos supponimus à Christo cognitos) ad Deum Auctorem supernaturalem cognoscendum

dum, quàm naturales ad Auctorem naturalem; sed per hos Deus evidenter infertur Auctor naturalis, etiam ab hominibus fidei lumine deftitutis: ergo &c. Imò mediis effectibus naturalibus scit aliquo modo Christus Deum Auctorem supernaturalem: videt enim potentiam obedientialem cum sua essentiali habitudine ad Deum. Cognita autem perfectè aliqua habitudine ad terminum, vel principium, nequit non horum aliqua acquiri notitia certa, & evidens, saltim quoad *an est*. Difficultas est circa Deum ut trinum, circa quem supponimus, quòd quidditativa non potuit esse cognitio per scientiam infusam, cum & hæc notitia solius visionis beatæ propria sit.

NOSTRA RESOLUTIO

14. **A**nima Christi per scientiam infusam cognovit certò, & evidenter mysterium Trinitatis quoad *an est*. Sic D. Th. 3. p. q. 11. art. 1. ubi per eam asserit cognovisse omnia illa, quæ per revelationem divinam homines noverunt, sive ad prophetiæ, sive ad sapientiæ, sive ad quodcumque aliud donum pertingant; atqui homines cognoscunt, & confitentur mysterium Trinitatis per revelationem: ergo & Christus. ¶ Prob. 2. ex Seraphica Doctrice, ac Matre nostra S. Theresia à Jesu aureis quæ hoc mysterium annotavit litteris, & idem scriptum terris ad nostram instructionem tradidit Mans. 7. c. 1. n. 6. & 7. ibi: *Metida en aquella Morada por vision intellectual, por cierta manera de re-*

presentacion de la verdad se le muestra la Santissima Trinidad, todas tres Personas, con una inflamacion, que primero viene à su espiritu à manera de nube de grandissima claridad, y estas Personas distintas: y por una noticia admirable, que se dà al alma, entiendo con grandissima verdad ser todas tres Personas una substancia, y un poder, y un saber, y un solo Dios. De manera que lo que tenemos por Fè, allì lo entiendo el alma (podemos decir) como por vista, aunque no es vista con los ojos del cuerpo, &c. Si ergo S. Theresia, aliàs illustratissima Magistra indita est hæc hujus altissimi mysterii tam perspicua notitia, quid de illo, quem omnes omnium Magistrum vocant (& benè dicunt) dicemus?

15. Prob. 3. ratione huic, & aliis præcedentibus assertionibus communi: nam decentissimum fuit, ut omnis Christi potentialitas ad actum, & perfectionem reduceretur, quæ ejus decet dignitatem, & opus non dedecet redemptionis; sed fuit anima ejus in potentia ad mysterium hoc capiendum sine præjudicio suæ dignitatis, nec impedimento nostræ redemptionis: ergo illi concedenda fuit ejus notitia quoad *an est*. Minor in qua, si qua est, difficultas est, prob. quoad duas ultimas partes: nam longè à præjudicio opus fuisse videtur, quòd Magister omnium, qui que omnes mysterium hoc docturus esset, priùs, & plenius quàm omnes, ipse sciret, & præsciret: ergo non præjudicavit ejus dignitati, nec officio redemptoris hoc scire mysterium. Quoad primam partem probatur: nam possibile est hoc scire mys-

mysterium quoad *an est*, sicut possibile est scire Deum Auctorem supernaturalem solum quoad *an est*: ergo per aliquam virtutem; sed non per scientiam beatam: hæc enim quidditative, & intuitivè illud tangit: ergo per scientiam infusam: ergo interdum hæc non cognoscat illud, erit anima Christi in potentia, & aliquomodo imperfecta: ergo vera est min. quoad trinam partem.

16 Nec obstat (obviam fit tacite objectioni) quod Christus cognoverit hoc mysterium quidditative per scientiam beatam, per quod sufficienter dignitati, & officio ejus provideri videbatur, non obstat: nam Christo concedenda est non solum cognitio, sed & modi omnes naturales, & supernaturales cognoscendi, quorum capax est, & quibus utuntur reliqui homines, ut sic membra, & caput, quantum fas est, conformentur: cumque unus ex his sit cognoscere mysterium hoc per effectum, quod visioni beatæ non convenit saltim primariò, & directè, concedenda est illi virtus supernaturalis, quæ sic illud cognoscat, & hæc alia non est, quam scientia infusa dicta.

¶ Dices: nullum esse effectum, vel vestigium creatum per quod in cognitionem Dei trini veniatur: ergo licet notitia evidens illius ut unius dari possit, minimè ut trini. Resp. negando ant: quia Christus ut minus cognovit per hanc scientiam unionem hypostaticam, & consequenter ejus specificativum, scilicet unam ex Personis, & ex duabus se mutuo diligentibus potuit inferre amorem

substantialem, scilicet Spiritum S. ergo aliquod, relictis aliis, assignatur vestigium creatum ad inferendum tres Personas, & consequenter mysterium Trinitatis.

OPPOSITA SENTENTIA.

17 **D**efensatur ab AA. n. 7: citatis, quibus adhæret Vazquez. Cum quibus obs. 1. D. Thom. 3. p. q. 11. art. 1. ibi: *Ipsam autem Dei essentiam per hanc scientiam (Christus) non cognovit, sed solum per primam, scilicet beatam*: ergo multò minùs cognovit Trinitatem. Explico D. Thom. non cognovit quidditative, conc; quoad *an est*, & evidenter, nego ant. & conseq. ¶ Dices; quomodo compatitur cognoscere quoad *an est* evidenter per scientiam infusam id, quod Christus sciverat per evidentiam attestante (supponere enim debemus evidenter cognovisse extra Verbum testimonium divinæ revelationis, & quod veritas revelata erat infalibilis circa mysterium Trinitatis) cum cognitio in attestante pugnare videatur cum cognitione evidenti per scientiam infusam: illa enim est simplex cognitio, hæc autem scientificus processus? Quæstio hujus resolutio, quam plurimis occurrit obicibus, vel meliùs dicam tricis methaphisicis, quæ, sicut muscarum pedes. casses araneorum graciles implicant, & captant, sic istæ ingeniolos juvenum ad eò irretiunt, & illaqueant, ut ab illis extricari non valentes, horrore, & nausea studium, & scientiam prosequantur.

18 Breviter ergo resp. missis cum veneratione aliorum placitis, & laqueosis anfractibus, quod Christus non habuit revelationem hujus mysterii, si per eam intelligas, quam nos de illo habemus viatores: hæc enim relinquit obscurum intellectum, & sicut Christus non habuit fidem, sic nec revelationem propriam, & obscuram fidei; habuit verò revelationem ut Comprehensor claram, & intuitivam, de qua Apost. ad Rom. 8. 11. ait: *Non sunt condigne: ad futuram gloriam, que revelabitur in nobis,* quæque coincidit cum visione beatifica. Præter hanc revelationem nullam habuit aliam: Quia tamen homo erat rationalis, & discursivus, habuit modum cognoscendi (præter primum) alium scientificum media scientia infusa, & per effectus, & mysteria inferiora, altissimum Trinitatis mysterium inferentia: sicut enim Catholici Philosophi verè credunt Deum esse fidei obscuro luminis innitentes, & præter hunc habent etiam alium modum cognoscendi Deum esse per processum scientificum, & à posteriori, sic Christus innixus speciebus de hoc mysterio infusus, simpliciter illud cognoscebat, & nihilominus attendens ad plura vestigia creata ipsum concernentia, per hanc scientiam evidenter illud inferebat. Hujus doctrinæ vide fulcimentum, & exemplar tract. 1. disp. 2. dub. 1. n. 6. Sed contra illam repones, &

19 Obj. 2. Si per discursum posset Christus hoc mysterium evidenter demonstrare, post præmissam cognitionem creaturæ haberet secun-

dam ex illa illatam cognitionem, per quam cognosceret mysterium Trinitatis in se ipso immediatè, hoc est media impressa, immò & expressa specie ipsum immediatè repræsentante; sed hoc est prorsus falsum, & repugnans: nam sic cognoscere Deum solius proprium est visionis beatificæ, nec species aliqua præter Divinam potest Deum immediatè repræsentare: ergo repugnat talis cognitio secunda, sive collativa, & consequenter scientifica. Omisissis aliorum placitis,

Respondetur cum Illustrissimo Godoy, Pal. & N. Salm. in præfenti à n. 68. quod secunda cognitio attingeret quidè Trinitatem per speciem tam impressam, quàm expressam ipsam repræsentantem, non tamen omninò immediatè: quia semper supponeretur, vel potiùs effingeretur aliqua creatura superni, vel supernaturalis ordinis primariò terminans, ad cujus instar Trinitas repræsentaretur, & cognosceretur: non quidè Trinitas prout est in se, hoc enim omnem humanam beatorum supervolat cognitionem, sed ad instar entitatis altissimæ, perfectissimæ, ordinisque omnem supereminentis naturalem: quia & ipsæ species supernaturales sunt. Hæc autem repræsentatio licèt solùm quoad *an est*, esset tamen certa, & evidens, & consequenter scientifica. Nec mirum quod per hanc scientiam altiùs Christus non cognoverit, cùm ea ex se non transgrediatur modum operandi viatorum, sicut nec ejus scientia naturalis, & acquisita, media quæ potuit ut Philosophus disertissimus

etiam inferre Deum Auctorem naturalem. Et quidem si objectio hæc aliquid probaret, convinceret, quod nec hoc posset Christus scire, quod Philosophi ethnici solo fulciti lumine obtinere naturali: sequitur enim idem inconueniens respectivè.

DUBIUM III.

UTRUM ANIMA CHRISTI PER SCIENTIAM infusam cognoverit cogitationes cordium, & futura contingentia?

CONCLUSIO

20 **A**ffirmativè resp. cum omnibus Thomistis, & communiter extraneis. Prob. 1. ex Matth. 19. ubi dicitur: *Et cum videret Jesus cogitationes eorum, dixit: ut quid cogitatis mala in cordibus vestris?* Et 26. circa futura contingentia: *Ante quam gallus canset, ter me negabis.* Nec dixeris, hæc Christum calluisse per scientiam beatam: tum, quia æquè posset dici, quod per scientiam increatam, quod tamen minimè: Tum, quia Christi scientiæ infusæ denegandum non est id, quod pluribus hominibus concessum est; constat autem, quod plures Prophetæ, & SS. sine recursum ad scientiam beatam, id obtinuerunt scire, & in veritate prædixere: ergo potiori ratione Christus: de quo D. Thom. 3. p. q. 11. art. 1. ad 3. ait: *Quia igitur habuit plenitudinem prudentiæ secundum donum consilii, consequens est, quod cognosceret omnia singularia præsentia, præterita, & futura.*

21 Prob. ratione: quia decentissimum, (imò & fuit quasi necessarium,) ut qui omnium, vel Angelorum est caput, director etiam, & Magister hominum, omnia eorum sciret, & præsciret, ut sic omnia suo subjacerent regimini, & ut mala cognosceret, quæ vitaret, vel puniret, vel super eis Patrem placaret, & bona promoveret, ad illaque suo exemplo provocaret &c. quæ munerera, nisi omnia dicta nosset, exercere non posset saltem modo humano, qualique oportebat, ut sicut per hominem mors, per hominem etiam (& non præcisè ut Deum) resurrectio veniret mortuorum (1. Cor. cap. 15. v. 21.) ergo tenet resolutio. ¶ Deindè hæc omnia scibilia sunt: ergo si Christum ea præterirent, esset anima ejus ad sciendum in potentia, & consequenter imperfecta, indigna, vel non ita proportionata, quæ in personam assumere-tur divinam.

22 3 Quomodò, vel ubi Christus hæc futura, & cogitationes præsentiret, & sciret? Relictis aliorum placitis, resp. quod in se ipsis mediis speciebus ea repræsentantibus non solum quoad esse entitativum, sed & quoad esse sub exercitio tali, vel tali tempore. Audi D. Thom. 2. 2. q. 171. art. 6. ubi comparat cum hanc scientiam possidente mentem Prophetæ per hæc verba: *Quandoquæ revelatio prophetica est impressa quadam similitudo divina præscientiæ, prout respicit ipsa futura contingentia in se ipsis.* Et infra q. 173. art. 2. idem repetit, & addit: *Imprimendo species intelligibiles ipsi menti, sicut patet de his, qui accipiunt*

piunt scientiam, vel sapientiam infusam, sicut Salomon, & Apostoli: ergo si Christus illam habuit, habuit etiam eundem modum cognoscendi cogitationes, & futura, hoc est in se ipsis mediis speciebus ad id munus impressis.

SENTENTIA OPPOSITA.

23 **T**enetur à Lorca, Gabriel, & aliis, & prob. 1. ex Paralip. 2. c. 6. ubi de Deo dicitur: *Tu solus nosti corda hominum*: ergo non & anima Christi. Confirmatur ex D. Thom. in 3. distinct. 14. q. 1. art. 3. qui ait: *Quadam sunt ad qua naturalis cognitio nullo modo descendere potest, sicut est ipsa essentia divina, futura contingencia, cogitationes cordium, & alia hujusmodi, & horum non habet anima Christi scientiam per istum modum, sed cognovit ea in Verbo; sed in Verbo cognovit ea per scientiam beatam: ergo non per infusam, nec in se ipsis.* Resp. in his testimoniis sensum esse de cognitione connaturali, quæ solius Dei propria est, non verò excludi cognitionem supernaturalem, quæ haberi potest per infusionem scientiæ, & specierum ei deservientium. Quod innuit D. Thom. in suis verbis: inquit enim: *Quadam sunt ad qua naturalis cognitio &c.* Et licet concludat dicens, quòd cognoscuntur in Verbo, non excludit modum ea in se ipsis cognoscendi per scientias, & species supernaturales & infusas.

24 **O**bs. 2. Sequitur ex conclusione, quòd possit Christus prædicta cognoscere per scientiam natu-

ralem: sunt enim multa secreta cordium ordinis naturalis; sed hoc non admittitur: ergo nec id, ex quo sequitur. Resp. dist. imbibitam majoris: sunt ordinis naturalis in esse entis, conc; in esse intelligibili, nego maj. & concessa minori, nego conseq. Sanè multa ex his objecta non transgrediuntur lineam naturalem: quia tamen sunt ex se occulta, solique Deo ut tali subjecta, & aperta, nequeunt naturaliter sine lumine, vel speciebus supernaturalibus cognosci, quibus utatur scientia infusa, ut ea penetret.

¶ Dices: ergo Christus fuit Propheteta, ususque fuit prophetica notitia, quod negare videtur D. Thom. q. 20. de Verit. art. 6. Sed contra est, quod dicitur Luc. 7. *Propheta magnus surrexit in nobis.* Resp. ergo, quòd licet Christus non fuerit Propheteta in quantum comprehensor, qua de causa D. Thom. 2. 2. q. 134. excludit à beatis quemlibet gradum Prophetiæ; fuit tamen ut viator: non tamen talis deficienter sicut cæteri homines, cum hoc solum postulet lumen prædicendi transiens, sed perfectissimè & excessivè supra omnes: habuit enim habituale, & indeficiens lumen, quo secreta cordium, & futura præsentiret. Hujusmodi verò modus prophetandi coincidit, vel est idem cum modo cognoscendi per scientiam infusam, quo in sensu etiam D. Thom. 2. 2. q. 174. art. 5. ad 3. Et 3. p. q. 7. art. 8. Et q. 31. art. 2. admittit Christum verè esse Prophetam.

DISPUTATIO IV.

DE MODO, ET PERFECTIOE IN
Christo cognoscendi per scientiam
hanc infusam.

AD esse rerum sequitur essendi
modus. Diximus hucusque ali-
quid de esse, & entitate scientiæ
Christi, imò de objectis, ad quæ
extenditur, & quorum limites non
transgreditur: nunc de modo, &
perfectioe ea cognoscendi, aliquid
opus est agamus. Sit ergo

DUBIUM I.

AN CHRISTUS IN EXERCITIO SCIENTI-
æ infusæ potuerit uti discursu, &
conversione ad phantasmata?

Discursus binam exigit cog-
nitionem realiter distinc-
tam, una quarum est causa alterius,
defectu cuius Deus, nec Angelus
discurrunt formaliter, sed ad sum-
mum virtualiter, quatenus in causa
cognita cognoscunt & effectum per
eamdem cognitionem. ¶ Converti
intellectum ad phantasmata nihil est
aliud, quàm in speciebus expres-
sis phantasiæ (quæ alio nomine ido-
li, vel etiam phantasmata dicuntur)
speculari, & quasi studere id, quod
intellectus capere intendit, ut ap-
positè docet D. Thom. 1. p. q. 84.
art. 7.

¶ Supponimus, Christum non
indiguissè, ut cognosceret, discursu,
nec conversione ad phantasma-
ta; inquirimus verò, non de ne-

cessitate, sed de potentia, potue-
ritne per discursum, & dictam con-
versionem operari media scientia in-
fusa? Suppositio hæc constat ex D.
Thom. 3. p. q. 11. art. 2. ubi ait:
*Anima beata ante resurrectionem, & post
intelligere possunt absque conversione ad
phantasmata. Et hoc etiam oportet dice-
re de anima Christi, quæ plenè habuit
facultatem comprehensoris. Et eadem est
ratio pro discursu, cum necessitas
discurrendi ex imperfecto modo oria-
tur cognoscendi dependenter à sen-
sibus.*

CONCLUSIO PRIMA.]

Christus in exercitio scien-
tiæ infusæ potuit discur-
rere. Sic D. Thom. 3. p. q. 11.
art. 3. in corp. ubi ait: *Et hoc mo-
do scientia anime Christi (loquitur de
infusa) poterat esse discursiva : poterat
enim ex uno aliud concludere , sicut sibi
placebat. Ipsum sequuntur omnes ejus
Discipuli. Ratio est : quia species de-
servientes huic scientiæ repræsen-
tant tum essentiam, tum proprietates,
& istarum cum illa connexio-
nem; sed aliàs Christus potuit dis-
tribuere suos conceptus, ita ut uno
essentiam cognosceret ut illativam
proprietas, & alio proprietates
ut illatas ex essentia, quod est pro-
priè discurrere: ergo ita est. Quod
parificatur à contrario quod in An-
gelis contingit, qui idè non possunt
sic dividere suos conceptus: quia
ejus natura, & intellectus hunc mo-
dum excedunt cognoscendi ob ejus
majorem perfectionem, & penetra-
tionem objecti supra humanum cap-
tum;*

tum: ergo Christus Dominus, quem minuit Deus Pater paulo minùs ab Angelis in esse, & operari humano modo, potuit hoc uti, uti homo, qui non quia fuit Deus, facultates, & modos earum exercendi amisit, sed quin potiùs perfecit.

3 Confirmatur: Sicut habitus fidei est indiferens, ut recipiatur in natura Angelica, vel Humana, sic scientia infusa eadem gaudet indiferentia; sed fides in natura Angelica non potest componere, & dividere conceptus deservientes ut discurret ob incapacitatem subjecti: ergo si econtrà recipiatur in natura capaci sic operandi, qualis est humana, poterit utique sic operari in ordine ad discursum: ergo idem respectivè dicendum erit de scientia infusa recepta in natura Christi, quæ humana est. Totum quod in trita illa Philosophorum paræmia ineumbit: *Unumquodque recipitur ad modum recipientis.*

ARGUMENTA OPPOSITA.

4 **P**atronos habent D. Bonav. Lugo, Suarez, Vazq. & alios. Cum quibus obs. 1. Damasc. 12. de fide c. 22. & 13. c. 14. ubi de Christo affirmat non habuisse consilium, nec electionem, & reddidit rationem: *neque enim ignorantia laborabat: sed consiliare, & eligere est proprium discurrentium, & convinantium media cum fine, & præmissas cum conclusione: ergo Christus non potuit uti discursu.* Respondet 1. D. Thom. 3. p. 9. 11. art. 3. ad 1. *quod à Christo excluditur con-*
Tomo II.

silium, quod est cum dubitatione, & per consequens electio, qua in sui ratione tale consilium includit. Non à Christo excluditur usus consiliandi. Respr. 2. Damascenum loqui de usu ex indigentia, non verò de potentia discurrendi, de qua unicè nobis sermo est.

5 Obs. 2. Discursus petit unam cognitionem terminatam immediatè ad essentiam in se, & aliam ad proprietates in se ipsis; sed hoc non salvatur in exercitio scientiæ infusæ Christi: quia species servientes huic scientiæ sunt, sicut Angelicæ, quæ simul repræsentant essentiam, & proprietates, ac per consequens in unicam influunt cognitionem: ergo &c. Et quidem si cognoscuntur proprietates per essentiæ cognitionem; ut quid opus erit alia cognitione? Ergo verè non est opus. Consentio huic ultimæ conseq. & hoc unicè probat argumentum, scilicèt, non opus esse bina cognitione, non verò impotentiam ea utendi. Undè solum imitantur species Christi Angelicas in hoc quod est cognoscere unico intuitu præmissas, & conclusionem, uti fit in Angelis; sed & ad placitum est Christi uti, sicut ceteri faciunt homines, duplici: est enim Christus homo, non habens facultatem, quàm alii, minùs expeditam ad hoc munus discurrendi. Itaque anima Christi sic potest uti inadæquatè speciebus, quæ deserviunt suæ scientiæ, ut non solum cognoscat, si velit, solitariè essentiam, sed etiam ita ut unà cognitione attingat essentiam ut illativam, & alià proprietates ut illatas. Cujus ratio à priori est, quia Christus est rationalis, hoc est,

est, capax ratiocinandi, vel discurrendi, quod non competit Angelis, nisi ad summum virtualiter. Sed replicabis, &

6 *Obf. 3.* Hæc cognitio discursiva Christi attingens proprietates, est actus primarius, vel secundarius? Si primarius, contra: nam species solum terminatur primario ad essentiam (& talis est cognitio, qualis est species) ad proprietates vero ratione essentiae. Si secundarius; quomodo attingit proprietates in se ipsis? Pro hujus solutione argumenti memineris quæ in limine hujus tract. præmiserimus, non nos loqui in illo de scientiæ cognitione præcisè scientifica, sed vel de illa, ut in præfati dubio, vel de cognitione utcumquæ sumpta. Ehinc inferes, scientiam Christi non solum deservire ad discurrendum, sed ad simpliciter cognoscendum: cum hac tamen differentia, quod primario ad cognoscendum, & secundario, & quasi accidentaliter ad discurrendum: nam hic modus accidit substantiæ, & fini scientiæ Christi, seu ratione subjecti, in quo est, scilicet hominis: si enim poneretur in Angelo, nullo modo discurret.

Quo supposito, respr. quod si loquamur de scientia Christi, secundum quod est ratio cognoscendi simpliciter divina, vel supernaturalia, uterque actus, sive terminatus ad essentiam, sive terminatus ad proprietates, est primarius: nam in ratione formali objecti utriusque convenit objectum, & aliàs unum non attingitur ratione alterius, sed in se, & propter se. Si vero loquamur de

scientia, prout est ratio cognoscendi scientificè, sic secundario terminatur tam ad essentiam in se ipsa, ut illativam, quam ad proprietates in se ipsis, ut illatas: quia supponit terminationem primariam ad objectum supernaturale secundum se. Potest vero concedi, quod facta comparatione inter illativam, & illatas, illam primario attingit: quia propter se; has vero secundario: quia propter illam. Idem dicito de speciebus respectivè, per quod corrui totum argum. Vide dicta tract. 3. disp. 1. dub. 4. n. 34.

7 *Obf. 4.* Si per scientiam infusam potest Christus discurre, sequitur, quod, & per beatam, quod tamen non admittitur: ergo nec primum. Negatur sequela, & redditur disparitas: quia scientia beata non subditur imperio voluntatis, ut sic, vel sic operetur, sed necessario, & unico intuitu videt & essentiam, & passionem; contra scientia infusa, qua liberè potes uti voluntas, ut, vel simpliciter, vel illativè operetur. ¶ Dices: Scientiam infusam Angeli subdit etiam imperio voluntatis, & tamen non discurre: ergo ruit solutio. Respr. non discurre, sed id est ratione subjecti, quod discursivum non est: undè si ejus scientia collocaretur in homine, discurreret, sicut si scientia infusa hominis collocaretur in Angelo, non discurreret: ex quo infertur, quod scientiæ infusæ creaturæ accidit discurre, licet essentialiter discursiva sit.

¶ Dices: ergo non distinguuntur essentialiter scientia infusa Christi,

ti, & Angeli. Conc. conseq. (& id innuit D. Thom. 3. p. q. 11. art. 3. ad 3.) solum enim distinguuntur ratione subjecti, in quo sunt accidentaliter. Contra; Potentia discursiva, & non discursiva, v. g. intellectus Angeli, & hominis distinguuntur specificè: ergo etiam scientia infusa utriusque. Nego conseq. quia scientia utriusque discursiva est, & solum non discurrit ratione subjecti incapacis discurrendi, quod est distingui accidentaliter; potentia verò illorum non ita conveniunt in hoc, sed alter discursivus essentialiter, alter verò nec accidentaliter discursivus est: ergo non habent rationem conveniendi specificè, & idè essentialiter distinguuntur.

SECUNDA CONCLUSIO.

8 **A**nima Christi potuit in cognoscendo converti ad phantasmata, licet non quoad omnia objecta. Hæc secunda pars prob. auctoritate, & ratione D. Thom. 3. p. q. 11. in sed contra. ibi: *Anima Christi cognovit quadam, quæ per phantasmata cognosci non possunt, scilicet substantias separatas. Potuit ergo intelligere non convertendo se ad phantasmata.* In quibus verbis ratio imbibitur, scilicet; quia sunt objecta insensibilia, quæ sub sensibili non recidunt phantasia. Prima pars æquè constat ex ipso ibidem ad 3. Dicendum, quod licet anima Christi potuerit intelligere, non convertendo se ad phantasmata, poterat tamen intelligere se ad phantasmata convertendo. Ratio est: quia species hu-

jus scientiæ repræsentabant aliqua objecta materialia: ostendant ergo adversarii repugnantiam, ne illa excitarent phantasiam ad formandum de ipsis phantasmata, quibus intellectum provocarent, ut in illis specularetur singularia objecta per illa repræsentata, postquam per intellectum agentem à sua materiali crassitie essent depurata. Maximè cum per scientiam infusam non exuerit anima Christi modum operandi humanum, quin potius illum perfecterit, & cum statu viatoris conformaverit. Argumenta contra hanc conclusionem sicut eundem habent contra ipsam incursum, ac præcedens, ita & eundem pro ipsa habent occursum, ac solutionem, idè ea omittimus.

DUBIUM II.

AN SCIENTIA CHRISTI INFUSA FUERIT major, quàm Angelorum scientia?

9 **P**ræmittit huic N. Paulus cum N. Salm. aliam controversiam, scilicet, an per hanc scientiam cognoverit Christus futura intuitivè? Sed cum id negaverimus disp. 2. dub. 3. scientiæ beatæ, quæ perfectior est, quid dubii restat circa infusam, quæ imperfectior est? Verè nihil, in cujus testimonium eisdem utitur probationibus ad negandum huic intuitum futuri, ac illi, imò & addit hoc non despiciendo ratiocinium: In tantum, inquit, hæc scientia intueretur futura, in quantum ejus du-

ratio contineret eminenter durationes futurorum ; hoc autem nequit esse ; nam duratio scientiæ beatæ alicujus, qui adhuc non erat quando Christus, sed futuris erat postea, non poterat contineri in duratione scientiæ infusæ illius : hæc enim imperfectior est, quàm duratio scientiæ beatæ ; sed inferior nequit eminenter continere superiorem : ergo tenet minor tacite negata. Sed

10 Dices contra hoc : ergo Christus crevit, vel profuit in hac scientia, ut quando futura in statum perveniebant existentia : tunc enim ejus scientia infusa de abstractiva, quæ imperfectior ad intuitivam, quæ perfectior est, transibat ; sed hoc est contra D. Thom. qui 3. p. q. 12. art. 2. asserit: In hac scientia Christum non profuisse : ergo non est admittendum. Dist. causalem probationis majoris : in intuitivam, quæ perfectior est essentialiter, nego ; accidentaliter, conc. maj. Et explicato similiter D. Thom. nego consequ. Hæc notitiæ intuitiva, & abstractiva non distinguuntur essentialiter, seu specificè : nam specificè & essentialiter non distinguitur earum objectum, quippè quod ante existentiam, & post illam idem essentialiter est, & idè per transitum de abstractiva in intuitivam, non crevit essentialiter, ut expressè tenet D. Thom. cit. sed accidentaliter extrinsecè, & quoad effectus magis per illos se manifestando. Imò nec numero distingui petunt prædictæ duæ scientiæ : quia per eandem numero cognitionem, qua Angelus cognoscit intuitivè rem nunc exis-

teatem, cognoscet abstractivè illam, jam præteritam, tota distinctione ex parte objecti se tenente, nulla verò ex parte potentiæ, vel scientiæ cognoscentis. Sed

11 Replicabis adhuc : Præsentia, & absentia sunt ratio formalis diversificandi formaliter gaudium, & desiderium voluntatis. Item sensus interni specificantur, & distinguuntur per præsentiam, vel absentiam ejusdemmet objecti, ut patet in sensu communi, qui solummodò præsentia, & phantasia, quæ sive præsentia, sive absentia attingit objecta sensibilia : ergo idem est dicendum de scientiis intuitiva, & abstractiva. Respr. quòd tam sensus interni, quàm voluntas sunt in attingendo suum objectum minùs universales, & magis limitati quàm intellectus : idè hic, quippè qui universalior, & abstractior, ambit præsentiam, & absentiam sine differentia essentiali, & formali ex parte objecti ; voluntas verò, & sensus interni, quippè minùs transcendentés, attingunt rationes objectivas magis limitatas : undè post terminationem ad rem existentem, restat illis nova difficultas in terminando se ad rem absentem. Et addimus pro voluntate, quòd hæc terminatur ad rem, non prout est in voluntate, sed prout est in se : undè cum res existens, & non existens quantum ad esse in se multum differant, idè opus est pro illarum attingentia distinctis essentialiter actibus ; econtrà intellectus trahit ad se res, & in se mediis speciebus eas purificat, elebat ad statum ma-

gis universalem, & abstractum, in quo adunantur in aliqua ratione communi sub qua per illum attinguntur. Hæc ut aliquid de dubio prætermisso, & nos dicamus.

12 Circa præsens supponendum est (id quod non obscure colligitur ex D. Thom. 1. 2. q. 54. art. 4.) Scientiam distingui à speciebus, cum ista ex parte objecti, scientia verò ex parte se teneat potentia; quod magis urget loquendo de scientia supernaturali, de qua nunc: cum enim ab objecto, & potentia pariatur notitia, si potentia non elebatur per aliquid supernaturale ex parte ejus se tenens, impossibile est quòd eam possit parere. ¶ Supponendum etiam est, species deservientes huic scientiæ esse sicut ipsam ordinis supernaturalis: nam talis est cognitio qualis est species: cumque cognitio hujus scientiæ sit sicut ipsa, ejusque objectum, supernaturalis, tales etiam erunt species ipsi deservientes. ¶ Nec interest (occurritur objectioni) quòd species deservientes fidei, quæ supernaturalis est, sicut ejus objectum, sint naturales: elebantur enim, vel coordinantur, aut modificantur per aliquem modum, vel auxilium supernaturale, ut diximus tr. 2. disp. 1. dub. 5. n. 49. His ita prælibatis, sit

PRIMA CONCLUSIO.

13 **S**pecies deservientes scientiæ infusæ Christi sunt minus universales, quàm Angelicæ. Sic communiter Thomistæ, & ex-

pressè D. Thom. 3. p. q. 11. art. 6. in corp. ibi: *Scientia indita animæ Christi habuit modum conaturalem animæ humane: est autem conaturale animæ humane ut recipiat species in minori universalitate, quàm Angeli.* Et ad 1. sic ait: *Scientia animæ Christi est infra scientiam Angelorum, quantum ad modum recipientis.* Prob. ratione: licet enim hæc species non possint dici conaturales animæ Christi: sunt quippè supernaturales: at debent, quantum par est, cum ejus immaterialitate conformari; atqui hæc minor est quàm Angelica: ergo minor etiam erit immaterialitas specierum: ergo minor universalitas earum: à majori enim, vel minori immaterialitate pendet major, vel minor abstractio, major, vel minor limitatio. Major patet in illuminatione spiritus inferioris per superiorem, in qua veritates, quæ infunduntur, particularizantur ita, ut trahantur ratione subjecti ad modum, & gradum potentia eas recipientis. Minor etiam constat: nam immaterialitas animæ Christi non est tanta, ut non concernat materiam physicam, quam tamen excludit Angelica.

SENTENTIA OPPOSITA

14 **D**efenditur à Suarez, & aliis, illamque admitti ut probabilem non reputant inconveniens N. Salm. tract. 7. disp. 5. n. 98. Quo tamen non obstanti, in præsentia, ubi suum ultimum proferunt judicium, nostram tenent expressè. Obs. 1. D. Thom. in 3. dist. 14. q. 1. art. 3. quæstiunc. 4. ibi:

ibi : *Cum anima Christi habuerit limpidissimam cognitionem inter omnes creaturas, scientia ejus fuit magis unita, & per formas magis universales, quam aliqua scientia creatura: ergo.* Respr. D. Thom. expressè tenere nostram sententiam, ut vidimus num. antec. Undè concilianda sunt nobis duo loca, quod est difficile, vel recurrendum ad retractationem, ut volunt N. Salm. vel melius dicendum est cum à Sancto Thoma in tom. de Sacram. disp. 22. art. 2. in fine, D. Thom. in libris sententiarum agere Interpretem, non Magistrum, ut in præsentī : ideòque in primo loco potuit se accommodare menti Mag. Sent. non proferendo suum judicium usque dum ex sua loqueretur sententia, quod facit in præsentī.

15 Obs. 2. Christus per hanc scientiam illuminat Angelos juxta D. Thom. 3. p. q. 11. art. 4. & 6. ad 1. *Dicendum est, quòd sicut supra dictum est (art. 4.) Scientia anima Christi est perfectissima, & excedens Angelorum scientiam quantum ad id quòd consideratur in ea ex parte Dei influentis; atqui illuminans recipit species in majori generalitate illuminato, ut docet D. Dionys. cap. 15. de Cœlesti Hierarq. & D. Thom. q. 9. de Verit. art. 1. ad 4. ergo Christus universaliores habet species. Poterat probabiliter concedi ant. cum D. Thom. qui in 4. dist. 47. q. 1. art. 3. quæstiunc. 4. ad 3. Et opusc. 1. c. 26. docet, aliquos homines illuminasse Angelos, & tamen nullus habuit species adeò universales, sicut Angeli. Sed melius & probabilius*

in via D. Thom. cum N. Salm. tr. 7. disp. 14. n. 10. dic, nullum purum hominem umquam Angelos illuminasse, sed concede hanc Christo, qui est caput illorum, excellentiam, quin obstet regula DD. Dion. & Thom. quæ debet intelligi, loquendo de illuminante, & illuminato ejusdem naturæ immaterialis, ut puta de illuminante Angelo superiore Angelum inferiorem : non de illuminante inferioris naturæ, ut est Christus, qui qua parte est homo, debet recipere species magis limitatas, qua verò parte est Doctor universalis, caputque Angelorum, interest sua & hos illuminare.

16 Obs. 3. Sequitur ex conclusione, quòd Angelus unico actu plura objecta cognoscat quàm Christus, quod parum quidem exaltat hujus dignitatem : ergo non est admittenda. Potest concedi ant; non tamen quòd Angelus cognoscat talia objecta ea claritate, qua Christus per unum, vel per plures actus eadem attinget. Sed & potest sic distingui: plura objecta attendens ad totidem species, conc; attendens ad pauciores, nego ant. cum imbibita probatione, & conseq. Est dicere, quòd Angelus unico actu innixo totidem speciebus, ac alius actus Christi, plura percipiet objecta : quia sunt ejus species universaliores : cum verò species communicata Christo, licet magis limitatæ, sint plures numero: nam per eas cognoscit quidquid Deus per scientiam visionis, & plura possibilis, quæ Angelos prætereunt, si per unum actum attendit pluribus numero, vel specie distinctis specie-

ciebus, poterit ejus notitia in unico actu amplior esse, quàm Angelica.

SECUNDA CONCLUSIO.

17 **S**cientia infusa Christi perfectior est Angelica, tum, in ratione luminis (hoc est, scientiæ, seu virtutis) tum, in ratione speciei (hoc est, in speciebus ipsi deservientibus) est tamen utcumque, & secundum quid imperfectior. Prima pars patet: quia tam intensivè, quàm extensivè excedit Angelicam; intensivè quidem, sic enim docet D. Thom. n. 15. laudatus, & quia est proprietas scientiæ beatæ, quæ longè intensior est in Christo, quàm in Angelo: extensivè etiam, quia ad plura objecta se extendit cognoscenda, ut nuper diximus num. antecedenti. Secunda pars patet etiam: quia species serviens perfectiori scientiæ, perfectiorique cognitioni, perfectior debet esse, quàm imperfectiori deserviens: talis est species scientiæ Christi, seu scientia Christi in ratione speciei, ut probatum est: ergo &c.

Tertia pars, nempe quòd secundum quid sit imperfectior, probatum, quia permittit scientia Christi discursum, & conversionem ad phantasmata, quod aliqua est imperfectio, quam tamen excludit scientia Angelica. Tum, quia per unicam speciem plura, saltim extensivè, cognoscet objecta scientia Angeli, quàm Christi: ergo quidquid sit de majori, vel minori perspicacia, in hac majori extensione per unicam speciem, superabit Angeli-

ca scientiam Christi infusam: ergo excedet hanc secundum quid. ¶ Si autem quæras in quo consistat major intensio scientiæ Christi supra Angelicam? Resp. in eo stare, quòd idem objectum majori claritate, & penetratione calleat, in eoque sic perspecto plures latentes veritates, & rationes referet, pluresque inferat conclusiones quàm Angelica, ut explicat N. Paulus hìc n. 38. & 44. Sed

18 **Obf. D. Thom. 1. p. q. 55. art. 3. ibi: quòd Angelus fuerit superior, tantò per pauciores species universalitatem intelligibilium apprehendere poterit, & ideo oportet, quòd ejus forma sint universaliores.** Item 2. contra Gent. c. 48. Universalitatem speciei (& consequenter ejus perfectionem) confert cum virtute activæ causæ universalis; sed eo perfectior simpliciter est virtus activa, quo universalior est: ergo pariter eo perfectior erit species, quo universalior. Nunc sic; sed quo perfectior simpliciter est species, eo perfectior est cognitio, & quò cognitio est perfectior, eò perfectior est scientia: ergo de primò ad ultimum perfectior est simpliciter scientia Angeli, quæ universalioribus utitur speciebus, quàm scientia Christi.

19 **Ad utrumque D. Thom. testimonium resp. concedendo verum esse, quòd cætera sunt paria, negando verò cæteris non paribus.** Hoc est, quòd facta comparatione inter species æqualis claritatis, certitudinis, & penetrationis circa idem objectum, illa erit perfectior, quæ universalior; si verò, licèt una sit uni-

universalior, altera illam in prædictis comitibus excedat, hæc erit absolute perfectior. Idem dicimus de causis, quæ cæteris paribus, perfectiores sunt universaliores; secus verò econtrà, ut patet in virtute Solis, quæ universalior est virtute formicæ, & tamen hujus virtus est perfectior: quia est virtus viventis, qualis non est Solis. Patet etiam in specie supernaturali Angeli, quæ fortè minùs universalis est, quàm aliqua species naturalis illius, & tamen illa excedit hanc in perfectione: quia licet utraque verè sit species, sunt tamen diverfi ordinis; comparatio autem, ut teneret, deberet fieri intra eundem.

APPENDIX.

CIRCA SCIENTIAM CHRISTI NATURALEM per se infusam, & circa scientiam per se acquisibilem.

20 DUBITABIS I. Quodnam sit objectum extensivum scientiæ Christi naturalis per se infusæ? (pro hujus, & aliorum, quæ dicuntur in hac Appendice intelligentia, vide dicta disp. 1. n. 9.) Resp. esse omnes substantias materiales, quippè quæ sub sensibili non cadunt apprehensione, nec de illis possumus species eas quidditative repræsentantes efformare, & naturaliter solùm per earum effectus, & accidentia sensibilia cognoscimus: & insuper animas separatas. Ratio est: quia anima nostra est in potentia ad illa cognoscenda saltim in statu separationis: ergo congruum, & decentissimum est, ut

anima Christi hac non laboret carentia, & potentialitate, sed illius possideat actum, & perfectionem, quæ ejus dignitati correspondet.

21 DUBITABIS II. Num & Angelos cognoscat Christus per hanc scientiam? Indubium est aliquomodo illos cognoscere, cum hoc & animæ nostræ separatæ concedat D. Thom. 1. p. q. 89. art. 2. & 3. p. q. 12. art. 1. ad 2. An quidditative? Probabiliùs negamus cum N. Salm. tract. 2. disp. 2. n. 182. ubi animæ separatæ negant quidditativam cognitionem Angelorum: quia non habet cum illis convenientiam in gradu immaterialitatis. Audi D. Thom. in 1. p. cit. ubi loquens de anima separatæ, sic ait: *Et idè de aliis animabus separatæ perfectam cognitionem habet; de Angelis autem imperfectam, & deficientem, loquendo de cognitione naturali animæ separatæ.* Nunc sic; sed cognitio naturalis ejusdem est speciei in anima Christi, quàm in nostris: ergo idem dicendum est de omnibus. Solùm potest esse differentia in majori perfectione cognoscendi quoad *an est* in Christo, quàm in nobis, hoc quod est videre in ipsa anima nostra, quæ intra lineam cognitionis quoad *an est*, perfectiùs operatur separatæ, si species sibi dentur, quàm unita. ¶ Ex quo deducitur, scientiam Angelorum naturalem excedere similem scientiam Christi: cognoscit enim Angelos, etiam superiores quidditative, & comprehensivè, quod Christo ex vi hujus scientiæ denegamus.

22 DUBITABIS III. Utrum scientia per se acquisibilis fuerit in Christo

to per accidens infusa? Affirmant D. Bonav. Scot. Durand. Suarez, Lugo, & alii. Negant communiter Thomistæ cum D. Thom. qui expressè docet contrarium 3. p. q. 9. art. 4. Ratio est: quia id est concedendum Christo, quod sibi perfectius est, & connaturalius, si fini redemptionis non obsistat; sed perfectius est, & connaturalius, nec obsistens fini redemptionis, quòd hæc scientia propriis acquiratur actibus. Minor hæc prob. quia in primis connaturalius est cuilibet naturæ quòd à se, & intrinsicè, quàm quod aliundè, & extrinsicè ei advenit; scientia autem hæc ab intrinsicè acquiritur. Deindè perfectius est habere à se aliquam perfectionem, quàm ab alio, sicut perfectius est esse activum, quàm passivum in aliqua linea: scientiam autem acquiri actionem petit, infundi verò passionem. Deniquè nullimodè opponitur fini redemptionis (vel ostendatur undè) hanc scientiam per proprios actus acquiri: & econtrariò sequeretur otiosum, & in casum esse in Christo intellectum agentem, cum, si hæc infunderetur scientia cum speciebus ipsi deservientibus, cessaret elaboratio talis intellectus, finisque illius. Sequeretur etiam Christum Dominum non se conformasse cum suis homogeneis membris, scilicèt hominibus, in operationibus humanis, & connaturalibus, quæ sunt omnibus communes: ergo ne hæc inferantur absurda, affirmandum est per proprios actus acquisivisse Christum scientiam hanc.

23 Dices primò: ergo Christus

aliquandiù ignorans fuit, interdù scilicèt acquisivit species, & mediis illis scientiam hanc. Resp. negando consequ. quia erant illi aliæ tres scientiæ hucusquè relatæ, per quas omnia sciebat, & nihil ignorabat, & ad summum fuit ignorans negativè, quantum fuit ex parte hujus scientiæ, quod non dedecet Christum, quandò per notitiam aliarum trium compensabatur hic defectus, si talis dici liceat. ¶ Dices 2. Intellectum agentem non fuisse otiosum: quia præter officium abstrahendi, & elaborandi species, habet etiam illuminandi intellectum possibilem: & hæc doctrina videtur D. Thom. in 3. dist. 14. q. 1. art. 3. quæstiunc. 5. ubi asserit, hanc scientiam fuisse Christo inditam, quin sequatur, otiosum fuisse intellectum agentem: ergo non tenet ratio exhibitæ. Resp. D. Thom. expressè hanc sententiam retractasse loco num. anteced. ex 3. p. citato, dicens: *Et quamvis aliter alicubi scripserim, dicendum est in Christo fuisse scientiam acquisitam, quæ proprie est scientia secundum modum humanum.* Per quod satisfit D. Thom. si in aliis laudetur locis contra nostram asseritionem, quæ videri possunt in N. Paulo. Imò licèt concedamus hoc illuminandi munus, cum præcipuum sit abstrahere, semper esset otiosus talis intellectus quantum ad suum potissimum officium, quod est incidere idem inconveniens.

24 DUBITABIS IV. An Christus comparaverit hanc scientiam subito ab instanti suæ conceptionis: an ve successivè, & tractu temporis transcurso? Resp. quòd hoc secundo modo,

do. Sic D. Thom. 3. p. q. 11. art. 2. ad 1. ibi: *Scientia acquisita causatur ab intellectu agente, qui non simul operatur, sed successivè. Et idè secundùm hanc scientiam Christus non à principio sciivit omnia, sed paulatim, & post aliquot tempus, siliçet in perfecta atate. Ratio etiam id suadet: quia hæc scientia dependet ab intellectu agente, & hic à phantasia, hæc autem à ministerio sensuum, qui non ab initio, & subito possunt ministrare species, sed per exercitium ipsorum, & decursu temporis: ergo tenet resolutio.*

25 *DUBITABIS V. An Christus per hanc scientiam cognoverit omnia? Respondet D. Thom. 3. p. q. 12. art. 1. in corp. quèd per scientiam acquisitam scivit omnia illa, quæ possunt fieri per actionem intellectus agentis. Et ad 3. ait: Undè per hanc scientiam non cognovit essentias substantiarum separatarum, nec etiam singularia præterita, præsentia, & futura, quæ tamen cognovit per scientiam inditam. Quomodo verò omnia cognovit quæ per intellectum agentem sunt attingibilia, si omnia hæc singularia nescivit? Resp. ex ipso ad 1. Non omnia hæc cognovisse in singulari: cognovit autem plura, & ex his cog-*

novit per acutissimum eius acumen alia innumera cum ipsis connexa: & ex his alia usque ad omnia ex primis facillè sibi inferibilia. Hæc sunt ejus verba: Dicendum, quòd scientia rerum acquiri potest non solum per experientiam ipsarum, sed etiam per experientiam quarundam aliarum rerum: cum ex virtute luminis intellectus agentis possit homo procedere ad intelligendum effectus per causas, & causas per effectus, & similia per similia, & contraria per contraria. Sic igitur licet Christus non fuerit omnia expertus, ex his tamen, quæ expertus est, in omnium devenit notitiam.

26 *Quæstionem, utrum tam hæc quàm præcedentes scientiæ infusæ Christo, sit simplex qualitas? meditatò omittimus; tum, quia ex simili quæstione, quam noster excitat Gavinus in Log. maj. disp. 1. q. 5. sufficiens lumen habere potest resolutio: Tum, ne ingenia juvenum obnubilemus, si testimonia D. Thom. hinc, & hinc sibi quæ videntur adversari, in medium adducamus, & confusionis plus, quàm instructionis ad calcem comparemus. Vide N. Paul. à n. 46. & D. Thom. 3. p. q. 11. art. 6.*

TRACTATUS X.

DE ALIIS COASSUMPTIS A VERBO.

DIximus de his, quæ in Christo perfectionem præferunt primariam, uti sunt gratia, & scientia ejus: nunc de aliis, quæ ipsas vel comitantur, ut sunt impeccabilitas, libertas, adoptio, filiatio, & servitus, vel ab ipsis procedunt ut merita, vel ipsas præcedunt, ut prædestinatio, super est agendum. Quare sit

DISPUTATIO PRIMA.

DE IMPECCABILITATE CHRISTI.

DUplex impeccabilitatis caput potest in Christo considerari, nempe unio hypostatica, & visio beata: de hoc nihil in præsentis nobis est agendum: quia propriam habet sedem apud D. Thom. 1. 2. q. 4. art. 4. sed de primo, de quo ipse in hac 3. p. q. 15. art. 1. & 2.

DUBIUM I.

AN CHRISTUS SECUNDUM SE CONSIDERATUS POTUERIT PECCARE?

IMeditatò inquiritur de Christo secundum se, hoc est, ratione unionis hypostaticæ, & præcisivè à visione beatifica. Inquiritur etiam, an potuerit: cum, quòd defactò non peccaverit, de fide certum sit ex 1. Petri 2. *Qui peccatum non fecit.* Et ex 7. ad Hæbræ. *Talis decebat ut nobis esset Pontifex Sanctus, innocens, impollutus, segregatus à peccatoribus.* Et quidem si peccasset, pœna, quam sustinuit, fuisset debita: ergo non satisfecisset pro aliis.

2. Contra: Ex sacra pagina videtur Christus desperasse, ut dum dixit: Matth. 27. & Marc. 15. *Deus, Deus meus, ut quid dereliquisti me?* Et deliquisse innuit David Ps. 21. dum in Persona Christi ait: *Longè à salute mea verba delictorum meorum.* Et Apost. 2. ad Cor. 5. ait: *Qui peccatum non noverat, pro nobis peccatum fecit.* Et Luc. 3. dicitur: *Cum baptizaretur omnis populus, & Jesu baptizato: Ecce commune omnibus, inclusivè Christo, lavacrum: ergo & commune fuit peccatum.* Ad primum resp. verba Christi non desperationem dicere, sed desolationem, in qua Pater pro tunc illum dereliquit, retrahendo à parte inferiori solatium, quod aliàs in illam naturaliter descen-

cenderet. Ad illud Psalm. & Apostoli dic, delicta nostra sibi Christum sumpsisse, ut Auctor eorum videretur esse hominibus, à quibus quæ non rapuit, tunc exolveret ob similitudinem, quam exhibuit carnis peccati, non verò quia hoc, nec dolus unquam inventus est in eo. Et ob hanc rationem suscepit baptismum, quasi unus ex membris suis: nam sæpè capiti ea, quæ sunt propria membrorum, appropriantur, juxta illud Act. Apost. 9. *Saule, Saule, quid me persequeris?* Ubi de persecutione suorum, quasi suimet esset, querebatur.

3 Nunc ad propositum difficultatis devenientes, hæc potest in duplici excitari sensu, scilicet, num Christus potuerit peccare in sensu composito unionis hypostaticæ, hoc est, conservando illam; vel an potuerit saltem in sensu diviso, hoc est, illam amittendo per peccatum? Duplex est sententia: Prima, quam tenet Scotus, & Scotistæ cum aliis, affirmat. Secunda, & communis negat, tam in sensu composito, quam diviso unionis hypostaticæ. Cum quibus, & N. Salm. sit

NOSTRA, ET PRIMA CONCLUSIO

4 **C**ristus Dominus peccare non potuit, nec conservando unionem hypostaticam, nec illam expellendo per peccatum. Prob. 1. ex D. Aug. lib. 3. contra Maximum Arianum cap. 75. ubi loquens de natura humana Christi, ait, esse talem, *quæ nullo peccato potuit depravari.* Prob. 2. ex D. Greg. Mag.

lib. 3. Moral. c. 13. ubi de Christo ait, *ut non solum peccare non potuerit, sed nec interiùs tentari, aut turbari.* 3. ex Rupert. lib. de voluntate Dei c. 11. ibi. *Humanitas Christi non per creationem, sed per assumptionem facta est creatura talis, quæ peccare non solum nollit, verum etiam non posset.* 4. ex D. Ansel. lib. de conceptu Virginis cap. 8. ibi: *Perpicuum est, quod in eo, quod Filius Dei in Personam assumpsit de Virgine, nulla potuit esse peccati macula.* 5. ex D. Thom. in 3. dist. 12. q. 2. art. 1. in corp. ubi de Christo ait: *Unde non poterat peccatum attingere ad ejus animam, sicut nec Deus potest peccare.* Et in resp. ad 1. ait: *Sicut Deus non potuit descendere ad hoc quod peccaret, & ided Christus numquam peccavit: ita non potuit descendere ad hoc quod peccare posset, & ided etiam Christus numquam peccare potuit.* Quid expressius?

5 Prob. 6. Hac unica, sed efficaci, & invincibili ratione: Si Christus peccare posset, peccatum ejus in personam refunderetur Divinam; sed hoc dicere est blasphemia: ergo nefandum id, ex quo sequitur. Prob. maj. *Actiones*, inquit trita, & tuta Philosophorum, & Theologorum paræmia, *sunt suppositorum*; sed suppositum in Christo non est solum natura, sed & Persona, & Persona divina: ergo si &c. Major est Arist. 1. Metaph. cap. 1. & D. Thom. in 1. dist. 5. q. 1. art. 1. & alibi sæpè. Et Concil. Florent. sess. 18. quod talem paræmiam à Joanne illo Theologo prolatam planè admisisit: Et hoc, ut hanc propositionem de fide tenendam statueret:

ret:

ret: Pater generat; hanc autem, ut contrariam fidei, detestaretur: *Essentia generat*: ergo vera est major.

Mariæ, quod est hæreticum.

SECUNDA CONCLUSIO.

6 Respondent adversarii, à supposito esse quidem actionem non elicitive, sed denominative tantum. Sed contra: quia jam inde sequeretur, quod, & si solum denominative esset actio à supposito, eadem proprietate, ac suppositum humanum est peccans, dignumque, quod pœnam luat æternam, etiam divinum peccaret, & reus pœnæ æternæ constitueretur, quod absit. Sequeretur etiam, quod sola essentia divina esset Pater generans: quia illud est generans, quod elicit actionem generativam; hoc est damnatum in Concilio laudato Florentino: ergo non est admittendum.

¶ Sed obs. contra hoc: Humanitas habet potentiam remotam ad peccandum; & tamen Verbum non denominatur remotè peccans: ergo licet Humanitas admittatur proximè peccabilis, non ideò Verbum erit proximè potens peccare. Resp. dist. ant. habet potentiam remotam ad peccandum cum propria subsistentia, conc; cum divina, nego ant. & consequ. Solutio patet ex terminis. Ea propter Marsilius respondet, quod denominatio peccantis convenit supposito creato: quia capax est, non verò divino propter ejus incapacitatem. Vapidus recursus! Ex eo sequeretur, quod nec denominaretur suppositum divinum passum, mortuum &c. quia mori nequit, nec pati, cujus solum capax est suppositum creatum: & similiter nec Verbum divinum esse Filium Virginis

7 **D**Ata hypothese quòd humanitas Christi sola existentia divina terminaretur, exclusà divina personalitate, (imò & humana, si fieri potest) adhuc esset impeccabilis. Sic frequenter nostrates, & præcipuè Godoy disp. 41. n. 495. Ratio: nam illud principium est absolutè impotens peccare, quod habet aliquid impossibile cum peccato: Taliter se haberet humanitas existens per divinam existentiam. Hæc minor probatur: existentia est conditio sine qua non, ut agens operetur sive probè, sive pravè: ergo, si humanitas existeret per existentiam divinam, haberet secum hanc impossibilem cum peccato: ergo non posset peccare.

¶ Dices forsàn: dist. non posset peccare in sensu composito existentiae, conc; in sensu diviso, hoc est, separando illam à se, nego consequ. Sed contra: quia impossibilis est actio peccaminosa, quin in eodem instanti existat peccans: ergo jam verificaretur, quod ante divisionem ab existentia divina, hæc conjungeretur cum peccato, quod nec mentari licet. Præterquamquòd, licet existentia solum esset conditio sine qua non in esse physico, in esse tamen morali esset ratio formalis, seu forma moralis condignificans infinitè operationes; sed repugnat Deum concurrere moraliter ad peccandum, nec condignificare peccatum: ergo & humanitatem sic terminatam peccare.

care. ¶ Totum hujus conclusionis robur super hoc nititur fundamento, quòd tunc humanitas esset intimè unita indisolubiliter primæ regulæ bonitatis: Et sicut visio beata ex hac ratione reddit subjectum omninò impeccabile, sic existentia divina humanitati intimè unita.

ARGUMENTA OPPOSITA.

8 **O**bs. 1. Sola natura est principium adæquatum operandi: ergo ruit ratio probativa. Ant prob. sola natura potest operari absente omni subsistentia, ut patet in accidentibus Eucharisticis, quæ, quin subsistant per aliquod subjectum, operantur: ergo tenet ant. Dist. ant. sola natura est principium *quo*, conc: principium *quod*, subdist. principium quod positivè, nego, negativè, conc. ant. & nego conf. Nostra resolutio loquitur de peccante ut *quod* positivè, quo pacto Christus peccaret, si peccare posset, & consequenter tribueretur ipsi ut principium *quod* peccatum. Si autem natura divinitus expoliaretur omni subsistentia, solum operaretur ut *quod* negativè, in quantum non esset operans ut *quo*: quia deesset operans ut *quod* positivè media illa: & sic operantur accidentia divinitus existentia sine inhærentia. Vel dici potest cum Godoy, quòd tunc natura non operaretur connaturaliter, quod non tollit, quòd, quandò connaturaliter operatur, sit ipsa id *quo* suppositum etiam operatur ut *quod*. Sed replicabis, &

9 Obs. 2. Humanitas solitarie sumpta est subjectum *quod* recepti-

vum accidentium, ergo & ipsa sola est principium operans ut *quod*, & positivè. Nega conseq. & paritatem: quia recipere dicit imperfectionem: infert enim mutationem; at operari ex terminis illam non dicit: quia sine ulla operatur Deus. Exemplum est in intellectione, quæ, quia est existentia intelligibilis intellectus, & speciei, in utroque recipitur communiter; sed, quia in visione beata species est essentia divina incapax talis receptionis, solus intellectus est subjectum illius receptivum. Sic ergo in nostro casu in quo solum humanitas est subjectum recipiendi, & se immutandi.

10 Obs. 3. Si actiones sunt suppositorum, sequitur quòd isto variato, & illæ erunt distinctæ; sed hoc est falsum: ergo & fundamentum conclusionis. Major patet in visione beata, in qua, quia intellectus operatur medio lumine, quamvis istud sit idem, si intellectus est specie diversus, diversa sic etiam erit visio: ergo, si suppositum operaretur media natura, &c. Minor prob. nam estò variarètur suppositum, idem remaneret intellectus, sicut & eadem humanitas; sed ab eodem intellectu nequeunt egredi diversæ operationes: ergo vera est minor. Respr. dist. maj. & illæ erunt distinctæ specie, vel numero, conc; specie præcisè, nego maj. & distincta similiter min. nego conseq. Ad probationem min. concessa maj. dist. min. nequeunt egredi ab eodem intellectu diversæ specificè operationes, conc; diversæ numericè, nego min. & conseq.

Explicatur : diversitas specifica operationum oritur à natura , quæ dat speciem composito : idè illa variata specificè , & cum illa potentia intellectiva, distinguuntur operationes specificè ; diversitas verò numerica oritur à pluribus rationibus, una quarum est subsistentia, de qua inquirunt N. Complut, abrev. in de Generat. disp. 15. n. 16. quòd dimanat à natura ùt individuata, non secundùm gradus genericos, & communes : idè variata subsistentia, operationes essent numero distinctæ, quod probat naturam ùt subsistentem, seù suppositum semper operari. Diximus, quòd variata natura cum sua potentia, variatur operatio specificè, quod intelligendum est de operatione adæquatè sumpta, hoc est, sumpta pro tota collectione operationum, non de operatione inadæquatè sumpta : & idè visio beata hominis, quæ tantùm est una pars operationum illius, non distinguitur à visione Angeli specificè, sed gradualiter, ùt inquit D. Thom. & nos cum illo tr. 2. disp. 3. dub. 4. n. 28. Semper tamen ùt minus numero debet distingui : Undè neganda est probatio desumpta ex visione beatifica.

11 Obs. 4. Intellectus (& similiter voluntas) quæ sunt potentia peccatrices, non recipiuntur in supposito creato, nec in divino: ergo suppositum non cooperatur cum illis ad peccatum. Ant. quoad suppositum creatum prob. quia, si Verbum desereret humanitatem, & hæc terminaretur per suam subsistentiam, ejus intellectus non reciperetur in sup-

posito creato, aliàs esset numero distinctus (ùt enim dictum manet, subsistentia distincta variat numericè operationes, & consequenter potentiam) sed absurdum videtur, quòd intellectus esset alius : ergo signum est non recipi in supposito creato: aliàs nec in divino, ùt supponitur: ergo in nullo : ergo solùm in natura.

Resp. quòd intellectus creatus non recipitur in supposito divino : quia incapax est recipiendi, nec adjungendi sibi quidquid immutare possit ipsum ; reciperetur verò in supposito creato, si humanitas desereretur à divino, & tamen non esset distinctus numero : quia identitas numerica semper absumeretur per respectum ad subsistentiam connaturalem exercitè habitam, quandò per illam terminaretur, sive solùm figuratè, & aptitudinaliter, quandò per alienam, vel divinam, haud secus quàm accidentia Eucharistica eadem numero sunt, sive actu, sive aptitudine respiciant subjectum, cui inhæreant. Sed contra, &

12 Obs. 5. Numero 10. diximus, quòd variatio solius subsistentia exercitè habitæ sufficit, ut varientur, & distinguantur numero operationes : ergo etiam sufficiet, ut varietur intellectus. Resp. negando conseq. & paritatem : quia intellectus dimanat à natura cum respectu essentiali, & connaturali ad subsistentiam naturalem, sive actu, sive aptitudine habitam, & idè ab hac sumet suam unitatem numericam: hæc autè jam habita, intellectus est unicus, & unicus nequit esse jam hic, jam ille.

Operationes verò sunt plures, respiciuntque naturam sic, vel sic terminatam, ita ut, si ab hac oriatur terminata per subsistentiam propriam, erunt tales, qualis ipsa; si verò per divinam, tales etiam, qualis hæc, sed numero inter se distinctæ. Vel responde, & fortè meliùs, quòd plus requiritur ad refundendam distinctionem numericam in radicem, quàm in ramos: & ideò videmus, quòd in humanitate terminata per propriam subsistentiam intellectus, qui est quasi radix operationum, semper est idem, & tamen operationes, quæ sunt quasi rami, semper sunt distinctæ numero. Si ergo in hoc casu stante identitate naturæ, & subsistentiæ, operationes semper sunt distinctæ numero, quantò magis si addatur in tali natura variatio subsistentiæ propriæ in divinam, vel econtra?

13 Obs. 6. Ex peccato, quod Christus committeret, si posset, solùm sequeretur, quòd Verbum esset peccans per communicationem idiomaticum; sed hoc Verbum non dedecet. Hęc minor prob. quia æquè opponitur summæ vitæ mori, ac summæ sanctitati peccare: & tamen per communicationem idiomaticum convenit Verbo denominatio morientis: ergo in eodem sensu poterit ei tribui denominatio peccantis.

Resp. omissa sequela majoris, negando min. & paritatem desumptam ex prædicatis, vel denominationibus passivi, Crucifixi, vel morientis: quia hæc non sunt malæ moraliter, & ideò illas Deus causat in

nobis; denominatio verò peccantis est malum morale, quod nec sibi convenire, nec in aliis causare potest: & ideò oppositio sanctitatis cum malo moraliter est duplex, scilicet subjectiva, & objectiva: quia per illam nec in se admittit, nec in aliis causat malitiam; oppositio verò vitæ divinæ solùm dicit oppositionem unicam, scilicet subjectivam, hoc est cum morte sui, non verò aliorum: Ehinc oritur, quòd denominationem morientis, & alias id genus potest Verbum subire; quia sustentat aliquid à se distinctum quod mori potest, sine morte ipsius Verbi; mali vel peccantis verò nullo modo; quia id, quod sustentat, non potest peccare sine peccato verbi.

14 Obs. 7. Christus in natura assumpta habuit potentiam peccandi: ergo peccare potuit. Ant. prob. tum, quia potentia peccandi nihil est aliud, quàm voluntas facta ex nihilo; talis fuit voluntas Christi humana: ergo. Tum, quia Verbum assumpsit naturam cum omnibus suis proprietatibus, una quarum est potentia ad peccandum: undè dixit Damascen. 13. de Fide c. 6. quòd Verbum divinum omnia illa assumpsit, quæ in natura plantavit humana; sed in ea plantavit potentiam peccandi: ergo idem.

Resp. negando ant. cujus probationis majorem distinguo: potentia peccandi est voluntas facta ex nihilo, connotans propriam subsistentiam, conc; connotans divinam, nego maj. & distincta sic min. nego conseq. Humanitas secundum se, &

præcisivè ab omni sublimitate, nec est defectibilis, nec indefectibilis, vel melius dicamus, utrumque est secundum contractionem ad subsistentiam increatam, vel creatam. Nec secunda obest probatio: nam potentia peccandi non est proprietas naturæ: omnis enim proprietas est de primaria intentione naturæ; inclinatio verò ad malum de nullius est inclinatione, saltim secundum se, nisi ad summum ut insectæ: Humanitatem autem insectam non assumpsit Verbum. Et quidem, si potentia ad peccandum esset naturæ proprietas, Deus causans naturam, causaret potentiam peccandi: quia *quod est causa cause, &c.* quod tamen nequit dici, & consequenter nec quòd Deus plantaverit in humanitate potentiam peccandi, per quod patet ad Damascen. Sed contra, &

15 Obs. 8. Ergo à Christo, vel in Christo sublata est à natura humana potentia, quam peccandi aliàs habebat: ergo sublata est etiam ab eo libertas ad peccandum, vel non; sed hoc non: habuit enim liberum arbitrium, & indifferentiam iudicii, sicut nos: ergo ruit solutio data. Resp. quòd verè à Christo sublata est indifferentia iudicii quantum ad malum, vel bonum, & tamen non est sublatum liberum arbitrium: nam ad hoc salvandum non opus est libertas contrarietatis, hoc est ad malum, vel bonum, sed contradictionis, hoc est ad bonum, vel omissionem, ut patet in Deo, qui liberrimus est in operando ad extrinsecum, non tamen malum, vel bonum, sed bonum, vel omisio-

nem boni: sicut enim creavit Angelos, quod bonum est, potuit illos non creare, quod malum non esset, sed omisio boni, quod creavit. Idem factum fuit in primo instanti creationis Angeli, qui habuit libertatem ad bonam operationem, vel illius omissionem (si deesset præceptum) non verò ad bonam, vel ad malam. Et tam longè est à perfectione liberi arbitrii posse malum, & bonum operari, ut plus per hanc deprimatur libertatem, quam perficiatur.

16 Ex quibus tandem infer primò, quòd per subsistentiam divinam sublata est à Christo potentia proxima peccandi: cum enim hæc debeat præsupponere potentiam radicalem, quæ resultat ex principio quo, & quod, & principium quod deficiat, hinc est, quòd & principium quo, seu proximum opus etiam est, ut desit. ¶ Infer 2. quòd Christus nec venialiter potuit peccare, aliàs Verbum divinum influeret in veniale peccatum, quod absit. Tum, quia per unionem hypostaticam factus est Christus dignus, ut gloria statim ipsi conferretur; gloria verò, si adsit veniale peccatum, statim non confertur, sed quin potius differtur: ergo. ¶ Infer 3. per unionem cum Verbo factum esse Christum incapacem, qui originale contraheret peccatum, estò per communem feminalem produceretur generationem: quia ad peccatum hoc requiritur esse voluntarium, non solum moraliter, subiecto in quo est, sed & physicè, & formaliter in capite, in quo mem-

bra continentur; hoc autem repugnat Christo, quia non potuit contineri in Adam velut in capite, cum potius Christus caput sit omnium hominum, & Angelorum. Præterquamquod nec fuit aliquod vitium semen, per quod Christus defecto esset generatus, nec, si produceretur, sicut cæteri homines, suppositum, ad quod terminaretur, esset capax contrahendi tale vitium: ergo tenet resolutio.

DUBIUM II.

AN IN CHRISTO POTUERIT ESSE FOMES peccati?

17 **A**N potuerit, inquit, & inquitur titulus; nam defecto non fuisse supponimus, cum nec in Adam ante lapsum, nec umquam in Beata V. Maria illud admittamus. Sed contra: In Christo fuit motus inordinatus: ergo & fomes peccati (hic enim consistit in inclinatione ad malum contrarium rationi, objiciensque difficultatem ad bonum) Ant. prob. ex illis verbis Matth. 26. & Marc. 14. *Tristis est anima mea usque ad mortem*; hæc autem tristitia inordinata esse videtur, cum moriendi opponeretur præcepto: ergo tenet ant.

Resp. D. Thom. 3. p. q. 15. art. 6. ad 4. quod nihil prohibet aliquid esse contrarium voluntati secundum se, quod tamen est volitum ratione finis, ad quem ordinatur: sicut medicina amara non est secundum se volita, sed solum secundum quod ordinatur ad sanitatem. Unde non fuit inordinatus motus in

tristitia Christi: quia non erat propter mortem, ut ordinatam ad finem redemptionis, sub qua ratione fuit præcepta, sed propter mortem secundum se amaram, sub qua ratione non præcipiebatur: nec prout sic erat amabilis, sed quin potius naturaliter formidabilis. *Naturaliter* inquam: ergo non inordinatè: quia nihil naturale physicum est inordinatum.

COMMUNIS RESOLUTIO

18 **E**ST negativa, & communis contra Vazq. Lugo, & alios. Prob. 1. ratione: Repugnat Christo potentia peccandi: ergo & fomes peccati. Ant. constat ex antec. dub. & conseq. prob. Idèd repugnat potentia: quia affert inclinationem qualemcumque ad malum; sed majorem affert fomes. Hæc minor probatur: nam potentia ex se solum dicit inclinationem quasi negativam, & coincidentem cum non repugnantia; fomes verò supponit hanc potentiam, & illam provocat, & quasi impellit, ut malum insurgat exequendum: ergo majorem, &c.

¶ Prob. 2. quia ubi repugnat actus, repugnat inclinatio ad illum; atqui Christo repugnat actus peccaminosus, ut supponimus: ergo & fomes, qui est ad illum inclinatio.

¶ Prob. 3. repugnat Deum esse causam motus pravi; sed hoc verificaretur, admissio fomite, cujus est illos causare: namque causa causæ est causa causati: ergo nequit dari in Christo. Major est certissima, minor constat ex dub. antecedenti, ubi di-

ximus, quòd actiones, & consequenter motus sunt suppositorum: & consequentia est legitima.

SENTENTIA OPPOSITA.

19 **O**bf. 1. Fomes peccati secundum se nec est peccatum, nec effectus peccati: ergo potuit esse in Christo. Ant. quoad primam partem est definitum per Tridentinum sess. 5. Can. 5. ibi: *Hanc concupiscentiam, quam aliquando Apost. peccatum appellat, sancta synodus declarat Ecclesiam Catholicam nunquam intellexisse peccatum appellari, quod verè, & propriè in renatis peccatum fit, sed quia ex peccato est, & ad peccatum inclinat.* Quoad secundam partem prob. quia homo in puris naturalibus conditus haberet fomitem peccati saltim in actu primo, cum appetitus sensitivus verè in motus inclinaret inordinatos nullo præcedente peccato: ergo non est effectus peccati.

Resp. ad argum. non nos loqui, nec intelligere in presentiarum pro fomite peccati quemlibet appetitum sensitivum secundum sua essentialia in actu primo, & utcumquè capacem in motus inordinatos prorumpendi; sic enim fatemur non esse peccatum, nec istius effectum: sed illum cui addit fomes, de quo nobis sermo est, quamdam expeditionem, propensionem, & impulsam sic validum, ut vix possit illum, vel eum ingenti difficultate ratio superare. Hunc ergo negamus Christo posse convenire: quia verè est effectus peccati; non verò appetitum illum sensitivum, secundum essen-

tialia, & immunem à peccato, qui, nisi obstaret connotatio actualis unionis hypostaticæ, posset utcumquè in motus prorumpere deordinatos, licèt non expeditus, sed quinimò per rationem impeditus, atque refrenatus.

20 **O**bf. 2. Christus Dominus potuit assumere naturam leoninam, quo in casu influeret in actus, vel motus inordinatos vindictæ, libidinis, & immanitatis, in quos aliàs influit fomes peccati: ergo hic potuit esse in Christo. Resp. concessa maj. quoad primam partem, negando quoad secundam: illi enim motus non essent moraliter deordinati, ac per consequens in illos non fomes influeret peccati, sed fera Leonis natura, & sine libertate immanis.

¶ **C**ontra: ergo Verbum poterit etiam influere in motus sensitivos deordinatos appetitus humani sine malitia habitos, v. g. in mendacium ex errore malitiæ prolatum ob defensionem innocentis, ne mortem subeat: sunt enim malitiæ expertes sicut leonini; sed horum motuum in natura humana alia nequit assignari causa præter fomitem peccati: ergo hic dabilis est in Christo. Resp. negando conseq. & paritatem: quia in Leone prædicti motus nec fundamentaliter, nec formaliter sunt mali, in homine verò prædictum mendacium est fundamentaliter, & initiative malum: & ideò Verbum nullo modo potest in hoc influere.

21 **S**ed contra: Deus influit ut causa specialis in omne id, quod meritorium est; sed tale mendacium:

effet meritorium: ergo in illud influeret Deus: ergo etiam posset Verbum. Nega paritatem: Deus enim ut causa prima influit in omne quod fit, sed non sub omni qua fit ratione, sed efficiendo quod ipsum decet bonum, & relinquendo id, quod dedecet malum, ut diximus in de Voluntate Dei disp. 3. dub. 5. Ast Verbum, cum constituat Christum subsistentem, debet in omne id in quod humanitas, & ipsum influere, nihil relinquendo. Ex quo inferitur, quod Deus influere possit in mendacium secundum quod dicit de materiali, & meritorio, relinquendo id, quod malum est adhuc fundamentale; econtrà Verbum: quia humanitas anttingeret omnem formalitatem effectus, & nihil ipsa attingit ut quo, quod Verbum non attingat ut quod.

DUBIUM III.

AN IN CHRISTO POTUERIT ESSE

Transgressio consiliorum?

22 **T**Ransgressio consilii licet non sit peccatum, importat tamen aliquam imperfectionem moralem, non quidem contra debitum legale, ortum ex justitia, ut inquit D. Thom. 2. 2. q. 80. art. 1. Sed morale ex liberalitate, amicitia, vel gratitudine ortum. Quæ imperfectio in transgressione consiliorum divinatorum eò plus crescit, quanto majora beneficia à Deo nobis sunt collata. Et quidem, si ipse Deus ultra condignum nos remunerat, & nos ultra id, quod urget per præceptum, gratiose id

agamus, interest, & quasi instat, quod à nobis Deus postulat per merum consilium.

¶ Supponimus Christo potuisse imponi consilia salutaria de bono, vel meliori bono: imò defacto data fuisse, piè credimus: si enim præcepta sunt sibi imposta, & quidem magis urgentia, quàm consilia, non obstante ejus inviolabili in operando rectitudine, quid mirum, si & consilia sibi data fuerint, ex cujus executione exprimeretur, nedum coactum per præcepta operatum fuisse ut obedientem, sed & insinuatum per consilia respondisse ut amantem? ¶ Supponimus etiam ea omnia sibi intimata consilia Christum ad unguem adimplesse ex illo Joan. 8. *quæ placita sunt ei, facio semper*; at qui consilii adimpletio placet Deo Patri: ergo hæc abs dubio fuit in Deo Filio. Difficultas est depossibili transgressione, &

NOSTRA RESOLUTIO

23 **N**egativa, quam tenent Illust. Godoy, N. Lum-bier, & alii plures. Prob. ratione duobus præcedentibus dubiis ponderata: Si Christus influeret activè in transgressionem consiliorum, sequeretur quod & suppositum divinum in illam influeret, ac per consequens, quod operaretur imperfectum; sed hoc maximè ejus summam dedecet perfectionem: ergo & primum repugnat. Sequela majoris constat ex dictis primo dubio. Minor prob. Idèò repugnat influxus Dei in malum: quia Deus est ipsa sum-

summa bonitas; sed etiam est ipsa summa perfectio: ergo repugnat, quod operetur imperfectum. ¶ Confirmatur 1. Repugnat Verbum influere contra id, quod affert debitum, ut fiat; sed opera consilifraga opponuntur debito morali, ut dictum est cum D. Thom: ergo. ¶ Confirmatur 2. Transgressio consiliorum est digna reprehensione (Pater enim, & Dominus justè Filium, & servum, si ea non observent, objurgant) sed indecens est Verbum influere in opus dignum reprehensione: ergo idem.

OPPOSITA SENTENTIA

24 **P**rotegitur ab Arriaga, & consequenter ab omnibus, qui peccabilitatem non renuunt in Christo. Obs. Potest Christus elicere actum minùs intensum charitatis, vel illum ommittere (z aliàs quomodò esset liber libertate contradictionis, quæ ut minùs requiritur, ut Christus dicatur liberè operari?) sed hoc in casu operaretur minùs perfectum, coincidens cum transgressione consiliorum: ergo & potest in hanc sine indecentia aliqua influere. Dist. maj. potest elicere actum minùs intensum in sensu composito consilii, nego; aliàs, seu in sensu diviso, hoc est, in casu quo non detur, conc. maj. & min. subdistinctione data, & nego conseq.

Ad salvandam libertatem, non opus est, ut ad præsentiam consilii, & in sensu composito illius possit Christus elicere actum remissioem, vel illum ommittere omninò; satis

est, si utcumquè possit absente consilio, vel in hujus sensu diviso ommittere. Id quod sæpè sapiùs, proportionè servata, diximus de concursu libero creaturæ affectæ præmotione physica. Et ultrà parificatur exemplo præcepti impositi Christo moriendi, cujus mors liberè ab ipso admittitur: *Oblatus est, quia ipse voluit*, (Isai. 53.) & tamen in sensu composito præcepti nequivit non admittere. Exemplo etiam Angelorum, qui in primo instanti non potuerunt non bonum operari (aliàs eorum peccatum tribueretur Deo: quia prima operatio incipiens cum esse rei est effectus producentis rem) & tamen liberè operati sunt: quia licèt in sensu composito primatiæ actus malum operari nequiverunt, in sensu diviso aliàs, & secundum se proculdubiò potuerunt. Sed hoc meliùs, & luculentiùs exponet nobis sequens

DISPUTATIO II.

DE LIBERTATE CHRISTI.

HUic disputationi occasionem præbet tum confœderatio libertatis Christi, quam in Christo supponere debemus cum impeccabilitate, præcepto, & consiliis ei impositis: Tum D. Thom. qui in hac 3. p. q. 18. per totam, sed præcipuè art. 4. inquit: an in Christo fuerit liberum arbitrium, ex quo plures, famosæque sunt exortæ controversiæ, & inter eas hoc

DUBIUM I.

UTRUM AMOR CHARITATIS, QUO
Christus Deum dilexit, fuerit
liber?

I SUPponendum est de fide
in Christo fuisse volunta-
tem humanam, quam assumpsit Ver-
bum juxta Concilia Lateran. sub
Martino I. cap. 11. & Florent. sess.
ultima, aliàs quippè non assump-
sisset humanam naturam perfectam;
hanc etiam voluntatem fuisse libe-
ram juxta illud Isai. 7. *Butyrum, &
mel comedet, ut sciat reprobare malum,
& eligere bonum*, Et D. Thom. 3.
p. q. 18. art. 4. ad 3. ubi ait:
*Dicendum, quodd voluntas Christi licet sit
determinata ad bonum, non tamen est
determinata ad hoc, vel illud bonum. Et
ided pertinet ad Christum eligere per li-
berum arbitrium confirmatum in bono; si-
cut beatos.* ¶ Circa alias virtutes præ-
ter charitatem indubium est Chris-
tum sese liberè exercuisse: nam ista-
rum objectum est quid creatum, &
finitum, & idèd non urgens volun-
tatem in exercitium circa ipsum.

2 Difficultas est circa actum
amoris, seu charitatis: pro quo no-
tandum ex D. Thom. 2. 2. q. 44.
art. 2. ad 1. hunc esse duplicem,
alium terminatum ad Deum imme-
diatè, alium terminatum ad proxi-
mum: ait enim ibi: *Licet charitas sit
una virtus, habet tamen duos actus, quo-
rum unus ordinatur ad alium sicut ad fi-
nem.* Rursus Deus dupliciter potest
terminare actum charitatis: vel se-
cundùm se, & sic est objectum illius

primarium; vel prout est ratio exer-
cita amandi creaturas, & expressio
hæc est secundaria, valensque speci-
ficare juxta probabilem sententiam
actum entitativè diversum, haud se-
cūs quàm in voluntate duplex simi-
liter admittitur diversus specificè ac-
tus juxta D. Thom. 1. 2. q. 8.
art. 3. & q. 12. art. 4.

¶ Duo etiam ut certa supponi-
mus, actum scilicèt, quo Christus
diligebat creaturas in se, esse libe-
rum: quia ejus objectum finitum est,
& limitatum. Et similiter actum, quo
Deum diligebat secundùm se, qui-
que regulabatur per visionem bea-
tam, esse necessarium: quia sine in-
differentia fiebat judicii, quæ radix
est libertatis. Dubium verò est, sit-
ne liber, sitve necessarius actus cha-
ritatis Christi terminatus ad Deum,
prout est ratio diligendi creaturas?
Pro quo fit

NOSTRA CONCLUSIO.

3 ACTus charitatis Christi ter-
minatus ad Deum, prout
hic est ratio exercita diligendi crea-
turas, fuit liber. Sic communiter
Theologi tam veteres, quàm neo-
phyti, & prob. 1. ex D. Thom.
3. p. q. 34. art. 3. ubi de Chris-
to hæc profert verba: *Consequens est,
quod ipse secundum proprium motum li-
beri arbitrii in Deum fuerit sanctificatus.*
Ecce actum ex una parte termina-
tum ad Deum, & ex alia liberum;
sed liber non erat ut terminatus ad
Deum secundùm se: ergo saltim esset
ut terminatus ad Deum sub prædic-
ta ratione.

¶ Prob. 2. ratione: Actus quo Deus se ipsum diligit prout est ratio dilectionis exercitæ creaturarum, liber est: potest enim illas non producere, ac per consequens se sub hac ratione non diligere: ergo etiam actus, quo Christus sub eadem ratione illum diligit, liber erit: potuit enim non illas, sed alias producere Deus, quo in casu has, & non illas diligeret Christus. ¶ Prob. 3. Christus non dilexit necessariò quod non est summum bonum; sed Deus sub ratione dicta non explicat summam bonitatem, sed, ut summum, summam bonitatem; communicatam tamen exercitè limitato modo: ergo liberè cum sub hac ratione dilexit.

4 Nec est inconueniens, talem actum regulatum fuisse per scientiam beatam (quod & supponere debemus cum communi,) quia hæc scientia ita proponebat Deum, sicut sub hac ratione erat ipse diligendus: sub eâ autem non necessitabat ad ipsum diligendum: quia sic non se exponerat ut summum bonum, sed ut bonum limitatè communicandum, ob quam, & secundum quam rationem nec ipse se Deus diligit necessariò, sed liberè. Si autem non se exponerat ut summum bonum, non erat undequaquè, & secundum omnem considerationem bonum; huiusmodi autem bonum non determinatè & necessariò, sed cum indifferentiâ, liberèque inspicitur amandum, ut appositè inquit D. Thom. 1. 2. q. 10. art. 2. ibi: *Si voluntati proponatur aliquod objectum, quod non secundum quamlibet considerationem sit bonum, non*

ex necessitate voluntas fertur in illud: ergo non obstat quominus talis actus reguletur per scientiam beatam, ut sit liber; si tamen hæc non proponat Deum ut summum bonum necessariò amandum, necessariò intellige quoad exercitium, de quo loquimur in præsentî.

ARGUMENTA.

5 **O**bs. 1. cum Vazquez, Lardito, & aliis oppositum sentientibus: Actus charitatis terminatus ad Deum sub ratione diligendi creaturas regulatur per visionem beatam; sed hæc visio nullum proponit objectum cum indifferentiâ, sed necessariò, & efficacitè amandum: ergo talis actus non liber fuit, sed necessarius. Prob. minor: iudicium indifferens est illud, quod æquè cum amore, ac cum carentiâ amoris venit coniungendum, sed cum visione beata nequit coniungi, tum amor, tum carentiâ amoris: est enim talis visio iudicium determinatum, & æquè connexum cum amore, ac prædestinatio physica cum effectu: ergo tenet minor.

Ad argumentum, concessa major, negatur minor: eadem enim visio beata propter suam eminentiam est ex una parte iudicium indifferens, si terminetur ad Deum sub prædicta ratione, & sic actus egreditur liber, & ex alia iudicium determinatum, si ad Deum secundum se, & sic est actus charitatis necessarius. Haud secus quàm Angelus in primo instanti sui esse per unum, & idem iudicium respexit speculativè, & cum

indiferentia Deum amandum, ut verificaretur ejus libertas; sed tandem idem judicium attendens exercitè, & ultimatè ad Deum, se determinavit, ipsumque necessariò amavit. Similiter loquuntur N. Salm. tr. 13. disp. 5. à n. 37. de quadam præmotione physica, in qua propter sui eminentiam adunantur ratio auxiliî sufficientis, & simul efficacis. Quarè distinguenda est minor secundi syllogismi: Visio beata nequit conjungi cum amore, & carentia hujus; visio terminata ad Deum fecundùm se, conc: ad Deum ut est ratio diligendi cætera, subdist. nequit conjungi similtate actus, conc; similtate potentia, nego min. & conseq. Solutio est communis, & ex præjactis nota.

6 Obs. 2. Bonitas divina, sub quacumque attingatur ratione, est summa, & infinita: ergo sub quacumque coget ad amandum: ergo non liberè, sed necessariò amatur, dum sub ratione diligendi creaturas attingitur. Resp. dist. ant. sub quacumque ratione est infinita implicitè, conc; explicitè, nego ant. & conseq. Verum est, quòd re ipsa infinita est, non tamen proponitur, nec exponitur ut infinita, & undequaque diligenda, sed finitè, & cum limitatione communicanda, ideò non necessariò, sed liberè attingitur: quia ratio objectiva sic postulat, ad quam dilectio terminatur.

7 Obs. 3. Visio beata necessariò cognoscit tam Deum secundùm se, quam ipsum, ut est ratio cognoscendi creaturas, & bona extrinseca Dei: ergo idem erit de amore

ad ipsum sub utraque attentum ratione. Resp. negando conf. & paritatem: quia visio Dei fit medio lumine gloria, quod liberum non est, nec relinquit libertatem semel ac objectum sibi cognoscendum exponitur: est enim sicut visus corporalis, quem licèt præcedat libertas proponendi illi aliquod visibile, semel tamen ac sibi proponatur, necessariò illud videt: sic est lumen gloria, cui licèt liberè proponatur Deus sic, vel sic videndus, hoc est intensiùs, vel remissiùs, cum majori, vel minori extensione, semel tamen ac illi sic, vel sic proponitur, necessariò illum sic, vel sic videndum sibi est. Econtrà: charitas est libera ut quo, & ideò non cogitur ad videndum Deum necessariò, ut diximus in de visione tr. 2. disp. 3. dub. 4. n. 41. ubi id extendimus ad lumen quantum ad vitalitatem, non verò quantum ad libertatem adhuc radicalem.

¶ Obs. 4. Actus charitatis Christi juxta dicta regulabatur per scientiam beatam: ergo erat actus comprehensoris: ergo non erat liber. Hæc conseq. præter quam patet, prob. si esset liber, esset meritorius; sed (inquit D. Thom. 3. p. q. 19. art. 3. ad 1.) *per charitatem non meruit, in quantum erat charitas comprehensoris*: ergo non erat liber. Respondetur, quòd actus charitatis Christi sicut fuit simul liber, & necessarius secundùm diversas rationes attingendi Deum, sic etiam fuit simul viatoris, & consequentè meritorius, & comprehensoris, & sic per illum non meruit. **Erat, inquam, com-**
pre-

prehensoris, in quantum simpliciter regulabatur per scientiam beatam: erat etiam viatoris, quatenus hæc regulabat ipsum connotando corpus passibile. Ehinc est, quod licet amor beatificus Christi terminatus ad Deum, prout est ratio diligendi creaturas, sit liber, sive ab ipso sit, ut viatore, sive, ut comprehensore, non tamen est meritorius, nisi prout connotat statum viatoris. Quod eleganter expressit D. Thom. q. 29. de verit. art. 6. ad 6. ubi ait: *Christus autem non erat, extra statum merendi: quia viator erat, & idè eadem Charitate fruebatur, & merebatur.*

8 Nunc erat nobis vocandum in examen, utrum actus charitatis, quo Christus diligebat Deum secundum se necessario, & actus, quo ipsum liberè respiciebat, prout est ratio diligendi creaturas, sint realiter entitativè distincti, an vè solummodò modalitèr, ita ut, idem actus erga Deum secundum se, per quamdam extensionem sine entitativa distinctione se extenderet ad ipsum diligendum sub altera ratione? Hæc controversia ex una parte parum conducit ad instructionem, & profectum studentium: ex alia gracilem, exilemque materiam tangit, quæque implexis hinc indè doctrinis inter se pugnantibus agitatur. Videfis N. Sal. tr. 10. disp. 2. n. 38. Et maximè n. 80. solummodò modulum libertatis superaddentes entitati actus, quod & pluribus attestantur exemplis. Confer etiam illos cum alio loco tr. 21. disp. 27. n. 53. ubi actum liberum, quo Christus tangit Deum, non modò modum, verum integram enti-

tatem addere inquirunt supra actum necessarium: est enim inquirunt ab hoc entitativè, & specificè distinctus, in quo à communi dicendi modo recedere, vel ipsimet planè confitentur. Noster etiam Paulus eorum vestigiis fidissimè insistens, in præsentia nervosè quidem, & subtiliter hoc ultimum defendit, & ab incurisibus contrariis feliciter vindicat, sed tamen ipse tr. 9. disp. 2. dub. 4. n. 31. & 33. cum solo modulo intrinsecè addito entitati actus contentus, componit attingentiam liberam, & necessariam circa aliquod objectum liberè, & necessariò attingendum.

9 Quid ergo? Succumbimus difficultati hæc loca conciliandi? Minimè. Sed pro bono brevitatis id omittimus, ne mentes Tyronum torqueamus in hoc, quod etiam Magistris arduum vincere aspectamus; & aliàs nostro resumendi instituto valdè ducimus contrarium, tempus in conciliando loca contere, cum ea sit meta nostri operis, quam & Legis nostræ p. 2. c. 4. n. 8. ubi arcere jubet à Gymnasis nostris subtiliores quæstiones, quæ utilitatem non afferunt: *ac præcipuè (inquit ad Lectores) opinionibus variis omisissis, succinè, & breviter veritatem declarare nitantur, ut sic major sit Discipulorum profectus.* Si quandò verò Lectores nostri inter arguendum respondere urgeantur circa identitatem, vel distinctionem prædicti actus, consulant loca supra laudata NN. Salm. & Pauli, & meditatio illis visis, & inter se collatis, quam maluerint, eligant partem defensandam, & defensent, vel nostros (respondeant) venerabiles

les M.M. bivios, & problematicos in hac parte procedere, non tam solventes, quàm nobis eligendi facultatem offerentes.

DUBIUM II.

AN OPERATIONES NATURALES IN Christo fuerint liberae?

10 **P**rocedit dubium de operationibus, quæ in aliis hominibus sunt naturales, & necessariae, ut nutritio, augmentatio, ciborum digestio, & alia hujusmodi: de aliis etiam sensuum exteriorum, ut auditio, visio &c. quæ licet sint liberae terminativè, quatenus extrinsecè subduntur dominio voluntatis in ordine ad eorum usum, non verò formaliter, & intrinsecè. De motibus autem potentialium interiorum supponimus cum N. Salm. tr. 13. disp. 10. n. 99. esse formaliter, & intrinsecè liberos ob quoddam, quod habent, participium rationis, atque libertatis à parte superiori. Pro primis ergo sit

NOSTRA CONCLUSIO.

11 **D**icendum est, prædictas operationes fuisse liberè elicatas in Christo. Sic gravissimi Thomistæ, ut à S. Thom. Lardito, & N. Salm. Prob. 1. ex D. Aug. qui tract. 49. in Joan. sic ait: *Turbaris tu nolens: turbatus est Jesus, quia voluit. Contristatus est Jesus, quia voluit. In illius potestate erat sic vel sic affici, vel non affici.* 2. ex Damascen. lib. 3. c. 19. ibi: *Sciendum est*

autem, quod sancta ejus mens (id est Christi) naturales suas operabatur operationes intelligens, & cognoscens. 3. ex D. Thom. 3. p. q. 19. art. 2. ibi: *Sed in homine Jesu-Christo nullus erat motus sensitiva partii, qui non esset ordinatus à ratione. Ipsa etiam operationes naturales, & corporales aequaliter ad ejus voluntatem perinebant, in quantum voluntatis ejus erat ut caro ejus ageret, & pateretur.* Quo nihil expressius pro nostra conclusione. ¶ Ex quibus probatur 4. ratione: Illa operatio est libera, quæ procedit à ratione, subditurque imperio voluntatis; sed omnes operationes Christi prævidebantur per suam scientiam beatam, & aliàs juxta D. Thom. 3. p. q. 13. art. 3. *subdebat* ejus potestati totaliter omnis dispositio corporis: ergo liberè ab eo eliciebantur.

12 Si dicas tales operationes esse liberas terminativè, seu objectivè, in quantum sunt voluntæ sicut gressus cujuslibet hominis etiam est volutus, non verò formaliter voluntarius, nec liber. Contra: & instauratur sic ratio præjecta: illa operatio est formaliter voluntaria, & libera, quæ positis omnibus requisitis ex parte principii adhuc potest poni, vel omitti, sed hoc contigit operationibus Christi naturalibus. Hæc minor prob. De hisce operationibus in Christo affirmat laudatus Aug. quod aliis aliorum hominum negat. v. g. Christum contristatum fuisse, quia voluit, hominem verò contristari, etiam sine ullo voluntatis actu; sed in utroque casu aderant omnia requisita ex parte principii; imò & ex parte motivi contristandi: ergo

signum est quòd Christus , etiam positis omnibus requisitis , potuit non contristari ; homo verò naturaliter , & necessariò contristatur.

¶ Aliter , & ad responsonem congruentiùs : negari nequit , quòd homo , licèt naturaliter , & necessariò contristetur , potest ejus tristitia esse volita , & consensa terminativè ; sicùt licèt naturaliter homo crescat , potest actus crescendi esse volitus ; & tamen nec illa , nec istæ dicuntur voluntariæ à D. Aug. id tamen asserit de operationibus Christi : ergo signum est , quòd hæ non modò sunt terminativè volitæ , sed & formaliter voluntariæ & liberæ , taliter quòd positis omnibus requisitis ex parte principii , & objecti , v. g. visus , vel potentiæ augmentativæ , adhuc Christus posset liberè videre , vel non videre , crescere , vel non crescere , quod alii non possunt homines eligere.

CONTRARIA OPINIO

13 **D**efenditur ab Illustrissimis Arauxo , Godoy , & aliis. Prob. 1. ex D. Thom. 3. p. q. 13. art. 3. in argum. *Sed contra* , ubi ait : *Sed contra est , quod dicitur Hebræ. 2. quòd debuit fratribus per omnia assimilari , & præcipuè in his , quæ pertinent ad conditionem naturæ humanæ* : ergo cùm hæc sit elicere operationes naturales , necessariò sequitur quòd non sit hoc liberum in Christo. Resp. habere quidem Christum omnia , quæ sine imperfectione pertinent ad conditionem humanam , ea tamen habet cum aliqua exaltatione

supra ipsam , atque majori perfectione ex conjunctione ad Verbum proveniente , & id genus est operari liberè , quod cæteri operamur naturaliter ; sic enim operari aliquem modum perfectiorem dicit supra communem.

14 **Obf. 2.** Si Christus liberè operatus est motus naturales , illos abs dubio potuit moderari ; hoc autem non fieret naturaliter : ergo miraculosè , & supernaturaliter : ergo non principaliter , sed instrumentaliter ; sed hoc ultimum pugnat cum libertate (sicut cum vitalitate) nam operari liberè est moveri ab intrinseco cum cognitione finis : operari instrumentaliter est moveri ab alio , seu ab extrinseco : ergo , si hoc ultimum cum libertate pugnat , hæc etiam in Christo repugnabit.

Respondet N. Paulus cum libertate non pugnare operari instrumentaliter , sicut nec pugnat cum vitalitate. Assert in testimonium hujus doctrinæ plura exempla , scilicèt phantasmatis vitaliter instrumentaliter producentis species intelligibiles : Scriptoris sacri , qui liberè , & meritoriè exaravit Scripturam Sacram , non tamen principaliter , sed instrumentaliter : voluntatis habentis charitatem , ut quatuor , & tamen amantis liberè , & meritoriè , sed instrumentaliter , per actum , ut octo : luminis gloriæ vitaliter , sed & instrumentaliter operantis in visione beata ultimam hujus actualitatem ; virtutis demùm intellectualis elicientis vitaliter , & simul instrumentaliter actum secundùm id , quod ipsam excedit : ergo pariter potuit
Christ-

Christus instrumentaliter, sed tamen liberè elicere, vel cohibere motus naturales. Hęc ipse perdoctus, & sapientissimus Magister noster.

15 Quomodò verò hęc cohæreant cum his, quæ docet tract. 2. de Visione disp. 3. dub. 3. ubi intellectui, & charitati sic negat operari posse: & ubi expressè concedit Scriptori Sacro id, quod hęc negare videtur, esse scilicèt causam principalem Scripturæ: hęc inquam conciliare, & ad cohærentiam trahere nobis prolixius opus est, quàm quod ex lege nostra laudata suprà num. 9. observare studemus, scilicèt *succinctè, & breviter veritatem declarare.* Quare hac relicta solutione in sua vi tantique Protectoris auxilio roborata, ut eam sequantur qui voluerint, si liceat nobis per ipsum alia nostro iudicio planiori via, & ab incurribus adversis immuniori, argumento in contrarium adducto satisfacere conabimur, concedendo maj. & negando min. scilicèt, quòd Christus non moderaverit motus naturales naturaliter: Undè, si naturaliter illos moderavit, cessat concursus instrumentalis, & cum eo tota difficultas argumenti.

18 Dicimus ergo Christum naturaliter cohibuisse, vel operatum fuisse, prout ipse voluit, motus naturales: si enim virtuti naturali, vel etiam arte Medicinæ prædicti motus passim eliciuntur, vel cohibentur, quid est in eis, quod à præstantissima virtute, arte, & scientia Christi non possit vinci, ut per eas exerceantur, vel omitantur? Operationes naturales, de quibus loqui-

mur, sunt juxta D. Thom. 3. p. q. 19. art. 2. in corp. ferri fursùm, vel deorsùm corpus, nutriri, auge-ri, videre, audire, &c. Sed ad eliciendas has, vel omittendas sufficit virtus, vel ars naturalis: virtute enim naturali videmus corpus, quod naturaliter caderet, per rationem, & industriam naturalem contineri; per artem similiter Medicinæ applicantur medicamina utiliter decoctiva, nutritivaque; & econtrà plures sunt, vel essent nocivæ, quæ actionem naturalem decoctivam, & nutritivam vel retardant, vel omninò impediunt: nec desunt medicamina plura, quæ ad crescendum, vel decrescendum in statura designantur. Si ergo hoc naturaliter, & contra naturam consequitur humana solertia, quare non id, & plus virtuti naturali Christi concedendum erit? Et cum aliàs hanc virtutem præcedat in Christo cognitio, voluntas, & indifferencia, quid ei deficit, ut operationes liberè fiant, & sint liberæ? Nihil sanè: ergo poterunt liberè simul, & naturaliter ab ipso fieri. ¶ Dices 1. Ergo sicut Christus operationes naturales liberè operatus est, etiam quilibet homo in prædictis casibus liberè sicut Christus operabitur, & sic æquabitur, quod absit, ipsi Christo. Dist. conf. sicut & sicut, nego; sicut, & fecus, conc. conseq. Est differentia in eo, quòd Christus semper habitualiter, & quasi per se intentus fuit ad operationes, quas elicit naturales, & ideo semper illas vel elicit, vel omisit liberè; ast cæteri homines aliquandò per accidens, & in ali-

quibus casibus facilis successus.

17 Dices 2. Hujusmodi modus operandi in Christo non solum fuit supra id, quod ceteri homines operari possunt, sed & supra communem naturæ ordinem; sed quod est supra naturæ communem ordinem miraculum vocamus, & quid supernaturale: ergo nequit fieri à Christo per virtutem naturalem. Concessa maj. dist. min. quod est supra naturam omnem creatam, & creabilem, cont; quod solum supra id, quod corpus exigit naturale, nego min. & consequ. Datur supernaturale simpliciter, & absolute tale, ut gratia, & charitas: datur & supernaturale secundumquid, illud scilicet, quod, quin supra omne creatum superponatur, versatur contra id, quod communiter fit. Hujusmodi, inquit N. Paulus tr. 8. disp. 2. dub. 7. à n. 100. sunt dotes corporis gloriosi, scilicet supernaturales secundum quid, qui idem sine miraculo, neque virtute rigorose supernaturali possunt supra naturam operari. Et idem dicimus cum ipso ibidem de claritate corporis gloriosi, quæ supra omnem claritatem est corpoream, & tamen non est supernaturalis juxta D. Thom. in suplemento q. 85. art. 2. ait enim quod proportionata est visui naturali, licet aliàs opus illi sit, ut per aliquid naturale confortetur. Sic ergo dicimus, erit modus operandi in Christo contra, vel supra naturalem, & communem modum operandi: non quidem strictè supernaturalis, sed tantum secundum quid talis, & consequenter Christus non instrumentaliter, sed principa-

liter operabitur liberè operationes naturales.

DUBIUM III.

AN CHRISTO IMPOSITUM FUERIT rigorosum mortis præceptum?

18 **S**upponendum est Christum ligatum fuisse præceptis naturalibus, non verò legibus positivis, sive divinis, sive humanis. Primum constat ex illis verbis Isai. 53. *Justificabit ipse servus meus multos*. Proprium est autem omnis servi aliquo ligari præcepto; sed non fuit ligatus præceptis positivis, nec Mosaicis nec Evangelicis: ergo saltem naturalibus. Secundum, quod est minor hujus Syllogismi probatur: quia Christus venit ad solvendo homines à lege Moysis media lege gratiæ. Deindè respectu Evangelicæ fuit Auctor, & Legislator: ergo non oportuit sub earum cadere jussione. Et licet Legislator aliquandò cadat sub illa saltem quoad vim directivam, hoc intellige dum materia est communis æquè ipsi ac ejus inferioribus, ut jejunare, si communitati imponeretur, secus verò, si communis non sit, ut si Prælatus juberet sub præcepto, ne aliquis in aliorum cellas ingrederetur, quo in casu non ipsum comprehenderet, sicut nec materia: ob quam etiam rationem Christus non potuit ligari legibus Evangelicis, quæ præscribunt usum Sacramentorum, & similibus.

19 Nec demum Christus fuit aliqua obstrictus lege Civili, vel Politica, cujus contrarium tamquam

hæreticum damnatur asserti in quadam Extravag. Joan. XXII. per Turrecrematam laudata lib. 4. Sum. 2. p. cap. 27. Quòd autem Christo impositum fuerit præceptum in ordine ad finem Redemptionis nostræ constat ex illo Joan 2. *Qui misit me Pater, ipse mihi mandatum dedit.* Et cap. 10. *Mandatum hoc accepi à Patre meo.* Et cap. 14. *Sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio.* Quæ mandata ad finem respicere redemptionis nostræ communis est doctrina PP. & tamen dubitamus, fueritne hoc præceptum strictè tale circa mortem subeundam?

NOSTRA CONCLUSIO

20 **R**espondet quæsito affirmativè cum communi Theologorum contra paucos. Prob. ex D. Thom. 3. p. q. 47. art. 2. ibi: *Convenientissimum fuit quòd Christus ex obedientia paceretur. Primo quidem... ut sicut per unius hominis inobedientiam peccatores constituti sunt multi, ita per unius hominis obedientiam iusti constituerentur multi, ut dicitur ad Rom. 5.* Sed peccatum Adami fuit inobedientia præcepto rigido opposita: ergo obedientia Christi præcepto riguroso conformis.

Prob. etiam ratione: quia omnis perfectio possibilis sine suæ personæ dedecore concedenda est Christo; sed mortem ex rigida obedientia subire perfectio est sine imperfectione divinæ Personæ. Min. quoad primam partem constat: nam est actus obedientiæ minoris ad majorem, quod quid perfectum est. Quoad secundam prob. nam Persona divina in se

non subiecta fuit, sed quin potiùs naturam humanam subiecit divinæ, quod quidem bonum, & perfectum est: ergo vera est minor quoad utramque partem.

21 Hoc autem præceptum moriendi ne intelligas impositum quantum ad substantiam mortis præcisè, sed illud extende quantum ad circumstantias temporis, loci, motivi, &c. quia non solum dicitur Joan. 14. quòd mandata Patris fecit Christus, sed *Sicut mandatum dedit mihi Pater, hoc est, secundum modum quo mandavit illi Pater.* Undè ad Philip. 2. non solum exprimitur obedientia moriendi, sed & moriendi in Cruce: *Mortem autem Crucis.* Et ut exponit V. Beda in hunc locum: *Quousquè factus est obediens? Usque ad trinam Diaboli tentationem, usque ad irrisionem populi Judæorum, usque ad sputa, & vincula, usque ad alapas, & flagella: si parum est, usque ad mortem: & si aliquid de genere mortis addendum est: Mortem autem Crucis.* Ecce obedientiam, (consequenter & præceptum) nedum ad moriendum, verum ad circumstantias mortem præcedentes, & concomitantes: ergo vera est hæc assertio. Et quidem si perfectio sine imperfectione fuit in Christo mori utcumquè, multo perfectius esset sic mori, ut copiosior ostenderetur fructus Redemptionis, quò intensior amor in patiendo exhiberetur.

OPPOSITA SENTENTIA

22 **D**efenditur à Lorca, Lardito, & aliis: Et quidem sufficientis ex SS. Patribus auctori-

toritatum pondere ductis. Prob. 1. ex Isaia 53. ubi dicitur: *Oblatus est, quia ipse voluit.* 2. ex Joan. 1. *Ego pono animam meam, Et iterum summam eam: nemo tollit eam à me, sed ego pono eam à me ipso.* 3. ex SS. PP. nam Anselmus lib. de Medit. Redempt. ait: *Neque enim natura humana in ipso homine passa est aliquid ulla necessitate, sed sola libera voluntate: neque ulla cogente obedientia, sed potente disponente sapientia: non enim illi Pater cogendo præcepit, sed ille quod Patri placitum, & hominibus profuturum intellexit, hoc spontè fecit.* D. Chrysoft. Homil. 59. in Joan. sic ait: *Nihil aliud hoc loco præceptum significat, quam cum Patre concordiam.* Et 28. *Licebat illi nihil pati, si voluisset.* In hunc sensum sese explicant N. Cyrilus, Basilus, Albertus Magnus, & D. Thom. qui læct. 8. in prædicta verba Joan. hæc habet: *Pater mandavit in quantum animæ ejus inspiravit, necessarium esse humanae salutis, ut in natura humana moreretur.*

Resp. 1. supponendo PP. in hac materia locutos fuisse disputantes contra Arianos, qui ex præcepto inferebant inferiorem esse Christum Patri in Persona: & idè ipsi, dum præceptum negant, de præcepto Christo ut Deo intelligendi sunt: vel si de natura humana, hanc sumunt concretivè ad Verbum. 2. potest dici solùm ipsos negare præceptum tollens à Christo libertatem operandi. 3. negare præceptum quoad vim coactivam, seu comminantem pœnam, non verò quoad directivam, quæ ad præceptum sufficit strictum.

23 Obs. 2. Christus exercuit

actum obedientiæ sine præcepto: ergo ex eo quòd factus fuerit obediens, non arguitur subjectum fuisse præcepto. Ant. prob. ex D. Thom. 3. p. q. 37. art. 1. ubi ait: *Christus circumcisus est, ut obediendi virtutem nobis suo exemplo commendaret;* sed hæc erat Lex Mosaica ipsum, ut jam diximus, non obligans: ergo tenet ant. Resp. negando ant. cujus probationis auctoritatem conc. cum minori, & nego conseq. Non enim inquit D. Thom. quòd Christus exercuit obedientiam, sed quòd nobis commendavit illam, quæ commendatio dupliciter fit, verbis scilicet, & operibus: & sicut sunt verba, quæ, quin sint obedientia, suadent obedire, sic & opera sunt plura, quæ, quin cadant sub præcepto, suadent hujus impletionem: sicut si quis Sacramenta frequentet extra tempus obligationis, ut, hac instante, inferiores sui obediant præcepto: si Pontifex etiam præciperet jejunium, ipse autem ob infirmitatem deoneratus esset ab illo, & tamen jejunaret, profectò non obediret, & tamen efficaciter jejunium, & obedientiam commendaret.

24 Obs. 3. In Christo non fuit, nec potuit esse votum: ergo nec præceptum illi impositum. Ant. traditur à D. Thom. 2. 2. q. 88. art. 4. ad 3. & conf. prob. Idè non potuit votum: quia habebat voluntatem firmatam in bono (& votum eò dirigitur, ut in illo illam firmet) sed hæc eadem ratio instat pro præcepto, quod videtur superesse, ubi voluntas non potest deesse: ergo. Respondent aliqui ne-

gando ant. ex illo ducti Psalm. 21. *Vota mea reddam in conspectu iumentum eum*, quæ verba Personæ Christi tribuit Glosa, nec D. Thom. negat, sed asserit vovere non competere Christo: Nihilominus tamen hæc solutio malè audit apud Nostrates; quia minùs conformis menti D. Th. & idèd respondent, concessio ant. negando conseq. & paritatem: quia votum ordinatur ad firmandam voluntatem, quod in casum est, si iam per unionem ad verbum supponitur firmata. Præceptum verò se tenet ex parte superioris non tam in bonum opus intendens firmiùs, & securiùs exercendum, quàm ad extorquendam, seu verificandam inferioris subjectionem, quod sufficit, ut verè Christo præceptum imponatur. Illud autem Psalm. explicat D. Thom. de Christo loquente de se ipso per quamdam similitudinem cum corpore suo, quod est Ecclesia, cui propriè adaptantur prædicta verba.

DUBIUM IV.

AN LIBERTAS CHRISTI FœDERARI
valeat cum impeccabilitate, &
præcepto?

25 **Q**uæstio hæc est vera re-
petitio aliarum sæpè
actarum, tum in Phy-
sica, tum in tr. de Scientia, &
Voluntate Dei, quibus in omnibus
intercessit similis, imò identifica
difficultas, num, scilicèt, præmotio
physica, scientia visionis, & decre-
tum Dei efficax valeant cum liber-
tate creaturæ fœderari? Idèd paucis

supra dicta additis, breviter ab ea
expediri curabimus. ¶ Notando priùs
nos hic loqui de libertate contradic-
tionis, quæ scilicèt respicit cum in-
diferentia actionem, vel illius omis-
sionem; non de libertate contra-
rietatis respicientis actionem bonam
vel malam: hanc enim à Christo
sufficienter exclusimus, dum à Chris-
to potentiam relegavimus peccandi.

NOSTRA, ET THOMISTICA
conclusio

26 **A**ffirmativa est, scilicèt
optimè cohærere cum
libertate Christi ejus impeccabilita-
tem, & præceptum. Sic communiter
(præter Lorcam, Vazquez, Lugo,
Lesium, & aliquos recentiores) Theo-
logi, & maximè Thomistæ. Cum
quibus, & pro quibus probatur hac
unica, efficaci, sed & auctoritate D.
Thomæ munita ratione: Impec-
cabilitas Christi non tollit illius li-
bertatem; aliàs nec præceptum: er-
go neutrum. Maj. probò (deindè
probaturus min.) tum, ex D. Th.
q. 22. de verit. art. 6. ibi: *Ubi non
est defectus in apprehendendo, & conse-
rendo, non potest esse voluntas mali in
his, quæ sunt ad finem, sicut patet in
Beatis, & pro tanto dicitur, quòd velle
malum nec est libertas, nec pars liberta-
tis. Idem tenet 1. p. q. 62. art.
8. ad 3. ibi: Major libertas arbitrii est
in Angelis, qui peccare non possunt, quàm
in nobis, qui peccare possumus. Tum, ex
D. Ansel. qui lib. de libert. arbi-
trii c. 1. ait: Libertatem arbitrii non
puto esse potentiam peccandi, & non pec-
candi, quippè, si hæc esset ejus de iurio,*

nec Deus, nec Angelus, qui peccare nequeunt, liberum haberent arbitrium, quod nefas est dicere: ergo tenet maj.

¶ Minor nunc prob. quia præceptum non se tenet intrinsecè ex parte voluntatis, cui imponitur, sed extrinsecè, & moraliter cum illa concutrit: ergo non tollit nec indifferentiam ipsum præcedentem, nec modum procedendi liberè proprium potentiaè liberæ. Prob. consequ. Idèd tolleretur: quia præceptum infert infalibilibiter unum extremum; sed hoc ipsum contingit in præmotione physica, & prædissinitione divina, & tamen non tollitur libertas: ergo nec per præceptum Christo impositum moriendi.

ARGUMENTA CONTRARIA.

27 **O**bs. 1. Christus non habuit libertatem contrarietatis, hoc est, ad bonum, & ad malum; sed illam haberet, si cum præcepto conservaret libertatem contradictionis. Hæc minor prob. libertas contradictionis est potestas ad moriendum, & non moriendum; sed potestas ad non moriendum esset, instantè præcepto, ad malum: quia malum est non obedire: ergo non solum daretur libertas contradictionis, hoc est ad bonum, & non bonum, sed & contrarietatis, hoc est ad bonum, & malum, quod dici nequit.

Concessa maj. nego min. cuius probationis maj. distingo: libertas contradictionis est potestas ad moriendum, & non moriendum in sensu diviso præcepti, conc: in sensu composito, subdist. est potestas ant. conc; consequ. nego maj. & dist.

min. potestas ad non moriendum esset ad malum conjungendum cum præcepto, nego: sine conjunctione ad illud, nego suppositum: tunc enim sicut non esset præceptum, nec esset peccatum, undè neutro modò esset ad malum, sed ad non moriendum secundum se, quod malum non est. Sed replicabis, &

28 **O**bs. 2. Sequitur ex responsione data, quòd Christus solum in sensu diviso à præcepto, non verò in sensu composito potuerit non mori; sed hoc non sufficit ad salvandam libertatem. Hæc minor probatur in Beato, qui in sensu diviso visionis potest peccare, & nihilominus asserimus, ipsum non habere ad peccandum libertatem, sed necessitatum esse ad non peccandum: ergo pariter in nostro casu.

Resp. negando paritatem inter utrumque casum: quia visio est iudicium determinatum omninò tollens indifferentiam iudicii, quæ se tenet ex parte actus primi: hac autem sublata, deficit requisitum essenziale ad libertatem, & consequenter inducitur necessitas; præceptum verò nec tollit talem indifferentiam, nec ponitur ex parte actus primi, sed quinimò hunc, & illam supponens, jubet, & applicat utrumque, non verò necessitat ad obediendum. Id quod ipsum est videre in præmotione: undè nihil novi respondetur, quàm quod sæpissimè alibi jam diximus.

29 **O**bs. 3. Indifferentia contradictionis requirit extrema opposita respectu ejusdem, de eodem, & secundum idem, subjecto: ergo si Chris-

tus habuit libertatem contradictionis ad subeundam mortem *ut præceptam*, haberet etiam ad non subeundam *ut præceptam*; sed hoc concedit nemo: ergo non habuit libertatem contradictionis. Resp. 1. quòd si Christus haberet libertatem, prout in argumento jacet, non solum esset in eo libertas contradictionis, de qua loquimur, sed & contrarietatis, quam exclusimus: siquidem non subire mortem *ut præceptam*, nedum esset omisio boni, sed & malum, hoc est, peccatum inobedientiæ.

Resp. 2. mortem esse, vel non esse præceptam, esse quid extrinsecum libertati, quæ ante circumstantiam præcepti respicit, *ut extrema contradictoria*, mori, vel non mori, quibus sicut accidit præceptum, sic non tollit quidquid requiritur ad libertatem contradictionis, interdum non interponatur aliquid obstandans ex parte actus primi constituentis, vel tollentis libertatem, cujusmodi non est præceptum, sed applicatio, vel iussio, ut ille exerceatur. Undè potest sic distingui prima propositio: debet esse ejusdem, & secundum idem, quod intret de formali in contradictione extremorum, conc; quod intret de materiali, & accidentaliter ad illam, nego ant. & consequ. Reliqua omitimus argumenta: quia identica sunt cum eis, quæ in dictis locis jam fusiùs exposuimus, & diluimus. Videtis ibi.

DISPUTATIO III.

DE MERITO CHRISTI.

DE libertate Christi, quæ meritum præcedat, fundetque, opus est, hucusque egimus. Nunc de ipso agendum nobis est per sequentia dubia, ea quam compendii ratio à nobis postulat brevitate, & tractatus de merito infra peragendus, à quo hic non nihil lucis accipiet, suadet observandam.

DUBIUM I.

*AN CHRISTUS SINE GRATIA ALIQUA
intrinsicca superaddita unioni potuerit
mereri de condigno premium
supernaturale?*

1 **S**upponendum est 1. ex dictis disp. antec. Christum meruisse per omnes actus charitatis quomodocumque ad creaturas terminatos, quippè liberos; econtrà verò, quippè necessarios, per illos non meruisse, qui ad Deum secundum se dirigebantur. ¶ Secundò est supponendum, defactò Christum non meruisse præmium supernaturale sine gratia supernaturali, quam à primo sui esse instanti supponimus habuisse. Quæstio est de possibili, vel de hypothesi, quòd gratiam ex tunc temporis primi non habuisset: Circa quam

NOSTRA RESOLUTIO

2 **E**ST negativa cum communi Thomistarum contra

tra Suar. Arauxo, & alios recentiores, quos Mag. Bolibar protegit tr. de Grat. Christi, dub. 5. à n. 42. Prob. ratione, & autoritate D. Thom. Ut actus aliquis sit meritorius, debet ordinari vel formaliter, vel virtualiter in præmium consequendum juxta D. Thom. 1. 2. q. 114. art. 1. ad 2. ibi: *Ideo aliquid mere-mur à Deo, non quasi ex nostris operibus ali-quid ei accrescat, sed in quantum propter ejus gloriam operamur; sed actus naturalis, qualis esset elicitus sine gratia, nequit ordinari, nec respicere præmium, ne-que finem supernaturalem. Hac minor suadetur, tum, quia inter meritum, & præmium dari debet proportio juxta D. Thom. 1. 2. q. 114. art. 2. Tum, quia actus naturalis nequit Deum respicere ut Auc-torem, nec remuneratorem super-naturalem: ergo nec præmium, vel remunerationem supernaturalem: est enim de ratione actus naturalis finem respicere naturalem, & in illo sif-tere.*

Quod indè etiam patet: quia nequit voluntas attingere finem super-naturalem sine prævia cognitione illius supernaturali; sine gratia au-tem aliqua supernaturali talis cog-nitio est impossibilis: ergo & direc-tio voluntatis in præmium, vel re-munerationem: ergo & meritum illius. ¶ Expressius favet D. Thom. q. 29. de Verit. art. 1. & 5. ad 4. ibi: *Quamvis meritum Christi quam-dam infinitatis rationem habeat ex digni-tate Personæ; tamen rationem meriti habet ex gratia habituali, sine qua meritum esse non potest.*

ARGUMENTA CONTRARIA.

3 **O**bs. 1. Actus naturalis in Christo, estò in finem directus naturalem, haberet dignita-tem infinitam, imò & supernatura-lem moraliter ex conjunctione ad Verbum; sed dignitas infinita mo-raliter nequit dici improporcionata cum præmio supernaturali: ergo ra-tio ruit nostræ conclusionis. Con-cessa majori dist. min. nequit dici improporcionata cum præmio mora-li, conc; physico, nego min. & conseq. Præmium supernaturale, de quo loquimur, non esset præcisè moraliter tale, sed & physicum, & reale, cum quo dignitas purè mora-lis non dicit proportionem. ¶ Sed contra, dices: Sola conjunctio ad Verbum divinum facit Christum dig-num gloria æterna, insuper & mora-li: ergo idem dicendum de acti-bus ejus naturalibus: ergo non sunt improporcionati. Dist. ant. facit Chris-tum dignum gloria, per modum præmii, nego; per modum hæredita-tis, quæ debetur Filio naturali, conc. ant. & nego conseq. Solutio clara est, nec indiget explanatione.

4 **O**bs. 2. Actus omninò natu-ralis, si tamen sit ab homine grato Deo, per hoc præcisè est merito-rius vitæ æternæ: ergo potiori titu-lo actus naturalis elicitus à Christo conjuncto Verbo divino: Vel red-datur disparitatis ratio. Resp. ne-gando ant: non enim per hoc præ-cisè quòd actus naturalis eliceretur ab homine Deo grato, esset meri-torius, sed quia hoc ipso quòd eli-

ceretur ab homine habente gratiam, & charitatem, ordinaretur ab hac physicè formaliter, vel virtualiter (& non solum moraliter) ad Deum finem supernaturalem. Undè reproducitur ratio nostræ conclusionis: si enim hic actus, licèt elicited ab homine grato, non est meritorius vitæ æternæ, estò sit conjunctus homo cum gratia, nisi superaddatur phisica in Deum ordinatio, pariformiter actus Christi naturalis non erit meritorius per conjunctionem ad Verbum, nisi ultrà ordinetur aliquomodò physicè in finem supernaturalem: hæc autem ordinatio solius est propria gratiam habentis, & charitatem.

DUBIUM II.

AN CHRISTUS PER GRATIAM AUXILIANTEM POTUERIT MERERI DE CONDIGNA GRATIAM HABITUALEM?

PER gratiam auxiliantem intellige auxilia supernaturalia fluida (non verò habitualia) quibus adjuncta anima elicere potest salutares actus, & supernaturales. De istis dubium est, non verò de actibus procedentibus à gratia habituali: hi enim supponunt hanc: ergo non illam merentur: quia *principium meriti non cadit sub merito*, inquit Theologorum parœmia: si autem gratia pareret actus ipsam merentes, jam ipsa, quæ est principium merendi, caderet sub merito suorum actuum, & sic ipsa se ipsam mereretur, quod absit.

RESOLUTIO NOSTRA

6. **N**Egat Christum per ullum actum supernaturalem dependentem unicè à gratia auxiliante mereri potuisse gratiam habitualement. Hanc tenent sententiam cum Parra, Cabrera, Paludano, Durando, & aliis N. Salm. disp. 13. à n. 79. Prob. 1. ex D. Thom. supra n. 2. laudato, ubi expressè asserit, quòd sine gratia habituali *meritum esse non potest*: ergo vera est ex mente ipsius conclusio. Prob. 2. ratione: Meritum debet habere proportionem cum præmio; sed nulla gratia auxilians proportionatur cum habituali: ergo nulla illa hanc mereri potest. Prob. min. gratia auxilians non proportionatur cum vita æterna: ergo nec cum gratia habituali. Patet consequens, tum, quia gratia est semen gloriæ, & solum ille, qui hanc meretur, meretur & illam; & qui augmentum hujus, meretur & augmentum illius. Tum, quia gratia excedit in perfectione vitam æternam, seu visionem beatificam: ergo si cum hac gratia auxilians non proportionatur, nec cum illa.

Quòd autem gratia auxilians, nec ejus actus proportionetur cum gloria, prob. quia solum proportionatur cum illa actus elicited ex imperio charitatis illum in ultimum finem ordinantis; sed hujusmodi actus nequit elici à gratia auxiliante juxta D. Thom. qui 2. 2. q. 24. art. 12. ad 5. ait: *Charitas non potest mereri informis, cum sit ultima forma virtutum, ex hoc quòd respicit Deum in ra-*

tionem ultimi finis: ergo gratia purè auxilians non proportionatur cum vita æterna. Major prob. solùm proportionatur cum gloria actus, qui ordinatur, & ordinatur ad illam ut ultimum finem, sed solius est charitatis ordinare sic, & imperare ex D. Thom. proximè laudato: ergo solùm proportionatur cum gloria actus ex imperio elicitus charitatis.

7 Sed dices: quòd licet in homine puro requiratur imperium charitatis, minimè verò in homine Deo, in quo actus bonus moraliter, liber, supernaturalis, & condignificatus à Persona divina potest proportionari cum vita æterna. Hæc autem evasio facilè dehiscit, si conferatur cum his, quæ D. Thom. ait in 3. dist. 30. q. 1. art. 1. in corp. & ad 3. ibi: *Ita ergo est de ratione actus meritorii beatitudinis, quòd in-formetur charitate, & ab illa procedat, sicut est de ratione actus laudabilis, quòd sit voluntarius*; sed esse voluntarium est essentialè actui laudabili: ergo tale est merito imperium charitatis: ergo nec Deus potest facere, quòd sit meritum sine charitate. Unde sicut nec in Christo, nec in homine puro sufficit supernaturalitas, nec condignificatio quæcumque, nisi superaddatur bonitas illius per ordinem ad regulas morum: ita nec sufficiunt tales circumstantiæ, nisi adsit etiam circumstantia ordinationis actus in ultimum finem: quæ ordinatio non datur ubi deest charitas, cuius est proprium munus hoc, ut fufius in de justificatione disp. 1. dub. 4. probabimus ex D. Thom.

SENTENTIA CONTRARIA

8 **D**efenditur ab Illustrissimo Godoy, Conet, Lardito, & omnibus illis, qui actum charitatis à gratia habituali non dependere essentialiter opinantur, cuius oppositum tenemus, & pro nunc supponimus, sed & ampliùs loco nuper citato cum D. Thom. suademus.

¶ Obs. 1. Actus entitativè supernaturalis per hoc præcisè quòd procedat à gratia habituali condignificatur ad vitam æternam promerendam: ergo potiori titulo actus supernaturalis proveniens à gratia unionis, seu hypostatica: nam gratia hæc perfectior absolutè est habituali, ut potè primatum tenens inter omnes gratias.

Probat nimis hoc argumentum, quòd scilicet etiam actus purè naturalis ex conjunctione ad Verbum, seu gratiam unionis habeat ab hac sufficientem condignitatem ad vitam æternam, quòd & adversarii non admittunt. Deindè resp. concessio ant. negando conseq. quia per gratiam unionis solùm habet actus, quòd mereatur infinitum præmium intra propriam lineam actus, quòd & habet actus naturalis ab hac gratia dependens, non verò præmium alterius superioris fortis, qualis est vita æterna, & actus charitatis, nisi insuper addatur directio, & ordinatio in finem hunc, & obsequium Dei, quòd solius charitatis, & gratiæ habitualis proprium est. Sed replicabis, &

9 Obs. 2. Actus naturalis ex

con-

conjunctione ad gratiam unionis condignificatur ad quodcumque præmium naturale quantumvis elevatum: ergo actus supernaturalis id ipsum habebit in linea supernaturali, hoc est, proportionem cum omni præmio supernaturali, etiam superioris clasis: ergo ruit disparitatis ratio. Resp. concesso ant. negando conseq. quia actus naturalis absque ulla gratia supernaturali potest per solam voluntatem ordinari ad Deum finem naturalem, & ad quodcumque præmium naturale; cui, si aliàs adjungitur conjunctio ad unionis gratiam, nihil ei deficit, ut cum illo coequetur; ast verò actus supernaturalis indiget ordinatione supernaturali, quæ ab alio principio oriri nequit, quàm à gratia media charitate, quæ, si desint, deest etiam ordinatione, & elicientia actuum in obsequium Dei, quæ ad meritum sunt indispensabilia requisita. Sed replicabis, &

10. *Obs. 3.* Quilibet actus supernaturalis Christi sufficiens est ad promerendam unionem hypostaticam cum alia persona: ergo etiam ad promerendam gratiam habitualement, quæ minor est illa. Ant. prob. Prædictam unionis condignitatem cum altera persona non haberet actus ex gratia habituali, quæ valdè impar est unioni hypostaticæ: ergo ab hac haberet illam: ergo non opus est alia ad gratiam promerendam habitualement.

Resp. dist. ant. quilibet actus sufficiens est, si ad unionis gratiam superaddatur directio in talem finem, & ordinatione in Dei obsequium, concesso ant; si tales desint directio, & or-

dinatio, nego ant. & conseq. sub distinct. data. Fatemur dignitatem ad tam sublimem gratiam, qualis est unio hypostatica, promerendam, solum ab alia simili unione haberi posse, sed vel hæc non sufficit: quia insuper requiritur, quòd actus meritorius respiciat talem unionem ut præmium, & obsequium Dei ut finem cujus fiat gratia, sic autem ordinare solius est charitatis munus proprium, & idèd hæc si desit, deest meritum, & consequenter præmium. Sed replicabis, &

11. *Obs. 4.* Ex hac sequitur doctrina, quòd Christus per actum supernaturalem præcisivè ab ordinatione in obsequium Dei, nihil de condigno mereri potuisset supernaturale: ex quo tandem sequitur, quòd homo fidelis destitutus vera gratia, & charitate, habens fidem ut quatuor, & eliciens medio aliquo auxilio supernaturali actum ut octo, non mereretur, nec augeter fidem ut octo ob defectum talis ordinationis, quòd videtur incredibile: ergo & primum, ex quo istud sequitur secundum.

Resp. concessa prima sequela, negando secundam quoad secundam partem, nempe quòd non augeter fidem; aliud est enim mereri, aliud augere: ad primum requiritur actum, vel opus fieri in præmiantis servitute, vel obsequium; ad secundum verò satis est, si per modum causæ efficientis, vel dispositivæ concurrat actus in augmentum. Fatemur cum D. Th. 1. 2. q. 112. & 2. 2. q. 24. art. 2. & cum communi Thomistarum, quòd

quòd virtutes supernaturales non modò infunduntur quoad substantiam, sed & quoad modum intensiõnis, ita ut nulla causã creata physicè efficiens illas intendat ; negamus verò, quòd non detur causã physicè dispositiva illarum intensiõnis. Undè sequitur, quòd homo ingratus Deo, si eliceret talem actum ùt octo, non mereretur augmentum fidei usque ad octo per modum præmii, sese autem disponderet physicè ad illum, ùt si Deus vellet concurrere effectivè medio auxilio aliquo, produceretur in fide augmentum, non per modum præmii, sed per modum effectus physici, & naturalis, quod nostræ non refragatur conclusioni. Consonat hæc doctrina cum ea, quam tractatu de merito, dante Deo, dabimus, & ex nunc offerimus.

DUBIUM III.

AN CHRISTUS MERERI POTUERIT suam incarnationem : & quid sibi defactò meruerit ?

12 **P**otuerit, inquit titulus quæstionis, supponens defactò Christum non meruisse Incarnationem suam. *Suam*, etiam inquit: nam potuisse mereri Christum Incarnationem alterius divinæ Personæ itidem supponimus. Procedit dubium tam de merito de condigno, quàm de congruo : & in utroque sensu sit

PRIMA CONCLUSIO.

13 **C**hristus Dominus non potuit vel divinitus mereri Incarnationem suam. Sic conformiter Thomistæ contra aliquos Juniores. Prob. ex D. Thom. q. 29. de Verit. art. 6. in corp. ibi: *Quidam dicunt quòd aliquis potest mereri id, quod jam habet, sicut dicunt de Angelis, qui beatitudinem, quam simul cum gratia acceperunt, meruerunt per opera sequentia, quæ circa nos faciunt. Sed hoc non videtur esse verum propter duo. Primum, quia contrariatur probationi Augustini, per quam contra Pelagianos probat, gratiam sub merito cadere non posse... Secundò, quia hoc est contra rationem meriti: nam meritum est causa præmii, non quidem per modum cause finalis; sic enim magis præmium est causa meriti, sed magis secundum reductionem ad causam efficientem. Id autem, quod est causa per modum efficientis nullo modo potest esse posterius tempore eo, cuius est causa. Undè non potest esse, quòd aliquis mereatur quod jam habet. Idem habet 3. p. q. 2. art. 11. ubi loquendo de unione hypostatica sic ait: *Omnis operatio illius hominis (id est Christi) subsequuta est unionem: ergo nullæ ejus operatio potuit esse meritum unionis.**

14 Ex quibus brevis hæc, & simul efficax formatur ratio: Principium meriti non cadit sub merito juxta D.D. Augustin. & Thomam, & communem Theologorum parcemiam; sed in casu quæstionis principium merendi unionem cum Verbo esset gratia unius cum Verbo (neque enim alia

minor potest tanto coæquari præmio) ergo talis gratia unionis, seu Incarnatio sub Christi merito cadere non potuit. Prob. 2. nam principium meriti non solum est causa remota præmii, sed & proxima ipsius meriti: ergo si caderet sub merito, esset effectus sui effectus, ac per consequens prius, & posterius respectu ejusdem in eodem genere causæ, nempe efficientis, quod dictum indignum est. Quod ultra parificatur exemplo gratiæ habitualis, de qua in de merito tr. 15. disp. unica dub. 6. n. 88. dicemus, justum non posse mereri primam gratiam justificantem: quia & ipsa in illo est principium meriti.

15 Dices: non repugnare quod principium meriti detur ut præmium sub conditione meriti futuri, & consequenter quod Christo concessa fuerit Incarnatio ex vi prævisi meriti futuri: ut si Rex donaret Militi strenuum equum in præmium futuri prælii. Sed contra: nam vel Rex transtulit absolute dominium equi Militi, vel sub conditione solum quod magnanimitè se gereret? Si dicas hoc secundum: ergo non donatus est equus in præmium, sed in solutionem ortam ex contractu hoc: *do tibi, si facias, vel ut facias, vel dummodo facias.* Si primum, jam futurum opus non potest mereri equum: quia ut inquit D. Thom. supra laudatu: Nemo mereri potest, quod jam habet, & possidet. Idem ergo dicito de Incarnatione jam habita, quæ nequit mereri per opera ad ipsam consequentia: quia jam est habita.

16 *QUÆRES I.* An saltem mereri potuerit Christus continuationem Incarnationis? *Quæstio hæc identica est cum illa, quæ à nobis excitanda, atque, Deo dante, decidenda est tract. 15. de merito disp. unica, dub. 10. scilicet, an Justus mereri possit donum perseverantiæ, vel gratiam perseverantiæ? Eam illic vide, & quidquid ibi est pro illa resolvendum, hic pro hac volumus & resolutum.*

17 *QUÆRES II.* Num Christus mereri potuerit Maternitatem V. M? *Resp. negativè: quia repugnat principium meriti cadere sub merito, sive tale principium sit immediatum, sive sit mediatum (imò plus repugnabit, si sit mediatum: quia plus distat antecedens meritum.) Sed B. V. fuit principium mediatum meritorum Christi: fuit enim causa humanitatis, quæ causa fuit merendi, & quod est causa causæ, est causa causati: ergo non potuit ejus Maternitas cadere sub Filij sui merito. ¶ Et quidem si Christus potuisset mereri Maternitatem V. M. etiam potuisset mereri se ipsum: quia meruisset id, ad quod sequutus est ipse, & quia vis ad merendum actionem productivam termini, etiam potest se extendere ad ipsum terminum, si iste non excedat valorem meritorium, qualiter in casu præsentis non excederet; atqui se Christum mereri chimericum est: ergo & primum, ex quo sequitur. Plures plura, sed inania, gracilia, & inutilia argumenta (potius dicamus cavilosa, & vapida tentamenta) exponunt contra hanc resolutionem, quæ tamen omitimus, ne Theolo-*

gum agentes, in platonica incidamus phantasmata, quæ plus mentes obnubilant, quàm illuminant.

SECUNDA CONCLUSIO.

18 **C**hristus Dominus meruit sibi sui nominis exaltationem, & sui corporis gloriam. Hæc conclusio ut minus quoad primam partem est de Fide, constansque ex sacra pagina: nam ad Philip. 2. dicitur *Humiliavit semetipsum, factus obediens &c. propter quod & Deus exaltavit illum, & dedit illi nomen, quod est super omne nomen. Et Luc. ultimo: Nonne hæc oportuit pati Christum, & sic intrare in gloriam suam?* Et ad Hæbræ. 2. *Videmus Jesum propter passionem mortis gloria, & honore coronatum.* Similiter loquuntur Aug. Ambr. & Chrysof. sed cedat horum veneranda auctoritas, ubi tam perspicue favet Spiritus-S. infallibilis veritas. Secunda pars constat ex D. Thom. 3. p. q. 19. ubi ait. *Dicendum est, quod Christus gloriam corporis, & ea, quæ ad exteriorem ejus excellentiam pertinent (sicut est ascensio, veneratio, & alia hujusmodi) habuit per meritum: ergo tenet bimembris nostra conclusio.*

19 Prob. 2. ratione: nam in primis operationes Christi habuere omnes conditiones ad prædicta promerenda; sed aliàs illorum meritum plus congruit ejus dignitati: ergo concedendum est illi. Major probatur (& min. probabitur) Operationes Christi fuerunt liberæ, bonæ moraliter præcedentes præmium dictum, & aliàs interfuit pactum Dei de re-

tribuendo præmio juxta illud Isaï. 53. *Si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longævum... Pro eo, quod laboravit anima ejus, videbit, & saturabitur;* sed hæc sunt desiderabilia ad merendum requisita: ergo hæc non illi defuere.

Minor nunc ostenditur: quia, ut diximus tr. 8. de grat. Christi disp. 2. n. 32. & ibi ex D. Thom. 3. p. q. 19. art. 3. in corp. *Habere aliquod donum per se est nobilius, quàm habere illud per aliud: ergo magis congruit dignitati Christi comparari sibi gloriam dictam per se, hoc est, per suum meritum, quàm per gratuitam donationem.* Sicut magis nobilitat hominem titulus Ducis, Generalis, ex multis partis victoriis comparatus, quàm ex mera Regia liberalitate habitus. *Nisi sit tale* (inquit D. Thom. ut tacite occurrat objectioni) *quod ejus carentia magis dignitati Christi, & perfectioni præjudicet, & ideo non meruit gloriam essentialem: quia si meruisset, illa aliquandò caruisset cum præjudicio suæ excellentissimæ dignitatis, quod non sic, si aliquandò caruit gloria corporis, & excellentia exteriori, quia bona sunt hæc tantum secundum quid talia, quibus carere, maxime ut illa mereretur, non præjudicium, sed quin potius ornamentum, & splendorem illi contulit.*

20 Quod si quæras quandiu meruerit Christus Dominus? Resp. quod à primo instanti suæ Conceptionis usque ad mortem exclusive. Ratio, quia ab hoc tempore elicit, nec umquam elicere destitit, interdiu vixit, operationes honestas, libe-

liberas, & in obsequium Dei per charitatis imperium ordinatas, quæ sunt conditiones ad merendum requisitæ, idque patet ex illo Joan. 8. *Quæ placita sunt ei, facio semper.* Semper, id est sine ulla intermissione, vel omissione. Quod etiam probatur: quia Christo Domino danda est omnis excogitabilis perfectio, quæ ad finem conducatur redemptionis; sed non repugnat ipsum à primo sui instanti continuo meruisse, & hoc amplificat suam charitatem, munusque nostræ redemptionis meritis ditat, ut illa copiosior apud eum evadat: ergo ita est

ARGUMENTA CONTRA SECUNDAM
conclusionem.

21 **O**bf. 1. illud Isai. 9. *Puer natus est nobis, & illud Joan. 17. Pro illis sanctifico me ipsum & illud Symboli: Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de Cælis.* Ecce meritum Christi totum erga nos; nihil verò erga se constat ex scriptura fuisse beneficium, imò nec ordinatum fuisse in sui præmium acquirendum: ergo signum est nihil sibi meruisse. Resp. ex Sacra Scriptura constare expressè non modò Christum meruisse nobis, ut probat argum. sed & sibi, ut convincunt testimonia adducta n. 18. auctoritas D. Thomæ, & ratio à nobis producta num. 19. quod tamen non tollit, quòd loquendo de fine cui, primus, & præcipuus veniendi, operandi, atque patiendi finis fuisse propter nos. Et hoc ut summum convincunt prædictæ auctoritates.

22 **O**bf. 2. Gloria corporis in Christo naturaliter ex gloria animæ consumata oritur: ergo non opus fuit, imò nec possibile, quòd illam Christus meruerit, cum quin potius illam non resultasse miraculum fuerit. Concedimus miraculum in hac non resultantia gloriæ corporis mediis dotibus corporis habendæ; at quid ex hoc? nihil aliud, quàm quod intendimus probare: nam hoc miraculum dedit locum, ut posset Christus mereri gloriam corporis, quam, si non interesset miraculum, minimè Christus mereretur: quia jam illam haberet, &, ut inquit D. Thom. suprà n. 13. laudatus, nequit mereri quod jam actu possidetur. Undè factum est, quòd data fuerit Christo gloria per meritum, quæ suspensa fuerat per miraculum.

¶ Dices: sublato miraculo ipsa gloria corporis resultavit per actionem, quæ primò gloriæ animæ produxit: ergo non meritum, sed agens principale quod primo glorificavit, erit causa gloriæ corporis. Concesso ant. dist. conf. agens principale erit causa efficiens physica, conc; efficiens moralis, nego conseq. Aliter: erit causa gloriæ, ut gloria est, conc; gloriæ, ut præmium est, nego conseq. Itaque sublato dicto suspensivo miraculo, duplex, & diversi generis fuit causa gloriæ corporis: altera agens productivum gloriæ animæ, & hæc per modum causæ efficientis physicæ causavit gloriam corporis secundum se; altera fuit meritum, & hæc per modum causæ efficientis moraliter causavit illam in ratione præmij.

Obf.

23 Obf. demùm contra secundam partem quæstionc. n. 20. superadditæ, in qua meritum Christi restrinximus ad vitam, excludendo ejus mortem, & post mortem: nam de vulnere post hanc inflictio canit Ecclesia meritum lavacri criminum nostrorum, dicens de illo: *Criminum ut nos lavaret sordibus, manavit unda & sanguine. Quem modum loquendi imitatur D. Aug. in Psalm. 10. ubi ait: Christus vulneratus, vitam produxit ex vulnere: ergo sese extendit Christi meritum extra limites vitæ, ita ut & per posthumum ejus vulnus mereretur.*

Resp. receptionem vulneris non fuisse formaliter, & actu meritoriam, sed ut summum objectivè, & antecedenter, in quantum prævisam ante mortem immanissimam vulneris injuriam, hanc etiam libentissimè accepit Christus, ut ostenderet, quòd non solum in finem dilexit nos, sed & ultra finem, vel melius dicamus sine fine: fuit enim Sacerdos in æternum, qui nedum quandiù vixerit, sed in æternum pro nobis se obtulit, & offert immaculatam hostiam. Consonat hæc doctrina cum ea, quam tradit D. Thom. 2. 2. q. 124. art. 4. ad 4. ubi ait: *Tantumdem de merito Martyrum post mortem: Meritum, inquit, Martyrii non est post mortem, sed in ipsa voluntaria subsistentia mortis, prout scilicet aliquis voluntariè patitur inflictionem mortis.*

DUBIUM IV.

AN CHRISTUS MERUERIT ANGELIS gratiam habitualem, & gloriam essentialem?

CONCLUSIO NOSTRA

24 **N**egat cum pluribus gravissimis DD. itam intra, quam extra Scholam D. Thom. qui hanc tenet sententiam in 3. dist. 13. q. 2. art. 2. quæstionc. 1. ubi ait, Christum non esse caput Angelorum, ita propriè sicut hominum: *quia, inquit, non inivit Angelis removendo prohibens, aut merendo gratiam.* Id ipsum docuit quoad gloriam per hæc verba: *Quantum ad præmium essentialiale nihil eis meruit: sunt autem aliquomodo viatores respectu præmij accidentalis, in quantum nobis ministrant, ad quod valet eis meritum Christi.* Consequenter ad hæc docet 3. p. q. 59. art. 6. quòd judiciaria potestas Christi solum se extendit erga Angelos bonos, quantum ad præmium accidentale: erga malos verò, quantum ad accidentales pœnas; sed verò quantum ad gloriam, & pœnas essentielles, solius Dei judicio subesse ipsos affirmat.

25 Prob. 2. ratione: quia ea, quæ ex libera Dei dependent voluntate, nec ex natura rei connectuntur, solum ex doctrina revelata possunt deffiniri; sed gratia, & gloria Angelorum nullam habent connexionem cum merito Christi: æquè enim præcisivè ab illo possent discerni, & aliàs nulla extat sacra literatura,

tera, undè constat dependentia earum à merito Christi: ergo non sunt effectus ejus. Major est Doctrina sæpenumerò inculcata in similibus casibus præsentibus: Minor quoad primam partem videtur innegabilis, & quoad secundam prob. Tum, quia nullibi sacræ paginæ locorum legimus Christum propter Angelos fuisse natum, passum, neque mortuum, sed quin potius Luc. 2. dicitur ab uno ex illis: *Evangelizo vobis gaudium magnum: quia natus est vobis (non nobis) Salvator. Et ejusdem 5. Non egent qui sani sunt Medico, sed qui male se habent. Item: Non veni vocare justos, sed peccatores.* Et D. Thom. in 1. ad Eph. v. 10. ad illa verba: *Instaurare omnia in Christo*, subjungit: *Non quia pro Angelis mortuus est Christus, sed quia redimendo homines, reintegratur Angelorum ruina.*

Undè ante D. Thomam huius dilectissimus Magister Aug. sacræque paginæ inter sapientes sapientissimus Interpres: Magister, inquam Magistri Angelici nostri, in Enchirid. cap. 61. hæc prædixerat: *Non enim pro Angelis mortuus est Christus: ergo ex sacra pagina, hujusque fidissimis Expositoribus non solum pro hominibus venisse, & passum fuisse Christum, nobis constat, verum & Angelorum gratiam, & gloriam, illius adventum, & passionem non meruisse: quia pro eis constat non venisse.* ¶ Omitimus aliam efficaciorum rationem: quia jam expositam supra n. 13. desumptam ex D. Thom. & fundatam in eo, quod causa meritoria debet præexistere tempore, vel natura, præmio: quod in Christo

respectu Angelorum verificari nequivit.

OPPOSITA SENTENTIA.

26 **I**llust. Godoy putat meritum Christi in gratiam, & gloriam Angelorum influxisse meritorie non quidem per meritum in se, & realiter existens: hoc enim planè adversari D. Thom. doctrinæ confitetur; sed prout in mente, vel intentione divina habitum, & prævisum: sacra verò scripturæ loca interpretatur sic, ut pro hominum salute principaliter, sed & minus principaliter, & secundariò pro justificatione Angelorum venisse Christum intelligantur. Idem tenent Cippullus, & alii cum pluribus Scottis, & Jesuitis, & novissimè Mag. Lard.

Objiciunt 1. aliqua loca Sacræ Scripturæ, & testimonia SS. PP. quæ tamen omittimus: quia facili dehiscunt solutione præter illud D. Ber. Serm. 22. in Cant. ubi ait: *Qui erexit hominem lapsim, dedit stanti Angelo, ne laboretur: sic illum de captivitate eruens, sicut hunc à captivitate defendens: & hac ratione fuit utrique redemptio, solvens illum, & servans istum: liquet ergo Sanctis Angelis Dominum Christum fuisse redemptionem, sicut justitiam, sicut sapientiam, sicut sanctificationem.* Quid expressius contra nos? Sed ea faciliè, longèque difficultatem abire, si dicas Christum Dominum utriusque naturæ suffragatum fuisse, alteram sanantem, ut hominem patientem, alteram præservantem, ut Deum amantem. Per quem modum, &
alia

alia quæ omittimus loca, & testimonia contraria prorsus enervantur.

27 Obs. 2. Christus est caput Angelorum: ergo influxit in eorum gratiam & gloriam, sicut & in hominum. Undè dixit D. Thom. super illa verba; *de plenitudine ejus omnes accepimus. Plenitudo gratiæ, quæ est in Christo, est causa omnium gratiarum, quæ sunt in omnibus creaturis.* Et explicans illam particulam *de*, ait in præsentī innuere causam efficientem: ergo ut minus efficienter meritorie in eas influxit. Concesso ant. dist. conf. influxit per modum causæ finalis, conc: per modum causæ efficientis, subdist. ut Deus, conc: ut homo, iterum subdist. in gratiam, & gloriam essentialiter sumptas, nego; in eas quoad accidentalīa ipsius, & quoad illuminationem ipsorum, conc. conf. Et per hoc patet qualiter construenda, & distribuenda sit illa particula *de*, relativè ad Deum ut Deum, & ad Christum ut hominem: & qualiter ad gloriam essentialē, & accidentalē. Quo sic percepto, & distributo, corrui totum argumentum.

28 Obs. 3. Ratio probativa videtur infirma: ergo non convincit. Ant. prob. illa est: quia Christus non est mortuus pro Angelis: sed hoc nihil probat. Tum, quia nec mortuus est pro se ipso, & tamen meruit sibi corporis gloriam. Tum, quia nec mortuus est pro Angelis, ut probat conclusio, & tamen illis meruit gaudia, & illuminationem, accidentalīa: ergo ratio data infirmatur. Resp. negando ant: & majorem probationis dist. quia non est

mortuus pro salute Angelorum, conc: absolutè quia non est mortuus, nego maj. & similis distincta min. nego consequent. Dum dicimus Christum mortuum fuisse pro hominibus, & non pro Angelis, intelligitur propter eorum salutem, vel justificationem, & gloriam essentialē, quæ sunt effectus præcipui: non propter effectus secundum quid tales, vel accidentales, quales sunt gloria corporis, exaltatio sui nominis, & illuminatio Angelicæ mentis: nam loquendo de his, nedum pro Angelis, verum & pro se ipso mortuum fuisse potest dici Christum, ut innuunt illa verba: *Factus est obediens usque ad mortem, propter quod & Deus exaltavit illum &c.*

29 Obs. 4. Contra ultimam efficacem rationem ad calcem conclusionis insinuatam de præexistentiā causæ meritorie: nam Christus non præexistit SS. Patribus, & tamen ex 3. p. D. Thom. q. 2. art. 11. colligitur, ipsis meruisse gratiam habitualem: ergo talis ratio non est efficax. Ut huic fiat satis objectioni, instituius sequens

DUBIUM V.

AN CHRISTUS MERUERIT ANTIQVVS
PP. gratiam ipsis datam?

30 **N**Equit negari Christo Domino aliquis influxus in gratiam antiquorum PP. ut colligitur ex illo ad Rom. 3. *Quem proposuit Deus propitiationem per fidem in sanguinem ipsius ad ostensionem justitiæ suæ propter (intende) remissionem præcedentium*

ium delictorum. Et ex illo 1. ad Corinth. 15. Sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes vivificantur. ¶ Supponimus ex dictis n. 27. & alibi pluries, merita Christi influxisse in gratiam antiquorum in genere causæ finalis, non verò in genere causæ physicae efficientis ob defectum præexistentiæ realis ad id genus causæ requisitæ. Difficultas est de influxu in genere causæ efficientis moraliter, sive meritoria, &

NOSTRA CONCLUSIO

31 **N**egativa; quam strenuè, & perdoctè defendunt nostri Salm. tract. de Incarnat. disp. 7. dub. 4. cum Lisbon. & aliis gravissimis Thomistis, inter quos Mag. Lardito, qui non sine antylogiæ nota huic adhæret sententiæ negativæ erga homines antiquos, cùm affirmativam teneat erga antiquiores Angelos, in quo ingentior apparet difficultas.

¶ Prob. 1. ex D. Thom. 3. p. q. 62. art. 6. ibi: Nihil autem prohibet id quod est posterius tempore, antequam sit, movere secundum quod precedet in actu anima: sicut finis qui est posterior tempore, movet agentem secundum quod est apprehensus, & desideratus ab ipso. Sed illud quod nondum est in rerum natura non movet secundum usum exteriorum rerum: Unde causa efficiens non potest esse posterior in esse ordine durationis, sicut causa finalis. Si ergo manifestum est, quiddam à passione Christi, quæ est causa humana justificationis, convenienter derivatur virtus justificativa ad Sacramenta novæ legis, non autem ad Sacramenta veteris legis: & tamen per Fidem Christi justifica-

bantur antiqui PP. sicut & nos. En merita Christi: quia posteriora ad Sacramenta vetera, influere non potuisse in virtutem eorum justificativam; econtrà verò in virtutem novorum: quia ipsis erant priora; ergo idem dicendum est quantum ad gratiam, quæ effectus est Sacramentorum. ¶ Idem docet Sanctus q. 61. art. 3. ibi: Dicendum, quoddam passio Christi est causa finalis veterum Sacramentorum, quæ scilicet ad ipsam significandam instituta sunt. Causa autem finalis non præcedit tempore, sed solum intentione agentis.

32 Respondet Illust. Godoy D. Thomam in his verbis solum negare influxum effectivum physicum, non verò effectivum morale, quique non debet præexistere realiter, sed intentionaliter effectui suo. Sed hæc responsio expressè opponitur ipsi, qui ab ipso exponitur ibi: nam D. Thom. q. 29. de verit. art. 6. in corp. ait: Meritum est causa præmi, non quidem per modum finalis causæ (sic enim præmium magis est causa meriti) sed magis secundum reductionem ad causam efficientem.... id autem quod est causa per modum efficiens, nullomodo potest esse posterius tempore eo, cujus est causa. En D. Thom. docentem meritum efficienter concurrere, sed non physicè, ut & ipse tenet Godoy: ergo ut minus efficienter moraliter; sed de hac efficientia ait, quod nullo pacto est posterior tempore ei, quod efficitur: ergo si Christus verè fuit posterior tempore gratia SS. PP. nullo modo potuit esse illius causa efficiens adhuc moralis.

¶ Ex quibus sic in forma, breviterque formatur ratio nostra probati-

bativa: de ratione causæ moraliter efficientis est præexistere suo effectui juxta D. Thom. laudatum; sed merita Christi sunt juxta ipsum causa efficiens, ut minus moralis, & posteriora gratiæ SS. PP. ergo non possunt esse causa istius.

33 Prob. 2. ratione: Si Christus meruisset Patribus gratiam, hæc esset præmium Christi merentis; sed hoc implicat. Hæc minor prob: repugnat præmium, ubi deest subjectum præmiabile; atqui dum gratia dabatur in præmium, non erat quod præmiaretur subjectum Christus: ergo implicat ipsam fuisse præmium. ¶ Et confirmatur: quia præmiare, suppositis reliquis circumstantiis, est actus justitiæ: hæc autem supponit jus in aliquo ad tale præmium; atqui Christus illud non habebat, quippè non existens: ergo nec ipse fuit merens, nec gratia PP. fuit ipsius præmium. ¶ Omittimus aliam rationem desumptam ex æctibus fidei, & spei Christi venturi, qui, ait N. Paulus, non poterant mereri per Christum: quia repugnabat ipsis esse post ipsum. Facile quippè ab illa se expediunt adversarii dicendo, esse quidem post ipsum intentionaliter prævisum, non verò physicè existentem.

34 Respondet Godoy, quòd ad actum justitiæ, & collationem præmii sat est, si subjectum præmiabile præexistat intentionaliter in mente divina. Sed contra: sicut meritum solum influit in genere causæ efficientis moralis ad præmium, ita etiam demeritum ad supplicium; sed repugnat, quòd inflictio hujus

in re ponatur ut actus justitiæ per solam præexistentiam peccatorum in mente divina: ergo & quòd collatio præmii ut talis verificetur per solam apprehensionem meritorum Christi. Undè sicut inflictio pœnæ ex vi demeriti præexistentis in mente divina, non esset actus justitiæ, sed sævitæ, & crudelitatis, sic pariter collatio præmii ex sola prævisione meritorum non esset actus justitiæ, sed puræ misericordiæ, & liberalitatis.

SENTENTIA CONTRARIA.

35 **E**AM tenent Godoy, Gonet, Cipullus, & alii. Obs. I. ex D. Thom. 3. p. q. 2. art. II. ubi ad probandum antiquos PP. non potuisse mereri Incarnationem, hæc ait: *Gratia non potest cadere sub merito: quia est merendi principium. Undè multò minus Incarnatio cadit sub merito, quæ est principium gratiæ.* Ex quibus sequitur, quòd Incarnatio fuit principium, seu causa gratiæ SS. PP. & idè non potuerunt illam mereri: si ergo fuit causa, sequitur influxisse. Probat nimis hæc objectio, licèt aliàs bene fundata: Sequitur enim ex illa, quòd nec de congruo potuerint mereri SS. PP. Incarnationem: quia principium meriti non cadit sub merito adhuc de congruo. Resp. quòd non solum principium efficiens meriti non cadit sub merito, sed nec principium, seu causa finalis, quandò hæc excedit infinitè meritum; cùmquè Incarnatio sit ex una parte finalis causa meritorum Patrum, & ex alia excedat illa infinitè, hinc est, quòd

benè infert S. D. non posse cadere Incarnationem sub meritis SS. PP.

36 Obf. 2. Christus fuit universale caput, & Redemptor totius generis humani: ergo debuit in omnium hominum gratiam influere efficienter saltem meritorie, & non solum ut finis. Probr. consequ. quia per hoc præcisè quòd Deus sit finis nostræ salutis, non dicitur Salvator, sed opus est aliqua saltem morali efficientia: ergo nec Christus erit sine hac. Resp. Deum non posse esse Salvatorem, nisi & ut causa physica concurrat: est enim à quo omnia efficienter habent esse, & tamen adversarii sine hac efficientia physica cum sola morali faciunt Christum Salvatorem: quia impossibile est, quòd physicè influat. Et nos itidem dicimus, & facimus, Christum caput, Redemptorem, & Salvatorem per hoc præcisè quòd influat ut causa finalis: quia impossibile est ut influat ut causa efficiens moralis ob defectum præexistentiæ ad omnem efficientiam etiam moralem requisitæ. Nec tamen Christum putes causam finalem nudè sumptam, sed operatricem præti redemptivi, quod quidem respiciebat gratia collata SS. Patribus, non ut causam efficientem, sed ut finalem conditionem præintendam, & per hunc modum, & quasi contractum explicatam: *Do, ut facias*, hoc est, confero gratiam: quia Filius meus offeret suo tempore pretium. Per quod differunt homines ab Angelis: hi enim cum non deliquerint respiciebant Christum ut caput, & causam finalem, non verò ut sui Redemp-

torem: Econtra homines, qui omnes in Adam peccaverunt.

37 Obf. 2. Non potuit Christus esse Redemptor veterum PP. nisi pro illis satisfecerit: sed satisfactio coincidit cum merito: ergo si satisfecit, & meruit. Concessa maj. dist. min. satisfactio coincidit cum merito ex terminis, seu per se, & formaliter, nego; per accidens, & concomitanter, conc. min. & nego consequ. Fatemur, quòd respectu nostri satisfactio comittatur meritum: quia adest locus ut non solum Christus satisfaciat, sed & mereatur, siquidem verè præexistit nobis; antiquis verò, quia non præexistit, non potuit mereri; potuit verò pro illis satisfacere ex intentato futuro offerendo pretio: quia non rarò Captivus liberatur ante effectivam solutionem ex sola firma spe, quòd hæc suo tempore fiet: quantum magis hoc fieri poterit ex infallibili prævisione Incarnationis Filii Dei, ejusque adæquatæ solutionis? Itaque ad munus Redemptoris sat est, si fiat satisfactio, quin opus sit & meritum; Verum est, quòd respectu antiquorum, & pro illa tempestate non potuit dici redemptio adæquata, sed tantum initiata: quia adhuc effectiva solutio non dabatur; respectu verò nostri solutio est anticipata. Et hæc est distinctio inter nos, & illos quantum ad effectum potiundum redemptionis, sed convenimus in hoc, quòd tandem omnes ultimò, & completè consequimur redimi, & redimiri per Christum Dominum nostrum. Amen.

DUBIUM VI.

AN CHRISTUS NOBIS MERUERIT PRÆ-
destinationem nostram?

38 **P**ER ly nobis positum in titulo dubii contrahitur difficultas præfens ad nos homines, qui ad statum pertinemus legis gratiæ: quia de Angelis, & hominibus Christum præcedentibus sat dictum est, ut, quòd Christus non meruerit eis prædestinationem, inferamus. ¶ Prædestinatio alia est activa, actus, scilicèt, Dei increatus homines in vitam transmittens æternam: alia passiva, sive terminativa, hoc est, subiecta prædestinata, & omnes effectus prædestinationis activæ. ¶ Supponimus 1. quòd, ut minus aliquos nostræ justificationis meruit nobis Christus Dominus: de quo Trident. sess. 6. c. 7. ait, quòd *sua sanctissima Passione in ligno crucis nobis justificationem meruit*. Quòd & probat D. Thom. 3. p. q. 19. art. 4. & q. 48. art. 1. Et quidem si Adamus, quia fuit morale caput hominum, per suum lapsum aliquid nobis promeruit, Christus, qui in ordine gratiæ excellentiori modo fuit nostrum caput, quid mirum si aliquos promeruerit effectus? Difficultas est circa omnes, scilicèt, gratiam, gloriam, auxilia, substantiam prædestinati, permissiones peccatorum &c.

39 Supponimus 2. Christum non potuisse mereri prædestinationem nostram activè sumptam: meritum enim habet rationem causæ, & nulla po-

test dari respectu Dei, nec actus suæ voluntatis, Audi D. Thom. 1. p. q. 23. art. 5. *Nullus fuit ita insana mentis, qui diceret merita esse causam divinæ prædestinationis ex parte actus prædestinantis*. Quòd tamen non obstat, quominus merita Christi sint ratio motiva, vi cujus actus Dei prædestinet nos, non quidem motiva in recto, sed ita ut ipsa bonitas divina, ut connotans Christi merita, sit ratio motiva prædestinandi, ad eum modum quo misericordia divina respicit bonitatem divinam, ut connotantem miseriam sublevandam; alit hoc non infert in meritis genus causæ efficientis moraliter, sed motivæ, & finalis: de qua non est quæstio, & finalis: de qua non est quæstio, prout jacet titulus. Et licèt N. Paulus ad eam se extendat attingendam: quia tamen plus difficultatis præcisivæ, & methaphysicæ (quam per totum hoc opus intendimus vitare) quàm utilitatis substantialis (quam ab initio illius percipere conamur) invenimus, hac de causa extensionem hanc omittimus, ita ut proposito quæsito unica respondeat

CONCLUSIO.

40 **D**icendum est, Christum Dominum meruisse nobis prædestinationem nostram passivè sumptam quoad omnes ejus effectus. Sic communiter Theologi tam domestici, quàm extranei. Prob. 1. ex Apóst. ad Eph. 1. ibi: *Qui prædestinavit nos in adoptionem Filiorum Dei per Jesum Christum*. Ecce prædestinationem nostram per Christum: ergo & omnes ejus effectus: quia quod

est causa causa &c. Prob. 2. ex Trident. suprà laudato: *Qui :: sua, inquit, sanctissima Passione in ligno crucis nobis justificationem meruit;* atqui justificatio est præcipuus effectus prædestinationis: ergo qui illam meruit, meruit etiam reliquos inferiores, vel reddatur disparitas. 3. ex D. Aug. qui lib. 2. contra duas Epist. Pelag. c. 8. super illa verba: *Sine me nihil potestis facere,* sic ait: *Uno Verbo initium, sinemque comprehendit,* hoc est, totum nostræ peregrinationis processum, & tam primam justificationem in via, quàm ultimam glorificationem in Patria. 4. ex D. Thom. 3. p. q. 19. art. 4. in respons. *Exinde est, quoddam meritum Christi se extendit ad alios (præter se) in quantum sunt membra ejus;* sed omnia membra, & non solum aliqua dependent à directione, & capitis corporei gubernio: ergo omnes virtutes, earumque actus, effectusque prædestinationis numerati à capite meritorio Christo dependent meritoriè.

41 Prob. 3. ratione: Christus meruit nobis aliquos effectus prædestinationis: ergo & omnes suprà, & in tract. de prædestin. enumeratos. Conseq. prob. Tum, quia eadem est ratio pro aliquo, ac pro omnibus. Tum, quia omnes præsupponunt existentiam meritorum Christi, hæcque non solum cum præmio proportionata, verum & infinitè superexcedentia. Tum, quia hoc magis congruit fini redemptionis nostræ, & merito universalis Redemptoris, cujus passio, inquit D. Th. 3. p. q. 49. articulo 1. est medicina universalis omnium infirmita-

tum spiritualium: ergo ita est.

OPPOSITA SENTENTIA.

42 PRO hac referuntur sententia Ferrara, Capredulus, & alii, quos citant N. Salm. hic n. 97. Obs. 1. D. Thomam, qui 3. p. q. 79. art. 7. ad 2. ait. *Passio Christi prodest quidem omnibus, quantum ad sufficientiam, & ad remissionem culpæ, & adeptionem gloria; sed effectum non habet, nisi in illis, qui Passioni Christi conjuncti sunt per fidem, & charitatem:* ergo saltim illa auxilia, quæ præcedunt fidem, & charitatem, non dependent à meritis Christi. Nego hanc conseq. aliud est enim quòd hæc auxilia, quippe quæ merè sufficientia, non sortiuntur effectum, in quem diriguntur; aliud est quòd ipsa non sint effectus meritorum Christi. Primum quidem est verum; secundum autem omninò falsum.

43 Obs. 2. Si Christus Dominus meruisset nobis prædestinationem, hæc non ex gratia, sed ex justitia nobis adjudicaretur; sed hoc pugnat cum nostra, & omnium Thomistarum doctrina, quæ non ex operibus, nec meritis, sed ex voluntate, & gratia nos docet prædestinasse divinam voluntatem: ergo non est admitendum. Dist. sequelam maj. non ex gratia, sed ex justitia, quæ sit talis respectu nostri, nego; quæ sit talis respectu Christi, subdist. fundata in gratia Incarnationis, conc. præcisivè ab illa, nego sequelam, & min. cum conseq.

Explicatur: respectu nostrum non fuit justitia, sed pura gratia præ-

destinatio passiva, de qua loquimur; fuit verò respectu Christi: quia suppositis ejus meritis, & pacto Dei placandi se per illa, nosque in sui gratiam, & gloriam recipiendi, ex justitia Christo harum collatio debebatur, sed non ex justitia, quæ non fundaretur in gratia, qua disposuit Deus gratis Filium suum incarnari, pactum cum ipso iniens retribuendi suis meritis præmium nostræ justificationis. Undè tandem in gratiam ultimò, & remotè refunditur hoc negotium nos prædestinandi, licèt proximè ex justitia Christo, non nobis debeatur. Vide in confirmationem hujus responsionis N. Paulum n. 76. per totum.

44 Obs. 3. Plures sunt effectus prædestinationis, quos Christus non nobis meruit, nec potuit ergo fallit conclusio nostra. Prob. 1. Auxilia sufficientia sunt effectus prædestinationis nostræ; sed hæc non sunt merita per Christum: procedunt enim ex voluntate Dei antecedenti, quæ præcessit decretum incarnandi: ergo. ¶ 2. Permissiones peccatorum sunt effectus prædestinationis nostræ; & tamen nequit dici, quòd ipsæ sunt meritæ per Christum, aliàs permissio peccati diceretur præmium Christo, quo quid absurdius? Ergo. ¶ 3. Christus solummodò nobis meruit, quod per peccatum Adæ amisimus: venit enim illius damna reparare; sed Adam non amisit fidem, & spem: ergo has virtutes non meruit nobis Christus. Nunc sic; sed hæc sunt effectus nostræ Prædestinationis: ergo non omnes meruit nobis Christus.

45 Ad argum. resp. negando ant. & maj. primæ probationis: quia tam voluntas ant. salvandi homines, quàm conseq. conferendi eis gloriam, ortum ducit ex decreto prædestinativo Christi, & meritorum ejus. ¶ Ad secundam resp. quòd permissiones peccatorum non sunt effectus prædestinationis nostræ, nisi prout conducunt ad majus nostri bonum. Undè potuit illa mereri Christus, & pro illis orare: nec enim in hac oratione aliquid mali à Patre suo peteret, sed ne bonum auxilii efficacis peccatoribus tribueret: & sicut Patrem non dedecet negare nobis bonum aliquod, quod sibi non placet, sic nec Filium ab ipso, ne conferat illud, postulare. ¶ Ad 3. Omissa sententia Vazquezii, quòd Adam fidem amisserit, asserentis, responderetur, quòd licèt fides, & spes Adamo per peccatum non defuissent, manserunt tamen informes, infirmæ, imò & quasi mortuæ: deerat enim eis vita gratiæ, sine qua non minús quàm sine operibus mortuam esse fidem dicere possumus. Undè D. Thom. 3. p. q. 1. art. 2. in resp. luculenter probat ex D. Aug. Incarnationis necessitatem, & convenientiam ad promovendum hominem ad bonum, scilicèt fidem, spem, charitatem, & participationem divinæ bonitatis.

DISPUTATIO IV.

DE ADOPTIONE, FILIATIONE, ET
servitute Christi.

D Thom. de his tribus agit diversis in locis, seu quæstionibus non immediatè sequentibus, sed satis inter se disitis: nam de servitute 3. p. q. 20. de adoptione q. 23. de filiatione in ordine ad Matrem q. 35. art. 3. de ipso in ordine ad Spiritum Sanctum, & totam Trinitatem q. 32. art. 3. agit. De quibus tamen omnibus in hac unica disp. brevitatis gratia agendum nobis est per sequentia dubia, quibus præfertur de adoptione

DUBIUM I.

UTRUM CHRISTUS IN QUANTUM
homo sit Filius Dei adoptivus?

Doctores utriusque clas, Chori, scilicet, & fori, hoc est Theologi, & jurisperiti sic definiunt adoptionem: *Gratuita assumptio Personæ extraneæ ad hereditatem*, Hæc adoptio defactò datur inter Deum, & homines juxta illud Apost. ad Rom. 8. *Accepistis Spiritum adoptionis Filiorum.* Et ad Galat 4. *Ut adoptionem Filiorum reciperemus.* Idem dicimus respectivè ad Angelos: Cum enim causa formalis adoptionis sit gratia habitualis, per quam participes naturæ Dei simus, huicque similes sumus, & in hac nobiscum Angeli conveniant, ipsi etiam Filii Dei adoptivi appositè dicuntur. Id

quod pro hominibus constat ex Trid. sess. 6. c. 4. Et pro his, & Angelis, ex Angelo Scholarum 3. p. q. 23. art. 3. Cum ergo Christus in hac habenda gratia ab hominibus non discludatur, meritò inquirimus, conveniatne ipsi Filiatio Dei Patris adoptiva, sicut cæteris hominibus?

CONCLUSIO

Communis negat, quam Thomistæ contra Durand. & aliquos Scotistas (non verò contra Scotum, qui licet problematicè hanc peragat quæstionem, in nostram plusquam in contrariam partem inclinat) Eamdem tenet expressè D. Thom. 3. p. q. 23. art. 4. quam probat ex D. Ambr. lib. de Incarn. dicente: *Adoptivum Filium non dicimus Filium esse natura, sed eum dicimus natura esse Filium, qui verus est Filius. Christus autem est verus, & naturalis Dei Filius secundum illud Joan. 1. Epist. c. ultimo: Ut simus in vero Filio ejus Jesu Christo. Ergo Christus secundum quod homo non est Filius adoptivus.* Mitimus auctoritatem Concilii Francofordiensis, quæ errorem eliminat Nestorii hanc admittentis adoptionem: quia tamen procedit in suppositione erronea, & hæretica duplicis in Christo suppositi divini, & humani, & ut summum virtualiter, & indirectè propulsat nostræ contrariam sententiam, sufficit illam solummodò mentari, & Læctores ad NN. Salm. disp. 19. dub. 2. à n. 29. ut illam rimentur, & ruminent, remittere.

3 Prob. 1. ratione: Idèd Christus

tus esset ut homo Filius Dei adoptivus : quia reduplicatio fit supra *ly homo*, cui sicut repugnat esse coæternum Patri, ita etiam esse Filium naturalem; sed hæc ratio non valet. Prob. minor : nam Christus ut homo concretivè sumptus non solum dicit humanitatem, sed & personalitatem illam sustentantem (nam si personalitas excludatur, denominatio Filii deest, quæ solius Personæ propria est) ergo Christus licet ut homo reduplicet humanitatem at in hac propositione : *Christus ut homo est Filius*, ratione prædicati nequit absolvi ab esse Personam divinam; sed hanc de Fide est esse Filium naturalem: ergo falsum, quod sit Filius adoptivus : quia denominatio Filij supra Personam cadit, quæ unica, & divina, & Filius naturalis est : ergo vel, ut homo non est Filius, vel debet esse naturalis.

4 Prob. 2. Christo ut homini repugnat adaptari filiationem adoptivam : ergo ipse non est Filius adoptivus. Ant. prob. ex definitione supra tradita n. 1. *Assumptio personæ extraneæ*; sed Christi Persona non est extraneæ in ordine ad Deum assumentem: ergo talis definitio nequit adaptari filiationi Christi. ¶ Respondent adversarij, quod licet suppositum materialiter sumptum sit idem; attamen formaliter acceptum, hoc est, sub reduplicacione hominis potest dici extraneum: quia Deus nec in se, nec à se, nec ab æterno hanc habet conjunctionem cum homine, quod indicat hunc esse sibi extraneum, non naturalem, nec coæternum.

Sed hæc responsio facilè dehiscit, si ad immediatè dicta reflectas : non enim homo sine personalitate divina est Filius : quia sic non est Persona : undè vel Christus ut homo non est Filius, quod absit, vel debet esse naturalis : quia Persona ratione cujus denominatur Filius, est propria, & intima assumentis. Si autem homo sine personalitate sumatur in *ly ut homo*, cadet totus sensus supra humanitatem, cujus adoptionem reprobatur Concil. supra laudatum per hæc verba : *Quam adoptionem pravissimo sensu qui scripsit Epistolam, ad Christi voluit transferre humanitatem.* Et D. Thom. 3. p. q. 23. art. 4. per hæc : *Filiatio propriè convenit Personæ, non naturæ.* Et ad 1. ait : *Et idèd cum dicitur, quod carnis humanitas adoptatur, impropria est loquutio : & accipitur ibi adoptio pro unione naturæ humanæ ad Personam Filij.*

ARGUMENTA OPPOSITA.

5 **O** Bf. 1. illa verba, quæ in Missa Gothica olim canebantur, quibusque DD. Eugenium, Ildephonsum, & Julianum Archiepiscopos Toletanum usos fuisse ferunt: vel si hoc non admittatur, D. Isidororum, ait hinc N. Paulus illorum fuisse Authorem, vel auctorem: hæc sunt ea : *Qui per adoptivi hominis Passionem, dum suo non indulgit corpori.* Et in Missa de Ascensione Domini : *Hodie Salvator noster per adoptionem carnis sedem repetivit Deitatis.* Similiter loquitur D. Hilarius lib. 2. de Trinit. *Potestatis dignitas non amittitur (in Christo) dum carnis humilitas adoptatur.* Et D.

D. Irenæus lib. 21. ad Hæres. ait: *Qui Filius Dei est, Filius hominis factus est, ut adoptionem percipiens fiat Filius Dei.* Imitatur illos Marius Victorin. lib. 1. contra Arium: ergo juxta SS. PP. Christus ut homo Filius Dei adoptivus est.

Ad 1. respondetur, D. Isidorum nostram sententiam adoptasse, dum lib. de doct. & fide c. 2. adoptionem Christi rejecit per hæc verba: *Ut veritas Unigeniti non adoptione, vel appellatione, sed in utraque n. i. tate Filij veri, & proprii nomen n. s. l. e. n. d. o. h. a. b. e. r. e. t.* Undè ne tantus Dr. contrarius sibi dicatur, hæc & omnia relata testimonia intelligenda sunt de adoptione, quæ cum unione, vel assumptione humanitatis ad Verbum coincidit. Sicque ea intellexit D. Ildephons. dum in lib. de perpet. Virginit. M. dixit: *Non ergo illum, ut ceteros adoptio filios Dei, fecit Filium, &c.* Quod & D. Thom. num. antec. laudatus confirmat, respondens ad D. Hilarij auctorit.

6. Obs. 2. Diversitas naturæ sufficit ut Christus dicatur simul debitor humanus, & creditor divinus: similiter ut dicatur Filius æternus Dei, & Filius temporalis Virginis: ergo potest itidem ratione ejusdem alienitatis dici Christus Filius naturalis, & simul adoptivus Dei. Resp. concessio ant. quoad primam partem, negando conseq. quia esse debitorem Christum, & simul creditorem non sunt denominationes, quæ ratione personæ ipsi conveniunt, sed ratione naturarum: & idèd ratione humanæ, quippèquæ subjectum satisfactionis est; satisfacit Deo Patri Fi-

lius, & sic est debitor: ratione verò divinæ, quippèquæ subjectum formaliter est bonitatis offensæ (quæ bonitas non sic relucet in Personis) habet jus ad debiti solutionem, & sic obit munus creditoris.

Quoad secundam similiter, conc. ant. & nego conseq. Stat disparitas in eo, quòd Verbum ratione distinctarum naturarum distinctas terminat generationes, & ratione unius dicitur Filius naturalis, & Filius temporalis ratione alterius: quia neutra denominatio connotativè ad suam formam versatur contra naturam, & definitionem alterius: imò utraque petit Personam esse propriam, & non extraneam generanti, vel assumpti; at non sic velimus Christo adaptare denominationem Filij adoptivi: quia hujus natura, & definitio petit alienitatem in Persona, quippèquæ extranea debet esse, qualis non est Christus.

7. Obs. 3. Idèd Christus non esset Filius adoptivus: quia denominatio Filij cadit supra Personam divinam, quæ propria est, & non extranea; sed falsum est talem denominationem esse solius Personæ propriam. Hæc minor prob. Eadem est denominatio geniti, atque Filij; sed illa recipitur in natura juxta D. Thom. in 3. dist. 8. ergo & hæc: ergo ratio nulla est. Concessa maj. nego min. cujus probationis majorem dist. eadem est denominatio geniti adæquatè sumpta, ac filii, nego; inadæquatè accepta, conc. maj. & dist. min: denominatio geniti recipitur adæquatè in natura, nego; inadæquatè, conc. min. & nego con-

seq.

seq. Denominatio geniti respicit terminum *qui*, & hic est, qui adæquatè denominatur genitus, coinciditque cum ratione Filii: & sicut hæc denominatio est propria Personæ, ita & nominatio geniti, seu termini *qui*. Respicit etiam terminum *quo*, seu formalem, & hunc, qui est natura, denominat juxta D. Thom. inadæquatè genitum; alit sic non coincidit cum denominatione Filij: quia natura non sed Persona est quæ dicitur Filius.

8 Obs. 4. Sicut ad filiationem adoptivam requiritur extraneitas personæ, ita ad naturalem requiritur intraneitas suppositi; & tamen videmus, quòd Christus est Filius naturalis B. M. estò suppositum sit extraneum: ergo similiter, estò sit intraneum, non obstat ad hoc, ut sit Filius adoptivus. Resp. concessa maj. negando min. quia licèt naturæ humanæ aliàs, & præcisiivè ab intima unione perfectissima cum divina Persona, sit hæc extranea, at sic unita, sic illam sibi appropriat, ut non extranea dicatur: quia propriam facit sibi illam, & propriissimam.

9 Obs. 5. Christus, qui secundum naturam divinam est Filius naturalis Dei, secundum humanam est adoptivus S. Joseph: ergo aietas naturæ sufficit ad naturalem, & adoptivam filiationem. Concesso ant. disting. conseq. sufficit respectu ejusdem Patris, nego; respectu diversorum, conc. Est disparitas à nostro casu in eo quod si Pater est idem, est unica Persona, & hæc una cùn sit, nequit dici simul propria, & extranea; in casu verò posito, cùm

assignetur duplex Pater, si Persona Filij est propria unius, scilicèt Dei, erit extranea respectu alterius, scilicèt Joseph, dans sic locum, ut respectu hujus sit adoptivus, & respectu illius Filius naturalis.

10 Obs. 6. Non pugnat adoptio cum filiatione naturali, ut patet in Filio, qui cùm sit proprius, & naturalis, emancipatur, vel exheredatur per Patrem, quem tamen potest illum sibi iterum reddere, & adoptare juxta Leg. *qui liberatus* ff. de Adop. erg. nec pugnat in Christo esse simul naturalem, & Filium adoptivum. Resp. quèd filiatio naturalis numquàm defuit, nec deesse potuit filio exheredato, ni extrinsecè, & per legem: undè quandò per legem adoptatur, non propriè dicitur adoptatio, sed restitutio filiationis naturalis, & non restitutio realis, & intrinseca, sed extrinseca ex dispositione humana proveniens.

11 Obs. 7. Christus ut homo non est Filius Dei naturalis: ergo adoptivus. Ant. prob. ad filiationem naturalem requiritur generatio, & ad generationem, quòd natura generantis communicetur generato; sed Christo ut homini non communicatur divina: ergo non est Filius naturalis Dei. Resp. dist. ant. Ut homo non est Filius Dei naturalis, ly *ut homo* sumpto reduplicativè, hoc est, ratione humanitatis, transeat suppositum: sic enim nullo modo est Filius. Sumpto specificativè, hoc est, in quantum ly *homo* continet in se substantiam divinam, seu filiationem naturalem, nego ant. & conseq.

Solutio patet, sed replica instat: Ergo etiam hæc propositio, *Christus ut homo est Deus*, erit vera in aliquo sensu formali: continet enim *ly homo* in se Personam divinam, quæ Deus est. Resp. esse quidem veram per communicationem idiomatum, non verò in sensu adedò formali, & immediato sicut altera: quia deitas non communicatur Christo directè, & immediatè, sed indirectè, & mediatè, hoc est, mediante personalitate, filiatio verò directè, & immediatè: quia est propria personalitatis, quæ immediatè communicatur. Ad id quod tangitur de generatione, fatemur ad filiationem in sensu formalissimo requiri generationem, & communicationem naturæ generantis; ad filiationem autem in sensu utcumque vero, & formali, sufficit quòd Christus, ut homo sit verè, & formaliter Persona divina: nam cum Persona hæc sit verè Filius naturalis, ei, cui communicatur personalitas, debet etiam communicari filiatio naturalis.

12 Obs. 8. Gratia habitualis facit eam habentem filium adoptivum, sed Christus eam habet: ergo. Dist. maj. facit Filium adoptivum tamquam effectum primarium, & indispensabilem, nego, tamquam secundarium, & defectibilem, conc. maj: & distincta similiter min. nego. Solutio patet, sed tamen rejicitur: quia gratia habitualis indispensabiliter est fundamentum ad filiationem adoptivam, tribuitque jus physicum ad hæreditatem Dei; sed posito fundamento, debet poni indefectibiliter filiatio:

ruit ergo solutio. Dist. maj. gratia habitualis ut connotans extraneitatem personæ est fundamentum, conc; absolute, nego maj. & dist. min. posito fundamento materialiter sumpto, nego; formaliter accepto, conc. min. & nego. conseq. Gratia habitualis, quam Christus habuit, non adoptat ipsum Patri: quia ipsa non utcumquè est fundamentum filiationis adoptivæ sed formaliter sumpta, hoc est, prout connotans extraneitatem Personæ: si enim connotat proprietatem, solum erit fundamentum adoptionis remotè, & materialiter, non verò actu & formaliter.

13 Obs. 9. Licet de Christo nequeat dici absolute, quòd sit Filius Dei adoptivus, id non inconvenit de ipso proferre cum addito *in quantum homo*, quo in sensu procedit quæstio: ergo ruit conclusio. Prob. ant. Licet de Christo nequeat absolute dici, quòd est creatura, vel Sanctus per participationem, potest tamen de illo asseri cum addito prædicto: ergo pariter in nostro casu. Resp. esse aliqua quæ Christo conveniunt ratione suppositi, & hujusmodi est Filiatio, nec enim sola natura est Filius. Undè vel Christus non est Filius, vel debet esse ratione Personæ: hæc autem cum non sit extranea, non facit eum adoptivum sed Filium naturalem. Alia sunt, quæ conveniunt Christo ratione naturæ, ut esse creaturam, quod convenit omni, quòd sit ex nihilo proximè, vel remotè: & esse Sanctum per participationem, quod convenit omni, quòd est Sanctum, & non est Deus.

Ex quibus patet, quòd esse Christum Filium adoptivum non convenit Christo adhuc cum addito *ut homo*: quia si *ly ut homo* excludit suppositum, nullo modo est Filius, nec naturalis, nec adoptivus; si verò includit suppositum, hoc, cum sit proprium, & non extraneum, facit illum Filium naturalem. Esse verò creaturam, & Sanctum per participationem, si reflectatur supra additum humanitatis, non dedecet de Christo prædicari: quia tales denominationes sunt de genere earum, quæ sine inconvenienti cadunt supra naturam seu humanitatem, quæ verè ex nihilo facta fuit, & licèt sit sancta per gratiam, non tamen est Deus. Sublato tamen addito, nequit dici Christus creatura, ne cum Hæreticis videamur convenire, qui Christum creaturam vocitabant: quia in ipso Personam creatam supponebant. Potest verò absolutè proferri passum esse: quia circa hoc prædicatum nulla est cum eis concertatio, sed omnes consentiunt in eo, quòd hoc, & id genus alia prædicata ratione humanitatis ipsi conveniunt.

14 Obs. 10. & ultimò: Christus *ut homo* est verè servus Dei, & licèt Filius sit naturalis Patris, respectu verò Trinitatis est Filius adoptivus in quantum homo; & tamen non est extranea Persona: ergo ratio hæc non favet conclusioni. Ut hoc solvas argumentum, duo sequentia institimus dubia, quorum primum est

DUBIUM II.

AN CHRISTUS UT HOMO VERE, ET propriè sit servus Dei?

NON quærimus de servitute peccati, de qua Joan. 8. dicitur: *Omnis, qui peccat, servus est peccati*: quam etiam Trid. sess. 5. can. 1. vocat servitutem diaboli. Nec de Legali servitute, qua quis dominio alterius contra naturam subicitur, ut eam definiunt juris periti Leg. *Liberas* 4. §. *servitus*: quia hæc, ut ex se patet, Christum dedecet. Sed de naturali, propria cujuslibet creaturæ respectu Dei, ratione creationis, conservationis, & inferioritatis; & ob quam ipsa tenetur Deo servire, & Deus potest de illa facere quod voluerit. De hac ergo sit

NOSTRA CONCLUSIO.

15 **Q**Uæ affirmativa est, quam que sequuntur omnes Thomistæ, & communiter Scotistæ cum pluribus Jesuitis. Prob. 1. ex Sacra Scriptura: nam Isai. 53. dicitur de Christo: *Justificabit ipse servus meus multos: & iniquitates eorum ipse portabit.* Et Zachar. 2. *Ecce enim ego adducam servum meum orientem.* ¶ Prob. 2. ex SS. PP. quorum D. Chrysostr. Serm. 7. super illa verba: *formam servi accipiens*, hæc ait: *Sicut in forma Dei perfectus est Deus, ita in forma servi perfectus est servus.* Et D. Thom. 3. p. q. 20. art. 1. ad 1. confirmat expressè hanc doctrinam: & ad 2. sic ait: *Nihil*

prohibet Christum dicere Patri subjectum, vel servum secundum humanam naturam.

¶ Prob. 3. ratione ipsius laudati D. Thom. in corp. Omne, quod habet aliquam naturam, habet etiam hujus proprietates; sed Christus habet naturam humanam, cujus una est proprietas, subjectio, & servitus ei, qui illam sibi, & ad se creavit; ergo verè servus Dei est.

¶ Prob. 4. Quia Christus ut homo fuit capax virtutis Religionis; ergo & servitutis. Ant. patet: quia defacto Deum oravit, adoravit, ei se prostravit, sacrificiaque libavit. Conseq. inferitur: quia nulla sunt expraefiora servitutis signa, quam orationes, adorationes, prostrationes, & sacrificia: ergo tenet nostra conclusio, & fallit

SENTENTIA CONTRARIA.

16 **H**anc defendunt Vazq. Began. & novissimè Lardito, quæ prob. 1. ex Concilio Francofordiensi dub. antec. laudato, in quo reprobatur sententia eorum, qui Christum Dominum servum vocant, & Filiû adoptivum. Id quod Adrian. I. in sua Epist. temeritatis nota dicere inurit. 2. ex D. Aug. dicente: *Dominus noster etiam in forma servi non servus, sed in forma servi Dominus fuit.* Similiter loquitur D. Chysof. Homil. 13. in Epist. ad Hebr. *Sicut factus servus, non mansit servus, sic & minister factus, non mansit minister.* Id ipsum docent multi PP. apud N. Salm. hic videndi. Resp. Concilium, & SS. PP. solùm velle excludere ser-

vitutem Christo indignam, scilicèt peccati, vel legalis, vel si plus, illam servitutem, quæ ipsi ut Deo, vel secundum quod est Persona divina competere dicatur.

17 Obs. 2. D. Damascenum, qui lib. 3. c. 21. sic ait de Christo: *Sciendum autem, quòd neque Servum ipsum dicere debemus: nam servitutis, & domini nomina non natura sunt nomina, sed ad aliquid quemadmodum Paternitatis, & Filiationis nomina.* Nunc sic; sed hac de causa exclusimus adoptionem à Christo: quia scilicèt in illo non sunt duo ad aliquid five duæ Personæ, una propria, alia extranea: ergo hac de eadem negare debemus illi servitutem. Respondet D. Thom. 3. p. q. 20. art. 2. ad 1. quòd Damascenus solùm negat Christum esse Dominum sui ipsius, secundum quod per hoc importatur pluralitas suppositorum, quod est dicere solùm exclusum iri servitutem suppositalem, hoc est suppositi ad suppositum contraponentes in Christo duas Personas, non verò servitutem naturæ creatæ ad Deum illius Creatorem.

18 Obs. 3. D. Thomam 3. p. q. 20. art. 1. ad 2. ubi ait, quòd natura humana non dicitur propriè *domina*, vel *serva*, sed *hypostasis* ratione naturæ, ex quo sic: Ideò non dicitur Christus Filius adoptivus: quia hoc nomen proprium est non naturæ, sed Personæ, quæ cum sit divina nequit adoptari; sed etiam nomen servi solùm convenit propriè Personæ, non verò naturæ juxta D. Thom. ergo cum Persona sit divina, nequit dici Christus servus. Respondet sibi D. Thom. aliud esse

naturam divinam esse servam vel dominam, & hoc improprie dicitur de ea, aliud quod Persona denominatur Domina, vel serva secundum hanc, vel illam naturam. Et secundum hoc (concludit) nihil prohibet Christum dicere Patri subjectum; vel servum secundum humanam naturam. Unde est nomen servi non naturae proprie conveniat, convenit vero proprie Personae ratione naturae; e contra filiatio neque convenit naturae, nec ratione naturae convenit Personae. Exemplum habes in albo, quod ratione albedinis disgregat visum, & tamen de albedine non dicitur proprie disgregare, sed id, quo subjectum ejus disgregat.

19 Obs. 4. Natura humana habet ad se sequutam potentiam peccandi; & tamen non dicitur peccator Christus eam habens: ergo non ex hoc, quod servitus sit proprietas naturae humanae, sequitur illam Christum sibi contraxisse. Nego consequentiam & paritatem: quia potentia peccandi non utcumque sequitur ad humanitatem, sed in quantum connotat Personam humanam peccatricem; servitus vero est proprietas humanitatis praecisive a Personae connotatione: quia sive illam connotet, sive non, semper est creatura, de cujus est ratione subijci Creatori.

20 Obs. 5. D. Thomam 3. p. q. 20. art. 1. ad 2. ibi: *Relatio servitutis, & dominii fundatur super actione, & passione. Agere autem non attribuitur naturae sicut agenti, sed Personae*: ergo si sola Persona est agens, sola Persona potest esse serva; at hoc nemo admittit: ergo &c. Resp. quod,

supra actionem, & passionem plures fundantur relationes, quarum aliae conveniunt ratione Personae, ut sunt Paternitas, & Filiatio; aliae vero ratione naturae, ut sunt relationes dominii, & servitutis. Inter quas haec est differentia, quod licet utraque supponant Personam agentem; at vero Personae convenit agere primo & per se ratione talis, & ideo natura non dicitur generare, sed Persona; deinde naturae primo, & per se, ut quo convenit servire, orare, adorare Deum, & solum ratione naturae, & secundum illam possunt haec obsequia Personae divinae accomodari uti ex D. Thom. diximus n. 18.

DUBIUM III.

AN CHRISTUS UT HOMO SIT FILIUS Spiritus S. an ve solius Patris?

21 **R**atio hominis in Christo duo dicit, scilicet, humanitatem, & suppositum. Unde si adaequate sumatur, titulum quaesiti supponimus indubium; si vero inadaequate, prout unam reduplicat partem, hoc vocamus in dubium. Et quidem si pars supra quam fit reduplicatio est humanitas, fateri tenemur propositionem tituli negandam esse, tam respectu Spiritus S. quam & Patris. Tum, quia denominationis Filiationis non est propria naturae, sed Personae. Tum, quia id clare colligitur ex D. Th. 3. p. q. 16. art. 11. ubi hanc propositionem, *Christus ut homo est Deus, ly homo* appellante supra Humanitatem, docet esse negandam: ergo etiam

etiam, ea de qua loquimur: nam ut ait N. Paulus hinc n. 37. est quasi identica cum ea, de qua D. Th. loquitur. Unde difficultas sub his terminis discutienda venit: an Christus ut homo, ly *homo* dicente formaliter suppositum, & solum concomitantem naturam humanam, dicendus sit Filius naturalis solius Patris: an vè etiam Spiritus S. seu totius Trinitatis?

CONCLUSIO NOSTRA.

22 **D**icendum, Christum ut hominem, ly ut reduplicante modo præmissio, solius Patris aeterni posse dici Filium naturalem; in nullo vero sensu formali posse talem dici Spiritus S. vel totius Trinitatis. Conclusio duas continet partes, quarum prima sic probatur ex Epist. Adriani approbantis Concilium Francofordiense, ubi ait: *Animalvertite, quod nihil vobis restat, ut secundum divinitatem tantummodò credatis dixisse Patrem: Hic est Filius meus; sed potius super Humanitatem.* Confirmat hoc D. Aug. tr. 82. in Joan. *Nos Filii gratia, non natura; Unigenitus autem natura, non gratia. An hoc etiam in ipso Filio ad hominem referendum est? Ita sanè.* Roborat idem D. Thom. 3. p. q. 24. art. 2. ubi docet, terminum prædestinationis Christi, ut hominis esse filiationem naturalem Dei. Ex quibus sic proceditur: In aliquo sensu vero sunt admittendæ prædictæ auctoritates, in quibus filiatio naturalis tribuitur Christo ut homini; sed non in eo, quod humanitas dicatur filia, quod sæpè ex-

clusimus, nec Verbum solum: nam sic non est Christus, de quo loquimur, nec sic est prædestinatum, sed prædestinantem: ergo intelligendæ veniunt de Christo ut homine dicente suppositum formaliter, & humanitatem concomitantem.

23 Diximus consultò in conclusione posse dici Filium naturalem Patris Christum ut hominem, & non diximus, *dicendum esse*, ut innuamus, quod solum est id verum dicere in aliquo sensu, scilicet, sub reduplicacione facta in Prænotabili: *Quia tamen* (inquit D. Thom. 3. p. q. 16. art. 11. loquens de hac similitima propositione, *Christus in quantum homo est Deus*) *terminus in reduplicacione positus magis propriè tenetur pro natura, quam pro supposito, ut supra dictum est, idèd magis est ista deneganda: Christus secundum quod homo est Deus, quam sit affirmanda: ergo eum propositio nostræ conclusionis sit juxta N. Paulum, & rationem similitima, magis neganda est, quam affirmanda; & tamen dicimus in conclusione, posse Christum ut hominem dici Filium naturalem Patris: quia & D. Thom. ibi in corp. hanc propositionem, *Christus ut homo est Deus*, concedit esse veram in sensu à nobis explicato. Itaque ut salvetur nostra conclusio, illa reduplicatio ut homo non intelligatur esse strictè talem, sed potius favens sensum specificativum aliquomodò formalem, ut inquit N. Paulus n. 43.*

24 Quoad secundam partem prob. jam conclusio, scilicet, quod Christus ut homo in nullo vero sensu dici potest Filius Spiritus S. vel

totius Trinitatis. Et primò ex Concil. Tolet. 11. in confessione Fidei: *Nec Spiritus S. Pater esse credendus est Filii, pro eo quod Maria, eodem Spiritu S. obumbrante, concepit, ne duos Patres Filii videamur asserere, quod utique nefas est dicere.* 2. ex D. Aug. in Enchirid. c. 40. & lib. 2. de Trin. c. 10. ubi ait: *Neque enim Jesus etiam Spiritus S. Filius, aut etiam suus Filius credi, aut intelligi potest.* Per amplius id ipsum exprimit D. Thom. 3. p. q. 32. art. 3. in corp. Comprehendens in hac exclusionem totam Trinitatem: sic enim ait: *Nulla modo debet dici Christus Filius Spiritus S. nec etiam totius Trinitatis.* Nullo modo inquit, quasi omnem excludens sensum, in quo id verificari possit: ergo vera est nostra conclusio. Ex quibus

25 Prob. ratione primò: nam juxta laudatum Concil. Si Christus in quantum homo esset Filius Spiritus S. haberet duos Patres, alium æternum, alium Spiritum S. vel etiam totam Trinitatem; sed hoc juxta illud nefas est dicere: & juxta D. Aug. credi, nec intelligi potest: ergo non est admittendum. ¶ Prob. 2. ex D. Thom. laudato q. 32. Si aliquomodo Christus ut homo diceretur Filius Spiritus S. vel totius Trinitatis, esset ratione creationis humanitatis, vel sanctificationis, ex qua & nos Filii Dei nominamur, & sumus; sed neutrum dici potest. Hæc minor prob. Tum, quia opponitur D. Thomæ in dicta q. 32. ubi docet, quòd in Christo nulla alia datur Filiatio, quàm quæ in æterna fundatur generatio-

ne. Tum, quia generatio est origo viventis à vivente in similitudinem naturæ; Christus autem à Spiritu S. non procedit in similitudinem naturæ humanæ, ut supponitur, nec divinæ: quia nec Verbum sic ab illo procedit, estò habeat eandem naturam, ut probatum relinquimus tr. de Trin. disp. 1. dub. 5.

Tum, quia hæc filiatio si esset ratione sanctificationis, solum argueret adoptionem sicut apud nos, quamque jam exclusimus supra, nec de illa in præsentem sermo est: si ratione creationis, hæc ut summum argueret Christum esse effectum, non Filium, ut explicat D. Thom. exemplo ignis, & capilli, qui nascuntur, ille ex igne, hic ex homine; & tamen neuter dicitur filius hominis, vel ignis; alter, quia non fit per generationem viventis; & alter, quia non fit in similitudinem naturæ: ergo cum hoc ultimum desit in præsentem, deest etiam ratio filiationis. Tum demum: quia quod est filius filiatione perfecta, nequit esse talis filiatione inferiori; sed Christus semel est filius filiatione perfectissima Patris: ergo repugnat esse iterum Filium per inferiorem ortam ex creatione, vel sanctificatione. Et sic concludit D. Thom. laud; *Unde quævis secundum humanam naturam sit creatus, & justificatus, non tamen debet dici Filius Dei neque ratione creationis, neque ratione justificationis.*

OPPOSITA SENTENTIA.

26 **I**N diversis AA. diversæ sunt viæ per quas obviam nostræ eunt conclusioni. Ex eis paucas exponemus: quia nec adeo sunt diffiçiles, ut ex dictis non facile dehiscant, nec sic utiles, ut sine illis hæc quæstio non maneat sufficienter discussa. Obs. 1. Epistolam Adriani supra laudatam in qua super illa verba: *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacui*, sic ait: *Dum dicit complacui (totam simul Trinitatem comprehendit: quia in homine Christo tota complacuit Trinitas (Matt. 3.) sed idem fuit qui dixit: Filius meus es tu, ac qui dixit: complacui: ergo si tota Trinitas complacuit, totius fuit Trinitatis Filius, in quo complacuit. Resp. cum communi Expositorum, quòd voces illæ omnes à tota fuerunt emissæ Trinitate, cum hac verò differentia, quòd illæ: *Filius meus es tu*, repræsentando Patrem, cujus Filius erat; aliæ verò repræsentando totam Trinitatem, cùjus erat complacencia.*

27 Obs. 2. Si Spiritus-S. assumeret humanitatem, homo qui tunc esset, diceretur Filius Dei, prout Deus dicit tres Personas: ergo etiam esset Filius totius Trinitatis; sed homo Christus, qui nunc est, eodem modo terminat actionem productivam Dei, ac tunc: ergo erit etiam nunc Filius Trinitatis. Resp. negando maj. non enim diceretur homo ille Filius ratione Spiritus-Sancti eum terminantis: quia Spiritus-Sancti Filius non est; sed aliàs nec ratione aliarum

Personarum: quia licet ab ipsis produceretur, non esset in similitudinem naturæ: ergo non posset dici Filius, sed excellentissimus effectus, vel etiam homo Deus ratione Personæ divinæ eum terminantis. Et licet concederemus maj. non est cum præsentī casu paragium, in quo Christus supponitur perfectè Filius ratione generationis æternæ, impeditque filiationem imperfectam ratione productionis, cujus contrarium fieret in casu Incarnationis Spiritus-Sancti.

28 Obs. 3. Christus ut homo in nullo vero sensu procedit à Deo Patre per generationem viventium; sed hoc requiritur ad rationem Filij: ergo ut homo nullo modo est Filius Dei Patris. Resp. negando ant. quia eo modo verificatur procedere à Deo Patre, quo esse Filium Dei Patris, ad quod sat est, quòd uniatum illi Verbum, quod verè procedit à Deo Patre per generationem viventium: & sicut communicat illi esse Filium, sic etiam esse generatum. ¶ Contra: ergo etiam poterit Christus ut homo dici Verbum Dei, quod quidem dissonare videtur. Respondet N. Paulus affirmativè, in quo non agnoscit dissonantiam. Sed, si per ipsum nobis liceat, negamus conf. quia Verbum est vox ad significandum Filium prout ad intrà partum; Filius verò latius patet, extenditurque & ad Filium etiam exterius emissum: & cum Christus ut homo exterior Filius sit, saltem quoad humanitatem, hinc est, quòd propriè Filius, & minus propriè Verbum sit dicendus.

29 Obs. 4. Si Pater assumeret hu-

humanitatem, Christus ut homo non esset Pater Verbi: quia Christus tunc non haberet Filium: ergo nec in nostro casu Christus ut homo erit Filius Patris. Resp. negando ant. quia in Divinis non est minus esse filium Patris, quam Patrem Filij: Si ergo esse Filium Patris communicatur nunc Christo ut homini, utique communicaretur esse Patrem Filij in illo casu, & tunc Christus haberet Filium, sicut nunc habet Patrem.

¶ Dices: ergo si, quia Verbum est Filius, Christus ut homo habet etiam esse Filium, si Verbum assumeret naturam irrationalem, v.g. equinam, equus esset Filius naturalis Patris, imò si Pater assumeret illam, equus esset Pater Filij Dei, quo quid nequius & indignius? Concedit conseq. N. Paulus cum hoc tamen discrimine, quòd Christus dicitur Filius per gratiam unionis, quæ capax reddit subjectum amicitiae Dei; equus verò ratione solius unionis per modum applicationis: quia incapax est gratiae. Sed venia habita à tanto Magistro, negamus conseq. quia sicut equus ob suam vilem stolidamque naturam incapax est qui gratiosus, & amicus Dei nuncupetur, ita, & potius qui Filius ejus dicitur naturalis, vel Pater: Verbum enim divinum (idem dicito de Patre, si incarnaretur, vel si ut sic dicamus, equinaretur) non communicaturum est verosimilius naturæ assumptæ adeo fordidae & dissimili denominationes adeò supremas. Quod tamen non dissonat respectu naturæ humanæ, quam ad imagi-

nem, & similitudinem suam efformasse certò credimus. Nec enim est novum in nostra, & bona Theologia aliquod divinum prædicatum communicari ad extrà sub una expressione, & non sub alia juxta capacitatem subjecti, & decentiam divini prædicati. Undè in triduo mortis communicavit personalitas divina corpori, & animæ Christi esse substantia, non verò esse filium, neque filiam Dei.

30 Dices: Illa natura irrationalis esset Deus (sicut defactò Corpus Christi mortuum Deus erat) quid ergo miravilius in eo, quòd & Filius, vel Pater esset Dei? Dist. ant. Esset Deus mediatè, indirectè, & identicè, conc; immediatè, directè, & formaliter, nego ant. & assigno discrimen in eo quòd ratio Deitatis communicaretur ratione personalitatis, & concomitanter ad ipsam, in quo non apparet dissonantia; personalitas verò per se, & formaliter: & licet non dissonet hanc sic communicari quantum ad rationem terminandi, & complendi naturam irrationalem, dissonat verò oppidò, quòd sub ratione Filij, & Patris sic communicaretur: Diceretur enim illud animal esse formaliter Patrem, vel Filium Dei, quod vel auditu horridum est. ¶ Occurrit hìc quæsitum, quomodò B. V. M. dicatur Mater Christi, & Christus ejus Filius? pro cujus discussione remittimus Lectorem ad tr. sequentem de B. V. M. ubi in tantæ Parentis gloriam, Deo favente, examinabimus illud disp. 2. dub. 3.

DISPUTATIO V.

DE PRÆDESTINATIONE CHRISTI.

Certum est apud Apost. 1. ad Rom. Christum fuisse prædestinatum. Sic enim ait: *Qui prædestinatus est Filius Dei in virtute.* Difficultas est circa modum talis prædestinationis, proprium, vel improprium? necnon circa ejus terminum & subjectum? Pro quo sit

DUBIUM I.

AN CHRISTO CONVENIAT PROPRIE esse prædestinatum?

1 **P**rædestinatio in communi (alia, quam ex D. Aug. dedimus in tract. 5. disp. 1. dub. 1. erat particularis) sic ex D. Th. 1. p. q. 23. art. 1. & 4. Et 3. p. q. 24. art. 1. definitur: *Præordinatio seu transmissio alicujus in finem aliquem supernaturalem.* Differt hæc definitio applicata nobis, vel Angelis ab ipsa applicata Christo, in eo quòd respectu Christi est *transmissio ad filiationem naturalem Dei*; respectu verò nostri, & illorum est *transmissio ad gloriam.* Hac præmissa doctrina, sit

CONCLUSIO.

2 **C**hristus non solum ut homo, sed & absolute dicitur verè, & propriè prædestinatus. Bimembris est conclusio, & quoad primum membrum est sen-

tentia D. Thom. pluribus in locis, & expressa in 3. p. q. 24. art. 2. quem sequuntur Thomistæ, Suarez, Vazquez, & alij. Prob. 1. ex illo ad Rom. 1. *Qui factus est ei ex semine David (id est Christus) secundum carnem, qui prædestinatus est Filius Dei* Ecce Christus, secundum carnem, hoc est, ut hominem, prædestinatum, ad esse Filium Dei. Quæ verba sic exponit D. Thom. lect. 3. Unde Apost. prius Filium Dei incarnatum esse præmisserat, & postea ei prædestinationem attribuit, ut intelligatur prædestinatus esse, secundum quod factus est ex semine David secundum carnem. ¶ Prob. 2. ratione idem membrum: quia de Christo ut homine verificatur transmissio in aliquod bonum supernaturale, scilicet, in filiationem Dei naturalem, ut constat ex Apost. & D. Thom. sed hæc est definitio prædestinationis: ergo hæc tribuitur verè, & propriè Christo ut homini.

3 Quoad 2. membrum conclusio est etiam expressa in D. Thom. laudato art. 1. ubi de Christo absolute prolato (an in sequenti art. de ipso inquit ut homine) absolute affirmat. Sic etiam Godoy, & alij contra Vazq. & alios. Prob. 1. Idè est verum, quòd Christus in quantum homo est prædestinatus: quia prædicatum, scilicet, *ly prædestinatus* appellat supra formale subjecti, hoc est, naturam humanam; sed id ipsum fit in hac propositione absoluta: *Christus est prædestinatus.* Hæc minor prob. ex N. Complut. abbrev. lib. 3. de institut. cap. 10. §. deinde in fine, ubi dicitur, quòd prædicatum absolute pro-

prolatum solum stat pro illa parte subiecti, cui competere potest, ut in hac propositione: *Petrus est crispus*, ly *crispus* solum supponit pro capillis, cui accedit regula Sumularum apud N. Gavinum Sumul. part. 1. lib. 1. cap. 6. num. 56. *taliter supponit subiectum, qualiter exigit predicatum.* Nunc sic; sed in hac propositione: *Christus est prædestinatus*, ly *prædestinatus* solum potest convenire Christo ratione naturæ humanæ (naturæ enim divinæ hoc repugnat) ergo appellat supra formale subiecti, scilicet, naturam humanam: ergo id ipsum in propositione absoluta, ac in reduplicativa humanitatis.

ARGUMENTA OPPOSITA.

4 **O**bs. 1. Prædestinatio Christi est ad esse Filium Dei; sed Christus ut homo includit in se Personam divinam, quæ Filius Dei est: quomodo ergo prædestinatur ad id ipsum, quod est, & includit in se? Ut huic satisfiat objectioni, duo excitabimus sequentia dubia circa terminum, & subiectum prædestinationis Christi, quorum resolutioni remittimus arguentem.

5 **O**bs. 2. Si Christus posset dici prædestinatus, etiam valeret dicere: *Filius Dei est prædestinatus ad esse Filium Dei*, quod verè nugatorium est: ergo despiciendum. Sequela ostenditur: quia nihil est aliud Christus, quàm Filius Dei: ergo si Christus, & Filius Dei prædestinatus esset, Resp. ex supra dic-

tis, & infra dicendis, quòd quando diximus, Christum esse prædestinatum, qualitas prædicati exigit, ut fiet prædestinatio pro Christo, seu supposito divino prout terminat naturam humanam, non obstante quòd terminat & divinam. Si verò diceretur: *Filius Dei est prædestinatus*, prædestinatio non posset cadere supra suppositum, ut terminans naturam humanam: quia hæc vox *Filius Dei*, solum est imposta ad significandum suppositum divinum cum natura divina. Sed de hoc amplius infra.

6 **O**bs. 3. Illam regulam N. Complut. abrev. in Sum. lib. 2. cap. 6. regula 1. Quando subiectum est concretum, & prædicatum est connotativum, seu adjectivum, hoc appellat supra materiale subiecti (quod idem docet D. Thom. 3. p. q. 16. art. 9. & 7. ad 4.) & ideò hæc est falsa: *Christus est factus*: quia ly *factus* stat pro materiali subiecti, scilicet, Persona divina, cui fieri repugnat: ergo idem dicendum de ly *prædestinatus* in nostro casu, quòd scilicet stabit pro Persona divina; sed huic repugnat prædestinari: quia sua solius interest prædestinare: ergo falsa erit talis propositio.

Resp. quòd attendentes ad regulas Dialecticæ, utraque neganda esset propositio, si æquè dubitaretur de appellatione prædicati; sed quia de ly *prædestinatus*, & similiter *mortuus*, *passus*, & *sepultus*, nulli dubium est, quòd solum ratione naturæ humanæ conveniunt subiecto, ideò sine formidine ab omni-

bus annuntur. Quia verò de prædicatis, *factus, creatura, impassibilis*, acriter certatum est nobis cum Hæreticis Arianis asserentibus Christum Personam esse creatam, & Manichæis facientibus eum impassibilem: quia solùm corpus phantasticum haberet, idèò ne cum ipsis confundamur, vel convenire videamur, negamus Christum fuisse factum, creaturam, impassibilem, observantes regulam primam sumularum præjectam supra n. 3.

DUBIUM II.

QUISNAM FUERIT TERMINUS PRÆdestinationis Christi?

7 **T**erminus prædestinationis est id ad quod subjectum prædestinatur, cujusmodi est gloria respectu nostræ prædestinationis. Supponimus, terminum qui esse compositum *Christus* modo infra dubio sequenti referendo. Et de termino quo formali, seu specificativo sciscitatur. ¶ Quinque numerantur termini, de quibus, quis sit, inter AA. dubitatur, scilicèt, humanitas Christi; sed hanc expressè excludit D. Thom. 3. p. q. 24. art. 2. ad 3. quia, inquit, magis proprium est, quòd homo Christus prædestinetur ad esse Filium Dei, quàm quòd Filius Dei prædestinetur ut sit homo, vel ad humanitatem. Et est ratio: quia prædestinatio est gratia; Filio autem Dei quænam adveniat gratia, ex quo prædestinetur ad humanita-

tem? Ergo hæc non est terminus.

¶ Alter, quem assignant, terminus est unio hypostatica; sed neque hæc est admittenda: quia non terminus est prædestinationis, sed applicatio termini ad subjectum prædestinatum. ¶ Alter terminus est manifestatio filiationis naturalis, seu virtutis miraculorum. Hunc etiam excludit D. Thom. laudatus art. 1. dicens: *Sed sic non propriè prædestinatio accipitur*. Ratio est: Hæc manifestatio est quid consequens, & quasi accessorium Filiationi Dei; sed inter duos terminos à prædestinatione intentos ille est præferendus, cui consequens accidit: ergo potiori titulo filiatio, quàm illius manifestatio erit terminus. Præterquamquòd terminus prædestinationis debet esse gratia soli Christo data, manifestatio verò filiationis, & virtus miraculosa aliis etiam convenit à Christo. Quibus suppositis, litigium inter partes, ex una gloriam essentialem Christi, & ex alia filiationem Dei naturalem, totum, vel præcipuum est; licèt de aliis non nihil tangemus.

NOSTRA RESOLUTIO.

8 **T**erminus per se primò intentus in prædestinatione Christi est filiatio naturalis, non autem gloria ejus essentialis. Sic communiter Theologi, etiam nobis extranei, contra Scotum, Durand. & alios, quibus opus est adhereant omnes illi, qui primas tribuunt gratiæ habituali tam in esse entis, quàm

in

in esse beneficii. Prob. conclusio quoad primam partem ex illo ad Rom. jam præmissa: *Qui prædestinatus est Filius Dei in virtute*, id est, ut inquit D. Aug. lib. de Prædest. Sanct. c. 15. *Ut qui futurus erat secundum carnem Filius David, esset tamen in virtute Filius Dei.* Quid clarius? ¶ Confirmatur ex D. Thom. 3. p. q. 24. art. 3. *Ipse enim (Christus) prædestinatus est ad hoc (intende) quod esset Filius Dei naturalis: Nos autem prædestinamur ad filiationem adoptivam, quæ est participata similitudo filiationis naturalis.* Per hanc autem nostram filiationem adoptivam, ne solam intelligas gratiam habituales, quæ filiatio adoptiva est imperfecta, sed gloriam, quæ perfecta est, ut ipse docet Angelicus Doct. ad Ephes. c. 1.

9 Prob. ratione: Ille est terminus prædestinationis Christi, ad quem ista respicit primò, & principaliter habendum; sed hic alius non est, quàm filiatio naturalis Dei. Hæc minor probr. terminus primò, & principaliter respectus in Christi prædestinatione est ille, ad quem omnes alii ut primò intentum diriguntur; sed talis est filiatio dicta. Prob. hæc: si aliquis non dirigeretur ad filiationem ut primò intentam, essent gratia habitualis, vel gloria essentialis; sed hoc nequit admitti. Prob. hæc. Id, quod est minus in aliqua linea, ordinatur ad illud, quod in eadem majus est; in linea autem filiationis sic se habent gratia, gloria, & filiatio naturalis, quòd duæ primæ sunt filiationes adoptivæ, & participatio-

nes filiationis naturalis: ergo hæc est illis præstantior: ergo non hæc ad illas, sed illæ ad hanc ordinari debent, ut principaliter præintendant: ergo ipsa, non ipsæ, erit terminus formalis prædestinationis.

¶ Dices, falso niti fundamento rationem: quia in Christo non datur filiatio adoptiva. Nitida responsio! Sed en facilis distinctio: non datur filiatio adoptiva formalis, conc; æquivalens, vel fundamentalis, nego ant. Quantum est ex se gratia, & gloria sunt filiatio, vel fundant filiationem adoptivam, nisi obstat, ut in Christo, filiatio naturalis, quæ excellentior est; semper tamen ordinantur ad hanc ut superiorem, suntque participationes naturæ divinæ, ratione cujus Christus est Filius Dei naturalis. Ex his

10 Prob. jam secunda pars conclusionis; nam gratia, & gloria non sunt in prædestinatione Christi terminus per se primò intentus, sed quinimò sunt ad filiationem naturalem ordinatæ, ut ex dictis constat; sed est contra rationem termini primarii intenti, quòd ad aliud ordinetur: ergo gratia, & gloria non terminant primario prædestinationem Christi. ¶ Augetur ratio: Prædestinationatio Christi difert specie à nostra prædestinatione: sunt etenim utriusque termini specificativi distincti, idque constat ex D. Thom. 3. p. q. 24. art. 3. ad 3. Sed nostra prædestinationatio habet terminum in gratia inchoativè, & in gloria completivè: ergo alius debet assignari terminus prædestinationis Christi, qui non

apparet, nisi filiatio naturalis.

ADVERSA OPINIO.

II **O**bs. I. Hæc propositio est vera: *Deus factus est homo*; hæc verò falsa: *Homo factus est Deus*, & ideò dixit Damascenus lib. 3. c. 2. *Non hominem deificatum dicimus, sed Deum humanatum.* Ex quo sequitur, quòd terminus hujus factionis erat humanitas: ergo ad illam ut ad terminum ordinabatur Incarnatio, & consequenter prædestinatio. Fatemur veritatem, & falsitatem dictarum propositionum, & distinguimus sequelam ex illis: Terminus hujus factionis erat humanitas ultimatè, negò; vitaliter, conc. sequelam: quia taliter factio ordinata est ad humanitatem per providentiam communem omni creaturæ, quòd rursus hæc ipsa humanitas ordinaretur imperativè ad esse Filium Dei per providentiam particularem prædestinativam.

12 Obs. 2. D. Thomam in 3. dist. 10. q. 3. art. unic. quæstiunc. 1. ubi ait, quòd, quia *unio ad Deum in persona convenit humanitati, potest dici prædestinata ad unionem personalem.* Et ibidem ad 1. ait: *Prædestinatio Christi primum effectum habet ipsam unionem::: Filiatio non est primus effectus prædestinationis, sed consequitur ad unionem.* Ecce unionem humanitati in ratione termini prælatam, imò & filiationi præpositam: quia est, inquit, primus effectus prædestinationis: ergo. resp. in primis, humanitatem non

esse prædestinatam ut quod ad unionem, sed ut quo, sicut suo infrà dicemus loco. Deindè dicimus, D. Thom. & quemcumque S. Patrem ponentem prædestinationem Christi directam ad unionem, non loqui de hac formaliter sumpta, sed terminativè accepta, hoc est, de termino illius, scilicèt filiatione naturali, ad quem ipsa unio tendit possidendum; si verò de unione loquantur formaliter accepta, non ipsam intendunt esse terminum principaliter intentum, sed primò executioni mandatum.

13 Obs. 3. Unio hypostatica perfectior est visione beatifica: ergo sicut ista est terminus nostræ prædestinationis, etiam illa Christi. Dist. ant. perfectior est, & ultimior, nego; perfectior, sed terminabilior, conc. ant. & nego conseq. Non quia unio hypostatica sit perfectior visione, debet esse terminus: nam termini ratio sumitur à terminando, cumque unio hypostatica non terminet processum hujus mysterii, sed quin potiùs ad ipsum tendat terminandum, ideò nequit dici terminus, sed via, & tendentia ad illum. Contrarium fit in nostra gratia, quæ in gloria, & per gloriam terminatur.

14 Obs. 4. Visio beata, seu gloria est terminus prædestinationis Christi: ergo non filiatio. Ant. prob. Gloria est ultima beatitudo, propter quam omnia appetuntur: ergo omnia diriguntur ad illam. Ant. prob. Ideò in Christo non essent omnia appetibilia propter gloriam: quia

quia filiatio est præstantior quàm gloria; sed hæc ratio non valet. Prob. gratia nostra præstantior est, quàm visio nostra; & tamen appetitur propter gloriam: ergo non valet dicta ratio.

Concessis, & negatis, prout jacent, prioribus præmissis, dist. min. ultimi syllogismi: gratia appetitur nostra propter gloriam seu visionem, solitariè seu abstractivè sumptam, nego; propter visionem concretivè acceptam, conc. min. & nego conseq. Fatemur, gratiam nostram excedere visionem secundùm se sumptam, sicut substantia operationem suam; sed sicut ista ordinatur ad operationem, non ut ad perfectiorem terminum, sed ad perficiendum se per ipsam, quod est ordinari ipsam imperfectam ad se ipsam perfectiorem, sic etiam gratia nostra ordinatur ad visionem, ut per hanc ipsa perficiatur, & consumetur, quod est ordinari gratiam vialem ad gratiam consumatam: ergo ratio ex paritate nihil probat. Sed replicabis, &

15 Obf. 5. Quod est ultimum in executione, est primum in intentione; sed gloria Christi essentialis est posterior in executione, quàm filiatio: ergo non hæc, sed illa debet esse terminus à Deo præintensus. Nego ant. universaliter intellectum: quia substantia est principaliter intenta in generatione substantiali, & tamen sunt dispositiones consequentes, quæ ultimò, & post eam executioni mandantur. Idem videlicet in gloria nostra, quæ primò

intenta est, & tamen non est quæ ultimò ponitur in re, sed dotes corporis, quæ intenduntur secundariò: ergo poterit filiatio naturalis Christi primò intendi, & tamen priorem esse in executione, quàm ejus essentialis gloria.

16 Obf. 6. Terminus formalis, præstantior, & appetibilior debet esse; sed talis non est filiatio naturalis Dei: ergo. Prob. minor: id est appetibilius & præstantius, quod est convenientius; sed convenientior est gloria essentialis, sine qua infelix est homo ad eam natus, quàm unio hypostatica, sine qua multi, imò omnes Beati præter Christum sunt felices: ergo tenet negata minor. Aliter: Illud est melius, & nobilius, cuius oppositum est pejus, & vilius; sed oppositum gratiæ, scilicet peccatum, vel privatio illius quid pejus est, ac vilius, quàm privatio unionis hypostaticæ: quia sine hac multi sunt felices, & nullus sine gratia: ergo hæc est appetibilior, ad quam ut ad terminum prædestinationis cætera debent ordinari.

17 Hoc argumentum solùm probat, quòd gratia, & gloria sunt magis debitæ, magisve necessariae, quàm unio hypostatica, non verò præstantiores. Resp. ergo distinguendo min. secundi syllogismi: gloria, & similiter gratia est convenientior, hoc est, magis necessaria, & debita, conc; est convenientior, hoc est præstantior, nego minorem, & conseq.

Nec

Nec quòd aliquid sit appetibilius probat majorem perfectionem absolute, sed respectivè ad subjecta: Perfectius enim est aurum, quàm frustum panis, & tamen hoc respectu aliquorum, famem qui patiuntur urgentem, convenientius, & utilius est auro, imò appetibilius respectivè ad illud subjectum in tali constitutum necessitate, non verò appetibilius simpliciter, & absolute. Sic est gratia, & gloria respectu nostri, quibus impossibilis est unio hypostatica; respectu verò Christi præstantior, & appetibilior est filiatio naturalis.

Ex hoc patet ad aliam objectionis positionem, cujus majori concessa, dist. min. Oppositum gratiæ est pejus, quàm oppositum unionis hypostaticæ: quia excludit majus bonum, nego; quia excludit bonum magis debitum, magisve necessarium, conc. min. & consequ. Exemplum habes hujus doctrinæ in calore, & luce, quæ bona, & utilia sunt vitæ hominis, & quidem magis bonus, & utilior calor, quàm lux: quia sine luce potest vivere, non sine calore, & tamen lux præstantior est calore, & consequenter oppositum lucis privat hominem majori bono, quàm oppositum caloris, non verò bono magis debito, & necessario. Sic ergo in præsentī privatio unionis hypostaticæ opponitur majori bono, non verò magis debito, quàm privatio gratiæ, & gloriæ; hoc autem solum probat majorem bonitatem respectivè, &

secundum quid in gratia, & gloria, non verò majorem absolute & simpliciter.

DUBIUM III.

QUODNAM SIT SUBJECTUM IN PRÆ-
destinatione Christi.

18 **A** Gredimur quæstionem discutiendam, circa quam acuminare oportet ingenia, ut graciles scisuræ, quas in exilibus, & methaphisicis conceptibus aculeati Auctorum genij quilibet pro suo captu subtiliter eliciunt, feliciter exenterentur, caleantur, detegantur. Alij enim suadere connantur subjectum prædestinationis Christi esse hunc ut possibilem. Sic plures Thomistæ, & Theologi moderni. Sed hæc sententia non nobis arridet, tum, quia nequit esse subjectum filiationis Dei illud, quod non existit, quandò filiatio existit; atqui quandò hæc existit, Christus ut possibile non existit: ergo hic non est sic sumptus illius subjectum; Tum, quia ideò Christus ut existens non esset subjectum filiationis: quia dum existit, ipsemet est Filius naturalis, & nemo dicitur subjectum illius, quod ipse est, vel cum ipso ipsum constituens essentialiter est; sed hoc inconveniens idem est in adversa sententia deglutiendum: quia etiam Christus ut possibile est possibile Filius Dei, & consequenter erit subjectum sui ipsius possibiliter, er-

go si hoc non inconvenit, nec primum.

19 Hud minús delicatè scindit, & præcindit hoc subjectum Cajetanus in 3. p. q. 24. art. 1. §. *secunda autem conditio*: ait enim, Christum ùt incarnatum Incarnatione præcendente ab Incarnatione facta, vel ficta, vel hæretica, esse subjectum prædestinationis; ipsum verò ùt incarnatum incarnatione defactò facta, quam Catholici fatemur, esse terminum illius. Sed quis non videat hanc subtilissimam reflexionem potiùs in subtilissimi ejus ingenij laudem collimare, quàm in veræ sententiæ scopum rectè tendere? Ideò ergo hanc sententiam tum ejus conthomistæ, tum & Antythomistæ communiter, jureque rejiciunt: quia Christus sub illo conceptu communi præcissus est impossibilis: ergo si ùt possibili denegavimus esse subjectum filiationis, , quantò magis ùt impossibili? Ant. prob. Impossibilis est ille conceptus, cujus contractiva membra repugnant, ùt patet, si fingeremus animal commune animali vero, & ficto; sed hoc facit sententia Cajetani, dum Christum præcindit à vera, ficta, vel hæretica Incarnatione: quia impossibile est, quòd per has ultimas contrahatur: ergo tenet ant.

20 Alio non absimili modo cavillatur P. Suarez circa hanc obnoxiam cavillationibus materiam, dicens cum alijs suis sequacibus, subjectum prædestinationis Christi esse hunc hominem compositum

ex humanitate singulari, & subsistentia vaga, præcendente à creata, & divina, & ab hac vel illa divina. ¶ Imitatur Suarium Pater Vazquez, qui disput. 90. num. 21. tenet contra commune Thomistarum, quòd hic homo dicens hanc humanitatem Christi in recto, connotando suppositum vagè sumptum, præcendensque à creato, & increato, est subjectum prædestinationis Christi. Sed hi modi discurrendi ex hucusque dictis sufficienter rejecti manent, atque expulsi. ¶ Haud melior est modus opinandi Cornelij, qui ad Rom. 1. ait, hunc hominem, designando Christum prout concernit existentiam, esse subjectum prædestinationis ad subsistendum subsistentia divina, & consequenter ad esse Filium Dei: nam hic homo supponit pro supposito seu persona; quomodò ergo erit subjectum illius, quod ipse est, nec prædestinabitur ad id, quod jam possidet in se?

21 Alij aliter opinantur dicentes Christum sub expressione subsistentis esse subjectum prædestinationis ad esse Filium Dei: cui discurrendi modo nonnihil suffragatur Illust. Godoy disp. 55. à n. 104. Sed nec hic subsistere potest: quia expressio subsistentis non debet esse vaga; quia est hujus hominis; si autem particularis, non absoluta: ergo relativa, quæ explicatur per filiationem: ergo filius erit subjectum filiationis, quod absit vel proferre. ¶ Alij tenent, Christum

ut

ut in via, seu in fieri esse subjectum suæ prædestinationis, ipsumque in facto esse terminum illius. Sed contra: Tum, quia status viæ destruitur per factum esse rei: ergo adveniente filiatione, deficeret subjectum illius: quo quid absurdus! Tum, quia Petrus v. g. prout in fieri, non est, nec potest subjectum sui ipsius prout in facto esse: ergo nec Christus prout in fieri &c. His rejectis opinandi modis, statuitur

NOSTRA CONCLUSIO.

22 **S**ubjectum prædestinationis in Christo est ipse Christus, ut subsistens in natura humana; terminus verò juxta dicta dub. ant. est Filius Dei, ut subsistens in natura divina. Sic communiter Thomistæ cum D. Thom. qui super illa verba ad Rom. 1. *De Filio suo, qui factus est ei ex semine David secundum carnem, qui prædestinatus est Filius Dei in virtute.* Sic ait Iect. 3. *Prædestinatio potest attribui Personæ Christi, secundum quod subsistit in natura humana (ecce subjectum) licet non attribuatür ei, secundum quod subsistit in divina. Unde & Apost. Prius Filium Dei incarnatum præmiserat: secundum quod factus est ex semine David secundum carnem. Et sic à Filio Dei, explicando Incarnationis mysterium, descendit ad carnem: & à carne, secundum prædestinationem, ascendit ad Filium Dei. Expressius, si fas est dicere, loquitur 3. p. q. 24 art. 1. ad 2. Unde cum dixisset Ap. Factus est ei ex*

semine David secundum carnem, subiunxit: Qui prædestinatus est Filius Dei in virtute. Ut daret intelligere, quod secundum hoc, quod est factus ex semine David secundum carnem, est prædestinatus Filius Dei in virtute. Id ipsum docet D. Aug. supra num. 8. laudatus in eundem locum Apost. inquiens: Ut qui futurus erat secundum carnem Filius David, esset tamen in virtute Filius Dei: ergo juxta Apost. & DD. Aug. & Thom. nostra est vera resolutio.

23 Prob. 2. ratione 1. Quia subjectum prædestinationis Christi nullum est ex assignatis in præludio ad conclusionem, ut ex impugnatione vincitur eorum; sed aliud non restat verosimilius apponendum, quam à nobis in præfenti expositum; hoc ergo omnibus erit præsignandum. ¶ Prob. 2. Illud est subjectum prædestinationis Christi, cui per se primò, & immediatè applicatur per modum gratiæ filiationis Dei naturalis; sed hæc gratia non potest soli applicari humanitati, quippèquæ filia sola non potest esse; nec naturæ divinæ: cui non est gratia, quod semper habuit identificatum, & sibi debitum ab æterno; nec demum Personæ divinæ, ut subsistenti in divina natura, ob identicam rationem. Cui ergo? ipsi utique divinæ Personæ, ut subsistenti in natura humana. Appositè D. Thom. in Apost. laudatum: *Quamvis ipsa Persona Christi semper fuerit Filius Dei, tamen non semper fuit, ut existens in natura humana esset Filius Dei, sed hoc est inef-*
fabi-

fabilis gratia. Ubi expressè attribuit Christo, ut existenti in natura humana, gratiam filiationis naturalis Dei: ergo ipse sic sumptus est subiectum hujus.

24 Prob. 3. Præcludendo ad-versariorum communiore aditus; & primum sic: Idèd nostra resolutio non stare: quia inter subiectum *quod* prædestinationis, & terminum *qui* prædestinatum, opus est distinctione reali, qualem non videmus in præsentem: est enim utrumque Christus, seu Persona divina; atqui hæc realis distinctio non est opus, sed sufficit virtualis inter utrumque, & realis inter subiectum *quo*, & terminum *quo*, quæ verè dantur & defactò: ergo præcluditur hic aditus. Prob. & simul explicatur minor: Etenim ex una parte suppositum divinum, ut terminans naturam divinam, distinguitur virtualiter à se ipso, ut terminante naturam humanam: sub diversa enim ratione eas terminat, quod sufficit, ut aliqualem distinctionem virtuales in eum refundant, ut patet in eadem re diversas terminante potentias, vel motus. Ex alia parte distinctio realis non est necessaria, ut videre est in motu locali, cujus subiectum *quod*, & terminus *qui* est realiter idem: & in Corpore Christi existente in Eucharistia, ubi respectu actionis conversivæ subiectum *quod*, & terminus *qui* ipse est Christus. Deindè subiectum *quo*, scilicèt humanitas, & terminus *quo*, scilicèt filiatio, realiter distinguuntur: ergo datur inter subiecta, & terminos sufficiens dis-

tinctio, ut verificetur nostra resolutio.

25 Secundum sic: Idèd nostra resolutio non stare: quia subiectum *quod* à nobis assignatum, scilicèt, suppositum ut subsistens in natura humana non præcedit terminum *qui*, scilicèt, se ipsum ut subsistens in natura divina; sed sufficit ad hoc præcedentia virtualis, & hæc datur: ergo cessat inconveniens. Prob. minor quoad secundam partem ex D. Thom. in 3. dist. 10. q. 3. art. 11. quæstionc. 1. ad 5. *Dicendum, quòd licèt homo non præintelligatur ad Filium Dei ratione suppositi, præintelligitur ratione naturæ humanæ.* Quid clarius? Ergo datur præcedentia præintelligentiæ, vel virtualis inter subiectum assignatum *quod*, & terminum *qui* prædestinationis Christi. Quòd autem hæc sufficiat (quæ est prima pars minoris) patet in exemplis suprâ tactis ex motu, & præsentia sacramentali desumptis. Undè dixit D. Aug. Serm. de Nativit. Domini: *Deus factus est homo, ut homo fieret Deus*: quasi priùs fuerit homo, quàm iste homo esset Deus. Et Apost. ad Philip. 2. Priùs dixit de Christo: *Semetipsum exinanivit formam servi accipiens*, quàm quòd *Deus exaltavit illum*: quia priùs fuit homo humilis, quàm quòd iste homo fieret Deus excelsus.

SENTENTIA OPPOSITA

26 **D**efenditur ab AA. relat. à n. 18. usque ad 21. pro quibus obs. 1. Esse Filium Dei

Dei est gratia singularis, & gratia super omnem gratiam; sed hæc supposito divino ut subsistenti in natura humana non convenit ut gratia, sed ut quid naturaliter debitum, & necessariò adjudicatum, quippe quod non potest ei deficere: ergo ipsum sic sumptum non est subjectum hujus gratiæ. Respondet D. Thom. 3. p. q. 24. art. 1. ad 2. sic: *Quamvis enim sit naturale illi Persona secundum se considerata, quod sit Filius Dei in virtute, non tamen est ei naturale secundum humanam naturam, secundum quam hoc sibi convenit per gratiam unionis.* Vide aliam, meliùs dicam, identicam responzionem ipsius supra n. 23. hujus dubii; quibus nihil, quod non superfit, adendum esse videtur. Sed replicabis, &

27 Obs. 2. Esse Filium Dei naturalem non minus connectitur cum Verbo divino, ut subsistenti in natura humana, quam esse filium Dei adoptivum (in nobis) cum gratia habituali; sed supposita gratia habituali, non gratiosè, sed indispensabiliter, & naturaliter subsequitur filiatio adoptiva: ergo pariter &c. ¶ Confirmatur: magis debetur Christo filiatio naturalis, quam alteri subjecto sua connaturalia prædicata debentur; sed nullum subjectum potest prædestinari ad sua connaturalia: quia non sunt gratiosa, sed sibi naturaliter debita: ergo idem de filiatione naturali Dei. Major prob. quia Christo essentialiter debetur esse Filium Dei; prædicata verò solùm connaturaliter subjecto: ergo magis debetur &c.

28 Resp. dist. maj. Esse Filium Dei non minus connectitur cum Verbo, ut subsistenti in natura humana, secundum omnem partem, nego; secundum aliquam, conc. maj. & dist. min. indispensabiliter subsequitur filiatio adoptiva ad gratiam secundum omnem sui partem, seu abstractivè sumptam, conc; ad illam concretivè acceptam ad subjectum, nego min. & conseq. Comparatio argumenti non rectè fit, & ideò non probat: debet ergo fieri inter subjectum gratiosum (& non solam gratiam) & Christum, quo pacto idem utrobique verificatur: nam sicut Christo secundum partem suppositi filiatio non est gratia, sed debitum; secundum verò humanitatem est gratia non debita, sic etiam subjecto habenti gratiam habitualement, secundum partem gratiæ debetur filiatio, & sic filiatio gratia non est; secundum verò partem subjecti, nedum gratia, verum & filiatio gratia est: quia utrumque advenit ipsi ex gratia, non ex debito. ¶ Similiter ad confirmationem dist. maj: magis debetur Christo filiatio, secundum unam partem, hoc est, ratione suppositi, conc; secundum aliam, hoc est humanitatem, nego maj. conc. min. & dist. conf: Idem dicendum de filiatione respectu partis suppositi, conc; respectu partis naturæ humanæ, nego conf. Per hoc patet ad probationem majoris, nec ampliori opus est explicatione solutionis.

29 Obs. 3. (& erit replica contra immèdiatè dicta) Filiatio natu-

ralis Dei non debetur Christo ratione humanitatis, sed ratione suppositi divini; sed respectu hujus non est gratia sed debitum: ergo nec respectu alterius partis. Dist. maj. filiatio non debetur Christo ratione humanitatis, sub ratione, vel denominatione filiationis, conc; sub ratione, vel denominatione gratiæ, nego maj: & concessa min. nego consequ. Verum est, quod filiatio debetur Christo ratione suppositi divini; cæterum hæc filiatio, quæ respectu suppositi est debita, respectu humanitatis est gratia, ita ut eadem filiatio sub ratione filiationis soli supposito conveniat; sub ratione verò gratiæ solam denominet humanitatem affectam gratia. Appositè D. Thom. in 3. dist. 10. q. 1. quæstiunc. 1. ad 2. *Quamvis gratia unionis faciat hominem Deum (seu filium Dei) non tamen ad idem refertur gratia unionis, & esse Deum : nam esse Deum (seu Filium Dei) convenit huic homini ratione Personæ ; gratia autem fit ratione nature.*

30 Obs. 4. Christus, ut subsistens in natura humana, includit in se essentialitè filiationem Dei naturalem: est enim secunda Persona Sanctissimæ Trinitatis, quæ Filius est: ergo non potest esse subjectum filiationis, neque ista ipsi advenire ut gratia. Dist. ant. Includit filiationem sub expressa ratione filiationis, nego; sub expressione subsistentiæ terminantis naturam humanam, conc. ant. & nego consequ. Solutio patet ex dictis.

¶ Sed replicabis: Subjectum

hujus gratiæ debet ipsam aliquatenus præcedere; sed Filius Dei sub expressione terminantis naturam humanam non præcedit se sub expressione filiationis, vel Filii Dei: quia implicat, quod aliquid præcedat id per quod constituitur, & filiatio naturalis est id per quod constituitur Christus in ratione Personæ terminantis naturam humanam: ergo implicat, quod eam præcedat. Dist. maj. debet præcedere realiter, nego; intentionaliter, conc. maj. & distincta similiter min. disting. iterum min. imbibitæ probationis: filiatio naturalis est id, per quod constituitur Christus in ratione Personæ terminantis naturam humanam, filiatio sub expressa ratione filiationis, nego; sub expressione subsistentiæ terminantis ipsam, conc. imbibitam, & nego consequ. Licet subsistentia Verbi sit formalissimè filiatio Dei, terminetque utramque naturam divinam, & humanam; attamen prout terminat hanc, non explicat conceptum filiationis, sed prout connotat divinam. Undè relinquitur locus, ut Persona Christi, prout connotat humanam, sit quasi subjectum ipsiusmet prout connotat divinam, sitque ipsum sub hac ratione gratis sibi donata sub altera ratione, ad quod sufficit præcedentia rationis, ut diximus n. 25.

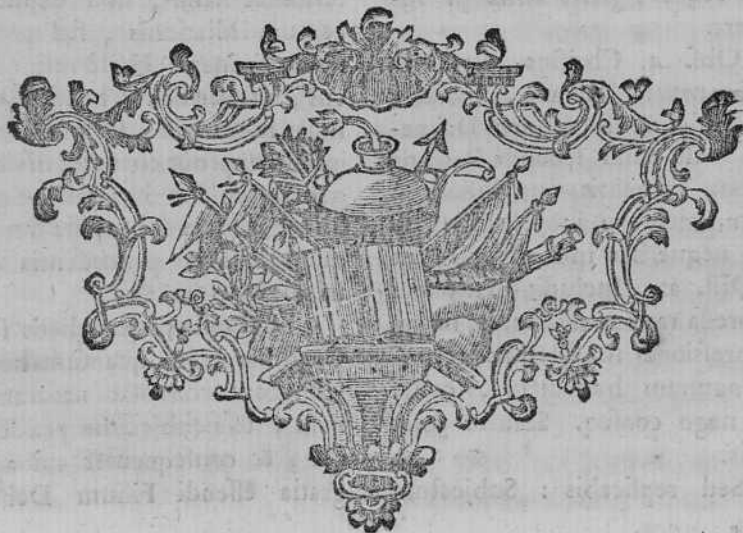
31 Obs. 5. Ex dictis sequitur, Christum, in quantum homo est, vel prout connotat naturam humanam, esse subjectum prædestinationis, & consequenter cui applicatur gratia essendi Filium Dei: ergo crit

erit verum dicere, quòd in quantum homo est Filius Dei; sed hoc nequit dici: aliàs posset etiam dici, quòd in quantum homo est Deus, quod reprobant ratio, & D. Thom. 3. p. q. 16. art. 11. Ergo & primum reprobandum est. Argumentum fallax, & captiosum est: confundit enim hoc quod est esse aliquid, cum hoc quod est esse, cui convenit aliquid. Fatemur; quòd in quantum homini, seu ratione humanitatis convenit Christo filiationis gratia, seu esse Filium, non tamen in quantum homo est Filius Dei.

En exempla: substantiæ ut quanta est, seu ratione quantitatis convenit esse albam, v. g. ergo in quantum quanta est alba, mala consequentia. Aliud: Petrus ut viator est prædestinatus ad beatitudinem: ergo ut viator est beatus, neutiquàm. Similiter ergo non

licebit inferri ex hac: Christo ut homini, seu ratione humanitatis convenit gratia filiationis, vel esse Filium, hæc: ergo in quantum homo, seu ratione humanitatis est Filius Dei. Et ratio est, quia hoc ultimum indicat identitatem harum expressionum Deus, & Homo, quæ falsa est, primum verò solùm innuit adventitiam, & gratiosam applicationem expressionis Filii Dei ad expressionem Christi ut hominis, quæ verissima quidem est.

Alia innumera omittimus argumenta, meliùs dicamus, cavilosa tentamenta, quæ minus pariunt lucis, quàm confusionis, & obnubilationis Neophitorum mentium: præter id temporis quod in ipsis insumeretur tentandis, atque discutendis non sine querela, & præjudicio utiliorum disceptationum, quæ ab his vacemus, clamitant, ut & aliis vacare quamprimum properemus.

TRACTATUS XI.

DE BEATISSIMA VIRGINE , ET MATRE DEI M A R I A.

DE Beatissima Virgine Maria , quæ Mater Dei , & Angelorum est Regina , quæ minor illo , major autem horum : & ideo quasi media inter illos , & illum intermicat dignitate : tractatum præter morem instituimus Scholasticorum ; secus verò præter exemplum D. Thom. qui in 3. p. à q. 27. ad usque 33. per unde viginti articulos luculenter , mirificèque , quantum humano captui fas est , hanc absolvit materiam. Ea propter , cum nos (prætermissio hoc iucundissimo argumento , tantæque Proto-Parenti nostræ jure optimo debito) aliud de Angelis jam jam disceptare intenderimus , ecce illorum serenissima Regina obvia nobis occurrit, quasi æmula interceptans cursum huiusce nostri opusculi, nisi priùs de ipsa, quàm de ipsis Theologum agamus , atque scholasticum tractatum instituamus pro nostra iuventute triennialiter legendum.

Libenter consentimus , & ardentè agredimur hocce obsequiolum dignissimæ , & dilectissimæ Matri nostræ consecrandum , cui , nedum nomenclaturam, tutelam, sacrumque debemus velamentum, verùm & lucem, ducemque fore speramus, ne in alto mari Mariæ , ejusque gratiarum immenso pelago quasata nostræ mentis pupella undis mergatur, findatur , obruatur. Ave ergo maris stella , Dei Mater alma, exurge in adjutorium nobis , iter para tutum , gressus nos-

tros dirige, nostras tenebras excute, ut in tui laudem, gloriam, & honorem aliquid promamus, quo te nos Carmelides almam parentem significemus nostram esse, & nos tui filios de tanta felicitate in æternum esse congloriamur. Faxis, ò utinam!

DISPUTATIO PRIMA

DE B. M. VIRGINIS IN HUNC MUNDUM INGRESSU.

IN triplici gradu, vel statu nobis se objicit contemplanda Virgo Maria, scilicet, in ingressu, in progressu, & in egressu; nempe in principio, medio, & fine suæ felicissimæ viæ, & vitæ; quibus tres dicamus in tribus disputationibus partes, quæ rursus in varia membra, sive dubia pro clariori luce dissectabimus: quorum sit

DUBIUM I.

AN B. V. MARIA IN GRATIA FUERIT
concepta, immunisque à peccato
originali?

I *M*ultifariam, multisque modis olim Deus loquens, vel permittens loqui Patribus Ecclesiæ de purissima suæ Matris Conceptione, vidimus eos timentes hinc, amantes inde; & de ea, tum cautè, tum ardentè fuisse loquutos: nam reverentia ad illa verba Apostoli, sæpè sapius in hac quæstione repetita ex ad Rom. cap. 5. (præter alia inferius exponenda) *per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors; & ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt;* timorem incutiebat ingentem, ne fidei ipsis debita contraherent: & hac de causa negandum non est, imò planè, &

sincerè confitendum, ipsos ut in plurimum hoc immunitatis privilegium expressè si non negasse, oppidò saltim circa affirmationem trepidasse, vel in negationem illius inclinasse. Ex alia parte ardens amor, & Deiparæ devotio eos, excusso infidelitatis timore, talia, tamque preclara super ejus immaculatæ Conceptionis concessione compulsi producere, ut in hanc partem videantur declinare, vel eam etiam confiteri: aut etiam absolutè proferre, ut ex infra dicendis apparebit. Verè contigit Patribus, & Doctoribus antiquis id ipsum, quod Jacob dixisse, narrat Genesis caput 28. & de se ipsa in sui Dedicatione personat Ecclesia: *vere locus iste sanctus est, & ego nesciebam.* Verè enim locus, in quo Deus habiturus erat, scilicet, Maria, Sanctus ab initio erat; at ipsi nesciebant, vel potius dubitabant, vel & fortè aliqui ne-

gabant timore tenti, ne in materia laborerentur fidei.

2 Sic contigit olim. Novissimè verò diebus istis locutus est nobis Deus super hoc mysterio in Filio suo, hoc est in hujus Vicario, vel Vicarijs, quos constituit hæredes universorum, quæ ad ejus Ecclesiæ regimen spectant: nam in primis Sixtus IV. qui ab anno 1471. rexerat Ecclesiam, in Extravag. cum præexcelsa de Reliq. ait: dignum, quin potius, debitum reputamus universos Christi fideles, ut omnipotenti Deo... de ipsius immaculata Virginis mira Conceptione gratias, & laudes referant, & institutas propterea in Ecclesia missas, & alia divina officia dicant, & intersint, indulgentijs, & penarum remissionibus invitari, &c. Deinde Paulus V. anno 1617. silentium imposuit sententiæ, quæ immunitati originali V. Mariæ refragatur; præcepitque, ne quisquam in posterum audeat in publicis concionibus, sectionibus, conclusionibus, & alijs quibuscumque actibus publicis asserere, quod eadem Beatissima Virgo fuerit concepta cum peccato originali. Gregorius itidem XV. id ipsum continuit anno 1622. extendens prohibitionem etiam ad privata scripta producenda. Sequutus est eos Alexander VII. qui in sua Constitutione, sollicitudo omnium Eccles. edita anno 1661. ubi confirmat præcedentes, additque veterem esse pietatem fidelium autumantium sic de Beatæ Virginis Conceptione sine originali peccato, atque in hoc sensu ejus Conceptionis festivitatem solemnem Ritu colentium. Et infrà ait, se velle in mutare fideles in possessione celebrandi Conceptionem, seu sanc-

tificationem V. Mariæ.

3 Demum Concilium Trident. sess. 5. loquendo de peccato originali, ait: declarat hæc ipsa S. Synodus non esse suæ intentionis comprehendere in hoc decreto, ubi de peccato originali agitur, Beatam, & Immaculatam Virginem Mariam, Deigenitricem; sed observandas esse constitutiones felicis recollectionis Sixti Papæ IV. sub penis in eis constitutionibus contentis, quas innovat. ¶ Et tamen sententiam contrariam immunitati Mariæ nec Concilium aliquod, nec Pontificum aliquis erroris nota multavit; sed quin potius severis penis, & censuris hi feriuntur, qui quamlibet ex his sententijs, sive affirmantem, sive negantem, ut hæreticam inurant; ut constat ex præiacta Constitut. Alexandri VII.

En tibi Christum Domini, hoc est, Vice Christum in terris, novissimis his diebus loquentem (non verò ex Cathedra, tamquam de fide definitentem) singulare Mariæ privilegium immunitatis, ab initio inclusive suæ vitæ iam possessum: ergo nihil mirum, quod Authores hujus temporis præter omnem formidinem verbis Scripturæ sacræ se objiciendi, hanc arripiant doctrinam, pro viribus tuendam, suadendam, prædicandam. Nec hoc est recentiores corrigere veteres Doctores, nec istos in suis doctrinis à via veritatis deviasse, sed hanc Deum tempore opportuno detegisse, vel etiam scientiam Sanctorum plures, & novas in contrarium rationes invenisse, & medijs illis auctam fuisse: ut enim scitè dixit D. Gregor. homil. 16. in Eccles. per incrementa temporum

crevit scientia spiritualium Patrum. His praelivatis, statuitur iam

NOSTRA CONCLUSIO.

4 **B**eatissima Virgo Maria fuit in gratia concepta à primo suæ Conceptionis instanti inclusive, exclusive verò ab omni vel umbra peccati originalis. Conclusionem hæc nedum devotionis ergo, vel solùm amoris gratia erga nostram, omniumque fidelium Matrem dilectissimam lætanter, & iucundissimè defendendam fuscipimus, sed ut revera ex Scriptura sacra deductam, ex Ecclesiæ fonte ehibitam, ex Conciliis desumptam, à Sanctissimis Pontificibus protectam, à S.S. Patribus edoctam, & à permultis rationibus, & paritatibus fulcitam, & convictam, ducimus præferendam. Probatur ergo 1.

EX SCRIPTURA SACRA.

5 **T**ota pulchra es, amica mea, & macula non est in te, de Maria Virgine juxta omnes Ecclesiæ Patres dicitur in Cant. 4. v. 7. *Tota*, inquit, idest, per totam ab initio vitam. Sic construit hunc locum doctissimus Idiota lib. 6. de Contemplatione Virginis, c. 2. ibi: *tota pulchra es, Virgo gloriosissima, non in parte, sed in toto; & macula peccati, sive mortalis, sive venialis, sive originalis non est in te, nec unquam fuit, nec erit.* Brevius id ipsum expressit D. Bernardin. Sen. tom. 1. serm. 52. *tota pulchra es, amica mea, & macula non est in te, scilicet, originalis culpa.* Quid pro nostra deli-

derabilius conclusione? ¶ Prob. 2. ex illo Eccli. 1. *ipse creavit illam in Spiritu Sancto*; quem locum de B. V. Maria absque indagine Patres attribuant immaculatæ Conceptioni; quasi creatio in Spiritu Sancto pugnet contradictoriè cum creatione, sive Conceptione in peccato. ¶ 3. Ex illo Cant. 2. 2. *Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias*, idest, exponunt PP. inter filias Adæ, quæ sunt animæ omnium ab ipso descendentium spina peccati originalis confixorum: sola amica mea, Sponsa mea, Mater mea, lilium venustissimum, albore gratiæ primitivæ candidatum, præservatur.

6 Quartò ex illo Genes. 3. v. 15. *inimicitias ponam inter te, & mulierem, & semen tuum, & semen illius.* Quæ verba incunctanter intelligunt AA. pro B. V. Maria prædicta, egregia illa, strenuaque Judith, de qua subjungit immediate: *ipsa conteret caput tuum*: Per semen serpentis intelligit B. Alcuinus, Ordinis Benedictini celeberrimus Scriptor, dictus Doctor deliciosus, quique Institutor fuit, Carolo Magno ordinante, celeberrimæ Academiæ Parisiensis, intelligit, inquam, *Interrog. 75. in gen. Originalis peccati primordium*; huic opponit, tamquam inimicum mortiferum, semen, sive primordia vitæ Mariæ: ergo fuit in ea gratia primordialis; nam peccato primordiali directe respondet, ut contrarium primordiale, gratia originalis, qua *adjuvavit* (ecce locum alium) *eam Deus manè diluculò*, hoc est, non solùm manè, sed summo manè (hoc innuit diluculò) quasi dicat, præservavit eam

eam à culpa, non solum manè, sed valdè manè, idest, incluso primo motu, seu primo instanti vitæ suæ; aliter enim, ut quid *ultra manè adderet valde diluculo?*

EX CONCILIIIS, & ECCLESIA.

7 **P**rob. 1. Ex Concilio Jerusalemitano, ab ipsis Apostolis, anno 44., vel, ut alij volunt. 49. celebrato, quodque refert Joannes Baptista Novato, per doctissimum Patrem Wenzl. Benedictinum laudatus tom. 2. de peccatis, p. 6. n. 95. in eo, inquit, sic per S.S. Apostolos in honorem Mariæ Virginis exclamatum est: *illa Virgo, illa Maria, illa Sancta in instanti suo Conceptionis fuit ab originali peccato præservata.* Ubi nota, non eos dixisse, ab instanti, sed in instanti, ut illud includerent, non illud excluderent.

¶ Prob. 2. ex Concilio Basiliens. quod in Decreto hanc materiam concernente sic sese explicuit: *doctrinam illam asserentem, gloriosissimam Virginem, Dei Genitricem Mariam nunquam actualiter subjuisse originali peccato, sed immunem fuisse, definimus, & declaramus.* Et licèt pro tunc temporis, in quo hoc edidit decretum, non esset legitimum Concilium, ut volunt aliqui, quia acephalum, hoc est, sine legitimo Præsidente, multis tamen ex titulis venerandum est, & præcipuè ex tot, tantorumque Doctorum sententijs in unum confluentium, asserendum, & tenendum præcipientium.

8 Prob. 3. ex Concilio Trid. supra laudato n. 3. quod noluit B. Mariam sub lapsu peccati origina-

lis comprehendere: ergo illam excepit; ita quidem, ut respectus ille ad legem generalem, per Apostolum in suis verbis promulgatam de peccato omnium in Adam, non nos urgeat, ut eam de fide teneamus; sed quin potius liceat nobis per ipsum Concilium contrarium sentire, & pro *mira Conceptione* B. Mariæ concessa *gratias Deo, & laudes referre*; hoc enim commendat Constitutio Sixti IV. quam innovat Concilium, ubi, ut tollatur de medio dubium, num de immunitate à labe originali à primo instanti loquatur? vocat, *miram Conceptionem*: si autem post primum instans fuerit Sancta Virgo Maria, quid mirum hoc foret, quod non de Joanne Baptista, & Jeremia sæpè legerimus? ergo mira in eo fuit, quod nullo instanti excluso, Sancta fuerit, sicut nullus Sanctus.

Undè SS. PP. qui interfuere huic Concilio, oppidò in hanc pijsissimam definiendam partem propendebant; omiserunt tamen, ne fortè fomes disidij in illis turbulentis temporibus, etiam inter Catholicos grassantis, plusquam decreveret, excandesceret. O! si hacce tempestate ipsi Patres, & cum ejs Augustinus, Ambrosius, Bernardus, Thomas, qui nobis objiciuntur à contrariis ut contrarij, in arenam hodiè descenderent, ut de hoc mysterio, excussa jam formidine infidentia contra præfata verba D. Pauli, sententiam, & iudicium pronuntiarent! Crediderim herclè, quòd aperto Marte pro Dei Matre sine labe concepta omnes, dempto nullo, decertarent.

9 Prob. 4. ex Summis Pontificibus, suprâ n. 2. relatis, Sixto IV. Paulo V. & Gregorio XV. qui hanc immunitatem B. Mariæ non solum aprobavere defendaendam; verum & illam voluere, in Ecclesia devote, & solemniter celebrandam: immò gratijs, & indulgentijs communiendam. ¶ Probat. 5. ex S.S. Patre Clem. XIII. qui novissimè diebus istis Litanis B. V. Mariæ hunc titulum honorificum adscripsit: MATER IMMACULATA, haud aliud per illum volens intellectum, quam à macula fuisse exortem originali; postquam enim pluries Sancta Virgo, & Mater purissima, & inviolata in illis invocatur, apponitur & IMMACULATA, quod vel nihil addit prioribus prærogativis: vel illam à macula originali inelamat immunem.

Prob. 6. ex ipso SS. Clem. qui ennixis precibus potentissimi Regis Hispaniarum, & Indiarum Caroli III. nuac temporis regnantis, & communi consensu omnium, qui comitiis Nationis Hispanæ in illius auspiciatissimo Regni exordio astiterunt, ubi generali plausu illam Advocatam, & Patronam sub titulo Immaculatæ conclamarunt, benignè annuens, festum Immaculatæ Conceptionis sub ritu primæ classis cum octava ab universo clero Seculari, & Regulari, quomodolibet exempto, etiam apud Indos existente, celebrari præcepit. Et undenam concessio hæc? Quia Sancta utcumque fuit à prima ætate? Parum est hoc, & conveniens alijs Sanctis: data fuit ergo, quia Sanc-

ta fuit à primo, & in primo instanti sui esse, quasi nullus.

10 Ex Ecclesia etiam prob. 1. quia ipsa in officio ad devotas ejusdem Caroli fuffas preces noviter concessio, & in Hispaniis recitando, expressè canit in oratione hanc immunitatem per hæc verba: *ut qui eam ab omni labe præservasti*; ubi nota verbum *præservasti*, quod innuit non precisè servare à malo jam contracto, sed præcavere à malo contrahendo, ut numquam effective contrahatur. ¶ Prob. 2. ex ipsa Ecclesia, quæ in prima lectione dicti officii B. Mariæ immunitati hæc applicat verba ex Eccl. 24. *ego ex ore Altissimi prodivi, primogenita ante omnem creaturam*: ergo (infero) ante Adam Maria jam concepta erat in mente divina: ergo etiam ante hujus prævisionem peccati originalis: ergo non comprehensa fuit sub lege communi contrahendi illud.

3. Ex ipsa, & in ipso officio, ubi hæc recitantur verba, nostræ resolutioni valdè accommodata: *factum est diluvium peccati super omnem terram; Arca verò Deifera elevata est in sublime, & ferebatur super aquas; aperti sunt omnes montes excelsi Sanctorum*: Quasi dicat: sicut sola Arca Noe exors fuit universalis, & funestæ submersionis, nullis etiam elevatiorum montium verticibus exceptis, ita sola arca fœderis Maria in diluvio peccati originalis, in quo omnes, nullis, vel etiam elevatissimis, sanctissimis montibus exceptis, submersi sunt, salvata est; quia fundamenta ejus, hoc est, fundum primordiale suæ vitæ, quod erat primum

num instans, super montes jacta sunt altioris sanctitatis. ¶ 4. Ibidem Ecclesia applicat Marianæ Conceptioni illud Pl. 45. *Sanctificavit tabernaculum suum Altissimus*. Quæ sanctificatio, si de communi justificatione cum expiatione à peccato intelligeretur, Deus nihil singulære suæ Matri, quod cuilibet de communi plebis (ut sic dicamus) Sancto non concesserit, concessisset. ¶ 5. In ipso officio hæc leguntur verba, ex D. Ambr. desumpta: *in qua nec nodus originalis, nec cortex actualis culpa fuit*. Nec valet dicere, non fuisse nodum originale, eo quòd sublatus fuit: quia id ipsum asserit de culpa actuali, quam tamen, certissimum est, Virginem nullam commisisse, quæ sublata fuerit.

EX S. S. PATRIBUS.

11 P Rob. 1. ex D. Andrea Apostolo, de quo citatus supra Uvenzl. n. 98. asserit, sententiam esse plurimum, quòd, cum vicinus esset morti, hæc verba produxerit: *Sicut primus Adam formatus est ex terra, antequam esset maledicta, ita secundus formatus est ex terra Virginea, nunquam maledicta*: ergo semper, etiam à primo instanti, Sancta, & Benedicta. ¶ 2. Ex S. Jacobo, qui, ut testatur Etsiphon ab ipso Authore laudatus, asseruit, *Mariam non tetigisse primum peccatum*. Id quod & alii Apostoli prædicarunt, ut testatur Julianus in Chronico n. 607.

3. Ex D. Aug. qui lib. de natura, & gratia, c. 36. ubi loquens de miseriis omnibus commu-

nibus, ait: *excepta Sancta Virgine Maria, de qua propter honorem Domini nullam prorsus, cum de peccato agitur, habere volo questionem*. ¶ Augustinum sequutus est Bernardus, qui ferm. 13. in Cœna Domini sic ait: *non est in Filiis hominum magnus, vel parvus, tanta præditus sanctitate, qui non in peccatis fuerit conceptus, præter Matrem immaculatam peccatorum non facientis, de qua, cum de peccato agitur, nullam prorsus volo habere questionem*. Ex quibus verbis ut minùs sequitur, ipsos non auctore resolvere, nec illos nobis esse contrarios, cum planè confiteantur, super hac re nolle contendere, vel disputare, & nihilominus tamen ipse Bernardus, dulcissimæ suæ lactantis Matris amore arreptus, non valuit se tenere, quin in sermone in Vigil. Nativitatis hæc resolutoria verba protulerit: *O Beata, sola inter mulieres benedicta, sola à generali maledictione libera! sed maledictio generalis super peccatum generale, & originale solum cecidit: ergo hoc juxta D. Bernardum Mariam intactam dereliquit*.

12 Prob. 4. Ex D. Bernardin. Senen. qui ferm. 49. post Pascha sic ait: *non est credendum, quòd ipse Filius Dei voluerit nasci ex Virgine, & sumere ejus carnem, qua esset maculata peccato originali*. Immo credendum est, quòd voluerit sumere carnem ex carne purissima, & quòd Mater ejus fuerit plus, quàm Eva, & Adam, qui creati sunt sine peccato originali. Non est, inquit, credendum; at verò, si verba Apostoli comprehenderent Mariam, credendum quidem esset: ergo non illam comprehendunt. ¶ 5. Ex S.

Cipriano serm. de Nativ. Christi, qui habetur in tr. de Card. Christi operibus: ibi: *Nec sustinebat justitia, ut illud vas electionis communibus laxaretur injuriis; quoniam plurimum à ceteris differens, natura communicabat, non culpa; sed inter communes injurias, communior, & generalior fuit injuria generalis: ergo hac Maria non communicavit, licet communicaret natura.* ¶ 6. Ex D. Hieron. simul & Ecclesia, quæ illum in 5. lectione officii Conceptionis laudat in his verbis: *quidquid in ea gestum est, totum puritas, & simplicitas, totum veritas, & gratia fuit; ::: & ideo immaculata, quia in nullo corrupta.* Nunc sic; sed primum, & principale, quod in ea factum est, ejus fuit humanitas: ergo hæc tota pura, simplex, vera, & gratiosa fuit; adeo ut, sicut dicitur Sap. 7. *nihil inquinatum in eam incurrit.* Confirmat hoc ipse S. Doct. lect. 6. ubi Mariam vocat, *hortus deliciarum: sicque conclusus, ut nesciat violari, neque corrumpi.*

13 Prob. 7. Ex Petro Canisio, lib. 5. de Deipara, c. 27. ubi adducit testimonium ex Albert. magn. lib. de Laud. Virg. sic dicente: *hec Virgo sola à communi illa regula excipitur: omnes in Adam peccaverunt. Et addit Salazar in suo opere de Conceptione, cap. 42. sæcul. 13. quæ sequuntur verba: ut autem huic testimonio fidem comparem, cui aliqui minus credunt, addo librum istum à me relictum Murcia in Bibliotheca Fratrum Minorum.* ¶ 8. Ex D. Ansel. lib. de Concept. Virg. c. 18. ubi sic ait: (& Ecclesia ex eo in 2. vesp.) *decebat, ut ea puritate, qua major sub Deo*

nequit intelligi, Virgo illa niteret. Et quidem, si maculata conciperetur, hoc non esset verum; posset enim immaculata concipi: quo in casu major esset, & nitidior intelligeretur. ¶ Prob. 9. Ex D. Ildephon. qui lib. contra disputant. de Virg. & parturition. B. Mariæ sic ait: *si ista peperit, (hoc est, cum dolore, & sordibus) Verbum Patris de carne peccati, quod absit, ut caro fieret, hominem assumpsit. Absit, inquit, quod caro Virginis caro esset peccati: per carnem autem peccati intelligit Caietan. in Apost. ad Rom. c. 8. carnem peccato infectam originali: ergo juxta D. Ildeph. peccatum hoc absit à carne Virg. Mariæ, & priori titulo ab illius anima.*

EX D. THOMA.

14 **Q**uanvis D. Thomam contrarium nobis habere videamur locis, & verbis infra referendis, ne verbis Apostoli, vel litteraliter contradiceret intellectis, & fortè timidum, ne deficeret à fide; habemus etiam illum alibi, & non utique semel, sæpè verò nobis amicum, & proximum adeò, ut expressior pro nobis esse nequeat. Prob. 1. ex D. Thoma, in 1. sent. dist. 44. q. 1. ar. 3. ad 3. ubi ait: *posse aliquid creatum reperiri, quo nihil purius esse possit in rebus creatis, si nulla contagione peccati infectum sit; & talis fuit puritas B. Virginis, quæ à peccato originali, & actuali immunis fuit: fuit tamen sub Deo, quantum fuit in potentia ad peccandum.* Ecce tibi B. Virginem juxta D. Thomam immu-

immunem, seu mundam à peccato originali. Non autem dicit, *mundatam*: hoc enim commune est omni Baptizato; nec sic esset talis, qua nihil esset purius. Undè sicut non dicitur immunis à tributo, qui illud jam solvit, postquam fuit contractum, sic Virgo Maria, si solveret media justificatione tributum peccati jam contracti, improprie diceretur immunis ab originali.

15 Prob. 2. Ex ipso D. Th. qui in Compen. Theolog. Opusc. 2. c. 224. de sanctificat. sic ait: *si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est: sed de B. V. M. Matre Dei intelligi potest, quod cantic. 4. dicitur: tota pulchra es, & macula non est in te. Nec solum B. Maria à peccato actuali immunis fuit, sed etiam ab originali speciali privilegio mundata.* Dices forsan, quòd vox *mundata*, prout contraponitur voci *munda*, innuit præcessisse peccatum, à quo mundaretur, originale. Sed hoc nihil urget; quia mundari à peccato originali non est speciale, ut ipse ait, sed commune omnibus Baptizatis privilegium. Verum est, quòd Angel. Doct. statim, postquam expressè prædicta profert verba, ministrat & alia contrarium suadere sonantia, quod est argumentum quasi evidens, quòd mens S. Doctoris quasi pendula circa hoc mysterium versabatur, pavidaque, ne, si Matri Verbi faveret, à verbis Pauli discederet: Undè problematicè, videtur, processisse, & simul permisivè, ut Discipuli ejus immunitatem V. Mariæ teneremus; ait enim, quòd *de B. V. M. Matre Dei potest intelligi*

&c. si ergo intelligi potest, poterit itidem teneri, atque defendi.

16 Prob. 3. Ex ipso D. Th. à perdocto Semier, Sacræ Benedictinæ Religionis ornamento præclaro, qui tom. 1. tr. 1. prælimin. §. 23. n. 131. ubi D. Th. laudat in Epist. ad Rom. 5. sic dicentem: *omnes in Adam peccaverunt, excepta Beatiss. Virg. qua nullam contraxit maculam originalis peccati.* Quæ verba, ait, exhibentur in manuscripto codice Bibliothecæ Sfortianæ reperto ab Urb. VIII. cui Cardinalis Trexo ostendit inspiciendum exclamanti, & dolenti, quòd illa verba non reperirentur inserta in novissimis editionibus. ¶ Prob. 4. ex ipso D. Th. qui in cap. 3. ad Galat. lect. 6. secundum editionem Parisiensem anno 1529. 1532. 1541. & 1592. & secundum Lugdunensem 1541. & secundum Venetam 1555. & 1590. quæ omnia prælaudatus Semier refert, ait sic: *non inveni mulierem à peccato originali, vel actuali immunem, præter purissimam, & omni laude dignissimam Virginem Mariam.* Verum est, quòd in recentioribus editionibus hæc non leguntur verba; arguit tamen, D. Thomam hoc sensitse saltim aliquandò. Quòd si contrarium postea asseruit, causa fuit formido, & reverentia ad Apostoli verba, validiora tunc, quam nunc temporis contra immunitatem Virginis. Si verò hæc verba protulit Sanctus, postquam contrarium dixit locis infra referendis, argumentum est, retractasse sententiam, cum sanctorum sit, & sapientium nonnulliès mutare consilium; cujusmodi

modi solutione sæpè utuntur fidissimi D. Thomæ asseclæ, dum ipsum aduersantem sibi inveniunt, retractavit, inquietes, D. Thomas sententiam.

17 Prob. 5. Ex ipso S. Doct. qui nostram sententiam demonstrativè pronuntiavit in 1. sent. dist. 44. q. unica, art. 3. Et ibi ad Annibal. art. 2. Et ibidem dist. 17. q. 2. art. 4. & opusc. 61. dedit eam grad. ubi repetit illam memorati suprâ Anselmi sententiam: *decebat, ut ea puritate, qua maior sub Deo nequit intelligi, Virgo illa niteret; sed major sub Deo puritas est, Virginitatem Mariam sinè, quàm cum macula originali esse conceptam: ergo juxta D. Th. numquam adfuit macula originalis in Maria.*

Confirmatur ex ipso S. Doct. qui 3. p. q. 27. art. 4. nullum peccatum, vel veniale, admittit in Deipara, quod sic probat: *Beatissima Virgo non esset idonea Mater Dei, si aliquandò peccasset (adhuc venialiter) quia honor parentis redundat in prolem juxta illud prov. 17. gloria filiorum parentes eorum: undè & per oppositum ignominia Matris in Filium redundasset.* Ex quibus sic arguimus pro D. Th. favente immunitati, & contra ipsum ipsam alibi negare sonantem: Maria Virgo fuit idonea Dei Mater. Quis hoc neget? Sed non esset, si conciperetur in peccato originali. Prob. hæc: major est culpa originalis, quæ mortalis est, quàm venialis compatibilis cum gratia; sed hæc, juxta D. Th. privaret Virg. Mariam debita idoneitate essendi Matrem Dei: ergo ex D. Th. sequitur, quòd po-

tiori titulo illam indignificaret culpa originalis, quæ major est.

18 Urgetur 1. ex ipso S. Doctore, qui 3. p. q. 27. art. 1. tradit pro regula sanctitatis festum ab Ecclesia celebrari, dicens: *quòd non celebratur festum in Ecclesia, nisi pro aliquo sancto: ergo (infert ipse) B. Virgo in ipsa sua Nativitate fuit Sancta; quia celebrat suam Nativitatem.* Nunc sic, inferimus nos; sed etiam celebrat Ecclesia ejus Immaculatam Conceptionem: ergo in illa, juxta D. Th. debuit esse Sancta, vel fallit ejus regula; quod dictu indignum est. ¶ Urgetur 2. ex ipso, qui 2. 2. q. 10. art. 12. hæc ait: *maximam habet auctoritatem Ecclesiæ consuetudo, quæ semper est in omnibus emulanda; quia & ipsa doctrina Catholicorum Doctorum ab Ecclesia auctoritatem habet. Undè magis standum est auctoritati Ecclesiæ, quàm auctoritati vel Augustini, vel Hieronymi, vel cujuscumque Doctoris.* Nunc sic; sed à Sixto IV. ad usque tempora præsentia consuevit Ecclesia hanc Immaculatam Conceptionem celebrare, & quotidie auctoritate aliorum Pontificum, & Concilii Tridentinæ eam videmus invalescere: ergo juxta D. Th. quidquid alii Auctores, & ipsemet Doct. Angelicus in contrarium indicassent, Sancta, & Immaculata Conceptio Mariæ debuit esse.

19 Ex quo sequitur, D. Thomam à tempore, quo scripsit, hanc nostram sententiam protegisse, imò & pronunciasse; si verò contrarium aliquandiu tenuisse videatur, fuit quasi protestans, quòd sua, omniumque aliorum Doctorum aduersantium auctoritas non substaret, si

authoritas Ecclesiæ aliquandò obstaret; sed defactò nunc temporis obstat, non modò permittens nostram hanc defendere sententiam, sed & contrariam scribere, prædicare, vel publicè propugnare prohibens: ergo quam nos sequimur sententiam, ipsa est D. Thomæ. ¶ Sed quid mirum, si Filius fuit fidelissimus præclarissimè, totoque terrarum orbe celeberrimi Patriarchæ S. Domini- ci, cujus ardens, & lucens fax etiam hanc, quam nunc versamus, materiam illustravit, dicens in tr. de Corp. Christi contra Albigen. sic: *sicut primus Adam ex terra Virginea nunquam maledicta formatus est, ita decuit in secundo Adam fieri, scilicet Christo, cujus terra, id est, Mater Virgo nunquam fuit maledicta.*

20 Nec est mirandum, quòd D. Thom. aliquandù nostræ sententiæ fuisset refragatus; scripsit enim ea immatura tempestate, in qua tot Antesignani Proceres Ecclesiæ, quorum vestigiis humilis, & idèò sublimis doctrina D. Thomæ, tamquam affecla, & pedissequa insistere non fuit dedignata, in adversam nostræ abiere defensandam conclusionem; fuit tamen protestans de eorum autoritate ad futurum Ecclesiæ iudicium, quod nunc iam extat, licèt non resolvens, protegens verò, & promovens contrariam opinionem. Undè in illo tempore tam longè absuit D. Thom. ab inficitia, vel errore in eò, quòd per tunc trepidaret, vel in sententiam nostræ adversam inclinaret, ut quin potiùs posset dubitari, & defacto excitatum est quæsitum inter aliquos,

quis protunc prudentior ex duobus, Doctor Angelicus, an Doctor Subtilis? ille modestè trepidando, hic ardentè propugnando immunitatem Mariæ Virginalè? Quis, inquam, prudentior? Quæsitum hoc solvant, qui illud excitant.

21 Nos quidem utriusque, & Sancti, & venerabilis Doctoris processum collaudamus, & dicimus, quòd prudentissima fuit D. Thomæ cautio in resolvendo; laudabilis etiam ardens Scoti devotio in argumenta contraria immunitati solvendo. In *solvendo*, inquam; quantum enim ad decidendum ea modestia, humilitate, & sobrietate usus est, quam indicant sequentià verba, videnda in 3. dist. 3. q. 1. quibus suum ultimatam iudicium non expressit, sed suppressit Ecclesiæ, & Scripturæ supremæ autoritati: ibi enim, postquam præmittit trinum modum, quibus B. Virgo potuit sanctificari, sic ait: *quod autem horum trium, quæ ostensa sunt, factum sit, Deus novit. Si autoritati Ecclesiæ, vel autoritati Scripturæ non repugnet, videtur probabile, quòd excellentius est attribuerè Mariæ.* Ubi, ut vides, solùm conditionatè resolvere ausus est; inquit enim: *si autoritati Ecclesiæ, vel Scripturæ non repugnet; & adhuc sic non asserit, ut certum, sed ut probabile, & non probabile, quòd sit, sed quòd videtur, esse probabile,*

22 Et nihilominus tamen neganda non est, immò jure tribuenda est huic Aquilino ingenio gloria, & perillustrius titulus Doctoris Mariani, eò quòd Mariæ immunitatem, quam plures alii Doctores, licèt concipere voluisse, ex suis testimo-

timoniis satis constat; non tamen eam in publico, & academico certamine præ timore infidentiae, vel ex aliis titulis eructare ausi sunt. Scotus verò, licet hanc humilitatem imitaretur quantum ad resolvendum; at se omnibus præposuit tum in inquirendo, & detegendo media, & modos, quibus hoc privilegium sine præjudicio fidei verificari posset; tum in firmando rationes, & ministrando congruentias; tum demùm in solvendo adeò subtiliter auctoritates, & objectiones contrariorum, ut celeberrima Academia Parisiensis, Sorbona dicta, delubrumque sapientiae, ad propagandam hanc Scotticam sententiam anno 1346. se suosque juramento obstrinxerit hanc B. Mariae immunitatem profitendi, postquam Doctoris subtilis egregio agnomine Scotum insignierat, occasione sumpta ex celebri disputatione super hac re habita coram Legatis Apostolicis, missis à Bened. XI. pro hac difficultate autoritative discutienda; pro cuius exitu secundo Mariae marmoream statuem, dum ad certamen properaret, salutavit illis verbis: *dignare me laudare te, Virgo Sacrata; da mihi virtutem &c.* Ad quæ respondit Deipara caput inclinando, (cujus inclinatio adhuc hodie perstat) quasi annuens ejus precibus, vel quasi jam gratularetur pro triumpho ab adversariis suæ immunitati reportando. Sic refert N. Lezana in Apolog. c. 17. cum aliis ab Illust. Saman. laudatis in vita Scoti lib. 1. c. 9. n. 2. & 3.

23 Propter hanc partam victoriam, inquit Doctissimus quidam

Domesticus noster, Ordo Seraphicus, à tempore sui Doctoris subtilis ipsius doctrinam, non modo ut probabilem, verùm etiam ut indubiam viribus tenens nervosis, & invictis, gloriam assecutus est præ omnibus Scholis venerandi Magistrum, qui primus Scholasticorum pro tuenda hac veritate in arenam descendit; quique ex tunc sententiae hujus sectatoribus dux est constitutus, & facem accendit etiam contra illam sufflantibus illius temporis Theologiae proceribus. Hæc ille in substantia.

¶ Ad rem: si ergo Doct. subtilis, post tot rationes adeò fundatas, post tot objectiones tam subtiliter præclusas, post tot acclamaciones celeberrimæ Sorbonæ Parisiensis, adhuc sic resolvit, ut nec probabilem dicat suam sententiam, sed, *quòd probabilis videtur*; & hoc sub conditione, quòd Ecclesiae non repugnet; quid mirum, quòd D. Th. triginta retrò actis annis, quandò quæstio hæc cautiùs, & pavidùs agebatur, cautiùs, & pavidùs responderet?

24 Nec hujusmodi gloriae, venerandi, scilicet, & confitendi Marianam puritatem, exortem reputes Nostram Carmelitanam familiam, quæ jam indè à sæculo quarto, tempore D.D. Aug. & Hieronymi hanc hausit pijsimam sententiam, & doctrinam à pærelebri N. Joanne, Hierosolimitanæ Ecclesiae Patriarcha XLIV, nostræque Sacrae Religionis Alumno fulgentissimo, qui in lib. de instit. Monach. c. 32. loquens de visione Proto-Parentis nostri Eliæ, dum nubeculam parvam, quasi vestigium hominis, ut narrat Reg. hist.

l. 3. c. 18. Mariæ Virginis insignem typum, ascendentem vidit à mari, in ejus elevatione testatur, agnovisse S. Prophetam mysterium (inter alia) de quo loquimur, illud que suis Carmelitis arcandò aperuisse.

Audiamus ejus verba: quid autem Sacramenti rerum futurarum visio illa intrinsecus contineret, & quod jugis mysterii Deus Eliæ per eam portenderet, dignatus fuit Eliæ aperire, non palam hominibus, sed secretiùs consortibus, à quibus traditum tenemus, Deum sub figurata visione revelasse tunc Eliæ quatuor magna mysteria, que per ordinem explicabo. Primum, quoddam infantula nasceretur, qua infantula jam in suo ortu esset munda ab omni peccatorum sorde, quemadmodum nubecula illa fuit de mari amaro, sine tamen aliqua amaritudine. Licet namque nubecula illa esset originaliter ejusdem natura cum mari, alterius tamen fuit qualitatis, alteriusque proprietatis; mare quippe ponderosum est, & amarum; sed nubecula illa levis fuit, & dulcis: sic quavis in quolibet homine natura humana, instar maris, sit in suo origine amaritudine peccatorum, & vitiorum pondere pressa :: B. tamen Maria de hoc mari, id est, humana natura, aliter fuit orta; quia in suo ortu non fuit onerata amaritudine delictorum, sed, instar illius nubecula, fuit levis per immunitatem peccatorum, & dulcis per plenitudinem charismatum: ipsa enim in suo ortu fuit nubes illa, de qua per Moysen figurate est scriptum: ecce gloria Domini apparuit in nube.

25 Quid proprius, quidve propitius pro nostra conclusione! Sed & quid gloriosius pro nostra Religione! In qua mille annis cerciter ante Con-

ceptionem Virginis Mariæ jam ejus immunitas originalis inter claustra vulgabatur, credebatur, tenebatur; licet non adhucque prædefinitum tempus eructabatur. *Gran gloria es de esta Religiosissima familia*, inquit Ogeda in informat. Eccl. pro Immacul. Concept. c. 1. *que en la materia de la limpia Concepcion de la Madre de Dios pueda poner por tradicion la de mas de dos mil, y quinientos años: que tantos han corrido desde la revelacion de Elias. Justo es, no passar de qui; sin darle el parabien de este gran tesoro.* Super quæ: unum illud addam, addit Salazar in suo opere de Concept. c. 38. n. 11. scilicet, eam de B. Maria puritate presagam, & Propheticam cognitionem ab Eliæ, Eliseo, & aliis suis Discipulis manifestatam, ab illis porro sequentibus perpetua successione per manus traditam fuisse; donec orta jam Maria, & visionem re ipsa comprobante, *Ædes Sacra in Carmelo extructa fuit, ejusdem puritatis præclarum monumentum.*

Ehinc fortè emanavit antiqua Nostratum consuetudo celebrandi festum Conceptionis Immaculatæ, quæ viguit, teste N. Resoluto celebrarimo Baconio in 4. dist. 2. q. 4. à tempore Alexandri III. circa annum 1180. publica, inquit ibi, & diuturna consuetudine celebratum est hoc festum (Conceptionis) in Curia Romana, etiam cum Venerabili Congregatione Cardinalium, cum solemnibus Missis, & Sermone singulis annis in Domo Fratrum Ordinis Beatissima Maria de Monte Carmelo. Et hac duraverunt tempore multorum Pontificum Romanorum, uque ad præsens tempus. Glorietur ergo Seraphica Familia de tanti mysterii ardenti Apo-

logia, argumentorumque turba feliciter devicta. Sed & gloriatur nostra de tam secunda, præfagaque notitia, simul & manutenentia tam à longè successiva cum veneratione solemni tot antevertentia sæcula effectivè anticipata in honorem tantæ Matris Immaculatæ Conceptionis.

A RATIONE, ET CONGRUENTIIS.

26 **E**A, quæ ex Divina pendent voluntate, quando hæc ex Divinis litteris expressè non apparet, nec est ab Ecclesia nobis intimata, non tam ratione veniunt comprobanda, quàm rationalibus congruentiis suadenda. Ea propter, cum ex voluntate Dei pendeat hoc purissimæ, & illibatæ Conceptionis privilegium, & per Scripturam non expressè nobis constet, nec Ecclesia hucusque pro illo definitur; ut ipsum affirmemus, & firmemus, non tam ratiociniis demonstrativis, quàm congruentiis urgentissimis, opus est, utamur.

Sit prima: dilectio Dei, ejusque recta providentia postulant, ut largiori manu, donisque superioribus hi condecorentur, qui excellentiores, propinquioresque Deo sunt in Regno ejus; sed B. V. Maria excellentior est, propinquiorque Deo omni creatura; & aliàs pluribus creaturis tum Angelicis, tum humanis largitus est Deus gratiam, & prærogativam creandi eas in gratia: ergo hanc gratiam, non est credibile, denegasse ei, quæ *in omni populo, & in omni gente primatum habet, & omnium excellentiam, & hamillum corda*

virtute calcat; ut inquit Eccl. 24. & Ecclesia ex eo. Min. quoad prim. part. patet ex hoc textu, & ex illo prov. 31. multa filia congregaverunt divitias, tu supergressa es universas. Et ex D. Ansel. in 8. lect. offic. laud. O benedicta super mulieres, quæ Angelos vincis puritate, & Sanctos superas pietate. Quoad secundam verò patet in Adamo, & Eva, & cunctis Angelis, qui in primo instanti suæ creationis gratiam receperunt, & in nullo illa caruerunt: ergo.

27 Sit secunda ratio: B. Mariæ id est concedendum, quod excellentius est, ceditque in ejus majorem dignitatem, si non repugnet ejus creatæ conditioni, nec dedecet dignitatem ejus Conditoris; sed Mariam concipi illibatam à primo instanti sui esse, excellentius & plus exaltans eam est, quàm concipi vitiatam; & aliàs hoc non repugnat puræ creaturæ, nec pugnat cum dignitate ejus Creatoris: ergo concedendum illi est. Min. quantum ad majorem dignitatem Mariæ, plus est, quàm certa; quòd autem Deum non dedecet, videtur in Conceptione Evæ: quantum ergo minus in Mariæ? Conseq. est legitima, & maj. prob. exemplo Christi Domini, de quo D. Th. & nos ex eo tr. de gratia, & scientia ipsius, sæpenumerò asseruimus, Deum communicasse Christo Domino quidquid in majorem decorem, & dignitatem cederet muneris Redemptoris, modò non esset repugnantia ex parte ipsius, nec indecentia ex parte Dei: ergo idem videtur dicendum, proportionem servata, de ipsius Matre, quæ

quæ unicum est in humanis correlativum tanti filii.

28 Sit tertia ratio: Deus potuit concedere Mariæ hoc privilegium immunitatis originalis: ergo de factò concessit illud illi. Conseq. prob. paritate desumpta ex D. Aug. qui lib. de Assumpt. V. Mariæ, c. 5. sic arguit: Deus potuit hoc privilegium concedere Mariæ, (hoc est, incorruptionem sui corporis) quod nullus negat: si ergo potuit, absdubio & fecit. Hæc consequentia est bona juxta D. Aug. ergo licebit sic arguere: Deus potuit concedere Mariæ incorruptionem suæ animæ, quod nullus negat: si ergo potuit, absdubio & fecit: ergo vel non valet argum. Divi Aug. vel, si valet, erit legitima nostræ conclusionis demonstratio.

Confirm. 1. *quidquid privilegiorum*, inquit Ansel. serm. de Concept. *concessum est Angelis*, id quoque Deus Filius Virginæ Matri suæ concessit; atqui Angelis concessit Deus creationem in gratia: ergo & Matri suæ in gratia Conceptionem.

Confirm. 2. ex D. Bern. Epist. 174. *quod paucis mortalium*, inquit, *constat fuisse collatum, fas sit non suspicari, tantæ Virgini esse negatum*; sed paucis, hoc est, duobus Adamo, & Evæ concessa est gratia Conceptionis in illa: ergo hoc nedùm licet Mariæ denegare, verùm nec fas est, non datam suspicari.

Urgetur 1. quia indignum tantæ Matris est in illas iniurias incurere Legis: *in dolore paries. In pulverem reverteris. Pronum est cor hominis ad malum.* Omnes unanimiter Theologi,

præter illas B. V. Mariam vixisse, confitentur; sed indignius erat actu esse infectam labe originali, cùm per hanc, & non per illas privaretur gratia, & amicitia Dei: ergo etiam ab hac lege exempta fuit.

Urgetur 2. quia ea omnia à B. V. M. ableganda sunt, quæ, si tribuantur ipsi, fidelium pias aures offendunt, & quasi scandalum in eis pariunt; sed hoc verificatur, si Mariam Matrem Dei dicamus maculatam, peccatricem, immundam, inimicam Dei, filiam iræ, & reliqua his accessoria, & consequentia: ergo non ei conveniunt.

Sit quarta, & non infirmior ratio, quæque funditus evertit præcipuum adversariorum munimentum: idè Mariæ V. inficienda foret immunitas à peccato originali, quia pro hac instant negatione laudati Apostoli verba repetita: *in Adam omnes moriuntur.* Et ad Rom. 3. *Non enim est distinctio: omnes enim peccaverunt: sed hæc non hanc cogunt gratiam à V. Maria relegare.* Hæc minor ostenditur: Joannis in epist. 1. c. 1. hæc etiam leguntur (& quidem æquè veneranda, fideque tenenda, ac verba D. Pauli): *Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est: & paulo infra: Si dixerimus, quoniam non peccavimus, mendacem facimus eum, & verbum ejus non est in nobis.* Affine est illud Prov. 24. *Septies enim in die cadet justus.* Quæ tamen verba sacræ paginæ venerandi exploratores inoffenso decurrunt pede, de peccato actuali personali ea intelligendo (neque originale peccatum potest quis septies contrahere,

ut ex se patet). Ex quibus omnibus hoc conficitur breve ratiocinium: Sacra pagina pari profert generalitate, omnem hominem in aliquod, vel aliqua labi peccata actualia personalia, ac omnem hominem in Adam peccasse peccato originali; & tamen verba D. Joannis, & Proverbiorum admittunt pro V. Maria exceptionem quantum ad minutissimum peccatum actuale personaliter per se ipsam committendum, ut cum D. Thom. 3. p. q. 27. art. 4. omnes catholici tenent, & collaudant: ergo etiam verba D. Pauli, indefinite de omni homine loquentia, similem admittent exceptionem in V. Maria quantum ad originale contrahendum: ergo si à personali culpa fuit Maria immunis sine præjudicio autoritatis D. Joannis, ab originali etiam potuit esse expers sine injuria autoritatis D. Pauli. Herclè disparitas vel nulla est, vel facilis, quæ dispareat, apparet.

SENTENTIA CONTRARIA.

29 **O**bjic. 1. ex Sac. Script. illud ad Rom. 3. v. 22. & 23. *injustitia Dei per Fidem Jesu-Christi in omnes, & super omnes, qui credunt in eum; non enim est distinctio: omnes enim peccaverunt, & egent gloria Dei.* Super quæ ultima verba inquit August. lib. 2. Hypognost. circa fin. dicendo, *omnes, nullum excipit; quinimo totum declarat genus humanum.* Et D. Ansel. lib. de Concept. Virg. c. 22. *propter hoc Apostolus omnes filios Adæ, excepto Virginis Filio, peccatores, & filios in suis scripturis esse pronuntiavit.* ¶

Objic. 2. illud ejusdem 2. ad Cor. c. 5. v. 14. & 15. *Si unus pro omnibus mortuus est: ergo omnes mortui sunt; & pro omnibus mortuus est Christus.* Super quæ D. Aug. lib. 6. contra Julian. c. 1. hæc inter alia profert verba: *nullo modo hic negare permittaris, non nisi pro his, qui mortui sunt, mortuum fuisse Jesum.* Et Caiet. tom. 2. opusculor. opust. 1. c. 3. *Oppor tet de Virgine firmiter credere, quod Christus mortuus est pro ipsa; & quod ipsa est mortua morte peccati.*

30 **O**bjic. 3. illud ejusdem 1. ad Cor. c. 15. v. 21. & 22. *per hominem mors, & per hominem resurrectio mortuorum; & sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes vivificabuntur.* Super quæ D. Aug. lib. contra Julian. c. 12. & Pelagianos, qui à prædicta lege non contrahendi originale mortem aliquos exemptos esse volebant, sic ait: *Vos autem, dum non omnes, sive per Adam condemnatos esse, sive per Christum liberatos vultis intelligi, horrenda perversitate Christiana Religioni estis infesti.* ¶ Objic. 4. illud Lucæ 19. *Venit enim Filius hominis querere, & salvum facere quod perierat.* Et Matth. 9. *non est opus valentibus medicus, sed male habentibus: non veni vocare justos, sed peccatores.* Et c. 15. *Non sum missus nisi ad oves, quæ perierant.* Et 1. ad Thim. 1. *Christus Jesus venit in mundum peccatores salvos facere.* Nunc sic: sed Christus venit propter Mariam Matrem ejus: ergo venit, ut eam sanaret, eam salvaret, & eam ovem inveniret.

31 Ante decisionem harum, & subsequen-
tium objectionum, notatu dignum est, SS. PP. in expositione prædictorum textuum, & in varijs

ipforum testimonijs adducendis excessivè aliquantulum loqui potuisse, ut hæresim eliminarent Pelagianam, quæ in contrariam partem plus æquo inclinabat; quæque nonnullos à lege generali contrahendi originale peccatum eximebat, paritate sumpta ab immunitate Christi Domini, qui licèt homo ab Adam descendens, illud tamen non contraxit, ut colligitur ex Beda in prolog. sup. Cant. Et sicut ille, qui virgam obliquam rectificare vult, illam in contrariam plus æquo detorquet partem, ut in medio consistat, sic SS. PP. sæpè contra Hæreticos pugnantes, hoc utuntur medio prudentissimo, ne, si in medio fistant, facile ab illo deviant Hæretici.

32 Aliqui respondent ad hæc argumenta, & alia desumpta ex SS. PP. concedendo eorum testimonia de contractione peccati originalis quoad debitum; negando verò de contractione quoad ipsum peccatum in se sumptum; hoc est, quòd B. Maria non contraxit peccatum originale; debuit tamen contrahere: undè fuit debitor, quia contraxit debitum verum contrahendi. Sic quidam perdoctus Noster domesticus cum pluribus, quibus ipse adhæsit, & adhæsit ad eò, ut abesse ab eis opus fuerit, ne in scyllam incideret, cupiens vitare charybdim. Et quidem hoc debitum chimæricum videtur: si enim Petrus, v. g. dicat Joanni: siquandò me offenderis in honore, in fama, vel in pecunijs, nolo ex nunc, ut reddas mihi honorem, famam, aut pecunias, licèt injustè ablatas, sed ex nunc ab

hoc te absolvo debito; effectus aliquandò in Joanne debitum reddendi illas? Nunquam; quia ab initio creditor transmisit, & remisit debitum. Si ergo B. Maria ab initio, & ante sæcula creata fuit primogenita ante omnem creaturam, & in omni gente primatum tenens, & consequenter ante Adam, & ejus peccatum jam concepta erat in mente Divina cum privilegio non contrahendi maculam originale; Quandò hoc debitum contraxit? Non quidem ante Conceptionem, ut supponi debet; sed nec quandò concepta fuit; quia jam ab initio, & antequàm concepta esset, Deus, qui quasi creditor erat, ut labes contraheretur, labem noluit contrahi, & ab hoc absolvit debito, sicut de creditore honoris, vel famæ supra diximus: ergo tale debitum nullum est; est enim debitum, quod noluit creditor, ut contraheretur, & si nemo debet id, quod non vult sibi solvi Creditor, multò minùs debitum, quod ex benevolentia creditoris non contractum est.

33 Eminentissimus Cardinalis Sfondati, quem priusquàm purpura, honore meritissimo celeberrimi Moderatoris Cathedræ in Universitate Salis Burgensis condecoratum refert laudatus suprà Semier, qui & cum sequitur, respondet, prædicta testimonia intelligenda esse de infectione massæ, seu carnis damnatæ, & maledictæ; quatenùs hæc procedens ex Parentum congressu recipitur in utero Materno, atque participat maledictionem illius, à quo venit, scilicèt Adæ, & idèd habet

quasi sigillationem, & efficaciam, ut, quantum est ex se (nisi privilegium obstat) communicet suam infectionem animæ; non verò esse intelligenda de effectiva animæ infectione.

Sed nec hanc admittimus viam satisfaciendi prædictis locis. Tum, quia dedecet magnificenciam, & benevolentiam Dei restrictio in eximendo à maledictione animam, & non corpus, seu massam, vel carnem suæ Matris: esset enim Deum, aliàs magnificentissimum erga omnes, etiam peccatores, conferre suæ Matri sanctissimæ, & purissimæ favorem truncum, parcum, & restrictum: esset etiam concedere quod plus est, nempe animæ puritatem, & negare quod minus, nempe corporis munditiam. Tum etiam, quia malè audit apud pios, quòd caro sanctissima, immò & Divina Christi, ex carne infecta, maledicta, & damnata fabricata fuisset Tum demùm, quia valdè ereditabile, immò apud nos certum moraliter, quod ait circa hoc punctum Venerabilis, & dignissima Amanuentis Beatissimæ Virgin. Mariæ Maria de Agreda in suis celebratissimis scriptis, Divinis à Benedicto XIII. nuncupatis, tom. 1. p. 1. lib. 6. c. 15. n. 113. ubi loquendo de Parentibus V. Mariæ, & de mundissimo eam generandi modo, hæc scribit nostro vulgari idiomate Hispanorum: *Estuvieron en esto sus Padres, gobernados con la gracia, tan abstrahidos de la concupiscencia, y delectacion, que le fallò aqui à la culpa original el accidente imperfecto, que de ordinario acompaña à la materia, ò instrumento, con que se comunica: : y assi por esta parte*

pudo muy bien no resultar el pecado en esta concepcion: ergo vanus est recursus, pro responsione ad prædicta testimonia dicere ipsa de infectione massæ carneæ, non de labe animæ esse intelligenda.

34 Undè meliùs est planè confiteri, prædicta loca de peccato loqui morali, quod solius animæ proprium est; non de macula physica massæ carneæ, quæ peccati non est capax, nisi ut summum, dispositio ad illud, vel etiam fundamentum. Sed negamus hanc consequi ergo B. V. M. *illam labem originalem contraxit*, deductam ex illis antecedentibus, & indefinitis, præmissis: *omnes peccaverunt. Non est distinctio. Omnes mortui sunt*: fallit quippè sæpenumerò regula generalis, & indefinitè promulgata; dum in casibus, vel personis particularibus obstat motivum speciale, gratia, vel privilegium, ratio, vel congruentia fundatissima, ut contingit in præsentibus.

Innumeris hoc exemplis poterat comprobari, tum ex Divinis, tum ex litteris humanis deductis; sufficiat brevitas ergò duo attingere. Primum ex lib. *Æster*, c. 15. 12. præsentibus materiæ aded accomodatam, ut solummodò ad illam prænuntiandam accidisse videatur. *Quid habes, Æster? aiebat huic Assuerus, Ego sum frater tuus, noli metuere. Non morieris: non enim pro te, sed pro omnibus hæc lex (moriendi) constituta est. Ecce legem generalem pro omnibus institutam, & tamen ait Rex: non pro te, sed pro omnibus, si ergo pro omnibus, cur non pro Regina? Responsio est in Legibus Cæsareis (& est aliud exemplum)*

nam l. Princeps in leg. ff. de legibus, ibi : Princeps legibus subditus non est; Augusta verò, licet sit subdita, tamen eadem privilegia illi concedit, quæ ipse habet. Ex quo planè sequitur, quòd in legem generalem, indefinitè promulgatam, maximè si sit acerba, indecorosa, & malè audiens apud pios, & prudentes, non intrat Regina, sive Augusta, & pari ratione neque Mater, qualis est Virgo Maria respectu Dei. Ad explicationem prædictorum locorum Scripturæ dicemus postea, dum ad testimonia respondeamus Sanctor. PP.

35 Objic. 2. SS. Patres, quorum haud contemnenda manus obviam videtur venire contra nos; sed Divino auxilio freti, tantæque Matris Nostre patrocinio muniti satisfacere conabimur. Objic. ergo 1. D. Augustin. adductum n. 29. ubi; ut vidimus, totum, nullo dempto individuo, genus humanum asserit peccato originali esse labefactum. ¶ 2. Divum Anselm. qui lib. 2. Cur Deus homo, c. 16. sic ait: licet ipsa hominis ejusdem (scilicet Christi,) Conceptio sit munda, & absque carnalis delectationis peccato; Virgo tamen, undè assumptus est, est in iniquitatibus concepta: & cum originali peccato nata est. ¶ 3. Divum Bern. qui in Epist. 174. ad Canonicos Lugdun. hæc habet post alia verba: restat, ut post Conceptionem in utero iam existens, sanctificationem accepisse credatur, quæ, exclusso peccato, Sanctum fecerit natiuitatem; non tamen & Conceptionem.

4. Albertum Magn. in 3. dist. 3. ar. 5. ubi ex præmissis ibi infert sic: ergo B. Virgo debuit quidem in originali concipi;

sed statim ab illo mundari. ¶ 5. Divum Bonav. in 3. dist. 3. art. 1. q. 2. ubi multa opponit B. Mariæ Immaculatæ Conceptioni, & hæc inter illa: huic ergo positioni adherentes: teneamus, secundum quoddam communis opinio tenet, Virginis sanctificationem fuisse post originalis peccati contractionem. ¶ 6. Divum Bernardin. Sen. ex eodem Ordine Seraphico, quique idem tenet tom. 4. serm. 4. de Concept. ar. 1. c. 1. ¶ 7. Divum Anton. Florent. qui 1. p. titul. 8. ait. si considerentur Scripturæ, & dicta Sanctorum antiquorum, & modernorum: manifestè patet ex verbis eorum, ipsam V. Mariam in originali peccato conceptam fuisse. ¶ Ultimò Divum Thom. qui pluribus locis expressè hanc nostram sententiam contradicite præsertim 3. p. q. 27. art. 2. ubi excitat hanc quæstionem, respondetque affirmans B. V. Mariam post animationem, non ante illam sanctificatam fuisse: ergo juxta SS. PP. ruit nostra piissima sententia.

36 Hæc, & alia hi, & alii SS. PP. opponunt assertioni nostræ, quæ tamen non unicam, sed multiplicem solutionem, nec etiam contemnendam admittunt. Resp. ergo 1. solutione omnibus communi distinguendo, vel eos explicando: Et loquuntur ex propria sententia, nego, ex sententia Apostoli quam apprehendebant, vel potiùs formidabant, ne omnes, etiam Mariam comprehenderet, conc. Nobis fides, quòd, si tunc temporis deesset hic timor, Ecclesiaque huic immunitati sic faveret, sicut hodiè, celebrando illius festum, permittendo illam defendere, & prohibendo alteram sententiam publicè prædicare, vel

docere, abs dubio SS. PP. totas suas vires colligerent, ut originale puritatem propugnarent, suaderent, convincerent.

2. Potest responderi, Sanctos PP. vel ut minus plures ex illis retractasse sententiam, vel locutos fuisse problematicè, partim timore correpti, ne verbis Apostoli infidenter responderent; partimque amore incensi, ne B. Mariæ, quam non haberet, maculam imputarent. Et sic possunt explicari: problematicè loquendo, concedo; resolutoriè, & absolute docendo, nego. Hujusmodi sunt DD. August. n. 11. Bernardia. Sen. n. 12. Ansel. n. 13. & D. Th. à n. 14. laudati, qui quidem, si conferantur, quæ illic asserunt, cum his, quæ hic objecimus, videntur sibi aperte contradici.

37 3. Potest responderi, SS. PP. quasi protestantes locutos in hac materia fuisse, hoc est, appellantes, vel ad decisionem Ecclesiæ, vel ad permissionem eius, ut, non esse de fide Mariam comprehendi sub hac lege communi, defendatur, teneaturve, quo in casu jam hodiè reperimur: ergo cessare debet timor infidentia tum verbis D. Pauli, tum doctrinæ Sanctor. Patr. quorum unus, qui est omnes in eorum sequela, & veneratione, D. Thom. monuit nos iuxta dicta n. 18. auctoritatem Ecclesiæ omnibus, etiam DD. August. & Hieronymi, præferendam esse.

4. Potest sic respond. distinguendo omnes auctoritates in hunc modum: B. V. contraxit, vel fuit comprehensa quantum ad peccatum, nego; quantum ad debitum, subdist.

quantum ad debitum actuale, & absolute, nego; quantum ad conditionatum, & possibile, concedo. Est dicere, quod B. V. nec contraxit peccatum, nec debitum ad illud absolute; sed solum debitum conditionatum, hoc est, quod contrahere deberet, quantum est ex se, nisi obstaret privilegium. ¶ Demum ad illas auctoritates, quæ sine mentione B. Virginis loquuntur, comprehendentes verò indefinitè omnes filios Adæ, ut filios simul ejus peccati, dic Auctores excessivè locutos fuisse, ut ab errore Pelagianorum extendentium hoc privilegium immunitatis ad alios, præter Mariam, longius abirent, juxta dicta num. 31.

38 Objic. 3. à ratione: Beata Virgo Maria fuit per mortem Christi, & ejus sanguinem redempta: ergo fuit & labefacta originaliter. Ant. prob. ex illo 1. ad Timoth. 2. *qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus.* Ubi Glossa interlinealis ait: *nullum excepit.* Et c. 4. *qui est Salvator omnium hominum.* Et ex illo Lucæ 1. *exultavit spiritus meus in Deo salutari meo,* id est, in Salvatore meo, exponit D. August. ferm. 1. de Assumptione ibi: *hac Virgo mirabili, & inestimabili modo suum, & omnium peperit Salvatorem.* Et Eusebius Emisen. homil. 2. de Nativit. Dñi. loquens de Christo cum ejus Matre, sic ait huic: *Initiator omnium rerum abs te initiatur, & profundendum pro mundi vita sanguinem de corpore tuo accepit; ac de te sumpsit, quod etiam pro te solveret.* Et D. Bern. Senens. tom. 4. nov. edit. ferm. 4. de Concept. art. 3. ait: *primogenita Redemptoris Filii eius Jesu B. Vi & plus pro ipsa redimen-*
da

la venit, quàm pro alia creatura.

Demùm hanc V. Mariæ per eius filium redemptionem tenent D. Th. pluribus in locis, Bonavent. Scot. Cajet, & est communis aded, ut nullus ab ea, prout jacet, recedere ausus sit: ergo tenet ant. Conseq. nunc prob. (scilicèt, quòd, si fuit redempta, fuit & labefacta) ex pluribus SS. PP. & præcipuè D. August. expressè asserentibus redemptionem supponere servitutem aliquam vel animæ, vel corporis. Sufficiat pro omnibus autoritas Zozimi Papæ, cujus verba refert D. August. Epist. 157. ad Optatum. Loquens ergo de redemptione Christi, sic ait: *nullus nisi qui peccati servus est, liber efficitur; nec redemptus dici potest, nisi qui verè per peccatum fuerit ante captivus.* Et subdit. ipse Augustinus: *in his verbis Apostolica Sedis tam antiqua, atque fundata, certa, & clara est Catholica fides, ut nefas sit de illa dubitare Christiano: tenet ergo consequentia illata.*

39 Ad argum. quod non nihil urget, respond. disting. antec. fuit redempta redemptione speciali, & sibi accommodata, concedo; redemptione omnibus communi, subdist. quoad aliquos effectus, concedo; quoad omnes, adhuc subdist. quantum erat ex parte Redemptoris, concedo; ex parte redimibilis, nego antec. & consequent. Effectus redemptionis non solum est à peccati servitute liberare, sed & ab illo præservare, in gratia confirmare, in virtutibus meliorare, & meritum in hæc augere vita, ut & præmium augeatur in æterna; quos omnes effectus experta est in se V. Maria ea pleni-

tudine, & excellentia, qua nulla pura creatura.

Nec inauditum est hujusmodi redemptionis genus, quod non sit à peccato; cum etiam præservatio in divinis litteris redemptio nominetur. Undè in Ps. 143. dicitur: *qui redemisti David servum tuum de gladio maligni*, id est, Goliath; & quidem in illum non incidit; incideret verò, si divino non protegeretur adiutorio. Et Ps. 85. dicitur: *eruisi animam meam ex inferno inferiori*, vel, ut alii vertunt: *redemisti*. Et quidem David non descendit ad illud; quia verò custoditus est, ne descenderet, dicitur redemptus. Hoc confirmat 1. D. Aug. lib. de dilig. Deo, c. 12. *Non enim ea sola qua commisi peccata, sed etiam, qua, te protegente, non commisi, totum à te dimissum deputandum est.* Confirmat hoc 2. famosa quædam D. Bern. autoritas, quam sup. tract. 10. disp. 3. n. 26. dedimus loquentem de Christo Redemptore, scilicèt: *qui erexit hominem lapsum, dedit stanti Angelo, ne laboraretur; sic illum de captivitate eruens, sicut hunc, scilicèt, Angelum, à captivitate defendens; & hac ratione fuit utrique redemptio, solvens illum, & servans istum: liquet ergo Sanctis Angelis Dominum Christum fuisse Redemptorem.* Ecce Christum Redemptorem Angelorum, & non quidem eos eruentem à commisso, sed eos præservantem à committendo peccato.

40 Quare ergo non poterimus idem, & aliquid ampliùs asserere de B. V. Maria? Est ne, quia Christus posterior fuit Conceptione Matris suæ, & sic non potuit influere in

genere causæ efficientis moralis meritoria? Neutiquàm, quia etiam Angelis posterior fuit: hoc verò solum probat non fuisse causam efficientem effectivè; fuit verò causa efficiens motivè: quia non erat causa efficiens existens, sed efficiens prævisa. Et sicut potest Rex ex meritis, vel labore aliquo prævisis, & solum speratis, & fortè qui non erunt, anticipare operaturo munus aliquod, sic Deus potuit tum Angelis, tum B. Mariæ anticipativè ad merita, & opera Christi, certissimè extitura, imò coram Deo physicè præsentia, conferri ingentes gratias, & prærogativas, una quarum esset præservatio à lapsu proprio, vel alieno scilicèt, Adami, contrahendio. Hoc quod expressè recitat Ecclesia in oratione Officij Conceptionis: *ut qui ex morte, inquam, ejusdem Filii sui prævisa eam ab omni labe præservasti*, quid clarius?

Et quidem, si sententiam communem sequamur Theologorum, quam probat Abulens. Paradoxa 5. c. 162. scilicèt, nullum ante Christum, qui est via, ostiumque Cælorum in istos intraturum ante ipsum, habemus, Virg. Mariam, etiam si à labe originali eximeretur, captivam fuisse in hoc mundo, extoremque à Cælo, ubi verè non intraret, nisi Christus ejus Filius hunc aditum, divicta morte referasset: ergo verè fuit Redemptor illius, etiam exclusa fordida peccati servitute. ¶ Ad autoritates Zozimi, & Sanctior. PP. respond. concedendo illas, intellectas de redemptione strictissimè sumpta, & in sensu communiter intellecto; præter quem est

& alius modus redimendi, licèt non tam strictus, proprius tamen, particularis, & accommodatus personæ redimibili; & talis est, quem diximus respectu B. M. Virginis. Sed instabis, et

41 *Objic. 4.* Hoc magnoperè derogare dignitati Christi Domini, si de factò non ejus Matrem redimeret, nedùm à lapsu eam præservando, & ab exilio hujus vitæ ad æternam Patriam eam transferendo, sed etiam à morte peccati liberando: ergo doctrina nostra subsistere non potest. Ant. prob. ex D. Th. 3. p. q. 27. ar. 2. ad 2. *dicendum, quòd, si nunquam anima B. Virginis fuisset contagio originalis peccati inquinata, hoc derogaret dignitati Christi, secundum quòd est universalis omnium Salvator.* Idem docet in Compend. Theol. sup. n. 15. laud. Ex quibus sic efform. argum. Vel hæc hypothetica condicionalis D. Th. convincit, vel non? Si convincit, habet suum intentum sententia contraria, quam impræsentiarum propugnare prohibemur; si non convincit, hoc derogat auctoritati D. Th. tamquam non probantis, quod intendit: ergo quocumquè nos vertamus, urgenter argumenti vi præcludimur.

Respondetur 1. venia præhabita à tanto Doctore, venerandoque Magistro, verba sua in præsentia data demonstrativè non convincere; sed ut summùm congruentialiter suadere: si enim efficaciter convincerent, teneremur nostram deserere sententiam, & contrariam defendere, contra inhibitionem S. M. Ecclesiæ; quod nec ipse, si nunc scriberet, fa-

ceret; sed quinimò id, quod ipse nos docuit sup. n. 18. circa auctoritatem Ecclesiæ, omnium Doctorum auctoritati reverenter præferendam, reduceret in praxim. ¶ Sed & respondetur 2. & fortè gratius D. Thomæ, hunc in hac materia bivium processisse, atque problematicum præ timore, & respectu ad relata veneranda verba Apostoli, ut constat ex suprâ adductis testimoniis ipsius S. Doctoris contrarium suadentibus tenendum. Sed si adhuc non acquiescas.

42 Resp. 3. in forma: disting. ant. & auctoritatem D. Thomæ: derogaret dignitati Christi, quantum ad sufficientiam redemptionis, nego, quantum ad efficaciam, subdist. quantum ad efficaciam ex defectu Christi, nego; ex defectu subjecti redimibilis à peccato, adhuc subdist. derogatione positiva, nego; negativa, transf. ant. & neg. conseq. Sicut non est defectus derogans Medici peritiam non curare eum, qui infirmitate non laborat; extollit verò illam, si ab omni infirmitate hominem præservet; sic Christi dignitati non derogatur, nisi ad summum negativè, si Matrem suam à morte non redimat peccati, quod non habet; dummodò illam ab omni malo præservet, & ab exilio hujus mundi, ut ad suam æternam Patriam transeat, relevet. Addimus, quòd, si quid derogatur saltem negativè dignitati Christi in eo, quòd non extendatur ejus redemptio ad suam Matrem quantum ad redimendam à peccato, compensatur optimè cum excellentia habendi Matrem

nunquam labefactam, numquam peccatricem; semper verò mundissimam, semper Deo gratam, semper gratiosissimam.

43 Objic. 5. B. V. Maria fuit baptizata Baptismo Christi: ergo recepit gratiam regenerativam, seu peccatum originale ablentem: ergo fuit in illo concepta. Ant. est commune, & à NN. Salm. moral tr. 2. c. 1. n. 26. sumptum ex Euthimio, qui in Joan. c. 3. ait, *quòd Christus Petrum, & Virginem baptizavit; Petrus verò reliquos Apostolos.* Idque docent Alb. Mag. super *missus est*, in respons. ad quæst. 36. quæ responsio habetur post quæst. 43. Scotus in 4. dist. 5. quæst. unic. ar. 2. & alii. Quod & suadet præceptum baptismi, omnes generatim comprehendens fideles homines, & mulieres, quod habetur in Joan. 3. *nisi quis renatus fuerit denudò, non potest videre Regnum Dei.* Suadet etiam, quòd per Baptismum fideles signantur membra Ecclesiæ, daturque eis potestas recipiendi Sacramenta Ecclesiæ, quibus potuit, & uti debuit V. Maria, si non omnibus, aliquibus, præsertim Eucharistia: ergo tenet ant. Conseq. verò videtur legitima; quia Sacramenta id causant, quod significant; Baptismi verò verba lavare innuunt aliquid; sed ubi nulla est macula, nulla est ablutio: ergo aliqua, saltem originea fuit in B. Maria. Hoc argum. nimis probat, scilicèt, quòd B. V. maculata persistit originaliter, usque dum per Christum ejus Filium lavaretur; quod quid indignius?

44 Sed dices, ablutam fuisse antea;

tea; at recepto Baptismi Sacramen-
to, recepit gratiam non actu la-
vantiem, sed potentia lavativam; id
quod in Pœnitentiæ Sacram. passim
experimur, in quo absolutio cadit
sæpè supra materiam jam remissam;
& tamen causat gratiam, licèt non
actu remittentem, potentia verò re-
missivam. Hoc est, quod respon-
des, & hoc ipsum respondemus de
Baptismo B. M. Virginis, recepisse,
scilicèt, in Baptismo gratiam bap-
tismalem, non quidem remittentem
actu originale, quod non erat, nec
regenerantem, quia mortua num-
quam fuit, sed quantum erat ex se
regenerativam, & remissivam, si pec-
catum adfuisset originale. Nec ob
hoc in B. Virgine vacua hæc gra-
tia, vel otiosa fuit; nam præter-
quamquod erat gratia secunda, ad-
augens primam, fuit etiam gratia
signans Virginem in membrum no-
væ Ecclesiæ, denuò à Christo ædi-
ficatæ, illam capacem reddens alio-
rum Sacramentorum recipiendi; & de-
mùm illam illo peculiari signaeulo
notans, quod characterem vocant
Theologi, & quocum omnes, quas
Pastor bonus pabulatur oves, veluti
tessera Christianitatis insigniuntur.

45 Sed instabis: B. V. nun-
quam recepit, nec potuit recipere
Sacram. Pœnitentiæ, & consequen-
ter, nec ejus gratiam, non solum
ut remittentem, verùm nec ut re-
missivam; eò quod nullum habuit
peccatum personale: ergo similiter
nec potuit recipere Baptismum, si
originale non contraxit. Nego con-
seq. & parit. Ratio enim, quare B.
V. non potuit recipere Sacram. Pœ-

nitentiæ, non fuit, quia defuit pec-
catum actu expellendum, & des-
truendum: videmus enim passim, plu-
res recipere hoc Sacram. quin ad-
sit peccatum actu expellendum, quia
jam per aliud Sacram. expulsus fue-
rat; fuit ergo ratio: quia non so-
lùm defuit B. Virgini peccatum ut
expellendum, sed etiam ut detes-
tandum; & consequenter defuit de-
testatio, & dolor, quæ sunt mate-
ria essentialiter constitutiva Sacra-
menti. Quod in nobis communiter
non sic fit; quamvis enim defit pec-
catum destruendum, quod actu existat;
semper verò remanet, ut detes-
tandum, quod aliquando fuit, &
sic experimur, quòd, etiam post jam
destructum, semper de illo nos pœ-
nitet, semper nobis dolor est; &
consequenter materia Sacramenti
constitutiva. At verò peccatum ori-
ginale non est materia Sacramenti
Baptismi; & licèt per hoc sit des-
truendum, & delendum, numquam
tamen est detestandum, vel de eo
dolendum: & ideo numquam po-
test repeti; quia peccatum origina-
le nullo modo remanet, nec secun-
dum se, nec ut detestabile. Undè
sicut Sacramentum Pœnitentiæ veri-
ficatur, licèt non actu remittat, si
tamen remissivum sit, sic etiam in
hac parte potuit verificari in V. Ma-
ria Sacram. Baptismi, licèt non ac-
tu abluens, lavansque, si tamen ab-
terfivum fuit, & lavativum (quan-
tùm in se erat) & aliàs gratiam
causavit, & alios effectus sup. jam
relatos. ¶ Potest etiam respond.
Baptismum duos habere effectus,
alium positivum, scilicèt, hominem

configurare cum Christo, & hic præcedit alium negativum, scilicet, expulsum peccati. Quorum primum, & primum recepit V. M. non verò secundum, vel secundarium. Sed replicabis, et

46 Objic. 6. Christus Dominus non recepit Baptismum à se institutum, quia numquam fuit sub peccato originali: ergo econtra, si B. V. illud recepit, signum est sub peccato fuisse originali. Dist. ant. quia numquam fuit, nec potuit esse, concedo; præcisè quia numquam fuit, nego ant. & conseq. Licet Virgo non fuit actu sub tali peccato, potuit tamen esse; & ideo recepit hoc Sacram. quod, licet actu non abluat, potuit tamen abluere; & aliàs causavit in illa alios effectus, qui in Christo vel jam supponebantur ex natura sua, vel suæ personæ erant dissonantes, vel minùs congruentes.

47 Objic. 7. Quia Christus non processit ab Adam per seminalem, virilemque propagationem, est communis P.P. sententia, quòd peccatum originale non contraxit: ergo econtra, si B. V. sic processit, debuit illud contrahere. Concesso ant. dist. conseq. contrahere debuit ex se, & secluso privilegio, concedo; hoc supposito, neg. conseq. quia, quod fecit in Christo independentia ab Adamo per seminalem processionem, fecit in B. V. M. singulare privilegium.

48 Objic. 8. B. V. mortua est temporaliter: ergo signum est peccato originali temeratum fuisse. Conseq. patet, quia mors temporalis fuit

in hominem fulminata in pœnam peccati originalis, juxta illud Genes. 2. *In quocumque die comederis ex eo, morte morieris*; quod de morte corporali intelligunt omnes Theologi, & addunt, quòd, Adam non peccante, homines immortales, & impassibiles perstarent ex primæva ipsorum conditione. Respond. Beatam V. mortuam quidem fuisse; sed præterquamquòd non obiit ex vi dolorum corporalium, nec ex aliqua infirma valetudine, aut senili lassitudine, quæ sunt effectus peccati originalis; sed ex vi ardentissimi in Deum amoris, illuc usque per miraculum compressi, ne vitam illi abrumperet, ut tenet expressè prælaudata Ven. M. de Agreda, p. 3. l. 8. c. 19. n. 741. & adhuc hanc felicissimam mortem non in pœnam subiit peccati contracti originalis, sed in imitationem Jesu Christi Filii sui, cujus redemptionis fuit fidelis coadjutrix, & ut nobis peccatoribus præberet exemplum hunc sumendi calicem amarum, quæ peccatrix numquam fuit, nec dolus ullus inventus in ea, nec à se commissus, nec ex Adamo contractus. Adde ex re lata Virgine Agrediana, quòd B. V. Maria oblata est morti: *quia ipsa voluit*, ut vel in hoc suo se filio assimilaret, cæteri verò homines in pœnam primi lapsus, velint nolint, lapsum vitæ finale subire tenentur.

DUBIUM II.

NOSTRA RESOLUTIO:

AN B. V. MARIA, PRÆTER CON-
ceptionem in gratia, habuerit con-
firmationem in illa?

49 **D**Onum confirmationis in gratia nihil est aliud, quàm ipsa gratia sanctificans, non secundùm se sumpta, sed quatenùs adjunctum habet modum intrinsecum, qui est participatio impeccabilitatis Beatificæ (meliùs dic Divinæ) qui, licèt non tollat omnem potestatem peccandi, eam tamen ligat in actu primo, ne in actum erumpat peccaminosum secundum. Sic N. N. Salm. tr. 14. disp. 3. dub. 11. n. 259. cum Gonet, Ferrara, & aliis. Est duplex; aliud firmans, ne in mortale labatur creatura, quali, constans Patrum est sententia, obarmatos fuisse Apostolos, & fortè aliquos Ecclesiæ excellentissimos Athlantes; inter quos jure nominatur S. P. N. Joannes à Cruce, cui à primo celebratæ Missæ sacrificio hoc fuisse concessum privilegium, Chronographi vitæ suæ referunt consentanei. Aliud firmans creaturam, ne vel in leve incidat peccatum, cujusmodi firmitas solummodo propria est Beatorum; minimè Viatorum, ait D. Th. 1. p. q. 100. ar. 2. in corp. Et nihilominus de hac confirmatione excitatur præfens quæstio, estque affirmativa.

50 **B**eatiff. V. Maria nedum fuit concepta, sed & in gratia confirmata, ne vel in leve incidere peccatum, & hoc in infanti primo suæ Conceptionis. Tri-membris est resolutio, scilicet, confirmatam fuisse, & hoc fuisse privilegium ab, & in primo vitæ suæ halitu; & insuper cum exclusione etiam venialium. Prima pars constat ex Trident. sess. 6. can. 23. *Si quis hominem semel justificatum dixerit amplius peccare non posse :: aut posse in tota vita peccata omnia, etiam venialia, vitare, nisi ex speciali Dei privilegio, quemadmodum de Beata Virgine tenet Ecclesia, anathema sit*: ergo B. V. non potuit peccare, nec venialiter; concedit etenim illi Concilium, & Ecclesia, quod negat cæteris hominibus; atqui istis posse non labi venialiter expressè dene-gat: ergo Beatæ Virgini concedit.

Constat etiam ex D. Th. 3. p. q. 27. art. 6. ad 1. *Beata Virgo, que fuit à Deo electa in Matrem, ampliore sanctificationis gratiam obtinuit, quàm Joannes Baptista..... cujus signum est, quod Beata Virgini præstitum est, ut de cæterò non peccaret nec mortaliter, nec venialiter* (hoc autem ultimum negat ibi S. Doct. Joanni Baptistæ) Nunc sic: sed huic non est neganda confirmatio in gratia, quantum ad mortalia; fuit enim major inter natos, etiam Apostolos, quos supponimus fuisse confirmatos: ergo nec Virgini Mariæ quantum ad venialia, vel non fuit sanctificatio ejus excellen-tior.

tior. Ex his probata manet tertia pars; nam testimonia hæc confirmationem Virginis expressè extendunt ad venialia.

51 Prob. 2. prima pars ex adumbrata gratia Virginis Mariæ in lignis Sethim, ex quibus compacta fuit arca fœderis. Erant illa imputribilia figura etiam Mariæ, veræ arcæ, in qua inclusum est verum mana, Christus: oportuit ergo & hanc impeccabilem fuisse; sicut, (& plus) illam imputribilem. ¶ Prob. 3. eadem pars ex doctissimo Idiota (Raymundum Jordanum, quem, compertum est vocari) de Virg. M. c. 4. dicente: *corrupta erant omnes, & peccato vacillaverant; ideo te gloriosam Virg. Mariam Deus edificavit in domum solidam, & fortem, qua nullo modo (perpende) vacillare possit; atqui non posse vacillare, & multò meliùs cadere, solius est animæ confirmatæ in gratia: ergo talis fuit V. Maria.*

Prob. 4. eadem, imò & tertia pars ex D. Antonino 4. p. tit. 15. c. 44. §. 9. ubi hoc privilegium probat ex Alb. Magno à se laudato, in hunc modum arguente: *illa est major charitas, quæ nec cessat, nec cessavit, nec cessare potuit umquam ab exercitio diligendi Deum; sed talis fuit charitas Mariæ, non autem fuit talis charitas Seraphica, (Seraphin enim, etsi numquam cessaverint, cessare verò potuerunt in prima sui conditione à Deo diligendo, ut patuit in primo Lucifero, simul & lucifuga: ergo major fuit charitas Mariæ, quæ nunquam potuit cessare. Numquam, inquit, potuit cessare: ergo nunquam po-*

tuit peccare vel venialiter. Conseq. hæc patefit; quia impossibilis est apud omnes exercitium actuale in amando Deum perfectissimè, quale supponimus in B. V. M. cum actuali exercitio peccaminoso etiam veniali; sed B. V. juxta Alb. Mag. à prædicto amandi exercitio nedum umquam cessavit, verùm nec cessare potuit: ergo nec venialiter peccare quivit.

52 Prob. 5. prima, & tertia pars ex D. Th. n. 49. citato, ubi loquens de confirmatione in gratia Beatorum, hanc negat animabus Viatorum; & addit: *ex aliquo privilegio secùs accidere potest, sicut creditur de Virgine Matre Dei: ergo hæc habuit firmitatem, quam Beati, in non labendo; sed beati firmissimi sunt à labendo, etiam in venialia: ergo idem de B. V. M. est firmissimè credendum.* ¶ Prob. demùm ratione utraque prima, & tertia pars: quantò à liquid magis appropinquat suo principio, undè suam exhaurit perfectionem, tantò perfectius computandum est; sed Beati Apostoli, qui non erant propinqui, minus verò appropinquantes erant Christo principio fontali omnium perfectionum, & gratiarum, in gratia confirmati sunt, ne in mortalia laborentur: ergo B. V. quæ magis ei accessit, absdubio gratiam habuit, ne vel in venialia incideret peccata.

53 Ex his jam facilè probatur secunda pars, scilicèt, hanc gratiam confirmationis in gratia à primo, & in primo instanti Conceptionis Mariam possedisse. Prob. 1. ex illo Ps. 45. ubi loquens Pfaltes de

de Maria Virg. cui accommodat Ecclesia, ait: *Deus in medio ejus non commovabitur*; quasi immobilis in bono, & à bono constituatur, & consistat. At ab hujusque? Prosequitur versus: *adiuvabit eam Deus manè diluculò*. Diluculò, à primo manè, & instanti suæ Conceptionis A. A. graves, & pij interpretantur: ergo B. M. immobilis, hoc est, invincibilis per malum stetit, & perstitit ab initio in bono; sed hoc est propriè confirmari in gratia: ergo ita factum fuit.

Prob. 2. ex D. Th. in 3. dist. 3. q. 1. art. 2. quæstiuncul. 3. in corp. in prima sanctificatione Virgini collata fuit ad bonum efficaciter liberum arbitrium inclinans. In prima, inquit, sanctificatione, (quæ, juxtà nostram doctrinam, verificata est à primo instanti suæ Conceptionis inclusivè) & addit: *efficaciter inclinans*; si ergo efficaciter inclinans in bonum, declinare à malo opus erat, saltem in actu secundo; sed hoc, & non amplius facit donum confirmationis in gratia: ergo habuit illud V. M. à primo instanti Conceptionis.

54 Prob. 3. eadem secunda pars ex D. Th. n. 50. laudato, ubi ait, Beatam V. ampliorem sanctificationis gratiam habuisse, quam Joan. Baptistam; sed hic in utero Matris suæ accepit gratiam, & in illa confirmatus est, juxta dicta prædicto num. 50. ergo B. V. non modò in utero; verùm & in primo instanti sui esse possedit eam, & in ea confirmata est. ¶ Prob. 4. ex D. D. Antonino, & Alber. n. 51. relatis, ubi ex ipsis diximus Seraphin potuisse

labi in prima sui conditione; sed hoc ipsum ipsi denegant Virg. Mariæ: ergo hæc in prima sui conditione, sive Conceptione non potuit peccare; sed per non posse in hac vita peccare, intelligimus in gratia confirmari: ergo ex primo tunc sui esse habuit hanc gratiam Maria.

Prob. demùm autoritate & ratione D. Th. 3. p. q. 27. ar. 5. in corp. quæ sic formatur: quantum quis propinquior est, ut sup. diximus, principio, tantò altius ebibit de ejus dignitate, & perfectione; sed B. V. propinquissima fuit Christo Filio suo inter omnes creaturas: ergo excessit omnes in hauriendo suam excellentiam; atqui Angeli, qui inferiores sunt, remotioresque à Christo, quàm eorum Regina, per unicum instans potuerunt vacillare, & in peccatum labi: ergo B. V. vel non fuit major, vel in nullo potuit vacillare, & multò minus cadere; sed non posse cadere est in gratia confirmari: ergo hanc gratiam habuit M. in instanti primo suæ Conceptionis.

AUDIAMUS ARGUMENTA OPPOSITA.

55 **C**alvinus, canis verè rabidus, quique latrare potest, non tamen mordere, contra hanc excellentissimam Virg. Mariæ gratiam latrat quidem, objiciens nobis Chrysofostomum homil. 20. dicentem, vel innuentem, Beatam V. M. ex inani gloria motam dixisse Filio suo: *vinum non habent*, ut, scilicet, miraculosè operans, clariorum Matrem faceret, quæ tantum

Filium peperit; Et fortassis, (addit) quid humanum patiebatur; sed inani gloria agi, peccatum ut minus leve est: ergo peccare potuit, saltem venialiter Maria. Respondet D. Th. 3. p. q. 27. art. 4. ad 3. (& quidem modestè, reverenter, & sapienter, inquit Cajet.) quòd in verbis illis Chrysostomus excessit. Possunt tamen, addit, exponi, ut intelligatur, Dominum cohibuisse non inordinatum inanis gloria motum, quantum ad ipsam, sed id, quod ab aliis posset asstimari.

56 Objic. 2. Divum Aug. qui in Lib. Novi, & Veteris Testam. sup. Luc. c. 2. dixit, quòd B. V. M. in morte Domini stupore quodam dubitavit; sed dubitare de fide credendis peccatum est: ergo non fuit præservata ab omni peccato, & consequenter nec in gratia confirmata. Resp. ibidem D. Thom. ad 2. dubitationem Maria non fuisse infidelitatis, sed admirationis: anima, inquit, fluctuabat ex una scilicet parte videns eum (ejus Filium) abiectam pati; & ex alia parte considerans ejus mirifica.

57 Objic. 3. B. V. M. non est credibile orationem Dominicam omisisse recitare, in qua illa continentur verba: *dimitte nobis debita nostra*; sed nec est credibile falsò illa protulisse: ergo aliqua habuit, vel habere potuit, quæ dimitterentur peccata. Respond. concess. præmiss. negando conseq. vel meliùs, maiorem distinguendo: orationem Dominicam recitare non omisist nomine Ecclesiæ, cujus pars erat ipsa principalis, concedo; nomine proprio, subdist. quantum ad illa: *dimitte nobis debita nostra*; nego: quantum ad alia

verba eiusdem orationis, conc. mai. & min. & neg. conseq. Solutio patet ex terminis.

DISPUTATIO II.

DE B. M. VIRGINIS IN HOC MUNDO progressu.

Postquam de ingressu Mariæ in hunc mundum iam peregrimus, recto tramite succedit de progressu in hoc mundo tractare, scilicet, de Virginitate, Maternitate, merito, & aliis ejus excellentiis. Sit ergo

DUBIUM I.

AN B. V. M. FUERIT VIRGO ANTE partum, in partu, & post partum?

I Injuriosum quidem esset in dubium trahere, an B. M. ante desponsationem Virgo fuerit; cum sententia sit plurium sequentium Jacobum Christophorum in Canticum Virginis, quòd mox ut concepta fuit, adhuc in ventre Matris, Matrem esse, emisso castitatis voto, renuntiaverit. Ipsamque fuisse ab origine mundi primam tali Virginitatis voto adstrictam, prædicasse fidelibus Sanctum Bartholom. Apost. testatur Abdias lib. 8. histor. Apost. Undè iure *Regina Virginum* quotidie tum intra, tum extra-Ecclesiam audimus eam in Litanis personatam, invocatam, proclamatam. Quid mirum? Si vel Angelos in hac gratia, tenet quædam Glossa in c. 7. Epist. 1. ad Corinth. superasse Mariam; tum,

tum, quia illorum puritas, cum solum in mente haberetur, simplex fuit: Mariæ verò, quippèquæ mente, & corpore pura, duplex exitit; illorum puritas à natura; istius à gratia devenit: illorum sine carne viventium; istius in carne viventis: ergo injuriosum esset Virgini Virginum, quem titulum post *Mater Dei*, & ante *Mater Christi* in Litanis præcinit Ecclesia, attributum hoc indubium vocare in dubium.

Dubium ergo triplex est; primum; fueritnè Maria post desponsationem ante partum Virgo, concipiensque sine Viro Virum? Secundum; fueritnè Virgo in ipso partu? Et hoc admissio, tertium; an permanserit Virgo post partum? Triplici quæsito triplicem dicat D. Th. articulum, in quibus sic hanc materiam discutit, ac dissolvit, ut nihil, quod ad ipsam in pro, vel contra spectet, intentatum relinquat; si quid verò omittat, vel parvi momenti, vel parùm est doctrinale, & nec utile nostris Scholaribus, nec parùm dissentaneum compendio, cui in hoc opere maximè studemus. Ideò litteram Divi Th. præter morem potiùs transumemus, quàm ei nostram stupidam, & insolidam admisceamus.

2 Pro quorum intelligentia vide N.N. Salmantic. Moral. tom. 6. tr. 26. §. 1. à n. 44. ubi discas ex Divo Ambr. tom. 1. lib. 1. de Virginitate in principio definitionem Virginitatis; ibi: *Castitas Virginalis est expers contagionis integritas*. Et ex D. Aug. lib. de Sancta Virginitate c. 13. hanc: *Virginitas est in car-*

ne corruptibili incorruptionis perpetua meditatio. Per *ly meditatio* intellige perpetuum propositum servandi castitatem, quod longam exigit meditationem. Et ex D. Th. 2. 2. q. 152. ar. 3. hanc: *Virginitas est quædam specialis virtus, habens se ad castitatem, sicut magnificentia ad liberalitatem*. Ubi obiter notabis sententiam ipsorum Salm. ibi, n. 47. Virginitatem, scilicet, esse virtutem specialem à castitate distinctam; & hoc, estò voto non firmetur, uti ajunt n. 55. contra Scholasticos, oppositum probabilius concipientes. Dices etiam trimembrem esse divisionem Virginitatis; hancque aliam esse mente solum, ut si Virgo vi violetur; aliam carne tantum, ut si Virgo, quæ nunc est, nuptias appetat, vel non renuat; aliam denique mente, & carne, ut si Virgo est, & vult esse perpetuò in obsequium Dei. His breviter præstitis, sit

PRIMA CONCLUSIO:

3 **M**aria Mater Christi Virgo fuit in concipiendo Filium, & consequenter ante partum. Est de fide; sed & testis hujus sit veritatis una sola ipsa Maria pro infinitis testibus creatis; quippèquæ Mater fuit veritatis increatæ; & quæ Mater peperit veritatem, veritatem etiam in causa propria eructavit præter dubium. Ait ergo Angelo nuntianti: *quoniam Virum non cognosco*. Testes etiam sint Apostoli in eorum symbolo: *natus est ex Maria Virgine*. Si autem in concipiendo Virginitatem amisisset, ex Virgine non

natus fuisset. Testis Isaias c. 7. ibi: *Ece Virgo concipiet.* Quæ verba Beatam Mariam ab omnibus generatim adumbrare dicuntur. Prædixit etiam hanc puritatem Levit. c. 12. *mulier, si suscepto semine pepererit masculum; quasi præveniens aliquam, non per semen, sed per auditum concepturam: sed quia parùm puritatis inruit auditus, quippè qui caro, & sensus est, purior verò spiritus, & purissimus, si Sanctus, & Divinus sit, idèò purissima, & Virginalis Conceptio de Spiritu Sancto est: & concepit de Spiritu Sancto: non ergo conceptio sui Filii Mariæ Virginitatem substulit, sed illam potius extulit.*

4 Prob. 2. autoritate, simul & rationibus Divi Thomæ, 3. p. q. 28. ar. 1. quibus ex nostris quidquam addere supervacaneum est; cum totum id, quod desiderabile sit, quatuor sequentes rationes exhauriant ex ipso ad unguem transcribendæ; ait ergo loco cit. in corp. *Quodd enim Christus sit conceptus ex Virgine, conveniens est propter quatuor. Primo, propter mittentis Patris dignitatem; cum enim Christus sit verus, & naturalis Dei Filius, non fuit conveniens, quodd alium Patrem haberet, quam Deum, ne dignitas Dei Patris transferatur ad alium. Secundo, hoc fuit conveniens proprietati ipsius Filii, qui mittitur, qui quidem est Verbum Dei; Verbum autem absque corruptione cordis concipitur: Tertio, hoc fuit conveniens dignitati humanitatis Christi, in qua locum peccatum habere non debuit, per quam peccatum mundi tollebatur: Unde Aug. dicit in lib. de Nuptiis, & concupiscentia: solus nuptialis concubi-*

tus ibi non fuit, scilicet, in matrimonio Maria, & Joseph; quia in carne peccati fieri non poterant sine ulla carnis concupiscentia, qua accidit ex peccato, sine qua concipi voluit, qui futurus erat sine peccato. Quarto, propter ipsum finem incarnationis Christi, qua ad hoc fuit, ut homines renascerentur in Filios Dei non ex voluntate carnis, nec ex voluntate Viri, sed ex Deo, id est, Dei virtute; cujus rei exemplar apparere debuit in ipsa Conceptione Christi. Unde Aug. dicit in lib. de Sancta Virginit. oportebat, caput nostrum insigni miraculo secundum corpus nasci de Virgine, ut significaret, membra sua de Virgine Ecclesia secundum spiritum nascitura. Quid pulchrius, quid ad probationem appositius? Ergo recedant nova, vetera sint omnia ratiocinia, quæ hanc convincant nostram assertionem; contra quam tamen sunt aliqua objicienda, salva fide.

ARGUMENTA CONTRA PRIM.
conclus.

5 **S**ententia contraria est Hæresis Hebionitarum, & Cherinti, qui Christum purum hominem arbitrabantur, & de utroque sexu eum natum putaverunt. Objic. 1. Nulla proles, quæ Patrem habet, & Matrem, nascitur ex Virgine; talis fuit Christus, de quo ait Luc. c. 2. *erant Pater ejus, & Mater mirantes super his, quæ dicebantur de illo. Et infra: Ecce enim Pater tuus, & ego dolentes quærebamus te. Et alibi dicitur, quodd erat subditus illis: quodd si verus Pater non esset Joseph, nec verè subdi ipsis tene retur: ergo Christus natus non est ex Maria Virgine. ¶ Confirmatur: Chri-*

Christus fuit Filius Abraham, & David per hoc, quòd Joseph ex David descendit: si autem Joseph non esset verus Christi Pater, illatio causalis falsa esset: ergo, ut sit vera, dicendum erit, Joseph verum fuisse Patrem; & consequenter virginem non fuisse ejus Matrem. Quod quidem innuit illud Apostoli ad Galat.

4. *misit Deus Filium suum, factum ex muliere*: per mulierem autem communiter non Virgo, sed jam cognita fœmina intelligitur. Hæc D. Th. loco cit. sibi objicit, ex quibus

6 Ad primum respondet, quòd Pater Salvatoris appellatur Joseph, non quòd verè juxta Photinianos Pater fuerit ei, sed, quòd ad famam Mariæ conservandam Pater sit ab omnibus estimatus. Unde & Luc. 3. dicitur: *ut putabatur Filius Joseph*. Ad secund. respondet idem, non solum Joseph, sed & Mariam descendisse ex eadem Tribu Juda, & ex semine David. Ratio verò, quare in Evangelio non refertur series Progenitorum Mariæ, sed Joseph, est, quia, ut inquit D. Hieron. à D. Th. laudatus, *non est consuetudinis scripturarum, ut mulierum in generationibus ordo texatur*. Unde ratio processiois Christi ab Abraham, & David non est processio Joseph Patris putativi, sed Matris ejus veræ. Ad ultimum respondet, in Hebræa locutione mulierem non significare Virginem corruptam, sed fœminam à corruptione præscindentem.

7 Objic. 2. Christus est ejusdem speciei cum cæteris hominibus, juxta illud ad Philip. 2. *in similitu-*

dinem hominum factus: ergo si alii homines ex commixtione maris, & fœminæ nascuntur, sic etiam Christus; aliàs generatio Christi esset ejusdem, & diversæ speciei: ejusdem, quia specificatur à termino, qui idem est specificè cum cæteris; diversæ, quia principium generationis est diversum. Respond. ex ipso D. Th. quòd, sicut Adamus formatus est ex limo terræ, & tamen fuit ejusdem speciei cum reliquis à se genitis, sic Christus, licet sit de Spiritu Sancto conceptus. Et ad rationem in contrarium respond. concess. ant. neg. conseq. ad cujus probationem dic, in ordine naturæ à diverso principio diversam oriri generationem; quia principium naturale est determinatum ad unum terminum, & ad unam actionem. Non sic principium supernaturale, quod, cum sit infinitum, non est limitatum ad unum, nec ad unam actionem; & tale fuit Deus in generatione Filii sui, imò & Adami, quæ etiam fuit, ut minus, præternaturalis, & à principio illimitato, scilicet, Deo.

8 Objic. 3. quælibet forma naturalis habet materiam ex qua sibi determinatam; sed materia formæ humanæ est semen maris, & fœminæ: ergo, si humanitas Christi non fuit ex utriusque semine concepta, diversa fuit à reliquis in specie. Respondet idem Sanctus Doct. neg. min. quoad prim. part. scilicet, materiam generationis esse semen hominis; quia juxta Philos. in de Generat. animalium semen non se habet, ut materia; hanc enim proprium est fœminæ ministrare; sed sicut

aut agens; hoc autem agens, quod, si esset naturale, ageret medio suo femine, suffectum est à Deo, qui, ut potè agens infinitum, potest transmutare quamcumque materiam in quamcumque formam; & sicut transmutavit limum terræ in corpus Adæ, sic materiam à V. M. ministratam in Corpus Christi traduxit. Econtra virtus naturalis, quæ non potest transmutare materiam determinatam, nisi ad determinatam formam.

SECUNDA CONCLUSIO.

9 **B**Eata Maria fuit in partu Virgo. Hæc etiam est de fide. Et prob. ex laudato cap. Isaïæ, qui neddum prædixit: *Ecce Virgo concipiet, sed & : pariet filium*: ergo fuit Virgo in concipiendo, & pariendo. Prob. 2. ex quodam serm. Concilii Ephesini à D. Th. citati, ibi: *Natura post partum nescit ulterius Virginitatem; gratia verd & parientem ostendit, & Matrem fecit, & Virginitati non novit*: ergo hæc substituit in partu.

10 Tres rationes nobis offert D. Th. cit. ar. 2. ad hanc suadendam veritatem. Prima: quia, qui natus est ex Maria, Verbum Dei est; Verbum autem non solùm sine corruptione in corde concipitur, sed & incorruptum ab ore procedit. Secunda: quia ad hoc venit Christus, ut nostram purgaret corruptionem: ergo dissentaneus procederet, si incorruptam Virginitatem corrumperet. Undè dixit D. Aug. in quodam Serm. de Nativitate: *Fas non erat, ut per ejus adventum violaretur integritas, qui venerat sanare corrupta*. Tertia: quia

rationi obsistet, quòd Matris honorem minueret, qui parentes præceperat honorandos.

ARGUMENTA CONTRA SECUNDAM conclus.

11 **O**Bjic. 1. D. Ambr. qui sup. Lucam ait: *Qui vulvam sanctificavit alienam, ut nasceretur Propheta, hic est, qui aperuit Matris sue (Mariæ) vulvam, ut immaculatus exiret. Sed apertio vulva virginitatem excludit: ergo Mater Christi non fuit Virgo in partu*. Sic arguit D. Thom. cit. ad quod respond. ex ipsò, disting. maj. quoad secund. part. aperuit vulvam apertione communi claustrum Virginei, nego; apertione dicente, seu coincidente cum exitu ex utero Materno, concedo maj. & distincta similiter min. nego conseq. Divus Ambr. loquitur exponens illud Evangelistæ: *omnes masculinum, adaperiens vulvam*; & ne textus voces mutaret, quibus utitur, voce *aperuit*, quæ magis consonat cum *adaperiens*, usus est; significans per illam communem omnibus nativitatis exitum: non verò excludens modum specialem Christi, qui fuit sine fractione penetratio.

12 Objic. 2. Nativitas Christi ex Virgine Matre, sine Virginitatis iniuria ansam præbet Hæreticis Manichæis, ut corpus Christi phantasticum esse asserant; dum corpus, quod naturaliter penetrari nequit sine alterius discisione, sine hac claustrum Beatæ M. transvadere, seu præterire audiunt: ergo tenendum est contrarium, vel reticenda hæc assertio.

tio. Respond. Hæreticos etiam sine recurſu ad clauſtri Materni Virginalis ſine læſione tranſennam hoc aſſerere, licet falſò, quòd Chriſtus corpus induit phantaſticum: ergo non tribuitur illis anſa; habent enim aliàs unde teneantur, & teneant ſuam phantaſiam. Ratio verò, quare corpus Chriſti ſic ex corpore exiuit Materno, eſt, ait D. Thom. laud. ut corpus ejus oſtenderetur, quippè quod ex fœmina natum, eſſe verum, & non merè phantaſticum; quippè verò unitum Deitati, ex Matre Virgine fuiſſe natum: *talis enim partus decet Deum*, ut Ambroſ. dicit in Hymno Natiuitatis.

13 Objic. 3. Juxta D. Greg. hic à D. Thom. laud. art. 2. corpus Chriſti per ingreſſum ad Diſcipulos januis clauſis, comprobatum eſt eſſe ejuſdem naturæ, & alterius gloriæ: ergo per egreſſum à Materno clauſtro obſerato, & non expoſito comprobaretur fuiſſe corpus glorioſum; ſed hoc eſt falſum: quinimò fuit poſſibile, habensque ſimilitudinem carnis peccati, juxta Apoſt. ad Rom. 8. ergo non exiuit per virginis uterum clauſum, & conſequenter nec Virgineum. Respond. ex ipſo D. Th. conſeſſo anteced. negando conſeq. Ut enim corpus ſit glorioſum, requiritur, quòd ex redundantia gloriæ animæ reſultent in corpus dotes corporis; hoc autem ante reſurrectionem impeditum eſt, permittente Chriſto carnem ſuam pati: quare ratione non fuit glorioſa. Undè recurrendum eſt pro hoc miraculo ad virtutem diuinã ſupernaturaliter operantem; ſicut ad hoc, ut aqua inf-

tabilis terrenorum Petri pedum ſuſtineret gravitatem.

TERTIA CONCLUSIO.

14 **B**eatiffima Maria fuit poſt partum, ſemperque permaſit Virgo. En Diuum Thom. laudatum, art. 3. hanc aſſertionem ſapientiffimè in hunc modum probantem 1. ab authoritate: *Sed contra* (inquit) *eſt, quod dicitur Ezeq. 44. porta hac clauſa erit, & non aperietur, & vir non tranſibit per eam; quoniam Dominus Deus Iſrael ingreſſus eſt per eam. Quod exponens Aug. in quodam ſerm. dicit; quid eſt porta in domo Domini clauſa, niſi quòd Maria erit ſemper intacta? Et quid eſt, homo non tranſibit per eam, niſi quòd Joſeph non cognoscat eam? Et quid eſt, Dominus ſolus intrat, & egreditur per eam, niſi quòd Spiritus S. prægnabit eam, & Angelorum Dominus naſcetur per eam? Et quid eſt, clauſa erit in æternum, niſi quòd Maria Virgo eſt ante partum, & Virgo in partu, & Virgo poſt partum? Appoſita quidem applicatio! Sola ea ſufficiens, ut ampliùs in probando non detineremur, niſi Sanctus Dr. ſequentes nobis præſtaret ab inconuenienti rationes.*

15 Prob. 2. ab inconuenientitum, quia contrarium derogat dignitati Chriſti; quia, inquit D. Thom. *ſicut ſecundum diuinam naturam unigenitus eſt Patris, tanquam perfectus Filius ejus, ita decuit, ut eſſet unigenitus Matris, tanquam perfectiſſimum germen ejus.* Ergo non habuit Maria alium filium, undè probetur ejus læſio integritatis Virginalis. Tum, quia hic error, proſequitur, injuriam facit Spiritui

Sancto, cujus sacrarium fuit uterus Virginalis, in quo carnem Christi formavit. Unde non decebat, quod de catero violaretur per commixtionem vitalem. Tum, quia derogat, addit, dignitati, & sanctitati Matris Dei, qua ingratiissima videretur, si tanto filio contenta non esset; & si virginitatem, que in ea miraculose conservata fuerat, sponte perdere vellet per carnis concubitus. Tum, concludit Sanctus Doct. quia etiam ipsi Joseph esset ad maximam presumptionem imputandum, si eam, quam, revelante Angelo, de Spiritu Sancto Deum concepisse cognoverat, polluere attentaret. Et idem simpliciter est asserendum, quod Mater Dei, sicut Virgo concepit, & Virgo peperit, ita etiam Virgo post partum in sempiternum permanfit.

ARGUMENTA CONTRA TERTIAM

Conclus.

16 **O**ppositus error fuit Helvidij Hæretici, qui Deiparam suæ post partum Virginitatis fecisse iacturam effutiebatur. Objic. 1. illud Matth. 1. frequentissimè in hac occurrens materia: *antequam convenirent Joseph, & Maria inventa est in utero habens de Spiritu Sancto*: ergo signum est Joseph postea cum ea convenisse; sicut dicens, ante prandium recitavi, signum est post recitationem pransisse. Hoc argum. solvit D. Hier. concessè, & appositè per hæc verba: *quod autem dicitur, antequam convenirent, non sequitur, ut postea convenirent; sed Scriptura, quod factum non sit, ostendit.* Congruit hinc exemplum fugientis, antequam inimicus illum capiat, quod tamen non

infert, quod postea captus fuerit: ergo similiter in nostro casu.

17 Objic. 2. id, quod Matth. ibid. addit: *Et accepit Joseph coniugem suam, & non cognoscebat eam, donec peperit filium suum primogenitum.* Ex quo sic proceditur: adverbium *donec* significat determinatum tempus, quo impleto, id, quod suspendebatur, efficitur; aliundè per *ly cognoscebat* coitus intelligitur carnalis, juxta illud Genes. 4. *Adam cognovit uxorem suam Evam, quæ concepit*: ergo post impletum tempus, ante Mariæ partum, cognovit illam postea Joseph, sicut Evam Adam. Aliqui explicant autoritatem, quasi loquentem de cognitione notitiæ, non de cognitione coitus, ita ut Joseph non adedè perfectè calle-ret altissimam perfectionem, & dignitatem Mariæ, donec pareret filium eius; *sed postquam peperit*, inquit D. Chrysof. à D. Thom. laud. *tunc cognovit eam: quia spatiosior, & dignior facta fuerat, quam totus mundus; quia quem totus mundus capere non poterat, in angusto cubiculo uteri sui sola suscepit.* Divus verò Hieron. de cognitione intelligit, quæ coincidit cum coitu; & hoc sine injuria Virginitatis: quia *ly donec, & usque aliquandò* significant tempus, quo impleto, quod expectabatur, efficitur; ut quandò ad Galat. 3. v. 19. dixit Apostolus *Quid igitur lex? Propter transgressiones passita est: donec veniret semen, cui promississet*; venit hoc, & cessavit illa. Aliquandò verò non determinat tempus; sed negat absolutè eventum: ut quando in Psalm. 122. dicitur: *oculi nostri ad Dominum Deum nostrum, donec misereatur nostri.* Ex quo non li-

cet inferre : ergo post impetratam misericordiam oculi nostri avertentur à Deo : ergo nec *donec* in casu nostro indicat iacturam post partum Virginis Mariæ.

18 Objic. 3. Beatiss. M. videtur habuisse alios post Jesum-Christum filios : ergo non remansit Virgo post partum. Ant. prob. tum ex illo ad Rom. 8. v. 29. *ut sit ipse primogenitus in multis fratribus.* Tum ex illo Luc. 2. v. 7. *Et peperit Maria filium suum primogenitum ;* sed primogenitus non datur sine postea genitis : ergo illos habuit ; & ut haberet, iacturam passa est in Virginitate. Respond. D. Thom. laud. ad 4. quod mos Divinarum Scripturarum est vocare primogenitum nedùm ante alios natum, verùm & illum natum, quandò nullus est natus. In cujus signum est, quod primogeniti, secundùm legem Moyfis, redimendi erant ab ortu sui intra mensem, quo tempore alij nasci non poterant : & tamen primogeniti dicebantur : ergo vocare Jesum primogenitum, non indicat posteriores fratres habuisse ; sed priores ante ipsum positivè excludit, ut Jesum natum ex Virgine ostenderet.

19 Objic. 4. Illud Joan. 2. *Post hæc descendit Capharnaum ipse, Christus scilicet, & Mater ejus, & fratres ejus.* Et illud Matth. 27. *Erant autem ibi (juxta crucem) mulieres multe à longè, quæ secute erant Jesum à Galilea, ministrantes ei : inter quas erat Maria Magdalene, & Maria Jacobi, & Joseph Mater, & Mater filiorum Zebedæi.* Cùm autem aliunde constet, quod ibi : *Stabat iuxta Crucem Jesu Maria Mater ejus,* videtur hanc esse Matrem Jacobi, &

Joseph, & consequenter hos esse fratres Jesu. Maximè cùm Jacob iste fuerit Apostolus minor sub hoc nomine, qui 1. ad Galat. dicitur, *frater Domini* ; hoc autem sine detrimento virginitatis esse non potuit : ergo illud passa est Maria. Aliqui tenuerunt fratres Domini fuisse filios Sanctissimi Joseph, ex alia uxore ante Mariam habitos ; & hanc partem non spernit Cajet. in C. 1. ad Galat. in fine, sed parcat illis Deus hanc iniuriæ speciem purissimæ Sancti Joseph Virginitati illatam ; de qua Hieron. ad Helvidium ait, quod magis credendus est Joseph Virgo permansisse ; quia aliam uxorem habuisse non scribitur, & fornicatio in Sanctum Virum non cadit. Respondet D. Thom. sic : *Nos autem fratres Domini, non filios Joseph, sed consobrinos Salvatoris, sororis Mariæ Matris Domini Filios intelligimus. Quatuor enim modis in Scripturis fratres dicuntur, scilicet, natura, gente, cognatione, & affectu. Unde fratres Domini dicti sunt, non secundum naturam, quasi ab eadem Matre nati ; sed secundum generationem, quasi consanguinei eius existentes.* Jacobus autem minor, præter hoc, speciatim dictus est *frater Domini* ob singularem ejus cum Christo paritatem corporalem, ut inquit ejus Chronistæ. Quare Maria Mater Jacobi, & Joseph non fuit Maria Mater Jesu ; hæc enim non consuevit nominari, nisi cum cognomine Maternitatis Jesu. Fuit ergo altera Maria, quæ juxta D. Thom. hic intelligitur, fuisse uxorem Alphæi, cujus filius fuit Jacobus minor, qui dictus est *frater Domini.*

QUÆRES PRIMO.

20 An B. V. M. votum emisserit castitatis? Affirmativè respond. cum D. Thom. 3. p. q. 28. art. 4. qui id probat ex D. Augustino, & hic ex illo: *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* Quod debet ampliari sic: *nec cognoscam*; aliàs, si postea erat cognitura, non admiraretur. Si ergo votum non haberet, mirari non posset absolutè; quia, licèt actu non cognosceret, poterat in posterum cognoscere virum; ergo ex voto orta est admiratio, non ex actuali continentia; hæc enim cessare posset per concubitum. Hanc tenet sententiam Divus Bernardin. Senen. tom. 2. fol. 105. cui favet S. Birgitt. lib. 7. Revelat. c. 25. & est communis. Ratio Divi Thom. est: quia Virginitas Virginis Virginum, & Reginæ Virginum, esset, opus fuit, magis perfecta, & meritoria, quàm aliorum, & aliarum virginitas: ergo, haberet, opus fuit, omnes circumstantias illam perficientes, una quarum est voto fulciri, atque vallari; opera enim, inquit D. Thom. hìc, magis sunt laudabilia, si ex voto celebrentur: ergo ità factum est.

21 Dices, Divum Thom. in præsentì non asserere absolutè, Mariam vovisse virginitatem antequam desponsaretur cum Joseph, sed conditionatè; quia tempore Legis oportebat generationi insistere: ergo non tenet conclusio, prout iacet. Ad hoc respondet tacitè Sanctus Doct. per hæc verba: *super hoc*

tamen voluntatem suam Divino commissit arbitrio; atqui per hoc non tollitur, quòd votum fuerit absolutum, ut patet in pluribus, quæ emituntur votis, tum virginitatis, tum aliarum virtutum, quæ irritari possunt ab habente dominativam potestatem; quia tacitam invehunt conditionem committendi se arbitrio dominantis; & tamen ea absoluta nuncupamus: ergo absolutum debet nuncupari votum Mariæ, quamvis imbibat dictam conditionem. Per quam etiam salvata est M. à transgressione Legis Deuteron. 7. *Non erit apud te sterilis utriusque sexus*; quam ne Maria præteriret, prævenit eam motio specialis Spiritus Sancti ultra dictam conditionem, ut inquit Spinellus c. 32. num. 24.

QUÆRES SECUNDO.

22 An B. M. aureolam obtinuerit Virginitatis? Et obiter inquirimus idem de aureola Martyrij, & Doctoratus. Nota, *aureolam* diminutivum nomen esse *aurea*, quæ idem est apud Theologos, ac *coronam*, hanc sumptam pro corona Beatorum. Undè horum beatitudo, & præmium essentialè *Aurea* vocatur; *Aureola* verò idem sonat ac *coronula*, quæ significat quandam accidentalem perfectionem superadditam præmio essentiali Beatifico. Aureolam sic definit D. Thom. in 4. dist. 49. q. 5. art. 5. quæstiun. 3. *Est quoddam privilegium præmium, privilegiata victoria respondens*. Hæc autem victoria tribus, ait, pugnis subsequitur; scilicèt, cum carne, ut eius delectationes veneræ vincantur,

ut faciunt Virgines : cum mundo, ut eius persecutiones ad mortem usque sustinendam perferantur, ut faciunt Martyres : & cum Diabolo, ut ab ore eius oves gregis Domini arripiente eripiantur, ut faciunt Doctores per suam prædicationem, & doctrinam. Undè tres sunt aureolæ, scilicet, Virginitatis, martyrij, & Doctoratus ; & occasione primæ, pro tribus instituimus hoc dub. ad quod

23 Dicendum est Beatam M. obtinuisse aureolam Virginitatis iure optimo inter omnes Virgines ; est enim Virgo Virginum, & Regina omnium Virginum : ergo vel nemo hac thesera insignitus est, vel Maria redimita est. ¶ Sed contra : V. M. nullam cum carne, nec venereis stimulis pugnam habuit : ergo nec victoriam ; ergo nec coronam, seu coronulam, quæ idem est, ac aureola Virginitatis. Respond. D. Thom. laud. ad 2. *Dicendum est, quòd aureolam propriè habet Maria, ut in hoc membris Ecclesia conformetur, in quibus Virginitas invenitur. Et quamvis non habuerit pugnam per tentationem, quæ est à carne ; habuit tamen pugnam, quæ est per tentationem ab hoste, qui nec etiam Christum reveritus fuit, ut patet Math. 4.*

24 Ob eandem rationem asserendum est meruisse, & obtinuisse Mariam aureolam Martyrij non utcumque, sed eminentissimè, Vide NN. Salm. tom. 3. fol. 235. n. 22. est enim ab Ecclesia passim collaudata, & implorata sub hoc titulo *Regina Martyrum* : si ergo hi hac meruere coronula insigniri, quantò magis illa, de qua D. Bern. Serm.

de 12. Stellis ait : *plus, quàm Martyrem, non immeritò prædicemus?* ¶ Sanct. Antonin. 4. p. tit. 15. c. 24. §. 1. ut hanc probet excellentiam, hoc utitur discursu : *Dationi animæ debetur aureola Martyrij : ergo dationi prætiostissima animæ prætiostissima aureola debetur ; sed Beatissima V. dedit prætiostissimam animam, idest vitam Filij ; ipsa enim in infinitum plus dilexit animam, idest vitam Filij, quàm B. Petrus animam, id est, vitam sui ipsius : ergo Maria prætiostissima aureola debetur Martyrij.* ¶ Possedit demùm aureolam Doctoratus : Sed quid mirum, si ipsa est *Sedes sapientia* ab Ecclesia quotidie invocata ? Quid mirum, si ipsa *Sapientiam Dei Patris peperit, lætavit, in manu sua habuit, in manibus gestavit, ut ea, quoquomodò liberit, usa fuerit?* Idèò Divus Bonavent. in hymno *Te Matrem Dei laudamus,* vocat eam *Praconium, & Doctrix Apostolorum.* Et N. D. Cyril. homil. 6. in Nestor. eundem titulum ei attribuit. Et Doctissimus Idiota in lib. *Contemplat. B. V. c. 5.* ait de ipsa : *In prædicatione Apostolorum in omnem terram exivit sonus sui Sanctissimi nominis.* Fuit ergo B. V. aureola insignita Doctoratus ; doctrix enim fuit, & Magistra Doctorum, & Ecclesiæ Magistrorum, quales fuerunt Apostoli, erudiens illos, & nos per illos, vincere Diabolum ; cui respondet tertia hæc aureola.

DUBIUM II.

FUERIT NE INTER MARIAM, ET JOSEPH VERUM MATRIMONIUM?

CONCLUSIO.

25 **A**ffirmativè respondetur.

Et prob. 1. ex illo Luc. 1. *Missus est Angelus Gabriel ad Virginem desponsatam Viro, cui nomen erat Joseph. Si autem per ly desponsatam solum sponsalia volueris intellecta, audi Angelum Domini, Math. 1. sic loquentem cum Joseph: noli timere accipere Mariam conjugem tuam; hoc autem nomen coniugium sonat, quod idem est, ac Matrimonium: ergo.*

26 Prob. 2. ex S. S. P. P. nam D. Ambr. in c. 2. Luc. ait: *nupta, id est Maria, parit; sed virgo concepit: nupta concepit; sed virgo generavit.* En tibi Mariam nuptam, simul Virginem; & quidem nupta nulla mulier est extra Matrimonium. Idem lib. de institut. Virg. c. 6. *non enim deploratio Virginitatis facit coniugium, sed pactio conjugalis: ergo non, quia Virgo fuit M. in nupta fuit.* Undè D. Laur. Justin. eam vocat: *Mater, & Virgo; Immaculata, & nupta; impolluta, & pragnans.* D. Aug. serm. 21. in Nativ. Domini sic ait de Maria: *datur Marito; & Mater non de Marito, sed castior, quàm si de Marito: Virgo ante coniugium, Virgo in coniugio; sed Maritus, & coniugium non dantur extra Matrimonium: ergo fuit hoc inter Mariam, & Joseph.* Arnold. Carnot. tr. de septem verbis Domi-

ni, sic ait: *Matrimonium illud (quid clarius?) desponsationi Divinae, non copula carnali serviebat.* Denique Hugo Victor. in Epist. ad Corinth ait: *illud Matrimonium tantò sanctius, quandò à carnali opere immunius: ergo non obstitit vero Matrimonio vera, & Immaculata Virginitas.*

27 Prob. 3. ratione simul & auctoritate D. Th. 3. p. q. 29. ar. 2. in corp. ubi sic ait: *Matrimonium, sive coniugium dicitur verum ex hoc, quòd suam perfectionem attingit. Duplex est autem rei perfectio, prima, & secunda. Prima quidem rei perfectio consistit in ipsa forma, ex qua speciem sortitur; secunda verò perfectio consistit in operatione rei, per quam res aliquàliter finem suum attingit. Forma autem matrimonii consistit in quadam indivisibili conjunctione animorum, per quam unus coniugum indivisibiliter alteri fidem servare tenetur. Finis autem matrimonii, est proles generanda, & educanda. Ex quibus sic: quodlibet concretum constituitur intrinsecè, & stabiliter per formam: operari autem accidentaliter ipsi advenit; sed forma, quæ est prima perfectio matrimonii, scilicet conjunctio animorum, verè data est in Maria, & Joseph, quòd nullus dubitat: ergo etsi deesset operari, hoc est, conjunctim generare, salvaretur verum, & rigorosum concretum matrimonii. Nec excludenda est omnis operatio ab hoc purissimo coniugio; licèt enim abesset generare, non defuit educare: & idèd ait D. Th. ibi: *Habuit tamen illud matrimonium etiam secundam perfectionem, quantum ad proles educationem.* Unde Aug. dicit in lib. de Nupt. & Concup. omnia*

nuptiarum bonum impletum est in illis Parentibus Christi; proles, fides, & Sacramentum. Prolem cognoscimus ipsum Dominum Jesum; fidem, quia nullum adulterium; Sacramentum, quia nullum divortium. Solus ibi nuptialis concubitus non fuit.

ARGUMENTA CONTRARIA.

28 **O**bjicies 1. plures S.S. P.P. qui nuptam Mariam negare videntur, dum innuptam illam ore pleno confitentur. Et in primis Greg. Nazian. in Carmine Christi sic canit de Virgine:

Virginei tumuere sinus, innuptaque
Mater
Arcano obstupuit compleri viscera
partu.

Sanctus Greg. Nissen. de Bapt. Christi ait: *superat omne miraculum, videre partum ex Virgine innupta.* S. Petr. Damian. aliàs insignis Deiparentis amator, ferm. 49. de Nativ. Virg. sic ait: *qui toto mundo non capitur, Puella innupta membris infunditur.* D. Aug. ferm. 3. Nativ. hæc habet: *concepit Virgo, antequam sponsum haberet; parit, antequam nubat.* D. Ansel. in hymno de B. V. ait: *tu sola Mater innupta.* Denique D. Hilar. c. 5. in Math. Virgo, ait, *fuit Sponsa; non verè coniux:* ergo juxta S.S. P.P. Maria Virgo non verè nupsit cum Joseph, & consequenter matrimon. inter illos non fuit. Ad hæc, & alia respond. facilè ex D. Th. laud. ad 1. distinguendo: & loquuntur de Maria innupta consumatè, concedo; de innupta ratè, nego auctoritates,

& conseq. Notoria est divisio matrimonii in ratum, & consumatum; & utrumque verum esse, & rigorosè tale. Primum consistit in conjunctione animorum, pacto perpetuo roborata convivendi. Secundum addit conjunctionem corporum carnalem: hanc ergo excludunt, non primam S. S. P. P.

29 **O**bjic. 2. verum matrimonium præsupponit verum consensum contrahentium ordinatum ad copulam, adèd, ut, si conditio adderetur non solvendi, nullum esset; sed hunc consensum M. V. non habuit, nec habere potuit sine fractione voti servandi Virginitatem suam: ergo nullum fuit matrimon. inter Mariam, & Joseph. Hoc est præcipuum argum. (si non unicum,) quod à ratione potest objici contra nostram assertionem. Ad illud respond. distin. maj. quoad prim. part. consensum positivum, & absolutum, nego majorem; negativum, & conditionatum, conc. maj. quoad prim. part. Et disting. illam quoad secundam: adèd, ut conditio non solvendi, ex communi facta consensu utriusque conjugis, nullum faciat matrimonium, concedo; non sic, sed ex privata intentione non solvendi, nego maj. & disting. min. Maria non habuit consensum explicitum, & absolutum ad copulam, concedo; implicitum, & conditionatum, neg. min. & conseq. Solutionem explicat D. Th. laudat. per hæc verba: *uterque, Maria, & Joseph, consensit in copulam conjugalem; non autem expresse in copulam carnalem, nisi sub conditione, si Deo placeret.* Itaque uterque con-

senfit positivè in conjunctionem animorum; in corporum verò solùm negativè; seu indifferenter ad habendam illam, si voluntas Dei esset, vel ad omissionem, si sic Deo placeret.

30 Aliter dic, quòd uterque consensit; non tamen ex condicòto pacto non solvendi debitum: hoc enim dirimit verum matrimonium, etiam si non fuerit, sicut non fuit in veteri lege, Sacramentum; quia non ex jure positivo, sed ex naturali cassat hunc contractum, ut inquit N. N. Salm. Moral. tom. 2. tract. 9. c. 7. n. 87. Consensit ergo uterque sine animo solvendi, quantum erat ex parte sui; cum subordinatione verò ad Divinam voluntatem, ut, si oppositum dicitaret, vel juberet, obedirent. ¶ Dices: ergo B. M. peccavit in sese exponendo fractioni voti sui, cujus adimpletio ex voluntate Joseph pendebat, quam nesciebat, sicut peccat Lodie, qui ligatus voto castitatis matrimonium subit, vel subire præsumit. Nego conseq. & paritatem; nam commune est placitum Doctorum, Beatam V. M. edoctam fuisse divinitus, quòd Joseph numquam conjugalem peteret convictum; & tamen fuit verum matrimonium, quia non deerat forma illud essentialiter constituens, scilicèt, indivisibilis animorum conjunctio; quidquid sit, quod operari, seu generare, quod est accidens, deficeret: maximè, cum educare non deesset.

DUBIUM III.

QUOMODO B. V. SIT MATER DEI;
& qua ratione Christus dicatur Filius Beate Virginis?

31 **F**uit Beata M. gaudia Matris habens cum Virginitatis honore, inquit D. Bern. serm. 2. de Assumpt. Idèd postquam tantillum egimus de honore Virginitatis, de honore Matris opus est agamus & pusillum. Supponimus de fide, Virginem M. Matrem esse Dei; sic enim definit Concil. Ephesin. tempore Celestini I. & Theodosii junioris, cui præfuit N. D. Cyril. Alexandr. tamquam Sedis Apostolicæ Legatus; & in quo Nestorium condemnavit negantem Mariæ honorificum epitheton *THEOTOCOS*, idest, Matrem Dei. Pro quo vide D. Th. 3. p. q. 35. art. 4. Dubitamus verò de modo, quo hunc sublimem titulum sibi asciverit? Illustrissimus Godoy in 3. p. D. Th. disp. 12. à n. 3. Scotus in 3. dist. 4. q. 1. Et Alber. Mag. cum communi Medicorum dicunt de mente Abicenæ contra Aristotelem, Mariam V. præstitisse verum, & activum concursum in hoc mysterio; quorum alii sic; alii verò sic illum explicant. Contra quos sit

PRIMA NOSTRA CONCLUSIO.

32 **M**aria Virgo nullum concursum activum immediatum in generationem Filii sui præstitit; concurrat verò activè, & me.

mediate, præstando materiam illi necessariam. Hæc conclusio est juxta mentem Aristotelis in lib. de Generat. & expressa in D. Th. 3. p. q. 32. ar. 4. quem sequuntur N.N. Complut. abbr. de Generat. disp. 2. n. 31. & N.N. Salm. de Incarn. disp. 5. n. 33. & disp. 17. à n. 16. Prob. 1. ex D. Th. cit. in fine corporis: *Et idèò dicendum est, quòd in ipsa conceptione Christi Beata Virgo nihil activè operata est; operata tamen est ante conceptionem aliquid activè, præparando materiam, ut esset apta conceptui. Quid expressius?*

33 Prob. ratione fundamentali: id præstitit B. V. in generationem Filii sui, quod sufficit, ut aliæ sint veræ Matres suorum; sed reliquæ Matres sunt veræ Matres sine concursu activo immediato: ergo etiam Virgo Maria. Major videtur certa; minor est perpetua doctrina Aristotelis, & D. Th. laud. qui ibidem ad 2. hoc addit exemplum: *Potentia generativa in femina imperfecta est respectu potentia generativa, quæ est in mare. Et idèò, sicut ars inferior in artibus dispenit materiam; causa autem superior inducit formam: ita etiam virtus generativa femina præparat materiam; virtus autem activa maris format materiam. Conseq. legitimè inferitur.*

ARGUM. CONT. PRIM. CONCLUS.

34 **M**edici ut in plurimum, quos sequuntur Authores n. 31. laudati, tenent, omnem fœminam activè, & immediate concurrere in generationem humanam; & consequenter id de B.

V. afferunt, ut Matris veræ titulum obtineat. Objic. ergo 1. Aliæ Matres activè concurrunt; ergo & Mater Christi. Ant. prob. quia aliàs potentia generativa maris, & Matris essent diversæ speciei: ergo etiam naturæ utriusque; nam sicut eadem specie natura easdem radicat proprietates, sic diversæ proprietates diversas inferunt naturas in specie. Conseq. est legitima. Respond. neg. ant. & ant. probationis; stat enim, quòd eadem specificè natura in uno radicec aliquam, & in alio aliam proprietatem ratione alicujus diversæ dispositionis; ut patet in gratia, quæ, eadem eum sit, in Viatore radicat fidem, in Beato lumen, in nobis resultat ex ea pœnitentia, non vero in Christo. Et similiter idem specificè calor in fœmina producit lac, non autem in viro: ergo pariter. Præterquamquod potest dici, potentias generativas Matris, & Maris non distingui essentialiter, seu specificè per hoc, quòd una sit passiva, & alia activa; cum etiam fœminea concurret suo modo activè, præparans suam materiam, sive hæc sit semen, sive menstruum, sive sanguis, sic, vel sic decoctus. Sed replicabis, et

35 Objic. 2. Mas concurret activè, quia præstat suum semen; sed etiam fœmina præstat suam materiam: quidni ergo & ista concurret activè, sicut ille? Disting. maj. quia præstat suum semen *quod*, concedo; *in quo*, nego maj. & disting. min. fœmina præstat materiam *in qua*, concedo; *quæ*, neg. min. & conseq. Est dicere, quòd semen hominis non utcumque

que præstatur, sed ferens secum virtutem instrumentariam que generat activè; materia verò Matris est in qua semen operatur, formando illam, passivè se habentem ad illud, ut inquit D. Th. n. 33. laud.

36 Objic. 3. Plus diligit Filium Mater ut in plurimum, quàm Pater: ergo signum est, plus illius, quàm istius opus esse Filium; quia Parentes in tantum amant filios, in quantum opus sunt illorum. ¶ Confirmat. 1. quia quandoquè Filius plus Matri, quàm Patri assimilatur: ergo non minus illius, quàm istius est activè effectus: cum omne agens intendat assimilare sibi effectum. ¶ Confirmat. 2. sequitur enim, quòd scemina solùm passivè se habeat, passivè recipiendo; (haud secus, quàm si in hominis corpore generentur vermes ex sanguine corrupto, quo in casu homo non dicitur Pater, nec eorum Mater) hoc est absurdum: ergo & id, ex quo sequitur.

Respond. nimis probare argumentum, & primam confirmationem, scilicèt, æquè activè, immò plus concurrere Matrem, atque Patrem, quòd nullus dicit. Undè ad primum dic, majorem dilectionem Matris oriri tum ex eo, quòd mulieres de se sunt magis, quàm homines, affectivæ, & vehementes in amando. Tum, ratione maximi laboris, quo eos enituntur. Tum, ob familiarem conversationem, lactationem, gestationem in ventre, & in manibus, quibus ex parte filiorum, maxime infantium, correspondent moliores gestus, & cariciæ erga Matres. Ad secundum respond. majorem simili-

tudinem oriri fortè ex majori mole materiæ à Matre ministratæ, simul & à sanguine, quo in utero, & à lacte, quo extra illum enutritur Filius. Ad ultimum da disparitatem, quia mater saltem remotè concurret, activè ministrando materiam ad finem generationis suapte natura, vel ex intentione Matris destinatam; ad vermes verò non concurret homo, nec remotè, activè; licèt enim sanguinem produxerit, ex hoc tamen præter omnem intentionem naturæ humanæ vermes producantur.

SECUNDA CONCLUSIO.

37 **I**N Christo Domino non est intrinsecè relatio realis, qua ad suam Matrem referatur. Ita expressè D. Th. pluribus in locis; sed præcipuè 3. p. q. 35. ar. 5. in corp. *Et ideo Filiatio, qua Christus refertur ad Matrem, non potest esse realis relatio; sed solùm secundùm rationem.* D. Th. imitantur omnes ejus Discipuli, sic etiam D. Bonav. B. Alb. & alii. Prob. ratione ebinè deducta: Filiatio Christi ad Matrem ejus est temporalis; sed repugnat Christum habere intrinsece filiationem realem temporalem: ergo & relationem realem intrinsecam. Major est D. Th. cit. ibi: *oportet dicere, in Christo esse diversas filiationes, unam temporalem, & aliam æternam;* sed ad Matrem non est æterna: ergo temporalis. Min. suadetur: subiectum filiationis debet esse suppositum, juxta D. Th. in dist. 8. ar. 5. ad 1. non natura; sed suppositum Christi nequit denominari realiter

liter intrinsecè, & temporaliter Filius, nisi dicamus ipsum intrinsecè mutari; quod absit: ergo tenet minor ex quo infer, quòd, licèt Christus sit realiter filius B. Mariæ, non verò realiter intrinsecè, sed extrinsecè realiter per relationem in Matre intrinsecè existentem.

ARGUM. CONT. SECUNDAM.

38 **O**bjic. 1. Non sequitur ex opposita sententia, suppositum Divinum mutari: ergo ex hac ratione non tenet conclusio. Ant. prob. in tali casu solum reciperetur relatio inhæsiuè in natura humana, denominatiuè verò in supposito; hoc autem non repugnat, sicut patet tum in causalitate finis, quæ inest voluntati amantis, & tamen non hæc, sed ipsum finem denominat finalizantem, seu moventem. Tum in specie impressa in aëre recepta, quin illi communicet suum effectum formalem primarium, qui est representare; quia aër est incapax illius; sed natura etiam est incapax quæ denominetur filia: ergo licèt in ea sit intrinsecè, non eam denominabit, sed suppositum, quod est incapax. Respond. neg. ant. & maiorem probationis; forma enim ibi est intrinsecè, ubi suam primariam confert denominationem; cumque denominatio Filii sit primaria in filiatione, & hæc non competat naturæ, sequitur vel non esse realem intrinsecam, vel si est, recipiendam esse in Verbo; quod esse absit. Nec exemplum facit desumptum à cau-

salitate finis; quia hæc primariò solum denominat voluntatem amantem, & solum secundariò, & extrinsecè finem finalizantem. Nec illud de specie; quia hæc in aëre solum recipitur secundum esse entitativum ob incapacitatem esse intentionalis: undè non mirum, quòd non denominet aërem representativum, sed ad summum affectum entitate speciei.

39 Objic. 2. Christus dicitur realiter Filius Mariæ: ergo à filiatione, seu relatione reali sibi inhærente; quia à forma rationis repugnat denominatio realis. Respond. D. Th. 3. p. q. 35. ar. 5. in corp. sic: *Quamvis relatio domini non sit realis in Deo, dicitur tamen realiter Dominus ex reali subiectione creaturarum ad ipsum. Et similiter Christus dicitur realiter Filius Virginis Matris, ex relatione reali Maternitatis ad Christum.* Undè eadem relatio denominat realiter intrinsecè Matrem, & realiter extrinsecè Filium.

40 Objic. 3. Christus convenit univocè in esse Filium cum aliis Filiis hominum; sed horum relationes sunt ipsis intrinsecæ, & reales: ergo & in Christo sua; aliàs daretur ratio univoca enti reali, & rationis, quod dici absit. Hoc argumentum, quod difficile apparet, laborat æquivocatione: confundit enim filiationem cum relatione; cum tamen non sint idem, nisi filiatio sumatur purè relativè; si verò sumatur fundamentaliter, manifeste distinguitur realiter: quia filiatio sic sumpta denominat Filium; Filius autem est essentialiter rei generatæ, im-

mò est ipsa generata res in quantum generata; relatio verò est accidens ad istam subsecutum. Ehinè facile respond. conc. maj. & min. & neg. conseq.: aliud est enim, quòd Christus sit Filius, sicut alii, & in hoc quidem convenit univoce cum ipsis; quia æquè terminat actionem generativam, (scilicèt supernaturalem, quæ eminenter est creata) ac alii Filii; & ità intrinsicè, & essentialiter est Filius, scilicèt, in quantum suamet essentia denominatur Filius, quia ipsa est (sumpta fundamentaliter filiatione) quæ generatur: aliud verò, quòd relatio, seu modus referendi se ad Matrem sit distinctus; hunc autem annuimus esse diversæ rationis, ac in aliis. Sed quid indè? Quòd Christus non conveniat cum aliis Filiis in aliquo accidenti relativo; non verò in substantia, vel subiecto (vel fundamento, ut inquit N. Paulus) filiationis; quia, quantum ad hoc, æquè, ac alii homines, dicitur Christus generatus à Maria Virgine; & consequenter, substantialiter est similis.

41 Objic. 4. Sequitur ex dictis, quòd diversæ sit speciei Maternitas Mariæ, ac aliarum Matrum; quia terminus istarum est relatio realis, Mariæ verò relatio rationis, qui termini valdè sunt diversi, si autem termini specificantes diversi sint speciei, sic etiam distinguentur specificata; sed nequit Mariæ denegari gloria essendi æquè Matrem Filii sui, ac aliæ aliorum sunt suorum: ergo non tenet conclusio. Respond. Maternitatem Virginis Mariæ verè univoce cum aliarum, esseque cum eis

eiusdem speciei; hæc enim in relativis non habetur à relatione contraposta, sed à ratione, in qua ipsa fundatur, sive radicatur, quæ absoluta est, ut ajunt N. N. Complut. in de Relation. disp. 14. q. 6. n. 34. aliud enim est esse à: aliud esse ad; relationes quidem specificantur ad relationes, non verò à relationibus: primum non propriè specificat, sed refert; secundum verò non refert, sed specificat; cùmque Christus in ratione generati (ad quem terminatur relatio) conveniat univoce cum aliis, hinc est, quòd & Maternitas Virginalis eiusdem sit speciei cum aliis jam corruptis.

42 Objic. 5. Humanitas est subiectum unicum, & adequatum generationis, & nativitatis: ergo etiam filiationis, & relationis; vel reddatur disparitas. Hanc reddit D. Th. in 3. dist. 8. ar. 1. ad 5. ibi: *Ad filiationem requiritur plus, quam ad nativitatem, vel ortum, scilicèt, ut quod existit per generationem à generante sit completum in specie generantis.* Et nihilominus tamen negatur ant. propter expressam D. Th. doctrinam, qui 3. p. q. 35. ar. 1. in corp. sic ait: *Et idèd nativitas, tamquam subiecto nascenti propriè attribuitur persone, vel hypostasi, non nature; sed, sicut terminus, attribuitur nativitas nature.* Affert in sed contra Damascenum dicentem: *nativitas hypostasis est, non natura:* ergo falsum est omninò antecedens; verum autem, quòd Christus nedùm est realiter Filius, verùm & realiter genitus à reali nativitate ex Virgine, sine tamen reali relatione ad illam; sicut Deus realiter est Dominus à

rea-

reali potestate, sine tamen reali relatione ad creaturas, ut inquit D. Th. quodlib. 9. ar. 4. ad 1.

43 *Objic. 6.* Relatio maternitatis est realis in B. Maria; sed relatio realis petit terminum realiter distinctum, ut supponimus ex Logica; & aliàs hic terminus debet esse relativus, ut ipsa docet: ergo relationi maternitatis respondet pro termino ex parte filij relatio realiter distincta: ergo filius non correfertur matri per relationem ipsius matris; hæc enim non est distincta realiter à se ipsa: ergo alia relatio realis debet esse ex parte filij. *Resp.* regulam distinguendi realiter inter relationem, & ejus terminum solùm tenere in relationibus mutuis, qualis non est inter Christum, & Mariam, in quibus, fat est, quòd realiter distinguantur fundamentum, & terminus, quem extrinsecè respicit ejus relatio, hæc autem semper (adhuc in nostro casu) verificatur, quòd terminetur ad relativum: nam relatio maternitatis, quæ nudè, seu abstractivè sumpta denominat intrinsecè Matrem, terminatur ad se ipsam concretivè ad terminum, quem denominat extrinsecè.

44 *Objic. 7.* Aliæ relationes, ut similitudinis, & dissimilitudinis, sunt reales, & recipiuntur in Christo inhæsiè sine mutatione suppositi divini: ergo pariter relatio filiationis. Nego consequent. & paritatem: prædictæ enim relationes conveniunt Christo ratione humanæ naturæ, non ratione suppositi, sicut esse filium. Undè quid mirum, si inhæreant humanitati) cum & hæc im-

mutari non repugnet? Non tamen inhærent Christo adæquatè sumpto, ne sic dicantur inhære supposito Divino.

DUBIUM IV.

AN B. V. M. MERUERIT ESSE MATER Dei?

45 **D**Uplex est meritum; aliud de condigno æqualitatem ponens moralem inter se, & præmium, quod infalibiler conferatur ob pactum implicitum Dei cum creatura de illo conferendo. Meritum de congruo fundatur in liberalitate, & gratia Dei, non in æqualitate operis cum remuneratione, excluditque pactum circa hanc; & ideo non affert infalibilem ejus collationem. Supponimus, Virginem M. non meruisse Maternitatem suam de condigno. Hæc suppositio videtur aliquid de altissima, & excellentissima dignitate Mariæ detrudere: altius verò pensato, illam sublimat, & extollit; ideo enim non sic meruit, quia altissima, & excellentissima est ejus dignitas Materna; hoc autem, honor est Mariæ. Propter hoc non placet indagare, an saltim potuerit illam mereri de condigno? Si enim potuit, arguitur, non esse tantam, ut non possit cadere sub merito puræ creaturæ. Et quidem, si potuisset, videtur, illam de factò & meruisse; quia Deiparæ id totum est tribuendum, quod decet, & non repugnat, ut inquit quasi communis Patrum, & Theologorum præmia. Super hæc accedit expressa
D.

D. Thom. doctrina, illam firmans; inquit enim in 3. dist. 4. q. 3. art. 1. ad 6. Dicendum, quod B. V. non meruit incarnationem, sed presupposita incarnatione, meruit, quod per eam fieret; non quidem merito condigni, sed merito congrui. Quod per eam (inquit) fieret, idest, per suum Maternum generativum concursum. Dubium ergo ad meritum devolvitur de congruo.

CONCLUSIO NOSTRA.

46 **M**aria Virgo de congruo meruit esse Mater Christi. Hanc tenent sententiam communiter SS. PP. scilicet Aug. Serm. 83. de Assumpt. ibi: *Impetra quod rogamus, excusa quod timemus; quia nec potiore meritum invenimus, quam te, ad placandam iram Judicis, quem meruisti esse Mater Redemptoris, & Judicis.* Idem lib. de natura, & gratia, c. 30. *Beata M. Deum concipere meruit & parere.* D. Hier. Epist. 22. ad Eustoch. *propono tibi Mariam, qua tanta extitit puritatis, ut Mater Dei esse mereretur.* D. Greg. Mag. in lib. 1. Reg. c. 1. *An non sublimis Maria, qua, ut ad Conceptionem Verbi peringeret, meritum verticem supra omnes Angelorum Choros usque ad Deitatis solium erexit?* D. Ambr. Ep. 25. de Beata Virg. *Quid loquar, quanta sit Virginitatis gloria, qua meruit à Christo eligi, ut esset etiam corporale Dei templum?* Sanctis Patribus accinit Ecclesia: *Regina Cæli latere; quia quem meruisti portare.* Et demùm D. Thom. 3. p. q. 2. art. 11. ad 3. sic ait: *Dicendum, quod B. V. dicitur meruisse portare Dominum omnium; non quia meruit ipsum incarna-*

ri, sed quia meruit ex gratia sibi data illum puritatis, & sanctitatis gradum, ut congruè posset esse Mater Dei. Nihil clarius; quia excluso jam merito condigno, vel nullo meruit modo, vel saltim de congruo.

47 Prob. 2. ratione: qui potest majus, & minus potest mereri; sed B. V. potuit, & meruit de congruo Filij sui incarnationem, quæ majus quid est Maternitate, ut dub. probabimus seq. ergo & hanc mereri potuit: ergo de factò & meruit. Hæc consequentia est juxta commune placitum Doctorum, qui Mariæ Virgini non denegant quidquid ipsam decet, & non repugnat; sed habere tantum meritum in ejus cedit dignitatem; supponit enim in illa altissimam gratiam, & non repugnat minus, cui possibile est mereri majus: ergo de factò meruit de congruo Maternitatem Virgineam, simul & Deiferam: ¶ Prob. 3. juxta D. Thom. 3. p. q. 2. art. 11. *Ex congruo meruerunt Sancti Patres (incarnationem) desiderando, & perendo; congruum enim erat, ut Deus exaudiret eos, qui ei obediebant:* ergo etiam B. V. M. suam Maternitatem, quæ minus est; cùm, omnium Patriarcharum, & Prophetarum Reginam (sic ab Ecclesia proclamata) omnium illorum merita, petitiones, & desideria sine dubio superasse, certum sit.

ARGUMENTA.

48 **O**bjic. 1. Ad meritum de congruo requiritur inter alia, quod opera merentia dirigantur in præmium consequendum; immò

immò quòd & aliquòd fit ex parte præmiantis pactum ; sed incredibiles videntur in tanta virginis humilitate adeò erecti cogitatus , ut tantam ambirent dignitatem ; & aliundè nullum circa pactum præmiandi extat in Scriptura testimonium : ergo non ita illam meruit. Respond. 1. incertum esse ad meritum de congruo requiritalem directionem ; sed & falsum , pactum circa præmium opus esse , ut traddunt NN. Salm. tract. 16. disp. 2. n. 3. Respond. 2. adhuc admissio , opus fuisse directione , hanc non defuisse in Virgine M. saltim vagè ; fundebat enim profundissima suspiria , orabat , clamabat , & quasi vim faciebat , ut promissus in Lege quantociùs in mundi medelam mitteretur : si ergo hoc postulabat , id etiam postulabat , quod , ut hoc fieret , concernebat ; atqui hoc , quod concernebat , ipsam esse Matrem erat : ergo esse Matrem ipsam defactò postulabat , licèt id neciebat.

49 Objic. 2. Divos Hieron. in Dialog. contra Pelag. Bernard. in Serm. de Nativit. & D. Thom. lib. 1. de Incarn. c. 7. qui omnes affirmant , dignitatem Matris fuisse omninò liberalem & gratiosam. Ubi nota ly *omnind* , quòd idem est , ac nullo modo fuisse meritam ; si autem de congruo mereretur , aliquo mereretur modo : ergo si omnem modum negant , omne meritum excludunt. Resp. Sanctos Doctores in ly *omnind liberalem* omninò excludere æqualitatem meriti cum præmio , quæ opus erat ad meritum condignum ; non verò aliqua opera , quæ fundata essent

ita in charitate , & amicitia Dei , ut congruum esset ex intuitu eorum largiri tantam dignitatem ; quod satis est ad meritum de congruo , quod intendimus.

Q U Æ R E S I.

50 Quæ tanta sit dignitas Matris Dei in ratione Matris ? Respondent Damascenus Serm. 1. de Dormitione Virginis , quòd *Dei Matris, & servorum Dei infinitum est discrimen.* Ansel. de Excellent. Virg. Hoc *solum de Beata V. predicare , quòd Mater Dei est , excedit omnem altitudinem , quæ post Deum dici potest.* D. Thom. 1. p. q. 25. art. 6. ad 4. *Beata V. ex hoc , quòd est Mater Dei , habet quamdam dignitatem ex bono infinito , quod est Deus ; & ex hac parte non potest aliquid fieri melius , sicut non potest aliquid melius esse Deo.* Ex quibus omnibus sequitur , dignitatem Matris Dei quasi infinitam esse , & quod melior Maternitas dabilis non est.

51 Dices : D. Thom. in 1. dist. 44. art. 3. ait : *quolibet bono creato , eò quòd finitum est , potest aliquid melius esse ; Sed Maternitas Virginis M. quid creatum est : ergo neque infinita est , nec talis , ut melior Maternitas esse non possit.* Respondet D. Thom. 1. p. q. 25. art. 6. in Corp. & ad 1. distinguendo se ipsum in majori : potest aliquid esse melius , si ly *melius* sumatur ut nomen , seu nominaliter , concedit ; si sumatur ut adverbium , seu adverbialiter , subdistinguit : melius ex parte Dei , negat ; ex parte facti , iterum subdistinguit : melius quoad
essent

essentialia, negat; quoad accidentalia, concedit maj. & min. Consequentia verò explicabitur, si distinctio majoris nota fiat ex doctrina ipsius Sancti; ait enim ibi, quòd quolibet facto aliud melius potest fieri, quod non intelligitur *melius*, hoc est, meliori modo, seu adverbialiter; quia fit ex sapientia, & bonitate Dei, quibus melius nihil est. Potest verò melius fieri nominaliter, hoc est, alia res melior quantum ad accidentalia, hoc est, recipiendo accidentia perfectiora, quæ rem concederent, vel etiam elevent; quoad verò substantialia non potest Deus facere rem meliorem; si enim substantialiter fieret melior, jam non ipsa, sed alia esset: sicut contingit in quaternario numero, qui, si fieret major substantialiter, jam non quaternarius esset, sed quinarius. Sic ergo in nostro casu: Deus non potest melius facere ex parte sui facientis Maternitate Virginis, nec potest facere melius, hoc est, meliorem Maternitatem substantialiter; aliàs non esset Maternitas; potest verò ex parte facti, hoc est, Maternitatis, hanc ipsam amplius, & amplius in infinitum supervestire gratis, & excellentiis accidentalibus; & adhuc tunc non esset melior ex parte termini, qui, ut infinitus, transfundit in ipsam quamdam infinitatem ab ulla creatura insuperabilem. In hoc ergo sensu non est finita dignitas Matris Christi, nec alia melior, quam ipsa, potest esse.

Q U Æ R E S II.

§2 An Maternitas Virginis M. fit naturalis, anve supernaturalis? Respond. esse naturalem entitativè. Ratio: quia ratio formalis proxima fundandi illam, scilicet concursus Maternus, est naturalis: ergo & Maternitas; quia respectu hujus concurrat ratio fundandi, nedùm subjectivè; verùm & efficienter. Quòd autem ratio fundandi eam sit naturalis, patet; aliàs V. M. non esset Mater Christi, sicut cæteræ Matres, nec conveniret cum illis univocè in ratione Matris; quod non est admitendum. ¶ Dices: ergo potuit V. M. hanc mereri Maternitatem de condigno, quippè naturalem, & nedùm æquabilem, verùm & superabilem per opera supernaturalia ab ipsa facta, & factibilia. Nego consequ. licet enim quoad entitatem sit naturalis, concretivè verò ad confortium Spiritus S. suppletis supernaturaliter humanum consortem, & ad terminum genitum Filium Dei, non solum est supernaturalis; verùm & infinita aliquo modo. Undè solum meritum supernaturale, & aliquo modo infinitum æquare potest hanc præexcelsam dignitatem.

DUBIUM V.

AN B. V. M. MERUERIT DE FACTO,
& de congruo Incarnationem?

§3 NON est quæstio super merito de condigno,
S prop-

propter ea, quæ diximus sup. n. 45. Et D. Th. dicit 3. p. q. 2. ar. 11. ibi: *Sed neque opera alicuius cuiuscumque hominis potuerunt esse meritoria hujus unionis*, hypostaticæ, de condigno. Nec est dubium, quin, attempta potentia Dei absoluta, potuerit V. M. mereri illam de congruo; repugnantia enim ad hoc esset, quia Incarnatio est causa omnis meriti; undè sequeretur, mutud se causatum iri Incarnationem Christi, & merita Mariæ. Hoc autem nihil est; cum merita Matris præcederent, & causarent in genere causæ efficientis meritoria, & Incarnatio in genere causæ finalis, in quo nulla est apud Thomistas implicatio. Præterquamquod quis à Dei auferat absoluta potestate conferre gratiam ad hoc sufficientem, independentem à Christo?

54 Nec demum dubitamus defactò meruisse de congruo circumstantias extrinsecas Incarnationis, ut quòd Christus nasceretur citò, & ex tali progenie; cum hujusmodi meritum etiam Abraham, & David habuisse constet ex Genes. *Quia fecisti rem hanc, & non peperisti Filio tuo, benedicentur in semine tuo omnes gentes.* Ubi per semen suum intelligit Apostolus ad Galat. 3. ipsum Christum venturum. Et ex 2. Regum, ubi dixit Deus ad David per Natham: *Stabilitam tronum regni ejus usque in sempiternum*; id est, medio Christo, qui ex David oriundus erat. Immodò & de condigno illas mereri potuisse, audemus dicere cum Angel. Doctore; qui hoc potuisse Sanctos P.P. asserit in 3. dist. 4. quæstion.

4. ubi postquam negat, Sanctos P.P. meruisse Incarnationem de condigno, hæc addit: *Quamvis sic*, hoc est de condigno, *mereri potuissent ejus accelerationem*: ergo potiori jure B. V. M. de quia D. Bern. Sen. hæc ait ferm. 5. *Sed B. V. per consensum, quem præbuit Conceptioni Verbi, plus meruit, quam omnes homines, & Angeli simul suis actibus meritoriis promeruissent.* His præmissis præter omne dubium, sit

NOSTRA CONCLUSIO:

55 **B** V. M. meruit Incarnationem Filii sui de congruo. Prob. 1. ex D. Th. sup. n. 47. laudato, ubi hoc expressè concedit Sanctis P.P. ergo potiori titulo Christi Matri, cujus merita Sanctorum omnium meritis, & Angelorum superiora fuere, juxta D. Bern. Senen. nuper laudatum. Prob. 2. ratione: nam ad meritum de congruo non opus est æqualitate arithmetica inter ipsum, & præmium, sed sufficit opera esse laudabilia, fundata in charitate, & amicitia Dei, præcedentia præmium; & quòd ad hoc, juxta aliquos, dirigantur consequendum; sed omnes hæc conditiones comitiales fuerunt operum Beatæ V. M. respectu Incarnationis Filii sui: ergo hanc meruit de congruo. Major est certa; min. innegabilis, & conseq. legitima.

ARGUMENTA.

56 **O** Bjic. 1. D. Th. laud. sup. n. 46. in fine, ubi expressè ait, quòd B. V. M.

non meruit Incarnationem. Et id ipsum ait in 3. dist. 4. q. 3. art. 1. ad 6. cujus verba sup. dedimus n. 45. ergo ruit conclus. Respond. breviter, in his testimoniis Divum Th. loqui de merito de condigno, quod libenter concedimus, & supponimus; non verò de congruo, de quo in præsentī inquirimus. ¶ Expressior contraire videtur D. Th. nostræ conclusioni in 3. dist. 4. q. 3. art. 1. ubi Sanctis P. P. negat meruisse ex congruo Incarnationem: ergo ex merito illorum ineptè infertur meritum Mariæ. Ant. prob. ex ejus verbis, scilicet: *Sed quòd tota plenitudo Divinitatis habitet in homine, hoc excedit conditionem, & meritum humanum. Undè nullo modo potest cadere sub merito. Nullo, inquit, modo: ergo excludit omnem merendi modum, etiam de congruo. Sed & hæc levis est objectio; nam cum expressè teneat S. Doct. 3. p. q. 11. ar. 2. in fine corp. quòd ex congruo meruerunt Sancti P. P. Incarnationem, dicendum erit, quòd vel sibi manifestè objicitur, quòd absit, vel quòd ly nullo modo contrahitur ad excludendum omnem modum æqualitatis, ut mererentur de condigno, juxta dicta sup. n. 49. non verò protrahitur ad meritum de congruo: & ratio est, quia analogum per se sumptum stat pro famosiori, quale est meritum condignum respectu congrui. Sed replicabis, et*

57 Objic. 2. ex D. Th. proximè citato ad 4. ubi ait: *Dicendum, quòd ipsi Sancti P. P. non petebant Incarnationem, quam indubitanter credebant futuram, sed petebant ejus accelerationem;*

sed nemo unus petit, nec meretur id, quod ante petitionem, & meritum jam habet concessum: ergo Sancti P. P. non meruerunt Incarnationem: ergo illorum meritum non infert meritum Mariæ. Hoc argum. probat, quòd nec Apostoli possent petere, nec mereri gloriam, quam ex revelatione sciebant esse sibi dandam, dum in gratia fuerunt confirmati, quod fidem non meretur. Quid ergo? Quod fit in omni prædestinato, qui verè meretur gloriam sibi retribuendam: ast quomodò? Deus transmittit prædestinatum in gloriam ante prævisa ulla merita: hoc autem est in ordine intentivo; in ordine verò executivo vult gloriam dandam propter merita, ita, ut nolit glorificare propter mereri, sed vult, mereri esse propter glorificari, seu glorificari in executione esse effectum secutum ad mereri. Sic ergo, estò Sancti P. P. non peterent Incarnationem, eorum verò opera bona, & laudabilia ordinavit Deus, ut in ordine executivo præcederent, tamquam causa meritoria, Incarnationem; & hoc, licet ipsi non ea in hunc finem ordinarent: quod passim contingit apud terrenos Dominos, vel etiam Reges, qui propter bona opera, & munera laudabiliter exercita per Vasallos, quamvis fortè isti ascensum non intendant, nec præmii satagant, hoc illis conferunt. Et ne cantemus extra Chorum, omnia opera justī merentur gloriam; & tamen ipse non omnia ordinat ad illam, nec illius sæpe recordatur, nisi gloriæ Dei. Et si dicatur, quòd re ipsa per charitatem ordinantur

habitualiter, hoc & nos dicimus cum sua proportione, quòd quamvis Sancti P.P. sua opera in Incarnationem non dirigerent, ipse Deus (vel illorum charitas) illa re ipsa ordinavit; & idèd præmiavit.

58 *Objic. 3.* Plus distat Incarnatio Verbi Divini à merito puræ creaturæ, quàm præmium supernaturale ab actu purè naturali; (illa enim infinitè; iste verò distat finitè) sed actus purè naturalis nequit nec de congruo mereri præmium supernaturale: ergo nec pura creatura Incarnationem. *Respond. 1.* disting. maior. plus distat in ratione præmij à merito creaturæ in ratione præmiabilis, nego; in ratione entis, concedo maj. & min. & nego conseq. *Solutio* hæc habet exemplum in lumine Gloriæ, quod magis distat ab essentia Divina in ratione entis, quàm oculus corporeus à re spirituali; & tamen, quia plus congeniat in ratione objecti, potest esse ratio videndi Deum; cum tamen oculus nullimodè possit videre rem spiritualem. *Respond. 2.* disting. maiorem: plus distat à merito puræ creaturæ nudè sumptæ, concedo: elevatæ per gratiam, nego maj. & concessa min. nego conseq. Meritum de congruo fundatur, ut jam diximus, in gratia, & amicitia Dei; gratia est non modò supernaturalis, verùm & participativè formaliter Divina; et hæc ex causa datur minor distantia, quàm inter naturale, & supernaturale: sicut contingit in intellectu fulcito lumine Gloriæ, qui participativè est Divinus; & idèd proportionatur cum objecto Divino, ad quod vi-

dendum terminatur. Si vis plura, videlis N. Paulum tr. 16. disp. 2. dub. 6.

DUBIUM VI.

AN B. V. M. VIDERIT INTUITIVE Deum in via, hoc est, in hac vita?

59 **N**on repugnare, hominem in mortali vita Deum intueri constans, & communis est sententia Theologorum cum D. Thom. 1. p. q. 12. art. 11. ad 2. ibi: *Supernaturaliter, & præter communem ordinem mentes aliquorum in hac carne viventium usque ad visionem suæ essentia Deus elevavit, ut dicit Aug. 12. sup. Genes. & in lib. de videndo Deum, de Moyse, qui fuit Magister Judeorum, & Paulo, qui fuit Magister Gentium. Quærimus de factò; pro quo sit*

NOSTRA CONCLUSIO.

60 **M**aria V. vidit Deum intuitivè, vitam adhuc agens mortalem. Est sententia Theologorum communissima contra unicum Theodorum Smising, Scotistam; sed non in hoc Marianum, ut innuunt hæc sui Condiscipuli Felicis Minoritæ verba: *Pudet referre Theodorum Nostrum, negantem hoc privilegium Deiparae Mariae.* Longè à doctrina hujus, verba Venerabilis Mariæ à Jesu de Agreda, eidem Seraphico Ordini subjectæ, quæ suis in Chirographis omnium gentium gradibus oppidè proficuis, duodecies hanc magnificam

eam gratiam asserit Divina instruta luce, Mariæ Matri suæ dulcissimæ, Magistræque dignissimæ dum in humanis ageret, concessam esse à Deo. Vide illam p. 1. n. 332. p. 2. num. 139. 473. 956. 1471. 1523. & p. 3. n. n. 62. 494. 603. 616. 654. 685. Sed & vide S. Bern. Senen. ejusdem instituti in Sanctitate, & sapientia præclarum ornamentum, qui tom. 4. Serm. 36. ait: *Virginem M. plus quam Paulum raptam usque ad tertium Cælum; quia, si essent tot Pauli, quot creatura, non attingerent ejus contemplationem: nam Paulus fuit vas electionis, Maria fuit vas Divinitatis.*

61 Favet huic pijsimæ sententiæ D. Hieron. in Regul. Monach. c. 41. Epist. de Nativit. Sanctæ Mariæ, ibi: *Quotidiè ab Angelis frequentabatur, quotidie Divina visione fruebatur.* Favet etiam D. Bern. qui Serm. de Beata M. *Credendum est, ait, Deum illi gloriam Deificam, & super-Cælestem revelasse notitiam.* Consentit Dionis. Carth. Doctor Extaticus, qui Lib. de Orig. Mariæ miratur, *si Deus per speciem solum se conspiciendum dedit Mariæ.* Et concludit: *si ipsa dedit Deo esse, quod ipsa est; cur non ei dedisset Deus intelligere, quod ipse est?* Idem tuentur argumentum Alb. Magn. Bonavent. Thom. de Villanov. Hugo Victor. Petrus Chrisol. Arnold. Carnot. & alij, quos laudat Zerda in lib. *Mariæ effigies, revelatioque Trinitatis, academ. 12. sect. 4. n. 35.* Horum omnium Coronarius roborat sententiam D. Thom. qui 2. 2. q. 175. art. 3. in corp. id affirmat de D. Paulo; & de Moyse itidem 1. p. q. 12. art. 11. ad 2.

Tomo II.

cum D. Aug. quem ibi laudat. Id quod etiam producit in 4. dist. 49. q. 2. art. 3. ad 4. ibi; *signanter dicitur, ore ad os loquar ei, idest, Moyfi quod in Exodo dictum non fuerat; quia visio Dei per essentiam non fit mediante aliquo superiori Spiritu, sed ipse Deus immediatè se ostendit.* Nunc sic; sed incredibile videtur, quòd servis Deus concesserit, quod Dominæ eorum, & Matri suæ denegavit, vel quòd Reginæ Prophetarum non dederit, quod Prophetis eius vassallis non negavit; ergo concedendus est illi favor hic.

62 Prob. 2. ratione congruenti, quæ in his materijs, quæ ex voluntate Dei, & benefica providentia erga electos suos pendent, primum obtinet locum post auctoritatem Sanctorum PP. qui tamen sine ratione non procedunt: una quarum est; quia Deiparæ concedendum putant quicquid decet eam, & non repugnat; sed intueri Deum in hac vita non repugnat; & aliundè decet eam: ergo concedendum est ei. Major nequit negari sine injuria tot, tantorumque eam preferentium Doctorum. Min. quoad primam part. prob. tum, quia iuxta communem sententiam favor, de quo loquimur, concessus fuit in hac mortali vita Moyfi, & Paulo, ut dictum est. Tum, quia, si hoc negetur, negari nequit, quin Christus in hac vita viator fuerit simul & comprehensor, numquamque, nec pro mora minutissima, ab intuitu Deitatis recesserit. Si autem repugnantia figuratur in impropotione animæ unitæ corpori cum Deo pu-

ro spiritu, erit negare, animas plures de factò, & omnes post finem mundi corpori reunitas visum ire Deum; quòd chimericum, vel etiam est Hæreticum: ergo non repugnat; sed aliàs decet, quæ est secunda pars: probatur hæc; nam favor pensari debet ex maiori dignitate, gratia, & meritis personæ; sed in hac mortali vita major dignitas, gratia, & meritum in pura creatura nequit inveniri; ergo majorem favorem in hac vita possibilem, seu non repugnantem decet illi conferri; atqui major favor in hac vita non repugnans est visio Beatiifica: ergo hæc Mariæ Virgini concedenda venit.

A R G U M E N T A.

63 **O** Bjjc. & 1. contra ultimam rationem, in qua ponitur, ut maximus favor, hic Deum intuenti; sed hoc non cohæret cum his, quæ Lucæ 1. dicuntur dicta per Elisabeth Mariæ: *Beata, quæ credidisti*, ubi ex nullo alio, etiam altissimo recepto favore dicitur beari Mariam, nisi ex fide Divinorum; sed nihil oppositius visioni claræ Dei, quàm notitia fidei obscura ipsius: ergo per hanc, & non illam dicendum est Mariam Deum cognovisse, dum vitam ageret mortalem. Adde, quòd visio clara Dei privat merito fruentem ipsa; operatur enim benè necessariò. Privat etiam habitu fidei, qui haud minus est incompatibilis cum lumine glorioso, quàm cum scientia; sed incredibile videtur, Mariam in statu viatricis aliquandò non meruisse,

vel quandoquè habitu fidei excolatam esse: ergo non est concedendum id, ex quo hæc sequuntur præjudicia.

64 Respond. Elisabeth non fuisse Mariæ gratulatam, nisi de tanta Filij Maternitate, quin meminerit, & fortè nec sciverit, Mariam aliquandò Deum intuitam fuisse, ut posset de hoc favore gratulari, nec comparare hoc cum primo beneficio. Ex quo sequitur, quòd gratulatio de tanta fide non excludit, aliquandò fruitam fuisse tanto lumine; quia nec hoc est incompatible cum habitu fidei, licèt sit cum actibus istius. Undè nec pro tunc privata fuit V. habitu fidei, quem semper retinuit, quandiù mortaliter vixit, ut pote necessarium, ut in se reverfa, & in communem modum operandi iterùm crederet, & credendo mereretur.

65 Obiic. 2. Sequitur 1. ex conclusione, Mariam fuisse, sicut Christum, qui simul fuit Viator, & comprehensor. Sequitur 2. aliquandò aliquem viventium vidisse Deum, contra id, quod asseritur in Joan. 1. v. 18. *Deum nemo vidit unquam.* Et in 1. ad Thim. 6. 16. *Rex Regum, & Dominus dominantium, qui solus habet immortalitatem, & lucem inhabitat inaccessibilem; quem nullus hominum vidit, sed nec videre potest.* Et in Epist. Evaristi Papæ ad Episcopos Africæ: *Eam lucem inaccessibilem, quam Pater, & Filius inhabitant, nullus in hoc mortali corpore constitutus potest aliquatenus intueri.* Ubi nota vocem *intueri*, quæ cognitionem sonat intuitivam; & ait, quòd nullus aliquatenus, hoc est,

est, nullo modo aliquis habere illam potest : ergo ruit conclusio. Sed hæc omnia levia sunt , nec quid amplius probare queunt , nisi quòd nec M. V. nec ullus alius hanc gratiam intuendi Deum potest obtinere per providentiam ordinariam , nisi transfiliens eam , & per aliam altiore , & irregularem in altiori collocetur culmine : & hoc non quidem permanenter , sicut Christus ; sed ut summum raptim , seu transeunter , sicut Moyses , & Paulus ; undè nec hi , nec B. M. comprehensores propriè fuere ; quia nomen istud statum sonat permanentem , proprium Beatorum solùm.

DUBIUM VII.

AN B. V. M. RECEPERIT ALIQUA
Eccles. Sacramenta ?

66 **M**editatò quærimus de aliquibus , & non de omnibus Sacramentis ; quia supponimus in primis , Mariam V. non recepisse Pœnitentiæ , nec extremæ Unctionis Sacramenta ; quippèquæ immunis fuit ab omni labe culpæ , & consequenter ab omnibus culparum residuis remotissima. Idem supponimus circa Sacram. matrimonii , in ratione Sacramenti ; licèt in ratione justissimi contractus hunc cum justissimo Josephi fateri debemus celebrasse , quo tempore nec erat institutum Sacramentum , nec fuerat adhuc natus Sacramentorum institutor. Hic autem quando ea instituit , nec Joseph vitam agere , nec Mariam iterùm nupsisse , longè ab om-

ni dubio credere debemus. Æquali certitudine id ipsum asserimus circa Sacramentum Ordinis , cujus subiectum capax non mulierem , sed hominem esse , apud omnes notum est. Nec est dignum controversia , an receperit Sacramentum Eucharistiæ , quæ à primo instanti Conceptionis Christi , hunc in sui ventris reservavit dignissimo Sacrario , & infinitè , dicamus sic , in suis manibus gestitavit. Undè solùm ad Baptismi , & Confirmationis Sacramenta tota contrahitur difficultas. Et quidem pro Baptismi receptione diximus , quantum opus est , disput. præced. à n. 43. ubi cum omnibus Theologis partem secuti sumus affirmantem. Rationes , quibus hæc nititur , eadem pro Confirmationis Sacramenti sunt receptione. Vide illas ibi , & nos ab ommissione illas hic reproducendi absolves.

DISPUTATIO III.

DE BEATÆ M. V. AB HOC MUN-
do egressu.

Post prægressas duas disputationes de Beatæ M. V. in hunc mundum incessu , & in hoc mundo processu , nunc demùm de excessu ex hoc mundo terrestri restat peragendum ; immò & non nihil obiter tangemus de his , quibus in alio Cœlesti potitur gaudiis , gratiis , potentia , & patrocinio , quibus & se magnificentissimam ostendit , & nobis munificentissimam se offert. Sit ergo

DUBIUM I.

AN B. V. M. IN MORTE AMORE DEFECERIT, AN VE DOLORE OCCUBUERIT?

I COMMUNIS culpa communem & pœnam meretur. Idèd sicut culpa Parentum Nostrorum communis fuit omnibus, una dempta Virgine Maria, ita pœna mortis in omnes fulminata Genes. 2. *In quocumque die comederis ex eo, morte morieris*, omnes comprehendere debuit præter unam V. M. quæ, sicut à culpa immunis, sic etiam deberet manere impunis. Quòd autem hæc sententia intelligenda sit, non de morte spirituali animæ præcisè, ut aliqui autumarunt fundati in illo Apost. ad Rom. 5. *Per unum hominem peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors*, & quòd peccatum mors est animæ; patet ex D. Aug. lib. de peccat. merit. c. 4. qui fundatus in illis ejusdem Pauli verbis ad Rom. 8. 10. *Corpus quidem propter peccatum mortuum est*, illam Genesios sententiam ad mortem etiam corporis protraxit, dicens consultò Apostolum dixisse *corpus mortuum est*, & non anima mortua est, ne aliquis crederet, idèd fuisse mortuum; quia de terra sumptum, & ex contrariis coalescens. Nec contra hoc est, quòd non statim, hoc est, in ipsa die, in qua comedit Adam, morte mortuus fuerit corporali, sed solummodo spirituali: tùm, quia, ut exponit D. Th. 4. cont. Gent. c. 50. *In quocumque die non recidit supra ly morieris*, sed supra ly *comederis*;

quali diceretur, *in quocumque die comedas, tandem morieris*. Tum, quia Adamus ex quo die comedit cepit mori, quia cruciari cepit doloribus, & miseris, quæ sunt causa mortis, & inchoata mors. Ex quo sequitur, quòd, si Adamus non peccasset, nec homines morerentur corporaliter, propter rationem, quam videre est apud D. Th. laudatum cap. 52.

2 Ehinc deducitur patenter, Beata Virginem M. quæ, præter immunitatem à culpa, naturas Angelorum immortales privilegiis, & perfectione superavit, moriendi non fuisse debitricem; sed tamen mortua est juxta Sanctos P.P. qui omnes sunt in hoc asserendo consentanei. Et nihilominus familiare est apud ipsos vocare mortem Mariæ V. *transitum*, vel *dormitionem*; quia placidissima, somnum dulcissimum imitans, non mortis amaritudinem experiens fuit. Ratio verò, quare non debitrix mori, vel sic mori voluit est, quia ipsa voluit, volens vel in hoc imitari Filium suum, *qui oblatu*s est, *quia ipse voluit*. Sic tradidit in suis beneficentissimis scriptis V. M. à Jesu 3. p. l. 8. c. 19. n. 740. Et addit, quòd, cùm ad Agni cœlestis nuptias sine mortis pedagio, nec sine celebrandas invitata fuisset à Filio suo (qui vel mori, vel non mori pro sui Matris nutu eligendum dereliquit) renuens ipsa, & renuntians tanto privilegio, malle se respondit per januam mortis omnibus communem egredi de hac vita, & ingredi in æternam, quàm hanc cum illa continuare sine mortis interventu, & sicut in vita, sic & in morte

te velle se exhibere transumptum Christi Filii sui fidelissimum. Undè factum est, quòd in die veneris, hora tertia vespertina, sicut ejus Filius, expiraverit septuagenaria circiter ætate.

3 Placuit ad eò Christo Dòmino abdicatio hæc sui juris, ne pœnam lueret, quam non contraxerat, ut in præmium hujus tanti, gratique libaminis, sui obitus memoriam agentibus grande hocce privilegium Christus ejus Filius illi concesserit, quod his enarrat verbis piissima, venerabilis, Religiosissimaque Agrediana Virgo sibi à Beatissima Virgine Maria dictatis: *Fue tan agradable à mi Hijo, que eligiessè yo el morir, que en retorno me hizo un singular favor luego, para los hijos de la Iglesia. Este fue, que todos mis devotos, que le llamassen en la muerte, interponiendome por su Abogada, para que los socorra, en memoria de mi dichoso transito, por la voluntad, con que quise morir, para imitarle, esten debajo de mi especial proteccion en aquella hora, para que yo los desienda del Demonio, y los asista, y ampare; y al fin los presente en el Tribunal de su misericordia, y en el interceda por ellos. Para todo esto me concediò nueva potestad, y comision; y el mismo Señor me prometìo, que les daria grandes auxilios de su gracia, para bien morir, y para vivir con mayor pureza, si antes me invocaban, venerando este mysterio de mi preciosa muerte.*

4 Hucusque Beatiss. V. in solatium suorum Clientum. Et hæc cedit salutifera bucella spiritualis in profectum nostrorum Scholarium, qui Filii tantæ Matris congloriantur, qui-

que nedum hujus tractatus argumentum in solam speculationem suæ peculiarissimæ Matris magnalium convertere tenentur; verum & ejus studium intensiori amori, majori venerationi, ferventiorique servituti tantæ Matris dicaturos speramus. His præmissis, sit

CONCLUSIO:

5 **B**eatiss. V. M. haud dolore, sed ardentissimo Dei amore objit. Tenent hanc piissimam, & facillimè credibilem sententiam Alb. Mag. in Mariali c. 171. Methaphras. in lib. 3. de vita Deiparæ. Guerric. Abbas serm. 2. de Assumpt. Zerda academ. 29. sect. 4. n. 88. & alii plures; cum quibus prælaudata & Ven. Agrediana Virgo concors est per hæc verba: *la enfermedad, que te quitò la vida, fue el amor, sin otro achaque, ni accidente.* Et quidem si de filia, vel etiam Protosilia sua Matre nostra Theresia, hæc refert Ecclesia: *Intolerabili igitur Divini amoris incendio, potius, quam vi morbi :: animam Deo reddidit, quis huic Matris suæ, & nostræ, omniumque fidelium inficias eat gratiæ? Et si de Moyse, & Joann. Evang. eandem, vel similem subiisse mortem, affirmant D.D. Ambros. Isidorus, Methaphras. & alii à N. Josepho à Jesu Maria laudati lib. 5. de excellent. B. V. p. 1. c. 14. ¿quis hoc, & amplius de Regina Prophetarum, & Apostolorum non credat privilegium?*

6 Favet huic sententiæ illud Cant. 3. *Quæ est ista, quæ ascendit per*

desertum, sicut virgula fumi? Quæ verba ab omnibus huic mysterio sine speciali adaptantur indagine; & in illa sic ait Hilguinus perdoctus Scholiator: sicut virgula fumi; quia fumus agilis ex calore ignis nascitur, & in sublime erectus, humano se subtrahit aspectui. Ex calore, inquit, ignis; quia ex calore ignei amoris anima Virginis M. in sublime Cælum à nostris est arrepta conspectibus. Ex calore, ne ullo extero telo tacta decumbere dicatur, nec intemperie decedere, nec ferali lue interfici; sed amore, ut hujus spiculo transfixa melleo illustrius ardeat, dulcius patiat, validius duret.

7 Adducit profundus Zerda laud. & quidem appositè, in testimonium hujus veritatis illud Cant. 8. *Pone me ut signaculum super cor tuum, ut signaculum super brachium tuum; quia fortis est, ut mors, dilectio.* Confert hoc cum illo Genes. 4. *Posuitque Dominus signum in Cain, ut non eum interficeret omnis, qui invenisset eum.* Ergo similiter posuit Deus in Deipara sua signum, vel signaculum, ut non vulgaris manus, non ulla feralis lues humana, non ullus corporalis morbus illam interficeret. Ast quis cupidissimam mortis, vitamque Deo litare inhiantem interficiet? Non equidem dolor, sed amor; quippè fortis est amor, quasi mors: idè signatur in corde, ubi sedet fortitudo. *Feiit potentiam in brachio suo,* ut solus amor potentissimus pro morte sufficiatur, neque morti succumbat, sed dilectioni solum Mater pulchræ dilectionis subigatur: ergo hæc, non illa Mariam interfecit, & à nostris

conspectibus arripuit. In pace vadat, & in æternum vivat.

ARGUMENTA.

8 **O** Bjic. 1. M. V. æmula Christi Filii sui mortis, mortem elegit: ergo vis doloris, non cuspis amoris eam interfecit. Ant. ex prænotatis constat, & consequenter patet; aliàs non Filium suum morientem, desolatum, virum dolorum, & scientem infirmitatem imitaretur; sed, innixa super dilectum suum dulcissimum, dulcissimum suum spiritum, quo quid dulcius! exalaret. Respond. concess. ant. negando consequenter quia, licèt dolorem naturalem in separatione animæ à corpore Virginis M. permittamus, ut permittit, & supponit fuisse, non tamen eam eum sensisse Alb. Mag. super *Missus est*, c. 171. ob summam contemplationis suavitatem, quæ eam alienavit, & absorpsit, hic tamen dolor non fuit causa mortis, sed effectus amoris, & talis amoris, ut superaret supra modum vim doloris. Undè, si fuit dolor in hac morte, adfuit; non verò præfuit: concomitanter astitit; nullimodè verò efficienter interfecit. Nec mira videatur conjunctio hæc amoris dulcissimi cum amaritudine doloris, si consulamus in hunc locum, quod de Sancta Matre nostra Theresia recitat Ecclesia in officio ejus transverberationis: *Erat, inquit, tam vehemens dolor vulneris, ut me compelleret in gemitus iteratos prorumpere; & aded excellens suavitas... quoddam desiderabile non sit, ut auferatur.* Ecce ergo Mariam

V. amore morientem, ut verificaretur Mater dilectionis; & insimul doloris vim patientem, atque Filium suum morientem quoquomodo imitantem. Sed replicabis, et

9 Objic. 2. Christus Dominus mortuus est desolatus, à Patre derelictus, & amaritudinibus oppressus; non sic V. M. sed quin potius præ amore dulcissimo, quique desiderabile non sit, ut auferatur, expiravit: ergo vel non eum imitata est, vel præ doloris magnitudine mortua fuit. Resp. 1. quod nec Christus ejus filius intermissit unquam dulcissimam, & jucundissimam Dei fruitionem, & tamen mortuus est, & desolatus; quidni ergo idem, vel quid simile de B. Maria non sit asserendum? Resp. 2. Virginem M. prius dum stabat iuxta Crucem imitatum fuisse Filium suum; doluit enim super ejus mortem plusquam si millies ipsa moreretur; & non nisi miraculose cum Filio moriente non fuit commoriens. Unde fat fuit, ut quando V. M. verè moriens fuit, imitaretur quidem Filium morientem, licet non æquè ac pridem patientem; quia tanta fuit suavitatis copia, ut quisquis naturalis dolor resultaret, quasi guttam fellis in mare mellis infundas, ne sentiretur, obrueretur. ¶ Diximus supra, *permitamus*; potest enim etiam responderi, & fortè melius, nullum vel minimum dolorem naturalem Mariam fuisse passam in ejus transitu glorioso; & tamen fuisse acceptabile Deo sacrificium moriendi, & imitandi Filium ejus: quia in affectu nedum mori amplexa est, verum & mori præ doloris magni-

tudine, quantum in se erat, volebat: atque ideo hic affectus pro verò sacrificio, & reali imitatione à Christo Filio suo susceptus est.

10 Alia solves argumenta per hoc, quod, licet sit naturalis dolor intensissimus, agon amarissimus, & omnium terribilium terribilima mors, hoc est intelligendum de morte corporis corruptioni, & mortalitati subiecti; & adhuc sic, dispensabilis est tota ejus acerva amaritudo per divinam, & irregularem providentiam, ut constat ex pluribus Sanctis, qui animas suas placidissime exalarunt, quia amorem habuere, quasi mortem fortem, & fortè fortiozem ipsa morte, undè absorbit utique amaritudinem mortis dulcedo ipsa amoris.

Q U Æ R E S I.

11 An B. V. M. in fine vitæ à Deo iudicata fuerit, vel in fine mundi judicanda erit? Respond. ad utrumque negativè cum comuni. Non enim est materia judicandi, ubi nec fuit defectus, nec periculum deficiendi; sed in Maria V. nullus fuit defectus, nec periculum illius: ergo & nullum fuit, nec erit iudicium erga illam inferendum. Major ostenditur, & explicatur; etenim judicare nihil est aliud, quam periculum facere circa modum operandi probè, vel pravè, undè materia iudicii ad bonum, & ad malum terminatur: & hoc inter utrumque discutere, iudicium vocamus; atqui in vita, & moribus Beatissimæ V. M. non fuerunt opera bona, & mala, sed bona omnia, & valdè bo-

bona: ergo in illis non habuit locum, nec habebit discussio judicialis inter bonum, & malum: ergo nec iudicium. Minor est certissima, & conseq. legitima. Sed

12 Objic. 1. illud 2. ad Corinth. 3. v. 10. *Omnes enim nos manifestari oportet ante Tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis, prout gessit, sive bonum, sive malum: ergo licet bona, & valdè bona V. M. iudicata fuit, & iudicanda erit.* 2. Illud ipsius & 1. ad ipsos Corinth. 6. v. 3. *Nescitis quoniam Angelos iudicabimus?* Sed in his non habet locum discussio judicialis inter bonum, & malum, quia numquam peccaverunt: ergo ratio hæc non favet Virginis Mariæ huic exemptioni. 3. Illud Ps. 74. *Cum accepero tempus, ego iustitias iudicabo,* ubi non solum pravos, & eorum prava opera Deus iudicaturus insinuatur, verum & iustos; & eorum iustitias Dei iustitiæ, ait, esse subjiendos: ergo idem de iustissima, & *speculum iustitiæ* passim nominata erit asserendum. ¶ Concessis præmissis harum objectionum, harum conseq. distingo: erit V. M. iudicanda iudicio discussionis, seu examinis, de quo in præsentibus disputamus, nego: iudicio approbationis, conc. conseq. Omnes quidem ante tribunal Dei comparebunt; cum hac verò differentia, quòd mali, ut, facta discussione, in ignem æternum abijciantur; boni, qui aliàs & peccaverunt, ut, præmissis examine, in vitam æternam approbentur: boni verò, qui numquam peccaverunt, & semper benè egerunt, ut M. V. & Angeli, ut opera eorum in confu-

sionem malorum approbentur, & eorum authores exaltentur. Demùm de Parvulis, qui nec benè, nec male egerunt, ait D. Thom. in suplem. q. 89. art. 5. ad 3. *Quòd pueri ante perfectam ætatem decedentes in iudicio comparebunt, non ut iudicentur, sed ut videant gloriam Judicis.*

QUÆRES II.

13 An V. M. resurrexerit, sitque in Cælo anima, & corpore, laudans Deum? Affirmativè respond. cum communi sensu, & plausu Sanctorum PP. & DD. tum Græcorum, tum Latinorum, quos inter nominatim laudatos invenies per N. Joseph à Jesu Maria in Excellent. Virginis M. lib. 5. p. 1. cap. 17. Eusebium Cæsariensem antiquissimum Chronologum, qui anno scripsit 330. Acta Ecclesiastica. S. Athanasium, qui eodem floruit tempore. S. Joannem Damascen. Andreæ Cretensem. S. S. Ambrosium, Augustinum, Gregorium, Ildephonsum; & demum ait, adsunt rationes urgentissimæ, revelationes fidedignæ, & traditio universalis Ecclesiæ, quæ à sui primæva conditione hanc suadent, hanc tenent, & hanc convincunt tenendam assertionem. S. Birgita in suis Revelationibus lib. 6. cap. 62. Divino instructa lumine, confirmat illam; additque, quòd paucos post dies ab humatione sui corporis reunitum hoc animæ suæ utrumque in Cælum evolasset. Pòst tres dies id contigisse affirmat prælaudatus Noster Joseph ex Juvenali Patriarcha Jerosolimitano; in quibus

bus suavissimus Angelorum concensus audiebatur, qui tamen post illos cessans, index fuit absentiae corporis; quod ex visu comprobatum fuit, qui aliud præter sacrum operimentum, quo sanctum pignus honestabatur, non perspexit. Idem, & post tres dies à mortuis fuisse suscitatum in similitudinem sui Filij dilectissimi affirmat caelitus instructa Ven. M. Agrediana, p. 3. lib. 8. cap. 21. n. 765. additque, irrevolutum lapidem sepulchri, ut exiret, corpus penetrasse Virgineum; ut vel in hoc corpori Filij sui conformaretur resurgentis.

14. Suadet hoc assertum Alber. Mag. in Biblioth. Mariana, lib. 2. Reg. ubi adducit primò illud Psalm. 44. *Astitit Regina à dextris tuis in vestitu deaurato, circumdata varietate;* idest, corpore, & anima, in quibus varietas quidem est. Secundò illud Apoc. 2. *signum magnum apparuit in Cælo;* videlicet, inquit, *Virgo, & Mater;* & quidem Mater non est anima sola sine corpore. Tertio illud Æsther. 2. *Admavit eam Rex plus, quàm omnes mulieres.* Et quidem anima Mariæ mulier non est sine corpore; sicut nec homo est anima sola; sed hæc unita corpori. Quarto illud 2. Reg. c. 6. *& adduxit arcam Dei,* idest, Mariam, inquit, *de domo Obededom,* scilicet in Assumptione, *in Civitatem David,* hoc est, in Cælum Empyreum *cum gaudio.* Occasione arcæ placet; Et quidem quadrat etiam illud Psalm. 131. *Surge, Domine, in requiem tuam tu,* & *arca sanctificationis tuæ.* Arcam sacrosanctam, in qua Christus Dominus referatus, & sanctifica-

tus fuit à primo ictu sui alitus, quis Mariæ corpus fuisse dubitet? Jam Christus altra ascenderat, reversus undè venerat; ascendat ergo & arca, idest, corpus Mariæ Virginis cum eo, ut quorum una fuit pietas mentium, unus etiam sit corporum comitatus, & in Cælo incolatus.

15. Ratio hujus assertionis desumitur ex his, quæ Doctor Subtilis, & Marianus tradit in 3. sent. dist. 3. q. 1. num. 10. *Semper,* ait, *excellentiùs tribuendum est Deiparæ;* sed excellentius esse in corpore, & anima Cælum inhabitare Mariam nulli dubium est: ergo tribuendum est ei. Maior consonat rationi; & communi Theologorum placito, quòd Mariæ dandum est quidquid eam decet, & non ei repugnat: & quòd non repugnet, luce clarius est. Quòd verò decens sit, paritate desumpta comprobatur ex arca fœderis, quam Mariam, arcam Novi Testamenti adumbrare frequentissimum est apud Sacræ Scripturæ Scholiatores. Illius materia ex lignis Sethim compacta fuit (Exod. 25. 10.) quæ incorruptibilia referuntur: si ergo arcam puræ umbræ decuit à corruptione Deum præservare, quantò magis arcam veritatis à terra, quæ omnia in terram convertit, in Cælum decuit elevari, ubi nullum corpus corruptioni subjacet? ¶ Adde, quòd nec gloria Filii sine Matris gloria plenè compleretur; nec anima Matris sine consortio corporis adæquatè satiaretur. Non gloria Filii; quia Filius sine Matre dilectissima videtur non plene beari; & quidem Mater non est

est sola anima. Nec etiam anima; hæc enim corpus naturaliter amat, ad quod creata est animandum: ergo si anima Mariæ corpus amat, & Filius Matrem, nec Filius sinè Matre, nec anima Matris sinè corpore perfectè, & omninò bearentur; sed hoc absoum rationi videtur: ergo id, ex quo sequitur, non est admittendum.

DUBIUM II.

AN IDEM NUMERO ACTUS CHARITATIS, quo M. V. Deum in terris diligebat, continuatus fuerit post mortem & in Cælis?

CONCLUSIO NOSTRA

16. **E**ST affirmativa, quam tenent graves Theologi cum N. N. Salmant. tom. 3. tract. 9. disp. 7. n. 63. & tom. 8. tract. 19. disp. 7. n. 16. remissivè ad 3. Illam, ait Pater Suarez disp. 3. sect. n. 2. probabilissimam esse. Et prob. 1. ex præiactò momento num. ant. ubi excellentius, diximus, semper Beatæ M. esse attribuendum; sed excellentius est, ipsam eundem numero actum charitatis in Patria, atque in via continuasse. Prob. hæc minor. Tum, quia excellentius est amare Deum sine intermissione, quàm cum illa. Tum, quia Angeli eodem numero actu, quo Deum in primo instanti viatores dilexerunt, illum & in posteriori beati amaverunt; & hoc quidem excellentia ingens fuit; sed non minor Angelis Angelorum fuit Regina nec in amore, nec in hu-

jus continuatione: ergo quod ipsis conceditur vassallis, injustè eorum subtrahitur Regina. Tum, quia excellentior est conditio Beatorum, qui indefinenter amant, quàm viatorum, qui interruptè diligunt; ergo excellentior fuit amor Mariæ continuatus, quàm interruptus; fapuit enim sic amorem Beatificum. Prob. 2. ex nulla repugnantia, nec ex parte charitatis, quæ juxta Apost. 1. ad Corinth. 13. *numquam excidit*; nec ex parte objecti, quod idem est formaliter in Patria, ac in via; nec ex parte subjecti amantis; ut differetè constabit, si jam enodemus

ARGUMENTA.

15 **S**ententia contraria tribuenda est Doctori Subtili, aliàs Mariano, à quo lucem sumpsimus pro nostra conclusione; inquit enim in 3. dist. 31. quæst. unica, charitatem patriæ diversam esse specificè à charitate viæ: ex quo manifestè inferitur, in Maria V. eundem numero actum ante, & post mortem non potuisse continuari; quia à duplici virtute specie distincta, & creata repugnat vel divinitus devenire eundem numero actum, ut tenent N. N. Compluten. abbrev. in Phys. disp. 15. q. 3. Quo in sensu etiam recognoscimus nobis contrarios Cajetan. 1. p. q. 82. art. 2. Capreolum, & alios. Pro quibus objic. 1. ex D. Th. 2. 2. q. 24. art. 7. ubi proponit hoc argum. Si charitas viæ posset in infinitum augeri, posset adæquare charitatem Patriæ. Cui occurrit dicens, quòd ratio

tio hæc procedit in his, quæ habent quantitatem ejusdem ordinis; secus, si diversa, sicut linea, quantumcumque crescat, non attingit quantitatem speciei. Non est autem eadem ratio quantitatis charitatis viæ, quæ sequitur cognitionem fidei, & charitatis patriæ, quæ sequitur visionem apertam. Ecce collatam à D. Thom. charitatem viæ, & patriæ cum quantitate lineæ, & superficiæ; atqui hæc duæ quantitates distinguuntur specificè juxta N. N. Complut. abbr. in Log. disp. 13. q. 2. ergo sic distinguuntur habitus charitatis Patriæ, & Viæ: ergo repugnat, Beatam V. M. per diversos habitus eundem numero actum continuasse.

18 Confirm. ex ipso D. Thom. qui 1. p. q. 80. art. 2. ait: *Differentia apprehensi sunt differentia appetibilis; unde potentia appetitiva distinguuntur secundum differentiam apprehensorum, sicut secundum propria objecta*; sed fides viæ, & lumen patriæ diversas essentialiter ingerunt in cognoscente apprehensiones; ergo diversos etiam amores, seu actus charitatis. ¶ Et urgetur: quia appetitus sensitivus sequitur sensum, & rationalis intellectum, diversi sunt tales appetitus: ergo, quia amor viæ sequitur fidem, & amor patriæ lumen, diversi erunt hujusmodi amores: ergo non unicus potuit esse amor Virginis M. ante, & post mortem continuatus.

19 Ad argum. quod difficultate non vacat, respond. charitatem viæ, & patriæ, non conferri cum lineæ, & superficiæ quantum ad rationem diversam essentialiter, & specificè, sed quantum ad diversam rationem ratione status: quia scilicet

charitas patriæ possedit inamissibilem, & consummatum statum; viæ verò charitas amissibilem, & vialem: quod in causa est, ut charitas viæ, quantumcumque crescat, numquam ad charitatis patriæ culmen pertingat; semper enim esset vialis, semper amissibilis: & in hoc æquiparatur lineæ, quæ numquam, quantumcumque in longitudinem protendatur, poterit esse superficiæ. Undè quod facit inter istas quantitates diversitas specierum, facit in charitatibus viæ, & patriæ diversitas statuum, quantum ad hoc, ut una non accedat alteri in perfectione; non verò quantum ad hoc, quòd una non sit ejusdem, ac altera, speciei. Sicut si dicamus perfectionem pueri esse ejusdem rationis cum adulti perfectione, quæ tamen, licet ejusdem speciei, numquam ad alterius gradum accedet perfectionis.

20 Ad confirmat. respond. ex ipso D. Thom. in alio loco, scilicet q. 25. de Verit. art. 1. ad 6. ipsum se explicante in loco hic allegato, quòd *diversitas apprehensionum per accidens se habet ad appetitivas vires distinguendas, nisi diversitati apprehensionis diversitas apprehensorum conjungeretur*. Ex his disting. majorem D. Thom. differentia apprehensi sunt differentia accidentales appetibilis, transeat: essentialia, nego maiorem, & distincta similiter min. nego conseq. Solutio coincidit cum ea, quam D. Thom. tradit doctrina, 1. 2. q. 67. art. 6. ad 2. dicens, charitatem non habere pro objecto ipsam cognitionem; sic enim non esset eadem in viæ, & in patriæ: sed habet pro objecto ipsam rem

cognitam, quæ est eadem, scilicet, ipsum Deum. Pro quo vide N.N. Complut. abbr. lib. 2. Phys. disp. 14. n. 9. Eihinc inferto, quòd ratio diversificandi appetitus rationalem, & sensitivum, non sunt sensus, & intellectus, sed diversa formaliter objecta, quæ ab ipsis proponuntur, scilicet, bonum universale ab intellectu, & particulare bonum à sensu. Per quod patet ad urgentiam. Ex quibus tandem habemus, quòd differentia actuum charitatis vialis & patriensis, solum est accidentaliter talis, quæ diversitas in uno numero actu penès diversa instantia potest reperiri.

21 *Objic. 2.* Charitas viæ est proprietas ad gratiam media fide consecuta; Patriæ verò charitas consequitur ad ipsam medio lumine, quæ sunt principia formaliter diversa: ergo & ipsæ charitates, & consequenter actus, sicut passiones consecutæ ad naturas hominis, & leonis specie differunt. Respond. concessio ant. neg. consequ. quia proprietates tunc specie differunt, quando consequuntur ad diversa principia secundum eam rationem, in qua hæc differunt; secus, si secundum eam rationem, in qua conveniunt. Undè probabile est valdè, inquit N.N. Salm. laud. intellectus Angelorum esse omnes ejusdem speciei: quia sequuntur ad naturas, licet aliàs specie distinctas, non secundum quòd distinguuntur, sed secundum quòd conveniunt in ratione substantiæ spiritualis completæ. Quod idem in præfenti fit: nam licet lumen, & fides sint specie distincta, conveniunt

tamen in proponendo unum, & idem objectum specificativum voluntatis, de materiali se habente ad charitatem, quòd clarè, vel obscurè cognoscatur, sicut idem est objectum Logicæ in Logico illud dissertè, & profundè contemplante, & in alio crasso, & rudi intuitu illud attingente.

22 *Objic. 3.* Amor viæ est liber; Patriæ amor est necessarius; sed repugnat eundem numero actum esse liberum, & necessarium: ergo & quòd actus viæ, & Patriæ ante mortem, scilicet, & post mortem Mariæ Virginis fuisset idem numero. Respond. concessio maiori, disting. min. repugnat, simul esse liberum, & necessarium, concedo: in diversis instantibus, nego min. & consequ. Modi libertatis, & moralitatis sunt extra speciem amoris in esse Physico; & idèd actus iræ ex abrupto, & subitò conceptus, quo modo nec liber, nec moralis est, si superveniat in alio instanti animadvertio, idem licet fit in esse physico, in liberum transit, & moralem, invariata verò ejus specie, & entitate. Sicque contigisse in actu charitatis Mariæ Virginis obeuntis, & post obitum asserimus. Sed de his fusiùs, dum de voluntario agamus, & involuntario. tract. 17. disp. 1. dub. 3. & disp. 2. dub. 4. Et tr. 18. de bonitate, & malitia, disp. 1. dub. 1. quæ in N. Paulo respondent tr. 9. & 10. in eisdem disputationibus, & dubiis, & insuper tr. 12. de Angel. disp. 3. dub. 7. n. 78.

23 *Objic. 4.* Repugnat eundem actum

actum esse fatiativum, & non esse fatiativum voluntatis, sicut repugnat eandem numero formam fatiare, & non fatiare materiam primam; sed amor Virginis Mariæ ante obitum non erat fatiativus; erat verò post obitum: ergo non erat idem. Respond. neg. majorem cum imbibita ex formæ paritate desumpta. Forma enim per se ipsam, & secundum suam fatiat entitatem, communicando materiæ actum, quem desiderat; qui actus non distinguitur à forma: at verò actus charitatis non fatiat ratione suæ entitatis, sed connotando status perennitatis, & inamissibilitatis, qui illi accidunt, in cujus signum est, quòd, si desit perpetuitas, non quietatur voluntatis appetitus; quia hæc non solum vult amare Deum, sed eum perpetuò amare, & in æternum. ¶ Potest etiam responderi, quòd fatiari, vel non fatiari non est proprium voluntatis, vel charitatis, sed illius potentia, & virtutis, quæ possident objectum per Beatitudinem, quæ consistit in actu intellectus, non in actu voluntatis, ut dicemur tr. de Beatitudine. Sed replicabis contra hoc ultimum, et

24 Objic. 5. Actus, quo objectum cognoscitur obscure, nequit esse idem cum eo, quo cognoscitur clarè, vel demonstrativè; quia hic est scientificus, ille verò fidei, qui nedum numero, sed & specie distinguuntur: ergo idem dicendum erit de actibus voluntatis, seu charitatis per illos regulatis; sed actus charitatis Virginis Mariæ regulabatur ante obitum per fidem, post au-

tem illum per lumen, vel scientiam Beatificam: ergo nequivit esse idem numero. Concesso ant. neg. consequ. & paritatem; quia cognitio fidei terminatur ad objectum in quantum obscurum; luminis verò, vel scientiæ in quantum clarum, vel demonstrabile; quæ sunt rationes formaliter habitæ ex parte objecti se tenentes, ipsum que in ratione talis diversificantes; actus verò charitatis, licet præsuponant hos diversos modos apprehendendi, numquam tamen proponunt objectum amandum, ut obscurum, vel ut clarum; sed solum ut bonum: quia ratio obscuri, vel clari aliena est valdè à ratione objectiva voluntatis, vel charitatis; immò obscuritas longè ab amore retrahit obscurum ab amando.

QUÆRES

25 Pro calce hujus tractatus: quem locum inhabitet Virgo Maria in Cælis? Quem cultum mereatur in terris? Quàm sublimis sit in se; & quàm benefica erga nos?

His quæsitis quatuor nedum nos pusilli, atque pauci-loqui; verum nec tanti, & Sancti PP. infra referendi poterunt pro meritis adæquatè respondere, ut vel ipsi palam contententur unanimes. Et nihilominus eorum authoritati innitentes, non nostro captui confidentes, aliquid dicemus, ne indignitas tantum solvendi argumentum subtrahat à Beata Maria aliquod nostrum, quoad fieri possit, obsequiolum; & ab ephebis nostris aliquam meditandi, sandique materiam in eorum dulcifi-

simæ Protho-Parentis laudem, & honorem. Nec mirum, si ab stylo paucillimum distrahatur Scholastico, & in Neophitum inclinemus Nostratum maximè peritorum, piorumque Fratrum Liberii à Jesu, Sebaldi à Sancto Christophoro, Andreæ à Cruce, Dominici à Sanctissima Trinitate, & aliorum, qui gymnasium discursivum cum studio ascetico pulchrè congratiarunt; cùmque nos Carmelitæ Discalceati Ascetæ priùs, deindè Academici ex nostro instituto esse teneamur, par est, ut illos imitemur.

26 Ad primum ergo dicendum est, non nostrum, sed solius Dei esse, locum, quem Matri suæ præparavit, ostendere. Sic ex Job constat, in c. 28. ubi inquit Deus: *Numquid ostendisti aurora locum?* Super quæ D. Bonavent. in speculo Beatæ Virg. ait: *Hoc quæsitum prolatum est à Deo; non ad te, inquit, pertinet ostendere Auroræ Mariæ locum, sed ad me, id est, ad Deum. Bene autem dicit locum suum, quasi appropriando, & discernendo ab aliis omnium Sanctorum locis. Item bene legitur: intulerunt Sacerdotes arcam fœderis Domini in locum suum. Hic certè locus est super omnes Choros Angelorum. Ex quibus constat, quàm sublimis, & excelsus sit locus habitationis Mariæ; cùm solius Dei sit illum ostendere. Sed ut minùs superfedere super Choros Angelorum ostendit nobis Doctor Seraphicus: & astare, ut Reginam, à dextris Regis Regum in vestitu deaurato ostendit nobis Psalmus 44.*

Et quidem, si *ubi ego sum*, inquit increata veritas, *illic & Minister meus erit*, ubinàm Cœlorum Regina

Cœlorum, & horum Authoris Mater absidebit? Respondet D. Bern. Sen. tom. 3. Serm. 1. de Nomine Mariæ, ar. 2. c. 1. *Merito, & loco vicinissima erit Filio suo; non secùs ac stella Polaris Polo suo.* Haud secùs etiam quàm de Matre Salomonis ait Reg. lib. 2. quòd positus est tronus Matri Regis, quæ sedet ad dexteram ejus. Et D. Aug. in Serm. de Assumpt. ad tam sublimem sedem superelevat Mariam, ut inter hujus, & Filii sui non discernat locum; sed eundem esse dicat per hæc verba: *Talanum Dei, & tabernaculum Christi, dignum est, ibi esse, ubi est ipse.* Habemus ergo ex his, quòd Mariæ locus in Cœlo est à destris Filii sui vicinissima Deo, & quasi Aurora refulgens iuxta Solem Divinum fulgentissimum.

27 Ad secundum respondetur, cultum, & venerationem Beatæ Virginis Mariæ exhibendam superiorem esse debere omni omnium Creaturarum Cœli, & terræ, etiam simul sumptarum cultui exhibito, & exhibendo. Et idèd dixit Chrysostomus in Lithurg. Virginem esse honoratiorem Cherubin, & gloriores incomparabiliter Seraphin. Si Cherubin, & Seraphin superat Maria, & incomparabiliter superat in dignitate cultus, quantò magis reliquos inferiores Angelos, & homines? D. Th. 3. p. q. 25. assignat tres adorationes: aliam *Latria*, quæ propria est Dei solius: aliam *Dulia*, quæ propria est Sanctorum omnium; at, quia his superponitur, tamquàm Sol Stellis, Regina Sanctorum omnium, addit D. Th. quod debetur ei, non qualisumque

Dulia, sed *Hyperdulia*, quasi mediana inter reliquas creaturas, & earum Creatorem; quia nec ascendit ad hujus excellentiam, nec descendit ad illarum restrictam perfectionem. Sed

28 Objic. 1. Videtur, Virginem Mariam venerandam esse cultu Latriæ, sicut Deus: ergo immeritò restringimus cultum ejus ad *Hyperdulia*. Anteced. prob. tum ex allegatis testimoniis Reg. libri, & Divi Aug. quæ vicinissimam Deo collocant Mariam; immò in eadem sede, & loco, in quo Filium suum assidere, dictum est: ergo idem cultus est ei tribuendus. Tum, quia Mater, & Filius ejusdem gaudent privilegiis, ut constat ex l. Princeps legibus, ff. de legibus: *Princeps legibus subditus non est: Augusta verò, licet sit subdita, tamen eadem privilegia illi concedit, quæ ipse habet*: ergo. Respondet D. Th. laud. ad 1. quoddam *Matri Regis non debetur equalis honor, qui debetur Regi; debetur tamen ei quidam honor consimilis, ratione cujusdam excellentiæ*. Undè prædicti textus, dum eadem privilegia concedunt Beatæ Mariæ, ac Filio suo, intelligenti sunt de identitate, quæ coincidit cum similitudine, non verò cum identitate rigorosa.

29 Objic. 2. Coniunctior est Christo Mater ejus, quàm crux, in qua pependit; sed ex conjunctione, & contactu Crucis adepta est crux grande privilegium, scilicet, ut ei exhibeatur cultus Latriæ: ergo potiori titulo Maria. Concessa majori, dist. min. ut exhibeatur cruci cultus Latriæ ratione sui; nego: ratione Christi, in ea qui pependit, con-

cedo min. & nego consequent. Est disparitas: nam crux ex se non est capax venerationis, idèd omnis, quæ ipsi exhibetur, aliundè venit, & per respectum ad eum, qui eam tetigit, exhibetur. Maria verò capax est, quæ in se, & per se recipiat cultum; ne verò, creatura cum sit, coæquetur in cultu cum suo Creatore, subtrahitur ab ea cultus Latriæ, qui datur cruci: & tamen honoratior, quàm hæc, est Virgo Maria; quia major excellentia est adorari adoratione *Hyperdulæ* ratione sui, quàm adoratione Latriæ ratione alterius.

30 Circa quæsitum tertium super excellentia Virginis Mariæ, si linguis hominum loquar, & Angelorum, in ea laudanda nihil sum. Sed de me quid mirum, si supereminens Anselmus lib. de excel. Virg. c. 1. sic aiebat: *Supereminentem omni, quod præter Deum-hominem creatum est, excellentiam Beatæ Matris Dei quomodo-cumque, & saltem lippienti oculo cordis contemplari anhelans, horreo, & valde timeo*. Hæc supereminens Doctor; ? quid tantillus hæc rescribens? Et si Cœlicolæ mirantur eam gratiarum deliciis affluentem; quæ est ista, quæ ascendit; ? quid terricolæ in ejus laudem proferemus? *Solus Deus*, inquit S. Amadeus, Homil. 1. *cui soli secunda est, eam dignis poterit encomiis honorare, qui ad tantam dignitatem humilem, & parvulam sublimavit, quæ majorem ipsa Dei omnipotentia creare non potest*. Meritò dicit, quòd solus Deus potest encomiare; quia, inquit D. Th. 1. p. q. 25. ar. 6. *Beata Virgo, ex hoc quòd est Mater Dei, habet*

quandam infinitatem ex bono infinito, quod est Deus: ergo solus Deus, qui est infinitus, poterit dignè superexaltare Matrem, quæ quodammodò infinita est.

31 Confirmat D. Bern. Sen. à N. Liberio laudat. tom. 8. p. 2. pag. 869. hanc sublimitatem asserens tantam esse, ut soli Deo cognoscenda reservetur. Et ideò Ansel. laud. c. 3. ineffabilis est, inquit, & stupenda omni sæculo hujus mulieris gratia, & exaltatio. Et Alb. Mag. de laud. Virg. l. 3. c. 10. tu supregressa es universos Sanctos. Immò universos Angelos, ita ut ex Apostolo (ad Hebr. 1. v. 4.) liceat nobis illud usurpare: tantò Angelis melior effecta est, quantò differentius præ illis, nomen hereditavit Matris Dei, cui Angeli famulantur. Et quidem cui ex Angelis dixit aliquandò Deus, Mater mea, vel Pater meus es tu? Hic solummodò titulus Matris Dei satis fit nobis pro omnibus supponere; itaque sileant omnes in conspectu ejus: ut enim ait S. Petrus Damian. serm. 3. de Nativ. Mariæ: Hoc unum de Maria dicere, quod Mater Dei est, superat omnia, quæ ab Angelo, vel homine dici possunt. Idem ait S. Epiphani. orat. de laud. Deiparæ: Solo Deo excepto, cunctis superior existi; cui prædicandæ nec hominum, nec Angelorum lingua sufficit.

32 Veniamus demùm ad quæsitum quartum, & de potestate, & Materna vi, ut nos homines protegat, lapsos erigat, stantes teneat, iustos perficiat, & omnes salvet, aliquid, vel tantillum referamus. Sed quid nos? Non nos peccatores, sed Sanctos de Sancta Sanctorum loquen-

tes humiliter audiamus. S. Damian. nup. laud. vocat Mariam, *Mediatricem Cæli, & terra.* Et quidem mediatricem, quasi inter Cælum interpositam, & terram, ut iram Dei in nos descendere impediatur; nostra verò oratio, & supplicatio in manibus mediatricis in conspectu Dei incunctanter ascendat, & ascendens exaudiat pro suæ Matris reverentia. Exaudietur quidem; quia non eam exaudire, quasi impossibilem retur S. Anselm. à N. Liber. laud. tom. 8. p. 2. disp. 4. controv. 9. n. 131. ibi: Sicut, ò Beatissima Virgo! omnis à te aversus, & à te despectus, necesse est, ut intereat; ita omnis ad te conversus, & ad te respectus, impossibile est, ut pereat.

33 Idem asserit Alb. Magn. lib. 2. de laud. Virg. c. 1. n. 19. Si ipsa est advocata nostra, & præcipuè coram Filio suo, cui pectus ostendit, & ubera, non potest ullo modo (quasi dicat, impossibile est) esse repulsa, ubi concurrunt, & perorant omni lingua disertius hæc clementia monimenta, & charitatis insignia. Adfit huc D. Pet. Dam. hanc rem corroborans Serm. 44. qui est 1. de Nativ. ibi: Nihil tibi impossibile (Beata Virgo) cui possibile est desperatos in spem Beatitudinis relevare. Quomodò illa potestas tuæ potentie potest obviare, quæ de carne tua carnis suscepit originem? Accedis enim ante illum aureum humana reconciliationis altare, non solum rogans, sed imperans, Domina, non ancilla. Nec minus exaltat hoc favendi nobis potentissimum, & secundissimum studium S. German. Patriarcha Constantinopol. à laud. Liber. laud. ait enim: Tu ve-

¶ Maternam vim apud Deum obtines : eis qui supra modum peccant , supra modum veniam conficis. Nec enim fieri potest , non exaudiaris ; quoniam tibi ad omnia , & per omnia , & in omnibus Deus tamquam vera , & Immaculata Matri obedit.

34 Quid indè? Sanctus Bernardus in Sermone de Nativitate educit consequentiam , & reducit ad praxim horum encomiorum productionem in hunc modum : Totis ergo medullis cordium , totis precordiorum affectibus , & votis omnibus Mariam veneremur ; quia sic est voluntas ejus , qui totum nos habere voluit per Mariam. Nec dubius dixerim exaudietur & ipsa pro reverentia sua. Exaudiet utique Ma-

triam Filius , & exaudiet Filium Pater. Filioli , hæc peccatorum scala , hæc mea maxima fiducia , hæc tota ratio spei mea.

Ave igitur concludit Chrysoft. & nos cum eo , Ave igitur , Mater , Cælum , Puella , Virgo , Tronus , Ecclesia nostra decus , gloria , & firmamentum : assiduè pro nobis precarè Jesum Filium tuum , ut per te misericordiam invenire in die Judicii , & qua reposita sunt his , qui diligunt Deum , consequi possimus : gratia , & benignitate Domini nostri Jesu Christi , cum quo Patri , simul & Spiritui Sancto , gloria , & honor , & imperium , nunc , & semper , in sæcula sæculorum. Amen.

TRACTATUS XII.

DE ANGELIS.

DE Regina Angelorum , antequàm de Angelis , par erat , ageremus , quod & fecimus. Si autem ad agendum de Virg. Maria , quæ quid sapit infinitum , ut potè Mater Infiniti , divinum quasi , & infinitum opus erat lumen , & auxilium : ad agendum de natura Angelica , Angelico quòd opus sit , quis neget , intellectu ? Opus utique est ; sed ne illud desperemus adest nobis Angelicus Dr. qui 1. p. à q. 50. usque ad 64. de Angelicis Intelligentiis Angelica intelligentia agit longum , & peraltum argumentum , cujus vestigia , si fideliter premamus , feliciter pelagus tantum pervademus. Sed ne in tanti operis negotio tumultuariè procedamus , illud in tres disputationes claritatis ergò dissecabimus , quarum sit

DISPUTATIO PRIMA

DE ANGELI SUBSTANTIA.

Primum locum , primum , quod in Angelo invenitur , par est , ut præripiat , idè de substantia ejus , quæ omnibus prædicatis posteris substat tamquam fundamentum , & præfertur tamquam sustentaculum , primum instituimus sermonem , cui jam ex nunc dicamus

DUBIUM I.

AN ANGELI DENTUR , SINTQUE
in corpori ?

I Angelus Grecè , Latine
Nuntius nomen est offi-

cii , non naturæ , inquit Magn. Greg. Homil. 34. in Evang. ex illo ad Hebr. 1. *Qui fait Angelos suos Spiritus: Ubi D. Ambr. ait: Quæris nomen natura? Spiritus. Nomen officii? Angelus. Spiritus.*

Spiritus enim est, eò quòd est; Angelus verò, eò quòd agit. Et si semper Spiritus sit, non tamen Angelus: Et ratio est, quia non semper agit nuntiationem. Undè non solum quos communiter Angelos dicimus, hoc nomine exprimuntur, sed & quilibet Dei minister, qui nobis, à Deo missus, aliquid nunciare ignotum devenerit, ut Joan. Baptista, imò & ipse Christus Jesus à Patre missus, Angelus per Malach. 3. 1. expressè nuncupatur: Ecce ego mitto Angelum meum, & preparabit viam, ait de Baptista, & statim (de Christo inquit) veniet ad templum suum Dominator, quem vos quaeritis, & Angelus testamenti, quem vos vultis. In præsentì tractatu non de Angelis, qui nuncii, vel ut nuncii sunt, sed de ipsis qui spiritus, & ut spiritus sunt, nobis sermo erit. Pro quo

2 Nota, corpus tripliciter sumi posse: 1. pro tertia specie quantitatis: 2. pro materia, quæ pars est, & quidem corporea, compositi substantialis: 3 pro hoc ex materia, & forma corporeis conflato. Similiter incorporeum sub trina cadit acceptione: 1. pro eo, quod caret extensione quantitativa: 2. pro eo, quod caret physica materia: 3. pro eo, quod ex ea, & forma non componitur. Titulus dubii de trina quaerit incorporeitate, an Angelis conveniat? Sed priùs, an existant, sequens examinabit

CONCLUSIO PRIMA:

3 **V**erè dantur Angeli in rerum natura, idque si-

des docet, passim in Scripturis nominando eos, uti Angelum Christum confortantem, Angelum Mariæ annuntiantem, & Angelum Thobiae comitantem. Horum nomina, quantum ad duos ultimos, ex sacro textu constat fuisse, primum Gabriel, secundum Raphael dictos, De Angelo verò Christum in Horti agone roborante, ait, fuisse, Venerabilis, & illuminata Virgo Maria de Agreda 2. p. lib. 6. c. 12. n. 1216. Archangelum Michaelem. Præter hæc tria nomina, vel alia, si quæ sint, quæ in sacra legantur scriptura cave, ne & alia apochripa admitteris proferenda, ut non obviam iveris Decreto S. Tribunalis Fidei eorum usum, vel etiam invocationem proscribenti. Horum verò, vel aliorum, quæ suppresso nomine, vel anonymos refert sacra pagina existentia

4 Prob. 2. ratione, imò & convincitur ad sensum ex pluribus potentis, atque mirabilibus effectibus, qui ab aliqua causa præter incorpoream substantiam sunt impossibiles, qui fiant, ut constat ex Magorum operibus tempore præcipuè Moysis, & Pharaonis in Ægipto patris, & in Energumenis passim experimur, linguam, quam nunquam noverant, audientibus, & in ea colloquentibus, occulta secreta palàm evulgantibus, motibus se velocissimis agentibus, & à conspectu astantium repentino se subtrahentibus abscessu; sed hæc omnia à corporali creatura fieri nequeunt, & ex illis plura nec à Deo, quippe quæ sæpè contra Deum, vel blasphemata

phema, vel minus ejus supremam auctoritatem sunt decentia: ergo à substantiis incorporeis, sive bonis velut Angelis, sive malis, veluti Dæmonibus necessariò patrabuntur.

5 Dices 1. Hæc, & alia, quæ possunt adduci portenta mirabilia posse forsan ab animabus patrari separatis: ergo non opus est recursum ad substantias incorporeas Angelicas. Respondet D. Thom. 1. p. q. 117. art. 4. ex Phil. in lib. de Anim. negando ant. quia animæ, separatæ à proprio corpore, incapaces sunt quæ alia corpora localiter movere possint, quod opus erat, ut prædictos producerent effectus: cujus signum est, quod nec membrum mortuum in proprio suo corpore possunt, quantumvis id velint, & procurent, vivificare, nec movere, imò nec corpus suum, post egressum ab eo, possunt agitare: quanto minus extraneum?

6 Dices 2. D. Augustinus lib. de qual. anim. c. 34. ait: *Quod est melius omni anima, id Deum dicimus.* Si autem darentur Angeli, hi etiam essent meliores omni anima, & non solum Deus: ergo signum est non dari. Respondet sibi ipse Aug. lib. 1. retract. atque se retractans à dicta auctoritate per hæc verba: *magis dici debuit, quod omni spiritu melius est, id Deum dicimus:* ergo dantur spiritus, qui minus quàm Deus, & magis quàm anima sunt, & hos vocamus Angelos.

7 Hanc perspicuam veritatem etiam Ethnici Philosophi obtinuerunt: nam Divinus Plato in Apolog. pro Socrat. ad Athen. ait:

Unumquemque mortuorum ab eo Demone (id est Angelo) qui viventem sortitus fuerat, in quemdam locum de industria duci. Et Arist. Discipulus Platonis, Philosophorumque Magister in lib. de Secret. Secret. ajebat ad Alexandrum, quem regebat: *¿ An nescis, quod duo sunt spiritus, unus ad dexteram, alius ad sinistram custodientes, & scientes opera tua, & referentes factori tuo quidquid feceris? Hoc solum in veritate debet te, ò Alexander! retrahere ab omni inhonesto opere.* Ubi non solum innuitur Angelos dari, verum & in hominum custodiam destinari. Et consultò forsan ait: *duo sunt spiritus:* erat enim Rex, id ipsum, quod SS. DD. nostri docent, duos scilicet Angelos comitari Reges, & Prælatos, unum pro officio rectè obeundo, alium pro persona solertè custodienda.

8 Ratione demum probat existentiam Angelorum Angelus humanus D. Thom. 1. p. q. 50. art. 1. quæ ad hanc formam reducitur: Universum hoc Deus creavit valdè bonum, & perfectum: ergo oportet (imò *neesse est*, inquit laud. D. Th.) *ponere aliquas creaturas incorporeas, quæ Angeli dicuntur.* Ant. constat ex illo Gen. 1. *Vidit Deus cuncta quæ fecerat, & erant valdè bona.* Conseq. prob. Universum valdè perfectum valdè simile factori suo debet esse (causa enim valdè perfectè operans, valdè similem sibi effectum emittit, ut patet in igne, qui perfectè operans ignem, imperfectè verò agens, solummodò calorem producit) aut non esset Universum valdè simile Deo, si inter creatas res visibiles

non esset aliqua invisibilis completa (qualis non est anima) operansque solum per intellectum, & voluntatem, sicut solus Deus: ergo necesse fuit illam creare, & hanc vocamus Angelum.

9 Confirmatur 1. Tot gradus debent dari in hoc magno mundo dispersi, quot conjuncti in mundo parvo (Microcosmos dicto) nempe homine, inveniuntur; sed in mundo humano parvo tres gradus, scilicet vivendi, sentiendi, & intelligendi, cum D. Greg. Homil 29. in Evang. numeramus: audi illum: *Omnis creature nomine signatur homo: habet enim commune esse cum lapidibus, vivere cum arboribus, sentire cum animalibus, intelligere cum Angelis*: ergo iidem disjuncti in Universo existunt orbe. Major patet: quia aliàs nec Universum major, nec homo minor dicerentur mundus. Minor est D. Gregorii, & consequ. rectè inferitur. ¶ Confirm. 2. Gradus ex his tribus perfectissimus est intellectualis: ergo in hoc consistere debet perfectissima, quantum fas est, creaturæ imitatio Creatoris; atqui non sic illum imitabitur, si in aliqua creatura non separaretur hic gradus à duobus inferioribus. Prob. hæc min.: intellectivum adjunctum animali sensitivo, vel viventi corporali non operatur purè spiritualiter, nec præcisè per intellectum, & voluntatem, quæ sunt potentiæ purè spirituales: ergo nec imitatur Deum sic spiritualiter operantem per eas: ergo ut Deum imitetur, debet à corporeitate etiam rationali denudari, qualiter natura denudatur Angelica: er-

go datur hæc. Sed

10 Dices: Ex hoc sequitur, quòd & gradus sentiendi debeat reperiri separatus à gradu vivendi in aliqua creatura, quod tamen falsum est: ergo & quòd gradus intelligendi debet reperiri in aliqua sejunctim à gradu sentiendi. Nega sequelam, & paritatem: quia gradus vitalis, seu vivendi est genericus respectu sensitivi, & intellectivi, qui sunt species ejus: genus autem nequit à suis speciebus separari; potest verò species ab specie: Cùmque sensitivum, & intellectivum sint species vitæ, poterit utique hic ultimus separari à sensitivo, uti fit in Angelis.

CONCLUSIO SECUNDA.

11 **A**ngelus est incorporeus excludens omnem corporeitatem, tum quantitativam, tum ex materia, & forma spiritali compositam, tum materialem physicam. Trimembris est conclusio, cujus primum membrum facile probatur: quia quantitas, ejusque extensio materialis est proprietas corporis ex materia, & forma corporeis dimanans; sed Angelus nec materia constat, nec forma corporali, ut statim ostendemus: ergo nec habet quantitatem corporealem, nec corporeitatem quantitativam. Sed

12 Dices cum Saducæis oppositum sentientibus: Angeli mali torquentur in gehenna ab igne corporeo, quantitativo, & extenso; sed spiritus nequit ab ullo corpore pati: ergo signum est, ipsos esse quantitativos, & corporeos. Dist. maj.

torquentur ab igne per modum causæ principalis, nego; instrumentalis, conc. maj: & distincta similiter min. nego conseq. Licet corpus nequeat agere principaliter in spiritum, non tamen repugnat ad id, ut instrumentum Dei, assumi, & elevari.

13 Probatum secundum membrum stabilitæ conclusionis ex D. Thom. 1. p. q. 14. art. 1. à nobis tr. 3. disp. 1. n. 2. laud. Immaterialitas, ut ibi dicimus, est radix intellectualitatis: ergo quod est intellectuale, secundum eam rationem est immateriale; atqui Angelus secundum totum quod est, quid spirituale est, ut vidimus conclusione antec: ergo totum est immateriale: ergo non constat materia. ¶ Et confirmatur 1. Operari sequitur ad esse; sed operatio Angeli omnino immaterialis est, scilicet, intelligere, & velle sine dependentia, nec ministrante sensuum ipsi deservientium: ergo & ejus esse omnino immateriale est. ¶ Confirmatur 2. Angelus nequit agere nisi per formam pure intelligibilem; hæc autem nequit recipi in materia: nam hæc valde limitata, illa verò valde ampla representans naturas universales est: ergo vel non operatur Angelus, vel omnino immaterialis est.

14 Obs. 1. Operatio intellectiva Angelicalis attingit objectum materiale, v. g. homines in particulari: ergo non est pure immaterialis: Dist. ant. attingit objectum materiale sub ratione materiali, & limitata, nego: sub ratione universali, subdist. attingit illud primario, nego; secundario, conc. ant. & nego

conseq. intellectio Angelica nedum attingit primario rationem communem in objectis, verum & secundario rationes singulares, materialesque sub ratione generali. Nec hinc inferas intellectionem ejus esse quasi humanam: hæc enim ita cognoscit naturam universalem abstractam à singulari, & materiali, ut hanc nedum secundario, verum & in confuso eam attingit; non sic Angelica, quæ sic noscit naturam universalem, ut licet secundario, clare tamen, & differtè attingit singularem, ut suo loco infra dicemus.

15 Obs. 2. Homo est intellectivus, & tamen habet materiam: ergo non opponitur naturæ intellectivæ Angelicæ esse materialem. Dist. ant. homo est intellectivus cum concernentia ad materiam, conc; sine illa nego ant. & conseq. Homo taliter intelligit, qualiter est: & cum suum esse sit ex parte materiale, ita intelligit, ut & sensus materialis illi ministret species, quibus intelligat, & in objecto, quod intelligit, concernat etiam materiam, à qua natura intellecta abstrahitur, ut intelligatur; quia verò ad Angeli cognitionem, nec opus est ministerio sensuum, nec suum objectum est natura à singularibus abstracta, nihil redolet materiale, per quod non sit omnino spirituale.

16 Obs. 3. cum Avicen. in lib. Fontis vitæ: Ens substantiale dividitur in actum purum, scilicet Deum, & puram potentiam, scilicet materiam primam: ergo omnia reliqua entia media debent de utroque extremo aliquid habere: ergo An-

geli, qui nec sunt Deus, nec materia, habebunt ab ista aliquid materiale. Transmissio antecedit. nego consequens: non enim omne, quod mediat inter duo extrema, habet aliquid ab utroque, sed fat est, quod neutrum sit illorum, ut patet in actu indifferenti (quem saltem quoad speciem admittimus) quique mediat inter bonum, & malum, & tamen non dicimus habere aliquid de utroque, sed solum, quod neutrum sit. Sic in presenti Angelus nec est actus per essentiam, scilicet Deus, nec est pura potentia, scilicet materia, hoc autem fat est, ut mediet, quod neutrum sit. Quod tamen non tollit, quod alia media, v. g. mixta physica, sic medient, ut de utroque aliquid participant extremo.

17 Tertium denique membrum conclusionis, scilicet Angelum non componi ex materia spirituali, prob. ex D. Thom. 1. p. q. 50. art. 2. ubi omnem compositionem, ex quamcumque sit materia, ab Angelo semovet. Quod & docet D. Dionis. c. 2. de divin. nomin. ubi Angelos appellat *intellectuales substantias ab omni materia immunes*. Unde ait D. Thom. opus. 15. c. 18. hanc fuisse Dionisii sententiam, quod Angeli, scilicet, sunt *imateriales, & simplices substantia*.

18 Prob. ratione: Natura utcumque intellectiva, ut est humana, potest attingere rationes universales, & abstractas, cum aliqua tamen concernentia ad materiam, a qua abstrahuntur: ergo natura adaequate intellectiva, qualis est Angelica, nullum habebit principium, vel mate-

riam eam limitantem ad earum attingentiam. Jam sic; sed materia, etiam spiritualis, limitat naturam, ne recipat species adaequate immateriales, & universales, ut naturas sic universaliter cognoscat (est enim materia spiritualis pura potentia, sicut corporalis, principiumque individuationis, sicut ista) ergo ableganda est a natura Angelica materia spiritualis.

19 Obs. 1. pro D. Bonav. Richard. & Alensi oppositum tenentibus, Aristotelem 8. Meth. ibi: *Si qua substantia est sine materia, statim est ens, & unum: & non est ei alia causa, ut sit ens, & unum*: Si autem non est ejus aliqua causa, erit Deus, qui verè est absque materia: ergo non Angelus. Dist. auctor. cum D. Thom. art. 1. de spirit. creat. ad 5. non est ei aliqua causa formalis, conc; agens, nego maj. & dist. min. si non est aliqua causa nec agens, nec formalis, conc; præcisè formalis, nego min. & consequens. Quamvis Angelus careat causa formali actuante materiam, quæ non est, non ideo caret causa efficienti, quæ in ipso efficiat id, quod est: est enim creatura, & quod causam creatricem recognoscere debeat, constans est.

20 Obs. 2. D. Aug. exponentem lib. in suo 12. confes. c. 20. illud: *In principio creavit Deus Cælum, & Terram*, ubi ait: Deum fecisse informem materiam omnis creaturæ spiritualis, & corporalis: ergo datur materia spiritualis, & quidem non in alio, quam in Angelo. Respondet D. Thom. ibidem art. 4. sic: *Informitas substantia spiritualis est secundum*

secundum quod nondum est conversa ad Verbum (hoc est ad Deum) à quo illuminatur, quod pertinet ad potentiam intelligibilem. Vel ut Capreol. in 2. dist. 3. q. 1. art. 2. ait: informitas hæc solum innuit aliquid materiale coincidens cum potenciali, quod non repugnat Angeli essentiae; subjectivè, & materialiter se habentis ad actum existentiae, vel etiam subsistentiae.

21 Obs. 3. Boetium in Comment. Prædicam. ubi ex mente Philosophi ait, quod substantia, quæ est prædicamentum, est composita ex materia, & forma; sed substantia Angelica directè ponitur in prædicamento substantiæ: ergo constat materia. Resp. ex D. Thom. ibidem à 23. dist. maj. composita ex materia, & forma, ut excludatur materia sola, vel sola forma, conc; ut excludatur substantia Angelica, nego maj. conc. min. & nego consequ. Quod vult Boetius est, ne in prædicamento collocetur, quod nequit esse species completa, scilicet materia sola, vel sola forma; non verò excludit naturam Angelicam, quæ, licet simplex sit, est tamen species completa, & adæquata in suo genere.

22 Obs. 4. illud tritum axioma: *Actus, & potentia sunt sub eodem genere*, hoc est substantiæ, vel accidentis, materialis, vel spiritualis; sed forma materialis, quæ est actus, petit potentiam materialem, scilicet materiam: ergo forma spiritualis, scilicet Angelica, petit potentiam, seu materiam immaterialem. Dist. maj. actus, & potentia

sunt sub eodem genere, si dantur, conc; si non dantur, nego maj. conc. min. & nego consequ. Axioma solum tenet in illo genere, quod sub se respicit actum, & potentiam, ut in composito physico; minimè verò in Angelo, ubi genus Angelicum non respicit materiam, & formam, sed solummodò formam sine materia spiritualem, per quam contrahatur.

23 Obs. 5. Angelus constat ex genere, & differentia; sed genus sumitur à materia, sicut differentia à forma: ergo constat materia. Concessa maj. dist. min. genus sumitur à materia physica, & formali præcise, nego; ab hac, vel à materia metaphisica, seu æquivalenti, conc. min. & nego consequ. sub dist. data. Quod facit materia physica respectu corporis, quantum ad radicandum hujus gradum genericum, facit in spiritu ratio essentiae, prout hæc quid est potentiale ad actum subsistentiæ, sub qua ratione æquivaleret materiæ physicæ; non tamen est rigorosè materia de qua loquimur, scilicet potentia pura.

COROLLARIA.

24 **E**X dictis infer primò, Angelum nequire habere corpora naturaliter sibi unita. Sic expressè D. Thom. 1. p. q. 51. art. 1. nam hoc esset habere se per modum formæ illius, esseque partem, quod resistit naturæ completæ, qualis est Angelica. ¶ Potest tamen assumere sibi corpus, vel corpora, ut in illis corporaliter verè

rè appareat, ut tenet ipse S. Dr. ibidem art. 2. contra aliquos asserentes, apparitiones ipsorum corporeas esse merè imaginarias, quod, inquit D. Thom. quidquid sit, quòd sit possibile, non tamen semper ita contigit, maximè in apparitione Angelorum Abrahamæ, Loth, & Tobia: nam quod solùm imaginatur, in sola est imaginatione, & non videtur indifferenter ab hominibus, sicut contigit in his tribus apparitionibus.

25 Ad hanc verò corporum assumptionem, inquit D. Thom. non sufficit movere corpus, ut movent Angeli Cœlos, nec aliquam ejus partem, ut Dæmones linguam obfessi, sed insuper requiritur, Angelum uniri illi, ut motor mobili, formando aliquod corpus (per virtutem Divinam inquit, D. Thom. 1. p. q. 51. art. 2. ad 2.) repræsentans in figura, & accidentibus exterioribus suam, vel personam Dei, vel etiam alicujus hominis, quam manifestare intendit. Hanc tamen virtutem Divinam aliqui intelligunt eam esse, quam ab initio suæ creationis Deus illi communicavit, nisi apparitio transcendat ordinem naturalem, & attingat supernaturalem ob ejus supernas circumstantias. ¶ Undè omnes apparitiones, quæ in veteri leguntur Testamento, asserit D. Th. q. 6. de potent. art. 3. cum D. Aug. lib. de Trinit. c. 11. factæ fuerunt per Angelos, etiam illæ quæ repræsentabant Deum loquentem: ut quandò Gen. c. 18. dicit ad Jacob: *Ego sum Deus Abraham*: nam ipsemet Jacob c. 31. ait: *Dixit Angelus Dei*

ad me: Ego sum Deus Bethel.

26 Inquires tandem, quas operationes possint Angeli elicere in corpore assumpto: vel meliùs quas non possint? Resp. non posse operationes sensitivas, quia carent vita sensitiva: possunt tamen illis valde similes elicere, ut moveri localiter, loqui, comedere, non tamen vitaliter, sed applicando activa passiva, ut hæc ab illis moventibus moveantur. ¶ Undè nec possunt generare viventia, illa scilicèt, quæ ad sui productionem indigent semine viventis: possunt tamen illa producere, quæ sine semine, sed ex putrefactione alicujus materiæ, vel applicatione unius ad aliam, experientia nos docet generari: Et sic credimus produxisse Dæmones animalia vera, illa scilicèt, de quibus ait D. Thom. 1. p. q. 114. art. 4. quòd *Magi Pharaonis per virtutem Dæmonum veros serpentes, & ranas fecerunt.*

DUBIUM II.

AN DIVINITUS POSSINT DARI PLURES Angeli ejusdem speciei solo numero distincti?

27 **A**ngelorum numerus asserit D. Thom. 1. p. q. 50. art. 3. superat numerum omnium specierum materialium. Eum sequuntur communiter Thomistæ, hac ducti ex ipso ratione ibidem: Et 2. contra Gent. c. 92. Res create eò plures sunt, quòd perfectiores: ergo Angeli, qui longè sunt perfectiores rebus materialibus, lon-

longè & eas in numero excedent. Ant. prob. tum, quia maxima perfectio hujus Universi sic exposulat. Tum, quia id in Cœlis demonstratur, qui maximo excessu superant tum magnitudinem hujus Universi, ut perspicuum est, tum numerum specierum sublunarium, si verum est, quod inquit N. Complut. abrev. in de Cœlo disp. 2. qq. 3. & 5. ubi non solum Cœlos à Cœlis, & hos ab Astris, vel Stellis tenent cum D. Thom. specificè distingui, sed & omnes Stellas esse species distinctas inter se. Quis eas numeret? Tu solus Dominus, de quo Psaltes ait, Psalm. 8. *Lunam & Stellas, que tu fundasti.* Et Psalm. 146. *Qui numerat multitudinem Stellarum, & omnibus eis nomina vocat.* Sed

28 Obs. 1. Incredibile videtur, quod numerus Angelorum superet numerum granorum seminum, vel maris arenarum multitudinem: ergo non est admitendum. Resp. dist. ant. impossibile est, quod superet numerum specificum, seu specierum granorum seminum, nego: numerum numericum, transeat ant. & nego consequ. Resolutionem præsentem non ad excessum numericum extenderis rerum materialium, sed illa de specifico loqui intelligenda est, quatenus, scilicet, plures sunt species Angelorum, quam omnes species rerum materialium: si enim comparatio sit super excessum in numero numericè distinctorum Angelorum, negandum est suppositum: quia non sunt duo Angeli numero distincti, sed omnes sunt ita specificè diversi intra genus Angelicum, sicut ho-

mo, Leo, equus, asinus, & mus intra genus animalis. Quod autem granis seminales, & arenæ maris plures sint numero intra eandem speciem, non infert in eis perfectionem specificam majorem, quam si unum esset solum individuum: quia sola perfectio specifica per se intenditur à natura, ut inquit D. Thom. 1. p. q. 50. art. 4. ad 4. Mille autem, imò millia millium individuorum intra eandem speciem non adaugent perfectionem essentialem.

29 Obs. 2. Elephas, & Phoenix perfectiora sunt animalia formicis, muscis, culicibus, & pulicibus; & tamen sunt istis minora numero: ergo major numerus rerum non pensandus est ex majori rerum altitudine; ruit ergo ratio conclusionis. ¶ Obs. 3. Viventia perfectiora sunt corporibus Cœlestibus; & tamen sunt minora magnitudine. Similiter Luna perfectior; & tamen minor est terra. Planetæ perfectiores, & tamen minores sunt magnitudine Cœlis. Aurum, & gemmæ prætiosiora ferro, & lapide, & tamen pauciora, & minora sunt illis in quantitate: ergo corrui ratio conclusionis. Ad omnia hæc, & similia respondetur, rationem D. Thom. tenere, quando natura particularis alicujus rei oppositum non postulat, & aliundè non impeditur major perfectio Universi. In exemplis autem adductis idèd minora excedunt majora in numero, & magnitudine, quia in finem ad quem Deus illa creavit, & in majorem Orbis pulchritudinem, sic oportet fieri. Qua ex cau-

causa unio hypostatica, quæ omnibus præfertur exemplis, unica est: quia una sat erat in finem, ad quem Deus fecit eam, medellam scilicet totius generis humani.

30 Prob. 2. eadem suppositio: Quodlibet genus, quælibet species (imò & quolibet individuum naturæ humanæ) habent suam tutelam Angelum: & ultra eos, quis dubitet, quàm plures esse, & innumeros assistentes assidue coram Deo? ergo vera est resolutio. Antecedens tenent DD. Gregor. Mag. Homil. 34. in Evang. quantum ad genera, Aug. quantum ad species, & D. Hieron. Matth. 18. cum D. Thom. & cunctis Theologis quantum ad individua naturæ humanæ: ergo tenet ant.

31 Supponendum est etiam id, quod titulus dubii innuit, Angelos defacto non esse numero distinctos: & ideò quærit, an possint esse divinitus? Ratio congruentialis potest esse: quia sublynaria materialia ideò numero multiplicantur, quia sunt corruptibilia, utque dum unum, vel plura corrumpuntur, aliud, & alia supersint producta, & producenda, sicque conservent speciem, quæ aliundè cum ipsis in nihilum abiret; sed contrarium fit in Angelis, qui incorruptibiles ex natura sua sunt: ergo non opus est, ut numero multiplicentur. Quod idem fit in Orbibus Cælestibus, & in omnibus ejus partibus, Sole, Luna, & Stellis, quæ omnes specie quidem, non verò distinguuntur numero, nec multiplicantur: quia incorruptibiles sunt, & earum indefectibilis spe-

cies. His suppositis, fit

NOSTRA RESOLUTIO:

32 **O**Mnino repugnat, etiam divinitus, plures dari Angelos numero distinctos, seu eisdem speciei. Hæc conclusio est communissima inter Thomistas, & expressissima in eorum Angelico Magistro, qui nedum id repugnare, verum nec intelligi, imò nec illud fingi possibile asserit in hac. 1. p. q. 50. art. 4. ubi absolute impossibile id profert. Et q. 75. art. 7. ait: *Non enim potest intelligi, quod aliqua forma separata sit, nisi una unius speciei.* Et in de Spirit. creat. art. 8. inquit: *Impossibile est etiam fingere, quod sint plures Angeli unius speciei.* Et tandem 1. p. q. 41. art. 6. probat, in Deo non posse dari plures Patres & Filios: quia irreceptibiles sunt in materia vel subjecto; sed hoc idem fit in Angelis, qui materia carent, & subjecto receptivis: ergo idem de his dicendum est.

33 Prob. 2. ratione: Implicat distinctio numerica, ubi repugnat radix illius; sed in Angelis non est radix talis distinctionis: hæc enim est materia, qua ipsos carere jam probavimus: ergo repugnat inter ipsos numerica distinctio. Undè sicut distinctio formalis specifica oritur à forma, & repugnat fingi casum, in quo materia sine forma distinguere-tur specificè ab alia, sic forma sine materia, qualis est Angelica, repugnat numero distingui ab alia: quia sicut forma tribuit esse hujus, & non alterius speciei, ita materia dat

dat esse hoc, & non aliud individuum intra eandem speciem.

34 Prob. 3. Quælibet natura Angeli est forma irreceptibilis in materia: ergo repugnat multiplicari in plura individua. Conseq. prob. ut aliqua natura multiplicetur numero in plura individua, opus est, quòd diversimodè ab illis participetur, & limitetur, & non unum totam sibi assumat perfectionem illius; sed hoc nequit verificari, si forma non recipiatur in materia. Hæc minor prob. quia unumquodque limitatur per suum contrarium, & consequenter actus per potentiam, materiam, vel subjectum: ergo si forma Angelica, quæ actus est, non recipitur in materia, quæ potentia est, illimitata permanebit; atqui ut multiplicetur in plura individua, opus est, ut ab his limitatè participetur, ita ut aliud sic, aliud verò sic eam participet: ergo deficiente receptione in materia, & limitatione per illam, nequit numericè multiplicari. Exemplum offert D. Thom. sup. laud. q. 75. in albedine, quæ, si ponatur separata ab omni subjecto, ita ut nec actu, nec potentia illud respiciat ut sui receptivum, non poterit numero multiplicari: ipsa enim continebit omnem rationem, & perfectionem suæ speciei, ob defectum subjecti eam limitantis.

35 Prob. 4. Nam, ut inquit, & sæpè repetit D. Thom. forma irreceptibilis in subjecto est infinita; (non quidem positivè, & in omni linea sicut Deus, sed negativè, & intra suam speciem, hoc est, qua-

tenus caret subjecto, vel potentia opposita per quam limitetur) sed quod infinitum est intra aliquam speciem, nequit intra eam multiplicari: quia continet omnem illius speciei perfectionem, qua ratione esse Dei nequit esse nisi unum: quia infinitum est in omni linea, omnemque omnium linearum perfectionem continens, ut rectè probat D. Th. 1. p. q. 11. art. 3. ergo nec Angelus in sua potest esse nisi unus.

36 Prob. 5. Ex ipso D. Thom. 1. p. q. 3. art. 2. ad 3. ubi ait: *Forma qua non est receptibilis in materia, ex hoc ipso individuatur.* Juxta quam doctrinam in Angelo, qui irreceptibilis est in materia, idem sunt absque distinctione virtuali unitas specifica, & individualis: sumuntur enim ab eadem radice. Quid indè? Sequeretur, quòd, si unitas specifica Angeli multiplicaretur numero, etiam sic multiplicaretur unitas numerica (sunt enim idem virtualiter) at quid plus absolum, quàm quòd unitas numerica multiplicetur, cum ipsa sit ratio ultima, & infima indivisibilis in alia? Certè, si hoc fieri posset, posset Petrus, v. g. multiplicari in multos Petros: quòd quid dictu nequius? Tale ergo erit, si dicamus naturam Angelicam numero posse multiplicari: ergo non est concedendum.

ARGUMENTA.

37 **O**ppositam tuentur sententiam Scotus, & Scotistæ cum pluribus Jesuitis: & ex nostris Ferrara, & Bañez in præsen-
ti

ti dub. 2. & aliis. Obs. 1. D. Thomam de Spirit. creat. art. 8. ad 4. ibi: *Natura Angeli non prohibetur esse in multis, ex hoc, quod pertinet ad rationem speciei, sed ex eo, quod pertinet ad rationem individui*: ergo naturæ specificæ Angelicæ ex aliqua ratione multiplicari numero non repugnat. Explico D. Thom. non prohibetur esse in multis secundum rationem speciei pro expresso, conc; pro implicito, nego ant. & conseq. Conceptus speciei ex terminis, seu ex genere suo non explicat posse esse, vel non esse in multis, sed præscindit: Quia tamen species Angelica identificatur virtualiter cum ratione individuali, id ipsum, quod huic convenit, scilicet, non posse multiplicari numero, convenit etiam ipsi re ipsa, & pro implicito.

38 Obs. 2. A forma sola potest oriri numerica distinctio, ut patet in animabus separatis, quæ vel sic numericè distinguuntur: ergo sufficit Angelos esse formas substantiales, ut numero multiplicari queant. Dist. ant. à forma sola receptibili in subjecto, conc; irreceptibili, nego ant. & conseq. Quamvis animæ separatæ solùm habent rationem formæ, hæc tamen semper respicit corpus, vel materiam, in qua receptibilis est, & hoc sufficit, ut numero distinguantur; at verò Angelicæ formæ ejus sunt genii, ut nec sunt, nec fuere, nec esse poterunt unquam receptæ, vel receptibiles in aliqua materia, vel subjecto: idèd nequeunt sic multiplicari. Sed contra, et

39 Obs. 3. Ex his, & con-

clusionem sequitur, quòd in Angelis non est distinctio numerica, & consequenter, quòd nec fit inter illos individuum aliquod Angelicum, quod est contra D. Thom. sup. laudatum, ponentem in illis rationem individui: ergo non tenet conclusio. Sequela ostenditur: Idèd animæ separatæ distinguuntur numero: quia, licèt non sint receptæ, sunt tamen receptibiles in materia; sed Angeli nec recipiuntur, nec recipi queunt: ergo tenet sequela. Hoc argumentum laborat æquivocatione. Non est idem multiplicari numero, ac distinguui numero: primum verificatur in pluribus individuis ejusdem speciei, ut in animabus separatis relativè ad diversa corpora numero diversa; repugnat verò Angelis ob defectum talis relationis. Ad secundum autem non requiritur multiplicatio, sed sufficit quòd hic Angelus, v. g. non sit idem numero cum alio ex defectu identitatis materiæ, & in hoc sensu vocamus, & vocat D. Thom. Angelos individua, seu habere *rationem individui*, quod est propriè esse individua negativè, non verò positivè: quia deest positivum principium individuationis. Ex quo sequitur, quòd ipsa ratio specifica cum negatione identitatis materiæ est ratio individua, constituensque individuum Angelicum. Sed replicabis, et

40 Obs. 4. In Angelis datur principium positivum individuationis: ergo ruit solutio, & conclusio. Ant. prob. ex D. Thom. in 1. dist. 34. q. 1. ibi: *In illis, in quibus aliud est essentia, quàm hypostasis, vel*

suppositum (ut in Angelis) oportet, quod sit aliquid materiale, per quod natura communis individuetur, & determinetur ad hoc singulare. Et addit: Hypostasis addit supra essentiam, & naturam in creaturis determinationem materie, vel alicujus, quod loco materie se habet. Jam sic; sed subsistentia aliquid positivum est: ergo tenet ant. Dist. hoc ultimum; (per quod patebit & primum) addit determinationem: positivam, nego; negativam, concedo auctoritatem, & dist. subminorem subsistentia est quid positivum secundum primum sui conceptum, conc; secundum ad primum subsequutum, nego min. & conseq. Subsistentia secundum primum conceptum est quid positivum, positivè terminans naturam, habetque rationem actus vel formæ, aut quasi formæ, idèd sub hoc conceptu nequit individuare; habet verò alium conceptum negativum faciendi, scilicèt naturam alteri incommunicabilem, & incapacem essendi alteram, & ex hac, tamquam ex radice, sumit vim individuandi saltim negativè, & modo proprio substantiæ spirituali completæ: quia negare aliquam formam esse aliam, est proprium materiæ, & idèd subsistentia, licèt non sit materia, loco se habet materiæ.

41 Dices: Solutionem hanc non coherere cum ea, quam dedimus supra n. 23. ubi diximus, essentiam habere rationem materiæ, vel quasi materiæ radicativæ generis Angelici, & consequenter individuationis illius: ergo non erit subsistentia. Dist. hoc consequens: non subsistentia formaliter sumpta, transeat;

radicaliter accepta, seu virtualiter in essentia præhabita, nego conseq. Sicut materia prima non utcumque individuat, sed prout præhabet, & connotat quantitatem, quæ ex se individua est, & idèd apta nata, ut materia per respectum ad illam individuet, sic etiam essentiam divinam diximus imitari materiam physicam, non secundum se, sed prout radicat, præhabet, & connotat subsistentiam, quæ ratione suæ incommunicabilitatis apta est, ut ex ipsa habeat essentia undè comodè possit suo modo individuare, hoc est negativè ratione incommunicabilitatis negativæ, quam respicit.

42 Et tamen doctrina hæc (præoccupatur objectio) non extenditur ad essentiam, & subsistentiam divinas, & constituendum divinum individuum, propter disparitatem quam ibidem assignat D. Thom. inter has, & creatas, scilicèt, indistinctionem inter divinam essentiam, & ejus subsistentiam, quæ increatis non invenitur; & sic ait: *In Deo autem non est natura ejus subsistens* per aliquod, ad quod determinatur, sicut per materiam, sed per se ipsam est subsistens, & ipsum suum esse subsistens est. ¶ Hic poterat instari ex ipso D. Thom. qui 1. p. q. 3. art. 3. nec inter essentiam, & subsistentiam Angelicas admittit distinctionem realem, parians in hoc eas cum divinis: quod ipsum repetit 4. contra Gent. c. 55. & alibi: ergo vel doctrina tradita extenditur ad Deum, quod absit, vel non valet pro Angelo. Resp. ex N.N. Comp. abbrev. tom. 3. lib. 2. disp. 15. n. 16. Et
hïc

hic tr. 7. disp. 4. dub. 2. n. 18. Et N. Paul. tr. 16. disp. 4. dub. 2. n. 25. D. Thomam loqui in prædictis locis de subsistentia non formaliter sumpta, sed radicaliter præhabita, qualiter coincidit cum essentia Angelica, & cum nostra solutione suprâ data. Et quòd ejus sit hæc mens, patet ex his, quæ docet quodlib. 2. q. 4. & 3. p. q. 17. art. 1. ubi solùm inter essentiam, & subsistentiam divinas ponit realem identitatem, & consequenter inter Angelicas distinctionem.

43 Solutio hæc fœderatur optimè cum his, quæ docent NN. Compl. abrev. tom. 1. disp. 5. de genere n. 30. ubi ex D. Thom. opus. 42. c. 4. ajunt, quòd in Angelis genus non sumitur ab essentia, & differentia ab esse, sive existentia: quia essentia distinguitur ab existentia. Ex quo idem sequitur dicendum circa subsistentiam, quæ etiam ab essentia distinguitur. Fœderatur utique: quia in præsentem non asserimus sumi à subsistentia in se, sed ab ipsa in essentia radicata, præhabita, & connotata, & prout sic non distinguitur ab ipsa essentia. Undè tota essentia Angeli est principium (ut ibidem dicitur n. 31.) à quo sumuntur genus, differentia, & individuatio, cum hoc tamen discrimine, quòd essentia secundùm se, & prout dicit potentiam perfectibilem, radicat genus: prout dicit actum specificum illud perficientem, radicat differentiam: prout demum connotat incommunicabilitatem subsistentiæ est radix individuationis suprâdictæ. Et quòd subsistentia conducatur ad sic in-

dividuandum, patet ex ejus diffinitione: *Rationalis natura individua substantia.*

44 Obs. 5. Unitas specifica, & individualis distinguuntur in Angelo virtualiter: ergo ruit ratio nostra numeri 36. Ant. prob. In natura Divina non distinguuntur hæc duæ unitates: quia est actus purus, & infinita; sed natura Angelica est finita, & potentialis: ergo distinguuntur in illa tales unitates. Resp. neg. ant. cujus probationis maj. dist. non distinguuntur in natura divina, quia est actus purus, & infinita præcisè, nego; ob hoc, & quia irreceptibilis est, conc. maj. & dist. min. natura Angeli est finita, sed & irreceptibilis, conc; receptibilis, nego min. & conseq. Est dicere, quòd, ut aliqua natura sit immultiplicabilis numericè, adunetque sine distinctione unitates specificam, & individualem, fat est, si sit irreceptibilis in alio, licèt non sit purus actus, vel infinita sicut Deus.

45 Obs. 6. Natura Angelica habet rationem speciei communis individuis pluribus, si vera sunt, quæ asserunt NN. Compl. abbrev. & N. Gavin. in Logica: ergo signum est posse in illa numericè multiplicari. Dist. ant. natura Angelica imperfectè à nobis concepta ad instar corporeæ naturæ, de qua ibi, conc; perfectè intellecta, de qua in præsentem, nego ant. & conseq. Solutio patet ex terminis, & ex his quæ supponimus ex Logica præcisa.

46 Obs. 7. Multiplicari speciem in individua est participari ab illis modo distincto substantiali: & quis

ergo neget Deo posse naturam Michaelis majori ornare perfectione substantiali? ergo sic ornata constituet distinctum individuum. Resp. conc. maj. neg. minorem: quia essentialiter sunt substantialiter invariables, & cum aliis sint indivisibiles realiter, & de indivisibili dictum sit: *Aut totum, aut nihil*, hinc est, quod qualemcumque Deus adderet, vel tolleretur perfectionem substantialem à natura specifica Michaelis, jam esset specificè distincta: quia cum non habeat aliquod esse individuale, quod non sit specificum, quidquid tolleretur, vel adderetur, esset species, & tota species; quia indivisibilis est.

47 Obs. 8. Potest Deus postquam creavit naturam atomam Gabrielis, annihilare, & iterum illam creare; sed in hoc casu, licet specie una, distingueretur numero. Prob. hæc ex his, quæ docent NN. Compl. abrev. tom. 3. lib. 2. disp. 14. n. 52. ubi fat, inquit, est diversa connotare tempora, ut subjectum accidentis varietur in esse subjecti, & consequenter ut accidentia sint numero distincta: ergo similiter in nostro casu esset quidem distinctus numero Angelus creatus. Resp. concessa maj. neg. min. cujus probationis antecedens conc; at nego consequ. & parit: quia in Deo nec actio variaretur, vel reiteraretur in tali casu, nec respiceret, aut connotaret variabile tempus, sed per eandem ipsissimam actionem connotantem æternitatem immutabilem recrearet, quod semel creatum annihilavit: & cum aliunde nullum esset

subjectum; vel materia distincta, nec indistincta, in qua talis irreceptibilis reciperetur natura, sicut fit in accidentibus: fit indè, quod longè abest paritas.

48 Obs. 9. Angelum esse incommunicabilem pluribus, est perfectio, vel imperfectio? Si dicamus quod perfectio; obviam fit nobis natura divina, quæ communicabilis est sine imperfectione. Si dicamus quod imperfectio, sequitur, quod naturæ corporeæ perfectiores sint Angelica: quia carent hac imperfectione. Quid ergo? dicatur esse incommunicabilem, etsi non ut Deus est, ut minus verò ad modum naturæ corporalis, quæ pluribus numero communicatur individuis. Resp. esse utrumque respectivè. Si enim conferatur cum natura creata, est perfectio, quatenus caret limitatione, imbibitque totam speciei perfectionem, quin nihil relinquat ab alijs participandum individuis; si verò cum natura Divina conferatur, est imperfectio: quia caret perfectione, qua pollet Deus in se communicando.

49 Cur verò in natura divina sit perfectio communicari, & in creata sit imperfectio? En tibi rationem: quia, si species creata communicatur pluribus, ex hoc ipso ab illis limitatur, ita ut unum sic, aliud verò sic, nullum verò totam illam participet: undè semper imperfectè habetur: quia numquam quantum participabilis est, participatur. Divina verò natura ita à Patre participatur infinitè, & consequenter perfectissimè, ut nihil ejus sit, quod

non

non participetur etiam à Filio : ex quo sequitur æquales esse Personas in natura , & perfectione : quia nihil una , quod altera non participet , participat.

DUBIUM III.

UTRUM ANGELUS SIT EX NATURA sua incorruptibilis ?

50 **I**ncorruptibile ex natura sua non id vocamus, quod absolutè non possit deficere vel per anihilationem, vel desinendo suum esse in alio. Quis enim dubitet, quin possit Deus Angelum in nihilum redigere, sicut illum ex nihilo extumulavit? Intelligimus ergo id, quod in se non habet principium intrinsecum tendens, vel exigens ejus corruptionem saltim indirectè, uti fit in corporeis substantijs, in quibus materia prima, quæ principium est radicale corruptionis, ut ajunt NN. Comp. abr. in Phys. lib. 1. disp. 3. q. 8. per hoc quod aliàs inhiat habere formas, appetit indirectè desertionem habitæ, ut potè impossibile cum illis, & consequenter corruptionem compositi. De hujusmodi corruptione est præsens quæsitum, cui respondet hæc

NOSTRA RESOLUTIO:

51 **D**icendum est, Angelos incorruptibiles esse ex natura sua. Prob. 1. ex D. Dion. c. 3. de divin. Nomin. ibi: *Intellectuales substantia vitam habent indeficientem, ab universa corruptione, morte, &*

Tomo II.

materia, & generatione munda existentes. Prob. 2. ratione ex D. Thom. hanc expressè tenente sententiam 1. p. q. 50. art. 5. quem, paucis demptis, omnes Theologi sequuntur: Nihil corrumpitur, nisi per hoc, quod ejus forma ab ejus materia separetur; sed Angelus est forma in se ipsa (non in materia) & per se ipsam (non per aliud corruptibile) subsistens: ergo non potest corrumpi.

52 Prob. 2. In tantum substantia corporea est corruptibilis, in quantum ejus materia haud contenta unica forma, aliàs appetit, quæ cum numquam facient ejus appetitum, sed iste in faciari sistat, appetit unius desertionem, ut alias acquirat; sed Angelus non habet materiam, nec ullum appetitum, quia per suam formam specificam explet totam desiderabilem perfectionem suæ speciei, & manet in faciato esse: ergo non est corruptibilis. ¶ Confirmat hoc D. Thom. ibidem, ubi ait, quod esse rei pensatur ex operatione: quia *operatio indicat modum esse ipsius; species autem, & ratio operationis ex objecto comprehenditur; objectum autem intelligibile, cum sit supra tempus, est sempiternum: unde omnis substantia spiritualis est incorruptibilis secundum suam naturam: quid clarius?*

ARGUMENTA CONTRARIA.

53 **O**ppositam tenent sententiam D. Bonav. Scot. Alen. Vazquez, & alii; non verò eo ducti momento, quo illam tenuerunt, vel somniarunt nonnulli Hæretici, qui Angelos diversi sexus, masculi scilicet, & feminei suppo-

fuerunt, ut per eorum congressum, corruptis aliis, alii de novo producerentur, quibus natura semper esset superstes.

54 Obs. 1. Damasc. à D. Th. hic laudatum, & dicentem de Angelo, quod est *substantia intellectualis, gratia, & non natura immortalitatem suscipiens*: ergo non ex natura sua, sed ex voluntate Dei gratiosa indefectibilis est. Explico Damasc. gratia suscipiens, & simul habens immortalitatem, nego; suscipiens præcisè, conc. ant. & nego conseq. Gratosè quidem suscepit Angelus de gratiosa Dei manu suum esse: at quod esse? esse incorruptibile ex natura: habet ergo esse ex natura sua incorruptibile, quod ex gratia suscepit, haud secus, quàm substantia corporea ex natura sua habet esse corruptibile, quod ex gratiosa Dei libertate accepit. Sic interpretare Sext. Syn. act. 13. & alios similiter loquentes PP.

55 Obs. 2. Apost. 1. ad Thimoth. 6. ibi: *Solus Deus habet immortalitatem*: ergo non habent illam Angeli. Dist. ant. Solus Deus habet à se, conc; ab alio, nego ant. Aliter dist. solus Deus habet immortalitatem absolutè, & per nullam potentiam defectibilem, conc; per aliquam, nego ant. & conseq. Testimonium Apostoli debet intelligi, quo in sensu dicitur Marc. 10. *Nemo bonus, nisi unus Deus*: & ad Rom. 16. *Soli sapienti Deo: honor, & gloria*, hoc est, bonitate, & sapientia aliundè non habita. Vel de immortalitate per nullam etiam divinam potentiam defectibilem, qualem non

concedimus Angelis.

56 Obs. 3. Omne, quod ex natura sua fit ex nihilo, ex natura sua vertibile est in nihilum, ut sic finis correspondeat principio; sed Angelus ex natura sua factus est ex nihilo: ergo ex natura sua, &c. Resp. ex D. Thom. 1. p. q. 75. art. 6. ad 2. quod nec creari, nec anihilari competit Angelo per potentiam suam passivam, sed per activam Dei (& sic salvatur responsio finis ad principium.) Non quidem creari: quia Angelus antequam esset, non erat possibilis à se, sed à potentia Dei; nec etiam anihilari: quia in se nullam habet potentiam passivam exigentem hoc, sed solum non repugnantiam, ut per activam Dei experiatur illud.

57 Obs. 4. Solus Deus est ens necessarium: si autem Angeli sint incorruptibiles, erunt necessarii sicut Deus, quod absit: ergo & conclusio desit. Dist. maj. Solus Deus est necessarius absolutè, conc; ex suppositione, nego maj. & dist. min. erunt Angeli necessarii absolutè, nego: ex suppositione, subdist. respectivè ad potentiam regularem, conc; ad absolutam Dei, nego min. & conseq. Adhuc ex suppositione, quod sint Angeli, deesse possunt de potentia absoluta Dei; Deus verò nec ex suppositione, neque per ullam potest deficere potentiam: quia absolutè est necessarius. En disparitatem.

DUBIUM IV.

UTRUM ANGELUS SIT IN LOCO:
& quomodo?

CONCLUSIO:

58 **A**ngelus est in loco, at non propriè, sed impropriè, & abusivè. Audi D. Th. 1. p. q. 52. art. 1. *Dicendum, quòd Angelo convenit esse in loco, æquivocè tamen.* Prima pars constat ex pluribus sacræ pag. locis, ubi Dæmões dicuntur fuisse in corporibus per ipsos obsessis, ut Marc. 3. Luc. 8. & Matth. 12. & Apoc. 12. *Neque locus inventus est eorum amplius in Cælo. Et ex illa collecta: Angeli tui Sancti habitent in ea.*

59 Prob. ratione eadem prima pars: nam esse in loco fit per contactum rei locatæ cum locante, mediâ quantitate mutuè ipsis applicatæ; sed, licèt in Angelo non sit quantitas molis, est tamen quantitas virtutis ipsis applicabilis: imò & ipsum suppositum est applicabile: ergo erit in loco. Præmissæ veræ sunt, & consequ. prob.: nam non alia ratione dicimus Deum esse in loco, & in omni loco, nisi quia ejus virtus applicatur ipsis: & non solum virtus, sed & ipsemet Deus immediatione suppositi intimè in ipsis illabitur: ergo si Angelus sic est applicabilis, sic etiam proportionè servata erit in loco.

60 Secunda pars, quam tenent Arist. per D. Thom. expositus ibidem, Boetius, Naz. & D. Aug.

8. super Gent. ad litt. c. 20. ubi de Deo idem asserit, eodem ductus fundamento, prob. ratione: nam per esse propriè in loco intelligimus assistentiam rei locatæ extrinsecam, commensuratam, contentamque, vel circumscriptam per locum; hæc autem continentia, commensuratio, seu circumscriptio imperfectiones sunt propriæ corporis locati, & valdè alienæ à natura Angelica, quæ nec partes habet, ut circumscribi, & circumvallari possit, nec extrinsecè opus est assistat: est enim spiritualis, quæ per intima transfundi potest viscera corporis locantis: ergo impropriè, abusivè, & æquivocè confertur Angelus cum corpore quantum ad esse in loco. ¶ Ex quo sequitur alia ratio: nam ad esse in loco requiritur contactus proprius rei locatæ cum locante, & ad contactum, quòd ultimum unius cum ultimo contingatur alterius; sed in Angelo nec est primum, nec ultimum, nec medium, sed est simul totus, & indivisibilis: ergo.

ARGUMENTA CONTRARIA.

61 **O**bs. 1. contra primam conclusionis partem: Ut Angelus sit in loco, non sufficit quòd contingat illum per quantitatem virtutis, nisi etiam contingat per quantitatem molis: ergo ruit conclusio. Ant. prob. Corpus Christi est in speciebus sacramentalibus immediatè immediatione virtutis, effectivè eas conservando; & tamen non est in illis tamquam in loco: ergo non sufficit &c. Major est certa,

& minor D. Thom. 3. p. q. 76. art. 5. ubi expressè asserit, Corpus Christi non esse in speciebus sicut in loco, vel localiter: quod & tenent N.N. Salm. tom. 11. tr. 23. disp. 6. n. 31. ergo vera est minor. Resp. neg. ant. ad cujus probationem dist. maj. est in speciebus immediatione virtutis adstantis ipsis præcisè, nego; adstantis, & unitæ, conc. maj. & min. & nego conseq. Corpus Christi non utcumque est in speciebus, sed illis unitum, & suppleto unionem substantiæ panis & vini cum ipsis, ideòque consecratio dicitur transubstantiatio: Undè esse in speciebus, non est verè locari, sed uniri ad modum substantiæ præcedentis, cum hoc discrimine, quòd illa uniebatur accidentibus tamquam formis inhærentibus, Corpus verò Christi tamquam termino purè continenti. Sic prædicti PP. laud.

62 Obs. 2. Angelus, quamvis producat aliquid in tempore, non dicitur esse in tempore: mensuratur enim per ævum: ergo non ideò dicendum est, esse in loco, quia in illo aliquid producat. Dist. ant. non dicitur esse in tempore propriè, conc; abusivè, & æquivocè, nego ant. & conseq. Non recognoscimus inconveniens in eo quòd Angelus sit non univocè, sed æquivocè cum substantia corporea in tempore. Ratio est: quia de Angelis dicitur in Scriptura Sacra aliqua fecisse, vel loquutos fuisse in aliquo tempore, ut Dan. 9. 21. de Gabriele, quòd tetigit illum *in tempore sacrificii vespertini*. Et de ipso, Luc. 1. 11. quod hora incensu apparuit autem illi (id est Zacha-

riæ) *Angelus Dñi. stans à dextris altaris incensu*. Et v. 26. *In mense autem sexto missus est Angelus Gabriel à Deo &c.* Sed hæc nequeunt intelligi de esse, loqui, vel apparere in tempore propriè, & commensurativè ad illud: ergo saltim abusivè, & æquivocè.

DUBIUM V.

QUÆNAM SIT ANGELO RATIO FORMALIS existendi in loco?

63 **S**Upponimus, rationem formalem, per quam Angelus in loco collocatur connaturaliter, esse quantitatem virtutis: & consequenter modum essendi in illo esse media operatione, eo proportionali modo, quo de Deo tr. 1. disp. 4. n. 7. Philosophati sumus. Ibi vide. Undè tota devolvitur discutienda difficultas circa modum, vel rationem formalem essendi in loco violento; per quem intelligimus in præsentem illum, in quo Angelus est coactus, & à superiore contentus efficacia contra ejus inclinationem, ita ut locus, licèt humilis, & abjectus, contineat, humiliet, subjiciatque sibi Angelum locatum, licèt hic sit superexcelsæ dignitatis, ne alibi extra illum sit, vel operetur: atque id genus est locus, qui Dæmones tenet in inferno ipsos opprimens, & ligans, ne sua perpers, & assidua cogitatio ab illo, licèt retro, & fordido solo, umquam abstrahatur; cujus contrarium fit in loco connaturali, qui non subjicit Angelum, sed quinimò Angelus subjicit

cit sibi illum, ut quidquid voluerit, operetur in eo. Quo præintellecto, sit

NOSTRA CONCLUSIO.

64 **R**atio proxima, & in actu primo, per quam Angelus est in loco violento, est potentia ejus passiva; in actu verò secundo actualis, & exercita passio, atque cruciatio. Prob. 1. ex Sacra pagina: nam in Epist. Canon. Judæ dicitur: *Angelos, qui non servaverunt suum principatum :: vinculis æternis sub caligine reservavit.* Et 2. Petri 2. *Deus Angelis peccantibus non pepercit, sed rudentibus Inferni detractos in tartarum tradidit cruciandos.* Et Apoc. 20. *Apprehendit Draconem :: & ligavit eum &c.* Quibus adde SS. Patrum testimonia, & præcipuè D. Thom. qui pluribus in locis hanc attestatur ligationem. Sit unus pro omnibus 4. contra Gent. c. 90. ubi ait: *Substantie incorporeæ patiuntur ab igne corporeo per modum cujusdam alligationis.* Nunc sic; sed, si Angelus esset in loco violento per potentiam activam, vel operationem, non alligaretur, nec subjiceretur illi, sed quin potius locus subjiceretur Angelo, tamquam passum suo agenti: ergo signum est esse per passionem.

65 Prob. 2. ratione: Id est Angelo ratio essendi in loco violento in actu primo, & secundo, per quod potest proximè, & defacto tangit illum; sed hoc non est ejus potentia activa, & operatio: ergo passiva, & passio. Minor prob: Angelus in loco violento patitur, liga-

tur, & impeditur, ne qua velit libertate possit operari: ergo non hoc operari, sed pati ab hac oppressione est ratio contingendi locum illum.

66 Dices 1. Certum est, quòd Dæmones perpetuam, assiduamque habent cogitationem affixam illi tetro, & tetrico tormentorum loco: ergo operantur. Quare ergo hæc operatio, licet violenta, non erit ratio essendi illic? Resp. quia illic non operantur operatione transeunte producendo aliquid, nec subdendo sibi locum, qui modus est naturalis, quo substantia incorporea est in loco, sed potius mera, amaraque speculatione, hacque violenter elicitæ, & illuc applicata, media qua, longè à subjiciendo sibi locum, hic illos subjicit, & ligat. Undè sicut ratio essendi in loco naturali est operatio connaturaliter elicitæ, ita ratio essendi in loco violento est operatio violenta, non in quantum operatio, sed in quantum violenta: subqua ratione non tam est actio, quam passio, ut inquit Cajet. in præf. art. 7.

67 Dices 2. Dæmones quandiu sunt apud nos in terra, vel in aère patiuntur ab igne Inferni; & tamen non sunt in illo sicut in loco: ergo passio non est ratio essendi in eo. Resp. dist. conf. passio concretivè ad propinquitatem cum loco est ratio essendi in illo, conc; abstractivè ab illa, nego conf. Non sufficit, Angelum pati, ut dicatur & locari in violento loco: nam ad pati sufficit, quòd ignis Inferni ex illa longinqua regione, divina elevatus

tus virtute, operetur in passum adeo distans, illum cogens, ut numquam à prædicta violenta meditatione ipsius sejungatur; ad locari verò ultrà requiritur applicatio, & approximatō Angeli locati ad locum distantem. Undè tunc Angelus pateretur ab igne Inferni; locaretur verò ubi, divina permittente voluntate, aliquod malum operaretur.

DUBIUM VI.

UTRUM ANGELUS POSSIT ESSE IN puncto velut in loco?

68 **S**upponendum est, Angelum posse esse in loco divisibili. Sic D. Thom. 1. p. q. 52. art. 2. in C. ibi: *Quidam: crediderunt, quod Angelus non possit esse, nisi in loco punctuali; sed manifestè decepti sunt.* Et Paulo infra: *Undè non est necesse, quòd determinetur ei unus locus indivisibilis secundum situm: sed vel divisibilis, vel indivisibilis, major, vel minor, secundum quòd voluntariè applicat suam virtutem ad corpus majus, vel minus. Et sic totum corpus, cui per suam virtutem applicatur, correspondet ei ut unus locus.* Prosequitur D. Thom. docens, non ex indè sequi Angelum esse in toto Cælo, quod movet: quia solum applicatur ejus virtus uni parti, puta Orientali, qua mota, omnes circumaguntur uniformiter. Et concludit assignando diversitatem essendi in loco inter Deum, Angelum, & corpus, ita ut hoc sit circumscriptionivè commensuratum cum illo; Angelus diffinitivè, quatenus sic est in uno, ut non sit in alio loco;

Deus verò indiffinitè, quia est ubique. Quibus potest & alius modus superaddi, ille nempe, quo Corpus Christi in Eucharistia collocatur, scilicet, sacramentaliter, pro quo vide intelligendo suprà n. 61.

69 Nec obstat, quòd Angelus sit indivisibilis formaliter: est enim divisibilis virtualiter, & eminenter per operationem, quam potest distribuere divisibiliter saltim terminativè, uti fit in Deo respectu omnis loci, & in anima respectu corporis. Quod ultrà parificatur in Sole, qui calidus non est formaliter, sed solummodò virtualiter; & tamen producit calorem formalem: & ipse Angelus producit corpora, cum corporeus formaliter non sit, sed solummodò virtualiter.

70 Deniquè docet D. Thom. ibidem, Angelum non esse, nec posse, ubique. Et ratio est: Tum, quia Angelus est in loco ratione operationis suæ; sed, quia hæc est finita, nequit extendi ad omnia operabilia: ergo nec ad omnia occupanda loca excogitabilia. Tum, quia Deus est ubique: quia est immensus; sed Angelus non est talis: ergo. ¶ Sed obf. Angelus potest operari in toto Orbe: ergo & esse ubique. Resp. negando ant. cum Bañ. & aliis à N.N. Salm. hinc laud. quia sic Deus hunc condidit mundum, ut non totus unica subderetur creaturæ, nec in ratione producti, nec in ratione locati, juxta illud Jerem. 23. *Nunquid non Cælum, & terram ego impleo?* Undè tenendum est Angelos suam virtutem locatricem ita restrictam habere, ut non ubique Cæ-

lorum, terrarumque loca omnia implere possint, sed partem illorum proportionatam virtuti operatrici in illis.

ASSERTIO NOSTRA.

71 **D**icendum est, Angelum posse in unico puncto collocari tamquam in loco. Ita expressè, D. Thom. suprâ n. 68. relatus: ubi deceptionem vocat sententiam negantium, posse Angelum esse in loco punctuali. Et prob. ratione: quia Angelus est in loco per suam operationem: ergo sicut potest operari in loco divisibili, & sic in illo collocari: poterit etiam in indivisibili, sive punctuali collocari: quia potest in illo unice operari. Sed quid mirum, quòd possit in puncto solo collocari, qui potest nullibi locorum esse, si ab omni loco subtraheret exercitium operandi? Quòd verò possit, constat ex D. Thom. in 1. dist. 37. q. 3. art. 1. ad 4. ubi: *Hoc non reputo inconveniens, quòd Angelus sine loco possit esse, & non in loco, quando nullam operationem circa locum habet. Nec est inconveniens, ut tunc nusquam, vel in nullo loco esse dicatur: ergo si nullibi, quia nullibi operatur, potest esse: in puncto quia operatur, locari poterit.*

OBJICIUNTUR MOMENTA OPINIONIS adversæ.

72 **O**bf. 1. pro Subt. Doct. quem Scotistæ plures, & alii Sententiæ oppositæ referunt Patronum. Sequitur ex conclusione,

quòd Angelus possit collocare in minori, & minori loco in infinitum (est enim infinitus processus partium minorum, & minorum à loco sibi adæquato usque ad punctum) ergo erit virtutis infinitæ adimpletivæ loci: sicut, si potentia viviva posset minus, & minus usque in infinitum visibile attingere, argueretur esse virtutis infinitæ; atqui hoc præter rationem it bonæ Philosophiæ: ergo non est admittendum. Resp. ex hoc argumento sequi, portitorem unius uncix ponderis esse virtutis infinitæ: quia sub ea est minus, & minus ponderis in infinitum, usque ad punctum: quod ridiculum quis reget? Deindè dicimus, quòd minus, & minus non exigit majorem, & majorem virtutem operatricem, nisi quandò minus, & minus recedunt magis, & magis ab illa mensura, quæ constituit objectum proportionatum potentix illud attingenti, ut contingit in visu, qui respicit determinatam visibilem quantitatem: & hanc naturaliter, & sine libertate sic, vel sic eam videndi, semel ac ipsi subjiciatur. In Angelo verò, qui liberè implet locum, prout vult in ipso operari, quique circa parvitatem mensuram non recognoscit impletivam, nil addit virtutis implere minorem, & minorem locum usque ad punctum. Econtra fieret, si processus de magis transcenderet ad magis.

73 **O**bf. 2. Sequitur ex conclusione, quòd Angelus possit esse simul in Cælo, & in terra, contra Dam. lib. 2. c. 3. relatum à D.

Th.

Thom. 1. p. q. 52. art. 2. dicentemque, quòd Angeli, *dum sunt in Cælo, non sunt in terra*: Et contra Greg. Magn. 1. Mor. c. 2. id ipsum asserentem: ergo non tenet assertio. Sequela ostenditur: & fingamus quadrarium palmum locum esse adæquatum Angeli: hic palmus habet versus latitudinem infinitas lineas, ex quibus potest una unica fieri, atque ita protendi in longitudine, ut Cælum attingat, simul & terram, quo in casu non erit ille locus, sic in longitudine distentus major, quàm erat antè in quadratura constrictus: quia diversa figura non auget, nec minuit quantitatem: ergo, si antè non præteribat sui loci mensuram, nec postea; ergo poterit totam illam lineam occupare, & consequenter in Cælo, & in terra simul collocari: Resp. negando sequelam, quam non probat argumentum: quia locus adæquatus Angeli non solum limitatur quantum ad implendum palmum quadratum, vel rotundum v. g. sed etiam quantum ad longitudinem, ne fines tantæ, vel tantæ distantie longitudinem versus ab Auctore naturæ assignatos transilire queat.

DUBIUM VII.

*UTRUM VNUS ANGELUS POSSIT ESSE
in pluribus locis: Et plures Angeli
in uno?*

74 **S**upponas 1. Angelum posse collocari simul in pluribus locis inadæquatis, & indistantibus: potest enim solum opera-

ri in duabus partibus extremis, quin operetur in medio. Secundò, non posse naturaliter esse simul in duobus locis adæquatis: Tum, quia aliàs quilibet esset, & non esset adæquatus: Tum, quia nulla potentia extra spheram potest agere suæ activitatis, vel objecti adæquati. ¶ Difficultas est, an possit Angelus esse in duobus locis inadæquatis, inter se distantibus, quin sit in medio? Cui respondet

PRIMA ASSERTIO

75 **A**ffirmativè. Hanc tenent sententiam communiter Thomistæ quibus adherent nonnulli Scotistæ, & Jesuitæ contra Joan. à S. Thom. Vazquez, & alios; nobis verò favet D. Thom. 1. p. q. 53. art. 2. ubi asserit, Angelum posse transire motu discreto de extremo ad extremum, quin transeat per medium: Et quare? quia potest operari in primo, & suspensa operatione circa medium, operari in secundo: ergo similiter poterit simul esse in duobus locis inter se disitis, (dummodò tamen ipsa loca, & distantia inter ea spheram non excedant Angelicæ activitatis repletivæ loci) si operans in uno extremo, retrahat operationem à medio, & illam in aliud dirigat extremum. Sed

76 **Obf. 1.** Angelus nequit esse in locis pluribus, ut pluribus, ut tenet D. Thom. 1. p. q. 52. art. 2. Et in 1. dist. 37. q. 3. art. 2. Sed hoc verificaretur, si in pluribus esset simul, & distantibus: non enim unio

unio illos adunaret, sed disjunctio illos multiplicaret: ergo ruit concl. Resp. conc. maj. neg. min. quia plura loca inadæquata, contentaque intra ambitum loci adæquati Angeli, non plura ut plura, sed plura ut unum, vel in unum ordinata computantur. Nec favet exemplum corporis, quod sicut continuum in se, petit etiam locum continuatum. Angelus verò, licet continuò operetur, non semper dirigit operationem ad loca continuata, sed sæpè ad disjuncta, quæ materialiter sunt plura; erunt tamen formaliter unum, si Angelus illa repleat in unum finem ordinata, vel ut unum locum partialem saltim constituentia.

77 Obs. 2. Deus nequit esse in locis disjunctis, quin mediam impleat: Idem intellige de anima, quæ nequit partes extremas corporis sine mediis informare: ergo nec Angelus, &c. Resp. 1. neg. ant. quoad primam partem: quia, si Deus annihilaret spatium medium inter duo loca disjuncta, verificaretur contrarium. Resp. 2. concessio ant. neg. conseq. & paritatem: quia, cum Deus sit causa universalis omnium, in quibus per intimum intromittitur illapsus, illa debet tangere immediatione virtutis, & suppositi, ut verificetur in illis esse per essentiam, præsentiam, & potentiam, quæ ratio non militat pro Angelis. Exemplum animæ non quadrat: est enim forma corporis, quæ unitur illi naturaliter, & sine libertate essendi hic vel illic: nec hoc fit per operationem, imò nec per propriam locationem, sed per veram, &

naturalem unionem.

78 Obs. 3. Si Angelus esset in locis disjunctis, haberet diversas præsentias, quæ, si producant effectus numero distinctos, erunt & ipsæ duo accidentia numero distincta in eodem subjecto, quod repugnat; si verò producant diversos specie effectus, v. g. in uno loco lumen, in alio motum, jam erunt loca plura ut plura, quod non admittere possumus: ergo nec id, quod asserit conclusio. Resp. Angelum in casu conclusionis nec habere diversas præsentias, nec diversas operationes, nec diversos effectus formaliter, nisi ad summum materialiter. Et est ratio; quia operatio, quæ est ratio essendi in loco, una & eadem cum sit, per quamdam extensionem sui ipsius attingit utrumque extremum sive ab initio, sive postquam primum solitariè implevit: & consequenter eadem præsentia, quæ ductum sequitur operationis, penes majorem, vel minorem sui extensionem Angelum præsentat utrique, vel alteri locorum. Hæc autem loca, licet materialiter sint diversa, vel ratione sui, vel ratione diversorum specie, qui producuntur, effectuum, formaliter unum tantum sunt, prout ordinata vel in unum finem per Angelum intentum, vel in unum adæquatum locum constituendum. ¶ Ex quo sequitur (tacita præoccupatur objectio) quòd nec propriè potest dici moveri Angelum, dum sistens in loco A, extenditur ad locum B: quia ad motum propriè talem opus est, unus deferatur, ut alter locus acquiratur, quod non fit

fit in casu conclusionis.

ASSERTIO II.

79 **I**mplicat contradictionem duos Angelos esse in eodem loco, unum & eundem numero effectum producentes, ut causas totales, & principales. Sic D. Th. 1. p. q. 52. art. 3. Et in 1. dist. 37. q. 3. art. 3. Quoad primam partem constat ex his, quæ supponimus discussa in Physica, ubi duplicem causam totalem, & particularem, sive ejusdem ordinis ad eundem numero effectum producendum non posse cõcurrere demonstravimus. Secunda pars quoad esse principales non excludit, imò permittit, quòd duo Angeli possint, ut instrumenta Dei, concurrere ad eundem numero effectum, quo in casu in uno loco uterque locaretur. Addit conclusio: *eundem numero effectum*: nam, si duo Angeli producant diversos effectus in eodem subjecto compatibles, non inficias ibimus posse utrumque in eodem loco collocari: quia, cum hoc fiat media operatione, quæ compati potest cum alia, & aliis circa idem subjectum, ut & in agentibus experimur corporeis, non est ratio quare, sicut operatio, non etiam simultanea plurium verificetur collocatio. ¶ In hoc autem casu locus ille solùm esset materialiter entitativè idem, formaliter enim esset multiplex juxta diversam formaliter operationem, & consequenter juxta distinctam rationem formalem impletivam loci. Sed

80 Dices: Ergo, si idem nume-

ro Angelus produceret successivè diversos specificè effectus in eodem loco materiali, esset successivè in duobus locis formaliter diversis ob diversas formaliter operationes, quod tamen dissonum rationi videtur: ergo & quòd duo Angeli per diversas operationes circa idem objectum constituerent in illo diversa loca formaliter. Resp. dist. ant. Esset successivè in diversis locis formaliter, si operationes diversæ rationis essent ordinatæ ad unum, nego; si essent disparatæ, transeat ant. & nego conseq. Non utcumque diversæ operationes inferunt diversa loca formaliter, sed in quantum inordinatè diriguntur ad implendum locum: & sic se habent operationes duorum Angelorum, quorum quilibet sinè ordine, nec dependentia ab alio operaretur. Unus autem potest successivè procedere utroque modo, vel ordinando in unum operationes, & sic erit unus locus, vel disparatè, & sinè ordine illas eliciendo, & sic erunt duo loca.

DUBIUM VIII.

UTRUM ANGELUS POSSIT MOVERI motu continuo, & discreto: Et in quo uterque motus consistat?

81 **A**ngelos moveri localiter nulli dubium est, maxime fideli, qui credit ex Gen. 28. Angelos ascendentes fuisse, & descendentes: idque ipsum legit plurimis in locis sacris, ubi motus eorum expressè referuntur. Sed qui d mirum, si & animæ separatæ hoc

convenire opus est, credamus, qui ex fide scimus animam Christi descendisse ad inferos? Durandus estò admittat motum Angelicum, non verò esse propriè talem, sed quoad aliquem effectum. Et quidem comparativè ad motum corporum, concedemus ipsi hunc Angelorum æquivocè solùm posse dici locum, ut tenet D. Thom. expressè 1. p. q. 53. art. 1. Et id ipsum tradit in 1. dist. 37. q. 4. art. 1. non verò quòd motus non sit verus in sua linea Angelica.

82 Objicit 1. Durand. D. Aug. lib. 8. de Gen. ad litt. c. 20. ubi ait, quòd spiritualis creatura solùm per tempora mutatur; corporalis verò per tempora, & loca: ergo Angelus, qui spiritualis est, non movetur localiter. Sed resp. solùm intendere, quòd spiritualis creatura non moveatur de loco ad locum cum commensuratione ad illa, non verò absolutè, & suo modo.

83 Objicit 2. quòd motus est *actus entis in potentia, prout in potentia*; Angelus verò solùm moveri potest per actus intellectus, & voluntatis, qui sunt actus non potentiales, sed perfecti: ergo non adaptatur motus Angelis localis. Dist. ant. Est actus entis in potentia motus corporalis, conc; spiritualis, nego ant. Motus Angelicus consistit in operatione: hæc autem, cùm sit perfecta, non relinquit Angelum in potentia, sed in actu, qui non eget *ubi* distincto ut termino, sed ipsa operatio est simul, & virtualiter motus, & terminus, fieri, & factum esse Angeli moventis se, & moti.

84 Motum Angelicum, præsciendum est, consistere juxta D. Th. 1. p. q. 53. art. 1. in diversis operationibus sinè intermissa quiete, seu indefinenter sibi succedentibus, diversaque loca percurretibus. Sed dices, Angelus movet primum Cœlum succesivè, & sinè intermissione, tangens, & agens in diversas partes; & tamen ipse immotus est ab uno loco: ergo non tenet hæc præmissa assertio. Dist. maj. agens in diversas formaliter partes, nego; materialiter distinctas præcisè, conc. maj. & min. & nego conseq. Partes Cœli moti in ratione loci omnes sunt idem locus propter æqualem distantiam ad polos mundi, & centrum terræ: Undè, licèt materialiter, & entitativè distinguantur, non possunt refundere in operationem, seu motionem Angelicam pluralitatem sufficientem, ut dicatur motus localis. His præmissis, statuitur

NOSTRA CONCLUSIO.

85 **A**ngelus movetur localiter tum continuo, tum motu discreto. Ita expressè D. Thom. 1. p. q. 53. art. 1. quem quantum ad motum continuum sequuntur D. Bonav. Scot. Suar. Vazq. & horum socii. Probatio utriusque asserti membri ex declaratione pendet distinctionis inter utrumque motum, quam brevi, & sincerè offerimus, plures mittentes tam circa ejus expositionem reflexiones, quam contra utrumque membrum objectiones, vel potiùs cavillationes: quæ,
 si

si tractatus consulamus phisicos de loco, tempore, & motu, interminabiles se offerent, ita ut multum capere volentes, nullum inter nebulosa objicibilia nugamenta, præterquam pupillam mentis quafare, nauseamque studentibus præbere, quæstum reportabimus.

86 Est ergo motus continuus Angelicus nihil aliud, quàm plures (vel una virtualiter multiplex) operationes, sinè quiete aliquod divisibile spatium per partes transcurrentes. Quòd si totus locus instantaneè relinquitur, & sinè ulla intermissione alius acquiratur totaliter, hunc motum Angelicum discretum vocamus: distinguiturque à continuo in eo, quòd hic non relinquit totum locum simul, sed per partes, ita ut simul sit partim in termino à quo, & partim in ad quem; discretus verò haud sic, sed ut in instanti A est totus in termino à quo, & totus in instanti B in termino ad quem, ita ut neutrum per partes acquirat, vel relinquat locum, sed ambo in suo respectivè instanti.

87 Prob. jam conclusio quoad primam partem: Angelus potest esse in loco divisibili, & ibi per operationem voluntariam. Quis ergo eum prohibeat, ne, cum sit in spatio palmari cum alio palmari continuato, hunc paulatim, seu per partes occupet, relinquens tantundem de primo palmo, quantum de secundo acquirat successivè? Operatio enim, per quam movetur, libera est: ergo poterit, si libuerit, retrahere se ab operando in primo, & exercere se in secundo: & simi-

liter poterit se retrahere à partibus primi, & exercere se in partibus secundi; sed aliàs potest has operationes operari sine intermissione: ergo, cum in hoc consistat motus continuus, sequitur assertum nostrum esse verum. ¶ Et en tibi secundam conclusionis partem jam probatam. Cum enim sit Angelus æquè liber in relinquendo partem unius, & partem alterius assumendo, quàm in relinquendo totum unum in instanti, & totum aliud immediatè in instanti assumendo, in quo consistit motus discretus, differtè sequitur exercitium hujus ex alterius exercitio jam probato. Cæterum difficultas hujus dubii non tam est in probando assertionem, quàm in solvendo

ARGUMENTA.

88 **O**bf. I. contra primam partem: Ad motum continuum requiruntur partes ex parte ipsius motus localis, sicut illas habet locus per quem transit; sed Angelus, ejusque operatio indivisibilis est: ergo nequit moveri continuo. Dist. maj. requiruntur partes formales, nego; virtuales, conc. maj. & dist. min. Angelus est indivisibilis formaliter, conc; virtualiter, nego min. & conseq. Sicut Angelus, non obstante quòd est formaliter indivisibilis, collocatur in loco divisibili: quia habet virtutem operandi in pluribus partibus, sic etiam propter eandem rationem est mobilis divisibiliter, virtualiter quidem ex parte sui, & formaliter ex parte partium, quas transeurrit.

Obf.

89 Obf. 2. Si Angelus moveretur continuè, vel effet per unam, vel per plures operationes; neutrum dici potest: ergo nec quòd sic continuè moveatur. Minor quoad primam partem suadetur, scilicèt, quòd non unica operatione: quia motus continuus explicatur per diversas continuatas operationes, sive contactus, & per correspondentiam ad tempus continuum, quod insumitur in transcurso: ergo tenet minor quoad primam partem. Quoad secundam nunc ostenditur: quia plures operationes nequeunt constituere unum continuatum motum, nisi medio aliquo termino communi, in quo sese uniant; sed hic non est assignabilis in Angelo, qui tam in esse, quàm in operari unumquid indivisibile est: ergo non movetur per diversas operationes.

90 Resp. admittendo dilemma quoad utramque partem, & quòd motus continuus Angelicus fieri potest per unam, vel per plures operationes. Per unam quidem: quia una cum sit formaliter, si continuatur operans in pluribus, quastranscurrit partibus, erit multiplex virtualiter, quatenus operatur in pluribus, vel plures in pluribus partibus producit effectus; & hinc oritur, quòd, licèt unica sit, possit tamen correspondere tempori nostro succesivo, ita ut tota divisibilitas formalis sit in loco, & tempore, in quibus Angelus movetur, quin ex parte hujus opus sit alia, quàm divisibilitate virtuali: per quod patet ad primam. Quantum ad secundam, dicimus, quòd, licet ad mo-

tum rei corporeæ per corporeum locum opus sit totidem partibus motus, quot constat locus, unitis etiam aliquo termino communi, eò quòd locatum commensuratur, & circumscribitur à loco; at in motu Angelico hoc opus non est: quia solum æquivocè comparatur ad corporeum: sufficit ergo ad Angelicum, quòd immediatè ad unam amissam, sequatur sine quiete alia admissa pars ex parte loci. Et hoc adhuc dato, quòd tales operationes essent specificè distinctæ in esse rei: quia in ratione contactuum omnes adunarentur formaliter, ut unum formaliter constituerent motum.

91 Obf. 3. Motum continuum per hoc distinguimus à discreto, quòd hic instantaneè, & non per partes deserit totalem unum locum, ut alium totalem in instanti acquirat; motus verò continuus deserit per partes locum à quo, & itidem per partes occupat locum ad quem. Ponamus ergo, quòd Angelus locetur in puncto indivisibili, à quo nequit moveri per partes: potest verò continuatè acquirere per partes alium locum. En tibi motum continuum Angelicum, quia sine quiete fit: & tamen locus à quo per partes non relinquitur: ergo falsa nititur explicatione discretio nostra inter utrumque motum supra data: & consequenter nostra assertio, quæ motum continuum admittit in Angelo ob continuationem sine quiete operationum. Resp. quòd in hoc casu duplex daretur motus, alius discretus, ille scilicèt, quo transiret Angelus à puncto derelicto ad

primum, quod occuparet in sequenti loco, in quo, si proficeretur se movens per partes, jam esset alius motus, scilicet continuus. Sed contra, et

92 Obs. 4. contra secundam conclusionis partem admitentem motum in Angelo discretum: Non est motus ille discretus, qui sine ulla intermissione continuatur; sed in predicto, & in omni casu, in quo relinquit locum totalem in instanti, & alium totalem immediatè, & indefinenter acquirit, sine intermissione continuatur operatio: ergo non erit in Angelo motus discretus à nobis explicatus. Resp. quòd nos hic loquimur de motu Angelico per comparisonem ad corporeum: Et cum ad hunc, ut sit continuus, requiratur, quòd per partes deseratur locus à quo, & per partes acquiratur locus ad quem: Et in motu Angelico sæpè his modis desit acquirendi, & deserendi per partes, ut probatum est in casu dicto, vocamus motum discretum hunc se movendi modum, non quia cesset à se movendo Angelus, sed quia non imitatur, in relinquendo terminum à quo, modum motus corporei continui, ad cujus instar, licet æquivoce, Angelicum concipimus motum continuum.

93 Obs. 5. Angelus non movetur motu discreto, dum adhuc est in termino à quo, nec etiam dum jam est in termino ad quem, ut est evidens; aliàs nec in aliqua via intermedia, quam supponimus non esse: ergo non datur in Angelo talis motus. Dist. maj. non est in ter-

minis à quo, nec ad quem sumptis secundum se, conc. maj; sumptis relativè ad alterutrum. nego maj. conc. min. & nego conseq. In terminis à quo, & ad quem consideratis in esse quieto, & sine respectu ad se, non movetur Angelus juxta D. Thom. in 1. dist. 37. q. 4. art. 1. ad 3. ubi loquens de motu discreto Angeli sic ait: *Nec in A movetur, nec in B movetur, licet A & B sint partes ejus.* Movetur verò in illis sumptis in esse in quieto, hoc est uno in relinqui, alio in adquiri; vel ut inquit Cajet. hic art. 3. in uno, ut tendente potentialiter ad alium, ut terminantem actualiter: & sub hoc mutuo respectu cum successione immediata unius post alterum sunt predicti termini locus, in quo Angelus movetur discretè, ut discretè dixit D. Thom. nuper cit. *Successio horum, quòd est esse in A, (id est termino à quo) & esse in B (id est in termino ad quem) motus ejus vocatur.*

94 Obs. 6. Motus discretus Angelicus datur, si hic in instanti A indivisibili sit in toto termino à quo, & in instanti B immediatè sequenti, & indivisibili sit in termino ad quem, hoc est sine transcurfu paulatino, sive per partes loci, nec temporis; sed hoc repugnat. Probatur hæc: quia ad instans A, in quo est in termino à quo, non sequitur aliud instans, sed pars temporis: ergo in termino ad quem non ponitur in instanti: ergo consumit aliquod tempus: ergo non acquirit illum simul, sed per partes: ergo continuè: ergo non discretè: ergo numquam sic movetur Angelus. Resp.

95 Resp. concessa maj. negando min. cujus probationis antecedens dist. Ad instans temporale non sequitur instans, conc; ad instans Angelicum, nego ant. & conseq. Explicatur: Nec esse Angelicum, nec ejus operatio, nec ejus ævum componitur ex partibus: omnia enim hæc indivisibilia sunt; talia verò, ut, licet indivisibilia, æquivalenter, & virtualiter sint divisibilia: æquivalent enim rebus divisibilibus corporeis, & temporalibus. Unde post instans Angelicum, in quo occupat locum à quo, non sequitur pars ævi sui (nam habere partes rebus solum convenit corporeis) sed aliud instans Angelicum, quod, licet sit indivisibile, æquivaleret virtualiter parti temporis nostri. Et dicitur aliud instans, non quia ævum Angelicum constet ex multis instantibus Angelicis: hoc enim jam esset habere partes, sed quia ejus ævum, quod indivisibile est, connotans nunc locum à quo, & instans nostri temporis, in quo erat in illo, dicitur unum Angelicum instans; connotans verò locum ad quem, & partem nostri temporis, in quo illum acquirit, dicitur aliud instans.

DUBIUM IX.

UTRUM ANGELUS POSSIT TRANSIRE
de extremo ad extremum, quin
transeat per medium?

96 **M**edium est duplex, aliud dicitur aliquotum seu determinatum, non participans, seu non communicans, ut si inter duos palmos extremos assignemus, seu de-

terminemus alium palmum medium; qui, quia nihil de illis participat, dicitur non participans, nec communicans. Aliud est medium indeterminatum, alio nomine proportionale, alio communicans, seu participans, ut si in duobus palmis continuatis ponamus palmum participantem medium palmum de quolibet extremo, qua de causa medium dicitur participans. Discernuntur hæc duo media per hoc, quòd, cum medium communicans sit pars, & pars utriusque extremi, & hæ partes sint proportionales seu indeterminatæ, solum dicitur medium in potentia, usque dum effectivè assignetur, vel separetur ab illis: Quia verò medium non communicans jam est determinatum, separatimque saltim signanter ab extremis, dicitur tale actu. Ex quo sequitur aliud discrimen, quòd, scilicet, medium communicans est infinitum in potentia: quia qualicumque assignato, potest in alia, & alia usque in infinitum dividi media. Econtra medium determinatum, v. g. palmus, nequit in alios dividi palmos. Et licet pro medio communicante posuimus palmum, hoc ad explicationem faciliorem usi sumus nomine: quia revera, nec est palmus, nec aliquid actu determinatum, sed in potentia, ut, si dividatur, sit palmus, vel aliquod determinatum spatium.

97 Tres sunt circa præsentem difficultatem sententiæ, duæ extremæ, altera media. Hæc affirmat, & negat, cum distinctione, quòd, si medium est communicans, potest quidem Angelus transire præter illud

de extremo ad extremum ; si verò non participans , non potest nisi per illud transire. Sic Scot. in 2. dist. 2. quæst. 12. cum omnibus suis assentibus. Prima ex sententiis extremis absolute negat talem transitum : Hanc tenent D. Bonav. Suar. & communiter PP. Societatis. Secunda absolute affirmat , defenditque illum ex D. Thom. 1. p. q. 53. art. 2. Cajet. ibi , & passim Thomistæ : quibus adhærent Vazq. & aliqui ex consociis. ¶ Omnes tamen intelligunt titulum dubii de motu Angelico discreto : nam , si continuus est , & successivus , ex se jam patet , quòd transilire nequit Angelus , relinquendo medium aliquod impertransitum. His præscitis , sit

NOSTRA CONCLUSIO:

98 **D**icendum est , Angelum posse transire de extremo ad extremum , quin transeat per medium , sive hoc sit , sive non sit participans de extremis. Sic expressè D. Thom. 1. p. q. 53. art. 2. ibi : *Hoc autem , scilicet , moveri de extremo ad extremum , & non per medium , potest convenire Angelo.* Et in 1. dist. 37. q. 4. art. 2. ibi : *Dico enim , quòd Angelus potest transire de loco in locum , ita quòd transeat omnia media : & potest esse , quòd transeat de loco ad locum , si ne hoc , quòd sit in aliquo mediorum.*

99 Prob. 1. ratione : Angelus est in loco per operationem liberè applicatam illi : ergo potest huic , vel illi , & similiter huic , & non illi illam applicare , & consequenter moveri de loco in locum sine medio.

Prob. consequentia : Tum , quia potest subtrahere se ab omni loco , & esse nullibi : ergo poterit etiam subtrahere se à medio , & non ab extremis. Tum , quia idèd corpus non potest sic moveri , quia commensuratur cum loco , & ad hunc præ alio locum definitur & ligatur ; sed Angelus non sic ligatur , nec subditur à loco , sed potiùs ipsum ipse subdit , respiciens illum , ut passum , in quo operatur : ergo potest moveri inter extrema præter medium. Major est certa , minor expressa D. Thom. laud. in 1. dist. 37. q. 4. art. 2. et consequentia tenet. ¶ Parificatur hoc exemplo Corporis Christi , quod , quia in speciebus est Eucharistiæ elevato modo , & non ligato ad eas , potest esse in extremis , quin sit in medio : ergo idem de Angelo propter similem elevationem , & independentiam à loco dicendum erit.

100 Prob. 2. Motus localis Angelicus consistit in intelligere , & velle , quæ sunt operationes formaliter immanentes , & virtualiter transeuntes ; sed Angelus intelligens unum locum extremum , potest se movere ad intelligendum alium extremum , non cogitando de medio : ergo potest etiam se movere de extremo ad extremum , salvo medio. Quod oritur , ex eò quòd intellectio Angelica est adèd efficax , & virtuosa , ut faciat suam essentiam , & substantiam præsentem cuicumque loco , cui cogitando dirigatur ; ex cujus defectu efficacitatis solet non concedi animæ separatæ se movere posse , imò nec esse in loco ratio-

ne suæ precisè cogitationis, & volitionis, sed ratione suæ substantiæ ab Auctore naturæ, vel Angelis hic, vel illic collocatæ, vel etiam motæ.

101 Prob. 3. Angelus potest transire de extremo ad extremum, impertransito medio communicante: ergo etiam impertransito non communicante. Ant. conceditur à Scottis, & nihilominus prob.: quia inter quælibet loca mediant infinita communicantia, in alia communicantia divisibilia sinè fine: Undè, si posset omnes, nulla dempta parte, tangere, transiret illas designando, & quasi dinumerando, quod non est virtuti limitatæ concedendum: ergo tenet ant. Conseq. prob: Ideò juxta adversarios non potest Angelus transire, impertransito medio non communicante: quia ordo naturæ exposcit prius partes proximiores tangere, quàm remotiores; sed hæc æquè urget ratio in transitu per medium communicans, & tamen datur sinè tactu medi: ergo etiam ille verificari potest, intacto medio.

ARGUMENTA CONTRARIA.

102 **O**bs. 1. Ordo naturæ præfixus est, ut non prius attingat extremum, quàm pervadat medium; ex contraria autem sequitur positione hic inversus ordo, & resultat ultra, quòd Angelus possit per motum discretum in instanti in quamcumque, vel infinitam se transponere distantiam: quia medium, quod poterat obstare, quasi nihil esset, interponitur; sed hoc longè

abit à finita Angeli virtute: ergo ruit, ex qua sequitur, conclusio.

103 Resp. dist. maj. Ordo naturæ præfixus est &c. loquendo de corpore per locum transmeante, conc: de spiritu transeunte, subdist. motu continuo, transeat, discreto, nego maj. & primam minoris partem. Secundam verò dist. resultat quòd Angelus &c. ad quamcumque distantiam, intra spheram suæ activitatis contentam, conc; extra illam, nego min. Dist. demùm probationem imbibitam: medium quasi nihil est, ne passum Angelo transeunti disputet intra clausuram suæ activitatis, conc; extra, vel ultra illam, nego imbibitam, minorem etiam consequutam, & conseq. Solutio patet ex terminis distinctionis, cui proindè quidquam addere superest.

104 Obs. 2. Ita essentialis est ordo inter partes loci, sicut inter partes temporis; sed istæ taliter ordinantur inter se, ut pars præterita nequeat esse talis sine transitu per mediam inter ipsam & futuram, hoc est, per præsentem: ergo nec partes extremi loci acquiri possunt sinè priori acquisitione partis mediæ. Retunditur objectio: Partes temporis sic ordinantur, ut pars præterita nequeat dari sinè transitu per mediam, seu præsentem adhuc de plenitudine potestatis divinæ: ergo adhuc de plenitudine hujus nequit Angelus transire ad extremum sine medio: nequam, vel apud adversarios, consequentia. Dicimus ergo, disparem esse rationem in partibus temporis ac loci: illæ enim essentialiter sic ordinantur, ut nec Deus possit fa-

cere, ut præterita sit, quæ præfens non fuerit; partes verò loci, licet ex parte sui ordinentur una prior altera, hanc autem tangere præ alia, pendet ex libera Angeli applicatione suæ intellectiōnis huic præ alia, vel huic extremæ, & non alteri mediæ suam essentiam, & substantiam præsentantis.

105 *Obs. 3.* In Angelo verificatur hoc quoddam est *moveri*; sed id non verificatur, dum est in termino à quo: quia in instanti in quo movetur, non est in illo, nec verificatur, dum est in termino ad quem: tunc enim jam verificatur *mutatum esse*: ergo debet pertransiri medium, in quo *moveri* verificetur. *Resp. D. Thom. 1. p. q. 53. art. 2. ad 3. quoddam in motu continuo mutatum esse non est pars moveri, sed terminus, Unde oportet, quod moveri sit ante mutatum esse: & idem oportet quoddam talis motus sit per medium. Sed in motu non continuo mutatum esse est pars, sicut unitas est pars numeri. Unde successio diversorum locorum etiam sine medio constituit talem motum. Vide supra n. 93. simile cum simili solutione argumentum, & appositè solutum.*

106 *Obs. 4.* Si Angelus moveretur ab extremo ad extremum sine medijs transitu, etiam sic opus posset moveri, ut si Angelus portaret secum lapidem; hoc autem fieri nequit: ergo nec &c. *Resp.* quoddam tunc Angelus non per se, sed per accidens, & ratione lapidis moveretur, non autem discreto, sed continuo motu.

DUBIUM X.

UTRUM MOTUS ANGELI TAM CONTINUUS, QUAM DISCRETUS FIERI POSSIT IN INSTANTI?

107 **P**RO intelligentia nota discrimen inter motum de quo loquimur, & simplicem mutationem, quoddam ille petit fieri inter duos positivos terminos, ut inter locum A., & locum B.; hæc verò non sic, sed fat est acquisitio termini, sine eo quoddam relinquat alium terminum, ut si Angelus nulibi esset, vel adhuc non existeret: in instanti primo, in quo esset in loco, verificaretur mutatio simplex, & quidem sine duplici positivo termino: quia solum transiret de non esse in loco ad esse in loco. Et propterea hæc mutatio in instanti fit juxta DD. omnes: inter quos disidium solum est circa motum, sive discretum, sive continuum.

NOSTRA RESOLUTIO.

108 **A**ngelus nequit ullo modo veri motu in instanti. Sic expressè D. Thom. 1. p. q. 53. art. 3. per hæc verb., quæ simul ratio, & auctoritas erunt probativæ conclusionis: *In omni mutatione est prius, & posterius; sed prius, & posterius motus numeratur secundum tempus: ergo omnis motus est in tempore, etiam motus Angeli, cum in eo sit prius, & posterius. Hæc ait in sed contra. Et in Responf. hæc addit: De ratione enim quietis est, quoddam quiescens non aliter se ha-*

habeat nunc, & prius. Et ideo in quolibet nunc temporis quiescens est in eodem, & in primo, & in medio, & in ultimo. Sed de ratione motus est, quod id, quod movetur, aliter se habeat nunc & prius: unde relinquitur, quod motus Angeli sit in tempore. In continuo quidem tempore, si sit motus ejus continuus; in non continuo autem, si motus sit non continuus. Utrouque enim modo contingit esse motum Angeli, ut dictum est: ergo omnis utriusque speciei motus Angelicus petit, ut fiat in tempore: ergo non fat est instans unicum. Omnes quascumque superaddas ad hæc mirifica & Angelica verba probationes, in id ipsum tandem quod ait D. Thom. incidere, si attentè consideres, videbis, & ideo ab illarum superfedemus expositione, & extensione.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

109 **S**ubtilis Dr. in 2. dist. 2. q. 12. cum aliis sentit nostræ contrarium assertioni, ut minús, si loca sint proxima, inter quæ motus datur. Obs. 1. Tam esse Angelicum, quàm ejus operari, & moveri sunt indivisibilia: ergo nequit Angelus operari, quod est moveri, in tempore, quod est divisibile. Nec valet dicere, quod ejus operatio motiva est divisibilis virtualiter, vel eminenter: hoc enim erit ævum Angelicum cum æternitate Dei comparare: ergo non tenet solutio. Resp. sustinendo hanc, assignandoque manifestum inter utramque durationem discrimen. Divina enim ita æquivalet, & amplectitur omne tempus, ut non ex-

pectet hujus productionem in tempore, ut illius existentia sit physice præsens æternitati; Duratio verò Angelica non sic: præstolatur enim positionem rei in esse, seu temporis nostri productionem, & tunc eadem invariata manens, connotans productionem hanc, coexistit tempori, quod in movendo se imitatur: quia, cum connotare nunc unius loci tempus, & nunc non hoc, sed aliud connotare non possit esse simul; (est enim contradictio) sequitur, quod divisim, hoc est, in divisim nunc, & nunc temporis fiat, & consequenter sit motus, vel mutatio.

110 Obs. 2. In eodem nunc, seu instanti, in quo Angelus desinit esse in loco A, est in loco B: (quia alicubi debet esse) ergo non consumit in se movendo, saltim discreto motu, tempus. Resp. negando ant. & ad probationem imbitam dicimus, quod in illo instanti, in quo non est in loco A, nullibi est quieto modo; modo verò inquieto, seu in transitu est in loco B; quia est in via ad hunc. Itaque illud instans, in quo desinit esse in loco A, non est instans essendi, sed non essendi in illo loco, & transeundi ad alium: & in hoc consistit motus, in desinere esse hîc nunc, & esse illic in sequenti nunc, vide suprâ n. 93.

111 Obs. 3. Mutatio instantanea, v. g. generatio substantialis quamvis sit transitus, fit in instanti: ergo etiam motus Angelicus. Nega conseq. quia mutatio instantanea non affert duos positivos terminos, qui diversam exigant stantiam, sed unum positivum; hunc-

que compatibilem cum ipsa mutatione : quia mutatio instantanea substantialis nihil est aliud , quàm fieri formæ substantialis : Et fieri formæ quis dubitet esse compatibilem cum forma , non quidem cum forma in facto esse , sed cum illa in fieri ? Contrarium fit in motu , de quo loquimur , propter duplicem in duplici loco stantiam positivam.

112 *Obs. 4.* Illuminatio est motus , & fit instantaneè. Item corpus gloriosum movetur in instanti ; Corpus etiam quodlibet per vacuum , si detur , movebitur , & non in tempore : quia nihil est , quod ipsum retardet fieri in instanti : ergo jure potiori Spiritus Angelicus. Primum exemplum negamus cum D. Thom. 1. p. q. 53. art. 3. in corp. & ad 2. ubi docet , illuminationem non esse motum , sed mutationem instantaneam (de qua non loquimur) : non enim pergit lux à Sole per aërem ad terram , sed statim ac terræ ille præsentatur , sine ulla mora illuminatur terra per solam præsentiam Solis illuminantis ad solum illuminandum. Secundum , & tertium nos itidem negamus exempla : quia nec Corpus gloriosum , nec aliud quodlibet corpus per vacuum movetur in instanti. Quamvis enim nihil fit , quod ipsis retardet , ut de loco ad locum moveantur , sufficit verò duos esse terminos , alium amissum , admissum alium , ut tempus in motione insumatur , & non sit in instanti.

DISPUTATIO II.

DE INTELLECTU ANGELICO.

Operari sequitur ad esse : Ideò cum substantiam , & existentiam Angelicas , quæ ad ordinem pertinent essendi , jam pro capsulla nostra agere tentaverimus : de potentiis ejus , quæ ordinem respiciunt operandi , par etiam est agamus , & primò de prima potentia naturæ intellectualis , quæ intellectus est , sit

DUBIUM I.

*AD QUÆ COGNOSCENDA GERAMUS
speciei substantia Angeli
cognoscens?*

I Supponendum est contra communem Scotistarum , & Jesuitarum sententiam , cum communi Thomistarum calculo , intellectum Angeli realiter ab ejus distinguere natura , ex qua dimanat : & potiori titulo sic etiam distinguere ab intellectu Angelico ejus intellectionem , si nolumus hanc cum divina æquiparare , vel confundere intellectionem : solius enim Dei est identificare primam rationem essendi cum ultima actualitate operandi. Hoc statuto , sit

NOSTRA PRIMA CONCLUSIO.

2 Angelus se ipsum cognoscit per suam substantiam expositam ejus intellectui per modum speciei. Sic D. Thom. 1. p. q.

56. art. 1. ibi: Unde sequitur, quod per suam formam, quæ est sua substantia (Angelus) se ipsum intelligat. S. Doct. sequuntur omnes Thomistæ, Suarez, & alii innumeri. ¶ Prob. ratione: substantia Angeli habet quidquid requiritur, ut munus gerat speciei in sui cognitionem: ergo Angelus per eam se cognoscit. Ant. prob. ad munus speciei, hæc sint, est opus: ut res sit actu intelligibilis: ut proportionetur cum potentia: utque cum ea uniat; quæ tres condiciones admodum in substantia Angeli videlicet: est enim omnino immaterialis: ergo omnino intelligibilis. Est proportionata cum potentia: hæc enim est proprietas ab essentia Angeli dimanans, eundem immaterialitatis gradum observans. Et tandem est magis unita cum potentia, quam quælibet species forinsecus adveniens, quippe quæ omnino inseparabilis ab ea: ergo habet quidquid requiritur &c. Ex qua ipsa ratione probavimus tract. 2. disp. 2. dub. 1. essentiam divinam per se ipsam exercere munus speciei in visione beatifica.

3 Obs. cum Vazq. Licet essentia Angelica sit actu intelligibilis, & proportionata cum potentia, non tamen sufficienter unita: est enim in esse naturali sit inseparabiliter unita cum suo intellectu, non vero in esse intelligibili. Et hoc probatur: sequeretur enim idem esse causam, & effectum in eodem genere causæ formalis: intellectus liquidem reciperetur, ut forma naturalis, in essentia, aliunde essentia, ut species, esset in intellectu, ut forma intelli-

bilis: ergo idem intellectus esset in eodem genere causæ formalis causæ, & effectus. Resp. quod ipsum se solvit argumentum, distinguens inter causam formalem naturalem, & formalem intelligibilem: causa enim formalis non est species infima, sed ultra in diversas formales divisibilis, ut patet in casu argumenti, & in existentia, & essentia, quarum quælibet respectu alteriusutrius habet rationem formæ: existentia quidem per modum actus ultimi terminantis, & quasi informantis essentiam: hæc autem existentiam trahit ad hanc præ alia specie per modum formæ intrinsecè specificantis. Dic ergo intellectum esse causam, & effectum in diverso genere intra lineam causæ formalis, quod non est inconveniens.

SIT NOSTRA SECUNDA RESOLUTIO.

4 **S**ubstantia Angeli non unitur per se ipsam suo intellectui per modum verbi sui ipsius, sed potius indiget verbo distincto, à se producto. Hanc tuentur sententiam contra Cajet. 1. p. q. 27. art. 1. communiter Thomistæ, & cum eis N.N. Compl. abrev. in de Anima, & N.N. Salm. tract. 2. disp. 2. n. 248. Prob. 1. ex D. Thom. 4. contra Gent. c. 11. ubi postquam concedit substantiæ Angeli obire munus speciei impressæ, deinde munus speciei expressæ, seu verbi ipsi denegat per hæc verba: *Per se cognoscit se ipsum. Nondum tamen ad ultimam perfectionem vita ipsorum peringet: quia, licet intentio intellecta sit in eis omnino in-*

trinfeca; non tamen ipsa intentio intellecta est eorum substantia: quia non est in eis idem intelligere, & esse, Ex quibus sic

5 Prob. 2. ratione: Substantia, quæ in aliqua linea identificat secum à prima radice usque ad ultimam actualitatem, est infinita; sed, si Angelus per se ipsum esset verbum sui ipsius, identificaret primam radicem in linea intelligibili cum ultima illius actualitate. Hæc minor probatur: prima radix in hac linea est esse actu intelligibilem, quam substantiam Angeli identificare sibi suprâ ostendimus; ultima verò actualitas est esse actu, & ultimò intellectam (in quo consistit ratio verbi) ergo, si hanc etiam sibi identificat, profectò prima radix cum ultima idem erit actualitate, quòd solius Dei est proprium: ergo erit infinita Angeli substantia, quod absit. ¶ Ob oppositam rationem essentia divina in visione beata nedum per se ipsam species impressa, verum & expressa, seu verbum est illius. Sed

6 Obs. Quodlibet objectum identificatur cum specie, & verbo, & hoc quidem est conjungere primam sui intelligibilitatem radicalem cum esse actu intellectum, quod est in hac linea ultima actualitas: sed hoc non arguit infinitatem in illo: ruit ergo fundamentum assertionis. Dist. maj. identificatur cum specie, & objecto mediis tribus entitatibus, quibus adhæret esse intelligibile, conc; absolutè, & simpliciter, nego maj; minorem, concedo, & conseq. nego. Identitas inter objectum, speciem, & verbum solùm est in esse intelligibili, & mediis tribus entita-

tibus distinctis: si autem substantia Angeli per se ipsam esset species, & verbum, hoc haberet per suam, & unicam entitatem, quæ à se ipsa non distinguitur. Ex quo sequeretur, unam indistinctam entitatem esse objectum, speciem, & verbum: & non solùm in esse intelligibili, sed & in naturali identificari primam radicem cum ultima actualitate, quod solius Dei proprium est.

TERTIA NOSTRA RESOLUTIO.

7 **A**ngelus neque per suam substantiam, neque per speciem superadditam creatam cognoscit Deum quidditivè; cognoscit verò eum abstractivè, & naturaliter, non verò quidditivè per se ipsum prius cognitum, vel etiam ut speciem secundariò Deum representantem. Prima pars constat ex his quæ statuimus tr. 2. disp. 2. dub. 5. n. 37. & 38. Audi D. Thom. ibi laud. *Dicere Deum per similitudinem videri, est dicere divinam essentiam non videri.* Quæ ultrâ sic ostenditur: Species repræsentans Deum quidditivè debet esse ejusdem cum eo immaterialitatis; at hoc repugnat creaturæ: ergo nec substantia Angeli, nec species superaddita creata deservire queunt ad Deum quidditivè cognoscendum.

8 Scotus cum pluribus PP. Jesuitis tenet contrarium, componitque cognitionem Dei abstractivam cum quidditiva, hancque appropriat Angelo, cui negat quidditivam, quæ sit intuitiva. Sed hæc doc-

doctrina à via declinat veritatis: quia cognitio abstractiva, si quidditativa, est non distinguitur essentialiter ab intuitiva, sed solum accidentaliter, quatenus intuitiva connotat rem ut existentem, abstractiva verò ab existentia abstrahentem, quod in ordine ad cognitionem quidditativam rei extra genus est notitiæ: ergo, si semel conceditur Angelo cognitio quidditativa abstractiva Dei, etiam intuitiva dari debet. Antecedens intellige loquendo de cognitione terminata ad creaturas: quanto potiori titulo si de Deo loquamur, cujus existentia est ipsa sua essentia? Ex quo sequitur, quòd vel non cognoscitur essentia Dei quidditivè, vel debet simul cognosci ejus existentia, quia sunt idem: si autem existentia cognoscitur, habemus intuitivam Dei cognitionem, quam per speciem creatam longè sit admittere.

9 Secunda conclusionis pars probatur ex D. Thom. 1. p. q. 56. art. 3. ibi: *Ipsa natura Angelica est quoddam speculum, divinam similitudinem representans*; sed non stat, quòd similitudo alicujus inspiciatur, quin & id, quod repræsentat, aliquantulum cognoscatur: ergo, si substantia Angelica est similis Deo, illa cognita, in cognitionem veniet Angelus ipseus Dei; atqui non intuitivam, & quidditativam, ut supponitur: ergo falsim abstractivam, imperfectam, & naturalem.

10 Objicit D. Thom. 1. p. q. 56. art. 3. sic: *Deus infinite distat ab intellectu Angeli; sed in infinitum distantia non possunt attingi: ergo videtur, quòd*

Angelus per sua naturalia non possit Deum cognoscere: ergo nec per suam essentiam prius cognitam. Respondet ipse D. Thom. hoc solum probare non posse ipsum comprehendere, non verò, quòd utcumque, & imperfectè non possit illum attingere. Verum est, addit, quòd Deus, & Angelus infinite distat: at etiam est certum, quòd cognitio, qua Angelus Deum cognoscit, distat infinite à cognitione, qua Deus se ipsum videt. Porrò Deus non distat infinite in ratione attingibilis utcumque ab intellectu Angelico, sed in ratione attingibilis comprehensive.

QUARTA NOSTRA RESOLUTIO.

11 **A**ngelus non cognoscit clarè, & distinctè objecta sibi extrinseca per suam substantiam, sed indiget speciebus superadditis. Secunda pars patet, si prima demonstretur 1. ex D. Thom. eam asserente 1. p. q. 55. art. 1. ibi: *Solum Deus cognoscit omnia per suam essentiam; Angelus autem per suam substantiam non potest omnia cognoscere, sed oportet intellectum ejus aliquibus speciebus persui ad res cognoscendas.*

12 Prob. ratione 2. Ut Angelus per suam essentiam cognosceret alia à se, ea, opus erat, contineret in esse entitativo, vel intelligibili; ast hoc falsum est: ergo & quòd per suam essentiam alia à se cognoscat. Major patet: quia intellectus nihil cognoscit, nisi in quantum res intellecta est intra intellectum, (quod vel naturaliter, vel intelligibiliter debet esse.) Minor quoad esse entita-

tivum est certa: constat enim Angelus genere, & differentia terminis, ne ultra eos ad alia esse, vel continere se extendat. Quoad secundam probatur: quia natura Angeli non est instituta ad representandum alia à se, sed ad essendum in se: ergo non potest ea continere in esse representativo, vel intelligibili: ergo tenet minor. Sed

13 *Obf.* Ens in tota sua latitudine est objectum intellectus Angelici; sed Angelus per suam essentiam comprehendit suum intellectum: ergo cognoscet etiam omne ens naturale per suum attingibile intellectum: sicut comprehensa Dei Omnipotentia, omnia, quæ sub ea cadunt respecta, possibilia cognoscuntur. Concessis majori, & minori, nego consequ. & paritatem ex divina desumptam Omnipotentia: hæc enim est causa possibilium adæquata; intellectus verò secus: non enim per se solum potest omnia naturalia cognoscere, nisi adjutus speciebus, quæ ea representent. Porro, nisi causa cognoscatur adæquata, non cognoscuntur in ea contenta.

DUBIUM II.

UTRUM ANGELUS (VEL ETIAM SUBSTANTIA MATERIALIS) COGNOSCIANTUR AB ALIO ANGELO PER HOC QUOD UTRAQUE UNIATUR CUM ANGELO COGNOSCENTE PER MODUM SPECIEI?

14 **N**egativè respondetur quoad utramque partem cum D. Thom. ejusque Dis-

cupulis contra aliquos Scoliasticos, & Jesuitas affirmantes quoad primam, contra quos prob. nostra concl. ex N. Angel. Præceptore I. p. q. 56. art. 2. in corp. ubi postquam docet, quod Angelus in se ipso se ipsum cognoscit, ita scilicet, quod in natura sua speciei subsisteret, & per eam se intelligeret, ait: *Aliarum verò rerum tam spiritualium, quam corporalium rationes (id est species) sunt ei impressæ secundum esse intellectuale tantum: ergo unus Angelus alterius intellectui non unitur secundum esse naturale gerens munus speciei, per quam intelligatur, sed per speciem distinctam à se immixtam & impressam.* Idem docet 2. contra Gent. c. 98. ubi ait: *Impossibile igitur videtur, quod una (substantia separata) videatur ab altera per essentiam: hoc est, per suam essentiam unitam per modum speciei.*

15 *Prob. 2.* Si Angeli substantia unita intellectui alterius munus obiret speciei, ut ab isto intelligeretur, non solum uniretur intelligibiliter, verum & entitativè (omnis quippè species intelligibilis fundatur in aliquo esse, vel modo entitativo ipsam comitante) sed nullimodè potest substantia unius Angeli uniri entitativè alterius intellectui. Hæc minor prob. Non in primis per informationem: quia hoc est proprium formæ partialis; substantia verò Angeli est per se subsistens. Non per inhæssionem: hæc enim propria est accidentium. Non per identitatem: quia hæc sunt duæ entitates realiter distinctæ. Neque per unionem puri termini: hæc enim unice sub-

substantiæ, & existentiæ propria est. Nec deniquè per intimum illapsum: hic enim soli Deo convenit. Undè D. Fulg. de fide ad Petrum C. 3. loquens de Angelis dixit: *Inest singulis naturalis terminus, quo à se invicem discernuntur: quia nullus in alio est.* Idemque docent B. Bern. ferm. 5. in cant. & D. Thom. pluribus in locis hìc à N. Paul. laud. sed præcipuè 3. p. q. 64. art. 1. ibi: *Solus Deus operatur* (per modum causæ principalis intellige) *interiorem effectum sacramenti: quia solus Deus illabitur anima &c.* ergo, cum nulla sit alia præter uniones assignatas, sequitur quòd nullimodè &c.

16 Quòd autem substantia materialis nequeat uniri Angelico intellectui, exercens munus speciei, ut ab ipso intelligatur (quæ est secunda conclusionis pars) faciliùs ostenditur: tum ex D. Thom. 1. p. q. 57. art. 1. in C. dicente: *Sicut Deus per suam essentiam materialia cognoscit, ita Angeli ea cognoscunt per hoc, quòd sunt in eis per suas intelligibiles species:* ergo non per hoc quòd sunt in eorum intellectu per se ipsa munus speciei obeuntia. Tum, quia inter intellectum, & speciem in eo connaturaliter receptam requiritur convenientia in eodem immaterialitatis gradu. Sic D. Thom. mox laud. ibi: *Omne quod est in aliquo, est in eo per modum ejus, in quo est;* atqui nulla datur inter substantiam materialem, & intellectum Angelicum: quia hìc à materia physica abstrahit, non illa: ergo nequit hæc cum illo intelligibiliter uniri, ut ille hanc valeat cognoscere.

ARGUMENTA CONTRA PRIMAM partem.

17 **N**ulla extat specialis opposita sententia, nec objectio contra secundam partem conclusionis; contra primam verò obs. 1. Essentia Angeli est ita immaterialis, ut & sit actu intelligibilis: ergo potest sic uniri, & ab alio intelligi. Consequentia patet: nam hac ex causa quælibet species intelligibilis potest uniri intellectui, & deservire intellecti. ¶ Et urget difficultas: quia essentia Angeli magis actualis, & immaterialis est, quàm species accidentalis: ergo si hæc potest sic uniri, poterit etiam essentia Angeli. ¶ Et quidem magis proportionatur essentia unius Angeli cum alterius intellectu, quàm cum isto essentia divina; & tamen ista sic unitur, ut intelligatur: ergo etiam illa.

18 Ad argum. resp. dist. ant. Ut & sit actu intelligibilis per suum intellectum, conc; per alienum, nego ant. & conseq. cujus probatio solum vera est, de specie accidentali: quæ quia talis potest inhærere entitativè intellectui, & sic uniri sufficienter, ut influat in intellectiorem. Undè non obest, quòd essentia Angeli sit magis actualis & immaterialis, si tamen non potest uniri entitativè intellectui. Per quod constat ad urgentiam, & simul ad paritatem essentiæ divinæ, quæ, licet sit magis improporcionata, potest tamen (quod non potest Angelica) uniri per intimum illapsum in quemcumque creatum intellectum,

ut

ut ab hoc intelligatur. Sed replicabis, et.

19 *Obs. 2.* Non requiritur essentiam Angeli sic intimari in alterius Angeli intellectum, ut per ipsum illabatur: ergo sine intimo illapsu potest uniri sufficienter, ut intelligatur. *Ant. patet*, tum in specie accidentali, quæ non sic illabatur, ut intromittatur tangens terminos illius usque ad existentiam: Tum in ipsa essentia divina, quæ ratione speciei non sic illabatur: ergo nec opus est huiusmodi illapsus in nostro casu. *Resp. ad argum. verum esse non requiri præcisè dictum illapsum, sed vel hunc, vel aliquam ex dictis unionem, quarum, quia species accidentalis, habet inhæssivam, & essentia divina saltem in ratione essentia (quæ non distinguitur à ratione speciei) habet illapsivam, Angelica verò nec intelligibiliter, nec entitativè sumpta habet aliquam ex illis: idèò nequit sic intellectui alterius præsentari, ut possit ab isto sufficienter capi.*

DUBIUM III.

UTRUM SPECIES, PER QUAS ANGELUS intelligit, sint à Deo acceptæ; anve à rebus desumptæ?

CONCLUSIO PRIMA:

20 **A**ngelus non desumat species à rebus materialibus, ut has cognoscat. Est communis contra Scotistas, expressaque in *D. Thom. 2. contra Gent. c. 96. art. 1. ibi: Ex præmissis ostendi*

*potest, quòd substantia separata non accipiunt intellectivam cognitionem ex sensibilibus. Idem tenet 1. p. q. 56. art. 2. consonatque capiti 28. Ezech. ubi dicitur de Angelo: Tu signaculum similitudinis, plenus sapientia:: in die qua conditus est; sed à prima die qua conditus est, non cognovit cuncta sensibilia per species ab his emissas: quia nondùm existebant: si autem ea postèa successivè cognovit, nequit asseri fuisse ab initio plenum sapientia: ergo fuit plenum illa, quatenus à principio habuit (non accepit) rerum omnium sensibilibium infusas species, & notitiam. ¶ Favet etiam *D. Dion. c. 7. de divia. Nomin. ibi: Angeli non congregant divinam cognitionem à rebus sensibilibus.* *D. etiam Aug. lib. 2. sup. Gen. ad litt. c. 8. ubi asserit, res priùs fuisse creatas à Deo in mente Angelorum, quàm in proprio genere: ergo malè potuerunt immittere sui speciem, & notitiam in Angelorum intellectum.**

21 Ratione idem probatur desumpta ex *D. Thom. 1. p. q. 55. art. 2. Angelus est omninò absolutus, & independens, sicut in fieri, & esse, etiam in operari à corpore: ergo non eget ad sensibilia conversione, undè species sumat, ut intelligat. Sicut econtra: quia anima nostra dependet in fieri à corpore, quod informet, & in operari à conversione ad phantasmata, quæ materialia sunt, non potest pro hoc statu operari, quin species ebibat à rebus sensibilibus, undè operetur. Sed*

22 *Obs. 1.* Licèt Angelus non absumat species à rebus sensibilibus
mi-

ministerio sensuum, poterit tamen eas suscipere ad modum animæ separatae, quæ etiam sine tali ministerio eas ex rebus recipit intelligendis. Hæc obiectio falso nititur fundamento: nam, ut inquit D. Thom. 1. p. q. 89. per totam, sed præcipuè art. 1. ad 3. & art. 3. in resp. anima nostra separata non intelligit per species ebibitas ex rebus, sed per influentiam divini luminis receptas. Sed replicabis, et

23 Obf. 2. Ut minus negari nequit intellectui Angelico ea virtus, & efficacia, quæ intellectui humano agenti unito corpori conceditur; sed hic species materiales sic depurat, & spiritualizat, ut possint intellectui, qui spiritualis est, deservire ad intelligendum: ergo id ipsum poterit Angelicus. Resp. negando paritatem: intellectus enim humanus ejus est naturæ, ut, licet sit spiritualis, concernat materiam corporis, in qua recipitur, exigitque ministrationem sensuum externorum & internorum, qui materiales etiam sunt: ideòque ejus objectum talis est genii, ut etiam spiritualizatum semper connotet materiam, undè exivit, ut detur proportio inter potentiam, & objectum; at verò intellectus Angelicus omninò spiritualis est sine ulla materiæ concernentia; si autem ab objectis sensibilibus sumeret species, numquam sic depurarentur, ut non matricem, undè exierunt, aliquomodò concernerent: quo sic stante, numquam quadrarent, nec se æquarent potentia intelligenti, & ideò ineptæ forent, ut illis uteretur Angelus mo-

do sibi convenienti: ergo non sunt admittendæ.

24 Obf. 3. Angelus non habet species rerum singularium per infusionem: nam per hanc species, quas recipit, sunt universales; sed alias ei non est deneganda cognitio singularium sensibilium: ergo habebit illam per species ab ipsis sensibilibus receptam. Ad hoc, & alia id genus argumenta patebit ex infra dubio 4. dicendis.

CONCLUSIO SECUNDA.

25 **A**ngelus non cognoscit objecta immaterialia per species ab ipsis acceptas, vel extractas. Sic contra Scotum in 2. dist. 3. q. 11. ejusque Discipulos D. Thom. cum suis 1. p. q. 55. art. 2. ibi: *Unicuique spiritualium creaturarum à Verbo Dei impressæ sunt omnes rationes rerum omnium tam corporalium, quàm spiritualium.* Et expressius id docet q. 8. de Verit. art. 7. ibi: *Unus Angelus alios cognoscit per similitudines eorum in intellectu ejus existens: non quidem abstractas, aut impressas ab alio Angelo, vel aliquomodo acquiras, sed à creatione divinitus impressas. Sicut & res materiales per hujusmodi similitudines cognoscit.* Quid expressius?

26 Prob. ratione congruentiali, & quidem solertissima, ipsius S. Doct. in 1. parte laud. Nam ordo, quem inter corporeas res observamus, congruit, ut & inter spirituales suo modo custodiat, ut per ea, quæ visibilia sunt, etiam invisibilia conspiciantur (docente sic Apostolo) atqui, corporalia cœlestia,

tia, quæ superiora, & excellentiora sunt in quantum corpora, hoc fit, quod à principio sui habent totam perpetuò habendam perfectionem, nec ista augetur, nec minuitur; cujus contrarium in inferioribus corporibus experimur sub-lunaribus: ergo facta comparatione inter substantias spirituales, animas, scilicet, & Angelos, expedit, ut hi, quippè Superiores, à principio suæ conditionis habeant totam suam perfectionem in ratione intelligendi, scilicet, species omnium, quæ in æternum erunt cognituri (nisi Deus aliquandò hanc legem dispenset de plenitudine suæ potestatis) ad differentiam animarum, quæ imperfectiores sunt: & idè non ab initio sui, sed decursu temporis, & ministerio sensuum in hac parte perficiuntur.

27 Prob. 2. Si Angelus unus alium cognosceret per speciem non infusam ab initio, non esset asignabilis causa producens speciem acquisitam: ergo non est hoc dicendum. Ant. prob. non enim Angelus cognoscendus esset causa: quia hic, si esset inferior cognoscente, superior subderetur, & dependeret ab inferiori producturo, & præsturo speciem, ut eum cognosceret superior, quod hunc non decet. Non Angelus cognoscens: sequeretur enim, quod huic, etiam inferior, si esset, cognosceret superiorem, iste vellet nollet, imò hujus secretas cognitiones atque intentiones, quod non admittimus. Non deniquè uterque cognoscens, & cognoscendus ob defectum unionis, vel intimi illapsus necessariò ad hoc negotium requisiti:

ergo non esset assignabilis causa talis speciei acquisitæ: ergo non datur nisi infusa.

ARGUMENTA CONTRA HANC SECUN-
dam conclusionem.

28

Obs. 1. D. Thom. q. de Anima art. 18. ad 13. Ubi animæ, inquit, separatæ infunduntur species per Angelos, ut intelligere valeat: ergo poterit etiam unus Angelus superior infundere illas inferiori. Dist. vel explico D. Thom. per Angelos illas principaliter producentes, nego; eas ministrantes, seu deferentes, quas Deus principaliter producit, conc; ant. & nego concedo que conseq. sub eadem distinctione. Sic respondemus ducti ex eo, quod Angelus Doctor indifferenter loquitur de speciebus, quas Angeli animæ communicant, sive naturales sint, sive supernaturales: & indubium est, quod supernaturales non valent principaliter producere, sed ut summum ministrare.

29 Obs. 2. Objectum sensibile habet virtutem productivam speciei sui in sensu: ergo etiam objectum spirituale in Angelico intellectu: sicut enim primum est sensibile in actu, ita secundum est intelligibile in actu. Si autem negetur ant. vide D. Thom. q. 5. de Pot. art. 8. dicentem objectum sensibile ex participatione substantiarum separatarum immittere speciem in sensum, vel intellectum: ergo si Angeli communicant virtutem specierum productivam, & ipsi habebunt illam ad producendum speciem sui, quæ ip-
fos

fos repræsentet, & ipsa media intelligantur ab aliis Angelis.

30 Resp. ad argum. Concesso antec. in sensu à D. Thom. expresso, negando conseq. & paritatem desumptam ex objecto sensibili ad objectum spirituale: quæ statim eo, quòd objectum sensibile habet virtutem productivam talium specierum ex natura, & sympathya talis objecti cum potentia nuda speciebus à principio, quas idèd successivè, & tractu temporis ab objectis emendicat; objectum verò spirituale, cognitum ut tale, respicit potentiam à principio imbutam, & sufficienter speciebus resectam, & idèd natum est sine potentia producendi illas; quas jam supponit in potentia ab initio præfixas. Et licèt sit utrumque actu sensibile, & intelligibile, hoc intellige distributione accomoda: sensibile quidem per species à se immixtas ad potentiam; spirituale per species in potentia à Deo præfixas.

COROLLARIA QUÆ ADAM.

31 **E**X dictis infer I. Angelum non habere intellectum agentem, & passibilem: deest enim ipsi causa habendi illos, scilicèt, abstractio specierum ex objectis per agentem, & receptio illarum per patientem, sive passibilem, quippe illis à principio jam resectum. Vide D. Thom. 2. contra Gent. cap. 96. et 1. p. q. 54. att. 4. id ipsum confirmantem.

32 Infer 2. Angelum non posse esse in anima nostra, vel in alio Angelo ut in loco. Ratio est, quia

Angelus est in loco per operationem; sed Angelus, naturaliter loquendo, nequit operari nec in Anima nostra, nec in Angelo: ergo, &c. ¶ Sed contra: nam Tob. 8. dicitur, quòd Raphael religavit Dæmonium in deserto: ergo habet Angelus activitatem alter in alterum. Facile ad hoc resp. argum. si dicatur, religasse quidem non ut causa principalis, sed ut Dei merum instrumentum.

33 Infer 3. Illuminationem, & locutionem, qua alter alterum illuminat Angelum, vel ad eum loquitur, non consistere in hoc quòd Angelus illuminans aut alloquens producat in altero lumen, vel aliquid aliud efficiat, ut tradit D. Thom. quantum ad illuminationem 1. p. q. 106. art. 1. ibi: *Unus Angelus non illuminat alium, tradendo ei lumen, &c.* Et quantum ad locutionem q. 9. de Verit. art. 4. & 5. ibi: *Dicendum, quòd Angelus loquens nihil facit in Angelo, cui loquitur.* Consistit ergo locutio in eo, quòd Angelus loquens id, quod intus & secretò concipit, vultque alteri notificare, dirigat ex animo, ut in notitiam hujus perveniat, quod sit per quamdam reciprocam sympathyam, ut loquens per directionem audiat: Angelus autem, cui alloquitur, qui aliàs lumen habet, & speciem ut illud intelligat, connotans dictam directionem statim ipse, & non alius, cui non terminatur, audiat. Illuminatio verò addit supra locutionem quoddam magisterium extrinsecum, medio quo veritatem à Deo derivatam communicat, quasi docens, Angelus superior inferiori,

ut tradit D. Thom. 1. p. q. 106. art. 1. Undè infertur, omnem illuminationem esse locutionem, non tamen è contra: namque Angelus inferior loquitur superiori, quem tamen non illuminat; superior verò & loquitur, & illuminat inferiorem.

INQUIRES

34 Utrum species Angelicæ fluant ab eius natura tamquam veræ passionis? Negativè respondetur cum Gonet. N.N. Salm. hîc disp. 5. dub. 4. et aliis tam ex nostratibus quàm extraneis contra Cajet. Bañez, & alios. Prob. 1. ex D. Thom. qui 1. p. q. 89. art. 1. ad 3. sic ait: *Anima separata non intelligit per species innatas, sed per species ex influentia divini luminis participatas, quarum anima fit particeps, sicut & alia separata substantia.* Et art. 3. in corp. addit. *Anima separata intelligit per species, quas recipit ex influentia divini luminis, sicut & Angeli:* ergo juxta D. Thom. Angelus non habet species congenitas, vel ad ipsum per emanationem consequutas, sicut nec eas habet anima, sed per actionem Dei distinctam productas, ipsique impressas.

35 Ratione probatur: quia quælibet essentia habet determinatam exigentiam ad has habendas præ aliis proprietates; sed Angelus non habet exigentiam, ut ipsi hæ præ aliis species infundantur. Prob. hæc minor ex D. Thom. proximè laud. *Si Deus, inquit, insinuisset facere plures Angelos, plures species intelligibiles mentibus Angelicis impressisset.* Ea apprimè sententiam nostram per ipsum

confirmatam. Sed & intende locutionis modum: *impressisset* inquit, quasi supponens naturam creatam, & in ea eas species, quas ipse liberè voluerit, non eas, quas ipsa exegerit, imprimens, hoc est, has præ illis ipsi condonans: Si autem essent naturæ hæ præ aliis debite, ut quid Deus illas per distinctam impressivam actionem ipsas applicaret, cum posset per eandem creaticem actionem, qua naturam, & ipsas creare? quod reapse accidit in intellectu, & voluntate Angelicis: quia sunt veræ proprietates. Et maximè, quia *non sunt multiplicanda entitates* (nec actiones) *Sine necessitate*, inquit trita, & communis Physicorum paræmia.

36 Obs. D. Thom. qui 1. p. q. 55. Angelicas species vocat *formas illis connaturales*; sed hoc est proprium proprietatum: ergo tales sunt species eorum. Similiter loquitur q. 64. art. 1. loquendo de cognitione Dæmonum. Et q. 54. art. 4. loquendo de scientia Angelica. Resp. D. Th. vocare species formas connaturales: tum, quia Angelus illas à principio habet suæ creationis. Tum quia habet naturalem potentiam passivam ad eas recipiendas, non verò has præ illis, sed quas Deus illi liberè largiatur.

DUBIUM IV.

UTRUM SPECIES ANGELI SINT UNIVERSALES in representando?

37 **N**Egat Scotista cum suo Subt. Dre. in 2. dist. 3. q. 10. §. *Ista opinio*: Et dist. 9.

q. 2. s. *Contra ista*. Affirmat vero Thomista cum suo Angel. Mag. 1. p. q. 55. art. 2. Cum quibus sit

NOSTRA CONCLUSIO.

Species Angelicæ sunt universales in repræsentando, proindeque unica specie cognoscuntur clare, & distinctè plures naturæ, sive genere, sive specie, sive numero distinctæ. Prob. 1. auctorit. D. Dion. c. 7. de divin. nom. ibi: *In hoc anima nostra inferiores sunt Angelis, quod nos per plura signa, illi per pauciora, &c.* Et D. Thom. qui præter ea, quæ docet q. 55. cit. hæc ait: q. 57. art. 2. ad 3. *Dicendum, quod Angeli cognoscunt singularia per formas universales, quæ tamen sunt similitudines rerum, & quantum ad principia universalia, & quantum ad individuationis principia.* Nil clarius, nec nostræ secundus conclusioni.

38 Prob. 2. ratione: namque Angeli mediant inter naturam Divinam, & humanam in essendo sic, ut nec ad illam exaltentur attingendam, nec ad istam deprimantur sibi coæquandam, ergo oportet, quod sic medient etiam in operando, ut nec intelligant per unicam universalissimam speciem omnia increata, & creata, possibilis, & existentia repræsentantem, sicut Deus, nec per species aded limitatas, ut singulæ pro singulis objectis singulares assignentur species, sicut homo: ut sic æqua detur Angelorum mediatio inter supremam, & infimam naturas intellectuales in essendo, ac in operando: & verificetur, quod ope-

rari sequitur ad esse.

39 Prob. 3. Species Angelicæ non sunt ab objectis desumptæ, ut probatum manet dub. præced. sed à Deo acceptæ; & per divinas species exemplatæ; sed species sic derivatæ, & exemplatæ non verè exemplabunt suum prototypum, nisi speciem divinam quoquomodò in repræsentando generaliter imitentur, sicut & ipsa divina species generalis est: ergo tales erunt & Angelicæ.

40 Prob. 4. Nam ea, inquit axioma ex D. Dion. desumptum, *quæ in inferioribus sunt dispersa, in superioribus sunt unita*; sed species Angelicæ superioris sunt ordinis humanis: ergo, si plures sunt ad intelligendum inter homines species necessariæ, pauciores sufficient ad intelligendum apud Angelos. Undè & in homine id ipsum experimur, in quo potentia intellectiva per unicam speciem attingit naturam, quæ plura continet sub se cognoscibilia, extenditque se ad singularia saltim confusè cognoscenda: quia suprema est hominis potentia; sensuum verò species externorum, quia hi sunt hominis potentiæ infimæ, ad unum tantum singulare se extendunt attingendum singulæ earum; quia verò sensus interni mediant inter potentias supremam intellectuivam, & infimam sensitivam, nec operantur speciebus naturas universales repræsentantibus, sicut intellectus, nec contrahuntur ut unum præcisè singulare repræsentent: nam per speciem unius particularis coloris extenditur phantasia ad plures colores similes illi internè figurandos.

41 Respondent Scotistæ sufficere ad prædictam mediationem inter naturas divinam, & humanam, quòd Angelus cognoscat res singulares per species singulares, in quo distinguitur à Deo, non autem imperfectè, & obscurè sicut homo, sed clariùs, & intensiùs sicut Angelus. Sed hoc facilè devellatur effugium: nam sicut intellectus Angelicus distinguitur specificè ab humano ex hoc quòd ortum ducit à natura specie distincta, sic species deservientes intellectui Angelico debent specificè distingui ab humano deservientibus: sequuntur enim species genium intellectus, sicut iste genium essentiæ à qua dimanat: & sicut hæc medio operatur intellectu, sic iste mediis operatur speciebus: ergo si species specie distinguuntur, sic distinguuntur etiam elicite ab ipsis cognitiones; atqui cognitio una non distinguitur specie ab alia per hoc, quòd fit clarior, vel intensior, ut apparet in Beatis, quorum omnium sunt visiones in claritate inæquales; & tamen sunt unigenæ in specie: ergo vanum est effugium ad majorem in cognoscendo claritatem, ut discretio fiat inter species deservientes Angelico intellectui, & eas quibus utitur humanus intellectus. Sed audiamus jam

SCOTISTARUM ARGUMENTA.

42 **O**bs. I. Species se habent ad objectum, sicut mensuratum ad mensuram, ab eoque sumunt suam unitatem: ergo pro pluribus objectis plures, & non

unica precisè, species debent assignari. Dist. ant. quoad secundam partem; species sumit suam unitatem ab objecto, in eo quòd est unum formalitèr, sumpto, conc, in eo quòd est plura materialitèr, nego ant. & conseq. Quamvis plura sint materialitèr objecta singularia, quæ Angelus per unicam attingit speciem, omnia verò illa adunantur in aliqua ratione superiori, & communi, à qua suam sumit species universalis unitatem.

43 Dices: ergo Angelus solùm illam cognoscat rationem communem, à qua sumit unitatem, non verò particularia sub illa contenta: quod ne credideris de tantæ cognitionis perfectione. Dist. conf. solùm illam cognoscat primariò, non verò particularia, conc: secundariò, non verò particularia, nego conseq.

Contra dices, & inquiris: species illa universalis quomodò repræsentat particularia secundaria? num *formaliter*, continensque prædicata illorum formalitèr? num verò *virtualiter*, quatenus connectitur cum illis, atque ipsa infert? Si dicas quòd *formaliter*, sequitur quòd una eademque species simul in se continet formalitèr, & in esse intentionali plurium objectorum realitèr, imò & specie distinctorum prædicata, quod incredibile videtur. Si *virtualiter*, contra: quia species humana repræsentat virtualitèr inferiora animalis, & tamen non dicitur universalis: ergo ut Angelica sit talis, non sufficit, quòd virtualitèr tantùm repræsentet inferiora.

Utraque dilemmatis pars divifim fumpta admitti licet, & defendi cum N. Paulo hic, & tract. 6. disp. 3. n. 109. & cum N. N. Salm. hic disp. 3. n. 129. Si *formaliter* respondere præligas, intellige *formaliter* non primariò, sed secundariò. Nec ex hoc sequitur, quòd species contineat formaliter prædicata omnium inferiorum: nam hoc solùm est proprium speciei repræsentantis formaliter primariò, & hoc in sensu intelligas, quæ diximus tract. 2. disp. 2. dub. 2. n. II. Quod & patet in essentia divina, quæ formaliter repræsentat attributa & relationes; quia verò formaliter secundariò, & non primariò, non continet illa intentionaliter formaliter in se, ne dicantur ipsa habere rationem speciei. ¶ Si verò respondeas *virtualiter*, non ideò Angelica species erit, quasi humana abstracta à singularibus: hæc enim solùm repræsentat hæc confusè, obscurè, & quasi in potentia ut illis applicetur; species verò Angelica clarè, & disertè: repræsentat enim naturam universalem non solùm primariò, sed ut est actus diffusam, & distributam per sua singularia: ob quam rationem, & infimul ob connexionem cum illis, cui additur eminentialis Angelicus discursus, potest Angelica cognitio perfectè, quæ humana non nisi confusè, cognoscere ex vi speciei abstractæ à singularibus.

44 Obs. 2. Ex dictis sequitur, quòd species Angelica sit quasi infinita in repræsentando: cum, si universalis est, contrahibilis etiam sit per infinitas species, vel etiam

Tomo II.

individua, per quæ syncategorematicè difundi potest, quod dici non licet: ergo nec quod asserit conclusio. Ant. prob. quia omnes naturæ, & individua in tali genere, vel specie contenta participant æquè rationem communem per speciem generalem repræsentatam: ergo vel omnes, quæ sunt infinitæ, vel nulla repræsentari debent. Resp. neg. sequelam: nam species Angelica non ita est generalis, ut repræsentet naturam, v. g. animalis, cum omni generalitate possibili, sed cum limitata, & contracta ad has, vel illas, & non ad omnes species: ad hæc vel illa, & non ad omnia individua: ita quidem, ut licet ratio quæ sit natura animalis in omni sua amplitudine; at verò ratio *sub-* qua accingitur ad illa solùm singularia, per quæ actu, & non solùm in potentia, Deo sic disponente, difunditur, & distribuitur. ¶ Potest etiam dici, non ex hoc quòd repræsentet illa species infinita syncategorematicè singularia sequi infinitatem absolutam: quia omnia illa continentur sub determinato genere, quod numquàm transgredientur, neque superabunt: sicut anima non dicitur simpliciter infinita in perfectione ex hoc quòd infinitas species superet inferiores: omnes enim istæ numquàm transgrediuntur perfectionem animæ, quæ finita est.

COROLLARIUM.

45 EX dictis infer, species, quòd Angeli superiores sunt, & ipsas immaterialiores esse,

& universaliores. Sic contra Scotistas, & nonnullos Thomistas ceteri Discipuli D. Thomæ, qui 1. p. q. 55. art. 3. expressè hanc tenent sententiam dicens: *Sic igitur, quando Angelus fuerit superior, tunc per pauciores species universalitatem intelligibilium apprehendere poterit: & idè oportet, quòd ejus formæ sint universaliores, quasi ad plura se extendentes uniuersaque earum.* Et in 2. dist. 3. q. 2. art. 2. ait: *Diendum est, quòd secundum Theologos, & Philosophos oportet ponere formas superiorum Angelorum esse magis universales.*

46 Ratione probatur: quia Deus qui infinite perfectus, immaterialis, & intellectivus est, per unicam, & universalissimam repræsentat speciem omnia, quæ sunt cognoscibilia: ergo quò magis ad ipsum accedant Angeli in perfectione excellentes, plùs etiam erunt in operando intelligentes: ergo per plùs perfectas species ipsos afficientes; atqui species, quò universaliores, sunt etiam perfectiores ut in plurimum, & ex se patet: tenet ergo assertio nostra. Diximus ut in plurimum propter rationem particularem, quæ militat in Christo: Pro quo vide N. Paul. tr. de Scient. Chr. disp. 4. dub. 3. & hic tr. 9. disp. 4. dub. 2. à n. 13.

DUBIUM V.

AN ANGELUS INFERIOR COMPREHENDAT SUPERIOREM?

47 **C**omprehensio est juxta D. Aug. Epist. 112. in qua res ita videtur, ut nihil ejus lateat videntem. De ea ait D. Th.

q. 20. de verit. art. 5. *Tunc unaquæque res comprehenditur, quando ejus definitio scitur,* Ex quibus verbis falli quidem videntur, qui, ad comprehensionem opus esse, ajunt, omni moda æqualitate inter modum cognoscentis, & modum rei cognitæ, cum hanc conditionem non expriment DD. Aug. & Thom. in suis testimoniis: Undè hic excessus non obstabit, quominùs inferior comprehendat Angelum superiorem.

48 Supponimus, Angelum superiorem hac stricta comprehensione comprehendere se, & inferiorem: quia ejus intellectualitas adæquat suam intelligibilitatem, & superat quam habet Angelus inferior. Nec loquimur in præsentem de comprehensione Angeli quantum ad ea, quæ in ipso attingunt ordinem supernaturalem, vel supernaturalem exigunt cognitionem, ut sunt futura, & secreta cordium, sed quantum ad ea, quæ non superant captum naturalem. ¶ Circa quam difficultatem ex omni Schola dissentaneè notabis AA. discurrentes. Ex nostra negant Cajet. Ferre, God. Gon. Bajon. in suis manuscrip. & alii. Negant etiam ex Jesuitica, & Scotica Suar. & alii. Affirmant verò ex Societate Molina, Vazq. & Rip. Ex Scot. Delgadillo cum pluribus. Ex nostra tandem Sor. Bañ. & N.N. Salm. in præsentem disp. 6. dub. 3. Cum quibus sit

NOSTRA CONCLUSIO

49 **A**ngelus inferior comprehendit superiorem. Audi D. Thom. 2. contra Gent.

c. 98. *Intellectus Angeli habet virtutem comprehendendi omnes species, & differentias entis. Quæ verba non de cognitione præcisè quidditativa intelligenda veniunt, sed de comprehensiva: nam per hanc probat illam. Si autem essent eadem, idem per idem probaret S. Dr. quod credi nequit.*

50 Prob. ratione: Angelus inferior habet virtutem naturalem ad cognoscendum omnia prædicata tam formalia, quàm virtualia, quæ in superiore reperiuntur: ergo potest illum naturaliter comprehendere: ergo & factò illum comprehendit. Prima consequentia patet ex his quæ ex Sanctorum Aug. & D. Thomæ hausimus doctrina. Secunda verò ex eo quòd, si naturaliter potest comprehendere, naturaliter appetet haud minori satisfieri, quàm comprehensiva cognitione. Ant. prob. quia omnia tam formalia, quàm virtualia prædicata in Angelo reperta superiori non transcendunt objectum Angelici intellectus, sed quinimò ipsi sunt proportionatum juxta D. Thom. 1. p. q. 55. art. 2. ubi expressè ait, quòd potentia intellectiva Angelorum ad omnia se extendit naturalia cognoscenda, *in quantum habent species intelligibiles commuturales ad omnia intelligenda, quæ naturaliter cognoscere possunt*: ergo tenet ant. Quod ultrà prob. ex ipso q. 84. art. 7. ubi ait, quòd sicut Angelus est proprium objectum intellectus Angelici, ita quidditas materialis est nostri intellectus; atqui quidditas materialis est objectum accomodatum intellectui nostro: ergo etiam An-

gelica intellectui Angelico.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

51 **O**BS. I. Ad comprehensionem ea opus est inlectione, quæ terminos rei comprehensæ circumscribat, (hoc quòd in circumscriptione describitur locali, in qua partes locantes locatas ut minus coæquare debent) sed intellectus Angeli inferioris non sic circumscribit terminos superioris ab ipso intelligendi. Hæc minor probatur: Angelus superior perfectior est, consequenterque immaterialior, & tandem intelligibilior inferiori: ergo excedit intelligibilitas illius intellectualitatem istius: ergo non coæquantur: ergo nequit intellectualitas inferior intelligibilitatem superiorem circumscribere. Hæc ultima patet consequ. ab exemplo circumscriptionis localis, in qua, si corpus locabile amplius sit corpore locante, hoc non poterit illud in se comprehendere, seu circumscribere.

52 Hoc est præcipium adversariorum momentum & asylum, sed non adedè inexpugnabile castrum, sicut ipsis à semetipsis figuratur & depingitur. Ad illud resp. concessa maj. negando min. cujus probationis ant. dist. est perfectior, immaterialior, & intelligibilior materialiter, & quoad entitatem, conc; formaliter, & quoad gradum intelligibilitatis, nego ant. & in eodem sensu illatas consequentias. Fatemur quidem majorem perfectionem in Angelo superiori, imò majorem immaterialitatem, & consequenter majorem in-

telligibilitatem, hanc sumptam pro majori recessu à materia physica. A majori dicimus, non verò extra, vel supra illum: omnes enim Angeli ab usque infimo ad usque supremum in eundem intrant gradum abstractionis à Physica materia, in quo stat formalis intelligibilitas (de materiali se habente, quòd hæc in perfectiori, vel imperfectiori fundetur entitate) ita ut nec Angelus supremus accedat ad illam immaterialitatem, quæ propria est actus purissimi, & divini, quæque ab omni materia physica, & potentia metaphysica abstrahit, neque infimus ad illam descendat, quæ materiam physicam concernat. Hæc autem identitas, seu æqualitas gradus sufficit, ut inferior Angelus fines circumscribat superioris per intellectionem, de materiali se habente majori, vel minori perfectione. Id ipsum quod notabis in superficie concava corporis locantis, & convexa locati, quæ, si æquales sint in correspondentia partium ad partes, poterit una circumscribi ab alia, de materiali se habente, quòd una sit altera perfectior, v. g. quòd comprehendens lutea, & aurea sit comprehensa.

53 Obs. 2. Tom. 1. tr. 2. disp. 4. dub. 1. n. 4. diximus ex D. Thom. Deum à creatura non posse comprehendere: quia, licet hæc omnia tam formalia, quàm virtualia videat Dei prædicata, non tamen tam perfectè, sicut sunt cognoscibilia; sed juxta à nobis præmissa in limine quæstionis modus cognoscendi Angeli inferioris non adæquat modum superioris cogniti: ergo hic non cog-

noscitur ab illo tam perfectè, quàm cognoscibilis est: ergo nec comprehenditur: vel assignetur in quo stat hic excessus inter modos cognoscen-
tis, & cogniti Angelorum.

Resp. dist. causalem majoris: quia non tam perfectè perfectione de materiali petita, nego; de formali exacta, conc. causalem, & dist. min. non adæquat modum de materiali se habentem ad comprehensionem, conc; de formali requisitum, nego min. & conseq. Ratio, quare Beatus nequit comprehendere Deum, non nititur in eo præcisè, quòd non illum cognoscat omni excogitabili claritate utcumque, & de materiali se habente, sed omni claritate correspondenti gradui immaterialitatis, in quo Deus est, & in hoc consistit æqualitas, & proportio formalis requisita ad comprehensionem: Cùmque Angelus inferior, licet superiorem non cognoscat ea claritate, qua iste se ipsum, cognoscat verò ex una parte omnia ejus prædicata formalia, atque virtualia, & ex alia ea perfectione, & modo, qui correspondet gradui ejusdem immaterialitatis, in quo uterque collocatur, hinc est, quòd adest sufficiens coaptatio, ut Angelus inferior comprehendere possit superiorem.

54 Obs. 3. Juxta D. Thom. 1. p. q. 106. art. 1. ad 2. *Unus Angelus non illuminat alium tradendo ei lumen naturæ, gratiæ, & gloriæ, sed consortando lumen naturale ipsius, & manifestando ei veritatem de his, quæ pertinent ad statum naturæ, gratiæ, & gloriæ.* Ecce Angelum illuminatum, & instructum de aliqua naturali verita-

te: ergo fallit conclusio asserens, quòd, quia Angelus superior est ens naturale, potest comprehendi ab inferiore, cum & hæc veritas naturalis sit, quæ tamen ab Angelo non cognoscitur inferiori, nisi à superiore edoceatur. Explico D. Thom. quoad ultimam ejus partem: manifestando veritatem circa naturalia, quæ ad universi pertinent ordinem, & complementum, nego; circa futura libera, & possibilis naturalia, quæ non petunt causas ad ordinem pertinentes universi, conc. ant. & dist. conf. fallit conclusio loquendo de Angelo, prout est ens naturale pertinens ad ordinem hujus universi, nego; prout loquens est secreta cordis, libera contingentia, & possibilis fieri liberè, qualiter non pertinet ad ordinem universi, conc. conseq. quia horum cognitio vel est supernaturalis, de qua non loquimur in præsentis, ut supra prænotavimus, vel nequit haberi nisi per liberam locutionem Angeli illuminantis: quæ libera illuminatio, nec veritas illuminata non cadit sub ratione entis naturalis, de quo hîc loquimur, & dubio fusiùs explicabimus sequenti: quia non subest ordini causarum naturalium, sed immediatè subditur Deo. Cùm verò Angelus secundùm sua naturalia, & non libera nec secreta, non subterfugiat hunc ordinem causarum naturalium, continebitur quidem sub ente, de quo nobis sermo est, & itidem ab inferiori comprehendetur.

55 Obs. 4. Per species Angeli inferioris non possunt comprehendi species Angeli superioris, di-

cente D. Thom. q. 16. de Malo art. 8. *Species intelligibiles superioris intellectus sunt universaliores, & idèd non possunt comprehendi per species intelligibiles inferioris intellectus*: ergo neque ipse Angelus superior poterit comprehendi: non enim substantia Angeli minùs est intelligibilis, & immaterialis, quàm ejus formæ accidentales ipsi deservientes, quales sunt species.

Resp. ad argum. Concesso ant. neg. conseq. ad cujus imbitam probationem dicimus, quòd non posse comprehendi species Angeli superioris per inferioris species non ex eo oriri, quòd istæ minùs sint intellectuales, quàm illæ intelligibiles formaliter, nec ex eo quòd universaliores superioris in diverso pro formali gradu collocentur immaterialitatis, sed ex eo quòd ad comprehensionem requiritur, quòd unico haustu (ut sic dicamus) vel unico actu hauriat intellectus notitiam rei comprehensæ. Si enim pluribus illam assequatur, neutrum per se solum erit comprehensio, & hoc intendit D. Thom. in verbis suis, quòd, scilicèt, nec species inferiores, nec actus earum possunt capere comprehensivè superiores, si illæ sumantur singulatim: quia species superiores, pauciores licèt sint, multiplici numero inferiorum comparantur, quarum quælibet capiet quidem superiorem quoad aliqua, non quoad omnia objecta per ipsam representata: undè opus est, ut, si illam quoad omnia vult attingere, pluribus utatur actibus, quorum nullus est comprehensivus: quia aliquid relinquit in-

intactum contra rationem comprehensionis. Cùm verò Angelus superior unico cognoscatur inferioris actu, nihil relincente intactum, idè inferior sic illum attingens, sic etiam illum comprehendit.

DUBIUM VI.

AN ANGELUS NATURALITER POSSIT cognoscere futura libera, & secreta cordium?

56 **P**ER secreta cordium intellige nedum actus liberos voluntatis creatæ, sed & actus intellectus, & appetitus sensitivi, qui ex libera pendent voluntate illos elicientis. De his dubium procedit; nullum autem est, quin, si actus sint necessarii, ut amor quo Angelus se ipsum, vel Deum ut Auctorem naturalem amat, possit illos alius Angelus cognoscere: & idem dicimus, si, licet sint liberi, dirigantur ab illos eliciente, ut ab altero percipiantur Angelo.

PRIMA ET CATHOLICA CONCLUSIO.

57 **A**ngelus non potest videre futura libera. Hanc conclusionem ut de fide, vel fidei proximam sequuntur nedum Catholici, verum & Hæretici, paucis exceptis Philosophis, qui Astrologicis nitentes falsimoniis, oppositum tenere. Prob. ex sacra pag. nam Isai 41. v. 23. dicitur: *Annunciate quæ futura sunt in futurum, & sciemus, quia dii estis vos.* Et c. 46. v. 10. *Nec est similis mei: Annuncians ab exordio novissimum, & ab initio quæ nedum facta*

sunt. In eandem conspirant veritatem plura SS. PP. testimonia. ¶ Prob. 2. ratione: deficit medium, in quo Angelus talia futura libera cognoscat: ergo non illa cognoscit. Ant. prob. non in se ipsis, cùm, si futura, nullam habent existentiam; sed nec in causa libera creata: hæc enim est indifferens, ut illos eliciat, vel producat: ergo non est medium.

ARGUMENTA CONTRA PRIMAM Conclusionem.

58 **O**bs. 1. Angeli noscunt, quos movent orbes, & ex illis futura libera: ruit ergo conclusio. Ant. prob. 1. ex illo Gen. 1. *Fiant luminaria... ut sint in signa.* & exponit Origines: *In signa futuri liberi.* 2. ex illo Job. 37. *Qui in manu omnium hominum signat, ut noverint singuli opera sua; sed hæc Angelos non prætereunt signa: ergo &c.* 3. Ex quodam lib. qui inscribitur *Narratio Joseph*, magni apud multos habito Catholicos, ut refert Sixtus Senensis in quo traditur hæc Jacob filiis suis sculpisse verba: *Legite in tabulis Cæli quæcumque eventura sunt vobis, & filiis vestris: ergo in illis legent, noverintque Intelligentiæ motrices, scilicet Angeli, libera futura.* Sed hæc, & alia parvi sunt momenti: vel enim intelliguntur de effectibus naturalibus per causas indicatis naturales, vel de cognitione solummodò conjecturali non utique certa. Si verò contrarium nostræ conclusioni suadere intendant expositio Origenis, & liber Joseph, illa ut erronea, hic ut apocriphus tenendi sunt.

Obs.

59 Obs. 2. D. Thomam 2. 2. q. 95. art. 5. laudantem Astrologiæ partem, quæ dicitur *divinatoria*, seu *judiciaria*; sed hæc pars Astrologiæ dirigitur ad prædicendos etiam liberos eventus: ergo per hanc scientiam poterunt illos præfagire Angeli. Resp. D. Thom. contrahere in prædicto loco laudem Astrologiæ ad effectus naturales, expressèque damnare extensionem ad effectus liberè contingentes: quasi ex tunc prævidens horum cognitionis proscriptionem à Sixto V. in suo motu incipienti: *Celi, & terra creator Deus*, indictam.

60 Obs. 3. Angelus habet ab initio species omnium futurorum: ergo potest ab initio, & semper illa cognoscere. Ant. probatur: Angelus habet species omnium rerum, quas, dum existant cognoscet; sed hæc sunt futura, & futura libera: ergo ab initio, &c. Dist. ant. habet ab initio species futurorum circa *quid* eorum, conc; circa *quod* illorum, nego ant. & conseq. Et probationis maj. dist. habet species representantes res signatè sumptas, conc: exercitè, subd. dum actu existunt, conc; antecedenter, nego maj. & concessa min. nego conseq. Est dicere, quòd cognoscit quidem Angelus ab initio res, quæ futuræ sunt, *quid* sint, quod est cognoscere essentiam signatè sumptam; non verò cognoscit *quòd* erunt, (quod est cognoscere essentiam exercitè existentem, vel exituram) usque dum actu per productionem jam existant.

61 Dices: ergo quando actu

species Angelicæ representent res ut productas jam, & existentes, mutabuntur, vel opus erit ad distinctas recurrere species pro earum existentia cognitione, quod reprobatur D. Thom. quòdlib. 7. art. 3. ad 2. et q. 16. de Malo art. 7. ad 13. Resp. neg. conseq. nam prædictæ species semper, & ab initio representant, quantum est ex se & in actu primo res exercitè existentes, & solum expectant illarum productionem, ut, hanc connotantes, illas & in actu secundo representent, & hoc absque ulla sui immutatione, tota hac se tenente ex parte rei producendæ. Haud secùs quàm relatio filiationis ad primum filium ex se habet quantum requiritur, ut Patrem referat ad alios exituros; actu verò non refert, usque dum connotet eorum generationem, qua verificata, absque ulla sui intrinseca mutatione, perque solam eorum connotationem existentia, refert in actu secundo, ad quos solum in actu primo priùs referebat.

62 Obs. 4. Angelus scit nullas habere species, nisi earum rerum, quæ aliquandò erunt: ergo ex illis habitis inferet evidentè, & cognoscet futuros liberos eventus: ergo ruit conclusio. Ad hoc, quod magnificat Ferre, argumentum (quippe suum) facile fit satis negando ant.: habet enim Angelus alias species rerum possibilium, quæ non sunt exituræ, dummodò contineantur in virtute causarum ad hoc Universum pertinentium: quo sic stante quis est qui Angelum notificet, quæ præ aliis exituræ sint? nemo quidem; ergo

ergo non eas cognoscet.

CONCLUSIO SECUNDA.

63 **A**ngelus non habet virtutem naturalem ad cognoscenda secreta cordium naturalia. Huic favent sententiæ passim plura Scripturæ testimonia, ut illud Paralip. 6. v. 3. *Tu enim solus nosti corda filiorum hominum.* Et illud Jerem. 17. *Pravum est cor omnium & inscrutabile: quis cognoscet illud? Ego Dominus scrutans cor, & probans renes.* Et exponit Hieronymus: *Nullus cogitationum secreta cognoscit, nisi solus Deus.* Illud etiam Apost. 1. ad Corinth. 2. *Quis enim hominum sit qua sunt hominis, nisi spiritus hominis, qui in ipso est.* erg. &c.

64 Ratione prob. 2. D. Thomæ, qui 1. p. q. 57. art. 4. expressè ait: *Angeli non cognoscunt secreta cordium.* Sic ergo probatur: Actus liberi creati, & omninò occulti soli Deo, illosque elicienti subduntur immediatè: ergo nemo præter Deum, & elicientem valet eos acie suæ mentis penetrare, licèt sit Angelica. Ant. probatur: si enim eos alius præter elicientem penetraret, hujus etiam scientiæ scrutinio panderentur, haberetque libertatem, vellet nollet auctor eorum, illos scrutandi, quod est proprium Dominorum, ut patet in domus Domino, cui ut tali abditiores illius latebras, & angulos liberè explorare licet, & rimari: ergo sicut absconum est rationi, & juri possessoris domus, quòd alius, qui non sit ipse, vel Dominus omnium, qui est Deus, suæ domus abscondita latibula rimetur, ita erit

præter omne jus naturale, atque rationem, quòd alius præter Deum, & Auctorem, seu possessorem suorum secretorum, valeat hæc referare atque dignoscere: ergo soli Deo, & Auctori eorum subditur eorum notitia.

65 Prob. 3. ex D. Thom. qui 1. p. q. 56. art. 2. ad 4. ait: *Undè ejusdem rationis est, quòd Deus adderet aliquam creaturam Universo, ac aliquam speciem intelligibilem Angelo.* Ex quibus verbis planè sequitur, non aliorum habere Angelum species naturales, quàm eorum quæ pertinent ad Universum actu vel potentia. Nunc sic; sed secreta cordium non pertinent ad illud: ergo horum non habet species, & consequenter neque cognitionem. Minor probatur subsumpta (priùs advertendo, Deum non esse partem hujus Universi, sed supra illud: hoc enim est ens creatum, Deus autem increatus, & illius creator est. Porrò sic illud creavit, & concatenavit, ut omnes causæ particulares à suis universalibus dependeant; si autem aliqua non sic subjaceat causis universalibus creatis, sed immediatè Deo subjiatur, hæc non pertinebit ad ordinem hujus Universi, sed quinimò ab ejus ordine salit) jam sic; sed tales sunt actus liberi, & occulti voluntatis creatæ, ut à nulla pendeant causa creata Universalis, sed ab humana particulari, cujus libertas soli Deo subditur: (quia nec Angelus, nec Dæmon possunt impedire, ne quæ velit operetur) ergo non pertinent ad ordinem Universi, & consequenter nec ad cognitionem Angelorum.

ARGUMENTA CONTRA HANC SECUN-
dam conclusionem.

66 **S**ubt. Dr. cum omnibus suis Discipulis, Gabriele, Duran. & aliis contrariam nostræ tenent sententiam, pro qua obs. 1. Angelus habet species etiam circa actus liberos, & secretos voluntatis creatæ: potest ergo illos cognoscere. Ant. prob. tales actus, si ex parte elicientis illos dirigantur, ut ab alio intelligantur Angelo, reapse ab hoc intelliguntur; sed non per novam specierum infusionem, siquidem ab initio habuit omnes, quas semper habiturus erat: ergo per species naturales ab initio infusas. Resp. dist. ant. habet species materialiter, & entitativè tales, conc; formaliter connotativè, nego ant. & conseq. Ad probat. concessa maj. dist. min. non per novam infusionem entitativè sumptam, conc; connotativè acceptam, neg. min. & conseq. sub eadem dist. Ab initio habet Angelus species omnium cordis secretorum, species quidem entitativè acceptas, non verò formaliter tales, usque dum connotent directionem illorum ex parte habentis illa, ut ab altero intelligantur: sic enim, & haud secus, pertinent aliquomodo ad ordinem Universi, saltim negativè, in quantum non solum subduntur Creatori, sed & creaturæ illi, cui, ut intelligantur, exponuntur.

67 Obs. 2. Plura sunt, quæ à Deo tantum, & immediatè producantur, ut sunt Cæli, Angeli, &

anima rationalis, & consequenter nec aliis causis generalibus creatis subjiciuntur; & tamen à quolibet intelliguntur Angelo naturaliter: ergo ratio ultima, in qua nostra nititur conclusio, infirmatur. Resp. quòd omnes naturæ sive corporales, sive spirituales ad hoc pertinent Universum constituendum, etiam si à Deo immediatè producantur, dummodò aliquem ordinem superioris, & inferioris servent inter se, illumque servare in argumento naturas nominatas, manifestè constat: nam in primis anima, seu homo per ipsam constitutus subjicit sibi omnia hujus mundi membra sublunaria juxta illud Psalm. 8. *Quid est homo, quòd memor es ejus? :: Omnia subjecti sub pedibus ejus.* Rursus anima in quantum pars corporis subditur influentiæ Cælorum: nam *Sol & homo,* inquit Philosophus, *generant hominem.* Cæli etiam agitantur per intelligentias motrices, seu Angelos. Ex his infimi dependent à mediis, & mediis à supremis, ut illuminentur (quod docet D. Thom. 1. p. q. 106. art. 4.) & tandem supremus dicit ordinem superioris ad suos inferiores: Undè omnes suo modo ordinatè constituunt Universum: ergo licet à Deo immediatè producantur, non idè partes esse desinant hujus Universi, & consequenter ab Angelo cognosci debent. Secreta verò cordium sine ullo ordine inter se subjiciuntur immediatè Deo, & eorum auctori: quare non sunt partes Universi, & idè ab omni vel Angelico absconduntur intuitu.

68 Obs. 3. *Secreta cordium sunt objectum proportionatum intellectui Angelico: neque enim supernaturalia sunt, nec sub latitudine entis naturalis contineri desinunt: ergo possunt per ipsum naturaliter cognosci.* Resp. negando ant. Aliud enim est, quod ab Angelo absolutè cognosci possint, & hoc quidem concedimus: potest enim de potentia Dei irregulari ad illorum attingentiam elevari, sed hoc solum probat, quod secreta sint objectum extensivum intellectus Angelici, sicut de Deo tr. 2. diximus, & de objectis supernaturalibus contentur omnes; aliud verò, quod sine inversione ordinis operandi naturalis talia secreta dignoscantur, & hoc quidem negamus: quia non sunt objectum intensivum, seu proportionatum intellectus creati, quod, ut dictum manet, solum est ens naturale ad ordinem pertinet Universi. Undè, licet non opus sit lumine superno pro intelligentia secretorum, requiritur verò directio eorum possessoris, quæ directio non est in voluntate Angeli ea intellecturi, sed Angeli intelligendi.

69 Obs. 4. Actus sensitivi humani tam interni, quam externi pendent à libero arbitrio illos elicientis; & tamen ab Angelo dignoscuntur: ergo non quia secreta dicta libera sint, & ab ordine Universi independentia, non ab Angelo penetrari poterunt. Ad hoc argum. resp. ex D. Thom. 1. p. q. 57. art. 4. ad 3. quod *Angeli possunt cognoscere quod est in appetitu, & apprehensione phantastica (multò melius in externa parte) brutorum animalium, & etiam*

hominum secundum quod in eis quandoque appetitus sensitivus procedit in actum, sequens aliquam impressionem corporalem, sicut in brutis semper est. Non tamen oportet, quod Angeli cognoscant motum appetitus sensitivi, & apprehensionem phantasticam hominis, secundum quod movetur à voluntate, & ratione: quia etiam inferior pars anime participat aequaliter rationem. Nec tamen sequitur, quod Angelus .... cognoscat id, quod est in cogitatione & voluntate: quia voluntas rationalis hominis (inquit superius in corp.) soli Deo subjacet, & ipse solus in eam operari potest &c. Undè in forma distinguenda est major argumenti: & concessa ea de actibus sensitivis, vel externis motis per impressionem corporalem, neganda est de eis, si per voluntatem regulentur rationalem.

DUBIUM VII.

UTRUM ANGELUS POSSIT CERTO NATURALITER COGNOSCERE EFFECTUS SUPERNATURALES, & MYSTERIA GRATIAE?

70 **R**aymundus Lulius tenuit Angelum omnia, nullo dempto, mysteria gratiæ posse viribus cognoscere naturæ: quam tamen sententiam à Greg. XI. proscriptam esse ferunt. Schola Scotica cum suo subt. Magistro in 4. dist. 10. q. 8. non omnia, sed aliqua mysteria concedit ipsi naturaliter noscenda. Quid nos cum D. Thom. Mag. Sent. & communi Scholasticorum plebe, dicat sequens

* * * * *
* * * * *

NOS-

NOSTRA RESOLUTIO:

AUDIAMUS SCOTISTAS.

71 **A**ngelus nequit naturaliter aliquod mysterium gratiæ certò cognoscere. Audiatur 1. D. Thom. 1. p. q. 57. art. 5. *Si enim unus*, inquit, *Angelus non potest cognoscere cogitationes alterius ex voluntate ejus dependentes, multò minùs potest cognoscere ea, quæ ex sola Dei voluntate dependent*; atqui Auctor mysteriorum gratiæ sola Dei est voluntas, & potentia: ergo nullus præter Deum, vel ejus auxilio fretus, poterit ea naturaliter cognoscere.

72 Prob. 2. ratione: Nam ea, quæ non pertinent ad ordinem Universi, nequeunt ab Angelo, ut sæpenumerò jam diximus, cognosci; atqui mysteria gratiæ non pertinent ad ordinem Universi, imò sunt extra, & supra totum rerum naturalem ordinem, & ideò dicuntur supernaturalia: ergo nequeunt per Angelum cognosci.

73 Prob. 3. alia communissima ratione: Mysteria gratiæ sunt objectum improportionatum intellectui Angelico: ergo nequit hic ea cognoscere. Ant. prob. objectum proportionatum alicui potentiæ debet esse ejusdem ordinis cum ea (undè nulla potentia corporea potest attingere objectum spirituale, ut vel Scotistæ nobis concedunt: quia sunt diversi ordinis) sed talia sunt intellectus Angelicus & mysteria gratiæ, ille, scilicèt, naturalis, hæc autem supernaturalia: ergo hæc ab illo nequeunt naturaliter cognosci.

74 **O**bs. 1. Plura sunt, quæ dependent unicè, & immediatè à voluntate Dei, ut Angeli, anima, & Cœli, quæ tamen Angelus naturaliter cognoscit: ergo falso incumbit momento nostra resolutio. Resp. neg. ant. & ad exempla dicimus, quòd talis sunt naturæ Angeli, anima, & Cœli, ut connectantur cum Universo, & inter se; cum illo quidem, ut illius partes; inter se: quia anima in quantum pars corporis dependet ab influenza Cœlorum, hi autem à motione Angelorum, & ex istis demùm unus ab alterius illuminatione usque ad supremum. Ex quo sequitur, quòd, licèt à Deo immediatè creentur, creantur verò cum dicta connexionem, & ordinationem, ut constituent Universum, & ideò sunt partes illius ab Angelo cognoscibiles; cujus contrarium fit in mysteriis fidei, quæ non connexionem, sed excellentiam dicunt super Universum.

75 Obs. 2. Angelus naturaliter cognoscit, Corpus Christi esse in Eucharistia: est enim omne humanum corpus ens naturale ad ordinem pertinens Universi; sed modus, quo est, est supernaturale mysterium: ergo cognoscit hoc, & consequenter alia. Respondet D. Thom. 3. p. q. 76. art. 7. ubi loquens de hoc mysterio cognoscendo, sic ait: *Sed neque etiam intellectus Angelicus secundum sua naturalia sufficit ad hoc intuentium. Undè Demones non possunt videre*

dere per intellectum Christum in hoc Sacramento, nisi per fidem, cui non voluntariè assentiunt, sed ad eam evidentia signorum convincuntur. Nihilominus tamen aliqui ex nostris probabiliter admittunt, posse quidem Corpus Christi naturaliter ab Angelo cognosci quoad ejus substantiam, quæ naturalis est, non verò quoad modum, qui super naturam est. Melius autem est dicendum, quòd nec quoad substantiam: quia Corpus Christi prout ibi non est pars Universi, nec ordinem dicit ad illius partes.

76 Obs. 3. Angelus naturaliter cognoscit dotes corporis gloriosi; sed hæ sunt supernaturales: ergo cognoscit naturaliter aliquod supernaturale: ergo omnia. Major prius (& posterius minor) probatur: videt enim naturaliter Corpus cum alio penetrari, quod est effectus; cognito autem effectu, cognoscitur & causa: ergo &c. Minor etiam ex D. Thom. in 3. dist. 26. q. 2. art. 1. ad 4. ubi sic ait: *Claritas hujus vite, scilicet naturalis, non est proportionabilis claritati Patrie, sed alterius generis existens.* Idem tradit aliis in locis à NN. Salm. tr. 9. disp. 3. n. 40. laudatis: ergo tenet minor, & consequenter consequentia.

77 Resp. concedendo Angelos cognoscere dotes Corporis gloriosi: nam & visui corporeo concedit videre gloriosam claritatem D. Thom. in 4. dist. 44. q. 2. art. 4. quæstiunc. 2. ad 1. (quod adducitur in suplem. 3. p. loco supr. relato ad 1.) per hæc verba: *Dicendum, quòd gloria claritas erit alterius generis, quam claritas natura quantum ad speciem causam,*

sed non quantum ad speciem. Undè sicut claritas natura ratione speciei suæ est proportionata visui, ita claritas gloriosa. Si ergo visus corporeus videre potest gloriosam dotem, quantum magis Angelus eam cognoscere? Negamus verò, quòd hæc, & aliæ dotes sint supernaturales, ut hæc D. Thomæ indicant verba: ajunt enim, quòd solum sunt *alterius generis* (hoc est ordinis) quantum ad speciem illas causantis, non quantum ad suam propriam. Et sub hoc sensu interpretandus est D. Thom. in prima auctoritate: vel dicendum est, esse quidem dotes supernaturales, ut etiam repetit D. Thom. in 4. dist. 44. q. 2. art. 4. quæstiunc. 2. & in suplem. ad 3. p. q. 85. art. 1. non verò simpliciter, eaque supernaturalitate, quæ propria est gratiæ & gloriæ, scilicet supra omnem naturam creatam, & creabilem, sed secundum quid, talique, ut procedat à causa supernaturali, ut resurrectio mortui, sitque præcisè supra naturam corporis humani, non verò supra omnem: sed de hoc iterum tr. de Beat. disp. 2. dub. 7. Sed adhuc

78 Dices: Dos gloriosa est proprietas visionis beatæ; cognita autem proprietate, vel effectu, cognosci etiam debet causa, vel essentia: nam relativa sunt simul natura & cognitione, si rectè assignentur: ergo, si dotem Angelus, & gloriam poterit naturaliter cognoscere. Permissa majori (posset enim haud temerè dici dotem esse accidens commune: quia claritatem, & subtilitatem sæpè Deus communicavit corporibus

bus non gloriosis) dist. min. cognita proprietate (vel effectu) cognoscitur essentia, vel causa, si sint ejusdem ordinis, conc; si diversi, nego min. & conseq. En exemplum: Potentia visiva est proprietas animæ, & tamen illa cognita, non hæc cognoscitur: quia sunt diversi ordinis, scilicet intellectivi, & sensitivi. Axioma imbibitum se ipsum solvit per ly si rectè assignentur; in præsentī verò rectè nequeunt assignari ob defectum correlativi unius cognitu impossibilis, quippè superioris ordinis. Pro horum vide intelligentia NN. Complut. abrev. in de Rekat. q. 6. n. 37.

79 Obs. 4. Angelus Dæmon cognoscit naturaliter suum peccatum habituale; (est enim quid naturale, & effectus peccati actualis, quod etiam est quid naturale) sed peccatum habituale est privatio gratiæ, & privatio nequit cognosci sine forma, qua privat: ergo cognoscet Angelus illam, qua peccatum privat, scilicet gratiam supernaturalem. Resp. negando ant. imò nec posse cognoscere peccatum actuale concedimus, nisi media revelatione, & Fide supernaturali: licet enim neutrum sit entitative naturale, est tamen utrumque averfivè supernaturale. Undè, ut summum potest illud cognoscere, ut oppositum virtuti naturali. Ex defectu verò hujus cognitionis ne inferas, peccata infidelium hominum non esse mortifera, nec meritoria pœna æterna: quia peccando contra finem naturalem delinquent appreciative, & virtualiter contra finem supernaturalem, ad quod sufficit

cognitio virtualis, & implicita illius.

80 Obs. 5. Angelus cognoscit plura miracula, v. g. Resurrectionem, visus restitutionem, &c. Quis hoc neget? ergo cognoscit causam, quæ supernaturalis debet esse: ergo ruit concl. Resp. juxta communissimum placitum Auctorum concedendo Angelum non solum cognoscere aliqua miracula, v. g. nominata, verum & eorum auctorem, & tamen per hoc nihil supernaturale in hoc, nec in illis cognoscere: quia hæc non dicuntur miracula, quia sint supra omnem naturam, sed quia sunt præter naturam, & contra communem illius cursum in operando: Majus enim opus est creare Angelos, ad quod nulla creatura, nec instrumentaliter, concurrere potest, quàm restituere visum cæco, ad quod potest uti Deus creatura, ut instrumento, & tamen primum est opus naturæ non miraculosum, & secundum dicimus miraculum: poterit ergo hujus cognitionem Angelus habere naturaliter. Si verò supponamus, miraculum ejus esse indolis, ut causam petat supernaturalem effectricem, tunc cognoscet quidem illud, si sit naturale, non verò hanc, quia superioris ordinis est. ¶ Possit etiam dici, cognoscere in hoc casu Angelum causam supernaturalem quoad *an est*, hoc est, esse quidem aliquam causam superiorem: non verò quoad *quid est*, hoc est quidditatem hujus causæ.

DUBIUM VIII.

UTRUM ANGELUS POSSIT SIMUL INTELLIGERE PLURA UT PLURA? POSSIT ETIAM OPERARI PER DISCURSUM?

PRIMA RESOLUTIO.

81 **A**ngelus nequit simul cognoscere plura ut plura. Sic D. Thom. 1. p. q. 58. art. 2. ibi: *Ex quo patet, quod multa, secundum quod sunt distincta, non possunt simul intelligi, sed secundum quod ununtur in uno intelligibili.* Nunc sic; sed plura ut plura intelligimus ea, quæ nec in se sunt unum, nec in aliqua specie, vel medio unificantur: ergo Angelus illa sic cognoscere non valet. Et hoc in sensu intelligendus est Sanctus, dum q. 8. de Verit. art. 14. ad 7. ait: *Contingit simul cuncta scire, non simul multa intelligere.* Id ipsum expressè docet 1. p. q. 85. art. 4.

82 Prob. 2. ratione deducta ex ipso in præsentî: Angelus nequit cognoscere plura ut plura unica, nec pluribus cognitionibus: ergo nullo modo. Ant. prob. quoad primam partem: nam sicut ad unitatem motus requiritur unitas termini, ita ad unitatem operationis requiritur unitas objecti (inquit laud. D. Thom.) ergo Angelus unica operatione nequit plura ut plura intelligere: est enim hoc terminus totius lineæ intellectivæ. Quoad 2. partem prob. quia ad intelligendum simul multiplici operatione opus erât intellectum uti simul multiplici specie actu & simul operantibus, hoc autem esse possibi-

le negat D. Thom. 1. p. q. 85. cit. per hæc verba: *Impossibile est ergo, quod idem intellectus simul perficiatur diversis speciebus intelligibilibus ad intelligendum diversa in actu: ergo impossibile est etiam, quod multiplici operatione possit intellectus plura, ut talia, simul intelligere: Sicut impossibile est (addit ibi D. Thom.) quod idem corpus secundum idem simul coloretur diversis coloribus, vel figuretur diversis figuris.*

83 Prob. 3. hac brevi ratione: quia intelligere est ultima actualitas in linea intelligibili; sed hæc nequit esse multiplex simul. Prob. hæc minor paragio sumpto ab existentia, & puncto, quæ, quia terminant ultimâ, illa essentiam, hoc lineam, nequeunt simul dari nec duæ existentia in una essentia, nec duo ultima puncta in unico lineæ extremo: ergo nec plures simul ut plures intellectiones in unico intellectu.

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

84 **O**ppositam tenent sententiam Suar. Vazq. Molina, & alii, cum quibus. Obs. 1. illam passim invocatam ab omnibus parcemiam: *Pluribus intentus, minor est ad singula sensus: quæ non inficias it plura simul nosci posse, sed posse supponit, & minorem attentionem ponit: ergo, si hoc nobis, potiori Angelis jure dandum est. Facile fit satis dicendo, quod axioma non loquitur de pluribus simul, sed de pluribus successivè hinc inde occurrentibus materiis, quarum succeden-*

dentis obscurant, & à memoria abi-
re cogunt præcedentes.

85 Obs. 2. Angelus potest si-
mul uti pluribus speciebus, infimul-
que habere plures cognitiones: ergo
non tenet ratio D. Thom. n. 82.
exposita. Ant. prob. Angelus sem-
per utitur essentia divina per mo-
dum speciei, quæ tamen non impe-
dit, quominus utatur sua substan-
tia, ut se, & aliis speciebus, ut
alia à se, cognoscat; sed aliundè ne-
quit pluribus uti speciebus ad uni-
cam eliciendam cognitionem, ut ex
se liquet: ergo plures eliciet, & con-
sequenter plura ut plura cognoscat.
Resp. ad argum. fatendo quidem
posse simul uti Angelum tribus no-
minatis speciebus, non tamen ut
plures sunt, sed per modum unius:
quia, cum visio beata sit participatio
divinæ, nequit non subordinare
sibi omnes cognitiones inferiores, si-
cut species ejus, scilicet essentia
divina, omnes creatas species Uni-
versi, quæ subordinatæ, seu in
unam superiorem ordinatæ habent
ex hac unitatem ordinis, sicut Or-
dines Sacri per ordinem ad Pres-
byteratum unum dicuntur Sacramen-
tum Ordinis. Undè non plures ut
plures sunt species, neque cognitiones,
sed plures ut una, vel ad unius in-
tar unitate ordinis.

86 Obs. 3. Angelus habet plu-
res species disparatas: ergo potest,
simul eis utens, cognoscere objecta
disparata, quæ idem sunt ac plura
ut plura. Ant. est certum, & con-
sequens infertur: quia species sunt
ipsa objecta in esse intelligibili: er-
go, si illæ, & ista erunt disparata. Et

quidem quis dubitet disparata esse
objecta ipsum Angelum, Cælum,
quod movet, motionem Cœli, &
custodiam hominis: & in Dæmone
cruciatum æternum, & animarum
tentationem? Si autem omnibus
speciebus velit simul uti, quibus
mundum cognoscat universum: quis
inficietur hoc in casu, & plures esse
cognitiones, & plura objecta dispa-
rata? ergo & plura ut plura cog-
nita.

Resp. dist. ant. habet plures spe-
cies disparatas in habitu, seu in pos-
sessione, conc: in actu, seu in usu, sub-
dist. plura materialiter, conc; formaliter,
nego ant. & conseq. Habet qui-
dem Angelus plures species disparatas:
nequit tamen simul eis uti dispa-
ratè, sed ordinatè, quatenus ea
omnia (aliàs disparata in esse enti-
tativo) à Deo in unum aliquem fi-
nem, veluti in ejus gloriam aut
justitiam, vel etiam ab ipso An-
gelo in aliquem à se intentum or-
dinantur. Et per hunc modum sol-
ves omnia, quæ id genus argumen-
ta objici possunt nostræ conclusioni.

87 Obs. 4. Visus corporalis vi-
det simul plura ut plura: videt
enim simul, & distinctè arbores,
herbas, flores, & fontes, quæ
vigent, & nascuntur ruri: videt
etiam simul multos etherogeneos,
qui fasciculum componunt, flores:
ergo multò magis solertissimus, &
spiritualissimus Angeli mentalis vi-
sus id ipsum poterit erga sua objec-
ta. Resp. 1. ex D. Thom. quodl.
7. art. 2. ad 1. quòd visus om-
nia illa per modum videt unius,
quod sufficit, ut unico ea intueatur

actu. Resp. 2. quòd, cum sensus sit materialis, & extensus, potest secundùm unam partem unum, & secundùm aliam & alias, alia, & alia videre objecta. Resp. 3. quòd, licèt nobis videatur simul omnia videri, ob citissimam aciem oculorum in videndo, sic tamen non esse corrigit ratio philosophica.

SECUNDA CONCLUSIO.

88 **A**ngelus non intelligit discurrendo. Sic omnes Thomistæ eum D. Thom. 1. p. q. 58. art. 3. Et 1. 2. q. 89. art. 4. ubi sic ait: *Intellectus Angeli, sicut in primo dictum est, non est discursivus, ut scilicèt procedat à principiis in conclusiones, seorsim utrumque intelligens, sicut in nobis contingit. Undè oportet, quòd quando-cumque considerat conclusiones, consideret eas, prout sunt in principiis.*

89 Prob. ratione D. Thom. Ad discursum opus est duplex cognitio, una quarum principia, seu præmissæ, alia conclusiones attingantur; sed Angelus non sic, sed in ipsis principis unica, & simplici attingit cognitione conclusiones. Hæc minor prob. quia aliter debet operari *Intelligentia*, ac *rationale*: ergo si *rationale*, quod est homo, duplici attingit illa cognitione: *Intelligentia*, quæ est Angelus (sic enim vocatur) unica attinget ea, vel assignetur in quo stat distinctio, & excessus in modo cognoscendi *Intelligentiæ* super *rationale*: nam, si dicatur, quòd in clariori, vel intensiori modo cognoscendi, hic etiam verificatur excessus iater *rationales*, quorum ali-

qui clariùs, & intensiùs, quàm alii intelligunt objecta.

90 Et quidem debilitas intellectus nostri in causa est, ut, cognito principio, non intelligat intransitive conclusionem, sed percurrendo (hoc enim est discurrere) ab una in alteram cognitionem; & per hunc motum discursivum perficitur intellectus noster, qui aliundè in primo cognitionis ictu in via est, ut in conclusione terminetur. Ex quo sic prob. 2. conclusio alia D. Thomæ ratione: nam ita se habet substantia suprema inter intellectualis creatas, sicut suprema corporea inter inferiores corporales; sed suprema corporea, scilicèt Cœlestis, statim à principio, & præcisivè à se movendo, habet suam ultimam perfectionem, inferiora verò corpora non sic, sed per varias mutationes, & alterationes perficiuntur: ergo similiter ita debet intelligere substantia suprema intellectualis seu Angelica, ut non per motum discursivum, sed à principio cognitionis totum objectum possideat, & attingat cognoscendum; substantia verò inferior, seu rationalis quasi per partes de una in aliam se movendo, seu discurrendo illud attingat.

SOLVUNTUR OBJECTIONES CONTRA hanc secundam conclus.

91 **O**ppositum sentiunt ab- solutè Scot. cum sua Schola, & plures ex Suaristica, quatenùs hi docent Angelum, si velit, posse uti discursu: imò Suarez, & alii

alii tenent necessariò discurrere circa objecta supernaturalia, futura contingentia, & secreta cordium. Pro quibus obs. 1. D. Thomam, qui 1. p. q. 89. docet, quòd Angelus attingit sua objecta naturalia, sicut anima separata. Et de hac ait 3. p. q. 11. art. 3. ad 3. *Vii collatione, & discursu est connaturale animabus Beatorum, non autem Angelis: ergo &c.* Se ipsam solvit hæc objectio: ait enim D. Thom. *non autem Angelis* convenit uti discursu. Quomodò verò hæc cohareat cum prima auctoritate? Facile quidem, dicendo, quòd paritas in illa tacta consistit non in discurrendo, sed in eo quòd sicut Angelus non convertitur ad phantasma, sic nec anima separata. Hanc verò discurrere tenet ipse D. Thom. ultra locum citat. in 3. dist. 31. q. 2. art. 4. in C. ubi docet, animas damnatas, cum careant scientia infusa, & solum acquisitam possideant, de necessitate discurrere. Nihilominus probabile est, eas separatas non discurrere. Vide N. Paul. hinc circa finem n. 162. & sic longius abit paritas.

92 Obs. 2. Angelus duplici cognitione, una ex alia deveniente, cognoscit hominem esse rationalem, & quia rationalem, esse risibilem, & similiter se ipsum ut effectum, & Deum ut causam: ergo discurret. Prob. ant. In Angelo datur scientia; sed scientia est per demonstrationem, demonstratio autem est discursus: ergo tenet ant. Dist. ant. duplici cognitione virtualiter, conc; duplici formaliter, nego ant. & consequ. Ad probat. concessa maj. dist.

min. scientia est per demonstrationem formalem, vel virtualem, conc; formalem precisè, nego min. & consequ. Ad scientiam fat est cognoscere effectum in causa, & conclusionem in principio, quin opus sit duplici uti intellectione, sed una, quæ æquivalenter est plures, ut patet in divina scientia: per unam quippe Deus, & Angelus cognoscunt quidquid homo discurrendo per plures.

93 Obs. 3. Voluntas imitatur in operando modum intellectus, ut docet D. Thom. 1. p. q. 64. art. 2. sed voluntas Angelica ex una operatione movetur in aliam, scilicet ex intentione finis in electionem mediorum, quæ sunt duplex operatio realiter distincta: ergo poterit similiter ex intellectione unius in alterius moveri discurrendo. Resp. ex Doctrina D. Thom. 1. p. q. 60. art. 2. in C. esse disparitatem in eo quòd intellectus trahit ad se res, & mediis speciebus impressis universalibus adunat eas in ea universalitate specierum, undè oritur adunatio operationum; at verò pars appetitiva fertur ad res prout sunt in se & sine hac adunatione, undè oritur multiplicitas ipsarum in se, & consequenter operationum in voluntate.

94 Obs. 4. Potest Angelus (quis hoc tollet ab ejus libertate?) uti speciebus pro suo arbitrio inadæquate, ita ut cognoscat principia solum, & deindè cognoscat conclusiones ex prima motus cognitione: ergo saltem in hoc discurret casu. Resp. hunc modum imperfectum operan-

di tolli à suo perfecto, & connaturali modo operandi, & conjungendi cognitionem principiorum, in quantum talium, cum cognitione conclusionum prout talium: si autem est naturalis, quis eum tollet ab eo? *Prout talium*, inquam, quia, si considerentur non ut principia, nec ut principiatæ conclusiones, sic non sunt objectum intellectiōis scientificæ, neque discursivæ, de qua loquimur.

95 *Obs. 5.* Contingit Angelum ex aliquo signo externo certò cognito conjicere internum aliquid sibi occultum, quandò hoc non necessariò cum illo connectitur, ut de Dæmone ferunt conjectasse Incarnationem; sed tunc datur discursus. Prob. hæc. nam tunc datur una ex alia cognitione proveniens: ergo & discursus. *Ant. prob.* Unica cognitio nequit esse certa, & conjecturalis: ergo est duplex; sed aliàs una ex alia habetur: ergo tenet *ant.* *Resp.* unicam tantum esse in proposito casu cognitionem, quæ quatenus cognoscit signum, dicitur certa; quatenus verò cognoscit connexionem illius cum signato non esse necessariam, dicitur conjecturalis intellectio. Hæc autem intellectio una est, & ut summum duplex virtualiter, & consequenter virtualis solum discursus, quem in Angelo non renuimus dari.

ALIQUA COROLLARIA.

96 **E**X dictis infer 1. Angelum nec circa supernaturalia objecta discurrere valere. Sic *D. Thom. q. 8. de verit. art. 15.*

ad 2. ubi etiam extendit negationem discursus erga secreta cordium. Ratio est: quia operari sine discursu est perfectio specialis, quam homo ob suam imperfectionem non habet, saltem in hac vita; sed gratia, vel scientia supernaturalis circa supernaturalia non privat Angelum sua perfectione, sive hæc ei conveniat essentialiter, sive connaturaliter, imò illam elevat, & auget: ergo illam Angelus conservat: quia, estò Deus elevet naturam per gratiam, hoc facit juxta modum proprium ipsius, & idè ait. *D. Thom. 2. 2. q. 9. art. 1. ad 1.* quòd lumen supernaturale non est de se discursivum nisi ratione subjecti: ergo si hoc non est discursivum, nec lumine discurret ornatum: quia non subjectum ratione luminis, sed lumen ratione subjecti (ait *D. Thom.*) discurret.

97 *Infer 2.* Angelum circa nulla objecta facere compositionem, vel divisionem formalem. Sic contra Scotistas communiter Thomistæ cum suo Angel. *Præcep. 1. p. q. 58. art. 4. & q. 85. art. 5.* quem plures sequuntur Jesuitæ. Ratio est: quia facere compositionem, & divisionem est conficere ex subjecto prius cognito, & prædicato postea intellecto artefactum quoddam logicale, quod componitur ex illis partibus, & dividitur in illas; Angelus autem non sic operatur, quòd per partes incipiat, & perficiat istud opus, sed in ipso subjecto sine distincta cognitione, nec divisione cognoscit intransitivè prædicatum, & in prædicato subjectum. Undè dixit *D. Thom.*

q. 85. cit. quòd nullus Angelus operatur simplici apprehensionem, sed omnem ejus operationem esse judicativam: nam statim atque subjectum attingit, cognoscit & ejus prædicata per judicium, affirmando, vel negando, non tamen componendo: quia hoc proprium solius hominis est, qui ob suam in cognoscendo exiguam transcendentiam prius unum, postea aliud cognoscit: & ex illis sic se junctim apprehensis componit suum artefactum. Sed

98 Obs. Quandò propositio est talis, ut subjectum sit naturale, & prædicatum supernaturale, ut hæc: *Petrus est in gratia, vel est gratus Deo*, nequit Angelus per unicam procedere operationem: nam cognitio Petri est naturalis, cognitio gratiæ est supernaturalis: ergo tunc ut minus facit compositionem ex duabus cognitionibus. Resp. omisissis ambagiosis Sumularum anfractibus circa illam quæstionem: *Num propositio mentalis sit simplex qualitas: an ve composita ex duabus cognitionibus?* quòd Angelus unica, hacque supernaturali procedit in talem eliciendam propositionem: nam in illa non prius cognoscit Petrum, quàm esse gratum (hoc enim est mera apprehensio humana, quæ sicut, dum homo conficit propositionem, facit compositionem, sic, dum factam vider per Angelum propositionem, in illa sicut ab ipso facta apprehendit etiam compositionem) In ipso ergo *nunc*, in quo Angelus vult illam proferre propositionem, duo attingit, scilicet Petrum, & gratiam; at verò Petrum non nudè sumptum, sed ut gratum vel in gratia: Petrus

autem in gratia, vel ut gratus cognitionem terminet supernam opus est.

99 Infer 3. quòd Angelus per eandem speciem per quam suam, vel aliorum cognoscit essentiam, cognoscit etiam sua, vel aliorum accidentia. Sic D. Thom. quodl. 7. art. 3. ad 1. ubi loq. de Angelis hæc ait, *Simul cognoscendo hoc pomum, cognoscit quidquid est in pomo illo, & essentialiter, & accidentaliter*. Ratio desumitur à paritate essentiæ divinæ, cujus est participatio species Angelica: ergo sicut essentia divina per unicam rationem speciei, & cognitionem attingit se, & attributa, quæ sunt veluti accidentia sua, quatenus ad ipsam in suo esse primario constitutam subsequuntur: sic Angelus per unicam speciem terminatam ad suam, & aliorum essentiam cognoscere dicendus erit & sua, & aliorum accidentia.

DISPUTATIO III.

DE VOLUNTATE ANGELI.

Sicut *nihil volitum* (inquit inculcata parcemia) *quin præcognitum*, sic voluntas Angeli examinanda non erat, quin ejus præcognosceretur præcursor intellectus: de quo jam cum aliquid pro captu prægustaverimus humano: de Angelica ejus subsecuta voluntate aliqua interest dubia excitemus. Sit ergo

DUBIUM I.

UTRUM ANGELUS INTELLIGAT, ET amet se, & Deum finem naturalem omninò necessariò?

UNICA CONCLUSIO:

Angelus necessariò quoad exercitium intelligit se, & Deum: & itidem Deum & se diligit necessariò. Quadrimembris conclusio per membra disjunctivè probatur, & 1. quoad primum, scilicet necessariò se cognoscere ex D. Th. q. 8. de Verit. art. 6. ad 7. ibi: *Intellectus Angeli non est in potentia respectu essentia ejus, sed respectu ejus semper est in actu.* Et redit rationem art. 14. ad 6. *quia mens Angeli intelligit per essentiam, qua semper informatur.*

2. Prob. 2. ratione; Angelus debet esse semper, & sufficienter constitutus in actu primo ad alias quascumque res cognoscendas naturales: ergo priùs debet esse constitutus per aliquem actum, ut ad alia se moveat noscenda; sed hic alius non est (vel assignetur) præter actua-lem, & perpetem sui cognitionem: ergo &c. Consequentia prima patet: quia ut aliquid se moveat, necesse est assignare in eo partem (aut quasi partem) moventem, & partem motam: nam idem secundum idem movere, & moveri nequit, aliàs esset in actu, & potentia respectu ejusdem contra D. Thom. infra laud. Undè cum Angelus non possit elicere, & recipere cognitionem aliorum secundum idem, sit

ita, quòd jam constitutus in actu primo per cognitionem sui (quæ est connaturalior, & idèd prima) elicit aliorum; hanc verò recipit in se non ut constitutus in actu, sed nudè sumptus. Itaque secundum unam partem, hoc est, ut actu se cognoscens, movet; secundum verò aliam, scilicet, nudè sumptus dicitur moveri. Exemplum est in animali, quod constitutum in actu per motum cordis perennem movet & alia membra, quorum motio recipitur in animali nudè sumpto, ut verificetur nihil secundum idem movere & moveri simul: quod est expressa doctrina D. Thom. 1. contra Gent. C. 13. & 1. p. q. 2. art. 3. ex Philosoph. 7. Phys. C. 1. ebibita, quam sequuntur N.N. Compl. abrev. in Phys. disp. 26. n. 1.

3. Confirmatur: Omnis substantia vivens necessariò debet habere aliquam indefinentem operationem vitæ, respectu cujus semper sit in actu, ad alias verò eliciendas in potentia (id quod est videre in motu cordis, quò indefinenter est in motu actuali, licet non perpetim animal reliquas eliciat sensationes) ergo pariter de Angelo dicendum erit, semper scilicet esse in actu sui cognitionis, ut in cognitionem erumpat cæterorum.

4. Secundum conclusionis membrum prob. quia Angelus, ut diximus, cognoscit, inòd comprehendit se ipsum necessariò quoad exercitium: ergo & Deum aliquomòdò cognoscit. Conseq. patet: quia cognitio comprehensiva transcendit omnes rei cognitæ formalitates, & habitudines, una quarum est in Angelo

gelo creaturæ ad suum Creatorem ultimum finem naturalem : ergo & hunc necessariò quoad exercitium cognoscit.

5 Tertium conclusionis membrum probatur : Angelus cognoscit se necessariò quoad exercitium : ergo semper necessariò amat se : quia operatio voluntatis ex quadam cum intellectu sympathia debet illum sequi, & imitari. Audi D. Thom. q. 16. de Malo art. 2. ad 6. *Quantum ad hoc*, inquit, *operatio ejus (Angeli) immutabilis est, quod semper intelligit. Et similiter considerandum est circa voluntatem, cujus operatio proportionatur operationi intellectus.*

6 Confirmatur : quia si Angelus semper se noscit, semper se vult noscere : ergo semper amat se ; hoc enim est se amare, velle sibi aliquam perfectionem : & quidem actuare se per intellectionem perfectio est : ergo ita est. Maximè tenet ratio nostra : quia in talis exercitii indefinente permanentia, nulla afficitur Angelus molestia, non fastidio, non aliquo fatiscit labore, cum nec opus sit conversione ad phantasmata ; ut contingit apud nos, nec ex parte objecti aliqua appareat, ut amorem suspendat, ratio mali.

7 Quartum probatur conclusionis membrum, scilicet, Angelum necessitari ad Deum semper diligendum ut Auctorem naturalem : Et 1. quia sic colligitur ex D. Thom. 1. p. q. 60. art. 5. Secundò : quia Angelus semper, & necessariò se ipsum diligit : ergo & Deum. Probatur consequ. quia pars magis amat

bonum totius, quàm ejus proprium ; sed Deus habet rationem boni per modum totius continentis omne bonum, & Angelus comparatur per modum partialis, & particularis bonitatis : ergo magis amat Deum Angelus, quàm se : ergo, si se ipsum semper, semper, & necessariò amat Deum.

8 Obs. 1. contra primum, & secundum conclusionis membrum : Contra rationem est virtutis finitæ, & limitatæ, qualis est Angelica, semper esse in actu considerationis actualis : omnis quippè virtus limitata est etiam potentialis, separabilisque ab actu suo secundo, ad distinctionem virtutis divinæ, & infinitæ : ergo Angelus non necessitatur amare semper se, & Deum. Resp. contra rationem virtutis limitatæ non esse, semper esse in actu, & inseparabiliter ab eo : nam etiam visio, & fructio Dei creatæ sunt finitæ, & non ab actu vacant aliquandiu : est ergo contra rationem limitatæ virtutis identificare suum actum secundum, & adhuc divinitus non posse ab illo cessare, quod solius est Dei proprium, valde verò ab Angelis alienum.

9 Obs. 2. contra quartum conclusionis membrum : Dilectio naturalis Dei est incompatibilis cum ejus odio ; sed Angeli mali (Dæmones) odio Deum habent : ergo non illum diligunt amore naturali, seu necessario. ¶ Augetur difficultas : nam, cum Dæmon sit per culpam averfus à Deo sine supernaturali, nequit esse per amorem ad illum conversus ut ad finem natu-

ralem ; sed hoc sequitur ex nostra conclusione : corrumpit ergo hæc. Respondet D. Thom. 1. p. q. 60. art. 5. quod illi, qui non vident Deum per essentiam (loquitur de Angelis malis) cognoscunt eum per aliquos particulares effectus , qui interdum eorum voluntati contrariantur (ut puta punitionem , & afflictionem eorum in æternum) & hoc modo dicuntur odio habere Deum , cum tamen , in quantum est bonum commune omnium , unumquodque naturaliter diligit plus Deum quam se ipsum : Hæc D. Thom. Quibus adde, pro solvenda urgentia, non opponi averfioni à Deo ut sine supernaturali conversionem ad eum ut finem naturalem , quandò hæc conversio non est efficax , & efficaciter inclinans ad obediendum Deo in omnibus , qualis non est in Dæmoniiis , sed ut summum affectio quædam erga Deum non ut judicem, neque ut bonum in se , sed ut sui esse conservatorem : nam, sicut amant sui esse , sic amant illud conservantem ; at hæc dilectio paulò plurius , quam ut speculativa computatur inclinatio.

DUBIUM II.

UTRUM ANGELUS POSSIT PER SE PRIMUM directe , & immediate peccare contra legem naturalem?

RESOLUTIO.

10 **C**irca quæsitum præsens affirmant Scotistæ cum Scoto , & Suaristæ cum Suario; negant verò Thomistæ cum Magistro

suo , qui 1. p. q. 63. ad 3. ait: *Naturale est Angelo , quod convertatur motu dilectionis in Deum , secundum quod est principium naturalis esse.* Si autem naturale est , stante natura ejus, deesse illi non potest : in sensu autem composito conversionis ad finem naturalem , aversio ab illo esse non potest ; solum ergo (addit ibi) averti potest à Deo , ut est objectum beatitudinis supernaturalis , amabilisque amore gratuito. Ex quo sequitur , quod indirectè , & mediâtè à fine etiam avertatur naturali. Id ipsum docet q. 16. de Malo art. 3. ubi generatim docet , primum Angeli peccatum non in aliquo pertinente ad ordinem naturalem constituisse. Et art. 5. ad 10. ait : *Liberrimum arbitrium Diaboli non est naturaliter veribile quantum ad naturalia sua, sed solum habet veribilitatem respectu supernaturalium , ad quæ potest converti, vel ab eis averti.* Ex quibus sic

11 Prob. 2. ratione : Naturale est Angelo (& quia naturale , indefectibile , & invertibile) amare Deum Auctorem suum naturalem: ergo peccare nequit contra ipsum ut talem. Ant. ex dictis dub. constat antecedenti , & conseq. prob. nam amor Dei ut Auctoris supernaturalis , si est actualis , excludit omne peccatum contra ipsum ut talem: ergo idem dicendum de amore naturali contra Auctorem naturalem, cum semper sit actualis.

12 Prob. 3. ex D. Thom. q. 16. de Malo art. 2. ad 4. ubi ait: *Semper autem in peccando defectus intellectus, vel rationis, & voluntatis proportionabiliter comitantur.* Et 1. 2. q.

77. art. 2. *Voluntas nunquam in malum tenderet, nisi cum aliqua ignorantia, vel errore rationis. Unde dicitur Prov. 14. errant, qui operantur malum.* Nunc sic: sed in intellectu Angelico nequit esse defectus moralis circa agibilia naturalia. Hæc minor probatur: omnis defectus moralis intellectus reducitur ad errorem, vel ignorantiam; sed intellectus Angeli circa naturalia nihil errat, vel ignorat: habet enim omnium naturalium scientiam, & species infallibiles, & insuper nunquam à consideratione vacat illorum, undè ut inconsideratus peccare possit: ergo tenet minor.

ARGUMENTA.

13 **O**bs. 1. D. Hier. Epist. 146. ad Dam. dicentem: *Solus Deus est, in quem peccatum non cadit: cætera, cum sint liberi arbitrij, in utramque partem possunt suam flectere voluntatem:* Undè generatim PP. docent, nullam esse creaturam ab intrinsecò impeccabilem. Nec valet distinguere inter actionem circa finem naturalem, & supernaturalem: nam D. Thom. 1. p. q. 63. art. 1. ad 2. ait, quòd *supra actionem naturalem in Angelis est actio liberi arbitrij, secundum quam contingit in eis esse malum:* ergo non valet recursus ad distinctionem inter dictos fines.

Resp. sustinendo solutionem ex prædicta sumptam discretionem, & quòd D. Hier. & SS. PP. intelligendi sunt non de peccabilitate omnimoda, & in omnibus operationibus: sufficit enim ad salvandam miseram, & peccatricem creaturæ

conditionem, quòd saltem contra finem possit deficere supernaturalem, ex quo defectu resultat, quòd & à fine divertatur naturali indirectè, quatenus definit ex tunc à conversione efficaci ad illum: & hoc vult D. Thom. dum ponit malitiam in actione naturali, hoc est, malitiam indirectam ex directa aversione à fine supernaturali resultantem.

14 Obs. 2. Lex naturalis dicitur, & præcipit servare præceptum supernaturale: ergo Angelus deficiens contra hoc, peccat etiam contra illud. Dist. ant. dicitur, & præcipit directè, negò; indirectè, conc. ant. & conseq. sub eadem distinctione. Solutio patet ex terminis, & ex suprà dictis.

15 Obs. 3. Dæmones passim peccant contra Legem naturalem, mentiendo, nocendo &c. ergo ruit conclusio. Resp. hæc peccata directè esse contra finem supernaturalem: operantur enim directè ex odio contra Deum ut Auctorem supernaturalem, ex quo resilit indirectè aversio ab ipso ut Auctore naturali, cui non inficias inus.

DUBIUM III.

UTRUM REPUGNET NATURA INTELLECTUALIS ESSENTIALITER IMPECCABILIS?

16 **D**ubium antecedens pepertit hoc præsens, occasione sumpta ex impeccabilitate Angelica contra finem suum naturalem. Supponimus, defactò nullam esse creaturam essentialiter impeccabilem, ex illo Iob. c. 4. *In Angelis suis reperit*

perit pravitatem : quædò magis hi , qui habitant domos luteas ? Supponimus itidem , per donum aliquod gratuitum accidentale , extrinsecèque adveniens possibilem esse creaturam impeccabilem , ut contingit in Christi humanitate , & in Beatis. Quæstio est defactò , & ab intrinsecò , seu essentialiter ? Affirmant dari posse Magist. in 1. dist. 44. c. 2. N. Bachon. in 2. dist. 38. art. 2. Scot. in 2. dist. 23. q. un. §. Dico igitur , & plures recentiores. Negant tamen communiter Theologi : cum quibus sit

NOSTRA CONCLUSIO:

17 **R**epugnat methaphysicè creatura essentialiter impeccabilis. Audiamus D. Aug. contra Maxim. lib. 3. c. 12. ibi : *Cuiuscunque natura rationali præstatur , ut peccare non possit : non est hoc natura proprium , sed gratia.* Idem docent D. Hier. Ep. 146. ad Dam. & D. Fulg. in Aug. c. 3. de Fide ad Petrum , ubi ait : *Idè creaturas à Deo factas deficiere posse peccando : quia ex nihilo condita sunt.* Et D. Thom. præter innumera loca in 1. p. q. 63. art. 1. ibi : *Tam Angelus , quam quæcumque creatura rationalis , si in sua natura consideretur , potest peccare.* Quod extendit ad omnem etiam possibilem , vel creabilem naturam q. 24. de verit. art. 7. in c. ibi : *Respondeo dicendum , quod nulla creatura nec est , nec esse potest , cujus liberum arbitrium sit naturaliter confirmatum in bono.* Et paulò suprâ rationem dederat : *nisi in divinam naturam convertatur , quod est impossibile.*

18 Ratione prob. 1. Nulla creatura est regula , nec habet sibi inseparabiliter conjunctam regulam rectæ operationis : ergo omnis ea peccare posse debet. Ant. patet : quia in practicis ultimus finis est regula rectè operandi , sicut in speculativis principia sunt ratio rectè demonstrandi ; atqui nulla creatura est , nec habet in se rationem ultimi finis , folius Dei propriam : ergo tenet ant. conseq. verò prob. idèd enim artifex sciens potest obliquam facere scissuram : quia nec ipse est regula , nec habet in se inseparabiliter regulam rectificandi suam scissionem : ergo idem dicendum erit de operantibus moraliter.

19 Prob. 2. ratione : nam , si aliqua natura creata esset impecabilis , haberet ex natura sua omnia principia operativa indefectibilia , tam in linea naturali , quàm supernaturali ; haberet enim pro objecto omne bonum tam naturale , quàm supernaturale : ergo ex natura sua peteret principia , virtutesvè supernaturalia , quibus etiam in linea superna operaretur , & à fine non recederet supernaturali : ergo talis natura esset supernaturalis : ab ea enim fluere virtutes supernaturales , sed repugnat substantia creata supernaturalis , ut diximus tract. 2. disp. 1. dub. 6. ergo etiam impeccabilis.

20 Prob. 3. ratione deducta ex D. Thom. loco de Verit. cit. Omnis creatura petit produci ex nihilo : ergo & esse defectibilem. Ant. est certum , & conseq. prob. tum & D. Fulg. nuper laud. Tum

quia

quia omnis creatura, sic petens produci, est defectibilis in suo esse; sed operari sequitur ad esse: ergo etiam petit in operari esse defectibilem.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

21 **O**bs. 1. Non repugnat Deum producere creaturam intellectualem determinatam ad bonum, & consequenter non liberam ad malum; (vel assignetur in quo stat repugnantia) quo in casu impeccabilis erit: ergo hæc dabilis est. Resp. 1. quæstionem hanc esse de natura intellectuali libera. Sed & extensivè ad omnem creaturam idem dicendum, respondetur secundo: quia repugnat intellectus sine voluntate, vel exigentia ad illam: & ideò meritò tr. 4. disp. 1. dub. 1. ex intellectu divino, divinam voluntatem demonstravimus. Si autem datur voluntas, & libertas dari debet juxta D. Bern. tr. de Grat. & lib. arb. ibi: *Ubi voluntas, ibi libertas*. Et Damasc. lib. 2. de fide c. 3. ibi: *Id omne, quod ratione utitur, arbitrii quoque libertate præditum est*. Et si demùm libertas datur, utrumque potest, & bonè, & malè facere: ergo &c.

22 Obs. 2. Ex conclusionis ratione solùm sequitur, quòd ad defectibilitatem in esse, defectibilitas in operando physicè sequatur; & at defectibilitas in morali operatione undè sequitur? Sanè non apparet: ergo nulla est ratio. Resp. 1. quòd ex defectibilitate in physica operatione sequitur moralis: nam sæpè

illa præcipitur, undè ista sequitur, ut, si juvetur, eliciatur actus alicujus virtutis, quo physicè non elicitò, adest defectus moralis: si autem actus physicus indefectibiliter poneretur, defectus deficeret moralis. Resp. 2. quòd, si ex defectibilitate in esse sequitur defectibilitas in operatione quoad substantiam physicam operationis, potiori titulo sequetur defectibilitas in modo operationis, scilicèt moralitate, quæ physicam modificat, & sequitur operationem.

23 Obs. 3. Ex eadem sequitur ratione conclusionis, quòd Angelus impeccabilis est, nisi per miraculum. Hæc patet sequela: quia ex defectibilitate in essendo creaturæ arguit conclusio defectibilitatem in peccando; atqui Angelus in esse physico deficere non potest, nisi per miraculum: ergo nec nisi per miraculum peccare, quod nullusdum dixit: ergo non tenet ratio. Resp. aliud esse Angelum non posse deficere in actu 2. sine miraculo, & hoc quidem verum est: aliud est, quòd ante omne miraculum non habeat potentiam intrinsicam, ut à Deo anihiletur, & deficiat. Hanc quidem potentiam habet (licèt principium positivum corruptionis non habeat) & in ea fundatur defectibilitas moralis, quæ sine miraculo verificatur, sicut verificatur ejus fundamentum, scilicèt potentia intrinseca, ut à Deò anihiletur: Undè præter miraculum potuit Angelus peccare.

24 Obs. 4. Licèt in nobis datur sensus communis attingens omnia

nia sensibilia, non obstat, quominus detur sensus particularis aliquod particulare attingens sensibile: ergo similiter, licet defacto nostra voluntas, & Angelica attingant omne bonum, etiam apparens, ratione cujus peccare possit, non obstat quominus à Deo aliqua producat voluntas attingens aliquod (& non amplius) bonum particulare reale, & non apparens: ergo talis voluntas erit impeccabilis. Resp. negando conseq. & paritatem: quia sensus corporeus aligatur organo corporeo, in quo limitatur; voluntas verò ex una parte est ab illo absoluta, à quo proinde non limitatur; ex alia sequitur ductum intellectus, qui generatim proponit voluntati omne bonum, etiam apparens, ut ipsa feratur circa illud: & quidem rectè, si bonum, & malè, si præ bono malum eligat, in quo consistit peccatum. Ex quo sequitur non esse voluntatem, quæ non sit ita generalis in amore, vel odio profequendo, sicut intellectus præcursor ejus in eadem voluntati proponendo.

25 *Obf. 5.* Cæli sunt indefectibiles in motu suo, Angeli etiam impeccabiles contra legem naturalem, & tamen facti sunt ex nihilo: ergo hæc ratio non probat indefectibilitatem. Resp. tam Angelos, quam Cælos esse indefectibiles circa aliquam particularem legem, vel objectum, quod dabile non inficiamur: arguit enim solum aliquam perfectionem, vel bonitatem limitatam; esse verò absolutè indefectibile erga omne objectum, vel præceptum etiam supernaturale, nega-

mus: arguit enim virtutem, & substantiam supernaturalem, & consequenter infinitam, ut diximus supra n. 19. quod cuicumque repugnat creaturæ.

DUBIUM IV.

UTRUM ANGELI PECCARE POTUERINT in primo suæ creationis instanti?

26 **S**upponendum est, Angelos in primo instanti suæ creationis non fuisse beatos beatitudine supernaturali, quia sic non possent peccare; fuisse verò tales beatitudine naturali expressè habetur in *D. Thom. 1. p. q. 62. art. 1.* ubi duplicem assignat beatitudinem, aliam in Visione Dei consistentem, & non per vires naturales acquisitam, aliam quam hic acquirit creatura intellectualis per contemplationem optimi intelligibilis naturalis, scilicet Dei, prout Auctor est naturæ. Primam negat Angelo in primo instanti suæ creationis: de secunda verò ait, quod, quia *Angelus* (eam) *assequi virtute suæ natura potuit, fuit creatus beatus, & redit ibi rationem: quia perfectionem hujusmodi Angelus non acquirit per aliquem motum discursivum, sicut homo, sed statim ei adest propter suam naturam dignitatem.*

27 Secundò est supponendum, Angelum in primo suæ conditionis instanti defacto non peccasse, ut constat ex illo *Jud. Ap. v. 6.* *Angelos, verò qui non servaverunt suum principatum, sed dereliquerunt suum domicilium: Ubi supponit, aliquandò fuisse Principes beatos, sed non perse-*

severasse. Et ex illo Ezech. c. 28. v. 15. ubi de Lucifero dicitur: *Perfectus in viis tuis à die conditionis tuæ.* Quæ sententia fuit aded perpetua mens Conciliorum & SS. PP. ut de opposita dixerit D. Thom. 1. p. q. 64. art. 5. à Magistris hæc opinio tamquam erronea rationaliter reprobata est.

28 Quæstio est ergo de possibili: an scilicet potuerit Angelus peccare in primo instanti sui esse? Circa quam difficultatem partem tumentur affirmantem Scot. in 2. dist. 5. q. 2. N. Bachon. in 2. dist. 23. art. 3. quos insequuntur Scottistæ, Bachonistæ, Nominales, & communiter recentiores Jesuitæ, quibus favet Pater Suarez, quatenus docet lib. 1. c. 2. Angelum potuisse quidem peccare physicè, non verò moraliter. Partem verò negantem defendunt cum D. Thom. omnes Thomistæ, D. Bonav. Duran. & plures etiam ex Jesuitica familia, cum quibus sit

ASSERTIO NOSTRA.

29 **I**mplicat contradictionem Angelum peccare in primo sui esse instanti. Audiatur pro sua reverentia D. Thom. 1. p. q. 63. art. 5. in c. *Dicendum est, quod impossibile fuit Angelum in primo instanti peccasse per inordinatum actum liberi arbitrii.* Et rationem ibi reddit: *Quamvis enim res aliqua in primo instanti, quo esse incipit, simul incipere possit operari, tamen illa operatio, qua simul incipit cum esse rei, est ei ab agente, à quo habet esse.* Exemplum offert in tibia claudicante, cujus claudicatio, si inci-

pit cum esse tibie, tribuitur generanti. Et concludit: *Agens autem, quod Angelos in esse produxit, scilicet Deus, nequit esse causa peccati:* Esset autem, si in prima peccassent operatione, sicut generans hominem, in primo instanti claudicantem, causa est claudicationis.

30 Respondent adversarii, rationem D. Thom. tenere in defectu phisico, minimè verò in morali: quia illud naturale, hoc liberum est: si autem liberum in potestate est liberi arbitrii, ut, vel ne sequatur. Sed contra: nam licet hæc valeat responsio pro cæteris post primam sequutis operationibus, minimè verò pro prima: hæc enim etiam ut moralis debet esse à Deo: quia, cum Angelus debeat se ad illam eliciendam moveri, & adhuc non sit in actu positus (est enim primus illa operatio) sequeretur, quod, si hæc esset à se, & non specialiter à Deo, ipsum agens, & secundum idem esset simul agens, & passum, quod impossibile est juxta dicta suprà n. 2. Quid ergo? Constituatur à Deo in actu per hujus specialem concursum, & sic constitutus in actu erit agens, & patiens secundum diversa: agens quidem per motionem, & applicationem Dei; passum verò, quatenus hanc reciperet motionem in se nudè sumpto. Semel ac verò jam per Deum in actu constituatur, ipso facto habilitatur, ut in posterum se liberè moveat ad eliciendos subsecutos sine tali inconvenienti: illos enim elicit ut actuatus jam per Deum, recipit verò nudè sumptus. Vide iterum prædictum num. 2.

Prob.

31 Prob. 2. Qui specialiter movet ad actum practicum rationis, movet etiam ad actum subsequutum voluntatis: ex illo enim hic infallibiliter sequitur; sed Deus movit specialiter Angelos ad primum eorum dictamen practicum. Minor hæc prob. ex D. Thom. 1. 2. q. 109. art. 2. ad 1. ubi ait: Deliberationem voluntatis esse per deliberationem præcedentem rationis, quæ coincidit cum dictamine practico, & cum hoc (subdit) non procedat in infinitum, oportet, quod finaliter deveniatur ad hoc, quod liberum arbitrium hominis moveatur ab aliquo exteriori principio, scilicet Deo: ergo juxta D. Thom. actui omni voluntatis morali debet præcedere dictamen practicum; sed de hoc ait D. Thom. deveniendum esse ad aliquod primum, quod à Deo moveatur specialiter: ergo etiam de actu primo voluntatis ad ipsum infallibiliter sequuto: ergo primus actus voluntatis non potuit esse pravus, sicut nec dictamen practicum præcedens. Videatur D. Thom. 1. p. q. 82. art. 4. ad 3.

ADVERSARIORUM MOMENTA.

32 **O**bs. 1. Angelus in primo instanti habuit quidquid ad peccandum opus est: ergo potuit peccare. Ant. prob. habuit enim in primis potentiam peccandi: aliàs habuit usum rationis perfectum discernens inter bonum, & malum, atque in utrumque libertatem eligendum, & demùm factus est ex nihilo: quid ergo illi defuit? Por-

ro his de causis potuit peccare in secundo instanti: ergo potuit & in primo. Resp. neg. ant. cujus probationis minorem dist. quoad 2. partem: habuit libertatem quoad specificationem, nego: quoad exercitium subd. libertatem antecedentem, conc; consequentem, nego min. & ultimam conseq. Ut salvetur libertas Angeli in primo instanti non opus est, ut pro tunc possit amare, vel odisse Deum, quæ dicitur libertas quoad specificationem: hanc enim nec Christus habuit, & tamen liber fuit; sufficit habuisse libertatem quoad exercitium, hoc est, ad amandum, vel amorem omitendum. Ultrà quod Magistri Ferre, & à S. Thoma sufficere ajunt libertatem ad eliciendum hunc numero actum, vel alium numero diversum amoris: quam solutionem non admittit N. Paulus.

33 Contra, dices: ergo saltim potuit Angelus peccare omitendo actum amoris, & conversionis in Deum finem supernaturalem, ad quam in primo tenebatur instanti: Dist. conseq. in sensu composito præcepti conversionis, vel potentia consequenti, nego; in sensu diviso, vel potentia antec. conc. conseq. Ad libertatem contradictionis, seu exercitii fat est, si potentia detur ad omitendum, si non adesset præceptum de non omitendo: hac enim ratione diximus tr. 10. disp. 2. dub. 4. Christum Dominum oblatum fuisse, quia ipse voluit, hoc est liberè: cum tamen in sensu composito Paterni præcepti non potuerit non mori; potuit tamen, quantum erat ex se, si præ-

præceptum non instaret Patris. ¶ Ad id, quod additur in argumento de frequentibus instantibus, nil urgere dicimus; nam prima operatio erat specialiter à Deo peccare nequeunte; cùm verò respectu cæterarum supponeretur Angelus constitutus jam in actu per primam, non opus erat concursu Dei speciali, sed solum generali. Undè potuit Angelus peccare: habebat enim potentiam ex una parte peccatricem, & ex alia expeditam, & actuatam.

34 Obs. 2. Sequitur ex conclusione, quòd nec in secunda potuit Angelus peccare operatione: prima enim fuit dispositio, actuatio, & applicatio ad secundam: bona autem operatio nequit conducere, nec concurrere ad secundam pravam: ergo ruit conclusio. Ad hanc respondetur objectionem, operationem primam probam non influere physicè, imò nec physicè applicare ad secundam pravam, solum ergo est conditio requisita, ut potentia Angelica constituta in actu possit deinde suas exerere vires proximas in actus subsequentes vagè sumptos, hoc est in bonos, vel in malos: non enim disponit ad illos prima operatio ut bona, vel ut mala moraliter, sed ut actuans physicè.

35 Obs. 3. Angelus in primo instanti potuit mereri: ergo & peccare. Ant. admittitur, & consequenter probatur: quia plus requiritur ad merendum, quàm ad peccandum: *Malum enim ex quocumque defectu, bonum ex integra causa*, declamat tropologica parzimia: ergo, si ad peccandum requiritur libertas contrarietatis:

seu quoad specificationem sumpta: ad merendum itidem libertas opus erit ad bonum, & ad malum. Ad argum. resp. concesso antec. neg. consequenter. cujus probationis axioma intelligitur de illis requisitis, quæ positivè, vel essentialiter concurrunt ad constitutionem boni operis, cujusmodi non est libertas contrarietatis, sed tantùm quid materialiter, & accidentaliter adveniens libertati, ut dicemus in tract. de Voluntario disp. 1. dub. 2. Undè Deus liberè, & benè operatur, estò liber; non sit libertate contrarietatis ad bonum, vel malum. Idem dicendum est de Christo, & omnibus Beatis. ¶ Præterquam quòd nec ad peccandum requiritur essentialiter libertas ad bonum, & ad malum: *Quoniam ab initio diabolus peccat* (inquit Joan. 1. Ep. c. 3. v. 8.) quin tamen bonum possit operari. Undè pari erunt gressu bonum, & malum, quantum ad libertatem pro eis requisitam essentialiter.

36 Obs. 4. Homo in instanti suæ usus rationis capax est peccandi, imò peccat, si in Deum se non positivè convertat, ut concors tenet sententia Thomistarum cum D. Th. 1. 2. q. 89. art. 6. ergo etiam Angeli in 1. suæ conditionis initio. Dist. ant. homo potest peccare in primo instanti morali, conc. physico, nego ant. & consequenter. Primum instans, in quo tenetur homo converti, non est unum physicè, sed plura physica constituentia unum morale, ita ut, quandò hoc verificatur, jam præcedunt aliqua physica instantia, in quibus homo perfectè,

vel imperfectè operatur aliquas operationes, quibus constituitur in actu, ut possit se movere omninò liberè, & consequenter peccare. Si verò loquamur de primo instanti physico suæ operationis, idem propter eandem dicendum est rationem, ac diximus de Angelis, esse scilicèt specialiter à Deo, & idè non peccaminosam.

DUBIUM V.

QUALE FUERIT PRIMUM PECCATUM per Angelos commissum?

37 **S**upponendum est 1. primum Angeli peccatum non fuisse luxuriam carnalem, ut Tertulianus ratus esse dicitur. Magnus quidem Vir! sed in hoc asserto magnoperè depresso se, sed & Angelos non parùm attrivit, dum nobillissimam spiritualem substantiam sic à sua dejecit sublimitate purissima, ut eam, cum spurcitis brutalibus confæderans, fæderet. Hanc verò sententiam à tam sublimi ingenio, omnigenaque litteratura prædito alienam, aliud non minus sublimi acumine, altius verò pietate, & sanctitate, Augustini scilicèt, ab omnium Theologorum sequela jure abalienavit, inquiens lib. 14. de Civit. Dei. quòd *Angelus non est fornicator, aut ebriosus, aut aliquid ejusmodi; est tamen superbus & invidus.* Sequitur eum D. Thom. 1. p. q. 63. art. 2. in C. dicens: *Spiritualem autem naturam affici non contingit ad bona, qua sunt propria corpori, sed ad ea, qua in rebus spiritualibus inveniri possunt.*

38 Supponendum est 2. peccatum primum Angeli nec fuisse invidiam. Constat ex D. Thom. 1. p. q. 63. art. 2. ubi ait: *Post peccatum superbia consequutum est in Angelo peccante malum invidia: ergo supponebat hæc aliud ante se: ergo non fuit primum.* Et ratio suadet desumpta ex ipso in 2. dist. 5. q. 1. art. 3. ad 2. ibi: *Invidia est dolor alienæ prosperitatis, in quantum est impeditiva alius boni proprii... quod inordinate desideratur:* Ecce ad invidiam inordinatum præsuppositum amorem. Et ita (concludit) *invidia presupponit aliquod peccatum: ergo ipsa non potuit esse primum.* Sed

39 Obf. D. Basilium Homil. de *invidia* dicentem: *Quid enim Principem malum Demonum ad bellum impulit, nonè invidia, per quam Deus adversarius deprehensus est?* Resp. Basilium solummodò velle Dæmonem per invidiam peccasse, & ab ea impulsus, adversus Deum bellasse, non verò fuisse eam primum ejus malum: Ut enim ait D. Thom. nuper laudatus: *post peccatum superbia, &c.*

40 Iterum supponendum est, odium Dei non fuisse primum Angeli peccatum: nam, ut inquit D. Thom. in 2. dist. 5. q. 1. art. 3. ad 2. voluntati rectæ, qualis erat Angelica in primo instanti, Deus non erat objectum dissonum, quod est objectum odij: Et ita (ait ibi) *odium presupponit aliquod peccatum, per quod voluntas deordinatur: & sic non fuit peccatum ejus odij.* Nec etiam fuit (supponimus demùm) inobedientia: hæc enim explicatur per modum fugæ, & nolitionis, quæ aliquid po-

nant intelligi, si ex tali acceptio-
ne nullum sequatur inconveniens;
sed nullum (vel assignetur) incon-
veniens sequitur ex quo peccatum
primum fuerit superbia rigorosa:
ergo fuit reapse.

45 Prob. 3. ratione: Inordi-
natus appetitus excellentiæ propriæ
fuit in Lucifero directè oppositus
humilitati: ergo fuit propriè super-
bia. Conseq. est legitima, si ant.
probetur; & probatur: Humilitas
juxta D. Thom. 2. 2. q. 161. art.
1. ad 1. Est virtus, qua quis consi-
derans suum defectum tenet se juxta mo-
dum suum; sed longè ab hac humi-
li consideratione suæ deficientiæ to-
tus se erexit, & direxit Angelus
ad attentionem suæ excellentiæ, ex
qua ortus est inordinatus appetitus,
vel philautia: ergo contrarium op-
pōsuit Humilitati exercitium; sed
contrarium Humilitati est superbia:
ergo hæc fuit primum peccatum.
¶ Si dicas: Contrarium quidem
fuisse, non verò simpliciter tale, &
consequenter nec superbiam rigoro-
sam: quia non erat respectivè ad,
nec *super alios*. Contra; ad super-
biam non hoc requiritur: ergo res-
ponsio est nulla. Ant. prob. ex D.
Greg. lib. 23. Mor. c. 7. ubi enu-
merat sic superbiæ gradus: Pri-
mus, quo quis bonum à se habere
existimat. Secundus, quo quis, etsi
datum desuper credat, putat tamen suis
meritis accepisse. Tertius, quo quis
jactat se habere, quod non habet. Quis
ex his ultimum saltim gradum su-
perbiæ rigorosæ non affirmet, cum
de gradu in gradum ad superiorem
veniatur assignandum? atqui in nul-

lo eorum insinuat respectus ad, nec
super alios: ergo hic ad superbiam
propriè talem non exigitur.

SATISFIT OPPOSITÆ SENTENTIÆ.

46 **O**bf. 1. D. Augustinum
lib. 11. de Gen. ad
liter. c. 15. ubi loquens de Luci-
fero sic ait: *Perversus amor sui pri-
vat sancta societate turgidum spiritum*; sed
hic perversus sui amor nequit su-
perbia nominari. Hæc minor prob.
nimia complacentia, & delectatio
in corpore suo, vel alieno non de-
nominat hominem sic se amantem
superbum, arrogantem, vel fasto-
sum: ergo nec Angelum nimia suæ
excellentiæ delectatio. Se ipsam sol-
vit hæc auctoritas Augustini: inquit
enim, quòd amor sui privat gloria
turgidum spiritum, at quid inquit *tur-
gidum*? Verte illud in vulgare idio-
ma, & idem est ac *essiritu himbado*,
per quod explicare solemus ho-
minem superbum: ergo amor sui
fecit, vel supponebat jam Lucife-
rum superbum: ergo tandem tur-
gere, vel superbire dejecit illum
de gratia Dei, & de sancta Sanc-
torum societate. ¶ Exemplum à li-
bidine desumptum carnali, & luxu-
riosa, non obest: homo enim tali
effreni commissus appetitui, effreni-
bus comparatur brutis animalibus,
in quo plus, quàm extollitur, depri-
mitur, unde non adest motivum ut
superbiat; effrenata verò Luciferi
arrogantia, orta ex propria sui com-
placentia, usque ad solum Dei il-
lum extollere, atque cum Deo
comparare nixa est, & ausa diceret
simi-

fimilis ero Altissimo : ergo superbia fuit illius causa.

47 Obs. 2. Humilitas explicatur per hoc, quod quis alijs minorem se ducit, aliisque se subjicit: ergo ejus contraria superbia debet etiam comparativè ad alios explicari, quatenus subjicere illos ambit, subjici verò illis renuit: ergo non precisè in mera suæ celsitudinis complacentia debet sistere superbia: ergo, si hæc complacentia fuit primum Angeli peccatum, ut vult Thomistica sententia, non fuit primum peccatum superbire. Resp. breviter, ad humilitatem non requiri essentialiter se minorem aliis reputari, sed se parvipendere, superiorem verò magnificare, eique profundè subjici: qua de causa, si unus solùm crearetur Angelus, qui nulli alteri comparari posset, adhuc esset humilis per hoc, quod se parvi, Deum magni duceret, eique libenter se summitteret: ergo tantundem de superbia dixeris, scilicet non talem esse, quia super alios subjectum ejus extollat, sed quia sua captus excellentia, alteri excellentiori se non subjicit. Cætera omittimus argumenta: quia non ea sunt, quæ ex dictis haud facilè extricentur.

DUBIUM VI.

QUODNAM FUIT OBJECTUM EXCELLENS, ex quo Angelus primò superbire ausus est?

CONCLUSIO PRIMA:

48 **Q**uot capita, tot placita, inquit axioma commune, quod maximè in hac verificatur quaestione, in qua ¶ Afferimus primò, objectum in quo superbiit Angelus in primo suo casu, non fuisse, nec esse potuisse omnimodam cum Deo æqualitatem, ut sentiunt plures Scotistæ, (in quos Vazquez inclinat) quibusque favet eorum Magister in 2. dist. 6. q. 1. quantum ad posse, non quantum ad esse. Hanc verò improbat sententiam D. Thom. 1. p. q. 63. art. 3. ibi: *Dicendum est, quod Angelus absque omni dubio peccavit appetendo esse ut Deus. Sed hoc potest intelligi dupliciter; uno modo per equiparantiam; alio modo per similitudinem. Primo quidem modo non potuit appetere esse ut Deus.* Idem asserit D. Anselmus lib. de casu Diaboli c. 4. additque rationem suæ auctoritati: *Si Deus (inquit) cogitari non potest nisi tam solus, ut nihil illi simile cogitari possit, quomodo potuit Diabolus velle quod non potuit cogitare? Non enim ita obrusa mentis erat, ut nihil aliud simile Deo cogitari posse nesciret.* Heinc

49 Prob. 2. ratione nostra asseritio: quia nulla potentia appetit sibi efficaciter id, quod est sibi omninò implicatorium, & repug-

nans ; atqui omninò implicat creaturam esse Creatorem : ergo omninò repugnat Angelum creatum appetuisse esse Creatorem , vel cum eo æquiparari. Minor liquet , & consequ. infertur , si vera sit major , quæ prob : nullius enim potentia extrahitur appetitus ab objecto suo adæquato appetendo ; sed objectum omninò repugnans extra objectum est omnis potentia appetitivæ : ergo nulla illud appetit.

50 Prob. 3. ratione : Si Angelus ambiret esse sicut Deus per æquiparantiam , ambiret appetitu prosecutionis sui non esse ; sed omninò repugnans est , quòd Angelus ambiat sui non esse per hujusmodi appetitum : ergo & esse sicut Deus. Sequela ostenditur majoris : si enim appeteret esse sicut Deus , appeteret esse à se , & per essentiam : ergo appeteret sui non esse , quippè suum esse est ab alio , & per participationem : tenet ergo major.

CONCLUSIO II.

51 **O**bjectum excellens, quod Angelus in primo respexit lapsu , non fuit unio hypostatica , quasi sibi deberetur , vel acquiri posset viribus propriis : vel invidus se gerens felicitatis humanæ , vel reluctans subjectioni Christi sui capitis , ut volunt Suar. Granados , & alii. Assertio hæc supponit , hoc mysterium fuisse Angelis in statu viæ , ut minùs quoad substantiam , revelatum : quod deducitur ex Aug. per D. Thom. 2. 2. q. 2. art. 7. ad 1. laudato , fa-

vetque ratio : quia membris intellectualibus , tamque sublimi dignitate insignitis debuit (vel saltem decuit) notitia exhiberi sui capitis , cui subjectionem ex tunc humiles præstarent ; atqui Christus est caput nedùm hominum , sed vel Angelorum , Apost. teste ad Coloss. 2. ibi. *Qui est caput omnis Principatus , & potestatis* : in quem locum ait. D. Tho. *Christus est caput non solum hominum , sed etiam Angelorum* : ergo venit in eorum notitiam in statu viæ. ¶ Supponit itidem (& ratio id suadet) quòd ex tunc impositum fuit illis præceptum , ut Christum caput recognoscerent , & quippè tale cum adorarent : quod colligitur ex ad Hebr. 1. *Et cum iterum introducit Primogenitum in Orbem terra , dicit : Et adorent eum omnes Angeli Dei.*

52 Quod autem hoc excellentissimum mysterium non fuerit objectum respectu primi casus Angelorum prob. 1. nam objectum , circa quod superbiit Angelus , fuit ultimus finis naturalis , vel supernaturalis à Deo adipiscendus : quia , ut inquit D. Thom. 2. 2. q. 163. art. 1. *Præus movetur appetitus in finem , quam in id , quod queritur propter finem* ; sed finis ultimus naturalis appetitus Angeli non potuit esse unio hypostatica : ille enim naturalis est , hæc autem supernaturalis : nec potuit ipsa esse finis supernaturalis , non enim ad hanc creatus est , nec elevatus , sed solummodò ad visionem claram Dei : ergo hæc unio neuter finis fuit.

53 Prob. 2. excludendo titulos , sub quibus unio hypostatica posset esse

esse objectum Angelicæ superbiæ: non enim Angelus tam hebetatæ erat mentis, ut ipsum inter creaturam naturalem, & unionem supernaturalem falleret notissima distantia, & improportio. Nec incessit invidus felicitatis humanæ: loquimur enim de primo peccato, quod supponimus non fuisse invidentiam: *Invidia enim* (inquit Aug. lib. 11. de Gen. ad litt. c. 14.) *Sequitur superbiam, non præcedit*: ergo hæc, non illa fuit peccatum primum. Nec demùm reluctantia subjectionis Christo fuit primum peccatum: hæc enim explicatur per fugam, & nolitionem se subjiciendi: omnis autem fuga, & nolitio oritur ex actu prosecutionis, & amoris objecti oppositi illi à quo fugit: *Quia enim bonum queritur* (inquit D. Thom. 1. 2. q. 25. art. 2.) *Idèd refutatur oppositum malum*: ergo ante hunc actum fugiendi, vel nolendi, superbiit Angelus ex altero objecto nimis sibi voluto: ergo hoc fuit objectum, & non unio.

CONCLUSIO TERTIA.

34 **O**bjectum primum, erga quod Angelus superbiit, non fuit tyranica potestas, & imperium violentum, & prætensum super cæteras intellectuales creaturas, illas ambiens dominationi suæ subjugare, atque folio suo subjacere, ut indicant illa verba Isaïæ 14. 13. *Super astra Dei exaltabo solum meum.* Quod autem in hoc deliquit, asserit expressè D. Thom. 1. p. q. 63. art. 3. *in fine c. ibi: Ex hoc etiam*

consecutum est, quòd appetit aliquem principatum super alia habere: in quo etiam perversè voluit Deo assimilari. Ratio nostræ assertionis est: quia ille, qui vult extolli injustè super alios, prius se ipsum nimis, & inordinatè se amat sine subjectione debita ad bonum summè amabile, quod est Deus, ex quo oritur elatio, & ambitio aliis præsidendi: ergo prior fuit in Angelo inordinatus sui amor, & vana complacentia de sua perfectione, & pulchritudine, quàm tyranica extollentia super alios: ergo non hæc, sed illa fuit objectum primum suæ elationis, & causa suæ ruinæ. Undè dixit D. Thom. 2. 2. q. 131. art. 1. quòd ambitio (sicut præsumptio, quæ affert immoderatam excellentiam) supponit superbiam propriè dictam. Ehinc jam patet ultima conclusio, et

NOSTRA RESOLUTIO:

35 **O**bjectum primum, circa quod Angelus deliquit, fuit beatitudo naturalis, in qua vanè, sed non benè complacuit, non eam ordinando in finem ultimum, & supernaturalem, qui est Deus. Hanc sequuntur sententiam communiter Thomistæ, & prob. 1. ex Ezech. 28. v. 17. *ibi: Elevatum est cor tuum in decore tuo: perdidisti sapientiam tuam in decore tuo:* quæ verba de peccato primo Angeli intelligunt SS. PP. & ex eis constat, elationem eorum ex cumulo excellentium perfectionum, & beatitudinis naturalis, spreta regula, & mensura à Deo præfixa, debitaque in eum

ordinatione, occasionem accepisse. Consonat D. Thom. 2. contra Gent. c. 109. ibi: *Potuit igitur in voluntate substantia separata esse peccatum ex hoc, quod proprium bonum, & perfectionem in ultimum finem non ordinavit, sed inhaesit proprio bono ut fini... Unde convenienter dicitur, quod primum peccatum Daemonis fuit superbia.*

56 Prob. 2. Ratione deducta ex objectis jam exclusis, circa quæ Angelus potuit intumescere: nam in primis omnimoda cum Deo æquiparantia non fuit primum objectum, nec etiam tyranica potestas, nec demùm unio hypostatica, ut probatum manet; sed nec fuit beatitudo supernaturalis, vel aliquod bonum supernum, quod quasi debitum sibi illud concupiverit, vel illud propriis viribus acquisibile præsumperit. Hęc minor prob. (probata jam majori in præcedentibus assertis) beatitudo supernaturalis, & quodlibet donum supernaturale est gratia, utque talis ab Angelo concipiebatur: ergo non potuit concipere solertissima mens Angelica ut debitum, quod gratis dari, vel ipsum nomen gratiæ declarat; nec potuit itidem apprehendere per suam virtutem naturalem acquisibile id, quod supra omnem naturam agnoscebat esse creatam, & creabilem: ergo nec potuit superbire ambiendo, quod impossibile assequi certò cognoscebat. ¶ Ut summum ergo potuit dicto modo appetere beatitudinem supernaturalem virtualiter interpretativè, ut ait N. Paul. n. 107. quatenus, non ordinando suam beatitudinem naturalem in Deum, peccavit, quo im-

peditus est peccato converti ad Deum finem supernaturalem, quando urgebat eum præceptum conversionis in illum. Undè tandem neutram ordinavit beatitudinem in Deum: cum differentia tamen, quod naturalis fuit objectum primum, & primum, supernaturalis verò quasi secundarium, & ad primum consecutum, ut idem N. Paul. ait n. 106.

ARGUMENTA CONTRA HANC ULTIMAM resolutionem, & consequenter contra primam.

57 **O** Bf. 1. Ezechielem 28. v. 2. ubi de Lucifero sic loquitur: *Elevatum est cor tuum: Et dixisti: Deus ego sum, & in Cathedra Dei sedi: ergo nedum similis Deo præsumpsit esse Lucifer, verùm & Deus, vel alius quasi Deus, quod etiam suadet opposita Angelorum bonorum exclamatio: Quis sicut Deus! quasi dicerent: Quis potest esse sicut Deus? Quem te ipsum facis, qui, quasi Deus sis, gloriaris? Quis sicut Deus? Nullus: ergo nimis tibi derogas, tibi dum arrogas. Derogas quidem, qui infernum capis, dum arrogans Cælos scandis. Derogas, dum esse Deus summus temerè pertentas, & esse coluber imus miserè incipis: ergo fuit objectum Dæmonis esse Deum per æquiparantiam. ¶ Confirmat hoc Nazianz. Carm. 6. ubi ait: *Dum Deus esse cupit, terra caliginè totus obrutus est.* Et Ugo Viçt. tr. 2. c. 4. sic ajens: *Similis esse voluit Altissimo, non per imitationem, sed per æqualitatem.* Idem tradunt alii PP. apud Suar. lib. 6. de Ang. c. 12. relati: ergo &c.*

58 Resp. cum D. Thom. q. 16. de malo art. 3. ad 3. quòd testimonia hæc omnia non sic intelligenda sunt, ut omnimodam fonent cum Deo æqualitatem: hanc enim voluntas per solertissimum Angelicum intellectum manuducta, cognoscentemque chimericam esse, & vanam appetentiam, incredibile videtur sibi arrogare præsumpsisse; appetiit verò Angelus participationem alicujus divinæ perfectionis, quam posset, & non debebat habere: & hic appetitus dici potest, fuisse divinitatis, non quidem formaliter, sed virtualiter, & interpretativè: & adhuc sic non primariò, sed consequenter habitus ad primarium actus nimii amoris erga se. Vide D. Thom. 1. p. q. 63. art. 3. Sed replicabis, et

59 Obs. 2. Idèd æquiparantia cum Deo non fuisset objectum primi peccati Dæmoniorum: quia impossibile erat; sed hæc ratio non obstat. Minor hæc multipliciter prob: primò ex Arist. 3. Ethic. c. 2. ubi ait, quòd, licèt electio non sit impossibile, voluntas tamen per simplicem complacentiam potest ferri in illa. ¶ 2. Ex D. Thom. 1. 2. q. 13. art. 5. ad 1. ubi ait: *Voluntas incompleta est de impossibili, que secundum quosdam velleitas dicitur: quia, scilicet, aliquis vellet illud, si esset possibile.* ¶ 3. Ex illo D. Augustini actu amoris ferventissimo in suis soliloquiis explicato: *Si ego possem esse Deus, mallem te, quàm me esse Deum.* ¶ 4. Ex piissimo affectu, quo plures animæ respiciunt Deum, quem amore vellent diligere infinito, & qui-

dem piissimum est velle. ¶ 5. Ex affectu, quo pœnitens vellet (& quidem meritoriè) peccatum suum præteritum non fuisse commissum, quod verè est impossibile. ¶ 6. Ex impio desiderio, quo damnati volunt Deum non esse, quod non minus est impossibile, quàm Angelum Deum esse. ¶ 7. Ex eo quòd intellectus potest cognoscere impossibilia: ergo & voluntas ea aliqua simplici amare complacentia. ¶ 8. Ex eo quòd intellectus attingit futura conditionata, hoc est, quæ in re sub aliqua ponentur conditione: ergo & voluntas amare impossibilia sub conditione, quòd essent possible.

60 Ad hoc responderetur argumentum negando minorem tot, variisque protectam exemplis, & paragiis. Pro cujus solutione priùs nota, aliud esse impossibile simpliciter tale, aliud tale per accidens, & ex suppositione. Primum ex terminis repugnat, & in nullo fieri potest eventum, ut Angelum esse Deum: secundum solùm ex suppositione aliqua, per accidens præeunte, fieri repugnat, non verò ex terminis, & absolutè, ut non peccasse, quod verè potuit non fuisse: ex suppositione verò quòd peccatum fuerit, jam non esse est impossibile. Ex his ad testimonia Philosophi, & D. Thomæ ea dic intelligenda de impossibili non ex terminis tali, sed ex suppositione, ut patet ex paradi-gmate, quo utitur primus, & expositione quam applicat secundus lect. 5. Erat enim sermo de appetitu, quo homo immortalis esse vellet, quod

quod absolutè impossibile non est, sed ex suppositione ordinis ad causas naturales, & pro statu hujus vitæ naturaliter corruptibilis. Quòd autem hæc sit D. Thom. mens, constat ex q. 16. de Malo art. 5. ad 9. ibi: *Nullus tendit ad id, quod existimat esse impossibile; sed est quadam imperfecta voluntas, qua dicitur velleitas, qua scilicet aliquis velleit &c.* Ubi nota: non ait, qua vult defactò, sed *vellet*, ut innuat non defactò esse voluntatem, sed quòd voluntas esset, si conditio adesset.

61 Ad probationem 3. dic, affectum illum Augustini non solum fuisse conditionatum ex parte objecti, sed & ex parte actus, & ided defactò non illud voluit, sed hypothesis finxit, in qua, si possibile foret, vellet. De Dæmone autem non modò quòd vellet, sed & quòd voluit actu, & defactò, volunt suadere contrarii. ¶ Ad 4. dic, voluntatem amandi amore infinito vel oriri ex imperitia animarum simplicium (aliàs piarum) putantium possibilem esse amorem infinitum, quæ ignorantia non apparet in casu Angelorum: vel, si peritæ sint, idem dicito, ac de affectu Augustini dictum est. ¶ Ad 5. resp. 1. illud impossibile non esse simpliciter tale: quia absolutè potuit creatura non peccasse; esse verò Deum creaturam nec absolutè, nec ex ulla præmissa conditione est possibile: undè non tenet paritas. Secundò dicito (& fortè melius) quòd peccator non vult, quòd peccatum non sit, postquam est commissum, aliàs vellet, quòd non fuerit quod jam fuit, & hoc impossi-

bile est: quod ergo vult est, non fuisse umquàm præfens, & hoc quidem possibile fuit.

62 Ad 6. resp. 1. Damnos non Deum non esse appetere, cum non ita ignari sint, ut Deum indefectibilem esse prætereant eos, sed quòd Deus non eos puniat, vel quòd Deus, ut Deus eos puniens, non sit, quòd possibile est; est enim actus Dei liber punitio illorum. Resp. 2. quòd, si volunt Deum non esse, non est directè, sed indirectè, quatenus directè volunt à miseriis relevari, quod fieret, si deesset Deus. Si autem indirectè, & consequenter volunt Deum non esse: jam hoc peccatum supponit aliud primum, & proindè hujus objectum, & non illius terminavit primam Angeli superbiam, de qua loquimur.

63 Ad 7. Nega paritatem: quia plus patet veritas, quàm bonitas: est enim illa objectum potentie universalioris, scilicet intellectus, quàm hæc. Undè & Deus, qui cognoscit omnia purè possiblea, non illa amare potest, quia non habent bonitatem: quantò ergo minùs poterit voluntas creata amare impossiblea, quæ à bonitate procul plùs sunt, quàm possiblea? ¶ Ad ultimam respondetur, quòd futurum conditionatum habet causam illi dantem esse, scilicet voluntatem actu volentem quòd, si conditio verificetur, res existat; ast verò impossibile; quam habebit sui causam, cum ided dicatur impossibile: quia causa caret, quæ producat illud?

DUBIUM VII.

PRIMA CONCLUSIO.

AN AD PRIMUM ANGELI PECCATUM
præcesserit aliquis defectus in ejus
intellectu?

64 **D**ubium hoc dependet ex alio in Scholis excitari solito, an, scilicet, aliquis, sive Angelus, sive homo possit peccare per voluntatem, quin aliquis defectus moralis præcedat in intellectu? Et idèd hanc difficultatem omni creaturæ peccatrici communem priùs discutiemus, ut per eam propositæ ad Angelos contractæ viam sterneamus. Sed priùs nota, quatuor posse ex parte intellectus præcedere defectus: Primus est nescientia, & hæc est carentia scientiæ eorum, ad quæ quis non natus est scienda, nec scire tenetur: & hic defectus non habet rationem mali, culpæ, vel pænæ, potestque illo laborare intellectus Angelicus: quia nulli creato est datum omnia scire, imò omnis necessariò ignorat multa. Secundus est ignorantia, scilicet, respectu illorum, quæ quis aptus natus est scire, & hic defectus importat rationem mali in ignorante. Tertius est error, quandò, scilicet, nedùm res ignoratur, sed insuper intellectus format conceptum oppositum rei, quam ignorat. Quartus est inadvertentia, quandò, scilicet, licet intellectus sit instructus, vel sciens, caret tamen actuali advertentia, quæ, si haberi tenetur, dicitur positiva, & culpabilis; negativa verò & inculpabilis, si contra. His præcitis, sit

65 **N**ulla potest voluntas ac-
tu peccare, quin ex
parte intellectus aliquis præcedat de-
fectus moralis. Hanc tenent Sen-
tentiam Thomistæ contra Scotistas,
Suarez, & plures ex Suaristis, &
prob. 1. ex D. Thom. q. 16. de
Malo art. 2. ad 4. ibi: *Semper au-
tem in peccato defectus intellectus, vel
rationis, & voluntatis proportionaliter
se concomitantur.* Idem habet 1. 2. q.
77. art. 2.

66 Prob. 2. ratione: Volun-
tas creata cæca est, & indifferens
erga quodlibet extremum eligendum,
sed aliàs sequitur ductum intellec-
tus practicè dictantis quid reipsa
eligat faciendum, vel omitendum:
ergo priusquam ipsa delinquat, præ-
cedere debet intellectus ducens, &
dictans quòd malum operetur: er-
go sicut ipsa peccat in operando, sic
etiam peccat intellectus in dictando.
Consequentia hæc patet in consi-
liante, qui non minùs delinquit in
suadendo malum, quàm consentiens
in exequendo illud.

ARGUMENTA CONTRA HANC CON-
clusionem.

67 **O**bs. 1. intellectus solùm
est, ut objectum pro-
ponat cum indifferencia voluntati:
istius autem illud æstimare, vel des-
picere; sed in hoc quod est pro-
ponere objectum cum indifferencia,
non peccat intellectus: ergo ex par-
te hujus nullus defectus debet præ-
cedere-

cedere moralis. Major videtur certa: Tum, quia eligere hoc, vel illud, est proprium voluntatis. Tum, quia sæpè accidit, quòd intellectus proponit voluntati ut melius servire Deo; & tamen voluntas amplectitur illum offendere: ergo signum est, quòd intellectus nil aliud est, quàm proponere objectum cum indifferencia voluntati.

68 Pro solutione nota, duplex ex parte intellectus præcedere iudicium antequàm voluntas operetur: nam sicut voluntas in actu primo nihil aliud explicat, quàm posse ad quodlibet extremum insequendum, & in actu secundo addit determinationem ad hoc præ alio amplectendum, sic ex parte intellectus duplex est iudicium assignandum, aliud speculativum proponens utrumque extremum cum indifferencia, & huic correspondet ex parte voluntatis posse utrumque amplecti disjunctivè: aliud iudicium practicum, dictans hinc, & nunc hoc præ alio extremorum insequendum esse, & huic correspondet determinatio, & prædilectio voluntatis, hoc præ alio extremum amplectentis. Et ratio huius est summa sympathia potentiarum harum, quarum prima, scilicèt intellectus, est juxta D. Thom. 1. 2. q. 17. art. 1. ad 2. radix libertatis: *Ex hoc enim (ait) voluntas potest ad diversa ferri: quia ratio potest habere diversas conceptiones boni. Et ideo Philosophi definiunt liberum arbitrium quod est liberum de ratione iudicium, quasi ratio sit causa libertatis.* Secunda verò, scilicèt voluntas, non utcumque habet pro objecto bonum,

sed bonum ab intellectu propositum, ad distinctionem rerum intellectu carentium, quarum appetitus in res fertur, præeunte non iudicio indifferenti, sed instinctu determinato, ut inquit D. Thom. 1. p. q. 83. art. 1.

69 Ex his patet jam solutio ad argum. distinguendo mai. solum est intellectus proponere cum indifferencia, quandò iudicium profert speculativum, conc; quandò dictamen format practicum, nego maj. & concessa min. nego conseq. Ad primam majoris probationem dist. ant eligere ultimàtè, & terminativè est proprium voluntatis, conc; initiativè, & radicaliter, nego ant. Et itidem dist. ant. secundæ probationis: sæpè intellectus proponit speculativè ut melius servire Deo, & voluntas sequitur offendere illum, conc; proponit practicè, nego ant. & conseq. Fatemur equidem, intellectum sæpè invitare voluntatem ad utrumque extremum, illa merè proponendo. Hæc autem invitatio solum est theoria: quia voluntas non determinatur usque dum practicè, & detractè ad hoc præ alio amandum per intellectum invitatur.

70 Obs. 2. Ex hac sequi conclusione, quòd omninò impertinens est præmotio physica, quam ideo dari admittimus, & pro viribus propugnamus: quia sine illa voluntas nostra de se indifferens, numquàm ad actum determinaretur secundum; si autem per dictamen practicum determinatur intellectus, ut quid præmotio hæc? Resp. 1. quòd præmotio physica requiritur, ut intel-

tellektus, qui speculativè, & cum indifferentiâ proponebat, tandem practicum efformet dictamen, quo mediante, voluntas determinatur per præmotionem intellectus ipsam mediâtè præmoventem. Vel dic 2. quòd quamvis voluntas creata determinetur per dictamen intellectus practicum tamquàm per causam secundam cum ipsa cooperantem, interest ultrà, ut & præmoveatur à Deo, tamquàm à causa prima, & libero primo, cui immediâtè subjacere debet omne liberum secundum. En exempla: Intellectus per lumen gloriæ determinatus est ex parte potentiæ ad visionem Dei, & nihilominus desideramus aliam determinationem ex parte objecti media specie. Aliquid: causa inadæquata adjuvatur sufficienter ab alia concausa secunda ad portandum pondus, & tamen quòd Deus per modum causæ primæ concurrat immediâtè, opus est: ergo similiter in nostro casu.

His addi solent argumenta suadentia læsionem libertatis nostræ voluntatis, quia necessitatur hæc infelicitas qui dictamen intellectus: sed ea omnia solves ex his, quæ sæpè proposuimus, & feliciter diluimus, desumpta ex læsione, quam adversarii nobis infelicitè obijciunt ex admisione præmotionis. Ea vide in de scientia, & voluntate Dei, & prædestinatione.

SECUNDA CONCLUSIO.

71 **A**Nte primum Angeli peccatum nullus error, nullave præcessit ignorantia, sed ut summum aliqua inconsideratio cul-

pabilis. Ita communiter Thomistæ cum D. Thom. 1. 2. q. 77. art. 2. & 1. p. q. 63. art. 1. ad 4. ubi ait, quòd contingit peccare sine ignorantia per *absentiam solum considerationis eorum, qua considerari debent.* Et concludit: *& hoc modo Angelus peccavit &c.* S. Doct. sequuntur NN. Salm. in hoc tr. disp. 10. dub. 8.

72 Prob. ratione: Angelus habuit à principio nedum notitiam, & scientiam certam omnium, quæ pertinent ad ordinem naturalem, verum & fidem, & revelationem eorum, quæ ad honestè vivendum tam in ordine naturali, quàm & supernaturali opus erant: ergo non potuit peccare ex ignorantia, vel errore. Ant. patet ex Ezech. 28. ubi Lucifer refertur plenus sapientia, & decore à die conditionis suæ: in quo differt ab homine, qui à principio suæ creationis usque ad tempus in pura est potentia ad intelligendum: & adhuc postquàm utitur ratione, mille laborat ignorantis & erroribus, ut experientia est. Consequentia est legitima quantum ad ignorantiam, & quantum ad errorem clara: hic enim incompatibilis est cum notitia, & scientia rei plusquàm ignorantia: quia præter ignorare, addit oppositum positivè asserere. Nunc sic; sed aliquis defectus moralis debet præire ex parte intellectus ad peccatum, ut probatum est in prima conclusione: ergo ut minùs aliqua tribuenda est Angelo culpabilis inadvertentia, quam habere non deberet, ut peccare verificetur.

ARGUMENTA CONTRA SECUNDAM
conclusionem.

73 **O**bf. 1. D. Thomam in 2. ad Annibal. dist. 5. q. 1. art. 1. ad 1. ibi: *Circa iudicium eligibilem in Angelo error esse potuit &c.* ergo potuit præcedere error ad peccatum primum. Dist. ant. error formaliter talis, nego ant; virtualis, & interpretativus coincidens cum inadvertentia, conc. ant. & nego conseq. Quòd autem hæc sit ejus mens, constat ex eodem loco, ubi addit: *Intellectus Angeli, licet in eligendis non possit ligari passione, sicut in nobis accidit, potest tamen impediri à recto iudicio eligibili per omissionem aliquorum, quæ consideranda sunt.* Ecce D. Thomam objicientem sibi, & solventem se.

74 **O**bf. 2. Illud iudicium inconsideratum, vel inconsideratio, fuit voluntarium, & culpabile, vel non? Si non, corrumpit conclusio nostra. Si fuit: ergo præcessit voluntas faciens illud voluntarium; sed in hoc peccavit voluntas: ergo præcessit peccatum voluntatis ante omnem actum intellectus: ergo vel sic conclusio ruit. Resp. fatendo primam illam inconsiderationem fuisse culpabilem, & consequenter voluntariam ab actu voluntatis illam præcedente in genere causæ formalis denominantis eam volitam; & nihilominus defendimus, quòd hunc actum voluntatis præcessit in genere causæ formalis regulantis (vel etiam in genere causæ efficientis, ut inquit N. Paulus hic) actus intellectus

inconsideratus, sicut præcedit illum quodlibet dictamen practicum, & pravum, quandò peccat aliquis: in quo nihil novum inducimus, quod non passim in Schola Thomistica asseratur circa mutuam duarum causarum simul se causantium influentiam.

DUBIUM VIII.

QUOT MORULIS, SIVE INSTANTIBUS absoluta fuerint bonorum beatitudo, & malorum ruina Angelorum?

75 **P**ER instans Angelicum ne intelligas aliquam durationem indivisibilem, qualis est instans nostri temporis, quæ tam formaliter, quàm virtualiter est indivisibilis; sed talem, quæ licet sit formaliter indivisibilis, est tamen divisibilis virtualiter, quæque coexistere possit parti nostri temporis. Et ratio est, quia instans Angeli taxatur per suam operationem, quæ durare potest per aliquod tempus nostrum divisibile, ut inquit D. Thom. 1. p. q. 63. art. 5. ad 2. ibi: *Angelus est supra tempus rerum corporalium. Unde instantia diversa in his, quæ ad Angelos pertinent, non accipiuntur nisi secundam sucessionem in eorum actibus.*

76 **M**issis variis dicendi, vel potius divinandi modis in hac materia, quæ à revelatione divina nullam haurit lucem: communior est Theologorum opinio, quòd totum hoc negotium peractum fuit in tribus instantibus, in quorum primo omnes Angeli fuerunt in gratia con-

tum

tum supernaturaliter in Deum, à Deo specialiter moti, & auxiliati. Omnes itidem meruerunt, licèt non perfectè: quia solùm fuit in eis libertas quoad exercitium, non quoad specificationem. In secundo boni ex plena libertate beatitudinem, mali verò meruerunt aeternam damnationem. In tertio demùm illi beatitudinem, isti damnationem effectivè sunt adepti. His præjactis, sit

PRIMA CONCLUSIO.

77 **P**rimum instans, in quo tam boni, quàm mali Angeli operati sunt dicto modo, fuit indivisibile, duransque per correspondentiam ad instans indivisibile nostri temporis. Sic D. Thom. 1. p. q. 63. art. 6. ibi: *Probabilior, & Sanctorum dictis magis consonans est* (opinio) *quòd statim post primum instans sue creationis Diabolus peccaverit*: ergo idem cum proportione dicendum est de bonis. Ratio est, quia transacto primo instanti, in quo Diabolus rectè operatus fuit, si immediatè in sequenti non peccasset, vel esset otiosus, quod de intellectu, & voluntate perfectissimis, & actualissimis non est credendum, vel operaretur benè; sed nec hoc admitti potest. Hæc minor probatur: intellectus, & voluntas Angeli sunt inflexibiles, adhaerentesque suis respectivè objectis fixè, & immobiliter, saltem in actibus, qui ab ipso, & non à Deo specialiter eliciuntur: ita ut, quod semel cognoscunt, & volunt, semper volunt, & immobiliter cognoscunt, ut expressè tenet D. Thom.

1. p. q. 63. art. 6. ad 3. & 64. art. 2. in C.: ergo, si transacto primo instanti, in quo actus à Deo specialiter veniebat, Diabolus operaretur benè ex omnimoda, & perfecta libertate, semper deberet in bono esse fixè perseverans, numquam verò peccans; hoc est nequam dictu: ergo tenet minor. Sed

78 **O**bs. Actus Charitatis, in primo elicitus instanti per bonos Angelos, continuatus est idem numero & in secundo: ergo fuit per eandem motionem specialem Dei elicitus, aliàs esset diversus, sicut & principium ejus; sed eadem est ratio pro Angelis malis, ac pro bonis: ergo, si isti in secundo instanti actum probum continuarunt, & pravum elicere nequierunt, & illi in secundo instanti peccare non potuerunt. Ad hoc respondetur argum. colligendo in pauca, quæ diffusè à N. Paulo peraguntur, & dicendo, quòd in Angelis bonis actus Charitatis in primo elicitus instanti, continuatus fuit & in secundo, ita tamen, ut, licèt idem numero fuerit quoad substantiam, aliquam tamen pateretur variationem quoad modum, quatenus in primo instanti regulabatur per judicium determinatum, à Deo specialiter immissum; in secundo verò per judicium ex propria formatum electione, (non absimili modo, ac in B. V. M. contigit, de qua in ejus diximus tract. II. disp. 3. dub. 2. quòd actum eundem numero Charitatis in via elicitum continuavit in Patria, sola mediante variatione judicij regulantis, non verò actus

actus regulati.) Undè ille actus erat in primo instanti liber solùm quoad exercitium, respectu cuius motio Dei specialis erat simul virtualiter eminenter auxilium, & præmotio efficax, & idè in secundo instanti relinquens munus motionis specialis, mansit in solo munere auxiliij efficaciter præmoventis. In malis verò non sic fuit, sed cessante in secundo instanti motione speciali quoad utrumque munus, & succedente solummodò auxilio sufficienti, hoc abusi sunt Diaboli, & in peccatum sunt prolapsi.

CONCLUSIO SECUNDA.

79 **A**ngeli boni in secundo instanti non meruerunt, & simul Deum viderunt, sed transacto secundo instanti, in quo meruerunt, in tertio beati fuerunt. Sic contra Cajet. D. Thom. 1. p. q. 63. art. 5. ad 2. ibi: *Undè relinquitur, quòd oportet diversa instantia accipi, quorum in uno meruerit beatitudinem, & in alio fuerit beatus.* Rationem reddit ibi: quia, scilicèt, actus meritorius est gratiæ imperfecte, hoc est vialis, actus verò visionis est gratiæ consumatæ. ¶ Undè inferitur, quòd nec Angelus malus in eodem secundo instanti peccavit, & simul æternum subiit supplicium: sequeretur enim, quòd simul haberet donum fidei, & alias supernaturales virtutes, quæ incompatibiles sunt cum statu damnationis.

80 Obs. 1. Meritum, aut demeritum Angelorum est operatio instantanea; sed non repugnat, quòd

hæc jungatur cum ejus termino, ut patet in illuminatione Solis, quæ in eodem instanti, in quo ipsa illuminat, terminus etiam est illuminatus: ergo ruit conclusio. ¶ Et confirmatur: nam ex terminis non repugnat conjungi meritum cum præmio, ut patet in augmento gratiæ, quòd existit in eodem instanti, in quo actus merens illud elicitur, & coexistit: ergo pariter. Resp. ad argumentum, & confirmationem uno verbo, fatendo, quòd ex terminis id profectò non repugnat, nisi quando circumstantiæ, vel requisita sunt incompatibilia, uti sunt fides pro merito, & lumen pro visione requisitum, ut in primo casu: & itidem dona supernaturalia, & damnatio æterna, ut in secundo.

81 Obs. 2. Sicut meritum est via ad præmium, sic actus Charitatis ad gratiam; sed cum hac ille compatitur in eodem instanti: ergo etiam meritum cum præmio. Dist. maj, sic, & sic, nego, sic & se-cùs, conc. & min. & nego conseq. & paritatem: quia præmium, & meritum pendent à principiis inter se impossibilibus, scilicèt fide, & lumine; non sic gratia, & actus Charitatis, sed quinimò hic ab illa oritur, & in illa recipitur.

82 Obs. 3. Anima Martyris in primo instanti suæ separationis à corpore habet aureolam Martyris, & est beata; sed in eodem instanti meretur illam: nam priusquam moriatur effective, non est illa digna: ergo compatitur meritum cum præmio. Respondet D. Thom. 2. 2.

q. 124. art. 4. ad 4. concessa majori, negando min. quia *meritum* (inquit) *martyrii non est post mortem, sed in ipsa voluntaria substinentia mortis;* atqui talis substinentia mortis non est post mortem: ergo nec meritum.

83 Obf. 4. Anima iusti moriens aliquibus gravata venialibus, in primo instanti separationis meretur remissionem illorum medio actu Charitatis ferventissimo: ergo conjungit in eodem instanti meritum cum præmio. Respondet D. Thom. q. 7. de Malo art. 11. ad 6. & in 4. dist. 17. q. 2. art. 4. quæstiunc. 3. ad 7. negando ant. quia actus ferventissimus non habet tunc rationem meriti, sed formæ incompatibilis cum venialibus peccatis.

Q U Æ R E S.

84 **Q**uandiu duraverit per correspondentiam ad tempus nostrum totum resolvere negotium Angelorum, quod in tribus Angelicis instantibus jam diximus fuisse resolutum? Quantum ad primum instans dictum manet n. 77. Quantum ad 3. si loquamur de inceptioe præmii, vel supplicij, hæc etiam fuit instantanea cum proportione ad nostrum instans: quidquid sit, quod hæc novitas essendi duret, ut verè durabit, in æternum. Quantum ad secundum instans, in quo alii meruerunt, alii demeruerunt, incerta res est. In hoc tamen conveniunt omnes Theologi, quod via malorum finita fuit ante lapsum Adami, in quo jam

Diaboli dicuntur. Sap. 2. *Invidia autem Diaboli mors introivit in Orbem terrarum.* Et idem videtur dicendum de bonis Angelis. ¶ Verosimile tamen est, non durasse utriusque classis Angelorum viam, nisi per unum instans nostro correspondens: quia bonorum beatitudo, asserit D. Thom. 1. p. q. 63. art. 6. obtenta est per unicam operationem: ergo verosimile est, hanc ad unum nostrum indivisibile instans contractam respondisse; sed eadem videtur adesse ratio pro malorum duratione: ergo &c. Quin obstet pugna, & altercatio inter bonos, & malos: hæc enim sita fuit in manifestatione, & oppositione affectuum, & dictaminum, quæ in unico potuit exhiberi instanti nostri temporis.

DUBIUM IX.

UNDE PROVENIAT IN DÆMONE *obstinatio?*

85 **T**ribus in locis agit D. Thom. de obstinatione Dæmonis, scilicet 1. p. q. 64. art. 2. : in 2. dist. 7. q. 2. art. 2. : De verit. q. 24. art. 1. & 2. ; ex quibus aliqua muneris ergo nostri feligamus, alia compendii gratia mittamus opus est. ¶ Obstinatio nihil est aliud, quam determinatio fortis in malum, & inflexibilis circa bonum, quæ ex duplici oriri potest causa, alia extrinseca, ut negatione auxiliorum Dei: intrinseca alia, natura scilicet peccantis, quæ ea est, ut semel atque aliquid ex plena eligat libertate, semper

illud vult : numquam ab ejus abscedere potest volitione.

86 Origenes, aliàs vir sublimis ingenii, omnigenaque litteratura ornatissimus, in quibus bonus, optimus; in quibus verò malus, pessimus, Sacræ Scripturæ dictus Scholias, inter alia hos effutivit errores, scilicet, liberum arbitrium creatum in quocumque fuerit statu esse vertibile in bonum, & in malum. Undè intulit & Dæmones quandoque converti, & per divinam misericordiam veniam posse consequi; Angelos quoque bonos posse in malum labi, & vitam æternam abdicare. Sed profectò, qui sic locutus est, Fidem Catholicam abdicavit, & idè dixit D. Thom.

1. p. laudatus, quod *hæc postio* (Origenis) erit tanquam erronea reputanda; & tenendum est firmiter secundum Fidem Catholicam, quòd voluntas bonorum Angelorum confirmata est in bono, & voluntas malorum obstinata est in malo.

87 Hæc Dæmonum obstinatio ut minus à negatione omnis auxilii tum efficacis, tum sufficientis provenire fatendum nobis est cum omnibus Theologis. Et ratio est, quia jam sunt in termino; collatio verò auxiliorum est via, & medium ad gloriam obtinendam, quæ est terminus contrarius. ¶ Dices: ergo Dæmones non peccabunt: contra illud 1. Ioan. 3. 8. *Quoniam ab initio Diabolus peccat.* Conseq. prob. quia tollitur ab eis virtus proxima, scilicet auxilium sufficiens ad vitandum malum, saltem in ordine supernaturali. Resp. sufficere illi po-

tentiam, & libertatem contradictionis ad malum, vel non malum, vel ad malum hoc, vel illud. Id quod cum proportionem de libertate Christi, quantum ad bonum, sæpe diximus. Sed

88 Contra: Si Deus auferat ab homine viatore auxilia omnia sufficientia, non imputabitur ei in peccatum non implere saltem præcepta supernaturalia, ob defectum virtutis proximæ ad implendum ea: ergo pariter: En disparitas: homo ex suo peccato regulariter non prævidet negationem auxiliorum, quæ in pœnam illius subsequetur ei, imò ut in plurimum contrarium experitur, idè dignus judicatur, cui peccatum ex defectu adimpletionis præcepti non imputetur: caret enim auxilio necessario, cujus carentiam non prævidit; e contra Dæmones intelligentia solertissimi, ut minus virtualiter, illam præviderunt, & nihilominus peccarunt, undè illam & voluerunt: ob cujus volitionem carentia præsens voluntaria est in causa, & idè à culpa non aliena.

89 Undè tota devolvitur agitata difficultas circa intrinsicam rationem obstinationis, an hæc, scilicet, à natura Dæmonum intrinsicè proveniat? Circa quam duplex congregitur sententia, alia Scotistarum, & Suarezistarum id negantium; alia id asserentium omnium Thomistarum, Duce, & luce eorum Magistro D. Thoma. Ex quo sequens deducitur

CONCLUSIO.

90 **O**bstinatio Dæmoniaca oritur ex natura sua inflexibili in his, quæ semel perfecta voluit libertate, & electione. Sic D. Thom. 1. p. q. 64. art. 2. ubi *ad inquirendum causam hujusmodi obstinationis*, recurrit ad distinctos apprehendendi, & appetendi modos inter Angelos, & homines: horum quidem mobilem, & flexibilem; illorum verò fixum, & irremeabilem. En illius verba: *Voluntas hominis adheret alicui mobiliter, quasi potens etiam ab eo discedere, & contrario adherere; voluntas autem Angeli adheret fixè, & immobiliter.* Nunc sic; sed modi apprehendendi, & appetendi sunt intrinsicè tam hominibus, quàm Angelis, ergo horum obstinatio ab instrinsecò naturæ suæ devenit.

91 Prob. 2. ratione: Voluntas sequitur ductum, & modum intellectus eam dirigentis; sed intellectus Angeli, ad humani distinctionem, de rebus judicat fixè & immobiliter: ergo etiam voluntas ejus eas sic diligit vel, despicit. Major est certa, & minor prob. ex D. Thom. q. 24. de verit. art. 10. ubi docet, ex triplici capite oriri in nobis retractationem peccati, & consequenter variationem judicii. Primò ex impetu alicujus passionis vehementis judicium nostrum obnubilantis & offuscantis, & hoc in Angelis locum non invenit, cum parte careant sensitiva, intellectum circa suum objectum fallaciter alliciente.

Secundò ex aliquo habitu, ra-

tione cujus alteratur subjectum, & verificatur illud Philosophi: *Consuetudo est altera natura.* Ex quo oritur, quòd de eodem objecto aliter judicat sanus, aliter infirmus, aliter iracundus, aliter pacatus, aliter consuetudine affectus, aliter insuetus. Hæc autem in Angelo locum non habent: petunt enim potentias inferiores, quæ talibus infectæ habitibus superiores fallaciter alliciunt, & offuscant; in Angelis verò duæ sunt tantum potentia simplicissima, scilicet, intellectus, & voluntas: hæc autem se ipsas nequeunt allicere, nec fallere. Tertio ex aliquo errore, vel ignorantia, quibus sublati media instructione, & recta intelligentia, variatur judicium in hominibus, in Angelis verò, cum non sit motus discursivus, sed unico & simplici intuitu res cognoscat (si sibi sufficienter objiciantur) certè, fixè, & immobiliter prout sunt in se, non potest supervenire variatio in judicando, & consequenter in eligendo: & inde oritur obstinatio in eo, quod semel judicavit, & elegit.

ARGUMENTA SOLVUNTUR.

92 **O**bs. 1. Angelus, ut dictum est supra n. 71. ex aliqua peccavit in consideratione: ergo pensato, ut ajunt, meliori, potuit illud primum retractare judicium, & itidem illam primam electionem castigare. Concesso ant. nego conseq. quia illa ipsa inconsideratio perfectè (licet iniquè) cognita, & volita fuit ab Angelo: semel autem sic formata, judicium, &

electio irrevocabilia redduntur ex suaapte natura judicantis, & eligentis.

93 Obs. 2. Augustinum de correctio. & grat. ubi expressè asserit, bonis Angelis datum esse non posse cadere in præmium sui boni operis: ergo non inest ipsis hæc impotentia ex naturæ inflexibilitate: ergo nec malis obstinatio. Idem docent Greg. lib. 23. Moral. c. 4. Isidorus lib. de Sum. bono. c. 12. n. 2. & 3. & Damas. lib. 2. c. 3. ibi; *Nunc autem ea conditione sunt (Angeli) ut nulla ratione moveri possint, quod non eorum naturæ, sed gratiæ constantiæ tribuendum est.* Ad hæc, & alia SS. PP. objecta facilè resp. ipsos solùm intendere, quòd natura Angelorum mutabilis est, ac potens cadere: quia ante primam bonam electionem flexibilis fuit & in bonum, & in malum: gratiæ autem Dei efficaci debitum fuit bonum eligere, & in malum non inclinare.

94 Obs. 3. Angeli mali in primo instanti dilexerunt Deum, quam dilectionem in secundo certè retraxerunt: ergo inflexibiles non sunt. Si dicas, quòd in primo instanti non ex plena libertate eos fuisse operatos, sed medio judicio à Deo ipsis immisso. Contra: ipsi in primo instanti meruerunt: ergo & perfectè operati sunt libertate. Resp. sustinendo solutionem inter arguendum datam, & ad ejus instantiam, quòd ad meritum non requiritur plena, hoc est, adæquata libertas, tam, quoad specificationem, quàm quoad exercitium: neque enim Christus fuit liber ad bonum, & ad malum

& tamen meruit: sufficit ergo libertas quoad exercitium, quæ verè reperta fuit in omnibus Angelis in primo instanti, ut jam n. 32. prædiximus.

95 Obs. 4. Dæmones antequàm Christum Deum esse noscerent, mortis ejus satagebant, Iudam ad hunc finem inducentes; postquàm verò vim senserunt ejus divinitatis, contrarium machinati sunt, Pilati uxori, ne moreretur, per somnium suggerentes: ergo non sunt inflexibiles. Resp. Dæmones semper, & irrevocabiliter adhæsisse malo formaliter tali: innitentes enim Christum mori, ipsi malum inferre intendebant; id verò vitare satagentes, bonum à nobis tollere volebant. Ratio verò diversæ nunc, ac tunc intentionis, ex diversitate objecti sic, vel sic, hoc est certò, vel incertò sibi propositi, oriebatur: semper tamen in malè volendo fixa erat.

96 Obs. 5. Sequitur ex conclusione, Angelos nobis esse infeliciores, & imperfectiores: quia semel in malum prolapsi, super illud sine medella recumbunt in æternum; sed hoc nequit admitti: ergo nec conclusio. Resp. dist. sequelam: esse infeliciores absolutè, negò: secundùm quid, seu ex suppositione, conc. sequel. Et distincta similiter min. nego consequ. Ex suppositione lapsus fatemur, Angelos nobis esse infeliciores; absolutè tamen, & ex se feliciores sunt: Tum quia difficiliùs cadunt ob defectum partis rebellis inferioris: Tum quia, semel quòd non cadant, numquam

quam cadent ; nos econtra facilius labimur , & adhuc postquam surgimus , facile relabimur ex defectu constantiæ instando.

97 Obs. 5. Dæmones de peccato à se commissio dolent , saltim propter acerbissimas , quas luunt , pænas : ergo peccasse nollunt , & quòd voluere , retractant. Resp. neg. ant. non enim dolent Dæmones de malo , quod est offenssa Dei , sed de malo , quod se ipsos offendit , vel etiam de bono , quo fruuntur boni , & privantur ipsi mali.

COROLLARIA.

98 **E**X dictis infer 1. quid dicendum de obstinatione animæ separata : si enim hæc in inferno est discursiva , ut probabilius tenuimus disp. præced. n. 91. & consequenter inconstans & mutabilis , erit ejus obstinatio ab extrinseco proveniens , hoc est ratione status , & privationis omnis auxilii tum efficacis , tum sufficientis. Quòd si D. Thom. aliquandò comparat , & conformat obstinationem animæ damnatae cum Dæmoniaca , ut in 2. dist. 7. q. 1. art. 2. & q. 24. de verit. art. 11. id intellige , non quantum ad causam adæquatam , quæ in Dæmone constat ex intrinseca ratione suæ naturæ , & extrinseca ratione status , sed quantum ad inadæquatam , quæ est extrinseca ratione status , & auxiliorum negationis. Si verò negemus , quòd ut separata nequit

discurrere , sed iudicare , & eligere immobiliter , sicut Angelus , erit etiam ejus obstinatio ab intrinseco , ut potens est , dependens.

99 Inferes 2. Dæmones , & animas damnatorum nullum posse efficere opus bonum morale. Sic expressè D. Thom. pluribus in locis , & præcipuè 1. p. q. 64. art. 2. ad 5. ibi : *Actus Demonis est duplex. Quidam , scilicet , ex voluntate deliberata procedens... & talis actus Demonis semper est malus : quia , & si aliquandò aliquod bonum faciat , non tamen benè facit , sicut dum veritatem dicit , ut decipiat... Alius autem actus Demonis est naturalis , qui bonus esse potest , & attestatur bonitatis naturæ ; & tamen tali bono actu abutuntur ad malum.* Vide etiam illum in 2. dist. 7. q. 1. art. 2. Et ratio est , quia ex vi primæ electionis sic ultimo , & pravo fini , quem sibi præfixerunt , adhærent , ut nequeant elicere aliquem actum , nisi ex influxu actuali prædicti pravi finis , cujus proindè effectus , & actiones pravi necessariò debent esse. Et hinc

100 Inferes 3. & ultimò , Dæmones semper esse in actuali odio Dei , non ex natura sua , sed ratione status , in quo perpetuò , & indefinenter sunt in assidua consideratione suæ miseræ , & pœnarum. Agnoscunt causam eas infligentem , & carentiam remissionis in æternum : ex quibus omnibus exitialem rabiem , & implacabile concipiunt odium in sui punitorem. Nos verò , qui Deum nostrum , & in præsentem amamus , & in æternum illum

illum amatuos speramus, amorem, gloriam, laudem, & obsequium ex nunc, & usque in sæculum ei demus, retribuamus, persolvamus: quia ipso dante, hanc secundam nostram opellam ad calcem usque, rudi licèt, perduximus, Minerva.

Cedat utinam in laudem ejus, qui Auctor est omnium: Cedat, & in gloriam Reginæ Angelorum: Cedat etiam in obsequium istorum, sed præcipuè Archangeli Michaelis dignissimi Præfulis, ac Principis Militiæ illorum. Cedat, O! Cedat.

FINIS.

INDEX

INDEX

LOCORUM EX SACRA PAGINA EXCEPTORUM
quæ in hoc continentur

TOMO SECUNDO.

Syllaba : *Pag.* paginam, littera *n.* numerum indignant.

EX GENESI.

CAp. 1. In principio creavit Deus
Cœlum, & terram. pag. 299.
n. 20.

Ibidem : Fiant luminaria... ut sint in
signa. pag. 346. n. 58.

Ibidem : Vidit Deus cuncta, quæ
fecerat, & erant valdè bona.
pag. 296. n. 8.

2. In quocumque die comederis ex
eo, morte morieris. pag. 280. n.
1. & pag. 249. n. 48.

3. Inimicitias ponam inter te, &
mulierem, & semen tuum, & semen
illius: ipsa conteret caput tuum.
pag. 228. n. 6.

Ibidem : In dolore paries, pag. 239.
n. 28.

Ibidem : Pulvis es, & in pulverem
reverteris. *ibid.*

4. Adam verò cognovit uxorem
suam Evam, quæ concepit. pag.
259. n. 17.

Ibidem : Posuitque Dominus signum
(*in Cain*) ut non eum interficeret
omnis, qui invenisset eum. pag.
282. n. 7.

8. Sensus enim, & cogitatio huma-

ni cordis in malum prona sunt
ab adolescentia sua. pag. 239.
n. 28.

22. Quia fecisti rem hanc, & non
pepercisti filio tuo... benedicen-
tur in semine tuo omnes gentes.
pag. 274. n. 54.

26. Ego sum Deus Abraham. pag.
301. n. 25.

28. Verè Dominus est in loco isto,
& ego nesciebam. pag. 226. n. 1.

Ibidem : Vidit Jacob..... Angelos
quoque Dei ascendentes, & des-
cendentes. pag. 318. n. 81.

31. Dixit Angelus Dei ad me... Ego
sum Deus Bethel. pag. 301. n. 25.

EX LEVITICO.

12. Mulier si suscepto semine pepe-
rerit masculum. pag. 255. n. 3.

EX LIBRO NUMERI.

12. Ore enim ad os loquor ei. pag.
277. n. 61.

EX DEUTERONOMIO.

7. Non erit apud te sterilis utrius-
que sexus. pag. 261. n. 21.

EX LIBRIS REGUM.

- Liber 2. cap. 6. Et adduxit arcam Dei de domo Obededom in civitatem David cum gaudio. pag. 285. n. 14.
2. 7. Stabiliam thronum regni ejus usque in sempiternum. pag. 279. n. 54.
3. 2: Positus est thronus matri Regis, quæ sedit ad dexteram ejus pag. 290. n. 26.

EX PARALIPOMENON.

- Liber 2. cap. 6: Tu solus nosti corda filiorum hominum. pag. 147. n. 23. & pag. 348. n. 63.

EX TOBIA.

- 4: In ipsa (*nempe superbia*) initium sumpsit omnis perditio. pag. 371. n. 42.

EX ÆSTHER.

1. Adamavit eam Rex plusquam omnes mulieres. pag. 285. n. 14.
15. Quid habes Æsther? Ego sum frater tuus, noli metuere, non morieris: non enim pro te, sed pro omnibus hæc lex instituta est. pag. 242. n. 34.

EX JOB.

4. In Angelis suis reperit pravitatem, quantum magis hi, qui habitant domos luteas. p. 363. n. 16.
35. Si peccaveris, quid ei nocebis? pag. 8. n. 15.
- Ibidem: Si justè egeris, quid dona-

- bis ei? Aut quid de manu tuâ accipiet. pag. 34. n. 8.
37. In manu omnium hominum signat, ut noverint singuli opera sua. pag. 346. n. 58.
38. Numquid ostendisti auroræ locum? pag. 29. n. 26.
41. Ipse (*Lucifer*) est Rex super universos filios superbiæ. pag. 117. n. 21.

EX PSALMIS.

8. Lunam, & Stellam, quæ tu fundasti. pag. 302. n. 27.
- Ibidem: Quid est homo, quod memor es ejus? .... omnia subjecisti sub pedibus ejus. pag. 349. n. 67.
21. Longè à salute mea verba delictorum meorum. pag. 159. n. 2.
- Ibidem: Vota mea reddam in conspectu timentium eum. pag. 180. n. 24.
44. Dilexisti justitiam, & odisti iniquitatem: propterea unxi te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ. pag. 53. n. 37.
- Ibidem: Adstitit Regina à dextris tuis in vestitu deaurato circumdata varietate. pag. 285. n. 14. & pag. 290. n. 26.
- 45: Santificabit tabernaculum suum Altissimus. pag. 231. n. 10.
- Ibidem: Deus in medio ejus non commovebitur. pag. 252. n. 53.
- Ibidem: Adjuvabit eam Deus manè diluculo. pag. 228. n. 6. & pag. 252.
- 50: Et malum coram te feci. pag. 52. n. 76.
- 64: Beatus quem elegisti, & assumpsisti. pag. 125. n. 11.
- 68: Quæ non rapui, tunc exolvebam. pag. 34. n. 80.

74: Cum accipero tempus, ego iustitias iudicabo. pag. 284. n. 12.
 85: Eruiſti animam meam ex inferno inferiori. pag. 245. n. 39.
 88: Exprobraverunt commutationem Christi tui. pag. 34. n. 80.
 90: Non accedet ad te malum. pag. 12. n. 27.

110: Memoriam fecit mirabilium suorum. pag. 63. n. 22.

122: Oculi nostri ad Dominum Deum nostrum, donec misereatur nostri. pag. 259. n. 17.

131: Surge Domine in requiem tuam, tu & arca sanctificationis tuæ. pag. 285. n. 14.

135: Qui facit mirabilia magna solus. pag. 45. n. 15.

143: Qui redemisti David servum tuum de gladio maligno. pag. 245. n. 39.

146: Qui numerat multitudinem stellarum, & omnibus eis nomina vocat. pag. 202. n. 27.

148: Laudate eum omnes Angeli. pag. 41. n. 7.

EX PROVERBIIS.

14: Errant: qui operantur malum. pag. 363. n. 12.

31: Multæ filix congregaverunt divitias, tu supergressa es universas. pag. 238. n. 26.

EX CANT. CANTIC.

2: Sicut liliū inter spinas sic amica mea. pag. 228. n. 5.

3: Quæ est ista, quæ ascendit per desertum, sicut virgula fumi. pag. 281. n. 6.

4: Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te. p. 228. n. 5.

8: Pone me ut signaculum super cor tuum, ut signaculum super brachium tuum, quia fortis est ut mors dilectio. pag. 282. n. 7.

EX LIBRO SAPIENTIÆ.

2: Invidia autem diaboli mors introivit in orbem terrarum. pag. 385. n. 84.

EX ECCLESIASTICO.

1: Ipse creavit illam in Spiritu Sancto. pag. 228. n. 5.

10: Initium omnis peccati est superbia. pag. 371. n. 42.

24: Ego ex ore Altissimi prodivi primogenita ante omnem creaturam. pag. 230. n. 10.

Ibidem: In omni populo, & omni gente primatum habui, & omnium excellentium, & humilium corda virtute calcavi. pag. 238. n. 26.

EX ISAIA.

7: Ecce Virgo concipiet, & pariet filium. pag. 255. n. 3. & pag. 257.

Ibidem: Butyrum, & mel comedet, ut sciat reprobare malum, & eligere bonum: pag. 170. n. 1.

9: Parvulus enim natus est nobis. pag. 190. n. 21.

11. Et replebit eum spiritus timoris Domini. pag. 107. n. 29.

14: Super astra Dei exaltabo folium meum. pag. 375. n. 54.

41: Annuntiate quæ futura sunt in futurum, & sciamus, quia dii estis

- estis vos. pag. 346. num. 57.
- 46: Nec est similis mei annuntians ab exordio novissimum, & ab initio, quæ necdum facta sunt. pag. 346. n. 57.
- 53: Oblatus est, quia ipse voluit. pag. 169. n. 24. & pag. 104. n. 21. & pag. 179. n. 22.
- Ibidem: Si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longævum:: pro eo, quod laboravit anima ejus, videbit, & saturabitur. Pag. 189. n. 19.
- Ibidem: Iustificabit ipse justus servus meus multos, & iniquitates eorum ipse portabit. pag. 205. n. 15.

EX JEREMIA.

- 17: Pravum est cor omnium, & inscrutabile: Quis cognoscet illud? ego Dominus scrutans cor, & probans renes. pag. 348. n. 63.
- 23: Cælum, & terram ego impleo. pag. 314. n. 70.

EX EZECHIELI.

- 28: Elevatum est cor tuum:: & dixisti: Deus ego sum, & in Cathedra Dei sedi. pag. 376. n. 57.
- Ibidem: Tu signaculum similitudinis, plenus sapientia, & perfectus decore. pag. 334. n. 20.
- Ibidem: Perfectus in viis tuis à die conditionis tuæ. pag. 367. n. 27.
- Ibidem: Elevatum est cor tuum in decore tuo: perdidisti sapientiam in decore tuo. pag. 375. n. 55.
- 44: Porta hæc clausa erit, & non aperietur, & vir non transibit per eam, quoniam Dominus Deus Israël ingressus est per eam. p. 258. n. 14.

EX DANIELE.

9. Tetigit (*id est Gabriel*) me in tempore sacrificij vespertini. pag. 312. n. 62.

EX ZACHARIA.

- 3: Ecce enim ego adducam servum meum orientem. pag. 205. n. 15.

EX MALACHIA.

- 3: Ecce ego mitto Angelum meum, & præparabit viam ante faciem meam, & statim veniet ad templum sanctum suum Dominator, quem vos quæritis, & Angelus testamenti, quem vos vultis. pag. 295. n. 1.

EX MATHEO.

- 1: Antequam convenirent inventa est in utero habens de Spiritu Sancto. pag. 259. n. 16.
- Ibi: Accepit (*Joseph*) conjugem suam, & non cognoscebat eam, donec peperit filium suum primogenitum. pag. 259. n. 17.
- Ibidem: Noli timere accipere Mariam conjugem tuam. p. 263. n. 25.
- 3: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui. pag. 210. n. 26.
- 9: Non est opus valentibus Medicis, sed malè habentibus:: non veni vocare justos, sed peccatores. pag. 290. n. 30.
- 15: Non sum missus nisi ad oves, quæ perierant. pag. 240. n. 30.
- 16: Quem dicunt homines esse filium hominis?..... Tu es Christus filius Dei. pag. 56. n. 5.

18: Venit enim filius hominis sal-
vare, quod perierat. pag. 39. n. 2.

19: Et cum vidisset Jesus cogitatio-
nes eorum dixit : Ut quid cogi-
tatis mala in cordibus vestris? pag.
146. n. 20.

22: Cognita autem Jesus nequitia
eorum. pag. 119. n. 2.

26: Tristis est anima mea usque ad
mortem. pag. 124. n. 12. & pag.
166. n. 17.

Ibidem: Antequam gallus cantet, ter
me negabis. pag. 146. n. 20.

27: Erant autem ibi (*juxta Crucem*)
mulieres multæ à longè , quæ se-
cutæ erant Jesum à Galilea, mi-
nistrantes ei , inter quas erant
Maria Magdalenæ, & Maria Ja-
cobi , & Joseph Mater, & Ma-
ter filiorum Zebedæi. pag. 260.
n. 19.

Ibidem: Deus, Deus meus, ut quid
dereliquisti me? pag. 159. n. 2.

Ultimo: Data est mihi omnis po-
testas in Cælo, & in Terra.
pag. 130. n. 11.

EX MARCO.

10. Nemo bonus, nisi unus Deus.
pag. 310. n. 55.

Ibid. Filius hominis venit :: dare
animam suam redemptionem pro
multis. pag. 39. n. 2.

13: De die autem illo, vel hora ne-
mo scit, neque Angeli in Cæ-
lo, neque filius, nisi Pater. pag.
131. n. 12.

14: Tristis est anima mea usque ad
mortem. pag. 159. n. 17.

15: Deus meus, Deus meus, ut
quid dereliquisti me? pag. 159.
n. 2.

EX LUCA.

1: Apparuit autem illi Angelus Do-
mini stans à dextris altaris incen-
si. pag. 312. n. 62.

Ibidem: In mense autem sexto mis-
sus est Angelus Gabriel à Deo.
ibidem.

Ibidem: Missus est Angelus Gabriel
à Deo ad Virginem desponsatam
viro, cui nomen erat Joseph. pag.
263. n. 25.

Ibidem: Quoniam virum non cog-
nosco? pag. 254. n. 3. pag. 261.

Ibidem: Beata, quæ credidisti. pag.
278. n. 63.

Ibidem: Et exultavit spiritus meus
in Deo salutari meo. pag. 244.
n. 38.

Ibidem: Benedictus Dominus Deus
Israel, quia visitavit, & fecit re-
demptionem plebis suæ. pag. 40.
n. 5.

2: Peperit filium suum primogeni-
tum. pag. 260. n. 18.

Ibidem: Evangelizo vobis gaudium
magnum, quia natus est vobis
hodie Salvator. pag. 192. n. 26.

Ibidem: Omne masculinum adape-
riens vulvam sanctum Domino
vocabitur. pag. 257. n. 11.

Ibidem: Erant Pater ejus, & Ma-
ter mirantes super his, quæ di-
cebantur de illo :: Ecce Pater
tuus, & ego dolentes quæreba-
mus te. pag. 255. n. 5.

Ibidem: Et erat subditus illis.

Ibidem: Proficiebat sapientia, & æta-
te, & gratia apud Deum, & homi-
nes. pag. 100. n. 10.

3: Cum baptizaretur omnis popu-
lus,

- lus, & Jesu baptizato. pag. 159. n. 2.
- 5: Non egent, qui sani sunt Medico, sed qui malè habent. Non veni vocare justos, sed peccatores. pag. 39. n. 2. & pag. 192. n. 25.
- 7: Profeta magnus surrexit in nobis. pag. 147. n. 24.
- 19: Venit enim filius hominis quærere, & salvum facere, quod perierat. pag. 240. n. 30.
- 23: Dimitte illis: non enim sciunt quid faciunt. pag. 26. n. 61.
- Ultimo: Nonne hæc oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam? pag. 189. n. 18.
- EX JOANNE.
- 1: Et Deus erat Verbum. pag. 56. n. 2.
- Ibidem: Verbum caro factum est. pag. 55. n. 2. & pag. 56. n. 2. & pag. 73. n. 44.
- Ibidem: Vidimus gloriam ejus, gloriam quasi Unigeniti à Patre, plenum gratiæ & veritatis. pag. 96. n. 1.
- Ibidem: Plenum gratiæ, & veritatis.
- Ibidem: Unigenitus, qui est in sinu Patris. pag. 55. n. 2.
- Ibidem: De plenitudine ejus nos omnes accepimus, & gratiam pro gratia. pag. 88. & pag. 97. n. 2.
2. Ut autem gustavit Architrictinus aquam vinum factam. pag. 55. n. 2.
- Ibidem: Post hoc descendit Capharnaum ipse, & mater ejus, & fratres ejus. pag. 260. n. 19.
- 3: Nisi quis renatus fuerit nudè,
- non potest videre regnum Dei. pag. 247. n. 43.
5. Non potest filius à se facere quidquam. pag. 131. n. 13.
- 5: Neque enim Pater judicat quemquam: sed omne judicium dedit filio. pag. 130. n. 11.
- 6: Non quia Patrem vidit quisquam, nisi is, qui est à Deo, hic vidit Patrem. pag. 123. n. 10.
- 7: Mea doctrina non est mea, sed ejus, qui misit me. pag. 131. n. 13.
- 8: Quæ placita sunt ei, facio semper. pag. 168. n. 22. & pag. 190.
- Ibidem: Omnis, qui facit peccatum, servus est peccati. pag. 205. n. 14.
- ibidem: Ego quod vidi apud Patrem loquor. pag. 123. n. 10.
- Ibidem: Antequam Abraham fieret, ego sum. pag. 116. n. 15.
- 10: Hoc mandatum accepi à Patre meo. pag. 178. n. 19.
- Ibidem: Ego pono animam meam, ut iterum sumam eam. Nemo tollit eam à me, sed ego pono eam à me ipso. pag. 179. n. 22.
- 11: Ubi posuistis eum? pag. 133. n. 18.
- 12: Qui misit me Pater, ipse mihi mandatum dedit. pag. 178. n. 19.
- Ibidem: Ubi ego sum, illic & minister meus erit. pag. 290. n. 26.
- 13: Omnia dedit ei Pater in manus. pag. 130. n. 11.
14. Philipe, qui videt me, videt & Patrem (meum) pag. 137. n. 2.
- Ibidem: Sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio. pag. 178. n. 19.

- 17: Pro illis ego sanctifico me ipsum. pag. 190. n. 21.
 18: Regnum meum non est de hoc mundo. pag. 131. n. 14.
 19: Qui tradidit tibi, majus peccatum habet. pag. 14. n. 30.

EX ACTIBUS APOSTOL.

- 9: Saule, Saule, quid me persequeris? pag. 160. n. 2.

EX APOSTOLO AD ROMANOS.

- 1: Qui factus est ei ex femine David secundum carnem, qui prædestinatus est filius Dei in virtute. pag. 212. n. 1. & pag. eadem n. 2. & pag. 220. n. 22.

Ibidem: Quem proposuit Deus propitiationem per fidem in sanguine ipsius ad ostensionem justitiæ suæ propter remissionem præcedentium delictorum. pag. 193. n. 30.

3. Justitia autem Dei per fidem Jesu Christi in omnes, & super omnes, qui credunt in eum: non enim est distinctio: omnes enim peccaverunt. pag. 240. n. 29. & pag. 239.

- 5: Per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors intravit, in quo omnes peccaverunt. pag. 226. n. 1.

Ibidem: Sed non sicut delictum, ita & donum: si enim unius delicto multi mortui sunt, multò magis gratia Dei, & donum in gra-

tia unius hominis Jesu Christi in plures abundavit. pag. 25. n. 58.

Ibidem: Sicut enim per inobedientiam unius hominis, peccatores constituti sunt multi: ita & per unius hominis obeditionem justii constituentur multi. pag. 178. n. 20.

- 8: Corpus quidem mortuum est propter peccatum. pag. 280. n. 1.

Ibidem: Accepistis spiritum adoptionis filiorum. pag. 200. n. 1.

Ibidem: Non sunt condignæ passionnes hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis. pag. 145. n. 18.

Ibidem: Ut sit ipse primogenitus in multis fratribus. pag. 260. n. 18.

- 9: Cum enim nondum nati fuissent, aut aliquid boni egissent, aut mali: non ex operibus, sed ex vocante dictum est ei: Jacob dilexi, Esau autem odio habui. pag. 44. n. 13.

- 11: Si autem gratia, jam non ex operibus, alioquin gratia jam non est gratia. pag. 30. n. 72.

Ibidem: Quis prior dedit illi, & retribuetur ei? pag. 34. n. 82.

- 16: Soli sapienti Deo. pag. 310. n. 55.

AD CORINTHIOS.

1. 2. Sapientiam in mysterio, quæ abscondita est. pag. 1.

Ibidem: Quis enim hominum scit, quæ sunt hominis, nisi spiritus hominis, qui in ipso est. pag. 348. n. 63.

1. 3: Omnia enim vestra sunt, vos au-

autem Christi, Christus autem Dei. pag. 132. n. 14.

1.6: Nescitis quoniam Angelos iudicabimus? pag. 284. n. 12.

1. 12: Vos autem estis Corpus Christi, & membra de membro. pag. 111. n. 2.

1. 13: Si :: charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest. pag. 16. n. 35.

Ibidem: Numquam excidit. pag. 286. n. 16.

1. 15: Per hominem mors, & per hominem resurrectio mortuorum. pag. 146. n. 21. & pag. 240. n. 30.

Ibidem: Sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes vivificabuntur. pag. 194. n. 30.

2. 5: Omnes enim nos manifestari oportet ante Tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis prout gessit, sive bonum, sive malum. pag. 284. n. 12.

Ibidem: Si unus pro omnibus mortuus est: ergo omnes mortui sunt, & pro omnibus mortuus est Christus. pag. 240. n. 29.

Ibidem: Qui non noverat peccatum, pro nobis peccatum fecit. pag. 159. n. 2.

AD GALATAS.

1. Adimpleo ea, quæ desunt passionum Christi. pag. 26. n. 59.

3: Quid igitur lex? Propter transgressiones posita est, donec veniret semen, cui promiserat. pag. 259. n. 17.

4: Missit Deus filium suum factum ex muliere. pag. 256. n. 5.

Ibidem: Ut adoptionem filiorum acciperemus. pag. 200. n. 1.

AD EPHESIOS.

1. Qui prædestinavit nos in adoptionem filiorum Dei per Jesum Christum. pag. 197. n. 46.

Ibidem: Supra omnem (*id est Christus*) principatum, & potestatem. pag. 116. n. 16.

Ibidem: Ipsum (*id est Christum*) dedit caput supra omnem Ecclesiam, quæ est corpus ipsius. pag. 110. n. 1.

AD PHILIPENSES.

2. Non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo. pag. 35. n. 83.

Ibidem: In similitudinem hominum factus. pag. 256. n. 7.

Ibidem: Et habitu inventus ut homo. pag. 50. n. 29.

Ibidem: Humiliavit semetipsum factus obediens: propter quod & Deus exaltavit illum, & dedit illi nomen, quod est super omne nomen, pag. 189. n. 18.

AN COLOSENSES.

1: Primogenitus omnis creaturæ: ipse est ante omnes: & ipse est caput corporis Ecclesiæ: in omnibus ipse primatum tenens. pag. 42. n. 9.

Ibidem: Absconditum fuit (*Incarnationis mysterium*) à seculis, & generationibus. pag. 1.

2: In ipso inhabitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter: qui est caput omnis principatus. pag.

115. n. 15. & pag. 116. n. 16.
& pag. 374.

AD TIMOTHEUM.

1. 1: Christus Jesus venit in mundum peccatores salvos facere. pag. 240. n. 30.
1. 2: Qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus. pag. 244. n. 38.
1. 6. Rex Regum, & Dominus Dominantium, qui solus habet immortalitatem, & lucem inhabitantem, inaccessibilem, quem nullus hominum vidit, sed nec videre potest. pag. 278. n. 65. & pag. 310. n. 55.

AD HEBRÆOS.

1. Multifariam, multisque modis olim Deus loquens. pag. 226. n. 1.
Ibid. Tantò melior Angelis effectus, quantò differentius præ illis nomen hæreditavit. pag. 116. n. 15.
Ibidem: Cui enim dixit aliquandò Angelorum filius meus es tu? pag. 97. n. 2.
Ibidem: Et cùm iterum introducit primogenitum in orbem terræ dicit: & adorent eum omnes Angeli Dei. pag. 374. n. 51.
Ibidem; Qui facit Angelos suos spiritus pag. 294. n. 1.
2: Videmus Jesum propter passionem mortis gloria, & honore coronatum. pag. 189. n. 38.
Ibidem: Decebat: qui multos filios in gloriam adduxerat, auctorem salutis eorum per passionem

consummare. pag. 123. n. 10.

Ibidem: Propter quem (*id est Christum*) omnia, & per omnia. pag. 116. n. 15.

Ibidem: Nusquam enim Angelos apprehendit, sed semen Abraham. pag. 82. n. 18.

5: Didicit ex iis quæ passus est, obedientiam. pag. 119. n. 2. & pag. 125. n. 15.

7: Talis enim decebat, ut nobis esset Pontifex sanctus, innocens, impollutus, segregatus à peccatoribus. pag. 159. n. 1.

EX D. PETRO.

1. 1: Non corruptibilibus auro, vel argento redempti. pag. 34. n. 8.
1. 2: Qui peccatum non fecit (*id est Christus*) pag. 359. n. 1.
2. 2. Deus Angelis peccantibus non pepercit, sed rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit cruciandos. pag. 313. n. 64.

EX EPIST. B. JOANNIS.

1. 2. Ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi. pag. 44. n. 14.
1. 3: Quoniam ab initio Diabolus peccat pag. 369. n. 35.
1. 4. Deum nemo vidit umquam. pag. 278. n. 65.
1. ult. Ut simus in vero filio ejus (*Jesu Christo*) pag. 200. n. 2.

EX EPIST. B. JUDÆ APOST.

Angelos verò, qui non servave-

vaverunt suum principatum, sed
reliquerunt suum domicilium ::
vinculis æternis sub caligine re-
servavit. pag. 313. n. 64, & pag.
366. n. 27.

EX APOCALYPSI.

5: Dignus est agnus, qui occisus
est accipere virtutem, & divini-

tatem, & sapientiam. pag. 130.
n. 10.

12: Nec locus inventus est eorum
amplius in Cælo. pag. 311. n.
58.

20: Apprehendit draconem :: & li-
gavit eum. pag. 313. n. 64.

21: Signum magnum apparuit in Cœ-
lo. pag. 285. n. 14.

INDEX

INDEX

401

VERBORUM, ET RERUM NOTABILIUM, QUÆ IN
hoc continentur

TOMO SECUNDO.

Syllaba pag. paginam, littera n. numerum indigitant.

A

Abstractio à materia, quæ est propria Angelorum. pag. 343. n. 52.

Accidens nequit assumi ad substantiam, potest verò ad existentiam divinam. pag. 85. n. 26.

Accidentia Eucharistica operantur *ut quod* negativè, in quantum non operantur *ut quo*. pag. 162. n. 8.

Actiones divinæ assumptivæ diversarum specie naturarum, specie etiam essent diversæ. pag. 50. n. 30.

Adamo non peccante, Christus in mundum non veniret. pag. 39. n. 2.

Adoptionis definitio. pag. 200. n. 1.

Adoptionis filiatio non convenit Christo in quantum homo est. *ibid.* n. 2.

Amor Dæmonum erga Deum Authorem naturalem explicatur. pag. 361. n. 9. & tom. 3. tr. 13. disp. 1. n. 40.

Amor, quo Christus dilexit Deum,

Tomo II.

prout hic est ratio diligendi creaturas, fuit liber. pag. 171. n. 3. & potiori ratione ille, quo illas in se ipsis dilexit; necessarius verò ille, quo Deum secundum se dilexit *ibidem* n. 2. ¶ Ehinc est, quòd actus charitatis secundum diversos hos modos attingendi Deum fuit liber, & necessarius, viatoris, & comprehensoris. Unde eadem charitate Christus fruebatur, & merebatur. pag. 172. n. 7.

Amor supernaturalis viæ, & patriæ non differunt specie. pag. 286. à n. 16.

Angeli dantur, suntque incorporei. pag. 295. à n. 3. ¶ Eorum existentia etiam ethnicis Philosophis fuit nota. pag. 296. n. 7.

Nequit Angelus habere corpus sibi naturaliter unitum. pag. 300. n. 24. Potest tamen sibi assumere corpus, in quo appareat: *ibidem*.

¶ Omnes ejus apparitiones, etiam si Deum repræsentent, factæ fuerunt per Angelos. pag. 301. n. 25. ¶ Numerus Angelorum ex-

Cc

ce-

cedit omnium rerum materialium species. *ibid.* n. 27. ¶ Sunt ex natura sua incorruptibiles. pag. 309. n. 51. ¶ Sunt in loco, non tamen proprie, sed abusive. pag. 311. n. 58. ¶ Et sic sunt etiam in tempore. pag. 312. n. 62. ¶ Ratio formalis, per quam Angelus in loco collocatur connaturali est operatio. *ibid.* n. 63. ¶ Ratio verò, per quam existit in loco violento in actu primo est ejus potentia passiva, in actu autem secundo actualis, & exercita passio, sive cruciatio. pag. 313. n. 64. ¶ Potest collocari in loco divisibili. pag. 314. n. 68. ¶ Non tamen in omni loco, nec ubique, *ibidem* n. 70. ¶ Potest etiam collocari in puncto tamquam in loco: pag. 315. n. 71. ¶ Sed & potest nullibi esse locorum, si ab omni loco subtrahat operationem. *ibid.* n. 71. ¶ Non verò potest collocari simul in duobus locis adæquatis, licet possit in pluribus inadæquatis, & indistantibus, sive conjunctis. pag. 316. n. 74. ¶ Imò & in pluribus inadæquatis inter se distantibus potest esse, quin sit in medio. *ibid.* n. 75. ¶ Non possunt plures Angeli in eodem esse simul loco eundem numero effectum causantes ut causæ totales principales. pag. 318. n. 79. ¶ Angeli moventur verè localiter, ast comparative ad locum corporeum solum æquivocè moventur. *ibid.* n. 81. ¶ Motus Angelicus in quo consistat? *Ibi-*

dem. ¶ Movetur Angelus motu, tum continuo, tum discreto, & in quo uterque consistat? pag. 319. à n. 85. ¶ Potest transire de extremo ad extremum locale, quin transeat per medium, sive hoc sit aliquotum, sive sit indeterminatum. pag. 324. n. 98. ¶ Nequit moveri in instanti. pag. 326. n. 108. ¶ Intellectus Angelicus distinguitur ab ejus natura. pag. 328. n. 1. ¶ Cognoscit se per suam substantiam sibi expositam per modum speciei. *ibid.* n. 2. non tamen per modum verbi, sed potius indiget ipso. pag. 329. n. 4. ¶ Non cognoscit Deum quidditative per suam substantiam, neque per speciem creatam illum representantem. *ibidem.* ¶ Objecta creata sibi extrinseca cognoscit per species sibi superadditas. pag. 331. n. 11. Undè nec cognoscit alium Angelum, neque substantiam materialem per hoc, quòd ipsi uniantur per modum speciei. pag. 332. n. 14. ¶ Species, per quas cognoscit objecta, sive materialia, sive spiritualia sunt à Deo infusæ, non à rebus sumptæ. pag. 334. & 335. n. 20. & 25. ¶ Angelus non habet intellectum agentem, & passibilem. pag. 337. n. 31. ¶ Non potest esse in anima nostra, vel in alio Angelo, ut in loco. *ibid.* n. 32. ¶ Illuminatio, & collocutio unius cum alio Angelo qualiter fiat? explicatur. *ibid.* n. 33. ¶ Species Angelicæ non fluunt veluti passiones ab essentia. pag. 338. n. 34. ¶ Sunt uni-

universales in repræsentando plura numero, specie, vel etiam genere distincta. pag. 339. n. 37.

¶ Suntque eò universaliores, quò Angeli superiores. pag. 341. n. 45.

¶ Inferiores comprehendunt superiores. pag. 342. n. 49. ¶ Nequit Angelus naturaliter cognoscere futura libera. pag. 346. n. 57.

¶ Neque potest cognoscere naturaliter aliquod mysterium gratiæ, si-ve supernaturale. pag. 351. n. 71.

¶ Nec plura ut plura. pag. 354. n. 81. ¶ Nec operari per discursum formalem. pag. 356. n. 88.

¶ Adhuc circa supernaturalia. pag. 358. n. 96. ¶ Nec facere compositionem logicam ex subjecto, & prædicato. *ibid.* n. 97.

¶ Per eandem cognitionem, per quam cognoscit suam, & aliorum essentiam, cognoscit etiam sua, & aliorum accidentia. pag. 359. n. 99.

¶ Omnino necessario intelligit, & diligit Deum authorem naturalem, & semetipsum. pag. 360. n. 1.

¶ Non potest peccare directè, & immediatè contra legem naturalem. pag. 362. n. 10.

¶ Nequit non esse peccabilis ex conditione creaturæ. pag. 364. n. 17.

¶ Non fuit beatus, nec peccare potuit in primo instanti sui esse. pag. 366. n. 26. 27. & 29.

¶ Ejus primum peccatum quale fuit, vide verbo *peccatum*. ¶ Angeli peccatum aliquem defectum ex parte intellectus supponere debuit. pag. 379. n. 65.

¶ Hic autem defectus non fuit error, vel igno-

rantia, sed ut summum aliqua inadvertentia culpabilis. pag. 381. n. 71.

¶ Quot morulis absolutum fuit negotium primitivum Angelorum. Vide verbo *instans*.

Animas separatas discursivas esse, probabile est, & contrarium. pag. 357. n. 91.

¶ Moventur localiter. pag. 318. n. 81. ¶ Nequeunt corpora movere. pag. 296. n. 5.

Animæ damnatæ nullum valent efficere bonum morale. pag. 389. n. 99.

Apparitiones omnes, etiam illæ, quæ Deum repræsentant, factæ sunt per Angelos. pag. 301. n. 25.

Auxilians explicatur gratia. pag. 184. n. 5. ¶ Per illam non potuit Christus mereri gratiam habitualement. *ibid.* n. 6.

B

Bono quolibet assignato creato, aliud melius potest juxta D. Thom. fieri. Quomodo hoc intelligatur? pag. 272. n. 51.

C

Charitas viæ, & patriæ non distinguuntur specificè, imò potest esse utriusque unus numero actus. pag. 286. à n. 16.

Carmelitæ à seculo IV. Conceptionem B. M. Virginis à peccato originali immunem venerati sunt. pag. 236. à n. 24.

Causa duplex adæquata potest eundem

- dem num. effectum producere, si moralis sit. pag. 24. n. 57.
- Causa principalis Incarnationis nulla fuit, nec potuit esse creatura. pag. 45. n. 15.
- Causa efficiens nunquam potest esse posterior duratione, quam effectus. pag. 194 n. 32. & pag. 192. n. 25. & pag. 187. n. 13.
- Christus non veniret, Adamo non peccante. pag. 38. n. 2. ¶ Non venit propter remedium peccati Angelorum, ut sensit Origines. pag. 44. n. 14. ¶ Veniret verò pro solo originali, etiam deficientibus omnibus actualibus. Ibid. Non autem econtra, si deficeret originale, subessent verò peccata actualia. ibidem.
- Christus est persona composita pag. 56. n. 6.
- Christus qualiter sanctificetur substantialiter. Vide verbo *humanitas*, & verbo *gratia*. ¶ Habuit etiam gratiam habitualement. pag. 96. n. 1. ¶ Per hanc vero gratiam habitualement non denominatur filius adoptivus, sed solum naturalis per gratiam unionis. pag. 98. n. 5. ¶ Habuit gratiam habitualement ab instanti suæ conceptionis in tota sua intensione, & sine ullo incremento substantiali superaddito in tota ejus vita. pag. 100. n. 10. ¶ Ratione hujus gratiæ habitualis habet omnes virtutes supernaturales, quæ compatiuntur cum unione hypostatica, & visione beata. ibid. n. 11. ¶ Non verò habuit Christus virtutem pœnitentiæ. pag. 104. n. 22. ¶ Ad hanc gratiam habendam disposuit se per proprios actus, & qualiter? pag. 102. n. 17. & 18.
- Christus per gratiam capitalem fuit caput omnium hominum, qui membra sunt Ecclesiæ; & tales sunt etiam excommunicati, schismatici, cathecumeni, si fidem possideant. Respectu verò hæreticorum, & infidelium solum est caput in potentia; damnatorum verò nec actu, nec potentia. pag. 112. n. 6. ¶ Nec etiam fuit caput Adami in statu innocentiae. ibid. n. 7. ¶ Est verò Christus, etiam ut homo, caput Angelorum. pag. 115. n. 15.
- Christus habet præter divinam, etiam humanam cognitionem. pag. 119. n. 2. Ast non potest intellectus ejus creatus intelligere intellectuione divina. pag. 120. n. 3. ¶ Semper habuit scientiam beatam, & consequenter semper fuit beatus, & comprehensor. pag. 123. n. 10.
- Christus habuit scientiam per se infusam, tum naturalem, tum supernaturalem. pag. 124. n. 13.
- Christus per scientiam beatam, si cognosceret (non verò cognoscit) omnia possibilia, esset comprehensor Dei. pag. 127. n. 2. ¶ Per hanc cognoscit scientiam animæ Christi quidquid Deus per scientiam visionis. pag. 130. n. 10. Non verò successivè solum, sed & quidditivè. pag. 133. n. 19. ¶ Hæc scientia, seu visio beatifica Christi non est notitia intuitiva futurorum. pag. 134. n. 21.
- Christus per scientiam infusam supernaturalem cognovit omnia entia naturalia in specie, & numero, nendum quidditivè, verum & compre-

prehensivè, & nedum simul, sed & successivè, & per diversas species. pag. 138. n. 4. 5. & 6. ¶ Potuit etiam in exercitio illius converti ad phantasmata, & discurrere. pag. 148. n. 2. & 8. ¶ Cognovit etiam per illam mysterium SS. Trinitatis quoad *an est*. pag. 143. n. 14. ¶ Species deservientes prædictæ scientiæ distinguuntur ab ipsa scientiâ; & nihilominus perfectior est Angelica, tum in se, tum in speciebus ipsi deservientibus; cum tamen imperfectior sit secundùm quid. pag. 155. n. 17. Christus per scientiam naturalem per se infusam quid cognoverit, ostenditur. pag. 156. n. 20. ¶ Cognovit per eam Angelos uicumque, non verò quidditativè. ibi. n. 21. ¶ Quæ, & qualiter cognoverit per scientiam per se infusam, & per se acquisibilem. pag. 156. à n. 20. Christus non potuit peccare, nec in sensu composito unionis hypostaticæ; hoc est conservando illam, nec in diviso, hoc est amittendo illam per peccatum. pag. 160. n. 4. ¶ Imò, etsi solam existentiam divinam haberet, peccare non posset. pag. 161. n. 7. ¶ Nec venialiter peccare potuit. pag. 165. n. 16. ¶ Incapax fuit contrahendi originale peccatum. ibidem. ¶ Sed & caruit, imò nec habere potuit fomitem peccati. pag. 166. n. 18. ¶ Nec capax fuit transgrediendi consilia. pag. 168. n. 23. Christus habuit libertatem humanam, qua liberè fuit usus pag. 170. n. 1. ¶ Ligatus fuit præceptis naturalibus, non verò positivis divinis,

— *Tomo II.*

nec humanis. pag. 177. n. 18. & 19. ¶ In ordine verò ad redimendum nos, præcepto fuit abstractus. ibidem: unde & mori, & mori crucifixus, iussus fuit. pag. 178. n. 20. & 21. Christus sine gratia habituali superaddita unioni non mereretur præmium supernaturale. pag. 183. n. 2. ¶ Non verò meruit per gratiam auxiliantem gratiam habitualem. pag. 184. n. 5. ¶ Mereri potuit incarnationem alterius divinæ personæ; de facto verò nec suam. pag. 187. n. 12. Imò nec divinitus mereri potuit ipsam. n. 13. Nec etiam mereri potuit continuationem ipsius. pag. 188. n. 16. ¶ Nec iudem mereri potuit maternitatem Virginis Matris ejus Mariæ. Ibidem. ¶ Meruit verò exaltationem sui nominis, atque sui corporis gloriam. pag. 189. n. 18. ¶ Ab instanti suæ incarnationis semper nobis indefinenter meruit. ibidem n. 20. ¶ Et nihilominus tamen non meruit Angelis gratiam habitualem, nec gloriam essentialem. pag. 191. n. 24. ¶ Et licet SS. Patrum gratiam non meruerit, habuit tamen in eam aliquem influxum finalem. pag. 193. n. 30. & 31. ¶ Meruit Christus nobis (præsentibus, & ipsam fidelibus sequutis) prædestinationem passivè sumptam quoad omnes ejus effectus. pag. 197. n. 40. Christus, ut homo non est filius adoptivus Dei. pag. 200. n. 2. ¶ Nec ut homo, dici potest filius naturalis Spiritus S. vel totius Trinitatis; potest verò dici talis fo-

- lius æterni Patris. pag. 208. n. 22.
 Christus, nedum, ut homo, sed & absolute proferendus est prædestinatus. pag. 212. n. 2.
 Christus non dicit relationem realem intrinsecam filiationis ad ejus Matrem; est verò realiter filius ejus. pag. 267. n. 37.
 Cœlestia corpora ab initio sui habent totam perfectionem in æternum habendam, nec augetur hæc, nec minuitur. pag. 336. n. 26.
 Concretum personale divinum non eget, ut multiplicetur, multiplici natura, sed fat est si unam sub diversis respiciat modis. pag. 79. n. 10.
 Conditiones ad rigorosam iustitiam quatuor assignantur. pag. 29. n. 69.
 Cognitio intuitiva explicatur. pag. 134. n. 20.
 Compositio vera in Christo. pag. 56. n. 6.
 Comprehensio quid sit? pag. 138. n. 3. & pag. 342. n. 47.
 Connexio duorum ea non est, ut potens unum attingere extremum, possit & aliud. pag. 20. n. 47. & pag. 139. n. 7. 9. & pag. 142. n. 12. & pag. 352. n. 78.
 Continentia eminentialis tangitur. pag. 87. n. 30.
 Consiliorum transgressio explicatur. pag. 168. n. 22.
 Conversio ad phantasmata quid? pag. 148. n. 1.
 Contradictoria non semper sunt hæc duo extrema: *corporeum*, & *incorporeum*, *mortale*, & *immortale*. pag. 7. n. 14.
 Corpus Christi non utcumque est in speciebus Eucharisticis, sed uni-

tum illis, supleno vices substantiæ earum. pag. 311. n. 61.

D

- D**Amnati nullum opus bonum morale efficere valent. pag. 389. n. 99.
 Denominatio intrinseca, non omnis immutat subjectum intrinsecè. pag. 6. n. 11. Omnis verò mutatio realis, & intrinseca requirit, ut aliquid de novo recipiatur. pag. 58. n. 11.
 Deum obligari per se ipsum ad creaturam, non dedecet, dedecet verò sic obligari per creaturam. pag. 52. n. 78.
 Deus ex justitia tenetur acceptare satisfactionem Christi. pag. 37. n. 91.
 Dispositio non habet pro effectu primario expulsionem contrarii, sed determinare, & coaptare ad formam. pag. 133. n. 19. & pag. 108. n. 31.
 Distinctio specifica, & numerica offensarum passivè sumptarum unde sumatur. pag. 15. n. 33.
 Distinctio specifica, vel numerica unionum non possent dari, si darentur duæ personæ divinæ unitæ ad eandem humanitatem assumptam; nec tunc casus admittenda esset duplex, sed unica unio. pag. 62. n. 19.
 Divinitas nequit esse pars adæquatè talis, potest verò esse talis inadæquatè. pag. 5. n. 10.
 Dæmones nullum opus bonum morale efficere valent; imo semper sunt

- sunt in actuali odio Dei. pag. 389. n. 100.
- Dæmonum dilectio erga Deum auctorem naturalem qualis sit? pag. 362. n. 9. & tomò 3. tr. 13. disp. 1. n. 62.
- Dotes gloriosæ possunt ab Angelis naturaliter cognosci (imo à sensibus humanis) quia, vel sunt naturales, vel secundum quid supernaturales. pag. 352. à n. 77.
- Dulia distinguitur specificè à latria (ex D. Thoma juxta aliquos) pag. 36. n. 88. & pag. 290.

E

- E**cclésiæ dictum, vel factum majoris est autoritatis, quam Augustini, Hieronimi, vel cujuscumque Sancti. pag. 234. n. 18.
- Effectus gratiæ Christi primarius, & secundarius assignantur. pag. 94. n. 17. ¶ Horum primus est physicus, & finitus; secundus verò moralis, & infinitus ibid. n. 18.
- Effectus primarius gratiæ non est filiatio, est verò solùm secundarius, atque separabilis. pag. 98. n. 5. & pag. 24. n. 12.
- Effectus ab una forma prælitus qualiter per aliam valeat præstari? pag. 97. n. 3. & 4.
- Effectus primarius dispositionis non est expulsivus, sed determinativus ad formam suscipiendam. pag. 103. n. 19. Cujus vide paritatem pag. 108. n. 31.
- Eminentialis continentia tangitur. pag. 87. n. 3.

- Equinam naturam si Verbum, vel Pater assumerent, diceretur ne equus ille Filius Dei Patris, vel Pater Divini Verbi? pag. 211. n. 29. & 30.
- Error (vel ignorantia) practicus & culpabilis ex parte intellectus præire debet semper peccato voluntatis. pag. 363. n. 12.
- Existencia Christi fuit divina, suffectaue pro humana. pag. 67. n. 32.
- Existencia divina potest ad extra communicari, non communicata divina subsistentia. pag. 68. n. 34.

F

- F**iliatio non est effectus primarius, sed secundarius gratiæ & separabilis ab ea. pag. 98. n. 5.
- Filiatio Christi materna non est relatio ipsi intrinseca, sed extrinseca. pag. 267. n. 37. Est verò realis filiatio. pag. 268. n. 39.
- Filius Dei nullum activum influxum habet in Incarnationem, quem reliquæ non habeant divinæ Personæ. pag. 45. n. 16.
- Finis cui, & finis cujus gratia Incarnationis assignantur, parificanturque. pag. 41. n. 8.
- Fomes peccati à Christo relegandus est pag. 166. n. 18. ¶ Et in quo fomes peccati ab appetitu distinguatur sensitivo? Explicatur pag. 167. n. 19.
- Forma substantialis solitariè sumpta nequit à Verbo assumi pag. 83. n. 22. Nec etiam accidentalis pag. 85. n. 26.

Forma aliqua nequit alicui communicari subiecto, quin ei tribuat denominationem primariam saltem inadæquatam. pag. 105. n. 25.

G

Generatio, & generatum in quo ab efficientia, & effectu distinguantur? pag. 209. n. 25.

Gratia habitualis nequit esse dispositio ad unionem hypostaticam. pag. 52. n. 36.

Gratia Christi trimembris assignatur, scilicet, substantialis, habitualis, capitalis; & quid hæ sint? pag. 88. n. 2.

Gratia formaliter, & substantialiter sanctificans Christum non est unio hypostatica. pag. 90. n. 8. ¶ Est verò natura divina sub munere subsistentiæ absolutæ, & existentæ. pag. 91. n. 12.

Gratiæ effectus primarius, & secundarius assignantur. pag. 94. n. 17. ¶ Quorum primus in gratia substantiali Christi est physicus, & finitus, secundus verò moralis, infinitusque. ibid. n. 18.

Gratia habitualis ad quid deserviat in Christo ostenditur. pag. 99. n. 7. ¶ Fuit in Christo gratia hæc à primo instanti suæ conceptionis in tota illa intensione (& sine ullo incremento) quam in fine possedit suæ vitæ. pag. 100. n. 10. ¶ Hæc gratia, ejusque virtutes non sunt proprietates ab unione hypostatica dimanantes. pag. 101. n. 14. ¶ Fuit talis hæc Christi gratia, licet aliàs excedens om-

nem gratiam, omnesque ejus collectivè gradus, tum in Angelis, tum in hominibus repertos, physicè finita, & solum moraliter infinita. pag. 102. n. 15. & pag. 94. n. 17. & 18. ¶ Fuit demum talis gratia ejusdem speciei, atque nostra. pag. 102. n. 16.

Gratia capitalis Christi consistit in recto in gratia habituali dicente de connotato gratiam unionis. pag. 111. n. 3.

Gratia habitualis communicata lapidi non communicaret ei participationem divinæ naturæ quantum ad denominationem sanctæ. pag. 100. n. 9.

Gratia auxilians explicatur. pag. 148. n. 5.

Gaudium summum cum summa fuit compatibili tristitia in Christo secundum diversa rationes. pag. 124. n. 12.

H

Homo purus (hoc est, qui simul non est Deus) nequit satisfacere neque pro peccato levi. pag. 16. n. 36. ¶ Neque in gratia constitutus pro gravi ex toto rigore justitiæ, ibidem. ¶ Potest verò cum illa pro peccatis, etiam totius mundi satisfacere solutione imperfecta, & congruentiali, communicante Deo potestatem excellentiæ ad effectus sacramentorum producendos. Ibidem. ¶ Nec de potentia Dei absoluta potest homo purus satisfacere perfectè, ad qualitatem pro peccato gravi. ibi.

- n. 37. ¶ Si verò offensa contra Deum non esset infinita , posset quidem etiam pro omnibus totius mundi peccatis , tum originalibus , tum actualibus. pag. 17. num. 38. ¶ Nec potest homo purus mereri , vel divinitus , gratiam , ut remissivam offensa Dei. pag. 20. n. 46.
- Homo in primo instanti physico sui esse peccare nequit , potest verò in primo morali. pag. 369. n. 36.
- Honor cum offensa activa contrariatur propriè , non verò cum passiva. pag. 13. n. 28.
- Humanitas Christi non appetit appetitu adhuc innato , & in actu secundo subsistentiam propriam. pag. 75. n. 51; (7. 3. 6.) appetit verò eam innatè in actu primo ibi. n. 50.
- Humanitas eadem potest per tres divinas personas terminari. pag. 76. n. 1. ¶ Nequit verò , retenta subsistentia propria , per divinam terminari personam. pag. 80. n. 13.
- Humanitas Christi sanctificatur substantialiter per naturam divinam sub conceptu subsistentiæ absolutæ , & existentia. pag. 92. n. 12. & quidem quoad effectum primarium gratiæ sanctificatur physicè finitè , quoad verò secundarium radicandi operationes , & dona sanctificatur moraliter finitè. pag. 94. n. 17. & 18.
- Humilitas definitur ex D. Th. & explicatur. pag. 372. n. 45. & pag. 73. n. 47.
- I & J**
- Immutatio intrinseca non semper infertur ex denominatione intrinseca. pag. 6. n. 11.
- Impeccabilem creaturam intelligibilem repugnat methaphysicè dari. pag. 364. n. 17.
- Imperfectio alia positiva , alia negativa est. pag. 125. n. 14.
- Incarnationis mysterium est de fide. pag. 1. n. 1. ¶ Nullam involvit contradictionem pag. 3. n. 5.
- Incarnatio , seu incarnativa actio distincta fuit specificè à creativa animæ , & productiva humanitatis. pag. 46. n. 17.
- Infinitum habet terminos methaphysicos , non physicos. pag. 15. n. 34.
- Infinitum unum potest esse maius alio materialiter. pag. 14. n. 31. ¶ Potest etiam multiplicari in esse moris. pag. 23. n. 51. ¶ Immodè & in esse physico , si non sit infinitum in omnigena linea. ibi. n. 52.
- Innocentia , & pœnitentia , quæ quam excedat? pag. 45. n. 12.
- Instrumentum physicum Incarnationis defectò nulla fuit creatura , nec B. V. Maria , pag. 46. n. 18. ¶ Sed verò methaphysicè , & divinitus id fieri posse , defenditur. ibidem 19.
- Instrumentum cum vitalitate , & libertate non pugnat , cuius vide plura exempla , sed & probabile contrarium pag. 175. à. n. 14.
- In-

Intellectus omnium Angelorum probabile est valdè non differre specificè, licèt eorum naturæ sic differant. pag. 288. n. 21.

Intellectus opus est, deficiat antecedenter, ut voluntas peccet consequenter. pag. 379. n. 65.

Intuitiva cognitio explicatur. pag. 134. n. 20. ¶ Non distinguitur essentialiter, & specificè ab abstractiva. pag. 152. n. 10.

Invidia definitur. pag. 370. n. 38.

Instans angelicum describitur. In pro sui esse operati sunt Angeli benè, in secundo benè, vel malè respectivè, in tertio vitam vel mortem adepti sunt æternam. pag. 382. à n. 75. ¶ Primum horum fuit indivisibile, respondensque nostro instanti temporaneo. pag. 383. n. 77. In secundo Angeli boni non simul meruerunt, Deumque viderunt, sed solummodò meruerunt, & idem proportionè servata de Angelis malis intellige. pag. 384. n. 79.

¶ Totum hoc negotium verosimile est absolutum fuisse in tribus instantibus respondentibus tribus nostris temporaneis instantibus. pag. 385. n. 84.

Judicium intellectus aliud speculativum, aliud practicum est. pag. 380. n. 68.

Justificatio in eo, qui habet liberum arbitrium non fit absque motu, sive actu istius. pag. 103. n. 18.

Justitia rigorosa quatuor exigit conditiones. pag. 29. n. 69.

Justitia diffinitur tam in communi, quàm in triplici acceptione. pag. 33. n. 79.

Justitia ut virtus specialis datur in Christo. ibid. n. 80. ¶ Hæc Christi justitia ejusdem est speciei atque nostra. ibi n. 80.

L

LAtria, & dulia distinguuntur specie (ex D. Thom. juxta aliquos) pag. 36. n. 88.

Libertas Christi optimè cohæret cum præcepto, & ejus impeccabilitate. pag. 180. n. 26.

Libertatis requiritur exercitium in adulto, ut hic justificetur. pag. 103. n. 18.

Liberum arbitrium non exigit essentialiter indifferenciam, vel libertatem contrarietatis, fat est, si contradictionis eam habeat. pag. 165. n. 15. & pag. 169. n. 24. & pag. 180. à n. 26. usque ad 29. & pag. 368. n. 32. 33. & 35.

Lucifer est caput omnium malorum, etiam hominum, quantum ad externam gubernationem. pag. 117. n. 21.

M

MAria fuit in gratia concepta. pag. 228. n. 4. ¶ Patrona Hispaniæ sub titulo *Conceptionis* conclamata. pag. 230. n. 9. Arca Deiifera, Noemi, cum arca comparata in sua Conceptione. ibid. n. 10. (ibi) Terra numquam maledicta pag. 231. n. 11. & pag. 235. n. 19. **T**ota Immacula-

culata, in nullo corrupta. Hortus conclusus, ut nesciat violari, neque corrumpi. p. 232. n. 12. Ejus fuit puritatis, qua major sub Deo nequit intelligi. ibi n. 13. & 14. & pag. 234. n. 17. Concedendum est Mariæ quidquid excellentius est, si non repugnet, nec dedecet. pag. 238. n. 27. & pag. 285. n. 15. Et quidquid potuit Deus illi concedere. pag. 232. n. 28. & pag. 277. n. 62. ¶ Fuit à Christo Filio suo peculiari, & sibi proportionato modo redempta. pag. 244. à n. 38. Fuit etiam baptizata. pag. 247. n. 43. ¶ Fuit in gratia confirmata, ne vel in leve peccatum laberetur. pag. 250. à n. 50. ¶ Numquam cessavit, sed nec cessare potuit ab amando Deum pag. 251. n. 51. ¶ Aureolas jure meruit Martyrii, Virginitatis, & doctoratus. pag. 261. n. 22. ¶ Fuit Virgo *ante, in, & post* partum pag. 254. à n. 3. ¶ Votum emisit castitatis, pag. 261. n. 20. Et juxta aliquos in *Ventre* Matris illud emisit, & vel Angelos in puritate superavit. pag. 253. n. 1. ¶ Verum inivit cum B. Joseph Matrimonium. pag. 263. n. 26. ¶ Verè fuit Mater Dei. pag. 265. n. 31. ¶ Non meruit de condigno Maternitatem Dei. pag. 270. n. 45. Meruit verò illam de congruo, pag. 271. n. 46. Meruit etiam de congruo Incarnationem Filii ejus. pag. 274. n. 55. & pag. 272. n. 47. Ejus meritum in consensu Incarnationis superavit omnium meritum hominum,

& Angelorum. pag. 274. n. 54. ¶ Dignitas Matris Dei quasi infinita apparens. pag. 272. n. 50. Est tamen entitativè naturalis hæc Maternitas; concretive verò ad Spiritum S. & Filium nedum supernaturalis, verum & aliquomodo infinita. pag. 273. n. 52. ¶ Vidit intuitivè Deum, dum vitam adhuc ageret mortalem, & non semel, sed pluries. pag. 276. n. 60. ¶ Solummodò recepit sacramenta Eucharistiæ, Baptismi, & Confirmationis. pag. 279. n. 66. ¶ Verè mortua est Maria, sed quia ipsa voluit, cum Deus arbitrio suo non mori fissus fuisset. pag. 280. n. 2. ¶ Electio hæc summo perè Deo placuit, & illius memoriam agentibus ingentes gratias & favores in hora mortis concessit. pag. 281. n. 3. ¶ Obiit B. Maria septuagenaria circiter ætate non præ dolore, sed ex ardentissimo Dei amore ibi n. 2. & 5. ¶ Non fuit à Deo iudicata in die suæ mortis, nec in die iudicii erit judicanda. pag. 283. n. 11. ¶ Tertia die, irrevoluto lapide resurrexit. p. 284. n. 13. ¶ Continuavit actum charitatis viæ cum actu charitatis patriæ. pag. 286. n. 16. ¶ Mariæ locus in Cœlis, cultus in terris, excellentia in se, & beneficentia erga nos, quatuor hæc aliquatenus auctoritate S. Scripturæ, & SS. Patrum insinuantur. pag. 289. à n. 25.

Martyrii aureola non meretur post mortem, sed ante ipsam in ipsa ipsius sustinentia. pag. 384. n. 82.

Materia prima non potest solitariè sumpta assumi à Verbo divino. pag. 83. n. 21.

Medium aliquorum, seu determinatum, & participans, seu communicans explicatur. pag. 323. n. 96.

Meriti de condigno distinctio à de congruo. pag. 270. n. 45.

Meritum non repugnat ex terminis cum præmio coniungi. pag. 384. n. 80.

Meritum præcedere debet præmium in genere causæ efficientis moralis. pag. 103. n. 20.

Meritum non prærequirit plenam, hoc est, adæquatam seu omnigenam libertatem. pag. 388. n. 94.

Meritum præmii supernaturalis, sine gratia habituali superaddita unioni, in Christo non potuit esse. pag. 182. n. 2.

Moralitas duplex in peccato. pag. 8. n. 15.

Motus localis à simplici mutatione differentia ostenditur. pag. 326. n. 107.

Movens simul, & motum nihil esse potest. p. 360. n. 2.

N

Numeri omnes inter se specie distinguuntur, & in quantitate se excedunt. pag. 62. n. 19.

O

Obligari Deum ad creaturam, ipsum non dedecet, modò non sit à creatura, vel per creaturam. pag. 52. n. 78.

Obstinatio quid? & quotuplex? pag. 385. n. 85. & unde proveniat dæmoniaca? pag. 387. n. 90. Et unde obstinatio animæ damnatæ. pag. 389. n. 98.

Offensa trinominis est. pag. 7. n. 15.

Offensarum Dei passivè sumptarum unde sumatur discrimen specificum, & numericum? pag. 15. n. 33.

Operationes, quæ in nobis naturales sunt, & necessariae, ut nutritio, augmentatio & fuerunt in Christo liberè. pag. 174. n. 11. Easque Christus, nedum liberè, verùm & principaliter elicit. pag. 177. n. 17.

Ordo omnium partium ad hoc universum pertinentium describitur. pag. 349. n. 67. & pag. 351. n. 74.

Origenis aliqui errores. pag. 386. n. 86.

P

Participatio formalis prædicati divini explicatur, & in quibus inveniatur, ostenditur. pag. 93. n. 15.

Partes hujus universi qualiter inter se connectantur, & ordinentur? def-

- describitur. pag. 349. n. 67. & pag. 351. n. 74.
- Pars nequit esse divinitas adæquatè, potest verò esse inadæquatè talis. pag. 5. n. 10.
- Peccare hominem in primo instanti physico repugnat, potest verò in primo morali. pag. 369. n. 36.
- Peccato præire semper debet error practicus, & culpabilis, vel ignorantia rationis. pag. 362. n. 12.
- Peccatum primum Angelorum non fuit luxuria carnalis. pag. 370. n. 37. Nec fuit invidia ibi n. 38. Nec fuit odium Dei, nec inobedientia, quamvis & alia plura peccata post primum commississe supponamus. n. 40. Fuit ergo primum peccatum superbia strictè talis. pag. 371. n. 42.
- Peccatum *philautiæ* ab Angelis malis commissum non fuit omnimoda cum Deo æquiparantia. pag. 373. n. 48. Nec fuit unionis hypostaticæ invidum desiderium, nec tyranica usurpatio potestatis super reliquas sibi inferiores cræaturas, sed beatitudo naturalis, in qua vonè complacuerunt, non illam in Deum, ut in ultimum finem ordinando, pag. 374. à n. 51. usque ad 56.
- Peccatum voluntatis defectum ex parte intellectus præsupponere debet. pag. 379. n. 65.
- Peccati plures sunt rationes, scilicet, offensæ, iniuriæ, iniustitiæ, malitiæ, & reatus. pag. 7. n. 15.
- Peccatum lathale est simpliciter infinitum in ratione offensæ passivæ. pag. 10. n. 21. non verò in ratione offensæ activæ, vel malitiæ, nec demeriti. pag. 8. n. 16. & 18.
- Peccatum veniale non est simpliciter infinitum in ratione offensæ. pag. 13. n. 29.
- Perfectius potest esse aliquid alio, quo tamen poterit non esse magis debitum, & necessarium. pag. 218. n. 17.
- Perfecto quodlibet creato assignato, aliud perfectius potest à Deo fieri iuxta D. Th. Quomodo hoc intelligatur? pag. 272. n. 51.
- Pœnitentia, & innocentia: quæ quam excedat? pag. 43. n. 12.
- Pœnitentiæ virtus non fuit in Christo. pag. 104. n. 22.
- Personæ tres divinæ possunt terminare eandem naturam humanam. pag. 76. n. 1.
- Persona creata nequit, vel divinitus terminare alienam naturam creatam. pag. 86. n. 29.
- Philautia, id est amor proprius. pag. 371. n. 41.
- Prædestinatio in communi definitur. pag. 212. n. 1.
- Prædestinatio Christi non est ad humanitatem, neque ad unionem hypostaticam, neque ad manifestationem filiationis, neque ad gloriam, sed ad esse Filium Dei. Unde hæc filiatio naturalis est terminus formalis ad quem prædestinationis Christi. pag. 214. n. 7. & 8.
- Premium ex terminis non repugnat coniungi cum merito in eodem instanti. pag. 384. n. 80.

- Præmotio physica aliquandò est ita eminens , ut ipsa in se contineat rationes , tum auxilii sufficientis , tum & efficacis. p.172. n. 5. In primo instanti Angelorum fuit præmotio simul & auxilium efficax. pag. 384. n. 78.
- Præputii pellicula , quæ à membro Christi fuit abscissa , assumpta fuerat à Verbo , sed & dimissa fuit , & suffecta per aliam. pag. 70. n. 39.
- Privatio formæ potest esse maior , & minor. pag. 14. n. 32.
- Proprietates entis , si considerentur per ordinem ad cognitionem , ut cognitio est , hanc terminant primariò ; si verò per ordinem ad cognitionem ut scientificam , secundariò. pag. 150. n. 6.
- Proprietates diversæ ab eadem specificè natura oriri possunt ratione diversæ dispositionis. pag. 266. n. 34. & alio ex titulo. pag. 287. n. 20.

R

- R**elatio filiationis in Christo respectu suæ Matræ non est illi intrinseca , sed extrinseca (realis tamen) Quæ denominatio per relationem intrinsecè existentem in Matre habetur in Filio. pag. 267. n. 37.
- Relatio non specificatur à termino relativo , ut tali , sed ab ipso fundamentaliter accepto. pag. 264. n. 41.
- Relatio realis inter Mariam , & ejus Filium non est mutua. pag. 270. n. 43.

Retractavit se expressè aliquandò D. Thomàs. pag. 157. n. 23.

S

- S**anguis , alius naturalis , seu perfectus , alius nutrimentalis , seu imperfectus. pag. 69. num. 35. Ex his certum est , naturalem Verbum assumpsisse. Et itidem naturalem effusum in triduo unitum fuisse Verbo iuxta D. Thom. contra Scotistas asserimus , ibidem. Idem dicimus de capillis , dentibus , & unguibus. pag. 70. num. 39. ¶ Negamus tandem sanguinem nutrimentalem assumpsisse. pag. 71. n. 40.
- Satisfactio Christi est valoris simpliciter infiniti in esse moris. pag. 21. n. 48. Et non solum infinita pro uno , sed & sufficiens , & superabundans pro infinitis offensis , si darentur. pag. 25. n. 58. ¶ Est autem infinita , & superabundans non aliunde , quam ab ipsis operibus Christi connotantibus personam divinam , à qua physicè procedunt , & infinite valorantur. pag. 28. n. 67.
- Satisfactio rigorosa quatuor desiderat conditiones. pag. 29. n. 69. Eas habuit satisfactio Christi n. 70. Non tamen Deum obligaret ut acceptaretur , nisi præmissò pacto formali , vel virtuali acceptationis. pag. 31. n. 76. Ea propter licet fuerit stricta , non tamen strictissima. pag. 52. n. 78. ¶ Et tamen ex iustitia debuit acceptari à Deo. pag. 37. n. 91.

Schisma quid sit? pag. 112. n. 6.
 Scientia est quadruplex, scilicet, beata, per se infusa supernaturalis, per se infusa naturalis, & acquisita, quæ explicantur. pag. 122. n. 9. Christo fuit semper scientia beata. pag. 123. n. 10. Fuit etiam scientia per se infusa, tum naturalis, tum supernaturalis. pag. 124. n. 13. ¶ Per beatam novit Christus quidquid Deus per scientiam visionis. pag. 130. n. 10. Non quidem successivè, sed simul. pag. 133. n. 19. ¶ Per infusam supernaturalem novit omnia supernaturalia in numero, & specie successivè, & per plures species. pag. 138. n. 4. & 5. Eaque nedum quidditivè, verùm & comprehensivè. pag. 139. n. 6. ¶ Cognovit etiam per eam mysterium Trinitatis quoad *an est*. pag. 143. n. 14. ¶ Per scientiam naturalem per se infusam ostenditur, quæ Christus cognosceret objecta? pag. 156. à n. 20. Cognovit per eam Angelos utcumque, non tamen quidditivè ibidem. ¶ Scientiam naturalem per se acquisibilem non comparavit Christus subito, sed successivè tractu temporis. pag. 157. n. 24. Per eam solum cognovit, quæ sciri possunt per actionem intellectus agentis. pag. 158. n. 25.
 Scotus Doctor Marianus, & Subtilis conclamatus, primus, qui publicè in arenam profuit, ut immunitatem B. V. Mariæ à peccato vindicaret originali. pag. 235. n. 21.
 Species in aere non recipiuntur secundùm suum esse representati-

vum, sed secundùm esse naturale. pag. 268. n. 38.
 Species angelicæ semper repræsentant sua objecta, ut minus quoad quid eorum; quoad verò quod eorum, non nisi connotata existentia. pag. 347. n. 60. 61. & 66.
 Species sunt, sicut numeri, nulla par alteri, sed una altera perfectior. pag. 62. n. 19.
 Species deservientes scientiæ supernaturali Christi vide V. *Christus*.
 Subsistentia angelica radicaliter sumpta non distinguitur ab illius essentia, distinguitur verò, si formaliter sumatur. pag. 82. n. 19.
 Supernaturale, aliud in causa, aliud in se, aliud simpliciter, aliud *secundùm quid*. pag. 352. n. 77. & 80.
 Superbia definitur. pag. 371. n. 41. ejusque gradus enumerantur. n. 45.

T

Theresia (S. M. Nra.) de mysterio loquitur SS. Trinitatis quoad *an est* à se mirificè cognito. pag. 143. n. 14.
 Terminus formalis Incarnationis est humanitas Christi. pag. 49. n. 27.
 Terminus formalis prædestinationis Christi est filiatio Dei naturalis. pag. 214. n. 7. & 8.
 Thomas (S.) aliter intelligendus, dum ut interpret loquitur Magistri sent. aliter, dum ut Magister docet noster. pag. 154. n. 14. ¶ Aliquandò se ipsum expressè retractavit. pag. 157. n. 23.
 Tristitia, & gaudium in summo compatiebatur in Christo secundùm diversam. pag. 124. n. 12.

V

VEniale peccatum 3qualiter post mortem remittatur? pag. 385. n. 83.

Verbum divinum nullum influxum activum habet in Incarnationem, quem reliquæ non habeant personæ. pag. 45. n. 16. ¶ Non terminat naturam humanam per aliquid absolutum, sed relativum. pag. 63. n. 23. ¶ Supplevit existentiam creatam per divinam. pag. 67. n. 32. ¶ Prius aliqua prioritate assumpsit *ut quod* animam, quàm humanitatem. pag. 72. n. 43. Non verò materiam primam, quia subsistere impotentem. ibidem. ¶ Si assumeret naturam equinam, equus ille, haudquaquam filius Dei diceretur. pag. 211. n. 29. & 30.

Virginitatis triplex diffinitio, ejusque trimembris divisio. pag. 254. n. 2.

Virtuti omni naturali respondet in linea supernaturali virtus similis. pag. 100. n. 11. ¶ Virtutis effectus primarius non est expellere

contrarium, sed coaptare, & expedire subjectum. pag. 108. n. 31.

Virtutes naturales morales per se acquisibiles non fuerunt in Christo per accidens infusæ. pag. 107. n. 30. & 32.

Unio Verbi divini non fuit facta in natura (hoc est, non resultavit unica natura ex duabus unitis) sed in persona. pag. 66. n. 5.

Unio hypostatica distinguitur realiter ab extremis unitis. pag. 58. n. 11. ¶ Est maxima inter uniones omnes, tam in esse unionis, quàm in esse perfectionis. pag. 62. n. 20. ¶ Non autem est ratio sanctificandi animam Christi. pag. 90. n. 8.

Unio Verbi ad corpus, & animam in triduo mortis erat multiplex actu, & una in potentia; e contra ante Christi mortem. pag. 73. n. 47.

Universi partes 3qualiter inter se ordinentur, & concatenentur? pag. 349. n. 67. & 74.

Voluntas Christi humana liberè operata fuit. pag. 170. n. 1.

Voluntas numquam peccat, quin suo modo præeat peccans intellectus. pag. 379. n. 65.

FINIS.

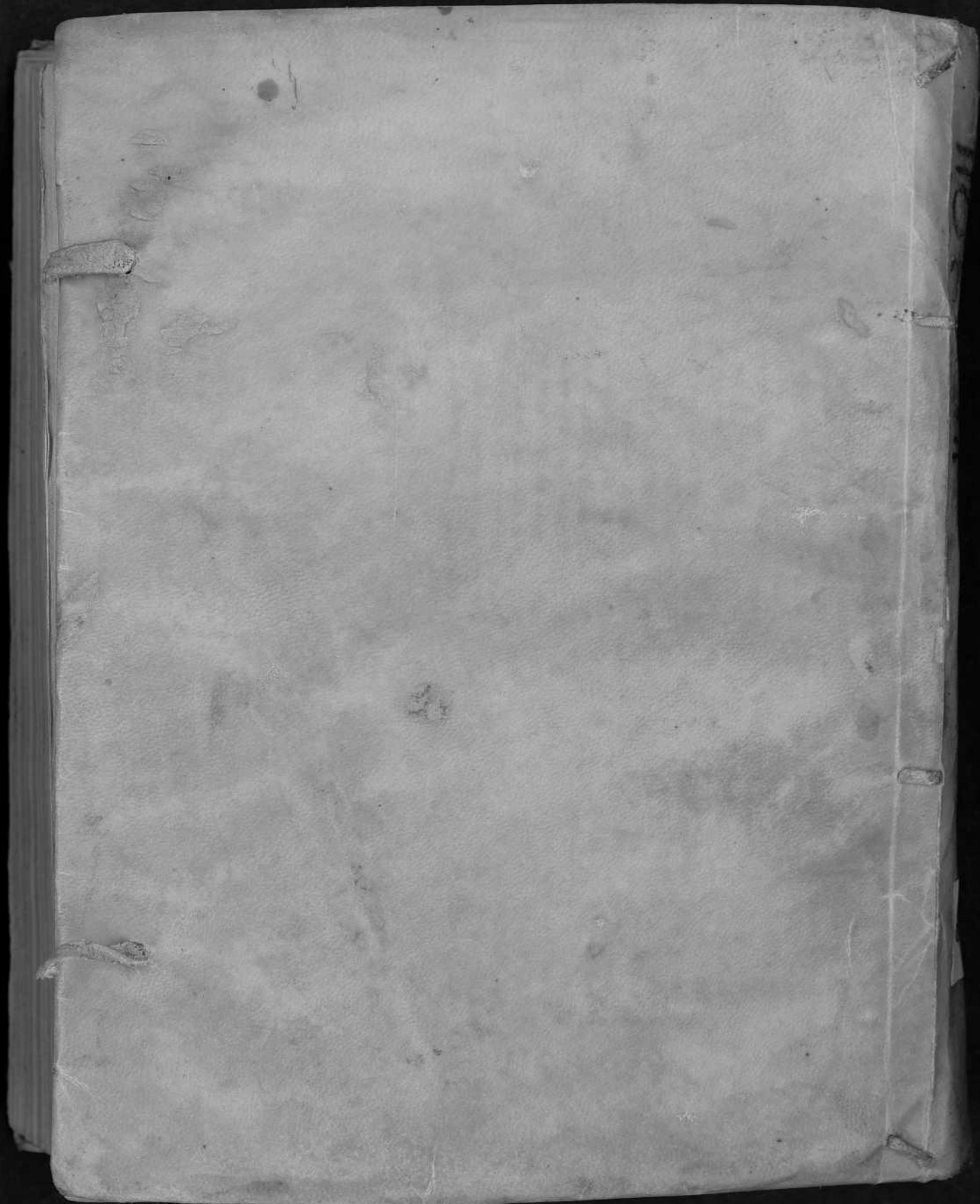

80. v

Joan. o.
v. 18.

1811

CURSU
Trien
Theol.
2r.

621